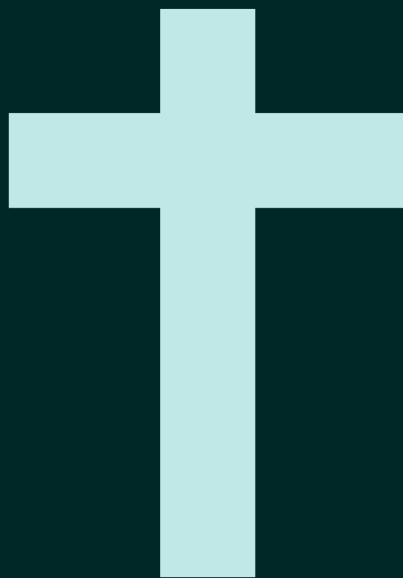

Mvù Ñgòñ Feê

Mambilla NT (Cameroon-Le Nouveau Testament en mambila)

Mvù Ngòṅ Feê

Mambilla NT (Cameroon-Le Nouveau Testament en mambila)

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cameroon Mambila

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 13 May 2025
f0e8e7ba-c2cf-57f7-9a60-8ff0e792e158

Contents

Matíô	1
Mârk	52
Lûk	83
Jâṅ	136
Seé b.	175
Rôm	223
1 Kòrênt	246
2 Kòrênt	268
Galatî	282
Efêse	290
Filíp	298
Kolôse	303
1 Tesalonîk	308
2 Tesalonîk	313
1 Timotê	316
2 Timotê	323
Tîte	328
Filemôn	331
Hebreêh	333
Jâk	351
1 Piêr	357
2 Piêr	364
1 Jâṅ	368
2 Jâṅ	374
3 Jâṅ	375
Júde	376
Mvù vuû	378

Njàgà Bagaà Matíô

Dògòtì bò nùàr Yeésò ké jomo (Lùk 3:23-38)

¹ Hên né dògòtì bò nùàr Yeésò *Kristò. À né *ndùté ndùtù Davíd; Davíd né ndùté ndùtù Abrahâm.

² Abrahâm né tele Isâk; Isâk né tele Jakôb; Jakôb né tele Júdá bó bò bei mé bò òm seèn;

³ Júdá né tele Farésà bô Jará, meì bòn né Tàmár. Farésà né tele Eserôm; Eserôm né tele Àrâm;

⁴ Àrâm né tele Aminádàb; Aminádàb né tele Násòn; Násòn né tele Salomôn;

⁵ Salomôn né tele Boájà; meì Boájà né Rahâb; Boájà né tele Obêd; meì Obêd né Rút; Obêd né tele Jèsè;

⁶ Jèsè né tele mgbè Davíd. Davíd né tele Salomôn; meì Salomôn lé naà veèh Yuri;

⁷ Salomôn né tele Roboâm; Roboâm né tele Abiá; Abiá né tele Àsáf;

⁸ Àsáf né tele Jósáfà; Jósáfà né tele Jorâm; Jorâm né tele Osíà;

⁹ Osíà né tele Joátàm; Joátàm né tele Àkàsà; Àkàsà né tele Èsékià;

¹⁰ Èsékià né tele Manasê; Manasê né tele Amôn; Amôn né tele Josiâ;

¹¹ Josiâ né tele Jekoniâ bó bò òm seèn. Sâ né nàm mé bó lé sie njií naà bò *Iserálà bò ké Babilôn teèn.

¹² Bó yeé sie njií gi aá bò Iserálà bò ké Babilôn sâ, Jekoniâ ñar Sabatiêl; Salatiêl né tele Sorobábèl;

¹³ Sorobábèl né tele Abiúdà; Abiúdà né tele Eliákìm; Eliákìm né tele Asôr;

¹⁴ Asôr né tele Sàdôg; Sàdôg né tele Akìm; Akìm né tele Eliyúdà;

¹⁵ Eliyúdà né tele Eleasâr; Eleasâr né tele Matám; Matám né tele Jakôb;

¹⁶ Jakôb né tele Josêf siì Marî. Marî né meì Yeésò. Bó Yeésò yilá cu né *Nùà Còñ ndò.

¹⁷ Yuoô ké jomo yoòr Abrahâm, nde ba mé Davíd né bò mbei ñaàr yulá cùòb nèà; yuo cuù mé Davíd, nde ba lè nàm mé bó lé sie njií naà bò huaán Iserálà ké Babilôn teèn sâ, né mbei ñaàr yulá cùòb nèà; yuoò teèn sâ, nde wa mé ñaàr Yeésò Nùà Còñ, né cu mbei ñaàr yulá cùòb nèà ndò.

*Ñaàr dé Yeésò *Kristò (Lùk 2:1-7)*

¹⁸ Bó lé ñaàr naà Yeésò Kristò faá bèh mân: Meì seèn Marî lé naà veèh Josêf; sâ bó sua kwaá née bú lòu ye. À ñene, à baá mé lèi, sâ à née siíb kó ñgwéeh ye; Cúcuí Ñagá lé ménâ bójó naà kójó.

¹⁹ Josêf si seèn lé naà nùà dùlà-Càñ. À yeé ñene aá ménâ, à gwàn ñgwéeh bú cie tueé sòm, à kaga lom aá ndòn, ye nyí nde né bú lè nábe ñgójón lójó.

²⁰ À yeé baá ménâ munó den, cili Càñ Nùà Dueè ñené yuo kelà toò seèn lè vuú, ye bú a: «Josêf, ndùté ndùtù *Davíd, té vèh. Wèh veèh yeé Marî doò weèh; à ma mé lèi hueèh ña né mé terreè Cúcuí Ñagá.

²¹ À nde né huaán dé siíb ñar, wò yilá bú Yeésò, * à yili sòm nde né dà m bò dé seèn te veèn bòn kójó.»

²² Sâ dójón bójó gi né te yuo faá Càñ lé tueé keèh naà sònò sòn-seèn déi nò, ye:

²³ «Mbò yàgà déi nde né lèi weh, à ñar huaán dé siíb, bó yilá bú Èmánuèl.» Èmánuèl sâ tueé né ye: Càñ baá ká lètenè beèh.

²⁴ Josêf nyimé yuoô ndò, à bójó faá cili Càñ Nùà Dueè tueé naà bú nò: bó colo haá bú veèh seèn.

²⁵ Bó bú ka ndagá bílí ñgwéeh, méménâ tóg Marî yeé ñar aá, Josêf yilá huaán Yeésò ndò.

1:11 1:11 2 Rois 24:14-15; 2 Chr. 36:10; Jér. 27:20
27:20 1:18 1:18 Lùk 1:27 1:21 1:21 Lùk 1:31
Càñ Dueè né nùàr yili sòm. 1:23 1:23 Es. 7:14

1:11 1:11 2 Rois 24:14-15; 2 Chr. 36:10; Jér.
* 1:21 1:21 Yeésò, mé ju hebreèh, tueé né ye:
1:25 1:25 Lùk 2:21

2

Bò fém bò yuoò gè Bà

¹ Bó lé Yeésò ñaár naâ ké Betelehem,* te tàbè Judê; cu sâ *Herôde lé naâ mgbè teèn kɔ́. Bò fém bò déi yuoò gè Bà, bó wa ké Jerusalem,

² bó bie ye: «Bó lé Mgbè bò *Júf ñaár naâ he wa? Béh lé ñene kɔ́ naâ mé mbentò seèn gè Bà; béh hèn ndeè né bú die weh.»

³ Te mgbè Herôde yeé nde ñgweé ñjii mân, feh ñellé bú ter, mé bò Jerusalem bò mene;

⁴ à yilá bilí bò *ñgàñ sèmè dé kokoò mé bò *ñjì-sòu te tàbè seèn dɔ́ñ, à bie ñjii mé bó, ye bó a: «Bó lo ye, bó ndeè *Nùà Còñ† sâ ñar nde né he wa?»

⁵ Bó ye bú a: «Bó lo ye, bó ndeè bú ñar nde né ká te tàbè Judê hèn lè loó Betelehem mà. *Sòn-Càñ lé nyagá kwaá naâ te mvù ménâ kɔ́, ye:

⁶ Betelehem, wò jie né mbaá lètenè bò loó kokoò te tàbè Judê dɔ́ñ, Mgbè Dueè yuo ndeè né beè yeè, te à feh dàm bò nùàr mò *Iserála ceér.»

⁷ Mgbè Herôde yeé ñgweé gi aá ménâ, à yilá nab ñjii bò fém bò doò ká toò seèn, te à bie ñgweé nyegé sònò bɔ́n cu mé mbentò sâ lé ba duóom naâ teèn.

⁸ Jomo sâ à ye bó a: «Bí ndé-re, né ké Betelehem; bí fón nyegé ká huaán sâ bagasé, mo bí ñene aá bú, bí cuù, bí tueé keéh mè teèn; te mè nde ké toò seèn mé feh mò ménâ cemmé weh ndo.»

⁹ Mgbè Herôde yeé tueé gi aá bó mân, bó som gò. Bó ke mbentò mé bó lé ñenè naâ gè Bà doò baá cu toò bɔ́n baá kelá; bó né ndeé, à né ka méménâ baá ndeé den. Bó yeé wa baá ké teèn, mbentò ba ñjebá le ké ter felè gwà mé huaán né teèn.

¹⁰ Bó yeé ñene kɔ́ aá ménâ, vràb die, yo taré ñellé bó dɔ́ñ.

¹¹ Bó samé yila nde gwò, bó ñene ñjii huaán bò meí seèn Marí, bó cemmé nde gi doò toò huaán, bó komó loó bó ba bɔ́n, bó haá bele bú bò ñèh huaán feh hihiné, bò goó, bò san, mé bò kómó múmù.‡

¹² Jomo sâ vuú kulu bó ndo, Càñ ye bó a: «Mo bí baá mé gò loó, bí té ké yoòr Herôde kélá cú.» Yeé baá ménâ, bó kela seér baá-re ceér dé hiin, bó nde cu lo bɔ́n.

Ké Ejíptò dula ndeé

¹³ Bò fém bò doò yeé nde gi aá, cili Càñ Nùà Dueè nde ñenè yuo kela cuù ké toò Joséf lè vuú, ye bú a: «Wùò ter, wèh huaán bò meí, bí bó dùlà ndé ké Ejíptò, bí den den ké sâ, kɔ́ mè tueé cu aá wò kɔ́, bí cu cuù ye; wanɔ́ñ Herôde nde aá huaán foón, te à wula som bú.»

¹⁴ Joséf komo wuo ter kwar ndo, à weh huaán bò meí, bó bó dula ñaga cibíteen, bó foón gò Ejíptò.

¹⁵ Bó ké teèn cer den ka ménâ, tóg nde wa mé cio Herôde. Sâ dɔ́ñ bó gi né te yuo faá Càñ Dueè lé tueé keéh naâ sònò sòn-seèn déi nɔ, ye: «Mè yilá som aá huaán mò ké Ejíptò kèn.»

Bò huaán tetɔ́r kɔ́ré wulá

¹⁶ Herôde yeé ñgweé bò fém bò po lo aá bú ménâ, temé bogó ñaá bú ká jomo lè. À tema ñjii ye bó ndé kòrè wulá gi bò huaán dé sisiib ké Betelehem mé kukwarè mene dɔ́ñ, wa bó dùòm mé bò huaán mbembogò, nde wa mé bò huaán dé nyèmà fèfà ma. À lé sâ tañ naâ mé nyèmà mbentò, mé bò fém bò lé tueé naâ bú doò.

¹⁷ Sâ dɔ́ñ yuo gi né faá Jeremí *sòn-Càñ lé naá gi tueé kwaá nɔ, ye:

¹⁸ «Kéñ baá ké Rámà silí, mbà né lom ter jɔ́gór ñaá.

Né Ràchèl yueé den né bò ñuna. Ye bó yì nyí be,

bò huaán nyí kuú gi aá, nùàr té nyí bòn gùm dɔ́ñ.»

* 2:1 2:1 Betelehem mé ju hebreèh né: Gwà breéd. † 2:4 2:4 Nùà Còñ: né Kristò. 2:6 2:6 Mich. 5:2 ‡ 2:11 2:11 Bó kómó sâ yilá né "myrrhe". Né lèh ndo. 2:15 2:15 Os. 11:1 2:18 2:18 Jér. 31:15

Ké Ejiptò cuú cuú

¹⁹ Heròde yeé kuú aá, cìli Càn Nùà Dueè nde ñené yuo kela cuú ké Ejiptò toò Joséf lè vuú,

²⁰ ye bú a: «Wùò ter, weh huaán bô meí, bí bó cu cu ké *Iserálà; bòó mé lé gwaán naâ huaán wulá doó kuú gi aá kèn.»

²¹ Joséf komo wuo ter ndo, weh huaán bô meí, bó bó cu cu ké lè tàbè Iserálà.

²² Wa ké teèn, à ñgweé njií ye Arkelayúsè né ké Judê te kogo Heròde tele seèn koo. Veéh sie bú, à gwàn cú ké teèn ceér. Yeé baá màn, vuú feh bú ceér, à nde cer seér ké Galilé

²³ te loó Najarêt. Sâ doón boó gi né te yuo faá bò sòn-Càn bò lé tueé naâ no, ye: «Bó yilá nde né bú nùà Najarêt.»

3

Ngòr Càn sònò Jân Bàptís

(*Mârk 1:1-8; Lûk 3:1-18; Jân 1:19-28*)

¹ Nde nde, Jân Bàptís ñené yuo kela ké ya dueè te tàbè Judê, à né ngòr Càn teèn tueé, ye bò nùà a:

² «Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé. Càn baá mbàm seèn ká kwarè bìi si njií.»

³ Jân né nuaá mé Esáyà *sòn-Càn lé naâ felè seèn tueé ye:

«Hueh nuaré déi né ké ya dueè ñgulí den, ye:

Bí tó nyégé ceér Nùà Dueè toò, bí tó dilí nyégé bagasé.»

⁴ Cògò Jân lé naâ mé yulí ñgelobà, à ké teneè cam tena né mé kàndá paàr màn; yáb seèn lé naâ kètár mé nyuí.

⁵ Bò Jerusalem bò lé naá gi yoòr seèn kem ndeé, mé bò nùà te tàbè Judê sâ doón. Bòó mé né ké kwarè nòmò Jurdên doón kem nde gi ké yoòr Jân ménâ ndo.

⁶ Bó né veèn boòn cie tueé som, Jân né bó dùà Jurdên kou den.

⁷ Jân yeé ke, bò *Farisiên bó bò *Sadusiên baá ká yoòr seèn bèh nòmò kou kem ndeé ndo, à ye bó a: «Bí bò gèh ngòbò, neí ye bí a, temé né Càn mé bí lè yulá, bí dùlà ndé, wanóñ bí nde né gèr beè seèn ñené wa?»

⁸ Sâ bí bó-re faá Càn gwaán nê no, te feh keéh ye, kènê bí kweéh seér aá temé kèn.

⁹ Bí té mé huún bìi mbaá mùnò kú, ye: Abrahâm, tele beèh dé koò né teèn. Bí koo ye, Càn né mé terreb bò taá hên kwellé seér, te ña bò ndùtè ndùtù Abrahâm.

¹⁰ Mè tueé bí, mbògò fa gi aá kèn, baá gi ka toú. Tou mé tàb dé bagaá wá ñgwéh doón, bó nde né bú tuar komo fuú njií.

¹¹ Mè bí kou lom né dé mò mé nòmò, te feh keéh ye bí baá temé kweéh seér. Nuaré déi baá jomo mò ndeé, taré kela né bú mé mè. Né mene débágá seèn, mè wulú ñgwéh nuaá mé nde né bú débágá seèn huaár. À bí dé seèn kou nde né mé Cúcuí Ñagá bó we.

¹² À beè né mé suún, à nde né mvum bô tülù mé njéh nyegé geé; à nde né mvum ter te mbèn kwaá, à tülù kobo su njií ké tuar te we mé nyímé bèh.»

Nòmò Càn kou dé Yeésò

(*Mârk 1:9-11; Lûk 3:21-22*)

¹³ Jomo sâ Yeésò yuoó ké Galilé, à nde ké dùà Jurdên, te Jân kou bú ndo.

¹⁴ Wa ké teèn, Jân beróñ ye bú a: «Wò sé la kou seér naâ mè koo, wanóñ mè mò wò kou nde né naàn wa!»

¹⁵ Mé njéh mene, Yeésò ye bú a: «Né dé kènê; gwàn ngógo yeé gwaàn. Kó béh boó gi ka ménâ doón, te yuo ye faá Càn gwaán nê no.» Yeé baá ménâ, Jân gwaán ndo.

¹⁶ À yeé kou som aá bú, Yeésò yuo kela cuú ká cie. À yeé ke, vulú gulu logó baá ké ter, à ñene njií Cúcuí

Càṅ baá ké ter faá vɔgɔb nɔ suagâ, wàà die felè seèn.

¹⁷ Hueh déi né ké jomo te vulúu ṅgulí, ye: «Hên né huaán yíé-temé mò; temé mò né lè mé bú nɔré.»

4

Bèh Yeésò mé veên taâb (Mârk 1:12-13; Lûk 4:1-13)

¹ Jomo sâ, Cúcuí ṅagâ weh njií Yeésò ké ya dueè te *Sátàn tab bú mé veên.

² À soó ké teèn cieé yulà nèà, cibí yulà nèà ndɔ; à njeré déi sònò nágá kéké ṅgwéh. Jomo sâ, cùè yeé baá bú sie,

³ táhòrò doô ṅgoró nde ké kwarè seèn, ye bú a: «Mɔ wò né ka ṅunà Càṅ bòn, jògò júé ke ye bò taá hên a, ṅá ke sér ye.»

⁴ Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Nùàr mé ndândaà sêr yìlì lòm ndé ṅgwéh, à yili seér nde né mé ṅgòr mé yuo gií né sònò Càṅ.»

⁵ Yeé baá ménâ, táhòrò doô weh njií bú te loó joloò, à weh ṅaá mé bú ké te ndón gwà Càṅ koò,

⁶ ye bú a: «Mɔ wò né ka ṅunà Càṅ bòn, sâ ló súágá ké doó lòu; né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: Càṅ nde né bò cìlì seèn felè yeè tueé, te bó kwa sie wò teter, gule yeè te taá déi cén cú.»

⁷ Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Té Càṅ Dueè Nùà koò yeè sòn félá.»

⁸ Sátàn nde weh ṅaá cu mé bú ké te ndón tòr déi dàbsé mân. Wa ké teèn, à feh laré bú lò nùàr ká doó doón mé ṅgulù bòn mene,

⁹ ye bú a: «Mɔ wò cemmé né ka mò, wò né mè die, sâ mè bò njií hên doón haá gi nde né mé wò.»

¹⁰ Yeésò ye bú a: «Yùò doó sâ nɔón, Sátàn. Né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: Cemmé cégé toò Càṅ Dueè Nùà koò yeè, wò die lom bú.»

¹¹ Sátàn kwaá loó bú ndɔ. Bò cìlì Càṅ waà, bó taré cu bú yo.

Bèh duóm seé Yeésò ké Galilé (Mârk 1:14-15; Lûk 4:14-15)

¹² Yeésò ṅgweé njií ye Jân baá gwà cibì ndɔ. À yeé ṅgweé aá ménâ, à som gò, à nde ké Galilé.

¹³ À kwaá lòò Najarêt, à nde cer den ké Kapernahûm; loó sâ né ké sòn tub Galilé mân, né te gwèn tàbè Jebulôn bô Naftalí.

¹⁴ Sâ doón boó gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càṅ lé naâ tueé nɔ ye:

¹⁵ «Lò Jebulôn, lò Naftalí, mé né nòmò koò lemé,

mé nòmò Jurdên né ká jomo doò, mè jue né Galilé tàbè bò kurû,

¹⁶ bó né gi te cibí cer den,

bó nde né mèi bò ṅagâ ṅené.

ṅagâ te lò bò cio bò waà baá kèn.»

¹⁷ Yeésò lé ṅgòr Càṅ tueé duóm naâ cu sâ, ye bò nùàr a: «Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé. Càṅ baá mbàm seèn ká kwarè bìi si njií.»

Yeésò mé bò siè-ṅgò bò déi nèà (Mârk 1:16-20; Lûk 5:1-11)

¹⁸ Cieé déi Yeésò yeé baá ké sòn tub Galilé, à né sòn nòmò bele ndeé, à ṅene njií nuaré déi bô òm né ndoór* ké dùà vuú njií den. Lé naâ bò siè-ṅgò bò Simôn, mé yilí seèn déi né cu Piêr, bô òm seèn Andrê.

¹⁹ Yeésò ye bó a: «Bí bèlè mè; mè bí kènê sie kwaá seér nde aá bò kòrò nùàr.»

²⁰ Bó vu njií ndoór doó lè sòn Yeésò, bó yuo bele bú ndɔ.

²¹ À né ka ndeé. Wa beré déi, à ṅene njií cu bò fà bò déi, Jâk bô òm seèn Jân; né bò ṅunà Jebedê. Sâ, bó bò tele bòn Jebedê né gi lè kɔme, bó né ndoór boó nyegé. Yeésò yilá njií cu bó.

²² Bó komo wuo ter kwar, bó kwaá lo tele bòn mé kɔm mene, bó yuo bele bú.

3:17 3:17 Gen. 22:2; Ps. 2:7; Es. 42:1; Mat. 12:18; 17:5; Mk. 1:11; Lûk 9:35 **4:1 4:1** Heb. 2:18; 4:15
4:4 4:4 Deut. 8:3 **4:6 4:6** Ps. 91:11-12 **4:7 4:7** Deut. 6:16 **4:10 4:10** Deut. 6:13 **4:12 4:12**
 Mat. 14:3; Mk. 6:17; Lûk 3:19-20 **4:13 4:13** Jân 2:12 **4:15 4:15-16** Es. 9:1-2 **4:17 4:17** Mat.
 3:2 * **4:18 4:18** Né ndame mé bó vu né lòu. **4:23 4:23** Mat. 9:35; Mk. 1:39

²³ Yeésò né lè tàbè Galilê bèh dɔɔŋ ndeé, à né ngòr Càŋ te *gwà sòu feh bele, à né bò nùàr Njàgà Bagaà felè *Lò Càŋ se, à né bò beén dé kàn mé núr dé kàn lètenè bò nùàr taré sɔm bele.

²⁴ Bòó mé né lè tàbè Sirî mene dɔɔŋ ngweé gi njàgà seèn. Bó né mé bò beén bò hihiné toò seèn weh ndeê: bò déi lé naâ mé tándulu yoòr, bò déi né bò tì bò, bò déi gule mé be né kuú, dɔɔŋ à lé naá giù bó taré sɔm.

²⁵ Cìlì nùàr mé lò hihiné né lom bú jomo kem bele: bò déi yuoô te lò Galilê, bò déi te lò Dèkàpòlì,† bò déi yuoô ké Jerusalem te tàbè Judê mé bò loó dé kukwarè, mé lò dé yí jomo nòmò Jurdên mene, bó dɔɔŋ kem nde giù yoòr Yeésò.

5

Ngòr Càŋ ké te tòre (Lùk 6:20-23)

¹ Sâ Yeésò ñene njií né cìlì nùàr mé né doó merré den, à ñaá nde ké te tòre, à den den ké sâ. Bò mbòŋ ngoró nde ké kwarè seèn ndɔ.

² À duóóm bó ñhèh feèh, ye bó a:

³ «Samésé né bòó mé né saám yoòr bɔɔn ñenè kɔó;

*Lò Càŋ né dé bɔɔn!

⁴ Samésé né bò kújere bò; Càŋ nde né bó bɔŋ!

⁵ Samésé né bòó mé né dolésé; tàbè mé Càŋ lé ye nyí nde né bó haá doò, bó nde né kwa!

⁶ Samésé né bòó né mé nyúá dene jéjêg beè Càŋ;

temé nde né bó lè dolé.

⁷ Samésé né bòó mé né bò mbeí jere kɔó;

Càŋ kɔ nde né bó jere ménâ ndɔ!

⁸ Samésé né bò temé ñenagà bò; bó nde né Càŋ mé njolo ñenè!

⁹ Samésé né bòó mé né dolé lètenè bò mbaábɔn goó su; Càŋ nde né bó bò ñuna seèn yilá!

¹⁰ Samésé né bòó mé né sòn Càŋ ngweé, bó né mene bó teèn bunó yí; Lò Càŋ né dé bɔɔn!

¹¹ Samésé né bí ndɔ, mɔ bò nùàr baá bí selé, bó né bí bunó, bó né bí nyeén vevenè yoòr cɔré su, ye bí né bò mbòŋ mò fí.

¹² Mè tueé bí, bí sàmè sér dé biì cu sâ lòu; bí né tàbè dobo, ye sàgà biì né ké te vulúu ngún ma. Bí té njeré déi múnò; bó lé naâ bò *sòn-Càŋ bò dé léi toò ménâ bunó ndɔ.»

Túóm mé Nagâ

(Mârk 9:50; Lùk 14:34-35)

¹³ «Dé biì, bí né toò bò nùàr faá túóm nɔ. Mɔ túóm cuaré baá, bó bóŋ ngulí cu nde né bú naàn wa? Sâ gi aá kèn; à njeré déi gàm ndé cú; bó bú su njií nde aá doó, bò nùàr dobo fulú kela teèn.

¹⁴ «Bí né ñagâ toò bò nùàr ndɔ. Loó mé den né ké felè tòr, dé seèn lòu dèn lèr ngwéh.

¹⁵ Bó lâm mɔgò bèh, ye te bó kibí kwaá ka sɔò. Bó lâm mɔgo seér né te bó tuú njií yí te súgo, te bò gwò bò ñene njolo mé ñhèh.

¹⁶ Bí bá ñagá toò bò nùàr ménâ ndɔ, te bó ñene kɔ seé bagaà biì teèn, bó seén Tele biì ké te vulúu.»

Ñhèh felè sòu feèh

¹⁷ «Bí té múnò ye mè ndeè naâ *sòu Músì mé ngòr bò *sòn-Càŋ bò ñellé sɔm. Cí sam, mè ndeè naâ bó lòu mboón seér.

¹⁸ Mè né tueé ye bí a, mɔ vulú bô tàbè née ka te be sâ, ndóg njolo sòu déi kèh nyì ndé ngwéh. Le den nde né kóbè sâ, kɔ lòu mé ñhèh dɔɔŋ mboón aá, sâ ye.

¹⁹ Sâ mɔ né mân, nuaá mé keh luar sɔm njolo sòu déi, à feh bò mbeí ménâ ndɔ, nùà sâ luar le nde né te *Lò Càŋe lòu ménâ ndɔ. Nuaá mé jolo feh seér né dé seèn bò mbeí sòu lòu, te bó jolo ménâ ndɔ, nde né nùà dueè te Lò Càŋe ñaá.

† 4:25 4:25 Lò Dèkàpòlì jue né lò mé loó né teèn yulà. 5:4 5:4 Es. 61:2 5:5 5:5 Ps. 37:11 5:6 5:6 Es. 55:1-2 5:8 5:8 Ps. 24:3-4 5:10 5:10 1 Pi. 3:14 5:11 5:11 1 Pi. 4:14 5:12 5:12 2 Chr. 36:16; Seé b. 7:52 5:14 5:14 Jâŋ 8:12; 9:5 5:15 5:15 Mk. 4:21; Lùk 8:16; 11:33 5:16 5:16 1 Pi. 2:12 5:18 5:18 Lùk 16:17

20 Mè tueé bí, mo bí kóó dîlî kélá ñgwéh mé bò *njí-sòú bó bò *Farisiên, ndóg bí Lò Càñe yílá ndé ñgwéh.»

Njèh lè sie kwaâ

21 «Bí lé naâ ñgweé, bó lé ye bò jògò bò a: Té feh wúlá, wa nuaá mé wula feh doón nde né ju yílá ma.

22 Mè tueé seér né dé mò ye bí a: nuaá mé kwaá njí mene léláñ njèh mé mbeí, nde né ju yílá. Nuaá mé yílá mbeí: còón, nde né ké sònò bogo te *mbàgà juù ndeé. Nuaá mé yílá mbeí: duaàn, ju dé seèn wulu né mé we dé ndeèr.

23 «Sâ mo wò nde aá Càñ mbe ké te kó haá, jògò mùnò nyége mùnò ye, mo temé né nuaré déi mé wò yulá,

24 sâ lògò kwá njí mbe sâ doó nòón, wò jògò nde yoòr seèn, bí bú tueé kulú gi, te wò cu cuù, wò haá ye Càñ mbe.

25 «Mo bì nuaré déi baá mé ju, à né wò síí, à ju sâ njí né ké sònò bògò, mo bí bú gò bilí né bècénè, lègè lòm ceér dueè tég, te bí bú den mé sòn cên, wanóón wò nde né ju beè seèn ké toò bò kokoò bò die, bó sie haá njí wò mé bò sójì, te bó si yíí wò gwà cibì.

26 Mè né tueé ye wò a, bó sie kwaá den nde né wò beè méménâ, tóg kó bò tò mò njèh nùà hèllè yuo kela gi baá kèn, sâ ye.»

Yàgà ndeé

27 «Bí lé naâ ñgweé, bó ye: Té yàgà ndé.

28 Mè tueé seér né dé mò ye bí a: Nuaá mé ke mene ma vèh déi, tuaa sie bú mé bú, kuú gi aá yàgà kèn.

29 Sâ mo njolo yeé dé gaâ wò te veène dor yíí né kóó, lùagà sòm bú, wò si njíí ké dàb. Huòm kela né mé gá cén leér lom yoòr yeé kóó, mé bó si njíí gùm yeé doón te we dé ndeèr.

30 Mo be yeé dé gaâ wò te veène dor yíí né kóó, sâ cò téná sòm bú, wò si njíí bú ké dàb. Huòm kela né mé gá cén leér lom yoòr yeé kóó, mé gùm yeé doón die yila te we dé ndeèr ndo.»

Ngòr felè siíb bô vèh geé

(Matíô 19:9; Mârk 10:11-12; Lûk 16:18)

31 «Bó lé naá cuù tueé ye: Nuaá mé sòm vèh doón, bú a, nyàgà há bú mvù beè.

32 Mè tueé seér né dé mò ye bí a: mo ma déi yàgà ndé ñgwéh, si bú sòm né mbaá, sâ si bú bèh yàgà kuú luú si né kóó. Vèh mé bó naâ lòu mele sòm, nuaá mé jògò bú doón kuú taré né yàgà ndo.»

Jègè

33 «Bí lé naá gi ñgweé, bó lé ye bò jògò bò a: Nùàr a, té jègè kèh; bú a, jòlò lòm faá à lé naá gi toò Càñ Dueè jege no.

34 Mè tueé seér né dé mò ye bí a: ndóg nùàr a, té jègè jègè nyì. Bí té vulú jègè kèrà, kogo Càñ né ké sâ;

35 bí té tàbè jègè kèrà ndo, gule seèn né toò; né mene Jerusalem, té bú jègè kèrà, né loó Nùà Dueè.

36 Té feh yeé jègè kèrà ndo; yúlí feèh né mene dé wulê, né mene dé yilí, wò déi teèn kwéh sér kòmò ndé ñgwéh.

37 Mo né nyea, júée nyea; mo né sam, júée sam ndo; wanóón bò dé felèbò kabé gòò doón, yuo yeé beè Sátàn.»

Njùñ kuú

(Lûk 6:29-30)

38 «Bí lé naâ ñgweé, bó ye: Njolo mé njolo, nyie mé nyie ndo.

39 Mè tueé seér né dé mò ye bí a: Mo nuaré déi bóó bí veèn, bí té njùñ kú. Mo nuaré déi bò wò te geí gaâ, kèh cú bú geí dé ñgoù, à bò ndo.

5:21 5:21 Ex. 20:13; Deut. 5:17 5:27 5:27 Ex. 20:14; Deut. 5:18 5:29 5:29 Mat. 18:9; Mk. 9:47
5:30 5:30 Mat. 18:8; Mk. 9:43 5:31 5:31 Deut. 24:1-4; Mat. 19:7; Mk. 10:4 5:32 5:32 Mat. 19:9;
Mk. 10:11-12; Lûk 16:18; 1 Kór. 7:10-11 5:33 5:33 LéV. 19:12; Nomb. 30:2; Deut. 23:21 5:34
5:34 Jâk 5:12; Es. 66:1; Mat. 23:22 5:35 5:35 Es. 66:1; Ps. 48:2 5:38 5:38 Ex. 21:24; LéV. 24:20;
Deut. 19:21

⁴⁰ Mɔ nuaré déi tulu njií wò bèh juù, à gwaán né cògò suù yeè yíin weèh, há bílí bú mé cògò wagá yeè mene.

⁴¹ Mɔ nùà koò déi ba haá wò seé dé kílómétà cên, gò cú mé njéh kílómétà fà.

⁴² Mɔ nuaré déi né wò njeré déi dua, há bú teèn. Mɔ nuaré déi bie wò hùà njeré déi, té bú nó mó.»

Nùà bònò gwaân (Lùk 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Bí lé naá ngweé, bó ye: Gwàn mbeí yeè, wò né nùà bònò yeè bunó.

⁴⁴ Mè tueé seér né dé mò ye bí a: bí gwàn bònò bònò bìi gwaân. Bòó mé né bí gèr feh keéh, bí dùà sér Càṅ felè bònò lòu,

⁴⁵ te bí ṅa bònò ṅnà Tele bìi mé né ké te vulúu. Bí kóó ye Càṅ lou ba fue njií né felè bònò jéré-temé bònò, mé bònò húóm-temé bònò mene. Nu seèn né felè bònò vevené bònò, mé bònò bebagaà bònò ménâ néé tóóm ndeé ndo.

⁴⁶ Mɔ bí gwaán lom né bònó mé né bí gwaán, sâ bí sàgà teèn kela kuú né dé kei? Ngweéh né mene bònò wèh-kàgàlòṅ làmpòṅ bònò, bó né gi ménâ bònò komo mà.

⁴⁷ Mɔ bí kò lom né léláṅ bònò nùàr bìi, sâ beè bìi né njèh kàm déi wa? Ngweéh né mene bònò Càṅ-kó, bó né gi dé sâ bònó kóó wa?

⁴⁸ Mè tueé bí, bí dèn lòm dé bìi dilísé faá Tele bìi ké te vulúu né dilísé nɔ.»

6

Njèh mé bònò saâm bònò haâ

¹ «Mɔ bí baá njèh mé yilí Càṅ bònó, bí té toò bònò nùàr lòu sàṅ gò, ye te bó kei bí. Mɔ sam, bí sàgà beè Tele bìi ké te vulúu kwà ndé cú.

² Sâ mɔ wò nde aá nùà saâm njeré déi mé be yeè haá, té jùàgà lòbò. Dé sâ né seé bònò fù-ṅàṅ bònò. Né mene ké *gwà sòu, né mene ceér dueè, bó ménâ luerré gò né te bònò nùàr kei bó kei. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bònò kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

³ Té dé yeè ménâ bó. Mɔ wò baá nùà saâm njeré déi mé be gaâ haá, be ṅgòu a, té kó.

⁴ Náb há bú lòu, te Tele yeè ṅene dé nâb ménâ, à wò sàgà haá seér kóó.»

Njèh felè Càṅ duaà tueé ṅagâ (Lùk 11:2-4)

⁵ «Mɔ bí baá Càṅ dua, bí té faá bònò lòbò-kàṅ bònò nɔ dèn. Mɔ bó nde aá Càṅ dua, kò bó njeba ter njolò bònò nùàr; né mene ké *gwà sòu, né mene te làrè ceér-e, kò né njolò bònò nùàr. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bònò kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

⁶ Té dé yeè ménâ bó. Mɔ wò nde aá Càṅ dua, yilá ndé ké mí yeè, wò colo njií hin, wò dua leér Tele yeè lòu, te Tele yeè mé né bèh lèrrèb ménâ ṅené, à wò sàgà haá seér kóó.

⁷ «Mɔ bí baá Càṅ dua, bí té njèh sònò faá bònò Càṅ-kó nɔ mbèi gò. Bó munó né ye, kò bó kulá laré dàm njèh dɔóṅ te Càṅ ngweé ye.

⁸ Bí té dé bìi ménâ bó. Njií mé né bí saâm dɔóṅ, Tele bìi né gi ṅené, te bí nde ye bú dua.

⁹ Sâ mɔ bí baá Càṅ dua, bí júée: Tele beèh mé né ké ter te vulúu, yilí yeè a: dèn beè bònò nùàr jolosé.

¹⁰ Ndé kɔgɔ yeè ká lètenè beèh dilí kwaá.

Gàm béh te béh ṅgweé sòn yeè ká doó faá bó né sòn yeè ké te vulúu ṅgweé nɔ.

¹¹ Há béh yáb mé nde né béh lan wulú.

¹² Kúlú njí bònò veèn beèh doó faá béh né veèn bònò mbeí beèh lè beèh kulú sòm nɔ.

¹³ Bèh mé veèn né béh taáb dɔóṅ, té béh teèn njí, cí sér béh lòu. [Kɔgɔ mé terreb mé *sùsùm né gi dé yeè dé nyèmà mé nyèmà. È môn.]

¹⁴ Sâ tueé né ye: mɔ bí né veèn bònò mbaábìi lè bìi kulú sòm, Càṅ nde né bí veèn yoòr ménâ kulú sòm ndo.

15 Á, mo bí veên bò mbaábii lè bii kúlú sòm ñgwéh, sâ Tele bii ké te vulúu bí veên yoòr kúlú sòm ndé ñgwéh ndo.»

Yáb joloò

16 «Mo bí baá yáb jolo, bí té kuún faá bò lòbò-kàñ bò ño kàgà gò. Bó ménâ kaga gò né, te bò nùàr ñene ko teèn, ye bó né yáb jolo. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bòn kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

17 Té dé yeè ménâ bó. Mo wò baá yáb jolo, vúa ñágá njolo yeè, wò sieé feh,

18 te wò mé nùàr fèh kéh cú ye nyí né yáb jolo; wò feh keéh cegé mé Tele yeè nuaá mé né bèh lèrreb ñené, à wò sàgà haá seér kóó.»

Ngúlú dé ké te vulúu

(Lúk 12:33-34)

19 «Bí té mé ngúlú wôn bílí lè. Sueé bò jagàb nde né yieé som; yíb nde né gwà komo, à ñuób yuo mé njéh ndo.

20 Bí ngúlú bílí sér dé ké te vulúu; dé sâ sueé bò jagàb bú yíé kòmò ndé ñgwéh, yíb bú ñuób kòmò ndé ñgwéh ndo.

21 Bí kóó ye, temé nùàr né gi bèh mé ngúlú seèn né teèn.»

Lâm mé né yoòr nùàr

(Lúk 11:34-36)

22 «Njolo nùàr den né yoòr seèn faá lâm ño. Mo njolo yeè né ñené, gùm yeè ñóñ nde né bèsónè ñagá den.

23 Mo njolo yeè baá nyimé, sâ gùm yeè ñóñ den nde né bèh cibì. Mè tueé wò: mo ñagá mé né yoòr yeè doò ña seér cibí, gùm yeè ñóñ nde né toò yilí kelá ndeé.»

Càñ bô kàgàlòñ hualé

(Lúk 16:13)

24 «Nuaré déi seé nùà fà kèi cén bó kòmò ndé ñgwéh. À nde né cén bunó, à gwaán déi. À beè déi den nde né nùà gècèn, à seb déi. Bí seé

Càñ bô seé kàgàlòñ fà ñóñ kèi cén bó kòmò ndé ñgwéh.»

Temé cén mé Càñ kwaá nji

(Lúk 12:22-31)

25 «Mè tueé bí, mo né mân, bí té mé yáb bô mbè nyàmè lè, ye te bí koó feh bii. Bí té mé cògò nyàmè lè, ye te bí su kwaá yoòr ndo. Ñgwééh kela né yòn nùàr mé yab mà. Gùm nùàr huom kela né koó mé cògò ndo.

26 Bí jògò kè nji ke bò non ye; bó yab dòbò bèh, bó kwá bèh, bó mé mbáñ sam ndo; mé njéh mene, Tele bii ké te vulúu né gi bó koó laré; sé tagá bí wa? Ñgwééh kela né bí mé bò non mà.»

27 À den cuú ye bó a: «Bí né mene nyamé, lètenè bii ñóñ nei cieé déi felè bò cieé seèn sagá komo nde né kóó wa?

28 Mo sam, bí cògò nyamé den né dé kei? Bí kè wèh yoòr bò mvue nyurè mé né ké ñueh baá: bó seé témá bèh, bó cògò cóló kó bèh ndo.

29 Mé njéh mene, mè tueé bí, mgbè Salomôn mé be ngúlú seèn mene ñóñ lé gèh nòmò cògò faá bò mvue ño sù kwà ná ñgwéh.

30 Mo Càñ né nyure ké ya dueè mbaá yàgà ménâ nyegé huóm, à cògò mé bí há kelá ndé ñgwéh wa? Ñgwééh bò nyure ké ya den weh né dé làn, kwéh bó nde né saá som wa? Temé kuú né bí lòu, mè tueé bí!

31 «Sâ bí té mbaá nyàmè dèn ye: béh yieé nde né kei? Béh ñueé nde né kei? Béh su nde né kei wa?

32 Dé sâ né seé bò *wón bò. Bó né gi ménâ nyamé fón. Bí né dé bii mé Tele ké te vulúu teèn; bò nji mé saám né bí ñóñ, à né gi kóó.

33 Bí jògò yúé fón lógo *Lò Càñ ye, bí dèn dilisé faá Càñ gwaán nê ño; Càñ nde né bí bò njèh dé jomò teèn haá keéh jí.

34 Sâ mo né mân, bí té dé kwèh nyàmè; ko baá kwèh sâ, bí nyamé ye. Cieé dé kàn né mé seé seèn yoòr.»

7

Ju felè nùàr tená gɔ̀ò
(Lùk 6:37-38, 41-42)

¹ «Bí té ju felè bò mbaábi mbaá téná gò, te Càn ju felè biì téná cú.

² Mɔ sam, Càn nde né ju felè biì faá bí né dé bò mbaábi nɔ tená. Mòu mé bí né bò nùàr njèh teèn me haá dɔ̀ɔ̀n, Càn bí me haá cu nde né teèn.

³ Mbeí mò, wò yeè tò mò nyurè dé njolò mbeí yeè ñene keéh naá he, mé gùm ndilí toú dɔ̀ɔ̀n né wò njolò ñgelá den, wò cí ñéné ñgwéh wa?

⁴ Wò ye bú a: kwá nyí ge sɔm wò tò mò nyurè njolò! Ngweéh wò njolò né mé gùm ndilí toú wa? Wò bú tò mò nyurè hèllè njolò ge sɔm keéh nde né naàn wa?

⁵ Nùà lòbò-kàn, jògò mvúá sòm lógɔ ndilí toú dé njolò yeè; mɔ njolo ñagá baá, wò ge sɔm ye nyure dé njolò mbeí yeè.

⁶ «Bí té bò njèh jojoloò mé bò boór há; mɔ sam, bó nde cuù né mé bí ñaár cu cuù, bó nema ñaré sɔm seér bí lòu. Bí té gòm matàn* toò bò ñguiàn sì kwá; mɔ sam bó nde né gulè dobo calé keéh.»

Njèh duaà
(Lùk 11:9-13)

⁷ «Bí dùduaà, bó nde né bí haá; bí féfɔ̀n, bí nde né kwa; bí gó hin gɔ̀ò, bó nde né bí gulu keéh.

⁸ Lòu sam, nuaá mé né dua dɔ̀ɔ̀n nde né kwa. Nuaá mé né fɔ̀n dɔ̀ɔ̀n nde né ñéné. Bó nde né nuaá mé né gɔ̀ɔ̀ dɔ̀ɔ̀n, gulu keéh ndɔ.

⁹ «Hên, mɔ lètenè biì nuaré déi né mé huaán teèn, mɔ ñuna dua bú sér, à bú dɔm haá seér nde né taá wa?

¹⁰ Mɔ sam, à sie haá seér bú sàb, sà ñuna dua né bú ñgò wa?

¹¹ Bí mé jéré-temé biì mene, bí né bò ñuna biì bò njèh bebagaà haá komo; sé tagá Tele biì ké te vulúu wa? Bí kóo ye: bòó mé né bú bò njèh bebagaà dua dɔ̀ɔ̀n, à nde né bó haá.

¹² «Bí bó mé bò nùàr faá bí ye bò nùàr a, bó mé bí nɔ. *Sóú Músi mé bò *sòn-Càn bò tueé gi né ménâ.»

Hin dé barê
(Lùk 13:24)

¹³ «Bí yílá kélá sér lè hin dé barê; hin dé tànɔ̀, mé ceér tàkpèlàn dé boòn nde né ké tuar. Mé njéh mene, bò nùàr due kela gi né teèn.

¹⁴ Ceér mé nùàr nde né yòn teèn kwa, né seér ceér dé ñgoú mé hin dé barê. Nùàr ñgób bú fɔ̀n kwa né kóo.»

Tóu bò tàb seèn
(Lùk 6:43-44)

¹⁵ «Bí bòn feh biì toò bò *sòn-Càn bò dé kòkòb. Bó yila den né lètenè biì mé par yoòr faá sòrɔnɔn nɔ, sà yí lè né ñguì. Bí nde né bó mé seé boòn ñéné kóo.

¹⁶ Mè tueé bí, màkpelàn beéh te kaánkan wá bèh; nyie ñgòbò mángòrè wá bèh ndɔ.

¹⁷ Tóu bagaà wa né dé seèn tàb dé bagaà; toú veèn wa cu ka tàb dé veèn.

¹⁸ Tóu bagaà beéh tàb veèn wá sér bèh; toú veèn tàb dé bagaà wá ñgwéh ndɔ.

¹⁹ Mè tueé bí, toú mé tàb dé bagaà wá ñgwéh dɔ̀ɔ̀n, bó nde né bú tuar komo fuú njií.

²⁰ Sà te bí ñene kɔ̀ bò sòn-Càn bò dé nyenyenè teèn mé seé boòn.»

Yeésò «Nùà Dueè» mbaá yílá kú
(Lùk 13:25-27)

²¹ «Bí té mùnò ye, bòó mé yílá né mè Nùà Dueè, Nùà Dueè doò nde gi né *Lò Càn dɔ̀ɔ̀n yílá. Mè tueé bí, bòó mé bòó né faá Tele mò ké te vulúu gwaán né nɔ, Lò Càn yila cegé nde né kóo.

²² Kwá nɔ̀ɔ̀n, lòu mé ndeè jueè né jueè, bò nùàr ñgún nde né tueé ye: Nùà Dueè, Nùà Dueè, béh lé naá sòn-Càn mé yilí yeè tueé, béh lé naá giì bò tándulu mé yilí yeè kwógò,

béh lé naâ bò fém hihiné mé yilí yeé boó bele ndo.

²³ Mè tueé bí, loù sâ mè nde né tueé ye bó a: Mè bí kó ngwéh, bí né bò dúágá-tie bò. Bí ndé sèr mé njéh toò.»

Gwà déi bô mbei
(Lúk 6:47-49)

²⁴ «Nuaá mé né ngòr mò hên ngweé, né ménâ boó doón den né faá nùà kógòn mé lé meè naâ gwà seèn felè kweèh no.

²⁵ À yeé me gi aá, nu die ndo. Nu yeé baá neé, nòmò yuo ber cie, né gwà doò luú; fu taré né mene gwà doò kobó, njeré déi lé bú bó ná ngwéh, njua kweèh.

²⁶ Nuaá mé né ngòr mò hên ngweé, à dé seèn ménâ bó ngwéh doón, den nde né faá nùà yánè mé lé meè naâ gwà felè mbésebê no.

²⁷ Nu yeé baá neé, nòmò yeé baá cie yuo ber, fu yeé baá kobó taré, vela nem som gwà sâ, gwà hèllè calé yuo.»

Terreb Yeésò

²⁸ Yeésò yeé nde feh som bò nùàr mân, hiím laré bó doó doón.

²⁹ Lòu sam, à lé bó njèh feh loóm naâ faá nùà njèh no, à lé bó faá bò *nji-sòu no fèh ná ngwéh.

8

Nùà beén veên déi taré soóm
(Mârk 1:40-45; Lúk 5:12-16)

¹ Yeésò suaga cuù ké te tòre ndo, bò nùàr ngún kem bele cu bú jomo.

² Nùà beén veên déi waà dé seèn, cemmé nde toò seèn, ye bú a: «Dé koò, mo wò né gwaán, wò nde né mè taré som, mè den cu ngásé.»

³ Yeésò kema njií bú be yoòr ndo, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, taré yuò taré.» Beén nùà doò nyimé yuo doó sâ ndo.

⁴ Yeésò ye bú a: «Càn a bó wò tueé nuaré déi. Ndé lòm ké yoòr *ngàn sèmè, wò feh keéh bú yo yeè, wò

haá bú sèmè faá Músi lo naâ tueé no, te bò nùàr ñene kó seér teèn.»

Nùà seé kwaá-taâb déi taré soóm
(Lúk 7:1-10)

⁵ Yeésò yeé nde aá Kapernahûm yilá ndeé, kwaá-taâb bò Rôm bò déi ngoró ndeè kwarè seèn,

⁶ ye bú a: «Kúkùr yeè, dé koò, nùà seé mò galé ngaga le aá ké gwò, à né lom mé beén kwaré.»

⁷ Yeésò ye bú a: «Hin, béh nde, te mè taré som bú.»

⁸ Kwaá-taâb doò yeé ngweé aá môn, ye Yeésò a: «Dé koò, mè nuaá mé wò nde né ké lo seèn yilá, wúlú ngwéh. Kòmò nji cégé yeé lélán sòn, nde né nùà seé mò taré som.

⁹ Mè né kóó ye, bò kokoò bò né mé terreb teèn. Lòu sam, mè né ka bò déi, bò déi né ka mò. Mè né mé bòn bò sóji beè. Mo mè ye déi a: Ndé mân! à nde. Mo mè ye cén déi a: Ndé! à ndeè. Mo mè ye nùà seé mò a: Bó mân! à boó ka ménâ nág ndo. Mo né mân, túé cégé yeè lòu, nùà seé mò nde né taré yuo.»

¹⁰ Te Yeésò yeé nde ngweé njií mân, hiím lo bú mbaá, à tueé njií mé bòó mé né jomo seèn ndo, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, ká te tàbè *Iserála hên doón, mè gèh ndèm hèn teèn ñéné ngúngwéh.

¹¹ Mè tueé bí, bò nùàr yuo ndeè né kèb bà, mé kèb nyiib,* bó kwa gi bèh denè te *Lò Càñe kwarè Abrahâm mé Isâk bô Jakôb,

¹² sâ bòó mé Lò Càñ sé né dé boòn, bó bó si njií aá ké cie te ndèndèn cibî, bèh kéñ silí mé nyie yieé kuû.»

¹³ Yeésò tueé njií mé kwaá-taâb doò ndo, ye bú a: «Ndé cú yeé ké lo. Bú a, bó wò faá wò né temé yoòr mò kwaá njií sâ.» Nùà seé kwaá-taâb doò taré yuo beè nomo ndo.

Bò beén bò ngún taré soóm
(Mârk 1:29-34; Lúk 4:38-41)

¹⁴ Jomo sâ Yeésò nde ké lo Piêr. À wa ké teèn, sâ gùnà Piêr né doó cer den, à né mé dùlù yoòr.

15 Yeésò kema njií bú beè, dùlù kem yuo bú yoòr. Ma doô komo wuo ter, boó haá bú yáb.

16 Yeé baá liyilì, bò nùàr kem waà mé bò beên bò ká yoòr Yeésò kókoó mbaá. À komo njií cegé né lélánj sòn mbaá, bò càŋ tándulu né bó yoòr durá yuo bele, bò beén bò doónj taré yuo gi ndò.

17 Sâ ménâ doónj boó gi né, te yuo faá Esáyà *sòn-Càŋ lé naá gií tueé nò, ye: «Dé seèn, à jògò weh né núr beèh, à ña weh beén beèh ndò.»

Bòó mé gwaán né jomo Yeésò beleè

(Lùk 9:57-62)

18 Bò nùàr yeé baá kwarè Yeésò ñgún, à ye: «Kwá béh sela yuo kela tub kèb yágà.»

19 *Njì-sòu déi ndeè ndò, ye bú a: «Nùà fèh-ñjèh, wò nde mene he, bélò nde né kóó.»

20 Yeésò ye bú a: «Hèn bò nyam boòn né mé gbàŋ, bò non mé fulu ndò. Kóo ye, *Huaán Nùàr dé seèn mé bèh cèrrè teèn sam.»

21 Mbòŋ Yeésò cén déi deèn ndò, ye Yeésò a: «Dé koô, kwá mè ndeè furú som tele mò ye.»

22 Yeésò ye bú a: «Bèlè lòm mè. Kwá ló bò komó nde furú bò mbei boòn kóó.»

Fu taré pam hunê

(Mârk 4:35-41; Lùk 8:22-25)

23 Jomo sâ, Yeésò ñaá yila te kòme, bò mbòŋ seèn njií ló bú.

24 Fu taré kò die dùà te tub sâ ndò, né lom mé terreè kobó taré, né nòmò te kòme pieém yií. Sâ Yeésò baá lóm.

25 Bò mbòŋ ñgoró nde kwarè seèn, bó nyimé bú, bó ye bú a: «Fehtoò beèh, béh nde aá kum le, yilì sòm yeè béh teèn.»

26 Yeésò ye bú a: «Bí môn veéh né dé kei wa? bò temé kuú bò!» À komo wuo ter ndò, à pam fu bò nòmò; pónj die dùà doónj.

27 Geí ló bò nùàr mbaá, bó ye: «Hèn né gèh nùà kei, mé sòn seèn

ngweé bilí né mé fu bò nòmò mene wa?»

Nùàr fà mé càŋ tándulu yoòr taré soòm

(Mârk 5:1-20; Lùk 8:26-39)

28 Bó wa yí sònò tuùb kèb yágà, te tàbè Gadarèna, bó kwa bò nuaré déi teèn fà; bó yuoó naâ ké màsou, bó ndeè né te bó bò Yeésò kwaré. Sâ nùà hèllè bó mbei né gi mé bò càŋ jejelâ mân yoòr fà doónj, nùàr doó sâ kélá cú bèh mé veéh.

29 Bó yeé waà baá toò Yeésò, bó som hueh, bó ye bú a: «Ñunà Càŋ Dueè, béh bí né lè keé-re wa? Wò ká doó waà né te wò feh ducoóm béh gèr mé cu née le ye wa?»

30 Sâ bòŋ bò ñguiàŋ kókoó mbaá né yab ké bèh ndòŋ-ndòŋ mân ñalé yieé den.

31 Bò càŋ hèllè boŋ baá-re Yeésò, ye bú a: «Mò wò nde né béh kwógó, kwógó yí sér béh ké lè bò ñguiàŋ kiê.»

32 Yeésò ye bú a: «Bí fón gò!» Bó durá yuo kela gi ndò, bó nde yila nde ké lè bò ñguiàŋ hèllè. Bòŋ ñguiàŋ doô kem suagà ké cueè, bó sue yila nde ké te tube, bó kum le teèn.

33 Bò tèn ñguiàŋ durá yuo gi ndò; bó nde cu ké ló, bó né bò nùàr njií mé la kelà naâ felè bò tándulu bò tueé, bó né bó dé toò tueé ndò.

34 Yeé baá ménâ, bò lóó bò kem yuo gi ké ló doónj, bó né yoòr Yeésò ndeé, te bó bó kwaré. Bó yeé ñene aá bú, bó ye bú a: «Kúkùr yeè, yùò lè tàbè beèh yuoò.»

9

Nùà gule kuú déi taré soòm

(Mârk 2:1-12; Lùk 5:17-26)

1 Yeésò yila cu kòm, sela nde cu lo seèn.

2 Wa ló, bó jògò waà mé nùà gule kuú déi toò seèn, à né te ndagáa cer den. Yeésò yeé ñene, ye temé boòn doónj né lom yoòr nyí ménâ, à tueé njií mé nùà gule kuú doô, ye bú a: «Taré yo, huaán mò. Bò veèn yeè gi aá wò mé njéh kèn.»

3 Te bò *njií-sòu yeé nde ngweé njií mân, bó yila lè bòn ndugó beleè ye: «Nùà hèn feh seèn faá Càn nò weh né dé kei wa?»

4 Yeésò ñene kò múnò bòn ndò, ye bó a: «Bí veénsé mân munó né dé kei wa?»

5 Beè bìi, taré kela né tueê ye: bò veèn yeé gi aá wò mé njéh kèn, wa né: wùò ter, gègòò wa?

6 Bí kóò ye: ká doó dón *Huaán Nùàr né mé terrebe veèn kulú sòm teèn.» Á den cuù baá-re, ye nùà gule kuú doò a: «Wùò ter, wèh ndagá yeé, ndé á lo.»

7 Nùà hèllè komo wuo ter ndò, fón gò lò seèn.

8 Veéh sie ñellé nùàr doó dón, bó né Càn teèn seèn yií, ye lòu sam, à né nùàr terrebe ménâ haá ma.

Bèh Matíò yilá

(Mârk 2:13-17; Lúk 5:27-32)

9 Yeésò yuo doó sâ ndò, à nde ser toò. Wa beré déi, à ñene njií nuaré déi né ké gwò bèh seé seèn den den, à né kàgàlòn lãmpôn weh. Yilí nùà sâ né Matíò. Ye bú a: «Yùò bèlè mè!» Matíò yuo bele bú ndò.

10 Yeésò yeé baá ké gwò Matíò yáb yieé, bò vevenê bò, mé bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò déi kem wa cuù teèn ngún, bó bó mé bò mbòn seèn né yáb bècènè yieé bilí den.

11 Bò *Farisiên yeé ñene aá ménâ, bó ye bò mbòn a: «Nùà koò bìi bó bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò, mé bò vevenê bò yáb bècènè yieé bilí né dé kei wa?»

12 Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye bó a: «Bò beén bò né yeé mé koró nùà lèh kóò, dèn ngwéh bò tetarê bò.

13 Bí ndé màn nyégé bò ngòr hèn maàn, né ter nyagá den ye: Mè gwaán kela né nùà kó-jeè mé nùà há-sèmè. Mè hèn nde kuú naà bò vevenê bò ká yoòr mò yilá njií, dèn ngwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(Mârk 2:18-22; Lúk 5:33-39)

14 Lòu sâ bò mbòn Jân Bàptis ndeè ye Yeésò a: «Bóó né naàn mé béh bò *Farisiên né gi dé beèh yáb jolo, bò mbòn yeé dé bòn jòlò ngwéh wa?»

15 Yeésò ye bó a: «Lòu mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bò mbeí nde né yáb jolo wa? Dé sâ ndóg. Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mò bó ngaá sòm aá bó sií fù beè, bó ndeè jolo ye bòn.

16 «Nuaré déi beéh cògò feê felè cògò dé cuùm téná làb njií bèh. Mò sam, dé feê nde né dé cuùm doò komo ñoré sòm.

17 «Bó tàgà mé kulu feê lè nguú cuúme sì kwá bèh ndò. Mò sam, nguú hèllè nde né mbè doó velé ber njií, bó vu bilí be mé nguú mene. Bó mbè mé kulu feê si seér yeé lè nguú feê, te kér cú, mbè doó bèr ndé cú ndò.»

Nunà nùà koò déi bó ma mé lé naà cògò Yeésò kema

(Mârk 5:21-43; Lúk 8:40-56)

18 Nùà koò déi waà, sâ Yeésò née mé bò nùàr ménâ tueé njií den; à cemmé nde toò seèn, ye bú a: «Huaán mò kuú aá kèn, à kuú née kuú ye. Mé njéh mene ndé kema njií bú be yoòr, à nde né nyimé yuo.»

19 Yeésò komo wuo ter ndò, weh bò mbòn, bó bó bele sie bú.

20 Sâ ma déi né doó sâ teèn; baá nyemà yulà cùòb fà húóm né bú yoòr yuo den. Á ngoró nde yí jomo Yeésò, à kema weh sòn cògò seèn.

21 Á né ké lè tueé den ye: «Mò mè kema cegé mene lélan cògò seèn, nde né mè yili sòm.»

22 Yeésò bele seér ndò, ñene bú, ye bú a: «Dé vèh, taré yo, wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn.» Ma doò taré yuo doó sâ ndò.

23 Yeésò wa ké lo nùà koò doò, sâ bóó mé tuaga yeé bené mé kú bó bò nùàr baá lom doó ngún mbaá, bó né bèmè bóó. Yeésò yeé ñene aá môn,

24 ye bó a: «Bí yùò jí doó sâ dón, huaán njeré déi kú ngwéh, à cer né

lóm.» Te bò nùàr yeé nde ngweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb.

²⁵ Bó yeé som keéh gi aá bò nùàr cie, Yeésò yila nde ké mí, à sie njií huaán vèh doô be ter; huaán doô komo den cu ter ndo.

²⁶ Ngóg dé sâ ngulí yon cu baá-re lò sâ doón.

Bò cùgò njolo bò déi fà taré sòòm

²⁷ Yeésò yuo doó sâ ndo. À yeé baá beré déi kelá, bò cùgò njolo bò déi bô mbeí duóòm bú jomo ngaré beleè, bó ye bú a: «Ŋunà *Davíd, kó yeè béh jere teèn.»

²⁸ Yeésò yeé baá ké gwò, bò cùgò njolo bò doô ngoró nde ké kwarè seèn ndo. À ye bó a: «Bí né temé kwaá njií ye mè né mé terreb faá bèh mân teèn wa?» Bó ye bú a: «Nyea, dé koô.»

²⁹ Yeé baá ménâ, à kema njií bó be njolò ndo, ye bó a: «Bó bí faá bí né temé yoòr mò kwaá njií sâ.»

³⁰ Njolo boòn kwogo ñagá ndo. À luóm bó, ye bó a: «Càn a bó nuaré déi ngweé tieè.»

³¹ Mé njéh mene, bó kó lom né mé yilí Yeésò lè tàbè sâ doón saán yon gò.

Nùà sòn ndûg déi taré sòòm

³² Bó yeé baá dé boòn mé gò, bò nuaré déi wa cuù mé nùà sòn ndûg déi ká toò Yeésò ndo. Nùà sâ lé naâ mé tándulu yoòr; càn hèllè lé naâ bú sòn yíin.

³³ Te Yeésò yeé nde kwogo som bú lè nùà doô mân, nùà hèllè duóòm keéh sòn tueè. Cìli nùàr geí laré mé njéh doó doón, bó ye: «Béh née gèh dé hèn te tàbè *Iserála doón ñéné ngúngwéeh ye.»

³⁴ Bò *Farisiên den seér cuù dé boòn ye: «Mgbè bò tándulù bú terreb mân haá né kóó, à bò tándulu kwogo né mé njéh.»

Yeésò mé jere bò nùàr

9:34 9:34 Mat. 10:25; 12:24; Mk. 3:22; Lùk 11:15
9:36 Nomb. 27:17; 1 Rois 22:17; 2 Chr. 18:16; Ese.
10:7-15 Lùk 10:4-12

³⁵ Yeésò né te bò loó kokoô mé tetôòr mene kelá, à né ngòr Càn te *gwà sòu feh bele, à né Njàgà Bagaà felè *Lò Càn se yon, à né bò beén dé kàn mé nùr dé kân taré som bele.

³⁶ À yeé baá cìli nùàr ménâ ñéné, jere boó bú njéh. Lòu sam, bó lé naâ doó mbaá homó ndab den; bó né lom faá bò mbieè mé nùà njéh teèn sam no.

³⁷ Yeé baá ménâ, à ye bò mbòn seèn a: «Yab bolé lom né ngún. Njéh cén, bò seé bò mé nde né ká lo kwaá bilí njií màgà ngwéh.

³⁸ Bí bòn nùà njéh boòn, te à tema njií bò seé bò teèn, te bó kwa bilí njií bú mé njéh ká lo.»

10

Bò mbòn tebé yulà cùòb fà (Mârk 3:13-19; Lùk 6:12-26)

¹ Yeésò yilá bilí bò mbòn yulà cùòb fà doô, à jege haá bó terreb te bó kwogó som bele bò nùàr càn tándulu yoòr, bó taré som bele bò beén bò, mé bò nùr bò ndo.

² Yilí bò mbòn yulà cùòb fà sâ lé naâ: Simôn mé yilí seèn déi né cu Pièr, bò òm seèn André; bò ñunà Jebedé, Ják bò òm seèn Jân;

³ Filíp bò Bartelemi; Tomâs bò Matíó nùà wèh-kàgàlòn lampôn; Ják ñunà Alfè bò Tadé;

⁴ Simôn nuaá mé gwàn bèh dé mé bò kìn den felè bò loó bò doô; mé Júdàs Iskariô, sarnyé Yeésò.

Bò yulà cùòb fà bò ké cie temá njií (Mârk 6:7-13; Lùk 9:1-6)

⁵ Yeésò tema som bò yulà cùòb fà bò sâ ndo, à luóm ye bó a: «Bí té lè tàbè boó mé *Júf sam ndé, bí té lè loó déi te tàbè *Samarí yilá ndo.

⁶ Bí ndé lòm yoòr bò *Iserála, bó né dé boòn faá bò mbieè mé né lòu leér le no.

⁷ Bí túé gò ngòr Càn ceceér, bí júée bò nùàr a: Càn baá mbàm seèn ká kwarè boòn si njií ma.

9:35 9:35 Mat. 4:23; Mk. 1:39; Lùk 4:44
9:37 9:37-38 Lùk 10:2
10:7

⁸ Bí táré sòm belè bò beén bò, bí né bò komó nyimé sòm, bí né bò beén veén bò taré sòm bele, bí kwógó sòm belè bò nùàr tándulu yoòr ndò. Bí terreb kwa né dé lòu, bí ndé bó cú ká dé lòu ménâ ndò.

⁹ «Mò bí baá mé gò, bí té kàgàlòn beè wèh siè; né mene tò mò kàgàlòn, bí té beè wèh siè.

¹⁰ Bí té ba beè wèh siè; bí té cògò su fà mé débágá beè wèh siè; bí té cùgò beè wèh siè ndò. Bí kóó ye, nùà seê yieé né mé seé seèn.

¹¹ «Mò bí wa baá te loó déi, bí fón lòm nuaá mé gwaán né bí weèh, bí cer teèn. Bí cèr lòm lo nùà sâ. Mò cieé gò bìi wulu baá, bí yuo cu.

¹² Mò bí nde aá gwò yilá, bí júée bò gwà bò a: Kùsèm, dolé a dèn mé bí ma!

¹³ Mò bó né gwaán, sâ dolé bìi nde né bó kwa. Á, mò bó né bí berón, bí jógó yùò cú mé dolé bìi.

¹⁴ Mò bí wa beré déi, bó bí wèh ngwéh, bó tie te ngòr bìi féla nji ngwéh, bí yùò kwá lo bó nòón. Mò bí baá doó sâ yuo, né mene gwà, né mene loó déi, bí kàrè sòm gí fufú bòòn gulè bìi karè.

¹⁵ Mè né tueé ye bí a, lòu ju tenâ, gèr ñene kela nde né loó hèllè mé *Sódòm bò *Gòmôr.»

*Gèr mé bó nde né bí feh keéh
(Mârk 13:9-13; Lûk 21:12-17)*

¹⁶ À den cuù ye bó a: «Bí né ngweé wa, mè bí hèn yi njiú né faá bò sòrngañ lètenè bò ngùì nò; bí dèn lòm dene kónkòón faá sàb nò; bí den mé sòn fuù faá vògòb ndò.

¹⁷ Bí dèn làn, bí kóó ye, bò nùàr nde né bí te *mbàgà juù mé sòn fuù jógó njií, bó nde né bí núr ké *gwà sòu bòòn tegé ndò.

¹⁸ Bó nde né bí ké toò bò kokoò bò mé bò mgbèémgbè mgbómé njií, ye bí né bò nùàr mò fí. Sâ doón, mè ye te bí den nyegé cu ye baá-re bò

sòn mò ké toò bòòn mé toò bò Càṅ-kô ndò.

¹⁹ Sâ mò bó baá mé bí ké te mbàgà juù jógó ndeé, njií mé bí nde né sònò tueé doón, bí té nyàmè. Lòu sâ Càṅ nde né bí bò ngòr sònò tueé kwaá gií.

²⁰ Bí kóó túé ndé ngwéh, Cúcuí Tele bìi ké te vulúu tueé nde né sòn bìi kóó.»

²¹ À den cuù ye bó a: «Dìm bô bei nde né yo bòòn go kuú, te bó wula bó wulà. Bò tele nde né bò huaán go. Bò huaán nde né yoòr bò teleé ṅaár die; bó go sòm bó, te bò nùàr wula taré bó ménâ ndò.

²² Bò nùàr nde né bí felè mò bunó kum. Mè tueé bí, nuaá mé nde né doón yoló komo gií, yili yuo nde né kóó.»

²³ À den cuù ye bó a: «Mò bó né bí lè loó déi bunó, bí dùlà ndé sèr te loó déi. Mè né tueé ye bí a, bí ndeé bò loó te tàbè *Iserála hèn doón yòñ làrè ndé ngwéh, mé *Huaán Nùàr nées cú ngwéeh ye.

²⁴ «Mbòñ a, dèn méné naàn, à kóó táre kélá ngwéh mé ngàñ. Nùà seê dèn méné naàn, à tele seê seèn táre yógó ngwéh ndò.

²⁵ Mò mbòñ den wa né faá ngàñ nò, bú a, sèsamè. Mò nùà seê né faá nùà koò seèn nò den waá, bú a, sèsamè ndò. Mè tueé bí, mò bó né mè nùà koò bìi “mgbè bò tándulù” yilá, sé tagá bí bò jomo bò mò wa?»

*Nuaá mé bí nde né veéh
(Lûk 12:2-7)*

²⁶ À den cuù ye bó a: «Sâ, bí té bó mbaá vèh dèn; bò njèh lèrrèb doón nde gi né cie ñené yuo; bò njèh dé nènâb ñené yuo kela giì bèsónè ménâ ndò.

²⁷ Bò njií mé bí né ká sònò mò bèh cibì ngweé gií doón, bí ndé túé bèh ñagá. Bò njií mé bí né lòu ngweé

naáb hên doón, bí ndé yìè dèn ké felè gwà.

²⁸ Bí té bò wúlá-nùàr bò vèh; bó wula lom né léláŋ ñgàŋ yoòr, sâ gi aá, bó yòŋ wúlá kó ñgwéh. Bí vèh sér Càn nuaá mé nde né gùm nùàr mé yòŋ mene te we tarê ñgie njií.

²⁹ «Hên faá bò tásuagár doô, mo bó domó laáb mene bó fà, bó go som kóbò cén, nde né nùàr yulá wa? Mé ñjéh mene, cén déi lètenè bòn mbaá lèr lè bèh, bó né gi njolò Tele bií.

³⁰ Sé tagá bí wa? Mè tueé bí, né mene bò yúlí feèh bií, né gi njolò seèn.

³¹ Bí té mbaá vèh kú, kela né bí te mbeí yuií mé dàm bò tásuagár hèllè.»

Yeésò gwaán mé Yeésò ñgoón
(Lúk 12:8-9)

³² «Nuaá mé né mè cie toò bò nùàr gwaán njií doón, loú sâ mè nde né bú toò Tele mò ké te vulúu gwaán weh ndo, ye né nùàr mò.

³³ Nuaá mé né mè toò bò nùàr ñgoón doón, mè nde né bú toò Tele mò ké te vulúu ménâ ñgoón ndo.»

Yeésò yìè kèrrè
(Lúk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Bí té mùndò ye mè ká te wóŋe ndeè né bò nùàr dolé haá. Mè tueé bí, né seér salé.

³⁵ Mè ndeè nùàr bô tele kerré kwaá; huaán dé vèh bô meí kerré kwaá; véh bô makoò kerré kwaá ndo.

³⁶ Nuaré déi bô mbeí nde né mé gwà cên, déi nde né mbeí bunó.

³⁷ Nuaá mé gwaán kela né tele seèn mé mè, nùàr mò wúlú ñgwéh. Nuaá mé gwaán kela né meí seèn mé mè, nùàr mò wúlú ñgwéh. Nuaá mé gwaán kela né ñuna seèn mé mè, nùàr mò wúlú ñgwéh ndo.

³⁸ Nuaá mé toú gèr seèn jógó wèh ñgwéh, à mè bèlè ñgwéh doón, nùàr mò wúlú ñgwéh.

³⁹ Nuaá mé né yòŋ seèn mé feh seèn gagá kwaá, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ñgoón seér, nde né yòŋ kwa.»

Sàgà dé ké te vulúu
(Mârk 9:41)

⁴⁰ «Nuaá mé né bí sie nyegé doón, sie nyegé né mè; nuaá mé sie nyegé né mè doón, sie nyegé né Nuaá mé lé temà naá mè ndo.

⁴¹ Nuaá mé né *sòn-Càn déi sie nyegé, ye Càn bú temà naá kó doón, nde né sàgà faá bò sòn-Càn bò ño kwa. Nuaá mé né nùà dilí sie nyegé, ye né nùà gècèn doón, nde né gèh sàgà bò gècèn bò kwa.

⁴² Mè né tueé ye bí a, nuaá mé kwe haá cegé mene huaán déi lètenè bò mbòŋ mò hên léláŋ nòmò, ye né mbòŋ mò, nùà sâ nde né sàgà kwa.»

11

Bò tebé bò Jân
(Lúk 7:18-35)

¹ Yeésò yeé feh gi aá bò mbòŋ yulá cùòb fà doô faá bèh ménâ, à fòón go ndo, à nde ñgòr Càn lè loó mé loó tueé yon, à né bò nùàr feh.

² Sâ Jân Bàptís né cu sâ ké gwà cibì. Jân yeé ñgweé njií bò nùàr baá felè seé *Kristò tueé den, à tema njií bò mbòŋ seèn déi ké teèn, ye bó a:

³ «Bí ndé bíé ke ye bú a: Né bú mé béh né kela den doô wa, dé béh kèlâ sèr nùà dé hiín wa?» Bó nde ndo, bó wa.

⁴ Yeésò ye bó a: «Bò njií mé bí né ñgweé, mé bí né gi ñené hên doón, bí ndé túé jí mé Jân ménâ,

⁵ bí júée bú a: bò cùgò njolo bò baá njolo ñené, bò gule kuú bò baá go, bò beén-veèn bò né taré yuo bele, bò tándúg baá ñgweé, bò komó baá lè cio nyimé yuo bele, bò saám bò baá Njàgà Bagaà ñgweé ma.

⁶ Wa nuaá mé temé yoòr mò sòm ñgwéh doón nde né samésé den ma.»

7 Bò mbòn Jân yeé nde cu aá, Yeésò duóm ye bò nùàr njèh felè Jân tueé ñagâ, ye bó a: «Bí lé ké ya dueè nde ñenè naâ kei wa? Fu lé kobo jilí deén naâ gui wa? Háye ndò!

8 Á, bí lé ké sâ ke deén naâ kei wa? Bí lé ñenè naâ nuaré déi mé cògò nyàgàm yoòr wa? Bò mé su yeé cògò nyàgàm bòn yuo yeé ké mbàm ndò.

9 Á, ké ya dueè nò, bí lé ndeè naâ dé kei wa? Bí lé ye te bí ñene *sòn-Càn déi wa? Mè tueé bí, né sòn-Càn sâ bòn. Njèh cén, bí kóo ye nùà dé sâ né sòn-Càn yògò keéh.

10 Lòu sam, Jân dé seèn né nùà tebé mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá ye: Càn ye, nyí nde né nùà tebé nyí toò yeé temá njií, te à tóo nyegé wò ceér.»

11 À den cuè ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, bèh lo mé wón lo deén naâ, bó lo née nùà koò déi faá Jân Bàptis nò ñàr ñgúngwéeh ye. Mé njéh mene, te *Lò Cànè né mene huaán dé maàn, à ham kela seér cu né kóo mé Jân.

12 Bèh léi mé Jân Bàptis lé tueé duóm naâ ñgòr Càn, tóg nde wa hèn, Lò Càn né lom mé taáb kwaré ndeé; bò taáb bò ye ko bó yieé bú yieè.

13 Dàm bò sòn-Càn bò lé naá gi felè Lò Càn tueé; mvù Músi tueé cu felè seèn môn ndò, te nde wa ye mé nàm Jân.

14 Ngweéh bí né yeé *Elí kela den wa? Mò bí nde né gwaán, mè tueé bí Elí sâ né Jân.

15 Nuaá né mé tie, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hèn bagasé.»

16 À den cuè ye bó a: «Cafanê bò nùàr den né faá kei wee? Mè tueé bí, bó den né faá bò huaán mé né ké mbartógò vògò den nò; bò déi né mé bò mbeí tueé njií, ye bó a:

17 Béh né mé térèm mbaá tuagá kuú, bí ñgò ñgwéh! Béh né mene bò bené kú-jerè genné, bí yúé ñgwéh ndò! Bí ye: bó sà bá naàn wa?

18 Wanón Jân yeé waà, à sér yieé ñgwéh, à mbè ñúé ñgwéh, bó ye: À né mé tándulu yoòr.

19 *Huaán Nùàr yeé waà dé seèn, à yieé sér, à ñueé mbè, bó den cuè ye: Nùà hèn ko lom né yieé mé ñueé; à né mbeí bò vevenê bò mé bò wèh-kàgàlò ñampôn bò mene! Mé njéh mene, mè tueé bí: seé Càn né gi tueé ñagá, ye kékò Càn yila né teèn.»

*Bò loó dúágá-tieè déi
(Lúk 10:13-15)*

20 Jomo sâ, bò loó mé Yeésò lé naâ fém teèn kókoó bò, à duóm bó nde njií. Lòu sam, bó lé dene bòn kwéh sér ná ñgwéh.

21 À ye bó a: «Wò loó Korasên, wò nde né mèi bò gèr ñenè! Becaída, wò nde né gèr ñenè ndò! Mò gèh fém mé lé bò naâ lètenè bì hèn sé bò naâ ké Tír bò Sídon, mè tueé bí, dàb mé bò nùàr ké sâ sé lo temé kweéh seér gi aá kèn, bó yií wè, bó su tou, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé.

22 Mè tueé bí, lòu ju tenâ, gèr dé bì taré kela nde né kóo mé dé Tír bò Sídon hèllè.

23 Déi né cu wò Kapernahûm. Wò munó né ye, nyí nde né ké te vulúu ñgulí waá wa? Ndóg, mè tueé wò, bó wò ba njií seér nde né ké ndugo bò càn. Mò gèh fém mé lé bò naâ lètenè bò nùàr yeè hèn sé lé bò naâ ké *Sòdòm, loó hèllè sé née teèn ye.

24 Mé gècèn mene, lòu ju tenâ, ju dé yeè nde né dé Sòdòm taré yògò ndò.»

*Dù beè Yeésò kwaà
(Lúk 10:21-22)*

25 Jomo sâ Yeésò deèn ndò, ye Tele a: «È môn, Tele mò, vulú bò tàbè né gi beè yeè, mè vra baá wò! Lòu sam, njií mé né njolò bò kògòn bò mé bò

lo bò cibi mbaá leér den, njua yeé mé wò bó feh keéh seér né mé bò huaán tetoôr mân.

²⁶ È môn, Tele mò! Sâ né njií mé wò gwaán nê.

²⁷ «Mè tueé bí, Tele mò njèh doón kwaá lo gi né beè mò. Mé njéh mene, nuaré déi kó ngwéh ye: hên né Huaán; gi cu né ka Tele. Nuaré déi kó ngwéh ye: hên né Tele ndo, gi cu né ka Huaán mé bòó mé Huaán né bó Tele feh doô.»

²⁸ Jomo sâ, ye bó a: «Bí bòó mé seé né bí felè mbiín den doón, bí ndé gi ká beè mò, te bí kwa dù.

²⁹ Bí ndé màn njèh ká beè mò. Lòu sam, mè né mé temé dolê mé kó-jere lè, temé bìi nde né lè die.

³⁰ Tòu dé mò taré ngwéh; seé mò bí líé yógó ndé ngwéh ndo.»

12

Lùà lòu sòu kwalé yieé

(*Mârk 2:23-28; Lùk 6:1-5*)

¹ Cu déi lé naâ teèn, sâ bò Yeésò né te ñueèh yolò go kelá. Lé naâ *cieé sòu ndo. Cùè yeé baá bò mbòn seèn sie, bó yila lùà kwalé weèh, bó né segé yieé.

² Bò *Farisiên yeé ñene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Kè kú bò mbòn yeé kán. Ngweéh *sòu beèh né yiín ye, lòu sòu bó té ménâ bó wa?»

³ Yeésò ye bó a: «Njií mé *Davíd nùà njèh lé naâ bóó doô, bí nêe jáné kè ngwéh ye wa? Lòu sâ cùè lé naâ bó bò nùàr seèn sie,

⁴ à yila nde te gwà Càṅe, à nde jógó weh yáb mé bó lé kwaá lò naâ ké toò Càṅ, bó bò nùàr seèn yieé. Sâ bí né kóó ye, né yeé jolo, bò *ngàn sèmè yieé cegé yeé kóó.

⁵ Sòu Músi né cu beré déi ménâ tueé ndo ye: lòu sòu, bò ngàn sèmè nde né seé ké gwà Càṅ koò bóó, bó *cieé sòu tán ndé ngwéh; mé njéh mene, sòu bó siè ndé ngwéh ndo. Bí nêe dé sâ jáné ñéné ngwéh ye wa?

⁶ Mè tueé bí, kwarè bìi hên den den né njií mé né gwà Càṅ sâ yógó keéh.

⁷ Ngweéh né te mvù Càṅe nyagá den ye: Mè gwaán kela né nùà kó-jeré mé nùà há-sèmè. Mo bí sé la né ngòr sâ ngweé kóó, bí sé la bò sòn fuú bò mbaá siè ná ngwéh.

⁸ Bí kóó ye, *Huaán Nùàr né cieé sòu yógó.»

Nùà be ñemâ déi

(*Mârk 3:1-6; Lùk 6:6-11*)

⁹ Yeésò yeé yuo aá doó sâ, à yila nde te *gwà sòu bòón.

¹⁰ Sâ nùà be ñemâ déi né gwò sâ ndo. Bó bie njií ye Yeésò a: «Sòu beèh ye taré sòm nùàr lòu sòu taré wa?» Sâ bó ye te bó sie bú teèn.

¹¹ À deèn ndo, ye bó a: «Hên mo lètenè bìi mbieè nuaré déi die suaga ké dòu lòu sòu, mé gi cegé né ka bú mé njéh sâ, à bú lòu sâ beè nomo sòm kéh ndé ngwéh wa?

¹² Á, sé tagá nùàr wa? Sâ mo né mân, sòu beèh tueé né ye, béh bó bagaà lòu sòu bòó.»

¹³ Jomo sâ Yeésò tueé njií mé nùà be ñemâ doô, ye bú a: «Nèbbè be yeè nebbè.» Nùà hèllè nebbè be ndo, be seèn taré yuo, den cu ka faá kèb déi no.

¹⁴ Te bò Farisiên yeé nde ñene njií ménâ, bó kem yuo kela gi cie, bó nde sòn nyógó, te bó wula sòm Yeésò.

Nùà seé Càṅ

¹⁵ Yeésò yeé ngweé aá ménâ, à kwaá lo bó doó sâ, à foón gò seèn. Cìli nùàr kem bele cu bú jomo ndo. À né bò beèn bò doón taré sòm gií.

¹⁶ À né bó luóm, ye bó a: «Càṅ a bó bí tueé sòm ndègè mò cie.»

¹⁷ Sâ doón bóó gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càṅ lo naâ tueé no, ye:

¹⁸ «Càṅ ye: Hên né nùà seé nyí, nyí bú balé sòm né mé be nyí, né huaán yíé-temé nyí, à né nyí temé lè bóó nòrè.

Nyí nde né bú Cúcuí nyí yoòr nyeén kwaá,
te à feh bò nùàr ceér dilí, bó ju beè nyí diè cú.

19 À tɔgɔ mé nùàr mbembaá ndè gò ndé ñgwéh,
à ñhèh lòu ñgáré ndé ñgwéh.

Né mene te kpɔɔ, bó hueh seèn teèn ñgwé ndé ñgwéh ndɔ.

20 Gor né mene gobosé, à bú siè kwá sòm ndé ñgwéh.

Lâm yuúm le mene lòu, à bú nyímé sòm ndé ñgwéh.

À bóó den nde né méménâ tóg te be gècèn seèn yuo ña ter.

21 Te lò nùàr dɔɔɔ kwaá ñjii gi ndèm yoòr seèn ndɔ.»

*Bò *Farisiên ye Yeésò seé bóó né mé terreb *Sátàn
(Mârk 3:22-30; Lúk 11:14-23)*

22 Bó weh waà mé nùà cùgò njolò déi ká yoòr Yeésò ndɔ. Nùà hèllè né cu mùmúr; né càɔ tándulu bóó né bú ménâ kɔó. Yeésò taré sòm bú; à duɔóm sòn tueé, à ñene njolo ndɔ.

23 Hiím laré bò nùàr doó dɔɔɔ; bó ye: «Bí ye hèn Nuna *Davíd sam á?»

24 Te bò Farisiên yeé nde ñgweé ñjii mân, bó den seér cuù dé bɔòn ye: «Nùà hèn bò tándulu mé feh seèn kwógó ñgwéh. *Beljebu, mgbè bò tándulu, bú terreb ménâ haá né kɔó.»

25 Yeésò kɔ gi mùnò bɔòn ndɔ, ye bó a: «Né mene lè lò mgbè dé heè, mɔ bò nùàr né lètenè bɔòn kerré kuú, lò sâ nde né tɔb yuo. Né mene lɔó, né mene mbàgà déi, mɔ bò nùàr né lètenè bɔòn kerré kuú, sâ bó nde né kum yuo!

26 Mɔ Sátàn hèn kwɔgɔ den cu né Sátàn mbeí seèn kɔó, sâ Sátàn lege kuú cu né mé ñgàɔ yoòr seèn. Mɔ né mân, sâ lò seèn tɔb yuò ndé ñgwéh wa?

27 Mɔ sé né gècèn, ye mè tándulu kwɔgɔ né mè terreb Sátàn, sâ dé bò ñuna biì nɔ, nèi bó terreb haá yeé kɔó, bó kwɔgɔ tándulu mé ñjéh wa?

Bí kwá biì nɔɔɔ, bò ñuna biì sie nde né bí nyeén kɔó.»

28 À den cuù ye bó a: «Mè bò tándulu kwɔgɔ né mé terreb Cúcuí Càɔ. Sâ bí kɔó ye: Mbàm Càɔ die waà baá ká yoòr biì kèn.»

29 À den cuù ye bó a: «Mɔ nùà gwà né mé terreb yoòr, nuaré déi gwò seèn mbaá yílá ndé ñgwéh, à nde yíb ñuɔb, kɔ à jògò kaga gi aá nùà gwà hèllè kèn, te à ñuɔb ye bú.

30 Mè tueé bí, nuaá mé jomo mò sam, né nùà bònò mò; nuaá mé mè nùàr teèn bílí gàm ñgwéh, né nùà ñèllè-nùàr ndɔ.

31 Mè cicie hèn tueé ñjii né dé cì, ye bí a: nùàr a, bó mene gèh veèn dé heè, bú a, júé mene yílí Càɔ, Càɔ nde né doó kulú ñjii gií. Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí Ñagá, bó veèn seèn lè kulú sòm ndé ñgwéh.

32 Nuaá mé né *Huaán Nùàr jueé, bó nde né veèn seèn doó kulú ñjii. Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí Ñagá, bó veèn seèn lè kulú sòm ndé ñgwéh dé ndôg. Né mene cafanê, ndeè né mene ké jomo, mban le nde aá môn dé nyèmà mé nyèmà.»

*Tou dé kàn mé tàb seèn
(Lúk 6:43-45)*

33 Yeésò den cuù ye bò nùàr a: «Nuaá mé gwaán né tàb bagaà, à dobo tou dé bagaà ndɔ; mɔ bí dobo né tou veèn, bí kwa cu nde né tàb dé veèn ménâ ndɔ. Bó kèkènè tou dé kàn ñene kɔ né mé tàb seèn.

34 Gèh ñgòbò faá bí nɔ! Bí biì ñgòr bebagaà sònò tueé keéh nde né he mé jéré-temé biì doô? Ñgweéh sòn seèn tueé né ñjii mé goón den né ké te temé wa?

35 Nùà bagaà bò ñhèh bebagaà som weh yeé lètenè bò ñhèh seèn dé bebagaà; nùà veèn sòm weh yeé dé seèn lètenè bò ñhèh seèn dé vevenè ndɔ.

36 Mè tueé bí, lòu ju tenâ, bò mamvuan ñgòr mé sòn lé naá gií

mbembaá fela njií δοῶν, nde gi né loù sâ cie kulu yuo.

³⁷ Bó ju yeè tena nde né faá leba yeè lé tueé naâ nᵋ, wò nde né-re mvelé wa, wò nde né die wa, né beè yeè.»

*Bèh fém beè Yeésò bieê
(Mârk 8:11-12; Lûk 11:29-32)*

³⁸ Yeé baá ménâ, bò *njií-sòù mé bò *Farisiên déi ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, béh gwaán né fém cén beè yeè ñenê, te béh kᵋ ye Càᅇ wò terreb haá né kᵋó.»

³⁹ Yeésò ye bó a: «Bò cafanê bò né lom bò jélá-temé bò: bó temé yoòr Càᅇ mbaá kwá ní cú, kᵋ bó ñene né fém, sâ ye. Mè tueé bí, bó ñené ndé cú, faga le aá te fém mé Càᅇ lᵋ bᵋó naâ yoòr Jonâs *sòn-Càᅇ doô.

⁴⁰ Gèh dé mé Jonâs lé ceér naâ lè ngò cieé tagár doô, *Huaán Nùàr cer nde né dòu cieé tagár ménâ ndo.

⁴¹ Loù téná-juù, bò Ninivè bò nde né ter kem wuo, bó sie bò cafanê bò nyeén. Loù sam, bò Ninivè bò lé naâ dé bᵋòn ngòr Jonâs ngweé, bó kweéh seér temé. Sâ nuaá mé né Jonâs yᵋgᵋ keéh né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé njéh mene, bó temé kwéh sér ngwéh.

⁴² Kwá nᵋᵋ, loù-téná juù, mgbè dé vèh mé lᵋ deén naâ ké túno, nde né ter komo wuo, à sie bò cafanê bò nyeén. Loù sam, à lᵋ yuoó naâ tᵋg ké kundun, bèh mé tàbè bᵋ vulú né teèn kwaré, à ndeè bèh ngòr kᵋgᵋn sònò Salomᵋᅇ ngweê. Sâ nuaá mé né Salomᵋᅇ yᵋgᵋ keéh né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé njéh mene, bó né loù saán seér.»

Càᅇ tándulu mé baá yoòr nùàr cuú cuú

(Lûk 11:24-26)

⁴³ «Sâ càᅇ tándulu déi lé naâ lè nuaré déi dula yuo kelá, à nde ké ya dueè, à né bèh cèrrè te hobó ñemâ fᵋᵋn gᵋ. Mé njéh mene, à bèh cèrrè kwà ngwéh.

⁴⁴ Yeé baá ménâ, à ye: Kènê, nyí nde cu nde aá ké lᵋ, lè nuaá mé nyí lé yuoó naâ teèn doô. À wa, sâ gwà née loù mbaá den den ye, bó fᵋ gi aá, bó te nyegé gi aá bèh denè gwò ndo.

⁴⁵ À yeé ñene aá ménâ, à nde yilá fᵋᵋn cu bò càᅇ déi téhbeh mé né bú jelá yᵋgᵋ, bó bó waà, bó bilí yila nde lè nùà hèllè. Nùà doô die cu péb; beén seèn taré yᵋgᵋ keéh cu dé jomò.» Yeésò yeé tueé gi aá mân, à den cuú ye bó a: «Dé bò cafanê bò mé jélá-temé bᵋòn doô, nde cu né ménâ nág.»

*Mei Yeésò mé bò òim Yeésò
(Mârk 3:31-35; Lûk 8:19-21)*

⁴⁶ Mei Yeésò mé bò òim Yeésò waà, sâ Yeésò née mé bò nùàr mân tueé njií den ye. Bò meí seèn njebá le yí cie, ye te bó tueé bú njií.

⁴⁷ Nuaré déi tueé Yeésò ndo, ye bú a: «Meí yeè bó bò òim yeè né wò yí cie njebá ke den, bó gwaán né wò njií tueê.»

⁴⁸ Yeésò ye nùà doô a: «Meí mò né neí, bò òim mò né bò neí wa?»

⁴⁹ Jomo sâ, à me njií bò mbᵋᅇ seèn mé be, ye nùàrè a: «Meí mò mé bò òim mò né seér bò hèn bò.

⁵⁰ Bᵋó mé né sòn Tele mò ké te vulúu ngweé δοῶν, bò òim mò, bò tie mò, bò meí mò né bó.»

13

*Kàn felè nùà vú-gèh
(Mârk 4:1-9; Lûk 8:4-8)*

¹ Loù sâ Yeésò yuo ké lᵋ, à nde den seér ké dùà sòn tuùb njèh feh den.

² Cili nùàr ngún bilí nde gi teèn. À yeé ñene aá ménâ, à ñaá yila te kᵋme, à den nde doó, sâ cili nùàr baá gi sòn nòmò teé den.

³ À duᵋᵋm bò nùàr njèh kᵋkᵋó mbaá te kàne silí keéh, ye bó a: «Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñueh bèh gèh vuú.

⁴ À yeé baá gèh vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò non waà, gwaré yieé som.

⁵ Kèb déi nde sue yila te kèrré taâ, bèh sâ tàbè teèn màgà ngwéh. Ba yuoô wágácén ndo.

⁶ Lou yeé baá li, nema yuo cu. Lòu sam, bèh jògòb yíí lé teèn ná ngwéh.

⁷ Kèb déi nde sue yila lètenè bò ngobó deduanê, ba yuo ter. Yeé baá kulá, bò ngobó deduanê hèllè lané wula som.

⁸ Kèb déi nde dé seèn sue yila bèh tàbè bagaà, ba yuo kelà, wa tàb: tab déi mvum teèn yuií, tab déi yulá ténjén, déi yulá tagár.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Nuáá né mé tie, bú a, ngwé nyégé ngòr hèn bagasé.»

Yeésò ngòr te kàne si keéh né dé kei?

(Mârk 4:10-12; Lûk 8:9-10)

¹⁰ Jomo sâ bò mbòh seèn ngoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Wò bó ngòr te kàne ménâ si gi né dé kei wa?»

¹¹ Ye bó a: «Dé bìi, ngòr felè *Lò Càn mé Càn lo naâ lòu leér kwaá doò, Càn né bí ceér feh te bí ngweé komo. Dé bòòn môn sam.

¹² Mè tueé bí, nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn, te merré den bú beè lòu. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ngweéh, né mene dé maàn mé à né mé njèh doón, bó nde né bú beè horó som.

¹³ Mè bó te kàne silí keéh den né dé cí. Lòu sam, bó né mbaá ke den, bó néné ngwéh; bó né mbaá felá den, bó ngwé kó ngwéh ndo.

¹⁴ Yeé baá mân, yuo baá-re felè bòòn faá Esáyà *sòn-Càn lé naá gií tueé no ye:

Dé felâ, bí nde gi né bagasé felá nyegé,

bí seér ngwé ndé ngwéh lòu.

Bí nde gi né bagasé ke den,

ndóg bí seér néné kòmò ndé ngwéh.

¹⁵ Lòu sam, temé bò nùà hèn baá gi lè manḡwan,

te bó mùnò kòmò cú.

Bó duagá baá tie kèn, te bó mé tie ngwé cú.

Bó lier aá njolo, te bó mé njolo néné cú.

Te bó ká yoòr mò ndé sér cú

te mè bó táré sòm cú ndo,

jue mè Càn dueè.

¹⁶ Dé bìi, njua bìi wa: njolo bìi né néné, tie bìi né ngweé.

¹⁷ Mè né tueé ye bí a: dà m bò sòn-Càn bò mé bò didilí bò kókoó mbaá lo ye te bó nene faá bí né néné hèn, ndóg. Bó ye te bó ngweé kwa faá bí né ngweé hèn, ndóg ndo, doón lé naá gií bó líim.»

Kàn nùà vú-gèh seè

(Mârk 4:13-20; Lûk 8:11-15)

¹⁸ «Bí ngwé nyégé kwòm kàn nùà vú-gèh doò bagasé:

¹⁹ Bòó mé né ngòr felè Lò Càn ngweé, bó ngwé kòmò ngwéh doón, né gi faá kpòh ceér mé gèh lé sue leé naâ teèn cie doò. Nùà bònò yeé waà, à luaga som gi bó gèh njèh sâ lè ndo.

²⁰ Bò déi felá né tàbè kèrré taâ mé gèh lé sue yilá naâ teèn doò ndo: bó nde né ngòr Càn ngweé, bó gwaán nyegé mé vógó-temé mene.

²¹ Njèh cén, ngòr sâ jògòb lè bòòn yí ngwéh; bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Gèr sé yeé baá bó te ngòr Càn coró, bò nùàr né bó mé njèh bunó, bó cuaré yuo wúwágá.

²² Bòó mé né lètenè bò ngobó deduanê sue yilá doò né bòó mé né ngòr Càn ngweé, bó nyamé le mé *wón, bó né te ngùlù wón faá bó gwaán nê no samé ndeé, né mé bó bele ndeé ndo. Nde nde bò njèh hèllè karé wula som njií ngòr Càn lè bòòn, bó le cùr.

²³ Bò nuaré déi dé bòòn den né faá bò gèh mé bó vuú né te tàbè bagaà no. Bò sâ bò né ngòr Càn ngweé, bó né ngweé nyegé. Yeé baá ménâ, bó né tàb waá ndo; tab déi mvum teèn

yuií, tab déi yulà ténjén, déi yulà tagár.»

Kàn felè nyure veên déi

²⁴ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Lò Càṅ den cu né faá nuaré déi lé naâ gèh ké ṅueh seèn vuú nɔ.

²⁵ Cíbíteèn, bò nùàr yeé baá gi lóm, nùà bònò seèn nde gui teèn naáb kɔ yíí bele, à fɔón gò seèn.

²⁶ Jomo sâ gèh doô ba yuoô, kula gi. Yeé baá velé, gui haá feh ndɔ.

²⁷ Bò seê bò seèn yeé ṅene áá ménâ, bó waà ye bú a: Tele beèh, ṅgweéh wò lé ké ṅueh vuú loóm naâ léláṅ gèh bagaà wa? Á, gèh nyure veên ké teèn kela he wa?

²⁸ Ye bó a: Nùà bònò déi bóó né ménâ kɔó. Bó ye bú a: Kwá béh nde nyure veên hèllè komó sɔm wa?

²⁹ Ye bó a: Sam, bí nde né mé yab mene komó bilí.

³⁰ Bí kwá bó bó den bònò ménâ, kɔ bólé baá kèn. Loú sâ mè tueé nde né ye bò seé bò a: kènê, bí ndé hóbó bá hobò; bí jògò kòmò sòm gí nyure veên ye, bí ṅuaán bilí kwaá keém keém, te bí fu njií tuar; jomo sâ bí weh kwaá njií yab ká lɔ te mbáṅe.»

Kàn mvum tàb làm
(*Mârk 4:30-32; Lúk 13:18-19*)

³¹ Yeésò si cu bó kàn déi ndɔ, ye bó a: «*Lò Càṅ den né faá mvum tàb làm* mé nuaré déi lé naâ ké ṅueh seèn dobo kwaá nɔ.

³² Tábên lètenè bò mvuùm doón né lom bú; tàyàm lètenè bò toú né cu bú ndɔ. Mɔ à kula baá, bò non nde fulu tieé gi yeé teèn.»

Kàn déi mé kulu
(*Lúk 13:20-21*)

³³ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «*Lò Càṅ den né faá kulu nɔ. Ma déi lé naâ doóm weh, à si ṅgàb tàgà ndètoón cùòb tìn mé njéh. Yeé baá jelá, fulu komo njií gùm tàgà doón ter.»

Yeésò kàn gwaán né dé kei?
(*Mârk 4:33-34*)

³⁴ Yeésò bò ṅgòr hèn doón si keéh lom né bò nùàr te kàṅe te kàṅe; à ṅgòr mbaá túé nji ṅgwéh.

³⁵ À lé ménâ bóó belé naâ, ye te yuo faá *sòn-Càṅ déi lé naâ tueé nɔ, ye: «Mè bó njèh si keéh nde né te kàṅe te kàṅe, mè bó teèn tueé keéh nde né bò njií mé bó lé naâ lòu leér kwaá, sâ wón duóóm née lòu ye.»

Kàn nyure veên seè

³⁶ Jomo sâ Yeésò kwaá lɔ bò nùàr doó sâ, à nde cu ké gwò. Wa ké teèn, bò mbòn ṅgoró nde ké kwarè seèn, bó ye bú a: «Sè yeé béh kàn nyure veên ké ṅueh doó teèn.»

³⁷ Yeésò ye bó a: «Nuaá mé naâ gèh dé bagaà dobo né *Huaán Nùàr;

³⁸ ṅueèh né wón; gèh dé bagaà né bò *Lò Càṅ bò; nyure veên dé seèn né bòn bò vevené bò.

³⁹ Nùà bònò mé naâ nyure veên dobo né *Sátàn. Cu yab hobò né loú mé wón nde né teèn gi; bò seé bò né bò cìlì Càṅ.

⁴⁰ Gèh dé mé bó komó ṅgie njií yeé nyure veên tuar doô, loú mé wón gi nde né teèn nde cu né ménâ nág ndɔ.

⁴¹ Huaán Nùàr nde né bò cìlì seèn te bòn bò nùàr seèn temá njií. Bó nde né bò vevené bò mé bò njèh dé vevené lètenè bòn doón geí sɔm gií,

⁴² bó bilí ṅgie njií tuar te we taré, bèh kén silí mé nyie yieé kuú.

⁴³ Loú sâ, bò didilí bò te Lò Tele bòn ba nde né faá lou nɔ. Nuaá né mé tie, bú a, ṅgwé nyégé ṅgòr hèn bagasé.»

Kàn déi felè ṅgùlù mé né leér den

⁴⁴ «*Lò Càṅ den né faá ṅgùlù mé lé naâ ké ṅueh leér den nɔ. Nuaré déi yeé ṅa kwa baá, à baré leér cu, à nde bò njèh seèn mé vógó-temé mene go sɔm gií, à ṅge weh seér ṅueèh sâ.»

Kàn déi felè gòm matàn†

⁴⁵ «*Lò Càṅ den né faá nùà toón déi lé naâ gòm matàn fɔón gɔ nɔ.

* **13:31 13:31** Ká Bà mvum mé jie kela né kɔó né mvum tàb làm. Dé ké lɔ bò Juf né mvum dé hiin. **13:35 13:35** Ps. 78:2 † **13:44 13:45** Gòm bò mgbè, bò kwaá mé bò ṅgèn. Né njèh kàm.

⁴⁶ À yeé kwa baá, à nde bò njèh seèn go som gií, à nge weh seér cí.»

Kàn déi mé ndoór

⁴⁷ «*Lò Càṅ den cu né faá ndoór‡ mé bó né ké dùà vuú, à né ṅò dṳ́ṅ kabé bilí nṳ́.

⁴⁸ Yeé baá deí, bó tulu nde mé njéh yí sòn nòmò, bó den nde doó, bó geí weh bò dé bebagaà teèn, bó kwaá ter; bó su njií cu bò mvuagàr dùà.

⁴⁹ Mè tueé bí, lòu mé wṳ́ṅ nde né teèn gií, nde né ménâ nág. Bò cili Càṅ nde né bò vevenê bò lètenè bò dé bebagaà geí som,

⁵⁰ bó su njií tuar te we tarê, bèh kēj silí mé nyie yieé kuú.»

Ngúlú dé feê mé dé cuúm

⁵¹ Yeésò ye bó a: «Bí né gi dṳ́ṅ ṅgweé komo wa?» Bó ye bú a: «Nyea!»

⁵² Yeé baá ménâ, à den cuú ye bó a: «Sâ *njií-sòu mé nde né mbṳ́ṅ te *Lò Càṅe ṅaá dṳ́ṅ, den né faá nùà njèh nṳ́. À te ṅgúlú seèn som weh né bò njèh dé fefeê mé bò njèh dé cucuúm mene.»

Bò Najarêt bò

(Mârk 6:1-6; Lûk 4:16-30)

⁵³ Yeésò yeé si gi aá bò kàn sâ, à fṳ́ṅ gò ndṳ́,

⁵⁴ à cu cu lè loó mé à lé kulà naâ teèn. Wa ké teèn, à yila keéh lom njèh te *gwà sòu feh cuú. Bò nùàr yeé ṅgweé aá, hiím gi bó doó dṳ́ṅ; bó ye: «À gèh kṳ́ṅkṳ́ṅ mé fém dé hèn weéh naâ he wa?

⁵⁵ ṅgweéh hèn né ṅuna nùà kób-toú doô wa? ṅgweéh meí seèn né Marí ndṳ́ wa? ṅgweéh Jâk bṳ́ Joséf, mé Simṳ́ṅ bó bò Jûde né gi bò ðim seèn wa?

⁵⁶ ṅgweéh lètenè beèh hèn né gi bò tie seèn ndṳ́ wa? À gèh terreb dé hèn weéh naâ he?»

⁵⁷ Yeé baá ménâ, bó temé yoòr seèn kwá njií cú ndṳ́. Yeésò yeé ṅene aá môn, ye bó a: «Bèh dṳ́ṅ, bò nùàr né gi nuaá mé né *sòn-Càṅ veéh;

sòn seèn ṅgeén seér yeé bò loó bò seèn mé bò nùàr seèn ndṳ́.»

⁵⁸ À yeé ṅene bó temé teèn kwá njií ṅgwéh ménâ, à fém ké sâ kókoó bó cú ndṳ́.

14

Cio Jâṅ Bàptís

(Mârk 6:14-29; Lûk 9:7-9)

¹ Sâ *Herôde né mgbè cu sâ lè tàbè Galilê koó. À yeé baá ṅgṳ́ṅ Yeésò ménâ ṅgweé njií,

² ye bò seê bò seèn a: «Né Jâṅ Bàptís komo yuo cuú né dòu koó! À fém boó né mé terreb sâ.»

³ Sâ lòu sam, à lé seèn tueé naâ koó, ye bó siè kàgà njií Jâṅ gwà cibì. À lé bú môn boó kuú naâ felè Herodiâs veèh Filíp ðim seèn; à lé naâ ma sâ gwò ṅgaá kwaá njií.

⁴ Sâ Jâṅ lé naâ bú teèn bèsonè tueé njií ndṳ́, ye bú a: «Né jolo. Wò sé lé veèh ðim yeè gwò wèh kwá ná ṅgwèh!»

⁵ Yeé baá mân, Herôde kaga lom kàgà-ndòn veèn ndṳ́, ye ko nyí wula som aá Jâṅ. Njèh cén, à lé naâ bò nùàr veéh. Lòu sam, bó lé naá gií dé boòn koó ye Jâṅ né *sòn-Càṅ.

⁶ Te cu sâ cieé mé bó lé ṅaár naâ Herôde teèn yṳ́ṅ kwaré cu ndṳ́, à boó cieé koô. ṅuna Herodiâs dé vèh waà, à ṅṳ́ bené toò bò kokoô bò mé né doó sâ. Temé yeé nṳ́ré kela baá Herôde lè,

⁷ à jege toò huaán doô, ye bú a: Njií mé wò né gwaán dṳ́ṅ nyí nde né wò haá ma!

⁸ Te meí yeé nde ṅgweé njií ménâ, à soób ṅuna ndṳ́, te ṅuna nde ye Herôde tueé, ye bú a: Téná kwá nyí feh Jâṅ Bàptís te suṳ́ṅe ma.

⁹ Mgbè Herôde yeé nde ṅgweé njií mân, temé yili lom bú lè léḡ, à né jègè mé à la naâ toò bò nùàr jege doô munó njií. Sie bú beè, ye sâ bó nde né bú feh Jâṅ tená haá.

¹⁰ À tema njií ndṳ́, ye bó ndé téná wèllè feh Jâṅ Bàptís ké gwà cibì ma.

‡ 13:47 13:47 Né ndame mé bó vu né lòu. 13:57 13:57 Jâṅ 4:44 14:3 14:3-4 Lûk 3:19-20 14:4 14:4 Lé. 18:16; 20:21

11 Bó tena waà mé njéh te suúŋe, bó haá njií mé huaán doô. Huaán nde mé meí haá njií ndo.

12 Bò mbòn Jân nde jɔgɔ furu sòm kukun. Bò njií mé lé naâ kelá doón, bó nde Yeésò tueé.

Bò nùàr kám tîn koô
(Mârk 6:30-44; Lúk 9:10-17; Jân 6:1-14)

13 Yeésò yeé ŋgweé aá njàgà sâ, à yuo doó sâ, à yila kòm, à nde ser ké bèh ndón-ndòn mé huún seèn. Bò nùàr ŋgweé gi ndo, bó kem yuo cu ké lo, bó bele bú ké sâ, bó gɔ bele seér dé bòn sòn nòmò sòn nòmò.

14 À yeé suaga die aá doó, à ŋene njií cìlì nùàr né merré den. Jere bɔɔ bú njèh, à duóm cu bò beén bò lètenè bòn taré sòm beleè.

15 Lou yeé yuóm aá, bò mbòn seèn ŋgoró nde ké kwarè seèn, bó ye bú a: «Cu nde aá kelá, bèh hèn né ká jomo ndo. Wò sé la kwaá lo bò nùà hèn nde cu lelɔ njèh yâb fɔón ŋge yieé.»

16 Yeésò ye bó a: «Mɔ bó nde cu ménâ, húóm ŋgwéh. Bí há bó yáb kɔɔ.»

17 Bó ye bú a: «Beè beèh gi cegé né breéd tîn mé ŋgò fà té fá.»

18 Ye bó a: «Bí há nji môn.»

19 Jomo sâ ye bò nùàr a: «Bí dèn ndé gí doó te nyure.» À weh breéd tîn mé ŋgò fà doó, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càŋ teèn, à kolé haá njií mé bò mbòn, te bó geé haá bele bò nùàr.

20 Nùàr doón yieé fulu gi; ndilí le. Bò mbòn nuaán bilí, yuú sɔgɔ yulà cùb fà.

21 Bòó mé lé yieé naâ yáb sâ lé naâ nùàr kám tîn. Sâ bó bò véh mé bò huaán teèn kùlà yí ŋgwéh.

Felè nòmò gɔɔ
(Mârk 6:45-52; Jân 6:15-21)

22 Bó yeé yieé sòm aá, Yeésò kou yí njií bò mbòn seèn lè kɔme, te bó sela kela toò, bó nde kela den bú tub kèb yágà; à le ŋgɔgɔ dé seèn ká jomo, te à sòm gi bò nùàr.

23 À yeé sòm gi aá bó, à ŋaá nde ké te tòre mé huún, bèh Càŋ duaà. Cibí yili lo bú ké teèn.

24 Sâ bò mbòn mé kòm nde gi aá kèn; bó baá gi ké dàb; bó né mé fu taré kwaré ndo, sâ nòmò né mé kòm ké dùà libí ŋaáŋ yɔŋ.

25 Yeé baá mé be lôm nèà, Yeésò nde ké yoòr bòn ndo, à dé seèn go nde seér né felè nòmò felè nòmò.

26 Te bò mbòn yeé nde ŋene njií, à baá felè nòmò gɔ nde ménâ, veéh bɔɔ bó njèh, bó ye né càŋ tándulu, bó sòm kén, sâ veéh nde aá bó sie wulá.

27 Tètèi sam, Yeésò ye bó a: «Bí siè temé, né mè; bí té vèh.»

28 Pièr tueé keéh njií ndo, ye bú a: «Fehtoò beèh, mɔ né wò, há mè terreb teèn, te mè gɔ nde yí yoòr yeé felè nòmò ndo.»

29 Yeésò ye bú a: «Ndê!» Pièr yuo kela te kɔme ndo, duóm yí yoòr seèn felè nòmò gɔ nde.

30 À yeé ke, fu né ménâ kobó taré, càŋ tené bú lè, gule logó yila dùà. À yeé baá ké ka nòmò logó suagá, à sòm kén, ye Yeésò a: «Yili sòm mè teèn Fehtoò mò!»

31 Yeésò njií be, kwa sie bú ndo, ye bú a: «Temé yeé né kuú, wanóŋ wò ménâ saán naâ dé kei?»

32 Bó bú ŋaá yila nde te kɔme fà doón, fu hèllè pón ndo.

33 Bò mbòn mé né gi lè kòòm cemmé nde doó toò Yeésò, bó ye bú a: «Mé gècèn mene, wò né Njunà Càŋ bòn!»

Bò beèn bò te tàbè Jenesarète
(Mârk 6:53-56)

34 Bó nde sela yuo kela tub kèb yágà. Bó suaga die doó te tàbè Jenesarète.

35 Bò loò bò ŋene kɔ cu Yeésò, bó duóm mé bò déi tueé keéh, bó né nùàr te loó kukwarè temá njií ndo, te bó ye bò nùàr a: Yeésò waà baá ma. Bò nùàr domó wa gii mé dàmbò beèn bò ká toò Yeésò,

36 bó né bú bɔŋ, ye bú a: «Mɔ bò beén bò kema weh cegé mene lélán sòn cògò yeé, bó nde né taré.» Bòó

mé lé naá belê kema δοῶν, lé naá gi taré yuo ndo.

15

*Tòu bò jògò bò
(Mârk 7:1-13)*

¹ Jomo sâ bò nuaré déi yuoô ké Jerusalem lètenè bò *Farisiên mé bò *nǝí-sòu, bó nde kwa Yeésò, bó ye bú a:

² «Bóó né naàn mé bò mbòn yeè né tabó kwaá loó wa? Wò ñéné ñgwéh, bó né yáb yieé, bó be faá tabó tueé nê nɔ, yàgà ñgwéh wa?»

³ Yeésò deên ndo, ye bó a: «Á bí nɔ? Bí sòn Càñ ngeén né dé kei wa? Ñgwééh bí né tòu Càñ kwaá loó, bí feh seér tòu bò tele biì wa?»

⁴ Sâ Càñ né gi tueé ye: Lé b toò tele mé meí yeè, wò ñgwéé sòn bòn. À né cu tueé, ye nuaá mé duagá tele, wa né meí wa, bú a, kú taré lè tèen ñgwán.

⁵ Mé ñjéh mene, bí ménâ fèh bèh; bí den seér cu né ye: Mɔ nuaré déi tueé ñjii mé tele, wa mé meí wa, ye bú a: nyí sé la naâ wò gam; ñjèh cén, baá gi *sèmè. Mɔ à né ménâ tueé, bí né gwaán.

⁶ Ñgwééh sâ bí ye bú a: Té tele mbaá vèh kú cú wa? Ñgwééh bí sâ bóó ñellé né ñgòr Càñ, te tòu loó biì yam seér kóó wa?

⁷ Bò sòn fà bò faá bí nɔ, Esáyà sòn Càñ lo felè biì jue bòn, wa Càñ ye:

⁸ Bò nua hèn nyí seén kuú den né mé par sòn mbaá, temé bòn né bèh hiín.

⁹ Den né faá bó né nyí dua nɔ, sâ né dé lòu.

Bó kwaá lò né tòu nyí, bó feh seér tòu bò tele bòn.»

Bò ñjii mé bóó yili yeé nua
(Mârk 7:14-23)

¹⁰ Jomo sâ Yeésò yilá bilí bò nua, ye bó a: «Bí ñgwé nyégé bagasé:

¹¹ ñjii mé yila seér né sònò nua dé yilá, bú kóó bó yilí bèh; dé mé

yuo kela seér né sònò seèn lòu bóó yili yeé bú kóó.»

¹² Bò mbòn ñgoró nde kwarè seèn ndo, bó ye bú a: «Wò né kóó ye bò *Farisiên la ñgwéé naâ ménâ, naâ bó seé weh wa?»

¹³ Yeésò ye bó a: «Bò tou mé Tele mò ké te vulúu lé kóó dòbò ná ñgwéh doῶn, bó nde né bó doó muró su ñjii.

¹⁴ Bí gè mé ceér bòn, né bò tácugó! Mɔ tácugó derré né tácugó be kóó, sâ bô mbeí fà doῶn nde gi né ké dòu lùgò vulú die suagá.»

¹⁵ Piêr den cuè ye bú a: «Kàn ñjii mé bóó yili né nua kóó doò, sè béh tèen.»

¹⁶ Yeésò ye bú a: «Mé bí mene, bí nêe ñjèh ñgwé kòmò ñgwéeh ye wa?»

¹⁷ Bí nêe kó ñgwéeh ye: ñjii mé yila yeé sònò nua, mɔ baá ké lè, nde né ké cie suagá yuo kelá wa?

¹⁸ Ñjii mé né sònò nua yuo kelá, yuo yeé ké lè temé. Dé sâ nua bóó yili né kóó.

¹⁹ Lòu sam, mùnò veèn doῶn jeré yuo den né te temé nua: wúlá-feh né sâ; yàgà ndeé né tèen; sár yòῶn né sâ; yib né tèen sâ; nyeén mé súi né gi tèen yaám den,

²⁰ doῶn yuo giì né te temé. Bó nua bóó yili yeé kóó. Mè tueé bí, yáb mé be yilí yieé, nua kóó bó yilí ñgwéh.»

*Ma kìn mé lé naâ temé yoòr Yeésò
kwaá ñjii*

(Mârk 7:24-30)

²¹ Jomo sâ Yeésò yuo doó sâ ndo, à nde ser kwarè loó Tír bô Síðòñ.

²² Wa ké tèen, ma Kanahân déi keñ waà doó sâ, né ma loó ndo, ye bú a: «Dé koò, Ñunà *Davíd, kó yeè mè jere tèen, huaán mò dé vèh nde aá mé gèr ñené kuú, à né mé tándulu yoòr.»

²³ Mé ñjéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ñgwéh.

Bò mbòn yeé ñene aá ménâ, bó ñgoró nde yoòr Yeésò, bó ye bú a:

«Njí cú ma hên lo, à né béh jomo mbembaá keéŋ bele go.»

²⁴ Yeésò deên ndo, ye bó a: «Bò hên tema kuú naâ mè felè bò *Iserálà bò. Bó den né faá bò mbieè mé né lòu leér le no.»

²⁵ Ma doô nde cemmé die nde toò Yeésò ndo, ye bú a: «Dé koô, gàm yeè mè teèn.»

²⁶ Yeésò ye bú a: «Mo bó si njií yáb bò huaân mé boór, húóm ngwéh.»

²⁷ Ye Yeésò a: «Né ka môn jég, dé koô. Á sâ, bò boór tò mò yâb domó yieé yeé ka teleè ndo.»

²⁸ Yeé baá ménâ, Yeésò ye bú a: «Môn, dé vêh, wò né temé yoòr mò mé terreb mene kwaá njií; bú a, bó wò faá wò né gwaân no.» Njunâ ma hèllè taré yuo beè nomo ndo.

Bò beên bò ngún taré soòm

²⁹ Yeésò yuo cuú doó sâ, à nde ké sòn tub Galilé. Wa ké teèn, à ñaá nde ké te tòre. À yeé baá ké sâ den den,

³⁰ bò nùàr ngún kem wa cuú ké teèn mé bò beên bò beè: bò gule kukuú bò, bò cùgò njolo bò, bò gule cécéné bò, bò tándúg mé bò beên bò déi ndo. Bó nde bilí kwaá gi bó ké toò Yeésò, à taré sòm bó.

³¹ Bò tándúg tueé gi sòn, bò gule kuú bò mé bò tácoó go dilí gi, bò cùgò njolo bò ñene gi njolo. Cìlì nùàr yeé ñene aá ménâ, híim yogo bó dé tueé. Bó né Càŋ ké ter seèn njií, ye Tele *Iserálà né lom bú.

Bò nùàr kám nèa koô (Mârk 8:1-10)

³² Yeésò yilá njií bò mbòŋ seèn, ye bó a: «Jere né mè mé bò nùà hên sie: kè kú lan baá cieé tagár, béh bó né lom koó; bó mé yáb beè sam cuú ndo. Mè gwàn ngwéh bó lo mé lèi cùè ménâ yi njií, bó nde né ceér dueè die le.»

³³ Bò mbòŋ ye bú a: «Á, gèh cìlì nùàr dé hên, béh yáb ká ya dueè hên weh ndeè né he, te béh koó komo bó mé njéh wa?»

³⁴ Yeésò ye bó a: «Bí beè né mé breêd meèn wa?» Bó ye bú a: «Né téhbeh mé bò ngò tetegér mân.»

³⁵ Yeésò ye bò nùàr a: «Bí dèn ndé jí doó.»

³⁶ Jomo sâ à weh breêd téhbeh mé bò ngò doô, à vra Càŋ teèn, à kolé haá njií bò mbòŋ, te bó geé haá bò nùàr. Bó geé haá gi bó ndo.

³⁷ Bó doóŋ yieé fulu gi; ndilí le. Bò mbòŋ ñuaán bilí, yuú soó téhbeh.

³⁸ Bó mé lé yieé naâ yáb sâ doóŋ lé naâ kám nèa; sâ bó bò véh mé bò huaân teèn kulá yí ngwéh.

³⁹ Bó yeé yieé gi aá, Yeésò yi njií ye bó. À yila cu dé seèn kom, à nde ser te tàbè Magádàn.

16

Fém beè Yeésò bieê (Mârk 8:11-13; Lùk 12:54-56)

¹ Bò *Farisiên mé bò *Sadusiên bilí ndeè yoòr Yeésò te bó felá bú sòn, bó ye bú a: «Jògò bó ke fém déi mé feh keéh né ye wò boó né seé mé terreb Càŋ ye.»

² Yeésò ye bó a: «Jue ka bí! Mo baá liyilí mé bí ke vulú né ter bèlèsé, bí ye: kwéh nom nde né soó. Soó ka môn.

³ Mo bí ñene, yuoô maánjògò vulú né ter bo hunó, bí ye: nu nde né lan neé. Ne ka môn ndo. Bí né gi bò njií sâ ñené koó. Yeé baá bò ñèh dé nàm bìi hên, taré yogo bí wa?

⁴ Bò cafanê bò né lom bò jélá-temé bò, bó temé yoòr Càŋ mbaá kwá ní cú, ko bó né fém ñené, sâ ye. Kèné bó ñené ndé cú ndo, faga le aá te fém mé Càŋ lé boó naâ yoòr Jonâs léi doô.» À yeé tueé gi aá mân, à foón gò seèn ndo.

*Kulu bò *Farisiên mé bò *Sadusiên* (Mârk 8:14-21)

⁵ Jomo sâ bó bò mbòŋ seèn sela yuo kela tub kèb yágà ndo, bó nyen njií breêd beè weh sieè.

⁶ Yeésò yeé baá bó luom, bó munó seér cí. Sâ à lé ye bó a: «Bí bòn feh bì mé kulu bò Farisiên bó bò Sadusiên.»

⁷ Yeé baá ménâ, bó yila lètenè bòn tueé kuû, ye: «À jue né breêd mé béh la naâ nyen doô.»

⁸ Yeésò yeé ñene aá ménâ, ye bó a: «Bí lètenè bì môn tueé den né dé kei ye: mè jue né breêd mé bí mé ñéh beè sam doô wa? Temé kuú né bí lòu.»

⁹ Hên bí née ka ñéh ñgwé kòmò ñgwéeh ye wa? Hên bí múnò kó cú mé breêd tín lé naâ nùàr kám tín koó doô wa? Bí bò sògò ndilí yâb kùlà kó cú ndo wa?

¹⁰ Bí dé breêd téhbeh mé lé koó naâ nùàr kám nêà doô múnò kó cú á? Bí bò sògò ndilí yâb mé bí lé jògò sòóm naâ doô kó cú ndo sé wa?

¹¹ Wanóñ mè yeé tueé, ye bí a: Bòn feh bì mé kulu bò Farisiên bó bò Sadusiên, kei mé bó bí kwòm sâ ñgwé kó ñgwéh wa? Bí kó ñgwéh, ye mè felè breêd júé ñgwéh wa?»

¹² Yeé baá môn, te bò mbòn nde ye ñgweé komo, ye à bó luom seér né felè leba mé bò Farisiên bó bò Sadusiên né yeé feh doô, à felè kulu dé breêd túé ñgwéh ma.

*Ngòr Piêr felè Yeésò
(Mârk 8:27-30; Lúk 9:18-21)*

¹³ Yeésò yuo doó sâ, à nde ser te tàbè Sesarê Filíp. Wa ké teèn, ye bò mbòn seèn a: «Bò nùàr ye Huaán Nùàr né nèi wa?»

¹⁴ Bò mbòn ye bú a: «Bò déi ye wò né Jâñ Bàptís, bò déi ye wò né *Elí, bò déi ye: wò ne Jeremí, mo sam, sâ né *sòn-Càñ déi.»

¹⁵ Ye bó a: «Á bí nò, bí ye mè né nèi wa?»

¹⁶ Simôn Piêr ye bú a: «Wò né *Nùà Còñ, * ñunà Càñ làn.»

¹⁷ Yeé baá môn, Yeésò ye bú a: «Njua yeé Simôn ñunà Jâñ, nùàr wò gècên sâ koó fèh ná ñgwéh; né Tele mò ké te vulúu feh né wò ménâ koó.

¹⁸ Kwá mè tueé ñagá wò mân: yilí yeé né Piêr, sâ jue né kweéh; mè bòn bò nùàr mò bilí kwaá nde né felè kweéh sâ. Cio mé terreb seèn mene bú ñjeré déi bó ndé ñgwéh.

¹⁹ Mè nde né wò kî *Lò Càñ beè haá kwaá: mo wò yíin ñjeré déi ká doó, bó yíin bú ké te vulúu ménâ; mo wò yi ká doó, bó yi cu ké te vulúu ménâ ndo.»

²⁰ À yeé tueé gi aá mân, ye bó a: «Càñ a bó bí ye nuaré déi a, mè né Nùà Còñ!»

*Ngòr felè cio Yeésò
(Mârk 8:31-9:1; Lúk 9:22-27)*

²¹ Jomo sâ, à yila baá-re bò mbòn ñéh feèh, ye bó a: «Kò mè nde ké Jerusalem, te mè ñene laré dà m gèr beè bò kokoò bò lòô, bó bò *ñgàn sèmè dé kokoò mé bò *ñjì-sòu. Bó nde né mè wulá; lè cieé tagáre mè nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

²² Yeé baá mân, Piêr weh nde mé bú ké jomo bèh ndón-ndòn mân, à nde bú ndo, ye bú a: «Càñ a bó wò kuú gèh cio bú sâ, Fehtoò mò. Càñ a, lùàgà sòm sér wò teèn lòu.»

²³ Yeésò bele seér ndo, ye Piêr a: «Máb *Sátàn, cú yo nóñ! Hên, wò gwaán né mè te veéne tulu si ñjii; wò faá Càñ nò múnò ñgwéh, wò munó seér né faá bò nùàr nò.»

²⁴ Jomo sâ à tueé ñjii mé bò mbòn seèn ndo, ye bó a: «Nuaá mé ye ñyí gwaán né jomo mò beleè doón, ko à ñgon feh seèn, à nde mbin weh tou gèr seèn, à bele mè, sâ ye.

²⁵ Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòn seèn mé feh seèn yili sòm, nde né bú leér lòó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ñgoón seér, nde né yòn kwa.

²⁶ Njii mé gam nde né nuaá mé né ñéh ka lè wónje doón kwa laré te yòn seèn leér le teèn, né kei wa? Njii mé nùàr nde né yòn seèn mé ñéh ñaá sòm né teèn wa? Ndóg, teèn sam.

27 «Bí kóo ye *Huaán Nùar wa ndeè né loù sâ mé terreb Tele seèn yoòr. À *sum wa ndeè né lètenè bò cìli seèn mé sàgà nùà kàn beè: à gwom nde né nùà kàn faá seé seèn tueé keéh nè nɔ.

28 Mè né tueé ye bí a, mé bí nde doón kuú gií, sâ Huaán Nùar waà baá kèn, bò déi lètenè bìi hèn ñene bú te kogo mé njolo.»

17

Yeésò bèh yo kweéh seêr (Mârk 9:2-13; Lûk 9:28-36)

1 Yeé kela baá cieé ténjén, mé téhbeh Yeésò weh Piêr bô Jâk mé Jân ðim Jâk, bó bó ñaá nde ké felè tòr mé huún boòn.

2 Wa ké teèn, Yeésò kweéh seér yo njolò boòn: kuún seèn ba seér faá lou nɔ, bò cògò yoòr seèn ña seér bò dé wuwulê, wula ñuerré seér faá lou ndo.

3 Bò nuaré déi kar yuo kelà toò boòn. Lé naâ Músi bô *Elí. Bó bò Yeésò né sòn tueé den.

4 Piêr ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, kwá béh den le kɔ hèn. Mɔ wò né gwaán, mè nde né pàgà tagár sieé: dé yeé cén, dé Músi cén, dé Elí cén ndo.»

5 Piêr yeé baá sònò mân tueé den, bègè déi ba wula suagà ter, ka sie bó beè. Hueh déi né yí lètenè-bò ñgulí den ye: «Hèn né Huaán yí-temê mò, temê mò né lè mé bú nɔré, bí ñgwé gí sòn seèn.»

6 Bò mbòñ yeé nde ñgweé ñjii ménâ, veéh kibí su bó yoòr, bó ðie sulí ñjii gi njolo doó.

7 Yeésò ñgoró nde yí kwarè boòn ndo, à kema ñjii bó be yoòr, ye bó a: «Bí wùò ter, bí té vèh.»

8 Bó komó ñjii cu feh ter, bó ke, bó nuaré déi ñéné cú, bó ñene lom aá Yeésò mé huún.

9 Bó yeé baá ké te tòre suagá cuú, à luom bó, ye bó a: «Càn a bó bí

tueé nuaré déi bò ñjii mé bí ñene naâ hèn. Bí kwá ló lè bìi, kɔ loù mé *Huaán Nùar komo yuo aá lè cio, sâ ye.»

10 Jomo sâ, bò mbòñ ye bú a: «Bò *ñjii-sòu tueé né dé kei ye Elí wa logó ndeè né kóo mé *Nùà Còñ wa?»

11 Ye bó a: «Né bòn! Elí ndeè né faá bèh sâ waâ, te à sie nyegé cu bò ñhèh doón.

12 Mé ñjéh mene, mè tueé bí, Elí lé naá gií waâ, bò nùar lé bú ñéné kó ná ñgwèh lòu, bó sie seér cu bú faá bó lé gwaán naâ nɔ. Nde né mé Huaán Nùar ménâ ndo, bó nde né bú gèr feh keéh.»

13 À yeé tueé aá ménâ, bò mbòñ nde ye ñgweé komo, ye Elí mé à né tueé doó, à jue né Jân Bàptís ma.

Huaán déi mé càñ tándulu yoòr (Mârk 9:14-29; Lûk 9:37-43a)

14 Bó wa beré déi, cìli nùar né silí den, nuaré déi ñgoró nde kwarè Yeésò, à cemmé nde doó toò seèn,

15 ye bú a: «Dé koô, kó yeé huaán mò jere teèn, à né yeé nab die. Gèh dé sâ né lom taré dé gècèn: mɔ baá bú ñaâ, à né yeé tuar die yilá; cu déi, à die yila dùà ndo.

16 Mè weh ñjii mene bú ké yoòr bò mbòñ yeé, bó tándulu sâ yoòr seèn kwógó kòmò ñgwéh.»

17 Yeésò deên ndo, ye: «Jue ka bí bò dúágá-tie bò mé jéré-temé bìi sâ! Hèn béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí señ den cu nde né heèh ndo wa? Wèh ndê mé huaán sâ kán.»

18 Huaán yeé waà baá, Yeésò pam kwogo som tándulu hèllè yoòr seèn ndo, huaán doó taré yuo beè nomo.

19 Bò mbòñ yeé ñene aá ménâ, bó ñgoró nde yí kwarè Yeésò lélán boòn, bó ye bú a: «La boó naâ naàn mé béh bú kwógó kòmò ñgwéh wa?»

20 Yeésò ye bó a: «Bí bìi né mé temé kuú nɔ! Mè né tueé ye bí a, mɔ ndèm bìi sé la né faá mvum tàb

16:27 16:27 Mat. 25:31; Ps. 62:12; Rôm 2:6 17:1 17:1-5 2 Pi. 1:17-18 17:5 17:5 Gen. 22:2; Deut. 18:15; Ps. 2:7; Es. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mk. 1:11; Lûk 3:22 17:10 17:10 Mal. 4:5 17:12 17:12 Mat. 11:14 17:20 17:20 Mat. 21:21; Mk. 11:23; 1 Kɔr. 13:2 * 17:20 17:20 Ká Bà mvum mé jie kela né kóo né mvum tàb làm. Dé ké lo bò juf né mvum dé hiin.

lám*s nɔ ham waá, bí sé la naâ tueé ye tòr hên a: Nde kòmò dèn kiê, à sé la né sòn bìi ngweé, njeré déi sé la bí yógó ná ngwéh. [

²¹ Mè tueé bí: gèh tándulu bú hên kwɔgɔ sɔ̀m, kɔ né lom te Càŋ duaà mé yáb joloò ndɔ, sâ ye.»]

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm fà (Màrk 9:30-32; Lùk 9:43b-45)

²² Cieé déi bò mbòŋ yeé baá gi cu ké Galilê bècénè dɔ̀ŋ, Yeésò ye bó a: «*Huaán Nùàr nde né beè bò nùàr yilá,

²³ bó wula sɔ̀m bú; te cieé tagáre à nde cuù né lè cio komo yuo.» Bò mbòŋ yeé nde ngweé njií ménâ, yo bɔ̀n kuú gi mé gùm mene.

*Làmpòŋ ké *gwà Càŋ koò gwɔ̀m*

²⁴ Yeésò bó bò mbòŋ cu cu ké Kapernahùm ndɔ. Wa ké teèn, bòó mé weh yeé kàgàlòŋ làmpòŋ te gwà Càŋe ngoró nde, ye Piêr a: «Tele bìi dé seèn làmpòŋ gwà Càŋ gwò̀m bèh wa?»

²⁵ Piêr ye bó a: «À né yeé gwɔ̀m.»

Cu mé Piêr yeé baá ké gwò yilá ndeé, Yeésò jògò bie lɔ̀gɔ cuù bú kɔ̀ó ye, ye bú a: «Wò dé yeé ñene né naàn Simòŋ? Ká lè wòŋe dɔ̀ŋ, bò mgbèémgbè làmpòŋ weh yeé beè bò huaán wa, né yeé beè bò nùàr wa?»

²⁶ Piêr ye bú a: «Né yeé beè bò nùàr.» Yeésò ye bú a: «Ñe môn, kɔ bɔ̀ó-re naàn wanɔ̀ŋ bò huaán yeé gwò̀m bèh.

²⁷ Mé njéh mene, béh gwàn ngwéh bó temé lè bɔ̀ó yulâ. Wèh nób, ndé ké te tube si, mèlè sòm kèh ngò cén, wò sie ñaám bú sòn, wò luaga weh kàgàlòŋ teèn, wò nde, wò gwɔ̀m njií bó, dé làmpòŋ mò, mé dé yeé.»

18

Dé koò lètenè bò mbeí (Màrk 9:33-37; Lùk 9:46-48)

¹ Cu sâ bò mbòŋ bilí nde ké kwarè Yeésò ndɔ, ye bú a: «Te *Lò Càŋe nei kela né kɔ̀ó mé bò mbeí wa?»

² Yeésò yilá njií huaán déi, à njebá kwaá bú ká toò bɔ̀n,

³ ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí kwéh sér ngwéh, bí faá bò huaán tetɔ̀r nɔ dèn ngwéh, ndóg bí Lò Càŋ yilá ndé ngwéh.

⁴ Nùà koò ké te Lò Càŋe né nuaá mé né lom cie mbaá faá huaán hên nɔ.

⁵ Nuaá mé né huaán déi faá huaán hên nɔ sie nyegé, mo à bú sie nyegé né felè mò, sâ à sie nyegé né mè nùà njèh.»

Be cɔ tená sɔ̀m (Màrk 9:42-48; Lùk 17:1-2)

⁶ «Bò huaán tetɔ̀r mé né temé yoòr mò kwaá njií hên, nuaá mé dɔ̀r njií cén déi lè veène nde né mé gèr kwaré. Sâ nùà hèllè ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé kó mé nyí ké sòn nòmò koò, bó jógó kàgà kwá nyí nyèn tuagaà, bó vela si njií kɔ nyí duà.

⁷ Kwá nɔ̀ŋ, *wòŋ nde né mèi bò gèr ñené, à nùàr te veèn bele su njií né kɔ̀ó. Dé bò njií mé nde né nùàr mé veèn taáb, bó ká lè wòŋe lím ndé ngwéh. Njèh cén, nuaá mé né yìè déi teèn kɔ̀ó, nde né mèi bò gèr ñené.

⁸ «Né mene be yeé, né mene gule yeé, mo à wò te veèn dɔ̀r yíí né kɔ̀ó, cò sòm bú, wò si njií bú ké dàb. Huòm kela né yòŋ mé be cén, gule cén kwaà; wanɔ̀ŋ mo wò né mé be fà, gule fà, seŋ den, bó nde né gùm yeé dɔ̀ŋ te we dé ndeèr si njií.

⁹ Mo njolo yeé wò te veèn dɔ̀r yíí né kɔ̀ó, lùàgà sòm bú, wò si njií bú ké dàb. Huòm kela né yòŋ mé njolo cén kwaà; wanɔ̀ŋ mo wò né mé njolo fà seŋ den, bó nde né gùm yeé dɔ̀ŋ tuar te we tarê si njií.»

Kàn sòrŋaŋ mé lé naâ leér (Lùk 15:3-7)

¹⁰ «Bí bòn feh bìi, bí té bò huaán tetɔ̀r sèb. Mè tueé bí, jomo bɔ̀n né bò cili Càŋ mé den yeé ké te vulúu toò Tele mò.

11 Bí kóo ye, *Huaán Nùàr tétég hên nde kuú naâ ye te nyí yili som bòó mé né lòu leér le.

12 Bí jògò m̀nò ke ye: hên mo nuaré déi né mé mbieè yuií, cén déi nde leér le, à b̀óo nde né naàn? À b̀ò dé yulà tárenèà c̀òb tárenèà doó ké te tòre kwá ló ndé ngwéh, à nde dé cén doó f̀óón wellé wa?

13 M̀è né tueé ye bí a, mo à f̀óón kwaá baá bú, à vra kela nde né dé sâ, mé b̀ò yulà tárenèà c̀òb tárenèà b̀ò mé lèr ná ngwèh doó.

14 Né ka beè Tele bìi ké te vulúu nág ménâ ndo: à gwàn ngwéh mé lètenè b̀ò huaán hên cén déi leér le teèn.»

Nùàr veèn seèn tueé

15 «Mo mbeí yeé baá veèn b̀óó, ndé yoòr seèn, bí bú fà, wò salé njií gi bú njonjolò. Mo à ngweé né sòn yeé ngweè, sâ wò ngaá kwa cu aá nùàr yeé kèn.

16 Á, mo à sòn yeé ngúngwéh, yílá wèh cú nùà cén, wa né fà wa, te njèh d̀óón nyegé den njolò b̀òòn.

17 Mo à cu ka sòn b̀òòn ngúngwéh, sâ jógó nji bá bú te m̀gò b̀ò Càṅ b̀ò. Mo à ngeén cu aá sòn b̀òòn, sâ kè nji á bú faá c̀óón nò; mo sam, nùà wèh-kàgàl̀òn làmp̀òn.»

Njèh ỳin mé njèh ỳi

18 Yeésò den cuú ye b̀ó a: «M̀è né tueé ye bí a: mo bí ỳin njeré déi ká doó, b̀ó ỳin bú ké te vulúu ménâ; mo bí yi ká doó, b̀ó yi cu ké te vulúu ménâ ndo.

19 M̀è né ka bí tueé ye bí a: Mo lètenè bìi nuaré déi b̀ò mbeí den bilí ká doó fà, b̀ó colo sòn felè njeré déi, né mene kei, mo b̀ó né Càṅ teèn dua, Tele mò ké te vulúu nde né b̀ó haá.

20 Bí kóo ye, bèh mé nùà fà mé tagár né teèn mé yilí mò bilí den d̀óón, m̀è né lètenè b̀òòn.»

Kàn nuaá mé né njèh lè sie kwaá

21 Yeé baá ménâ, Pièr ngoró nde kwarè Yeésò, ye bú a: «Fehtoò mò, hên mo mbeí mò né ka m̀è veèn

b̀óo den nò, m̀è doó kulu njií nde né mbeí meèn wa? Nde né mbeí téhbeh wa?»

22 Yeésò ye bú a: «Mbeí téhbeh gi cége ndé ngwéh, m̀è tueé wò, nde né yulà téhbeh mbeí téhbeh.

23 Sâ *Lò Càṅ né faá mgbè déi lé naâ kàgà-ndòn kaga, ye nyí nde né b̀ò hùà nyí beè b̀ò seè b̀ò nyí kaá weh.

24 À yeé baá mé njèh taṅ ndeé, b̀ó weh waá bú mé mambin déi teèn; hùà hèllè né lom málaré mé málaré te mbeí.

25 Nùàrè b̀óó mene naàn, à hùà doó gwòm kòmò ndé ngwéh. Yeé baá mân, mgbè doó ye b̀ó gò sòm bú lòu, b̀ó gò sòm veèh seèn, b̀ó gò gi b̀ò ṅuna mé b̀ò njèh seèn mene d̀óón, te gwòm hùà nyí kèb déi.

26 Nùà hùà doó yeé nde ngweé njií mân, à die tere nde doó toò tele seè seèn hèllè, à né bú be kobó, ye bú a: Kúkùr yeè, tele mò, siè temé felè mò, m̀è nde né wò gwòm gií.

27 Tele seè seèn yeé ṅene aá ménâ, jere sie ỳogó bú, à kwaá lo bú hùà doó d̀óón, à yi njií bú ndo.

28 «Nùà hùà doó yeé baá doó sâ yuo, b̀ò nuaré déi kwaré, à né nùà sâ kám yuií bele; né mbeí seè seèn ndo. À yeé nde ṅene keéh bú mân, à ṅar sie bú tuagaà tég, ye bú a: Gwòm nyí hùà nyí.

29 Mbeí die tere nde doó gule seèn, né bú be kobó, ye bú a: Kúkùr yeè, siè temé felè mò, m̀è nde né wò gwòm gií.

30 Mbeí né mene môn tueé d̀óón, à dé sâ táṅ ngwéh, à nde mgbeé ỳi njií bú gwà cibì, ye bú a: Kò wò gwòm gi aá hùà nyí, sâ ye.

31 «B̀ò mbeí seè déi yeé ṅene aá ménâ, temé yulá b̀ó lè, b̀ó nde cu ké yoòr tele seè b̀òòn, b̀ó tueé gi bú b̀ò njií mé la kela gií naâ d̀óón.

32 Tele seè b̀òòn yeé nde ngweé njií ménâ, ye b̀ó ndé siè cú c̀ú mé nùà hùà nyí hèllè. À yeé waá baá,

tele seê seên ye bú a: Nùàr seê jéré-temê faá wò nɔ sam, mè tueé wò. Jògò wò yeé baá mè be kobó, jere sie yɔgó mè, mè yi lo wò dà m bò huà mò dɔ́ŋ.

³³ Ngweéh wò sé la naâ mbeí yeé jere faá bèh sâ kɔ́ wa?

³⁴ Temé ñaâ tele seê doô ndɔ, ye bó ndé sî njí bú ké gwà cibì, kɔ à gwòm gi aá huà nyí ndɔ, sâ ye.»

³⁵ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, mɔ bí né veên bò mbeí bì lè kurú kwaá den, bí doó kúlú njí ngwéh, Tele mò ké te vulúu bó nde né mé bí faá bèh ménâ ndɔ.»

19

Ndeb felè véh sòm (Mârk 10:1-12)

¹ Yeésò yeé tueé nyegé gi aá bó mân, à kwaá lo Galilê, à nde ser yí sòn nòmò Jurdên kèb yágà te sòn tàbè Judê kèb déi.

² Cìli nùàr kem bele cu bú ké sâ ndɔ; à taré sòm gi bò beén bò lètenè bóon.

³ Bò *Farisiên déi ngoró nde baá-re Yeésò sòn felá, bó ye bú a: «Mɔ veéh nuaré déi bó sab aá njeré déi, né mene kei, *sóu beéh ye nùàr a, té bú sòm wa?»

⁴ Yeésò ye bó a: «Bí te mvù Càŋe jáné néné ngwéh, ye: ké bèh duóm, Càŋ lo naâ nùàr meé, dé siíb cén, dé vèh cén wa?»

⁵ À ye, né dé cí mé nùàr nde né tele mé meí si loó, à nde kwa veéh, bó bú den, te bó fà dɔ́ŋ ña lom cén.

⁶ Sâ tueé né ye, kènê bó fà sam cuù, bó baá seér njèh cén. Mɔ né mân, njí mé Càŋ nyogó bilí gi aá, ndóg nùàr a, té gè sòm.»

⁷ Bò Farisiên ye bú a: «Á, dé mé Músi lo ye: mɔ nùàr sòm véh, bú a, nyàgà há ma sâ mvù beè nɔ?»

⁸ Yeésò ye bó a: «Músi lo ménâ gwaán kuú naâ felè dúágá-tie bìl, wanɔ́ŋ ké te ndègè lé môn ná ngwéh.

⁹ Mè né ka bí cicie tueé kwaá: nuaá mé sòm véh mé yágà ndé ná ngwéh, jɔgɔ cu déi ká jomo dɔ́ŋ, kuú baá yágà.»

¹⁰ Bò mbòŋ deên ndɔ, ye bú a: «Mɔ hèn né ka njí mé nde né felè huaán siíb bò ma véh kelá bòn, sâ nùàr a, té véh mbaá jógó kú.»

¹¹ Yeésò ye bó a: «Né taré, bò nùàr ngòr hèn dɔ́ŋ ngwé kòmò bèh, gi cegé yeé bó mé Càŋ né bó terreb sâ haá.»

¹² À den cuù ye bó a: «Bò nùàr líim cu né véh jógó mé yìè bò njèh hihinê ndɔ: bò déi né kuú, yɔgó né bó cí; bò déi, bò nùàr ka né bó tulù kɔ́; dé bò déi, ju *Lò Càŋ yila né bó yoòr kɔ́. Yeé baá ménâ, bó líim ye véh ndɔ. Nuaá mé nde né ngòr hèn ngweé, bú a, ngwé nyégé bagasé!»

Bò huaán tetɔ́r kulú (Mârk 10:13-16; Lúk 18:15-17)

¹³ Jomo sâ bò nùàr né mé bò huaán tetɔ́r ká yoòr Yeésò weh ndeé, te à ba bó be felè, à dua Càŋ teèn. Bò mbòŋ nde seér cu bó dé ndeé.

¹⁴ Yeésò ye bó a: «Bí kwá bò huaán ndeé ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kóo ye, *Lò Càŋ né dé bó mé den né faá bó nɔ.»

¹⁵ Jomo sâ à ba bó be felè, à yuo doó sâ ndɔ.

Dèbbè nùà lieé déi (Mârk 10:17-31; Lúk 18:18-30)

¹⁶ Nuaré déi ngoró ndeé kwaré Yeésò, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè bó nde né gèh bagaà dé heè, te mè kwa yòŋ tètàgà teèn wa?»

¹⁷ Yeésò ye bú a: «Wò mè te njèh dé bagaà bie né mé ngei wa? Dé bagaà né lom Càŋ. Mɔ wò gwaán né yòŋ kwaà, wò jòlò *sóu Càŋ.» Ye Yeésò a:

¹⁸ «Sóu Càŋ dé heè wa?» Yeésò ye bú a: «Té feh wúlá, te yágà ndé, te yíb njúb, te nuaré déi nyeén yoòr cò kwá.

19 Ngwé sòn tele yeè mé meí yeè; gwàn mbeí yeè faá wò gwaán né ngàṅ yoòr yeè nɔ.»

20 Nùà doô ye bú a: «Mè né yeé bò sâ bò jolo gií. Njeré déi né cu mè le ye wa?»

21 Yeésò ye bú a: «Mɔ wò gwaán né ye te nyí yuo lom kóbè sâ jég, ndé gò sòm bò njèh yeè, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòn sâ, te wò kwa seér ngúlú ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeè, wò bele mè ndɔ.»

22 Te huaán ndà hèllè yeé nde ngweé njií dé sâ mân, à munó njií gi ngúlú seèn dɔɔṅ, à durú yuo seér aá doó sâ lòu.

23 Yeésò yeé ṅene aá ménâ, à ye bò mbòn seèn a: «Mè né tueé ye bí a, te Lò Càṅ yilâ, nde né beè nùà lieê taré.

24 Ngweéh né taré mé ṅgelobà yila kela te lòn kògòtâr wa? Né ménâ mé nùà lieê ndɔ; te Lò Càṅ yilâ nde né beè seèn taré.»

25 Bò mbòn yeé ngweé aá ménâ, bó híim gi dɔɔṅ; bó ye bú a: «Sâ, mɔ né mân, nuaá mé nde né yili yuo né nei?»

26 Yeésò ke njií bó, ye bó a: «Taré yɔgó né bò nùà, wanɔɔṅ dé Càṅ njeré déi bú taré yógó ṅgwéh gùm dɔɔṅ.»

27 Piêr deên ndɔ, ye bú a: «ṅgwéh béh hên vu lɔ gi aá bò njèh beèh dɔɔṅ, béh bele wò mà. Sâ béh ndeè dé beèh kwa nde né kei wa?»

28 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye bí a, mɔ *Huaán Nùà ndeè baá ké te lɔ feè te kɔgɔ seèn ṅaá *sum den, bí bò yulà cùòb fà bò mé né gi jomo mò hên, nde né te kɔgɔ ménâ den gií ndɔ, te bí tueé ju felè gèh bò huaán *Iseràlà yulà cùòb fà doô.

29 Bí kɔɔ ye, bòó mé vu lɔ né gwà bòn wa, né bei wa, né òm wa, né mene tie, né mene tele mé meí, né mene ṅuna, né mene ṅueèh, mɔ bó vu lɔ né felè mò, bó nde cu né méménâ te mbeí yuú kwa gií, te bó

teèn kwa bíli cu ye mé yòn tètàgà mene.

30 Mè tueé bí: nùà kókoó lètenè bò ké toò bò nde gi né ké jomo kelá seér; nùà kókoó lètenè bò ké jomo bò kela seér cu ké toò.»

20

Bò seé bò ké ṅueh mé lou hihiné

1 «Mè tueé bí, *Lò Càṅ felá né òm nùà ṅueèh déi; à lé komo yuoó naâ maánjògò, à nde bò seé bò ké ṅueh * yíi.

2 Bó bó colo gi sòn, ye nyí gwòm nde né bó cieé cén kám cén faá bó gwòm yeé nɔ. Jomo sâ à weh njií bó ké ṅueh bèh seè ndɔ.

3 À yuo kela cuù mé lou lòn tarènè, sâ bò déi né ké cie mbaá toóm den,

4 ye bó a: Bí ndé ké ṅueh mò seé bɔɔ ndɔ, mè gwòm yíi nde né bí teèn.

5 Bò sâ bò nde cu ké teèn. Nùà doô yɔṅ yuo kela cuù déi, sâ lou dilí baá; déi mé lou lòn tagár; dɔɔṅ à bɔɔ den ka njèh cén sâ.

6 À nde yuo kela weéh baá dé jomò mé lou lòn tîn, sâ bò déi baá cu ké cie mbaá toóm den, ye bó a: Bí ká cie mbaá bɔɔ sɔɔ yeé kei wa?

7 Bó ye bú a: Nuaré déi seèn béh seé wèh ṅgwéh nɔ! Ye bó a: Sâ bí ndé ké ṅueh mò bèh seè ndɔ.

8 «Yeé baá liyilì, nùà ṅueèh doô ye mabɔn a: Yílá bíli bò seé bò yilâ, te wò gwòm bó kàgàlòn seè bòn; gwòm dùòm bòó mé yila ceré naâ ká jomo, te wò nde ceré seér mé bòó mé la yila lɔgó naâ maánjògò.

9 «Bòó mé yilâ naâ seé liyilì mé lou lòn tîn doô waà ndɔ, bó weh bele kám cécéné.

10 Bòó mé la yila lɔgó naâ seé kɔɔ yeé ṅene aá ménâ, bó ye merré déi kàgàlòn dé bòn maga kela nde né kɔɔ; kàmber dɔɔṅ né gi ka kám cécéné sâ.

11 Bó duoôm kám cécéné hèllè ménâ weeh ndo; bó né weh, bó né teèn ndugó yíí,

12 ye nùà ñueèh a: Hên béh bò liyilì bò weh cu né kàgàlòn̄ kèi cén, sâ béh duoôm naâ dé beèh seé maánjògò; lou ñgela soó béh teèn gùm cieé; yeé baá gi liyilì, te bò hên bò nde ye waâ; bó boó cegé seé yòn̄ lòu cén, sâ gi aá. Kènê yeé baá dé gwòòm, wò gwòm ñgeré béh bó lòu; hên né dilí wa?

13 «Nùà ñueèh doô tueé ñjii mé cén déi lètenè boòn ndo, ye bú a: Mè wò lòu yíé ñgwéh, mbeí mò. Ñgweéh bélo naá giì sòn coló ye gùm cieé né kám cén, wò gwaán ndo mà.

14 Hên né ka cí, siè mè beè, fón lòm gò ndón̄; mè gwòm nde né bí boó mé yila ceré naâ ká jomo doón̄ kèi cén; бага né mè cí.

15 Bó ye mè a: té mé kàgàlòn̄ mò faá mè gwaán keéh nê no bó wa? Wò né huer mé húóm-temé mò hên boó wee?»

16 Yeésò den cuù ye bò nùàr a: «Nde né ka faá bèh mân nág: bò ké jomo bò nde né ké toò kelá seér, bò ké toò bò kela seér cu ké jomo.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagâr
(Mârk 10:32-34; Lûk 18:31-34)

17 Sâ Yeésò né ké Jerusalem ndeé. Wa beré déi, à weh kwaá ñjii bò mbòn̄ yulà cùòb fà doô bèh ndón̄-ndòn̄, ye bó a:

18 «Hên béh bí ñaá nde baá ké Jerusalem sâ. Wa ké teèn, bó nde né *Huaán Nùàr sar, bó yíí ñjii bú beè bò *ñgàn̄ sèmè dé kokoô, mé bò *ñjì-sòu. Bò sâ bò nde né bú ké bèh juù weh ñjii, te bó wula bú wulà.

19 Bó nde né bú beè bò lòu bò jógó yíí. Bò lòu bò nde né bú selé, bó nde né bú lobo, bó nde né bú ter fagá ñjii ndo. Te cieé tagáre, à nde né lè cio komo yuo cuú.»

20:16 20:16 Mat. 19:30; Mk. 10:31; Lûk 13:30
Mat. 23:11; Mk. 9:35; Lûk 22:26

Njii mé meì Jâk bô Jân lé naâ mé Yeésò dua

(Mârk 10:35-45)

20 Jomo sâ meì bò ñuna Jebedè ñgoró nde mé bò ñuna seèn kwarè Yeésò, à cemmé nde toò seèn bèh ñjeré déi bieê.

21 Yeésò ye bú a: «Wò gwaán né kei wa?» Ye Yeésò a: «Kwá bò huaán mò hên kwa gi bèh dené ké Mbàm yeé fà doón̄: déi te be gaâ, déi te be ngoù yeé.»

22 Yeésò ye bú a: «Ñjii mé bí né bieé hên, bí kó ñgwéh, wanoón̄ bí nde né ñgàb jelâ faá mè no jógó ñueé komo wa?» Bó ye bú a: «Béh nde né ñueé komo.»

23 À ye bó a: «Né bòn, bí nde né ñgàb mò ñueé; bí ñueé gi nde né dág. Njèh cén, dé te be gaâ mé be ngoù mò deèn, beè mò sam. Bò mé Tele mò lé nyegé kwaá naâ bèh dené sâ mé bó, kwa nde né koó.»

24 Bò mbòn̄ dé yulà doô yeé nde ñgweé ñjii ménâ, temé yulá gi bó lé mé bò fà bò doô.

25 Yeésò yeé ñene aá môn, à yilá ñjii bó ká toò, ye bó a: «Bí né koó ye bò mgbèémgbè mé tàbè hihiné né bò nùàr lòu tuú; bò kokoô bò né bó ménâ tuú taré ndo.

26 Dé biì, bú a, té lètenè biì ménâ dèn. Nuaá mé gwaán né nùà koò lètenè biì ñaâ doón̄, bú a, ñá sér nùà seé bò mbeí koó.

27 Nuaá mé gwaán né feh lètenè biì deèn, bú a, ñá sér kwer bò mbeí koó ndo.

28 Mè tueé bí, *Huaán Nùàr ndé ná ñgwéh ye te bó boó kwaá nyí seé beè. À tétég nde seér naâ ye te nyí den nùà seé bò nùàr, te nyí ña weh cio nùàr ñgún mé húóm nyí.»

Bò tácugó déi fà taré soòm

(Mârk 10:46-52; Lûk 18:35-43)

29 Bó yeé baá Jerikò yuo, bò nùàr ñgún kem bele cu bó jomo.

30 Wa beré déi, sâ bò tácugó déi fà né te sòn ceêr den den. Bó yeé baá ñgweé ye, Yeésò kela né koó

20:25 20:25-26 Lûk 22:25-26 20:26 20:26-27

mân, bó som hueh, ye: «Fehtoò beèh Njunà *Davíd, kó yeè béh jere teèn.»

³¹ Bò nùàr yeé ηgweé aá ménâ, bó nde seér bó lòu, bó ye bó a: «Bí máb sòn bìi doó sâ.» Mé njéh mene, bó kò lom né méménâ ké ter logó njií, ye: «Fehtoò beèh Njunà Davíd, kó yeè béh jere teèn!»

³² Yeésò njebá le ndò, à yilá njií bó, ye bó a: «Bí ye mè a, gàm bí naàn wa?»

³³ Bó ye bú a: «Fehtoò beèh, bó yeè te béh ηene njolo teèn.»

³⁴ Yeésò yeé ηgweé aá ménâ, jere boó bú njéh, à kema njií bó be njolò, njolo boòn kwogò yuo doó sâ. Bó yuo bele bú ndò.

21

*Yeésò nde aá Jerusalem yilá
(Mârk 11:1-11; Lúk 19:28-40; Jân
12:12-19)*

¹ Bó né ka ndeé, bó wa lè loó Betafajé kwarè Jerusalem. Loó sâ né ké te tòr Olivie. Bó yeé nde aá loó yilá, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò, ye bó a:

² «Bí ndé lè loó toò bìi sâ, bí nde né vuòmndeè déi te yuú ηené, à né mé huaán jomo, bí sè ndé gí mé bó.

³ Mò nuaré déi bie bí njeré déi, bí júée bú a: Nùà Dueè né bó gwaán ma, bó nde né bí kwaá loó.»

⁴ Sâ doón boó gi né te yuo faá *sòn-Càn déi lo naâ tueé nò, ye:

⁵ «Bí júée loó Siyôn* a: kè ní sâ ndeè né Nùà Dueè seèn ma. À né lom dolésé mân.

À ηaá né ηgètenè mbò vuòmndeè mé meí jomo mân ndò.»

⁶ Bò mbòn fà doó foon gò ndò, bó nde boó faá Yeésò tueé naâ bó nò;

⁷ bó se ndeè mé vuòmndeè doó bò ηuna, bó huaré weh bò cògò suù boòn, bó te njií gi bó ηgètenè. Yeésò ηaá den teèn ndò.

⁸ Nùàr kókoó mbaá né bò cògò boòn ceceér huaré teé njií, bò déi né bò cù kwa, bó né ceceér teé bele ndò.

⁹ Léh né lom gè toò mé ké jomo mene sue, ye: «Lieê né mé wò Njunà *Davíd! Kùsèm Càn a, kúlú nyégé nuaá mé ndeè né mé yilí seèn hên kulù. Vulú a, sèn Càn seèn!»

¹⁰ Te Yeésò yeé nde yila nde baá-re Jerusalem mân, loó jilí; bò nùàr né lom bieé ye: «Dé sâ né nùà dé heè mân wa?»

¹¹ Cìli nùàr ye bó a: «Né Yeésò sòn-Càn, nùà Najarêt ké Galilê.»

*Yeésò ké *gwà Càn koò
(Mârk 11:15-19; Lúk 19:45-48; Jân
2:13-22)*

¹² Yeésò yila nde yí cie gwà Càn koò ndò. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn boó den: bò déi né go, bò déi né ηge, bò déi né kàgàlòn kwellé. À yeé nde ηene njií ménâ, à kwogò som keéh gi bó cie, à vela ηellé som gbàgà kàgàlòn mé kwogò bò gò-vogòb bò mene,

¹³ ye bó a: «Né gi lè mvù Càn nyagá den ye: Bó yilá nde né gwà mò, gwà Càn duaà. Keí mé boó, bí weh kwaá seér aá gùr yîb bìi wa?»

¹⁴ Jomo sâ, bò cùgò njolo bò mé bò gule kuù bò ηgoró nde bele kwarè seèn ké cie gwà Càn koò sâ, à taré som gi bó ndò.

¹⁵ Bò *ηgàn sèmè dé kokoò mé bò *njí-sòu yeé ηene, à baá ménâ boó huóm, temé ηaá seér bó lè lòu. Sâ bó ηgweé naâ mé bò huaán memanè naâ bú seén, ye bú a: «Lieê né mé wò, ηuna *Davíd!»

¹⁶ Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Wò né njií mé bó né tueé hên ηgweé wa?» Yeésò ye bó a: «Nyea. Bí née te mvù Càn jáné ηéné ηgwéeh ye ndò wa? Dé mé nyagá den né ter ye: Bò huaán tetòr mé bò dé mbembogò mene nde gi né Càn mé sòn boòn seén doó!»

^{21:5 21:5} Zach. 9:9 * ^{21:5 21:5} Siyôn né yilí Jerusalem déi. Due lemé njií né mé Jerusalem dé léi toò (1 Chr. 11:4-5). ^{21:9 21:9} Ps. 118:25, 26 ^{21:13 21:13} Es. 56:7; Jér. 7:11 ^{21:16 21:16} Ps. 8:2

17 À yeé tueé gi aá ménâ, à kwaá lo bó ndo, à yuo lo sâ, à nde cu ké Betanî, à cer le toò.

Toú déi duagâ

(Mârk 11:12-14, 20-24)

18 Cieé ñaga maánjògò à komo cu cuè ye ká jomo te loó koô, sâ cùè baá bú sie.

19 À ñene njií toú† déi kwarè ceêr mân, à njebá nde ké teèn, ye ko ñgweéh tàb né teèn wa? Wa ké teèn, à ter kwa lom lélán yùè. À deên ndo, ye toú a: «Ndóg wò tàb wá ndé cú.» Toú hèllè ñema yuo njolò boòn doó sâ ndo.

20 Bò mbòñ yeé ñene aá ménâ, geí lo bó mbaá, bó ye: «Toú hên kènè mbaá ñema weh né kei wa?»

21 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí temé kwaá njií né mé Càñ, bí sàñ ñgwéh, sâ dé toú hên njeré déi sam gùm doón; né mene tòr hên, mo bí ye bú a: ndé kòmò diè ké dùà kíé, nde né te sòn biì boó.

22 Mo bí né temé cén kwaá njií, njií mé bí né Càñ teèn dua doón, bí nde né kwa gií.»

Terreb Yeésò yuoó naâ he?

(Mârk 11:27-33; Lúk 20:1-8)

23 Yeésò yila nde cu yí cie *gwâ Càñ koô ndo, à duóòm ñhè feèh. À yeé baá feh, bò *ngàñ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò dé loô ñgoró nde ye bú a: «Wò bò njií hên boó né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ koó wa?»

24 Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí njeré déi bieé ndo; mo bí né tueé koó, mè se ye bí kwòm dé mò hên:

25 Neì lé Jân Bàptis tema njií naâ koó, ye bú a: ndé bò nùàr kou bele wa? Lé naâ Càñ wa, lé naâ nùàr wa?»

Bó yila mé ñjéh lètenè boòn fellé kuù, ye: «Hên, mo béh ye bú a: Càñ lé Jân temà naâ koó, à nde né tueé ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá ní ná ñgwéh dé kei wa?

26 Á, mo béh ye bú a: bò nùàr lé bú temà naâ koó, sâ dàmbò nùàr nde né béh yoòr kem sue ndo; lòu sam, beè boòn Jân lé naâ *sòn-Càñ.»

27 Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ñgwéh.» Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé jegé naâ mè doò túé ndé ñgwéh ndo.»

Kàn felè nùà huaán fà déi

28 Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Bí né ñgweé wa? Nuaré déi lo naâ mé bò huaán fà. Lòu sâ à nde ye bei a: Huaán mò, ndé lan ké ñueh bèh seè mò.

29 Nuna ye bú a: nyí ndé ñgwéh. Jomo sâ, à munó nyegé cu mé be seèn, à foón gò ñueh doò.

30 Tele nde tueé cu mé òm ménâ ndo, ye bú a: Ndé lan ké ñueh bèh seè mò. Òm gwaán nyegé, ye tele a: nyí nde né ndeé. Jomo sâ à nomo.»

31 Yeésò den cuè ye bó a: «Lètenè bò huaán fà hên à, dé heè ñgweé né sòn teleé koó wa?» Bó ye bú a: «Né bei.» Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: bòó mé weh yeé kàgàlòñ làmpòñ, mé bò sormbe wa logó nde né ké te *Lò Càñe koó mé bí.

32 Wanóñ Jân yeé ndeè yoòr biì, ye te nyí feh bí ceér, bí temé teèn kwá ní ñgwéh. Bò wèh-kàgàlòñ làmpòñ bò mé bò sormbe temé teèn kwaá njií seér koó. Bí né mene bó ménâ ñenè, njeré déi bí yúlá ñgwéh; kwá noón.»

Kàn jéré-temé bò kè-ñueh bò

(Mârk 12:1-12; Lúk 20:9-19)

33 «Bí ñgwé cú kàn déi: nuaré déi lé kieè naâ ñueh‡ seèn; à yeé dobo gi aá yab, à kaga sie ñueh sâ beè, à nde ke beré déi, à sio kwaá vua dé tàb dorô teèn, à sie kwaá gbàgà teèn ndo. Jomo sâ, à haá kwaá ngogò beè bò seé bò, te bó ke nyegé den jomo, à nde dé seèn bèh gò.

† 21:19 21:19 Bó toú sâ yilá né “figuier”. 21:21 21:21 Mat. 17:20; 1 Kór. 13:2 21:32 21:32 Lúk 3:12; 7:29-30 21:33 21:33 Es. 5:1-2 ‡ 21:33 21:33 Ké ñueh sâ bó lé doboó naâ “vigne”.

³⁴ «Cu mé yab yeé baá bǎlé, à tema njií bǎ seé bǎ seèn ké yoòr bǎ kè-ṅueèh bǎ doô, ye te nyí kwa yab teèn ndo.

³⁵ Wa ké teèn, bǎ kè-ṅueèh bǎ doô kem sue bǎ yoòr: bǎ duún déi núr, bǎ wula sǎm déi, bǎ yuo die dé tagâr yoòr mé taá ndo.

³⁶ Nùà ṅueèh doô yeé ṅene aá ménâ, à bǎ ké teèn tema njií lom ṅún. Wa ké toò, bǎ kè-ṅueèh bǎ bǎ cu bǎ sǎ bǎ ménâ ndo.

³⁷ «Yeé baá ménâ, nùà ṅueèh doô tema njií ṅuna seèn, ye dé hèn né huaán nyí, bǎ nde né bú dé seèn veéh.

³⁸ Mé njéh mene, wa ké toò, bǎ kè-ṅueèh bǎ doô yeé nde ṅene njií baá-re bú mân, bǎ nyogo sǎn lètenè bǎn, bǎ ye: Hèn né nuaá mé nde né nùà ṅueèh ṅaá sǎ. Mǎ sam, kǎ béh wula sǎm bú lòu, te ṅueèh hèn ṅa dé beéh.

³⁹ Bǎ cab sie bú ndo, bǎ tulu sǎm keéh bú ké luaà ṅueèh, bǎ wula si lo bú ké teèn.»

⁴⁰ Yeésò den cuù, ye bǎ nùàr a: «Sǎ mǎ nùà ṅueèh wa ké teèn, à bǎ nde né bǎ kè-ṅueèh bǎ hèllè naàn wa?»

⁴¹ Bǎ ye bú a: «À wula njií nde né bǎ vevenê bǎ doô mbaá, à jere kǎ ndé cú; à haá kwaá seér ṅueèh beè bǎ déi; mǎ yab baá bǎlé te bǎ sǎ bǎ kwa haá bú teèn.»

⁴² Yeésò ye bǎ a: «Bí nées dé mé né lè mvù Cǎṅe nyagá den doô jáṅé ṅéné ṅgwéeh ye wa? Bèh sǎ né tueé ye:

Taá mé bǎ mé-gwà bǎ lé naá ké jomo komo si njií hèn, taá dàn ṅa seér cu né kǎ.

Sǎ dǎṅ né seé Nùà Dueè.

ṅweéh huǎm kela né cí mà.

Béh kéi lom mé gècèn mene.»

⁴³ Yeésò den cuù, ye bǎ a: «Mè tueé bí: mǎ né mân, sǎ bǎ nde né bí *Lò Cǎṅ beè luaga sǎm, bǎ haá njií seér bǎ mé nde né tàb dé Lò Cǎṅe waá.

⁴⁴ Kwá nǎṅ, nuaá mé ceén die te taá sǎ nde né teèn ṅerré le. Mǎ

komo die seér né nuaré déi yoòr lòu, sǎ nùà hèllè nde né faá fùfù nǎ nyoló den ndo.»

⁴⁵ Bǎ *ṅàṅ sèmè dé kokoô mé bǎ *Farisièn yeé baá bǎ kàn sǎnò Yeésò ménâ ṅweé, bǎ kǎ ye à si njií den né mé bǎ.

⁴⁶ Bǎ duǎm bú filí ndo. Njéh cén, bǎ veéh den nées cili nùàr mé né temé yoòr Yeésò kwaá njií, ye à né *sǎn-Cǎṅ doô.

22

Kàn kùrmò fù (Lùk 14:15-24)

¹ Yeésò né cu ka mé kàn tetoò si ndeé, ye bǎ nùàr a:

² «*Lò Cǎṅ né faá mgbè déi lé naá kùrmò fù ṅuna seèn neé nǎ.

³ Yáb yeé bela baá, à ye bǎ seé bǎ a: Bí ndé júée bǎ nùàr a: yáb bela baá ma. Wa ké toò, bǎ nùàr berǎṅ gi teèn ndeé.

⁴ Mgbè doô yeé ṅweé aá môn, à tema sǎm cu bǎ seé bǎ déi, ye bǎ a: bí ndé júée bǎ a: Né mé núógó nàgà cèllè, bǎ ne bela gi aá ndo; bǎ ndé gí kùrmò fù yieé ma.

⁵ Mé njéh mene, bǎ bú mé njéh táṅ ṅgwéh, bǎ né lom bèh sǎnâ bǎn sané ndeé. Dé kàn fǎṅ gǎ ṅueèh seèn, dé kǎn gǎ toǎn seèn.

⁶ Bǎ déi kem sue bǎ seé bǎ nùà koô doô yoòr, bǎ né bǎ selé, bǎ né bǎ wulá ndo.

⁷ «Mgbè doô yeé ṅene aá mân, temé ṅaá bú lè, ye bǎ sóji seèn a: Bí ndé sǎ kùm sǎm bǎ mé loó mene; né bǎ wulá-nùàr bǎ.

⁸ À den cuù ye bǎ seé bǎ a: Yáb baá gi doó. Bǎ mé béh naá gi yilá dǎṅ nùàr wulú ṅgwéh.

⁹ Bí yùò bèlè ceér; bǎ mé bí né ṅené dǎṅ, bí yilá kèn nji bǎ ká teèn.

¹⁰ Bǎ seé bǎ doô kem bele ceér ndo, bǎ né bǎ nùàr ké teèn dǎṅ yilá kabé njií. Tètèi sam nùàr baá gwò mbéráṅṅ.

¹¹ «Mgbè doô yila nde gwò bǎ nùàr yǎṅ ke ndo. À yeé baá yǎṅ, à

ηene njií nuaré déi yí doó lètenè bò nùàr, à dé seèn mé cògò fù yoòr sam;

¹² ye bú a: Nùàr mò, wò mé cògò fù yoòr sam, wò ká gwò yila kelà naàn wa? Nùàrè sòn kòmò ηgwéh.

¹³ Yeé baá ménâ, mgbè doô ye bò seé bò a: Siè kàgà bú kagaà, bí kàgà bú gule mé be mene, bí jògò si njií bú kèb cieè te cibi, bèh kèj silí mé nyie yieé kuú.»

¹⁴ Yeésò den cuù ye bó a: «Bí kóo ye, dé yilâ, bó nde né nùàr kókoó yilá. Njèh cén, bó balé weh lom nde né ηgób.»

Làmpôn mgbè Rôm gwòm
(Mârk 12:13-17; Lúk 20:20-26)

¹⁵ Jomo sâ bò *Farisiên yuo nde sòn felè Yeésò nyogò ndo, ye bó nde né bú sòn felá.

¹⁶ Bó né bò no boòn mé bò no dé mgbè *Heròde ké yoòr seèn temá njií bele, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, béh né gècèn yeè kwaga; wò né bò nùàr ceér Càn mé gècèn mene feh dilí. Bò nùàr tueé mene felè yeè naàn doón, wò táj bèh, wò nùàr lòu bàlè bèh ndo.

¹⁷ Mò né mân, sâ jògò túé ke béh ndo ye: *Sóú beèh ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòm wa, té gwòm wa?»

¹⁸ Yeésò yeé ηene njií aá bó mé ndièm veèn lè ménâ, à ye bó a: «Bò leba bò faá bí no! Bí mè mân tab tena né dé kei wa?»

¹⁹ Bí jògò wèh kèh ke mè kàgàlòn mé bó gwòm yeé làmpôn mé njéh, sâ ye.» Bó weh haá keéh bú ndo.

²⁰ À bie njií cu mé bó, ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hèn nyagá den né dé neì wa?»

²¹ Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.» À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò njií mé né dé mgbè doón, bí gwòm ní cú mé mgbè; bí bò dé Càn há ní cú mé Càn ndo.»

²² Bó yeé ηgweé aá ménâ, hiím yogó bó, bó yuo kwaá lo njií bú doó sâ ndo.

Njèh bie felè bòó mé nde cuù né lè cio komo yuo

(Mârk 12:18-27; Lúk 20:27-40)

²³ Lòu cèn sâ bò *Sadusiên lé naá kwarè Yeésò bilí ndeé, te bó bie bú njèh. Sâ bó né yeé tueé, ye mò nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yùò ndé cú.

²⁴ Bó yeé waá baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, Músi lo naá tueé ye: mò nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doô, à ηar yilá cu bei ma.

²⁵ Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naá lètenè beèh téhbeh ndo. Bei yeé jògò aá véh, à kuú yuo, huaán sam. Òm sagá weh ma kú doô,

²⁶ à kuú cu, huaán sam. Òm boòn déi sagá weh keéh cu, boó cu bú môn ndo. Né ka mé bó méménâ boó ndeé. Nde nde bó kuú gi téhbeh doón, huaán sam.

²⁷ Jomo boòn ma kú doô kuú yuo ndo.

²⁸ Á sâ, lòu mé bò komó ndeé né teèn komo yuo gií, ma hèllè ηa som nde né veèh dé heè? Nηweéh lètenè boòn téhbeh doón bó lé naá gií bú sagá laré wa?»

²⁹ Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Dé sâ ndugó go né bí. Lòu sam, bí ηgòr Càn ηéné kó ηgwéh, bí terreb Càn kó ηgwéh ndo.

³⁰ Bí kóo ye, lòu mé bò komó nde né te cio komo yuo, bò siíb bó bò véh ndeé jógó kú ndé cú, bó den nde aá faá bò cili Càn ké te vulúu no.

³¹ Dé lè cio komo yuoò, bí dé mé Càn lo naá bí tueé kwaá doô, jájé kè ηgwéh wa? À lo ye:

³² Nyí né Càn mé bò tele bìi Abrahâm bò Isâk mé Jakôb né yeé dua doô ma. Mè tueé bí: Càn né Càn bò lèlàn bò, à Càn bò komô sam.»

³³ Cili nùàr yeé ηgweé aá gèh dé mé à feh ηagá né sâ, hiím lo bó mbaá.

**Sóú dé koó né dé heè wa?*
(Mârk 12:28-34; Lúk 10:25-28)

34 Jomo sâ, bò *Farisiên domó bilí ndo, sâ bó ngweé naâ ye sòn naâ bò Sadusiên beè Yeésò ñemá. Bó waà.

35 Cén déi lètenè bɔ̀ɔ̀n mé né *nji-sòu, bie felá njií Yeésò sòn, ye bú a:

36 «Nùà fèh-njèh, sóú dé koô lètenè bò sóú dɔ̀ɔ̀ŋ né dé heè wa?»

37 Yeésò ye bú a: «Gwàn jí Càn Nùà Dueè mé temé yeè mene, mé càn yeè mene, mé mùnò yeè mene dɔ̀ɔ̀ŋ.

38 Sâ né dé koô mé jolo kela né kɔ̀ɔ̀.

39 Jomo seèn né cu dé hèn, bó bú né felá; à dé seèn ye: Gwàn mbei yeè faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè no.

40 Dàm bò sóú mé Músi bó bò *sòn-Càn bò lo naá giì feh dɔ̀ɔ̀ŋ yila gi né teèn.»

**Nùà Còŋ bô *Davíd
(Mârk 12:35-37; Lúk 20:41-44)*

41 Sâ bò *Farisiên née ka bècéné bilí den ye. Yeésò yeè ñene aá ménâ, à bie njií ye bó a:

42 «Bí ye Nùà Còŋ né neì, à yuoô te gèh bò neì wa?» Bó ye bú a: «À yuoô te gèh bò Davíd.»

43 Yeésò ye bó a: «Á, dé mé Cúcuí Nágâ lé naâ Davíd ceér feh, à yilá seér Nùà Còŋ sâ Nùà koô seèn doô no? À lé ye:

44 Nùà Dueè ye Nùà koô nyí a:

Dèn ndê ká te be gaâ nyí;

kɔ̀ nyí komó silí njií gi aá bò bònò bò yeè doó,

wò dobo kwaá bó gulè.

45 Hèn mo Davíd mé feh seèn Nùà Còŋ sâ yilá né Nùà koô seèn, sâ Nùà Còŋ né cu ndùtè ndùtù seèn wa?»

46 Yeé baá ménâ, nuaá mé nde né Yeésò sòn komo sòm teèn yùò cú. Duóóm kaà lòu sâ, nuaré déi njolo toò seèn kàgà nyí cú, ye nyí nde né bú njeré déi bieé ndo.

23

*Dene bò *nji-sòu mé bò *Farisiên beè Yeésò*

(Mârk 12:38-39; Lúk 11:43, 46; 20:45-46)

1 Yeé baá ménâ, Yeésò tueé njií mé bò nùàr bó bò mbòŋ seèn, ye bó a:

2 «Seé bò nji-sòu mé bò Farisiên né sóú Músi se sɔ̀ɔ̀.

3 Mo né ménâ, sâ bí ngwé sòn bɔ̀ɔ̀n ngweè, bí bɔ̀ɔ̀ ka nág faá bó né bí tueé no. Njèh cén, bí té bó ñá sér; bó dé bɔ̀ɔ̀n faá bó tueé nê no bó bèh.

4 Bó né bò seé tetarè kaga, bó né felè bò nùàr mbiin kwaá njií, bó be teèn yí ngwéh, te gam bò mbei.

5 Seé mé bó né gi bɔ̀ɔ̀ dɔ̀ɔ̀ŋ né gi seé njolò bò nùàr. Bó ye te bò nùàr keí bó keí. Bò nùàr né yeé bò lè mè déi te mvù Cànɛ weh, bó né yoòr saá kwaá. Yeé baá dé bɔ̀ɔ̀n, bó sa hamé seér lòu, te yɔ̀ɔ̀ gi dé bò mbei. Né mene bò yùràb cògò bɔ̀ɔ̀n né dé bò mbei dalé yɔ̀ɔ̀ gií, te bò nùàr seèn kela bó ndo.

6 Bó nde mene beré déi bèh kùrmò yieè, bó gwaán lom né bèh dené dé jeɔ̀ɔ̀. Né mene ké gwà sóú, bó gwaán kela né bèh dené dé njolò bò nùàr ndo.

7 Né mene ké tan mé ké mbartɔ̀ɔ̀, bó ye kɔ̀ bò nùàr gíbi bié bó lòu; bó yilá yí cú bó bò nji fèh-njèh teèn ndo.

8 Mè tueé bí, bí té dé biì gwàn mé nuaré déi yilá nyi bí nji fèh-njèh. Lòu sam, bí né dé biì bò òm bó bò bei, Nùà fèh-njèh biì né lom cén.

9 Bí té nuaré déi tele biì ká te wóŋe yilá, Tele biì né lom dé ké te vulúu, sâ gi aá.

10 Bí té gwàn mé nuaré déi yilá nyi bí Fehtoò ndo; bí kóo ye Nùà Còŋ né lom Fehtoò biì kɔ̀ɔ̀.

11 Lètenè biì nùà seè biì nde seér né nùà koô biì kɔ̀ɔ̀.

12 Mè tueé bí, nuaá mé né ter ngumó ñáá dɔ̀ɔ̀ŋ, bó nde né bú doó

baá njií, te bó ter komo njií seér nùà dolê.»

*Leba bò *Farisiên mé bò *nji-sòu*
(Mârk 12:40; Lúk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 «Bí nde né gèr ñené, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên; bí ñene nde né gèr mé leba biì fî! Bí né bò nùàr hin *Lò Càn ferá yiín. Bí mé feh biì teèn yílá ñgwéh; bòó mé gwaán né teèn yilâ, bí bó ceér kéh ñgwéh ndo.

[14 «Bí nde né gèr mé leba biì ñené kuú, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí né ñhèh beè bò ma kù horó weh bele; bí né Càn sònò mbaá dua tugó go, te den faá bí né bò gècên bò no. Mè tueé bí, ju sie kela nde né bí mé bò déi.]

15 «Mè jue né bí bò nji-sòu mé bò Farisiên, bí nde né gèr mé leba biì doò ñené kuú; bí né *wón doón gólé go, bí né dùà kelá, bí né cie kelá, né mene nùà cén, te bí kweéh seér kwa bú. Mò bí kweéh seér aá nùàrè kèn, bí doóm seér kela cu bú te mbeí fâ, te à yila nde lom tuar mé gùm mene. Bí kwá biì.

16 «Mè tueé bí, bò tácugó faá bí no, bí ye bí né bò mbeí ceér feh sé wa? Bí nde né mé gèr ñené kuú. Bí ye, mò nùàr jege né *gwà Càn koò, jègè bú siè ndé ñgwéh; kò à jege seér né goó mé né ké gwò, jègè sie ye bú sé wa?

17 Bí né bò tándugó, wanóñ jolo kela né dé heè? Né goó wa, né gwà Càn mé nyeén né goó sâ koó wa?

18 «Bí den cuù déi ye: mò nùàr jege mene kò, jègè bú siè ndé ñgwéh; kò à jege seér né mbe ké felè kò, sâ jègè sie ye bú sé wa?

19 Bí né bò cùgò njolo bò, wanóñ dé heè jolo kela né koó? Jolo kela né mbe wa, né kò mé mbe sâ den né teèn te ñguú-ñgulì wa?

20 Mè tueé bí, nuaá mé jege kò, sâ à jege bilí né mé bò ñhèh teèn mene doón;

21 nuaá mé jege gwà Càn, jege bilí né gwà Càn mé Càn nùà gwà mene doón ndo.

22 Nuaá mé jege vulú, jege bilí né kògo Càn mé Càn nùà ñhèh felèbò mene.

23 «Bí nde né gèr mé leba biì ñené kuú, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí kò lom né Càn mbe haâ; mò ñhèh baá yulà, bí né gi bú cécéné haá nyegé: bò sibi, bò soó, bò san, bí haá gi né ménâ dag. Ñhèh cén, bò *sòu dé kokoò mé jolo kela né kò, bí jòlò bèh; wanóñ bí sé la né ju mé gècên mene tená koó, bí sé la né bò mbaábì jere kò, bí sé la né seé doón teèn boó yií, te bí nde ye Càn mbe haâ.

24 Mè tueé bí, bò tácugó faá bí no, bí né mbè som seér, te támvùgòr teèn kélá cú, bí boó kuú né mbaá, bí ñgelobà teèn mena keéh gi aá kèn.

25 «Bí ñene nde né gèr mé leba biì fî, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí né gi bò ñgàb mé bò soò yagá nyegé. Ñhèh cén, bí bó yaga seér né kèb cieè, kèb lè tena le môn, te bí teèn kurú kwaá seér yíb mé tuaá.

26 Tácugó bò Farisiên ceré né bí! Wanóñ bí sé la jògò yaga logó naâ ñgàb kèb lè, te kèb cieè ñaga huom nyegé ménâ ndo.

27 «Bí nde né gèr mé leba biì ñené kuú, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí wula njerré den né faá sà no: kèb cieè né ñené nyagá huóm, sâ kèb lè suóm den né ndândaà kuú nùàr mé dàmbò ñhèh fefò.

28 Bí ñené huóm nyegé né kèb cieè njolò bò nùàr faá bèh ménâ ndo, sâ kèb lè biì yuú lom né lélán tánágá mé veên.»

Kùr gèr

(Lúk 11:47-51)

29 «Bí nde né gèr mé leba biì fî ñené, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí né sà bò *sòn-Càn bò léi jògò meé, bí waá nyegé sà bò didilí bò ndo.

30 Bí né sònò tueé nyegé ye: mò bí sé lé yuoó naâ lè nàm bò tele biì kò,

bí sé be te cio bò sòn-Càṅ bò yí ná ṅgwèh sé wa?

³¹ ṅgweéh bí sâ tueé né kóó, ye bí né bò ndùté ndùtù bòó mé lé naâ bò sòn-Càṅ bò wulá gi sâ mà.

³² Mòn, bí wèh cú seé bòn weèh te ceré beè bi!

³³ «Kòcò, bò sàb, bí né bò gèh ṅgòbò! Bí mbaá munó kuú né dé kei, ye ju bí siè ndé ṅgwéh, bí tuar yí lá ndé ṅgwéh wa?

³⁴ Mè bí bò sòn-Càṅ bò déi tema njií cuù nde né dé cí, mè ndeé né bí bò lo bò mé bò kó-njèh bò mene temá njií ndo. Bí nde né bò déi lòu wulá, bí faga njií bò déi te toû, bí nde né bò déi núr te *gwà sòu bi tegé, bí nde né bò déi te loó dé kàn mé dé kàn bunó go.

³⁵ Sâ doón boó né te húóm bòó mé lé naâ mé sòn fuú kuú doón bie nyegé ye bí. Duóóm nde né mé húóm Àbèl nùà dilí, nde wa mé húóm dé Jakarí ṅunà Barákì. Bí lo bú wula lòò naâ lètenè caá gwà Càṅ, sâ mò né yí toò, kó ká jomo mân.

³⁶ Mè né tueé ye bí a: meì bò gèr nde né mé bò cafanê bò doó kibí kelá. Kwá doón.»

Jerusalem njolò Yeésò (Lùk 13:34-35)

³⁷ «Òè Jerusalem! Óè Jerusalem! Dàm bò *sòn-Càṅ bò wula gi né wò. Bòó mé Càṅ lé naâ yoòr yeè temá njií doón, wò bó mé taá tobé wula gi né kóó. Mè né mene gwaán, ye mè nde né bò nùàr yeè ká ka mò koró bilí nyegé faá cuar kurú kwaá yeè bò huaán ka bà nò, wò gwàn bèh. Baá mbei meèn wa, Jerusalem?

³⁸ Mè tueé bí, gwà bi nde né ter le,

³⁹ bí mè ṅéné ṅgwé ndé cú; kó cu mé bí ndeé baá mé sòn bi tueé ye: Càṅ Dueè a, kulú nyegé nuaá mé ndeé né mé yílì seèn kulú, sâ ye.»

24

*Kùr felè *gwà Càṅ koó mé nde aá ṅellé*

(Mârk 13:1-2; Lùk 21:5-6)

¹ Yeésò yuo kelà gwà Càṅ koó. À yeé nde aá ndeé, bò mbòṅ seèn ṅgoró nde kwarè seèn, te bó feh keéh bú bò gwà hihiné mé bó me kwaá né te gwà Càṅ sâ.

² Yeésò deèn ndo, ye bó a: «ṅgweéh bí né bò gwà sâ doón ṅené wa? Mè né tueé ye bí a: nde gi né doón tobé yuo. Mè jue mene taá cén tà cén felè mbei lè nyì ndé ṅgwéh.»

*Dàm bò gèr, te *wón ceré ye*
(Mârk 13:3-13; Lùk 21:7-19)

³ Yeésò yeé baá ké te tòr Oliviè den den, bò mbòṅ léláṅ bòn ṅgoró ndeé kwarè seèn, bó ye bú a: «Bò njií sâ boó nde né te cu dé heè wa? Túé yeè béh teèn. Béh ṅene kó nde né mé kei, ye wò baá ndeé, wón nde aá ceré ndo wa?»

⁴ Yeésò ye bó a: «Bí kógón ká lòu; nùàr a té bí bèlè.

⁵ Mò sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yílì mò ṅaá weh, te bó bele weh gi bò nùàr mé njéh. Nùà kàn tueé nde né ye: nyí né *Nùà Còṅ kóó ma.

⁶ Bí nde né bèmè taáb kwarè bi ṅgweé, bí ṅgweé njií njàgà bò taáb déi te lò hihiné ndo. Mò bí baá ménâ ṅgweé, bí té lòu ndèrrè. Kó seèn boó ménâ. Mé njéh mene, wón mé njéh cèrè ndé ṅgwéh.

⁷ Taáb nde né lètenè loó déi bò mbei kóó die, lò déi nde né mbei mé taáb ṅaár kwa; cùè nde né die; tàbè nde né te bèh hihiné jilí.

⁸ Sâ doón nées seèn jèrè* ye, kar weh né faá nyer nò.

⁹ Te bò nùàr ṅar yila ye bí yoòr: bó nde né bí lè gèr-e fulú, te bí kuú le teèn. Lò nùàr doón nde né bí bunó, sâ doón né gi felè mò.

¹⁰ «Sâ né cu mé bò nùàr ṅún som gi nde né temé yoòr mò teèn ndo; bó

nde né lètenè bòn suí kuú, bó né bunó kuú ndo.

¹¹ Bò *sòn-Càṅ bò dé nyenyenè nde né cie gólé ṅab yṅṅ bele, bó né bò nùàr bele go.

¹² Dàm bò veên nde né cie kulu su, temé nde né nùàr kókoó mbaá lè kuú gií, te bó bò mbeí gwàn kòmò cú.

¹³ Mè tueé bí, nuaá mé nde né dṳṳṅ yoló komo gií, nde né dé seèn yili yuo.

¹⁴ Njàgà Bagaà felè *Lò Càṅ nde né wónṅ dṳṳṅ ṅgulí yṅṅ, te nùà kàn ṅgweé mé tie seèn. Jomo sâ wónṅ ceré ye ndo.»

Gègè veên lè mò Càṅe

(Màrk 13:14-23; Lùk 21:20-24)

¹⁵ «Bí nde né gègè veên ké te mò Càṅe ṅenè; njebá den nde né faá Daniel sòn-Càṅ lé naâ tueé nṳ. (Nuaá mé né ṅgòr hèn jaṅé, bú a, ṅgwé nyégé bagasé).

¹⁶ Mṳ baá môn, sâ bò Judê bò a, dùrà ṅá jí ké te tòre.

¹⁷ Nuaá mé né ké felè gwà, bú a, fón lòm doò, à té ké gwò seèn felè bò ṅhèh seèn mbaá yílá kú cú.

¹⁸ Nuaá mé né ké ṅueh, bú a, té ká lo cú, ye te nyí weh sie cògò dùlù nyí beè.

¹⁹ Loù sâ bò véh mé lèi hueèh mé bò ma vulù nde né mé gèr ṅenè kuú.

²⁰ «Bí dùà lòm Càṅ, te cu sâ bí lè cu dùlù dùrà gò cú; bú a, té mé *sóú yílá ndo;

²¹ wanṳṳṅ gèr né teèn! Gèr dé loù sâ dé tueé sam. Bèh lo mé wónṅ lo naâ duṳṳṳ dṳṳṅ, gèr déi lo nées teèn faá gèr bú hèn nṳ sam ṅgwéeh ye; déi ndeè ménâ wá ṅgwé ndé cú ndo.

²² Mṳ Càṅ jere kó ṅgwéh, à bò cieé gèr sâ kèb déi sòm wàgà ṅgwéh, sâ nuaré déi seèn làn lè ndé ṅgwéh. Njua mé Càṅ lé naá giì ménâ taṅṅ kwaá ndo, ye nyí nde né bò cieé sâ kèb déi sòm waga; nyí sòm waga nde

né felè bòó mé nyí lé naâ balé weh doò.

²³ «Sâ bí dèn dèn làn, wanṳṳṅ nuaré déi sé den né mbaá ye bí a: Kè *Nùà Còṅ hèn! Kè à yíé! Mṳ à baá ménâ tueé, bí té temé teèn kwá njí.

²⁴ Bò *Kristò dé kòkòb mé bò *sòn-Càṅ bò dé nyenyenè nde né cie bomó sue, bó nde né bò fém tetarè bòó bele, ye mṳ yieé né yieè, te bó bele weh bilí mé bòó mé Càṅ lé balé kwaá naâ mene.

²⁵ Mè bí tueé kwaá gi aá kèn, bí ṅgwé nyégé bagasé!

²⁶ «Sa kènê, mṳ bó ye bí a: Ké ya dueè kié né bú! bí té ké teèn ndé. Mṳ nuaré déi ye bí a: Hèn leér den né bú sâ! bí té gwàn.

²⁷ Gèh dé mé mbàn be njerré yeé ter, né gè Bà yuo, né nyiib† tehr ndeé doò, *Huaán Nùàr wa ndeè né ka môn nág.

²⁸ Komó né mene he, bò jìè nde gi né teèn bilí ndeé.»

*Cuú *Huaán Nùàr*

(Màrk 13:24-27; Lùk 21:25-28)

²⁹ «Loù sâ, jomo gèr tètèi sam, lou nde né yilí, weéh nde né cib, bò mbentò ndeè né ké te vulúu suelé suagâ, bò njií mé né mé terreb ké te vulúu dṳṳṅ nde gi né jilí.

³⁰ Sâ baá cu mé njàgà Huaán Nùàr ṅagá yuo kela ndeè né ké te vulúu teèn ndo. Bò nùàr mé gèh hihiné ká doó dṳṳṅ nde gi né loù sâ yueé ṅgaré kuú, bó nde né Huaán Nùàr ṅenè njií, à né te mvulu bège mé terreb mene *sum suagâ.

³¹ Meì bò tàn‡ nde né tuagá, à nde né bò cili seèn kàn mé kàn wónṅ dṳṳṅ temá njií, te bó nde koró bilí bòó mé à lé naá giì balé kwaá.»

Tou mé né kùr tueé

(Màrk 13:28-31; Lùk 21:29-33)

24:13 24:13 Mat. 10:22 **24:15 24:15** Dan. 9:27; 11:31; 12:11 **24:17 24:17-18** Lùk 17:31 **24:21**

24:21 Dan. 12:1; Vuú 7:14 **24:26 24:26-27** Lùk 17:23-24 † **24:27 24:27** Kèb mé lou yila yeé teèn.

24:28 24:28 Lùk 17:37 **24:29 24:29** Es. 13:10; 34:4; Ese. 32:7; Joël 2:10, 31; 3:15; Vuú 6:12-13

24:30 24:30 Dan. 7:13; Zach. 12:10-14; Vuú 1:7 ‡ **24:31 24:31** Tògò dé koò mé hueh faá tàn nṳ.

§ **24:32 24:32** Bó tou sâ yilá né “figuier”.

32 «Bí kè wèh yoòr touſ túé-kùr. Mò bí ñene à baá toó, ñgweéh sâ bí kò gi aá, ye jà baá dìdì mà.

33 Louù mé Huaán Nùàr nde né teèn cuù né ménâ ndò. Mò bí ñene bò ñjèh kèkènè hèllè baá bòó bele, sâ bí kóó ye: baá bú, à baá dìdì.

34 Mè né tueé ye bí a, mé bò cfaanê bò nde doón kuú gií, sâ bò ñjèh hèllè bòó gi aá.

35 Vulú bô tàbè nde né leér yuo; ndóg bò ñgòr mò dé boòn nyímé ndé ñgwéh.»

Cieé cèrè jomò

(Mârk 13:32-37; Lûk 17:26-30, 34-36)

36 «Nuaá mé né cieé bú sâ kóó teèn sam, nuaré déi cu sâ kó ñgwéh ndò; bò cili Càñ cieé sâ kó ñgwéh; né mene Huaán nùà ñjèh, à cieé bú sâ kó ñgwéh ndò; gi cegé né Tele mé huún.

37 Louù mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, ñjií mé lé kelà naâ te nàm Noê, nde cu né ménâ bòó.

38 Sâ te nàm Noê bò nùàr lé kò loóm naâ yieé mé ñueé, bó né véh suaá, bó né bèh siíb ndeé ndò. Bó né ka mé ñjèh méménâ bòó ndeé den, tóg nde wa louù mé Noê lé yilà naâ kom teèn.

39 Bó yeé tán cú, nu koô die, nòmò laga kum lo bó teèn ndò. Louù mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, nde cu né ka ménâ nág.

40 Nuaré déi bô mbeí nde né ké ñueh fà, bó nde né cén weh, cén le.

41 Ma déi bô mbeí nde né ké jomo nyèn, bó nde né cén weh, cén le.

42 Bí dèn lòm làn, wanóñ bí cieé mé Fehtoò bìi cuù nde né teèn kó ndé ñgwéh.

43 «Bí féla nyégé bagasé: mò nùà gwà sé né kóó ye louù sâ cibítenè yíb nde né nyí yilà, à sé naâ làn den, à mòm ñaga gwà seèn te yíb gwò yilà cú.

44 Sâ bí dèn dèn làn ménâ, wanóñ Huaán Nùàr kar waà nde né, louù mé bí cí múnò ñgwéh.»

Nùà seé dé bagaà mé dé veên (Lûk 12:41-48)

45 «Kwá mè tueé bí felè nùà kógòn mé né seé tele seé seèn mé temé cén bòó. Né nuaá mé tele lé bò seé bò doón haá kwaá naâ beè seèn, te à geé haá bó yáb, à geé faá né tueé nò.

46 Mò tele seé seèn waà, à né seé seèn te ceér-e bòó yíi, à nde né beè teleè samé.

47 Mè né tueé ye bí a, tele beè seèn haá lo bilí nde né mé bò ñjèh seèn mene doón.

48 «Mò nùà seé cén sâ né seér nùà veên, à tueé seér nde né mé feh seèn ye: Tele seé nyí wágá cú ndé ñgwéh;

49 à yila bò mbaábòn loboò, à né yáb yieé ndabé, bó bò selà-mbè bò né ñueé ndabé gò ndò.

50 Mò à sé baá ménâ bòó, ñgweéh tele seé seèn nde né lòu kaár waà, à weh bú seé wa?

51 À nde né bú kwógó som, te bó bò leba bò den mé gèh nùr cén bèh kén silí mé nyie yieé kuú.»

25

Kàn felè bò kèràgà fù déi yulà

1 «Louù sâ *Lò Càñ den nde né faá bò mbò yàgà yulà mé lé naâ bò lâm boòn weh, bó nde bèh siì fù ceér dueè kwa weh nò.

2 Lètenè boòn sâ, bò kùlù bò lé naâ teèn tín, bò kógòn bò teèn tín ndò.

3 Bò kùlù bò doò weh lom lâm mé nòmò lè, bó nòmò kèb déi beè wèh siè ñgwéh.

4 Bò kógòn bò weh dé boòn lâm, bó weh sie nòmò lâm kèb déi beè.

5 Siì fù yeé ñgaga sela baá, bó duóóm lóm yíi, jomo sâ bó lóm kpóg ndò.

6 «Yeé baá logòtenè, bó ñgweé gògò die aá ye: Siì fù waà baá kèn, bí ndé kwà wèllè bú ma!

7 Bó yulà doón, bó nyimé kem wuo ter ndò, bó far ñjií lâm ter.

8 Bò kùlù bò doò ye bò kógòn bò a: Bí kó há béh nòmò lâm kèb déi teèn, lâm beeh nde aá nyimé.

⁹ Bò kógòn bò ye bó a: Háye, mé dé bì mene wúlú ndé ñgwéh, bí ndé ñgè sér yí lètenè loô.

¹⁰ Bò kùlù bò doô foon gò ndo. Bó yeé nde aá, siì fù waà jomo boòn, bó bò kógòn bò tín doô yila nde gwò, bó colo njií hin, bó ferá som.

¹¹ Te nde nde, bò kùlù bò tín doô cu cuù ye. Bó yeé waà, sâ hin baá coló, bó yilá keéh ye bú a: Fehtoò beèh, Fehtoò beèh, gùlù kéh béh teèn!

¹² Siì fù deên ndo, ye bó a: Mè tueé bí, mè bí kó ñgwéh.»

¹³ Yeésò den cuù ye bò nùà a: «Sâ bí dèn lòm làn, wanóón bí cieé mé cu kó ndé ñgwéh ménâ ndo.»

*Kàn felè bò seè bò déi tagár
(Lùk 19:11-27)*

¹⁴ À den cuù ye bó a: «Den cu nde né loù sâ faá nuaá mé nde né bèh gò ndeé no. À yeé baá mé gò, à yilá bìlì bò seé bò seèn, te à haá kwaá bó bò ñjèh seèn doón beè.

¹⁵ À haá kwaá beè déi kám yuií tín; beè déi, kám yuií fà; beè déi, kám yuií. Nùà kàn kwa keéh né ka bèh mé terreb seèn kelà né teèn. Jomo sâ à yuo gò ndo.

¹⁶ Nùà seè dé mé kwaá naâ kám yuií tín doô yila seé toón mé ñjèh boô, à kwa cu nòmò teèn kám yuií tín ndo.

¹⁷ Dé mé kwaá naâ kám yuií fà doô boó cu ka ménâ, à kwa cu kám yuií fà ndo.

¹⁸ Dé mé kwaá naâ kám yuií cén doô nde kwe seér dé seèn tàbè, à leér kwaá kàgàlòn teleè doô teèn.

¹⁹ «Nde nde, loù sâ, tele cu cuù, bó bó yila bò ñjèh seèn taán nyegé.

²⁰ Nùà seè dé mé lé kwaá naâ kám yuií tín doô ñgoró ndeé mé kám yuií tín déi beè, ye bú a: Dé koô, wò lé haá naâ mè kám yuií tín, mè kwa sagá cu aá kám yuií tín déi teèn, hèn no.

²¹ Tele ye bú a: Môn, wò né nùà gècên! Wò né teèn boó yií. Mò wò né ñjèh mbaâ mé temé cén mân boó

huóóm, sâ mè nde né wò ñjèh kókoó mbaá beè haá kwaá gií. Ndê, há-re mè be, te bélò samé fà doón!

²² «Nùà seè dé mé lé kwaá naâ kám yuií fà doô ñgoró ndeé ndo, ye bú a: Dé koô, wò lé haá naâ mè kám yuií fà, mè kwa sagá cu aá kám yuií fà déi teèn, hèn no.

²³ Tele doô ye bú a: Môn, wò né nùà gècên! Wò né teèn boó yií. Mò wò né ñjèh mbaâ mé temé cén mân boó huóóm, sâ mè nde né wò ñjèh kókoó mbaá beè haá kwaá gií. Ndê, há-re mè be, te bélò samé fà doón.

²⁴ «Jomo sâ nùà seè dé mé lé kwaá naâ kám yuií doô ñgoró ndeé ndo, ye bú a: Dé koô, mè ko gi aá ye wò né yeé nùà yogô: wò mene koó dòbò bèh, wò né yeé mbaá keba njií. Wò mene koó hóbo ñgwéh, wò ko lom yeé te mbáñe mbaá kuúm kwaá njií ndo.

²⁵ Kàgàlòn yeè hèn, née ka faá wò lé haá naâ mè no; mè lé leér kwaá naâ dòu, veéh lé naâ mè mé wò sie yogó; wèh cú-re ñjèh yeé.

²⁶ Tele doô ye bú a: Nùà seè veèn lélan fùòb faá wò sam! Wò sé koó naâ ye mè mene koó dòbò bèh, mè né yeé mbaá keba njií. Mè mene koó hóbo ñgwéh, mè ko lom yeé te mbáñe mbaá kuúm kwaá njií ndo. Wò sé koó naâ ménâ,

²⁷ wò sé kwaá njií naâ mè kàgàlòn mò te mbiín, mè sé cuù, sâ né ñar, te mè kwa mé nòmò mene.

²⁸ «Yeé baá ménâ, tele ye bò seè bò a: bí ñgà sòm bú kám yuií doô beè ñgaà, bí há ságá njií mé nùà kám yuií tín doô.

²⁹ Lòu sam, nuaré déi nde gi né mé ñjèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn, te merré den bú beè lòu. Nuaré déi dé seèn mé ñjèh beè sam nde ñgweéh, né mene dé maàn mé à né mé ñjèh doón, bó nde né bú beè horó som.

³⁰ Dé nùà seè veèn hèn, bí si njií bú ké cie te ndèndèn cibí, bèh kéñ silí mé nyie yieé kuú.»

Loù ju tenâ dé koô

31 «Mò *Huaán Nùàr ndeè baá *sum cuù, nde né bó bò cìlì Càn dɔ́ɔŋ, à nde né te kɔ́ɔ tàsùm mân ñaá den.

32 Cu sâ dàm bò nùàr wɔ́ŋ dɔ́ɔŋ nde giì né toò seèn bilí ndeè, te à geí bó faá bó geí sɔ́m yeé sòrŋaŋ lètenè bò mbieè sòr nɔ́;

33 à kwaá njií bò sòrŋaŋ kèb be gaá, bò sòr kèb be ŋgoù.

34 «Jomo sâ Nùà *Sùsùm tueé njií nde né mé bò dé kèb be gaá doò, ye bó a: Bí ndé dé biì, Tele mò kulu gi aá bí kèn; bí yílá ndé ká Mbàm; à lé nyegé kwaá naâ dé biì, sâ wɔ́ŋ duɔ́óm née lòu ye.

35 Lòu sam, cùè lé naâ mè sie, bí haá mè yáb; nyúá nòmò lé naâ mè sie, bí haá mè nòmò; mè lé naâ nùà kìn, bí ke nyegé mè ké lo biì;

36 mè lé naâ luŋturu, bí su kwaá mè cògò yoòr; mè lé naâ baán, bí sie nyegé mè ndɔ́; mè lé naâ ké gwà cibì, bí né mè yɔ́ŋ ke.

37 «Bò gècèn bò doò tueé nde né ye bú a: Nùà Dueè, béh lé wò ñenè naâ he, wò né mé cùè, béh haá wò yáb wa? Mé nyúá nòmò, béh haá wò nòmò wa?

38 Béh lé wò nùà kìn ñenè naâ he, mé béh ke nyegé wò ké lo beèh wa? Wa béh lé wò luŋturu ñenè naâ he, béh su wò cògò?

39 Wò lé baán naâ he, béh sie nyegé wò? Béh lé yɔ́ŋ keé naâ wò te gwà cibì dé heè ndɔ́?

40 «Nùà Sùsùm tueé nde né ye bó a: Mè tueé bí: bò njií mé bí lé bóó giì naâ mé bò nùàr mò, né mene huaán maán dé heè dɔ́ɔŋ, sâ bí lé bóó giì naâ mé mè.

41 «Jomo sâ Nùà Sùsùm tueé njií nde né mé bò kèb be ŋgoù bò, ye bó a: Bí yùò dé biì doó sâ nɔ́ɔŋ, bí baá duagásé! Bí ndé ké tuar te we mé nyímé ndé cù. Bó lé naá giì we sâ mé *Sátàn bó bò cìlì seèn nyegé kwaá.

42 À den cuù ye bó a: Cùè lé naâ mè sie, bí mè yáb há ŋgwéh. Nyúá nòmò lé naâ mè sie, bí mè nòmò há ŋgwéh.

43 Mè lé naâ nùà kìn, bí mè ké lo biì kè nyegé ŋgwéh. Mè lé naâ luŋturu, bí mè cògò sù ŋgwéh. Mè lé naâ baán, mè lé naâ gwà cibì ndɔ́, bí mè kè nyegé ŋgwéh.

44 «Cu sâ bó tueé nde né ye bú a: Nùà Dueè, béh lé wò mé cùè ñenè naâ he? Mé nyúá nòmò ndɔ́? Béh lé wò nùà kìn ké lo beèh ñenè naâ he? Béh lé wò luŋturu ñenè naâ he wa? Á, béh lé wò te beén-e mé gwà cibì ñenè naâ he, mé béh wò gàm ŋgwéh wa?

45 «Mgbè tueé lom nde né bó sòn cén, ye bó a: Mè tueé bí, bò njií mé bí lé nomò naâ mé nùà cén lètenè bò huaán memanè hèn dɔ́ɔŋ, bí lé bóó njií naâ mé mè.»

46 Yeésò den cuù ye: «Bò sâ bò nde né te gèr dé ndeèr yílá, te bò gècèn bò yila nde dé bóòn te yòŋ tètàgà ndɔ́.»

26*Nyògò sòn felè Yeésò*

(*Mârk 14:1-2; Lùk 22:1-2; Jâŋ 11:45-53*)

1 Yeésò yeé tueé gi aá mân, à tueé njií mé bò mbòŋ seèn ndɔ́, ye bó a:

2 «Bí né kɔ́ɔ ye, le aá cieé fà, sâ baá cieé koô *Páskà mé *Huaán Nùàr yila nde né beè teèn, bó faga njií bú ter te toú.»

3 Jomo sâ bò *ŋgàŋ sèmè dé kokoò bó bò kokoò bò loô bilí nde gi ké lo Kayíf nùà koô bò ŋgàŋ sèmè.

4 Bó nyɔ́ɔ sòn ye bó nde né Yeésò filí sie, te bó wula bú.

5 Bó ye: «Sâ kɔ́ béh bú te cieé koô hèn siè ŋgwéh, wanɔ́ŋ bò nùàr nde né ñaáŋ.»

Kómó múmù felè Yeésò yurú njií
(*Mârk 14:3-9; Jâŋ 12:1-8*)

6 Sâ Yeésò baá ké Betaní gwò Simòŋ. Simòŋ lé naâ nùà beén veèn.

7 Yeésò yeé baá ké gwò, ma déi ngoró nde kwarè seèn mé mbémbón* beè, kómó múmû mé keh tarê mân né lè deí. À komo yurú njií gi Yeésò felè, sâ Yeésò né te yábe.

8 Bò mbòñ yeé nde nene njií ménâ, temé yulá bó lè, bó ye: «À kómó sâ ménâ bóó beéh né dé kei wa?

9 Mò bó sé go sòm nyegé naâ kómó mé keh tarê hên lòu nò, bó sé bò saám bò kàgàlòñ sâ há nji ná ngwèh wa?»

10 Yeésò yeé nene bó baá mân tueé kuú, à ye bó a: «Bí ma hên temé lè bóó yulá né dé kei wa? Njií mé à né mè bóó hên né lom njèh bagaà beè mò dé gècèn.

11 Dé bò saám bò, bí bó nde née cu dójò kóó ye; á dé mò nò, béh bí nde cu née he wa?

12 Ma hên mè kómó yoòr yurú njií né te nyegé bilí mé gò mò ké te sà mene.

13 Mè né tueé ye bí a, bèh mé Njàgà Bagaà nde né teèn ká lè wónje dójò ngulí ndeé, nde né mé njàgà ma hên mene ngulí bilí, te bó munó den bú teèn.»

Yeésò go sòòm

(Mârk 14:10-11; Lûk 22:3-6)

14 Yeé baá ménâ, mbòñ cén déi yuo lètenè bò yulá cùòb fà bò doò, yilí seèn né Júdàs Iskariò, à nde kwa bò *ngàñ sèmè dé kokoò,

15 ye bó a: «Bí haá nde né mè kei, te mè go haá bí Yeésò wa?» Bó kula weh kám yulá tagár† ndò, bó haá njií bú.

16 Jomo sâ à yila lom baá-re ceér fòñ, te à jògò yíí Yeésò beè bóòn.

*Yáb *Páskà*

(Mârk 14:12-21; Lûk 22:7-14, 21-23; Jân 13:21-30)

17 Yeé baá lòu cieé koò mé bó yieé yeé breéd mé kulu teèn sam sâ, bò mbòñ nde ye Yeésò a: «Wò ye béh

nyégé kwá nyí bèh Páskà yieé he wa?»

18 Yeésò ye bó a: «Bí ndé ké lo, bí kela nde ké lo nùà mân, bí ye bú a: Nùà fèh-njèh ye júée wò a: cu nyí wulu baá kèn, bó bò mbòñ nyí yieé nde né Páskà ké lo yeè ma.»

19 Bò mbòñ nde bóó gi ka dójò faá Yeésò naâ bó tueé nò, bó nyegé kwaá gi yáb Páskà.

20 Yeé baá liyilí Yeésò bó bò mbòñ seèn yulá cùòb fà doò nde kan yáb ndò.

21 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén déi lètenè bìi nde né mè go sòm.»

22 Bó yeé ngweé aá môn, kuún curú gi bó toò dójò, nùà kàn duóòm mé Yeésò bieé njií, ye bú a: «Ŋgweéh mè sam wa, Fehtoò mò?» Mò déi bie sòm aá, déi bie keéh cu ménâ ndò.

23 Yeésò ye bó a: «Né ka lè ngàb cèn mé béh bí né teèn yieé bilí hên, nùà cén déi teèn mè go sòm nde né kóó.

24 Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né kuú, nde né faá bó lé naá gi felè seèn nyagá kwaá nò. Njèh cén, nuaá mé yíí keéh be teèn, jògò kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiín kuú. Sâ, beè nùà sâ, huòm kela né mé bó sé bú nà ná ngwèh.»

25 Júdàs nuaá mé lé go sòòm naâ bú sâ yeé nde ngweé njií ménâ, à bie njií mé Yeésò ndò, ye bú a: «Ŋgweéh mè sam wa, Njií fèh-njèh?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kóó.»

Yáb Càn

(Mârk 14:22-26; Lûk 22:15-20; 2 Kòrènt 11:23-25)

26 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò weh breéd, à dua Càn teèn, à kolé haá mé bò mbòñ seèn, ye bó a: «Bí wèh, bí yíyieé, hên né ngàñ yoòr mò.»

27 À jògò weh ngàb mbè ndò. À yeé vra gi aá Càn teèn, à haá njií bó, ye bó a: «Bí wèh, bí nùé làrè dójò.

26:11 26:11 Deut. 15:11 26:15 26:15 Zach. 11:12 † 26:15 26:15 Kám yulá tagár sâ lé naâ sòn kehè mé bó nge yeé kwer mé njèh (Ex. 21:32; Zach. 11:12). 26:23 26:23 Ps. 41:9 26:28 26:28 Ex. 24:8; Jér. 31:31-34

28 Hên né húóm mò, húóm ngòṅ mé Càṅ kò kuú né, ye te nyí kulu sòm bò nùàr ngún veên mé njéh yoòr.

29 Mè tueé bí: mè ndeè mbè déi mân núé ngwé ndé cú, kò ndeè baá dé feè ké Mbàm Tele mò, béh bí nueé kwaré cu ye.»

30 Jomo sâ bó de bené ndò, bó fòón gò, bó ṅaá nde ké te tòr Olivie.

*Ngòr Yeésò felè Piêr
(Mârk 14:27-31; Lûk 22:31-34; Jâṅ 13:36-38)*

31 Wa ké teèn, Yeésò tueé njií mé bò mbòṅ seèn, ye bó a: «Lan cieé ṅágá ndé ngwéh, sâ bí durá si lo gi aá mè kèn. Te mvù Càṅe né ménâ nyagá den. Càṅ ye, nyí nde né nùà mbieè wulá sòm. Bòṅ bò mbieè seèn nde né lòu durá ṅellé le.

32 Mò mè komo yuo cu aá lè cio, mè nde né ké Galilé ndeé; bí nde mè kwa nde né ké sâ.»

33 À yeé tueé gi aá mân, Piêr deên ndò, ye bó a: «Sâ mò bò déi né mene wò durá si loó, ndóg mè dé mò wò dùlà si lo ndé ngwéh.»

34 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá sé nde tuagá, sâ wò yaáṅ aá njó baá mbei tagár ye nyí mè kó ngwéh.»

35 Piêr den cuù ndò, ye bó a: «Sâ mè sam; bélò nde mene fà doóṅ kuú gií, mè túé nyi ndé ngwéh ye mè wò kó ngwéh.» Bò mbòṅ déi tueé gi ménâ ndò.

*Yeésò ké Gecemanè
(Mârk 14:32-42; Lûk 22:39-46)*

36 Yeésò bó bò mbòṅ seèn wa beré déi ndò, bó yilá né bèh sâ Gecemanè. Wa ké teèn, ye bó a: «Bí dèn ngógò hên, mè nde aá kiê Càṅ dua weh.»

37 À weh lom Piêr mé bò ṅunà Jebedê fà doô, bó bó nde, sâ feh baá bú ter ṅellé, à baá lom mé kú dé gècèn.

38 Yeé baá môn, ye bó a: «Kú nde aá mè wulá. Bí dèn lè hên, bí té

lóm cèr, béh bí den ṅaga nde né làn kóó.»

39 À kwaá lo bó doó sâ ndò, à kela nde ser ké toò bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à die mbab nde doó, à né Càṅ dua, ye bó a: «Tele mò, mò nde né yieé, ngòrò sòm yeè mè ṅgàb gèr hên kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, bó sér faá wò né gwaán nò.»

40 À yeé dua sòm aá, à cu cuù ká yoòr bò mbòṅ, à waà, sâ bó baá gi lóm, ye Piêr a: «Hên né mene be lóm cén, béh bí kóó gó sòm cú wa?

41 Bí nyimè dèn làn, bí né Càṅ dua, te *Sátàn bí mé veên táb siè cú. Lòu sam, temé nùàr gwaán gi né njèh bagaà bôô dág; njèh cén, yo né yuaásé.»

42 Jomo sâ à kwaá lo bó, à nde cu Càṅ dua, ye bó a: «Tele mò, mò ṅgàb gèr hên kwarè mò yùò ndé ngwéh, te mè bú núé cú, sâ kwá den faá wò né gwaán nò.»

43 À cu cuù ká yoòr bò mbòṅ, à waà, sâ bó baá gi cu lóm, dé goó keè sam cuú.

44 Yeésò kwaá lo bó, à nde cu ké bèh ndón-ndòn cén sâ, à dua Càṅ dé mbei tagâr, à dua ferré cu ka njèh cén sâ.

45 À yeé cu cuù aá, ye bò mbòṅ a: «Wa hên bí nées lóm ye wa? Bí cèr ká ceèr. Hên baá cu. Kènê *Huaán Nùàr nde aá beè bò vevenê bò yilá.

46 Bí wùò ter, béh nde kwa bó! Kè hên baá gi nuaá mé go sòm né mè sâ!»

*Bèh Yeésò sieè
(Mârk 14:43-50; Lûk 22:47-53; Jâṅ 18:3-12)*

47 Yeésò nées sònò mân tueé den, à yeé ke, Júdàs mbòṅ cén déi lètené bò yulá cùòb fà bò doô, kar waà ndò. À né mé nùàr kókoó mbaá jomo, bó né bele mé bòu beè-beè, bó né cu mé cùgò beè ndò. Bò *ṅgàṅ sèmè dé kókoò mé bò kokoò bò dé loó tema njií né bó kóó.

48 Sâ Júdàs mé nde né Yeésò go sòm doô naá giì bó njií mé à sé nde né bɔ́ tueé kwaá, te bó ñene kɔ Yeésò mé njéh. Sâ à la ye bó a: «Mɔ bí ñene mè baá nuaré déi kumó vra den, sâ né bú ma. Bí kèmm ndê, te bí sie bú.»

49 Yeé baá môn, Júdàs ñgoró nde yí kwarè Yeésò, ye bú a: «Mè né bieé, Njí fèh-ñjèh!» À vra kumó sie bú ndɔ.

50 Yeésò ye bú a: «Mbeí mò, bó ká nág faá wò ndeè naá bɔ́ sâ nɔ!» Jomo sâ, bò nùàr kem sue Yeésò yoòr, bó sie bú.

51 Nùà cén déi lètenè bò mbòñ Yeésò sua sɔ́m bòu seèn ndɔ, mvur tena si njií nuaré déi tie doó; lé naá tie nùà seê ñgàñ sèmè dé koô.

52 Yeésò yeé ñene aá ménâ, ye bú a: «Yí njí cú bòu yeè te kóre. Lòu sam, bòu wula cu nde né bò sùà-bòu bò kɔ́.

53 Wò kó ñgwéh ye mè sé la naá Tele mò gàm bieé njií wa? À sé la mè bòñ bò cìli seèn yulà cùb fà há yógó kéh ná ñgwèh wa?

54 Á, mɔ sé la baá cu ménâ, sâ nde né faá bó lé nyagá kwaá naá lè mvù Cànge nɔ, yuo wa? Né gi cie nyagá den, ye kɔ bɔ́ mân.»

55 Yeésò yeé tueé gi aá ménâ, à ye bò nùàr a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hèn kem nde giì te bí sie nùà yìb nɔ. Ngweéh cieé doóñ mè lé ñjèh feh den beéh ké *gwà Càn koô wa? Bí lé mè ké teèn siè ná ñgwèh dé kei wa?

56 Mé njéh mene, hèn bɔ́ gi né te yuo faá bò *sòn-Càn bò lé naá giì nyagá kwaá nɔ.» Jomo sâ bò mbòñ durá si lɔ gi bú ndɔ.

*Yeésò ké te *mbàgà juù
(Mârk 14:53-65; Lûk 22:54-55, 63-71; Jân 18:13-14, 19-24)*

57 Bɔ́ mé la sieé naá Yeésò doô weh njií bú ké toò Kayíif ñgàñ sèmè dé koô, sâ bò *njí-sòu mé bò kokoô bò dé lɔ́ baá gi ké teèn bilí den.

58 Piêr né Yeésò jomo ké bèh ndón-ndón naáb bele. Wa ké lɔ Kayíif, à yila nde yí cie lètenè caâ, à den nde kwarè bò gô, à né njií mé nde né kelá ke den.

59 Sâ bò ñgàñ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò doóñ né lom ñgòr foón, ye né mene nyeén, bó nde né Yeésò yoòr cɔ́ré kwaá, te bó wula bú teèn.

60 Nyeén hèllè duɔ́m baá-re bú yoòr bomó sueè ndɔ; mé njéh mene, ka yíé ñgwéh. Nde nde, nuaré déi bò mbeí komó wuo ter toò bò nùàr,

61 ye bó a: «Nùà hèn lé naá tueé ye: nyí né mé terre gwà Càn koô tulú sɔ́m, te nyí me kwaá cu bú ter te cieé tagáre.»

62 Ñgàñ sèmè dé koô komo wuo ter ndɔ, ye Yeésò a: «Bò nùà hèn né wò yoòr tueé njií mân, wò sòn kòmò bèh wa? Bó ye naàn á?»

63 Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ñgwéh. Yeé baá ménâ, ñgàñ sèmè dé koô doô ye bú a: «Mé yilí Càn làn, wò nde né toò beèh jege ye, *Nùà Còn Njuna Càn né wò wa?»

64 Yeésò ye bú a: «Wò bú tueé aá kèn. Mè tueé bí: kènê bí nde aá *Huaán Nùàr ñené njií, à nde né ké te be gaá Càn terre den den, à cu cuù nde né lòu sâ njolò biì te mvulu bègè ndɔ.»

65 Te ñgàñ sèmè dé koô yeé nde ñgweé njií mân, à sie ña cògò seèn nùà ñjèh yoòr, à né sònò tueé ye: «Nùà hèn né mé Càn ñgeré. Sâ béh sònò bò nùàr bie sɔ́ cu nde né kei wa? Ngweéh béh né gi mé tie mân ñgweé wa?

66 Wa bí ye naàn?» Bó ye bú a: «À beè yila baá, kɔ bó wula bú wulà.»

67 Bó yila bú dèh njolò kulú su njií, bó né bú teèn tulú yíí. Bò déi né bú dé bolé bolé,

68 bó ye bú a: «Ñjéné kó cú-re ñenè, Nùà Còn, jògò túé ke béh nuaá mé né wò lobo hèn ye.»

Piêr yila njó yaân
(*Mârk 14:66-72; Lûk 22:56-62; Jân 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Sâ Piêr née ka cu sâ ké lètenè caâ *ngàn sèmè dé koô den den ye. Ma seê déi njeba nde yí kwarè seên, ye bú a: «Ŋgweéh bì Yeésò nùà Galilè hên né yeé kóó wa?»

⁷⁰ Piêr cam toò bò nùàr doó sâ, ye ma doó a: «Wò jue né-re kei wa, mè dé sâ ngwé kó ngwéh.»

⁷¹ Jomo sâ, à yuo doó sâ, à nde njebá den yí tütúlù. Nùà seê dé vèh déi njene njií cu bú, tueé njií mé bò nùàr, ye bú a: «Nùà hên bò Yeésò nùà Najarêt né yeé kóó.»

⁷² Piêr cam cu, à jege ye bú a: «Kà, mè nùà hên kó ngwéh.»

⁷³ Den ser cu jomo sâ, bòó mé naâ teên njebá, ngoró nde kwarè seên, ye bú a: «Mé gècèn mene, wò né nùà cén déi lètenè bòòn; leba yeé tueé ñagá né ménâ kóó.»

⁷⁴ Piêr cam cu déi, ye bú a: «Mè sam, mo mè tueé né nyeén, Càñ a dúágá mè a kà, mè nùà hên kó ngwéh lág!» À yeé tueé som aá, kwaá tuaga ndo.

⁷⁵ À munó ko cu baá-re dé mé Yeésò la ye bú a: «Mé kwaá cén sé nde tuagá wa, sâ wò yaán aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ngwéh ma.» À yeé munó ko aá ménâ, à jeré yuo doó sâ, à nde yúé njegér.

27

Kàgà-ndòn dé bò kokoô bò
(*Mârk 15:1; Lûk 23:1-2; Jân 18:28-32*)

¹ Cieé yeé ñaga baá, bò *ngàn sèmè dé kokoô, mé bò kokoô bò dé loô kaga lom aá kàgà-ndòn ye bó nde né Yeésò wulá.

² Bó kaga bú ndo, bó weh nde mé bú ké toò ngómna *Pilátò.

Cio Júdàs
(*Seé b. 1:18-19*)

³ Júdàs sàrnýé hèllè yeé ke bó nde aá Yeésò wulá, càñ tené bú lè, à weh

cu cuù mé kàgàlòn kám yulà tagár hèllè, à haá njií cu mé bò ngàn sèmè dé kokoô, bó bò kokoô bò dé loô,

⁴ ye bú a: «Mè beè Càñ kuú aá kèn; mè jògò yíí aá nùà mé sòn fuú lè cio.» Bó ye bú a: «Dé sâ ju beèh sam, wò kò né mé njéh kóó.»

⁵ Júdàs su njií kàgàlòn hèllè doó ké gwà Càñ koô, à yuo kela; à nde ter segé kuú ndo.

⁶ Bò ngàn sèmè dé kokoô domó som kàgàlòn hèllè, bó ye: «*Sóú beèh né yeé yíín, ye bó té gèh kàgàlòn bú hên te fer gwà Càñe kwá, né sòn húôm.»

⁷ Jomo sâ, bó colo sòn, bó nde nge weh ñueèh nùà mé-sòò déi mé njéh, te bó furú beh bò kìn teên.

⁸ Wa hên, bó ñueèh sâ “ñueèh húôm” yilá den né dé cí.

⁹ Sâ doón, bóó gi né te yuo faá Jeremí *sòn-Càñ lé naâ tueé no, ye: «Bó weh baá kàgàlòn kám yulà tagár kèn, né keh mé bò huaán *Iserála lé tena kwaá naâ felè seên,

¹⁰ bó nge weh baá ñueèh nùà mé-sòò, faá Nùà Dueè lé tueé naâ nyí no.»

*Yeésò ké toò *Pilátò*
(*Mârk 15:2-5; Lûk 23:3-5; Jân 18:33-38*)

¹¹ Yeésò yeé wa ké toò ngómna, ngómna bie ye bú a: «Mgbè bò *Jûf né wò wa?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kóó.»

¹² Bò ngàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò dé loô yeé baá mé bú síí njií den, à sòn kòmò cú.

¹³ Te Pilátò nde cu ye mé bú tueé njií, ye bú a: «Bó né mé wò síí njií den, wò sòn kòmò ngwéh wa?»

¹⁴ Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò cú gùm doón. Dé sâ hiím yògò cu ngómna mbaá.

Bèh ju felè Yeésò tená
(*Mârk 15:6-15; Lûk 23:13-25; Jân 18:39-19:16*)

¹⁵ Sâ te cu *Páskà doón, ngómna né yeé nùà gwà cibì cén yi njií. Né

yeé nuaá mé bò loó bò gwaán né koó, ye yì bú yìi.

¹⁶ Yeé baá ménâ, nùà wúlá-feèh déi lé naâ cu sâ gwà cibì ndo, yilí seèn lé naâ Yeésò Barabâs.

¹⁷ Pilátò bie njií baá-re mé cìlì nùàr, ye bó a: «Bí gwaán né ye mè yì njií bí neì wa? Yeésò Barabâs wa, Yeésò mé bó yilá né *Nùà Còŋ wa?»

¹⁸ Lòu sam, à lé naá gù koó, ye bó bunó né Yeésò lòu, wa bó bú ká beè nyí sie haá njií né dé cì.

¹⁹ Pilátò yeé baá te ju sâ tétég ménâ, veèh seèn tema keéh njií ye bú a: «Té nùà hèn njeré déi mbaá bó, à bèh njèh kó ngwéh. Lan cíbítènè mè ñene kuú yilí mé gèr felè seèn mé vuú.»

²⁰ Sâ bò ngàŋ sèmè dé kokoô, mé bò kokoô bò dé loó né lom bò nùàr soób, ye bó a: «Bí júee Pilátò a: yì kéh bí Barabâs, à wula seér Yeésò ma.»

²¹ Jomo sâ ngómna bie njií mé bó, ye bó a: «Lètenè bò fà bò hèn, bí gwaán né ye: yì njií bí dé heè wa?» Bó ye bú a: «Yì kéh béh Barabâs!»

²² À den cuú ye bó a: «Á, dé Yeésò mé bó yilá né *Nùà Còŋ hèn nò, mè boó nde né mé bú kei wa?» Bó doóŋ ye bú a: «Bó fágá njií bú te toú.»

²³ Pilátò ye bó a: «À veèn boó naâ kei wa?» Mé njéh mene, bó kò lom né ké ter loó njií, ye bú a: «Bó fágá njií lom bú te toú dé fagâ.»

²⁴ Pilátò yeé ñene bèmè baá ñaá, wa nyí njeré déi bó kòmò ndé cú, ye bó kwè há nyí nòmò. Bó kwe haá njií bú, à yaga som be seèn teèn toò bò nùàr doó sâ, ye bó a: «Njó mò, mè te cio nùà hèn yilá ngwéh; né ju bìi.»

²⁵ Cìlì nùàr gwaán laré doó doóŋ, ye bú a: «Nyea, kwá cio seèn sâ bie seèn béh ménâ; bú a, bíe bilí mé bò ñuna beèh mene, béh né gwaán!»

²⁶ Yeé baá mân, Pilátò yi njií bó Barabâs hèllè ndo. Dé Yeésò, ye bó tégé bú núr, bó ndé fágá njií-re bú ké te toú sâ.

Bèh Yeésò selé (Mârk 15:16-20; Jâŋ 19:2-3)

²⁷ Bò sóji ngómna weh nde mé Yeésò ké lè bògò ngómna, bó yilá bilí gi bò mbaábon ndo.

²⁸ Bó huaré som gi bú cògò yoòr, bó su seér bú cògò déi bèlèsé mân.

²⁹ Bó nde foón wellè bò nùàgà, bó beéh faá tà m nò, bó sulí kwaá bú felè, bó ye né tà m mgbè ma. Bó kwa haá bú gor beè, à weh sie mé be gaâ. Bó né doó toò seèn cemmé ndeé, bó né bú gbèg haá, bó ye bú a: «Sìe ngób, Mgbè bò Jûf!»

³⁰ Bó né bú dèh yoòr kulú njií, bó né bú mé gor hèllè felè lurú.

³¹ Bó yeé selé wulu aá bú, bó huar som cu bú cògò hèllè yoòr, bó su cu bú cògò dé seèn. Jomo sâ bó weh nde baá-re mé bú ké bèh sâ, te bó faga wula bú.

Bèh Yeésò fagâ (Mârk 15:21-32; Lûk 23:26-43; Jâŋ 19:17-27)

³² Bó yeé baá yuo kelá, bó bò nùà Sirèn déi kwaré, yilí seèn né Simôn; bó sie ba haá bú toú mé bó nde né Yeésò teèn fagá doó, à jògò sie.

³³ Bó wa beré déi, bó yilá né bèh sâ Gólgòtà, sâ tueé né ye: Gebá feèh.

³⁴ Wa ké teèn, bó haá Yeésò mbè mé ndièm né teèn jelá hualé den. À yeé naga ke aá, à berón.

³⁵ Jomo sâ bó faga njií bú te toú, bó vu geé weh gi bò cògò seèn mé bèi.

³⁶ Bó yeé faga gi aá bú, bó den le teèn, bó né moóm den.

³⁷ Bó nyagá fagá kwaá njeré déi ké ter felè seèn, te se kwòm cioò seèn doó, ye: «Nùà hèn né Yeésò, Mgbè bò Jûf.»

³⁸ Bó lé naâ Yeésò bò yí b bò wúlá-feèh déi fà kwarè fagá kwaá ndo; dé kàn mé toú seèn, déi te be gaâ, déi te be ngòu, Yeésò lètenè.

³⁹ Nuaá mé kela doó sâ doóŋ, né feh jilí, né bú teèn selé yíi.

40 Nùà kàn ye bú a: «Ŋgweéh wò lé ye nyí nde né gwà Càṅ koô tulú sòm, nyí bú ter me kwaá cu te cieé tagáre wa? Yilí sòm-re feh yeé yilí. Mò wò né ka Njunà Càṅ sâ bòn, jògò súágà ke yí te tou sâ ye.»

41 Bò ṅgàṅ sèmè dé kokoô bó bò *njí-sòu mé bò kokoô bò dé loô né bú gbég ménâ haá taré ndò, ye:

42 «À kò cegé né bò nùà yilí sòm, à feh dé seèn nùà njèh yilí sòm kó ṅgwéh. ṅgweéh né Mgbè bò *Iserálà bò wa? Sâ bú a, súágà-re yí te tou sâ mà, te béh kwaá njií temé yoòr seèn.

43 ṅgweéh à temé seèn doónj kwaá lo gi né beè Càṅ mà, wa nyí né Njunà Càṅ ndò. Sâ béh jògò ke-re bèh mé Càṅ nde né bú yilí sòm sâ.»

44 Bò yíb bò mé bó lé faga kwaá naâ kwarè seèn doô né taré bú ménâ selé keéh ndò.

Cio Yeésò
(Mârk 15:33-41; Lúk 23:44-49; Jân 19:28-30)

45 Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yilí laré cu ká doó doónj, yilí soó gùm yòṅ lòu tagár.

46 Yeé baá mé lou lòn tagár, Yeésò sòm hueh mé terrebe, ye: «Elí, Elí, lemá sàbátànî?» Sâ tueé né ye: «Càṅ mò, Càṅ mò, boó né naàn mé wò si lo né mè wa?»

47 Bò nuaré déi lètenè bòó mé né doó sâ yeé ṅgweé aá ménâ, bó ye: «À baá *Elí yilá.»

48 Cén déi lètenè bòn nde dula dom wellé fùlù, à yilí njií te mbè déi tanésé mân, à feéh kwaá te tou, à tíim haá njií mé bú, te à njuar weh.

49 Bò déi ye bú a: «Kwá ló môn, béh jògò ke ke, kò ṅgweé Elí sâ ndeé né waá, à yilí sòm bú wa?»

50 Yeésò ṅga cu mé terrebe, jomo sâ à kuú ndò.

51 Cu sâ cògò *gwà Càṅ koô keér geé lèbòlé, yuoô ké ter, nde ba ké doó. Cògò sâ né kòṅ. Né yeé mò ké gwà Càṅ cií leér. Tàbè né jilí, bò kweéh né kerré,

52 bò sà né komó loó bele; bò dùlà-Càṅ bò mé lé naá gi kuú, komó yuo gi cuù dòu.

53 Yeésò yeé komo yuo aá lè cio, bò dùlà-Càṅ bò mé lé komó yuo gi naâ dòu sâ, yila nde gi ké lètenè loó joloò; bò nùà kókoó mbaá lé naá gi bó mé njolo ṅené.

54 Kwaá-taáb bò Ròm bò mé bò sóji mé lé mom deèn naâ Yeésò doô, lé naâ bèh mé tàbè lé jilí naâ sâ ṅené, bó lé naá gi bò njií mé lé boó bele naâ doónj ṅené ndò. Bó yeé ṅene aá ménâ, veéh boó lom bó njèh, bó ye: «Mé gècèn mene nùà hèn né ṅunà Càṅ bòn!»

55 Ké teèn sâ bò véh lé naâ teèn kókoó mbaá, bó né ké bèh ndónj-ndónj njebá ke den. Bò sâ bò lé yuoó naâ ké Galilé, bó né jomo Yeésò bele ndeé, te bó gam beh bú.

56 Lé naâ bò Marí Magdalâ, bò Marí mèi Ják bò Joséf, mé mèi bò ṅunà Jebedê, mé bò déi ndò.

Bèh Yeésò furú
(Mârk 15:42-47; Lúk 23:50-56; Jân 19:38-42)

57 Lou yeé yuom aá, nùà lieé déi waá, à né nùà Arimaté, yilí seèn né Joséf, à lé baá gi mbòṅ Yeésò mé feh seèn ndò.

58 À nde ké yoòr *Pilátò, à dua bú komó Yeésò. Pilátò ye bó há bú haá ma.

59 Joséf nde jògò weh komó Yeésò doô, à vuob nyegé bú mé cògò nyógòr feésé mân,

60 à jògò yilí njií bú gè dòu lè sà feésé mân ndò. À lé sà sâ kweé naâ kweéh, ye te bó ndeé furú nyí teèn ma. Jomo sâ à teré ferá kwaá taá koósé mân sònòbò ndò, à yuo.

61 Sâ Marí Magdalâ bò Marí déi né doó, doónj lé naá gi njolò bòn.

Sà moóm deèn

62 Cieé sòu yeé ṅaga baá, bò *ṅgàṅ sèmè déi kokoô mé bò *Farisiên nde bilí kwa Pilátò,

⁶³ bó ye bú a: «Dé koô, béh munó ko cu aá kèn, cu mé nùà nyeên doô lé naâ mé njolo, à lé ye: te cieé tagáre nyí nde né dòu komo yuo cuú!

⁶⁴ Mò né mân, sâ témá njí bò nùàr ké teèn, bó nde sà hèllè mòm, kò baá cieé tagár sâ, sâ ye. Mò sam bò mbòn seèn sé nab waà né, bó ñuòb weh komó seèn, te bó ye bò nùàr a, à naâ lè cio komo yuo. Sâ nyeên dé jomò hên nde né dé toò taré yógó.»

⁶⁵ Pilátò ye bó a: «Bò sóji né teèn. Bí ndé sà hèllè faá né tueé nò mòm.»

⁶⁶ Bó yuo ndò, bó nde baá-re ké teèn ménâ ke nyegé, bó duagá lieré nyegé gi sòn sà mé taá, ye te njeré déi bó cú, bó kwaá lo beè bò sóji, te bó goó den teèn.

28

Lè cio komo yuò

(Mârk 16:1-10; Lúk 24:1-12; Jân 20:1-10)

¹ Jomo *cieé sòu sâ, loù sóndè toò cieé, Marí Magdalâ bô Marí déi komo nde bèh sà ke wellè.

² Wa ké teèn, bó ke, tàbè baá mé terreb mene jílí, cìlì Càn Nùà dueè déi suagà ké te vulúu, teré kwaá njí taá sònò sà doô yí jomo, den nde felèbò.

³ À né teèn wulá njerré den faá mbàn nò, bò cògò seèn né lom yoòr ménâ wulá njerré den ndò.

⁴ Càn tené bò sóji doô lè. Veéh keré su njí bó doó, faá bó kuú gi aá nò.

⁵ Cìlì Càn tueé njí mé bò véh doô ndò, ye bó a: «Bí té vèh, mè né gi kó ye bí ndeè naâ yoòr Yeésò mé bó lé naâ fagá wulá doô.

⁶ À doó hên sam cuú, à komo yuo aá lè cio faá à lé naâ tueé nò. Bí ndé, ké kú bìi, bèh mé à naâ teèn cer hên nò.

⁷ Bí ndé lòm wúwágá, bí júée bò mbòn seèn a: à komo yuo aá lè cio, à nde né toò kelá, à nde ké Galilê; wa bí ndé ké teèn, bí nde ñene nde né

bú ké doó sâ ma. Mè ndeè naâ bí cí tueé weh.»

⁸ Bó yeé nde ñgweé gi ménâ, bó feré yuo ké te sà mé vógó-temé mene, mé veéh mene ndò, bó dula nde baá-re bò mbòn seèn ménâ tueé.

⁹ Bó yeé baá ceér dueè, Yeésò kar yuo kelà ndò, ye bó a: «Mè bie aá bí.» Te bò véh doô yeé nde ñene ñgweé cu bú mân, bó ñar nde yoòr seèn, bó sue cemmé nde doó, bó kumó sie bú gule ndò.

¹⁰ Yeésò ye bó a: «Bí té njeré déi vèh. Bí ndé júée bò nùàr mò a: bó ndé ké Galilê, bó nde ñene nde né mè ké sâ ma.»

¹¹ Bò véh doô fón gò ndò. Cu sâ bò sóji déi lètenè bò mé mòm deèn naâ sà doô, ñellé cu cu ké lo, te bó nde bò *ngàn sèmè dé kokoô njí mé la kelà naâ tueé weh.

¹² Bò ngàn sèmè dé kokoô yeé ñgweé aá ménâ, bó yilá bilí bò kokoô bò, bó bó colo sòn, bó weh kàgàlòn kókoó mbaá, bó haá mé bò sóji doô,

¹³ bó ye bó a: «Bí júé lòm ye bò nùàr a: bò mbòn seèn la waà naâ cibíteèn, sâ bí baá gi lóm, bó ñuòb weh komó seèn ma.

¹⁴ Mò ngómna ñgweé mene, béh nde né bú nagá yógó, te bí gèr ñéné cú.»

¹⁵ Yeé baá môn, bò sóji doô weh kàgàlòn hèllè ndò, bó yuo die teèn, bó né faá bò kokoô bò tueé naâ bó nò, tueé gò. Nyeên hèllè nde tum die yila lètenè bò *Júf dón. Wa mene hên, née yaám ndeé den ye.

Yeésò ñéné yuo kelà toò bò mbòn (Mârk 16:14-18; Lúk 24:36-49; Jân 20:19-23; Séé b. 1:6-8)

¹⁶ Bò mbòn dé yulá cùòb cén doô wa ké Galilê, bó ñaá nde ké te tòr mé Yeésò lé tueé naâ bó sâ.

¹⁷ Bó yeé nde ñene njí bú mân, bó sue cemmé nde gi doó toò seèn. Mé njéh mene, bò déi né dé bòn lòu saán seér.

¹⁸ Yeésò ɲgoró nde kwarè bɔ̀n ndɔ, ye bó a: «Terreb ké ter mé ká doó dɔ́ɔ́ ɲé baá gù beè mò jege den.

¹⁹ Sâ bí wùò ter, bí yila nde lètenè bɔ̀ nùàr wɔ́ɲ dɔ́ɔ́, bí né bó bɔ̀ mbɔ́ɲ mò sie kwaá bele: bí né bó nòmò Càn mé yilí Teleè, mé yilí Huaân mé yilí Cúcuí Ɗagâ ber bele ndɔ.

²⁰ Ɗgòr mò mé bí naá gù sònò mò ɲgweé dɔ́ɔ́, bí fèh lòm bó nág, te bó jolo ménâ. Bí kóɔ ye, cieé dɔ́ɔ́ béh bí né kóɔ, tóg nde wa loù mé wɔ́ɲ gi nde né teèn.»

Njàgà Bagaà Mârk

*Ngòr Càn sònò Jân Bàptîs
(Matîô 3:1-12; Lûk 3:1-18; Jân
1:19-28)*

¹ Njàgà Bagaà felè Yeésò *Kristò Nunà Càn duóm né hên.

² Né te mvù Esáyà *sòn-Càn nyagá den ye:

«Kè nji, mè toò yeè tema keéh né nùà tebê te à toó nyegé wò ceér.

³ Né hueh nuaré déi; ké ya dueè ngulí den né cí, né tueé ye: Bí tó nyégé ceér Nùà Dueè toò, bí tó dilì nyégé bagasé.»

⁴ Yeé baá mân Jân Bàptîs ñené yuo kelà ké ya dueè ndò, à né ngòr Càn se, ye bò nùàr a: «Bí kwéh sér temé bìi, bí ndê, bí weh nòmò Càn, te Càn kulu sòm bí veên yoòr.»

⁵ Bò Jerusalem bò mé bò nùàr te tàbè Judê doón kem nde giì yoòr seèn, bó né veên boòn cie tueé sòm, Jân né bó dùà Jurdên kou den.

⁶ Cògò seèn lé naâ mé yulí ngelobà, à ké teneè cam tena né mé kándá paàr mân; yáb seèn lé naâ kètàr mé nyuúí.

⁷ À né ké ter tueé njií, ye bò nùàr a: «Nuaré déi baá jomo mò ndeê, taré kela né bú mé mè. Né mene yuúí débágá seèn, mè wúlú ngwéh nuaá mé nde né toò seèn cemmé, te à se yuúí débágá seèn.

⁸ Dé mò, mè bí kou lom né mé nòmò; dé seèn à bí kou nde né mé Cúcuí Njàgá.»

*Nòmò Càn kou dé Yeésò
(Matîô 3:13-17; Lûk 3:21-22)*

⁹ Lòu sâ Yeésò yuoò ké Najarêt te tàbè Galilé, à waà ké dùà Jurdên, Jân kou bú nòmò Càn ndò.

¹⁰ À yeé baá yí dùà yuo kelà, à ñene njií vulú gulu logó aá ké ter, Cúcuí Njàgá né ké felè seèn faá vògòb no suagá.

¹¹ Hueh déi né ké jomo te vulúu ngulí, ye: «Wò né huaán yíé-temé mò; temé mò né lè mé wò nòré.»

*Bèh Yeésò mé veên taâb
(Matîô 4:1-11; Lûk 4:1-13)*

¹² Tètèi sam, Cúcuí Njàgá lu njií bú ké ya dueè ndò,

¹³ à boó ké teèn cieé yulà nèà, à né ké lètenè bò nyam cer den; *Sátàn né bú mé veên ké sâ taáb soó; bò cili Càn né bú yo taré gam.

*Yeésò mé bò siè-ngò bò déi nèà
(Matîô 4:12-22; Lûk 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Bó yeé yíi njií aá Jân gwà cibì, Yeésò fón gò ndò, à nde ké Galilé, à né Njàgà Bagaà mé yuoó naâ beè Càn se yoñ,

¹⁵ ye bò nùàr a: «Cu waà baá kèn. Càn baá mbàm seèn ká kwarè bìi si njií. Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé, bí kwaá njií temé te Njàgà Bagaà.»

¹⁶ Yeésò yeé baá ké sòn tub Galilé go ndeé, à ñene njií Simôn bò òm seèn André né ndoór * dùà vuú den. Né bò siè-ngò bò.

¹⁷ À ye bó a: «Bí bèlè mè; mè bí kènê sie kwaá nde aá bò kòrò nùàr.»

¹⁸ Bó vu njií ndoór doó lè sòn Yeésò, bó yuo bele bú ndò.

¹⁹ À go ser cu, à ñene njií Jâk bò òm seèn Jân bò ñunà Jebedê, bó né yí te kom boòn ndoór boó nyegé den.

²⁰ À yilá njií cu bó. Bó komo wuo ter kwar, bó kwaá lo tele boòn Jebedê te kome mé bò seé bò mene, bó yuo bele bú.

*Nuaré déi mé càn yoòr
(Lûk 4:31-37)*

²¹ Yeésò bó bò mbòn seèn wa lè loó Kapernahûm ndò. Yeé baá lòu sòu,

à yila nde lè *gwà sòu, à né bò nùàr njèh feh den.

²² À yeé baá feh, hiím seér bò nùàr dé hiím. Lòu sam, à lé bó feh loóm naâ faá nùà njèh nɔ, à lé bó faá bò *nji-sòu nɔ fèh ná ngwêh.

²³ Sâ lè gwà sòu sâ, nuaré déi lé naâ teèn, à né mé càŋ yoòr.

²⁴ À loŋo njií ké ter, ye: «Óè, Yeésò nùà Najarêt, wò ndeé né béh wulá sɔm wa? Béh bí né lè keé-re? Mè né gi ndègè yeé kɔ́, wò dé yeé né jolosé, Càŋ wò temà naâ kɔ́.»

²⁵ Yeésò pam bú ndɔ, ye bú a: «Húné sòn yeé, yùò kélâ lè nùà hèn wágácén.»

²⁶ Tándulu jege si njií nùà hèllè doó, yuo kelà, né kén sɔm.

²⁷ Geí laré bò nùàr gwà dɔ́ŋ. Bó né lètenè bɔ̀n bieé kuú ye: «Hèn né kei mân? Né lom njèh dé feé mé terreb mene. Kè kú, né mene bò càŋ, à né tueé, bó né gi sòn seèn ngweé.»

²⁸ Tètèi sam, ngóg Yeésò ngulí sie aá tàbè Galilê dɔ́ŋ beè.

Bò beén bò ngún taré sɔ̀m
(Matíô 8:14-17; Lûk 4:38-41)

²⁹ Bó yuo kelà lè *gwà sòu, tètèi sam, bó nde ké lo Simôn bô André; bó bò Jâk mé Jân lé naâ kɔ́.

³⁰ Sâ gùnà Simôn né baán, à né doó cer den, à né mé dùlù yoòr. Yeésò yeé yila kweêh, bó tueé keéh bú cí ndɔ.

³¹ À ngoró nde kwarè ma doô, à sie bú be, à komo sɔm bú ter; dùlù kem yuo ma doô yoòr ndɔ. Ma doô bó haá bó yáb.

³² Lou yeé yila baá, bò nùàr weh waà mé bò beén bò bɔ̀n dɔ́ŋ, bò déi né mé tándulu yoòr ndɔ.

³³ Cìlì nùàr lo sâ dɔ́ŋ bilí nde gii ká tùtùlù gwà.

³⁴ À né nùàr ngún te beén hihiné taré sɔm bele; à né cu bò tándulu kókoó mbaá yoòr bò nùàr kwóg sɔm bele ndɔ. À yíin bó sòn tueê. Lòu sam, bó lé naâ bú nené kɔ́.

Yeésò ké Galilê bèh ngòr Càŋ tueé
(Lûk 4:42-44)

³⁵ Yeé baá toò cieê, Yeésò komo yuo kelà gwò, à nde ké bèh ndón-ndón Càŋ dua.

³⁶ Simôn bó bò mbeí nde bú fɔ́n ndɔ.

³⁷ Bó nde kwa bú, bó ye bú a: «Bò nùàr dɔ́ŋ né wò fɔ́n.»

³⁸ À tueé seér ye bó a: «Béh nde ser toò, te mè tueé ju Càŋ te bò loó déi ndɔ. Lòu sam, mè ndeé naâ dé cí.»

³⁹ Yeé baá môn, bó bó yɔŋ sie tàbè Galilê dɔ́ŋ beè. À né ngòr Càŋ te *gwà sòu se bele, à né bò tándulu yoòr bò nùàr kwóg sɔm bele ndɔ.

Nùà beén veèn déi taré sɔ̀m
(Matíô 8:1-4; Lûk 5:12-16)

⁴⁰ Nùà beén veèn déi waà, cemmé nde toò Yeésò ndɔ, ye bú a: «Kúkùr yeé, mɔ wò né gwaán, wò nde né mè taré sɔm, mè den cu ŋagásé.»

⁴¹ Jere bó Yeésò njèh, à kema njií bú be yoòr, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, taré yùò tarè.»

⁴² Beén nùà hèllè nyimé yuo doó sâ ndɔ, à taré yuo.

⁴³ Yeésò yeé baá bú gò bieé, à luɔm bú,

⁴⁴ ye bú a: «Càŋ a bó wò tueé nuaré déi. Ndé lòm ké yoòr *ngàn sèmè, wò feh keéh bú yo yeé, wò haá bú gèh dàgà beén sâ, faá Músi lo naâ tueé nɔ, te bò nùàr ŋene ko seér teèn.»

⁴⁵ Nùà hèllè yuo ndɔ. Njèh cén, à nde seér cu bò nùàr tueé laré. Yeé baá ménâ, Yeésò lón kwà cú mé à nde né ké lo bèsónè yuo kelá, à nde den seér cu aá ké ya bèh ndón-ndón. Kàn né yuoô, kàn né yuoô, bó né ké yoòr seèn ndeé.

2

Nùà gule kuú déi taré sɔ̀m
(Matíô 9:1-8; Lûk 5:17-26)

¹ Yeé cer weh baá, Yeésò cu cu ké Kapernahûm. Bó ngweé cu ye à baá ké gwò.

² Cìlì nùàr kem wa cuù ngún, faŋ yila gwò; bèh yuú gi, mé cie mene. À né bó ngòr Càŋ se den.

³ Bò nuaré déi jɔgɔ waà mé nùà gule kuù déi ndo. Nùà nèà lètenè bòn lé jɔgɔ naà bú kɔó.

⁴ Bó waà, sâ nùàr faŋ tena baá toò, ceér yí toò Yeésò waà teèn sam cuù. Yeé baá ménâ, bó jɔgɔ ɲaá mé bú ké felè gwà ndo, bó komo feh gwà, bó sege yíi keéh bú teèn mé tèb mene, bó kwaá njií doó toò Yeésò.

⁵ Yeésò yeé ɲene, ye temé bòn dɔɔŋ né lom yoòr nyí ménâ, à ye nùà beèn a: «Huaán mò, bò veèn yeé gi aá wò mé njéh kèn.»

⁶ Sâ bò *njií-sòu déi lé naà doó sâ teèn. Te bó yeé nde ngweé njií ménâ, bó yila lè bòn ndugó beleè,

⁷ ye: «Nùà hèn mân tueé né dé kei? Ngweéh à feh seèn weh né faá Càŋ mà. Nuaré déi né mé terrebe veèn nùàr kulú sòòm wa? Né lom Càŋ.»

⁸ Yeésò ɲene kɔ múnò bòn ndo, ye bó a: «Bí ménâ munó né dé kei wa?

⁹ Beè bìi, taré kela né tueé ye nùà beèn a: Bò veèn yeé gi aá wò mé njéh kèn, wa né: wùò ter, wèh tèb yeé, gègòò wa?

¹⁰ Bí kóó ye: *Huaán Nùàr né mé terrebe veèn ká doó dɔɔŋ kulú sòòm.» À den cuù baá-re, ye nùà gule kuù doó a:

¹¹ «Mè ye wò a: wùò ter, wèh tèb yeé, ndé á lo.»

¹² Nùà hèllè komo wuo ter kwar ndo, weh tèb seèn, fɔón gò njòò bò nùàr doó sâ. Geí laré bò nùàr doó dɔɔŋ, bó né Càŋ teèn seèn yíi, ye: «Béh née kèkènè dé hèn ɲéné ngúŋgweéh ye!»

Bèh Leví yilá

(Matíò 9:9-13; Lúk 5:27-32)

¹³ Yeésò yuo kela ndo, à nde cu ké sòn tub Galilé. Cìlì nùàr kem wa cuù ngún, à né bó njéh feh den.

¹⁴ Jomo sâ à nde ser toò. Wa beré déi, à ɲene njií Leví ɲunà Alfê, à né ké gwò bèh seé seèn den den, à né

kàgàlòŋ làmpòŋ weh. Ye bú a: «Yùò bèlè mè!» Leví yuo bele bú ndo.

¹⁵ À nde ké lo Leví yáb yieé. Bò bò wèh-kàgàlòŋ làmpòŋ bò mé bò vevenè bò kókoó mbaá lé yieé bilí naà kɔó, mé bò mbòŋ seèn mene ndo. Lòu sam, bò nùàr lé belé naà jomo seèn ngún.

¹⁶ Te bò njií-sòu mé né yeé lètenè bò *Farisièn yeé nde ɲene njií Yeésò bó bò wèh-kàgàlòŋ làmpòŋ bò mé bò vevenè bò né yáb bècènè yieé bilí ménâ, bó ye bò mbòŋ seèn a: «Bò bò wèh-kàgàlòŋ làmpòŋ bò mé bò vevenè bò yáb bècènè yieé bilí né dé kei wa?»

¹⁷ Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye bó a: «Bò beèn bò né yeé mé koró nùà lèh kɔó, dèn ngwéh bò tetarè bò. Mè hèn nde kuú naà bò vevenè bò ká yoòr mò yilá njií, dèn ngwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(Matíò 9:14-17; Lúk 5:33-39)

¹⁸ Cieé déi bò mbòŋ Jâŋ Bàptís bó bò *Farisièn lé naà yáb jolo. Bò nùàr ndeè ye Yeésò a: «Bóó né naàn mé bò mbòŋ Jâŋ mé bò mbòŋ dé bò Farisièn né yáb jolo, bò mbòŋ dé yeé yáb jòò ngwéh wa?»

¹⁹ Yeésò ye bó a: «Lòu mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bò mbeí nde né yáb jolo wa? Dé sâ ndóg. Cu mé bó bò si né kɔó, bó yáb jòò ndé ngwéh.

²⁰ Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mò bó ɲgaá sòm aá bó sù fù beè, bò ndeè jolo ye bòn.

²¹ «Nuaré déi beéh cògò feé felè cògò dé cuùm téná làb njií bèh. Mò sam, dé feé nde né dé cuùm doó komo ɲoré sòm.

²² «Bó tàgà mé kulu feé lè nguú cuúme sì kwá bèh ndo. Mò sam, tàgà nde né jelá, nguú keér, mbè ber nde doó. Bó vu be te mbè mé nguú mene fà dɔɔŋ. Mò bó baá mbè mé kulu feé si, bó bú si kwaá yeé lè nguú feé.»

*Lùà loù sòu kwalé yieê
(Matîô 12:1-8; Lûk 6:1-5)*

²³ Loù sòu déi, bò Yeésò né te ñueèh yolò gò kelá, bò mbòñ né mé lùà ceceér kwalé yieé ndeé.

²⁴ Bò *Farisiên deên ndo, ye Yeésò a: «Ñéné ká mé njolo yeè: Bóó né naàn mé *sòu beèh né yíin, bò mbòñ yeè né lùà loù sòu kwalé yieé wa?»

²⁵⁻²⁶ Yeésò ye bó a: «Njií mé *Davíd nùà njèh lé naâ bóó doô, bí nées jáñé kè ñgwéeh ye wa? Lé naâ te nàm Abiata *ñgàn sèmè dé koô. Loù sâ Davíd bó bò nùàr seèn yeé nde aá mé cùè kuú, à lé naâ te gwà Càñe yilá ndeé. Yáb mé bó lé kwaá lòò naâ toò Càñ, à lé naâ jógó weh, à yieé, à haá njií bò nùàr seèn kèb déi, bó yieé ndo. Sâ bí né kóó ye né yeé jolo, bò ñgàn sèmè yieé cegé yeé kóó.»

²⁷ Yeésò den cuù, ye bó a: «Càñ lé *cieé sòu sou kwaá naâ ye te gam nùàr, à lé nùàr mé sér ná ñgwèh ye te gam cieé sòu.»

²⁸ Sâ tueé né ye, *Huaán Nùàr né mé cieé sòu mene yóógó.»

3

*Nùà be ñemâ déi
(Matîô 12:9-14; Lûk 6:6-11)*

¹ Jomo sâ Yeésò nde cu ké *gwà sòu ndo. Sâ nùà be ñemâ déi né ké gwò sâ.

² Bó né Yeésò mé ju taáb, ye mo à taré som nùà sâ loù sòu, bó nde né bú sie ma.

³ Yeé baá ménâ, Yeésò ye nùà mé be ñemâ doô a: «Wùò njébá ter njolò bò nùàr.»

⁴ À den cuù, ye bò nùàr a: «Sóu bìi ye naàn wa? Ye loù sòu béh bó njèh bagaà wa, béh bó sér dé veèn wa? Ye huòm kela né nùàr loù sòu yili soòm wa, dé nùàr wulá seêr wa?» Bó sòn kòmò ñgwéeh.

⁵ À né bó doó doóngé mé njèh mene ke laré, temé né bú lè mé jéré-temé boòn yulá. À tueé njií mé nùà hèllè

ndo, ye bú a: «Nèbbè be yeè nebbè.» À nebbé be ndo, be seèn taré yuo.

⁶ Te bò *Farisiên yeé nde ñene njií ménâ, bó kem yuo kela gi cie, bó bò nùàr *Herôde nde sòn nyógo, te bó wula som Yeésò.

Cìli nùàr ké yoòr Yeésò

⁷ Yeésò foon gò ndo, bó bò mbòñ seèn nde cu ké sòn tub Galilé. Bò nùàr ñgún né bú jomo kem bele: bò déi né bò Galilé bò, bò déi yuoò Jerusalem

⁸ mé te tàbè Judê sâ bèh hihiné. Bò déi yuoò te tàbè Idumê bô Jurdèn kèb yágà, bò déi lè loó hihiné kwarè Tír bô Sídon. Bò nùàr hèn doóngé lé ñgwéé gi naâ njií mé Yeésò né yeé bóó, bó ndeé né bèh cî.

⁹ Yeé baá ménâ, ye bò mbòñ seèn a: «Bí wèh kwá mè kom ká kwarè, wanóón bò nùàr nde aá mè baré wulá.»

¹⁰ Lòu sam, à né lom bò nùàr taré som dé gécên; bò beèn bò doóngé né ká yoòr seèn lege ndeé, ye te bó kema kwa bú kemà.

¹¹ Bò tándulu mé lé naá gi bú ñené, suélé nde gi toò seèn, bó né ké ter tueé njií, ye bú a: «Ñgwééh wò dé yeé né Nuna Càñ mà.»

¹² À né lom bó mé terreb luòm, te bó ndègè seèn cie túé sòm cú.

*Bò mbòñ tebê yulá cùòb fà
(Matîô 10:1-4; Lûk 6:12-16)*

¹³ Jomo sâ Yeésò ñaá nde ké te tòre ndo. À yilá njií bò nùàr ké yoòr seèn; lé naâ bóó mé à né gwaân. Bó yeé waà baá,

¹⁴ à balé weh bò yulá cùòb fà bò déi teèn, te bó bó den beh, te à tema beh bó, bó nde ñgòr Càñ se yon;

¹⁵ à haá bó terreb ndo te bó kwógo som bele bò nùàr càñ tándulu yoòr.

¹⁶ Lé naâ Simôn, ye yilí seèn déi baá cu Piêr ma.

¹⁷ Déi né Ják ñuna Jebedê bô òm seèn Jân; à yilá cu bó Boaneje, ye: bó né faá mbàn no.

18 Bò déi né cu André, Filíp, Bartelemî, Matíô, Tomâs, Jâk ñunâ Alfê, Tadê, mé Simôn nuaá mé gwàn bèh dé mé bò kin den felè bò loó bò doô,

19 mé Júdàs sàrnyé Yeésò.

Bò nùàr Yeésò ndeè bú weh keéh

20 Yeésò nde cu lo ndo. À yeé wa baá, bò nùàr ñgún bilí wa cuù, yogó bilí bó bò mbòñ seèn mé yáb yieê mene.

21 Bò nùàr seèn yeé ñgweé aá ménâ, bó ndeè bú sie weh, ye: «À vera baá kèn.»

*Bò *ñjì-sòu ye Yeésò seé boó né mé terreè *Sátàn*
(Matíô 12:22-32; Lûk 11:14-23; 12:10)

22 Bò ñjì-sòu mé lé yuoó naâ ké Jerusalem ye: «À yila baá beè *Bel-jebu kèn. Mgbè bò tándulù sâ haá né bú terreè koó, à né bò tándulu mé ñjéh kwogó den.»

23 Yeésò yilá ñjì bó ká toò seèn ndo, à né bó ñjéh lè kàne tueé keéh, ye bó a: «Naàn naàn mé Sátàn nde né yo seèn nùà ñjéh kwogó wa?»

24 Mè tueé bí, né mene lè lò mgbè dé heè, mo bò nùàr né lètenè boòn kerré kuú, sâ lò sâ nde né ñjellé veé.

25 Né mene te mbàgà dé heè ndo, mo bò nùàr né lètenè boòn kerré kuú, sâ mbàgà hèllé nde né tob yuo.

26 Mo Sátàn hèn lege kuú cu né mé yo seèn nùà ñjéh, te lò seèn kerré den hihiné, sâ terreè seèn toò ndé ñgwéh, nde né jíí.

27 «Nuaré déi gwò nùà terreè déi yilá kòmò ndé ñgwéh, à ñuob bú. Ko à nùà hèllé doó kaga si gi aá, à nde ye bú ñuób.

28 «Mè tueé bí, nùàr a bó mene gèh veèn dé heè, bú a: júé mene yilí Càn, Càn nde né dé sâ doó kulú ñjìí.

29 Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí Ñagâ, Càn veèn seèn doó kulú ñjì ndé ñgwéh, veèn bú yoòr jí ndé cú dé nyemà mé nyemà.»

30 Sâ bó la naâ tueé ye, Yeésò yoòr né seér mé càn tándulu. À bó ménâ tueé né dé cí.

Mei Yeésò mé bò ñim Yeésò (Matíô 12:46-50; Lûk 8:19-21)

31 Mei Yeésò mé bò ñim Yeésò waà ndo, bó ñjebá le yí cie, bó ye bò nùàr a: «Yilá kèh béh Yeésò teèn.»

32 Sâ nùàr ñgún né kwarè seèn den kañ yon, bó ye bú a: «Mei yeé bó bò ñim yeé né yí cie, bó ye yilá kèh wò ma.»

33 Ye bó a: «Mei mò mé bò ñim mò né bò nèi wa?»

34 À né bò nùàr gwà doón ke yon. À den cuù, ye bó a: «Mei mò mé bò ñim mò né seér bò hèn bò.

35 Bò mé né sòn Càn ñgweé doón, bò meí mò, bò ñim mò, bò tie mò né bó.»

4

Kàn felè nùà vú-gèh (Matíô 13:1-9; Lûk 8:4-8)

1 Yeésò yila cu ñgòr Càn ké sòn tub Galilé feèh. Cìlì nùàr ñgún merré wa cuù, fañ sie bú beè. Yeé baá yogó, à nde ña den dé seèn yí dùà te kome, bó le ká cie sòn nòmò.

2 À lé bó ñjéh kókoó mbaá feh keéh gi naâ te kàne te kàne, ye bó a:

3 «Bí ñgwé! Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñueh bèh gèh vuú.

4 À yeé baá gèh vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò non waà gwaré yieé som.

5 Kèb déi nde sue yila te kerré taá, bèh sâ tàbè teèn màgà ñgwéh. Ba yuoò wágácén ndo.

6 Lou yeé baá li, ñema yuo cu. Lòu sam, bèh jogob yií lé teèn ná ñgwéh.

7 Kèb déi nde sue yila lètenè bò ñgobó deduanê, ba yuo ter. Yeé baá kulá, bò ñgobó deduanê hèllé lané wula som bó, bó tàb wá kwà cú.

8 Kèb déi nde dé seèn sue yila bèh tàbè bagaà, ba yuo kelà, kula, wa tàb: tab déi mvum teèn yulà tagár, tab déi yulà ténjén, déi yuií.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Nuaá né mé tie dé ñgweê, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hên bagasé.»

Yeésò ñgòr te kàne si keéh né dé kei?

(Matîô 13:10-17; Lûk 8:9-10)

¹⁰ Bò nùàr yeé ñellé gi aá, bòó mé né kwarè seèn bó bò mbòñ yulà cùòb fà doô bie bú bò kàn sâ ndò.

¹¹ À ye bó a: «Dé bìi, ñgòr felè *Lò Càn mé Càn lo naâ lòu leér kwaá, né tieè bìi. Dé bò déi, kò bó né bó lè kàne ménâ si keéh,

¹² te bó ke den dé keè, bó ñéné cú; te bó felá den dé felâ, bó ñgwé kó cú ndò. Mò sam, bó nde né temé kweh seér, Càn nde né veên bòn doó kulú ñjií.»

Kàn nùà vù-gèh seè

(Matîô 13:18-23; Lûk 8:11-15)

¹³ Yeésò den cuù, ye bó a: «Bí kàn hên ñgwé kó ñgwéh wa? Sâ bí bò déi ñgweé kò nde né naàn wa?

¹⁴ Nùà vù-gèh né nuaá mé né ñgòr Càn tueé.

¹⁵ Bò nuaré déi né mapelîm mbaá faá kpon ceêr nò, gèh naá gi teèn sue. Bó yeé ñgweé gi aá, tètèi sam, *Sátàn waá baá kèn, luaga sòm cu bó lè.

¹⁶ Bò déi kwa né dé bòn gèh faá bèh kèrré taâ nò. Bó nde né ñgòr Càn ñgweé, bó gwaán nyegé mé vógó-temé mene.

¹⁷ Njèh cén, ñgòr sâ jògòb lè bòn yí ñgwéh; bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Gèr sé yeé baá bó te ñgòr Càn coró, bò nùàr né bó mé njéh bunó, bó cuaré yuo wúwágá.

¹⁸ Bòó mé né lètenè bò ñgobó deduanê sue yilá doô né bòó mé né ñgòr Càn ñgweé,

¹⁹ njèh cén, bó né mé *wón nyamé le, bó né te ñgùlù wónje faá bó gwaán nê nò samé ndeé, bò tuaá hihiné né mé bó bele ndeé ndò. Nde nde, bò njèh hèllè karé wula sòm ñjií ñgòr Càn lè bòn, bó le cùr.

²⁰ Bò nuaré déi dé bòn né faá bò gèh mé bó vuú né te tàbè bagaà nò. Bò sâ bò né ñgòr Càn ñgweé, bó né gwaán nyegé. Yeé baá ménâ, bó né tàb waá ndò; tab déi mvum teèn yulà tagár, tab déi yulà ténjén, déi yuií.»

Kàn déi mé lâm

(Lûk 8:16-18)

²¹ Yeésò den cuù ye bó a: «Mò bó mògò yilá baá mé lâm gwò, bó sulí kwaá seér nde né bú ka sòò wa? Bó nde né bú ka ndagá sulí kwaá seér ndò wa? Ñgweéh bó tuú ñjií nde né yí te sùgo mà.

²² Mè tueé bí, bò ñjií mé né bèh cibì dón nde gi né cie ñené le; bò dé bèh lèrrèb ñené yuo kela gi bèsonè ndò.

²³ Nuaá né mé tie dé ñgweê, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hên bagasé.»

²⁴ À den cuù, ye bó a: «Bí ñgwé nyégé bò ñjií mé bí né felá dón bagasé. Bí kóò ye, mòu mé bí né bò nùàr njèh teèn me haá dón, Càn bí me haá cu nde né teèn, à haá sagá cu bí déi felèbò.

²⁵ Nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ñgweéh, né mene dé maàn mé à né mé njéh dón, bó nde né bú beè horó sòm.»

Gèh bò tàbè baá jueé

²⁶ Yeésò den cuù, ye bó a: «*Lò Càn den né faá nùàr né gèh ké ñueh vuú kwaá nò.

²⁷ À yeé vu kwaá baá, cibíteèn à né lóm cer, suútenè à né bèh seè seèn ndeé; gèh hèllè né jomo seèn kar, né noóm, nùà hèllè kèkèné dé sâ ñgwé kó ñgwéh.

²⁸ Gèh bò tàbè né ka bòn jueé den; à ba yuo kelà ndò, ña jilì, velé sem, nde nde sie kèh.

²⁹ Yeé ñema gi aá, wulu dé kwaâ. Nùà ñueh doô kwaá sòm ndò.»

Kàn mvum tàb làm
(*Matíô 13:31-32, 34; Lûk 13:18-19*)

³⁰ Yeésò den cuù, ye bó a: «Béh Lò Càn me njií nde né mé kei wee? Den né faá kàn dé heè wa?»

³¹ Ye bó a: «Lò Càn den né faá mvum tàb làm* nɔ. Mɔ bó baá bú dòu dobo yíí, támbên lètenè bɔ mvum doón né bú.

³² Mɔ à kula baá, tàyàm lètenè bɔ toú doón né cu bú. Bò béh seèn nde né beh beè yaám sie; bɔ non tieé beh fulu te yùm seène.»

³³ Yeésò lé bɔ nùàr njèh kókoó feh gií naâ te kàne te kàne, faá bɔ kàn dé hèn nɔ. À lé si beéh bó dé mé bó nde né ngweé komo ndɔ.

³⁴ À ngòr déi lòu mbaá túé nji ngwéh, kɔ né lè kàne. Dé bɔ mbòñ, mɔ bó baá lélán bɔòn, à né bó se gií.

Fu tarê pam hunê
(*Matíô 8:23-27; Lûk 8:22-25*)

³⁵ Cu ka loú sâ liyilí, Yeésò ye bɔ mbòñ seèn a: «Béh nde tub kèb kèb yágà.»

³⁶ Bó yuo kwaá lo cili nùàr ndɔ. Bò mbòñ weh yuo mé bú te kɔm mé à né lè doô; sâ bɔ kɔm déi né kwarè mân.

³⁷ Wa beré déi, fu tarê kobo yilá dùà, né nòmò lè kome pieém njií den, kɔm baá yuú.

³⁸ Sâ Yeésò baá ké jomo bɔòn lóm, à né feh te kékèh cer kwaá den. Bó nyimé sɔm bú, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, béh nde aá kum le, wò yúlá ngwéh wa?»

³⁹ À nyimé yuoô, à pam huné sɔm fu, ye nòmò a: «Húné nɔón.» Fu hèllè nɔón, pón die dùà doón.

⁴⁰ À ye bɔ mbòñ a: «Bí veéh né dé kei wa? Bí temé mé mè kwá nji cú wa?»

⁴¹ Veéh bɔó bó njèh. Bó né lètenè bɔòn bieé kuú ye: «Hèn né neí, mé sòn seèn ngweé bilí né mé fu bɔ nòmò mene wa?»

5

Nuaré déi mé càn tándulu yoòr taré sɔm
(*Matíô 8:28-34; Lûk 8:26-39*)

¹ Bó wa yí sònò tuùb kèb yágà, te tàbè bɔ Jerasénè bɔ.

² Yeésò suaga die doó. À yeé ke, nuaré déi yuoô ké mäsou, baá ká yoòr seèn ndeê. Nùà hèllè lé naâ mé càn yoòr,

³ à lé cer beéh ké mäsou ndɔ. Né mene mé yuú lòñ, nuaré déi lé bú kágà kòmò ná ngwéh.

⁴ Sâ bó lé bú be kaga beéh lòu, bó yíí bú fògò gulè ndɔ. Mé njèh mene, à lé naá beh tené sɔm. Nuaá mé nde né bú taré yɔgɔ sam.

⁵ Suútenè mé cibítenè mene à né ké lètenè bɔ sà keéñ sɔó, mé te tòre mene ndɔ, à né yo mé taá tulú ñerré.

⁶ À yeé nde ñene njií Yeésò ké dàb mân, à sɔm doò, à dula ndeé ká toò seèn, à cemmé nde doó,

⁷ à né ké ter logó njií, ye bú a: «Yeésò Njuna Càn terrèb, bébò né lè keé-re wa? Mé yilí Càn, té mè gèr fèh.»

⁸ Sâ Yeésò la baá càn lè seèn paám, ye bú a: «Tándulu, yuò kélâ nùà hèn lè nɔón.»

⁹ Jomo sâ Yeésò ye bú a: «Yilí yeé né neí wa?» Ye Yeésò a: «Yilí nyí né Bilí. Lòu sam, béh bilí den né lòu.»

¹⁰ À né Yeésò bɔñ den, ye bú a: «Té béh te tàbè hèn sòm.»

¹¹ Sâ bɔñ nguiân né ké cueè tòr yieé den, bó né teèn ngún.

¹² Bò càn doò bɔñ baá-re Yeésò, ye bú a: «Kwá béh nde yila den seér ké lè bɔ nguiân kíe.»

¹³ Yeésò gwaán ndɔ. Bó durá yuo kela baá-re, bó nde yila nde lè bɔ nguiân hèllè. Bò nguián kem suaga ké cueè, bó sue yila nde ké te tube. Bó lé naâ doón kám fà. Bó kum le teèn.

¹⁴ Bò tèn nguiân durá yuo gi ndɔ; bó nde bɔ nùàr ké lo mé kè kèbè mene tueé. Bò nùàr né teèn kem

* **4:31 4:31** Ká Bà mvum mé jie kela né kóó né mvum tàb làm. Dé ké lo bɔ Juf né mvum dé hiñ.

ndeé, te bó nde ñene mé njolo bòn ndo.

¹⁵ Bó yeé wa baá kwarè Yeésò, bó ñene nuaá mé lé naâ mé tándulu yoòr doô, né doó den den, à su kwaá baá cògò yoòr, à taré yuo aá kèn. Veéh bóbò bòn nùàr ñèh.

¹⁶ Bò njií mé la kelà naâ felè nùà beên mé bòn ñguiân dón, bóbò mé naâ ñené, né bòn nùàr se nyegé.

¹⁷ Yeé baá ménâ, bó bòn Yeésò, ye bú a: «Kúkùr yeè, yùò lè tàbè beèh yuoò.»

¹⁸ Yeésò yeé baá te kòme yilá ndeé, nuaá mé la naâ mé càñ yoòr doô bòn bú, te bó bú nde.

¹⁹ Yeésò berón ye bú a: «Ndé dèn sér á ké lo yeè, wò tueé bele bòn mbeí yeè njií mé Nùà Dueè la naâ felè yeè bóbò dón, wò tueé bó jere mé à la naâ wò kóó doô.»

²⁰ Nùà hèllè fón gò ndo. Njií mé Yeésò naâ felè seèn bóbò keéh dón, à né mé ñjéh lè lò Dèkàpòlí* sà saán ndeé. Bóbò mé lé naâ ñgòr hèn ñgweé dón geí laré gi.

Nùnà Jàrus bô ma mé lé naâ cògò Yeésò kema

(Matiô 9:18-26; Lùk 8:40-56)

²¹ Yeésò yuo cuù kèb yágà te kòme, à cu cuù kèb kân. Cìlì nùàr bilí wa cuù kwarè seèn ñgún, sà à né sòn nòmò ñjebá den.

²² À yeé ke, nùà koô *gwà sòu déi waà baá, yilí seèn né Jàrus. À yeé nde ñene njií Yeésò mân, à cemmé nde ka seèn,

²³ à bòn bú, ye bú a: «Huaán nyí dé vèh nde aá kuú dólé. Kúkùr yeè, ndé kè mà ñjì yeè bú be yoòr teèn, te à yilí yuo, à kú cú.»

²⁴ Yeésò yuo bele bú ndo. Cìlì nùàr né Yeésò jomo kem bele, bó né lom bú dé barê baré ñeí.

²⁵ Sâ ma déi né doó sà teèn; baá nyemà yulà cùòb fà húóm né bú yoòr yuo den.

²⁶ À né bèh lèh dé kàn mé dé kân ndeé, à né gèr teèn mbaá ñené kuú, kàgàlòn né bú beè gií. Mé ñjéh

mene, toò ndé ñgwéh, à né seér gèr mé ñjéh lò ñené ñeí.

²⁷ Sâ ma hèllè lé naá baá ñjàgà Yeésò ñgweé ndo. Yeé baá ménâ, à yila nde lètenè bòn nùàr, à ñgoró nde yí jomo seèn, à kema weh cògò seèn.

²⁸ À né ké lè tueé den ye: «Mò mè kema cegé mene lélan cògò seèn, nde né mè yilí sòm.»

²⁹ À yeé baá kema, húóm tené bú yoòr ndo. À ñgweé kò ye nyí taré baá kèn.

³⁰ Yeésò ñgweé kò yoòr dé seèn ndo, ye terreb nyí kèb déi naâ yuo. À bele seér lètenè bòn nùàr, ye: «Nei cògò nyí kema naâ kóó wa?»

³¹ Bòn mbòn seèn ye bú a: «Bòn nùàr baré sela baá ndo, wò ye nei nyí kemá naâ kóó wa?»

³² Yeésò né ka kwarè seèn ke yon, ye te nyí ñene nuaá mé la naâ nyí kema sâ.

³³ Ma doô yeé ñgweé kò aá yoòr seèn ménâ, à ndelé ndeé mé veéh mene, à díe nde ka Yeésò, à tueé komo bú gècèn seèn dón.

³⁴ Yeésò ye bú a: «Huaán mò, wò né lom temé cén yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn. Mvélé yùò teèn, ndé bá-re.»

³⁵ Yeésò née seèn mé ma doô tueé den, tòm waà ndo, bó ye nùà koô doô a: «Ñuna yeè kuú aá ma. Té yeè Nùà fèh-ñjéh mbaá kì kú cú.»

³⁶ Yeésò dé sà tán ñgwéh, à kò lom né nùà hèllè tueè, ye bú a: «Té vèh, kwá ñjì lòm ndèm mé mè.»

³⁷ À gwàn cú dé nuaré déi bele bó jomo ndo, à weh lom aá Pièr mé Ják bòn ñim seèn Jân.

³⁸ Bó bó nde ké lo nùà koô gwà sòu doô. Bó wa ké teèn, bèmè né lom bógó faá cí nò, mbà né doó jógór ñellé.

³⁹ À yila nde yí gwò teèn, ye bòn nùàr a: «Gèh bèmè mé yúé mene hèn né dé kei wa? Huaán ñjeré déi kú ñgwéh, à cer né lóm.»

⁴⁰ Te bòn nùàr yeé nde ñgweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb.

* **5:20 5:20** Lò Dèkàpòlí jue né lò mé loó né teèn yulà.

À sòm keéh gi bò nùàr cie ndo, à weh lom tele bò meí mé bò mbòn seèn doô, bó bó yila nde ké mí yoòr huaân,

⁴¹ à sie njií bú be ter, à tueé bú mé ju boòn, ye bú a: «Tàlità kúmì.» Sâ tueé né ye: «Huaán vèh, mè ye wò a, wùò ter.»

⁴² Huaán doô komo wuo ter ndo, yila gò gòò. Sâ à lé baá giù mé nyemà yulà cùòb fà. Bó yeé nde ñene njií mân, hiím laré bó doó doón.

⁴³ Yeésò luòm lom bó dé gècên ndo, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi. Bí há huaán yáb, à yieé.»

6

Bò Najarêt bò

(Matîô 13:53-58; Lûk 4:16-30)

¹ Yeésò yuo bèh sâ ndo, à cu cu lè loó mé à lé kulà naâ teèn. Bó bò mbòn seèn lé naâ koó.

² Yeé baá loù sòu, à yila nde ké *gwà sòu, à né bò nùàr ñèh teèn feh den. Bò nùàr yeé ñgweé aá, hiím gi bó doó doón, bó ye: «À dé sâ kwaá naâ he wa? Hên né gèh kógòn kei mân, hên baá-re fém ndo.»

³ Ñgweéh hên né kób-toù ñunà Marí doô wa? Ñgweéh Jâk bò Josês mé Jûde bò Simôn né gi bò ñim seèn wa? Ñgweéh lètenè beèh hên né gi bò tie ndo wa?» Yeé baá ménâ, bó temé yoòr seèn kwá njií cú ndo.

⁴ Yeésò deén baá-re, ye bó a: «Bèh doón bò nùàr né gi nuaá mé né *sòn-Càn veéh; sòn seèn ñgeén seér yeé bò loó bò seèn, bò nùàr seèn, né mene te mbàgà seèn, bó né yeé sòn seèn ñgeén.»

⁵ À yeé ñene bó temé teèn kwá njií ñgwéh ménâ, à bèh fém boó keéh kwà cú ndo. Mé ñjéh mene, à kema taré sòm cegé bò beèn bò déi.

⁶ Gèh temé mé bò nùàr lé yoòr seèn kwá njií ná ñgwèh sâ, lé naâ bú hiím yogó.

Bò yulà cùòb fà bò ké cie temá njií *(Matîô 10:5-15; Lûk 9:1-6)*

Jomo sâ Yeésò nde bèh ñgòr Càn lelo feh bele ndo.

⁷ À yilá bilí bò mbòn yulà cùòb fà doô, à tema sòm bó fèfà fèfà, à jege haá bó terrebe te bó kwogó sòm bele bò nùàr càn tándulu yoòr,

⁸ ye bó a: «Mò bí baá mé gò, bí té ñjeré déi beè wèh siè, ko né cegé cùgò. Bí té yáb beè wèh siè, né mene ba, né mene kàgàlòn, bí té beè wèh siè.»

⁹ Bí yí lòm débágá, bí té cògò fà sù siè ndo.»

¹⁰ À den cuù, ye bó a: «Mò bí wa baá lè loó déi, bó feh bí bèh cèrrè, bí den lòm gwò sâ, ko gò biì wulù baá, bí yuo ye.»

¹¹ Mò bí wa beré déi, bó bí wèh ñgwéh, bó tie te ñgòr biì féla njií ñgwéh, bí yùò kwá loó bó noón. Mò bí baá doó sâ yuo, bí kàrè sòm gi fufú loó sâ gulè biì, te duóm bó toò tueé kwaâ.»

¹² Bò mbòn foon gò ndo, bó né mé ñgòr Càn se ndeé, ye bò nùàr a: «Bí kwéh sér temé biì kweèh.»

¹³ Bó né nùàr ñgún càn yoòr kwogó sòm bele, bó né bò beèn bò kókoó kómó bo, bó né bó mé ñjéh taré sòm bele ndo.

Cio Jân Bàptîs

(Matîô 14:1-12; Lûk 9:7-9)

¹⁴ Mgbè *Heròde ñgweé njií ñjàgà Yeésò ndo. Lòu sam, ñgóg seèn lé baá bèh doón ñgulí ndeé. Sâ bò déi lé ye: «Né Jân Bàptîs dòu komo yuo cuù né koó. À fém boó né mé terrebe sâ.»

¹⁵ Bò déi ye: «Né *Elí.» Bò déi den cuù ye: «Né *sòn-Càn déi faá bò sòn-Càn bò dé léi toò no.»

¹⁶ Heròde yeé ñgweé aá ménâ, à sie lom aá dé seèn ye: «Né Jân Bàptîs. Nyí lé naâ bú feh tená; à komo yuo cuù né dòu koó.»

¹⁷ Sâ Heròde lé seèn tueé naâ koó, ye bó siè kàgà njií Jân gwà cibi. À lé

bú môn bɔ́ kuú naâ felè Herodiâs, veèh Filíp òm seèn. À lé naâ ma sâ gwò ngaá kwaá njií.

18 Sâ Jân lé naâ bú teèn bèsonè tueé njií ndɔ, ye bú a: «Né jolo. Wò sé lé veèh òm yeè gwò wèh kwá ná ngwèh!»

19 Yeé baá ménâ, Herodiâs sie kwaá lom áá Jân lè, ye kɔ nyí bɔ́ wula som áá bú ndɔ. Njèh cén, à lé lón beè Heròde kwà ná ngwèh lòu.

20 Lòu sam, Heròde lé naâ Jân veèh, ye Jân né lom nùà dilí, nùà gècèn. À lé naá beèh Jân cií ndɔ. Gwaán né mene bú ki, mé njéh mene ye kɔ nyí né tie te ngòr seèn felá njií.

21 Te cu sâ cieé mé bó lé ñaár naâ bú teèn yɔɔ kwaré cu ndɔ. À yilá baá-re bò nùàr, te bó nde teèn. À lé naâ bò kokoò bò seèn yilá, à yilá bò kwaá-taáb, mé bò kokoò bò te tàbè Galilè mene, ye bó a, bó ndé gí teèn. Lòu cieé koò sâ, Herodiâs kwa keèh baá-re lón teèn.

22 Sâ ñuna seèn dé vèh lé naâ bené ké gwò ngɔ. Yeé baá Heròde bó bò nùàr yoòr huóòm, Heròde ye huaán a: «Njií mé wò né gwaán òm, mɔ wò bie, mè nde né wò haá.»

23 À jege yí teèn ndɔ, ye bú a: «Né mene tàbè nyí, nyí nde né wò kèb déi kɔb haá.»

24 Huaán vèh doò yuo kela ndɔ, nde ké yoòr meí, ye meí a, nyí júée bú a, há nyí kei wa? Meí ye bú a: «Júée bú a: há nyí feh Jân Bàptís ma.»

25 Huaán doò ndɔr nde cu gè jomo yoòr mgbè, ye bú a: «Mè né feh Jân Bàptís te suúɛ kènè gwaán.»

26 Te mgbè Heròde yeé nde ngweé njií mân, temé yili lom bú lè lé, à munó njií jègè mé à la naâ toò bò nùàr jege doò, yɔgó bú dé berɔɔ.

27 À yilá njií sójì seèn cén déi ndɔ, ye bú a: «Ndé téná wèllè feh Jân Bàptís.» Sójì hèllè yuo ndɔ, nde ké gwà cibì, tena waá mé feh Jân lè suúɛ,

28 haá njií mé huaán doò. Huaán doò nde mé meí haá njií ndɔ.

29 Bò mbòɔ Jân yeé ngweé áá ménâ, bó nde furú njií kukuɔ dòu ndɔ.

*Bò nùàr kám tìn koò
(Matíò 14:13-21; Lùk 9:10-17; Jân 6:1-14)*

30 Bò mbòɔ tebé cu cuù ndɔ, bó tueé Yeésò njií mé bó lé bɔ́ keèh naâ, mé bó lé feh keèh naâ òm.

31 Cu sâ nùàr ngún lé naâ waá, bò déi né nde, bò déi né cuú. Né mene dé yáb yieé, Yeésò bó bò mbòɔ lón kwà ngwèh. Yeé baá ménâ, ye bò mbòɔ seèn a: «Béh nde ser ké bèh ndón-ndón, te bí ko weh teèn.»

32 Bó yila kòm ndɔ, bó fón gò, bó nde ké bèh ndón-ndón lélán bòn.

33 Bó yeé baá ndeé, bò nùàr kókoò mbaá lé naá gii bó ñené kɔ́, bó né te ló dé kàn, mé dé kàn kem yuoò, bó né teèn mé gule durá ndeé. Mé bò Yeésò nde waá, sâ bò nùàr baá gi cu doó.

34 Yeésò yeé suaga die áá doó, à ñene njií cili nùàr né merré den. Jere bɔ́ bú njèh. Lòu sam, bó lé naâ faá bò mbieé mé nùà njèh teèn sam nɔ. Yeé baá ménâ, à yila baá-re bó njèh feèh ndɔ, à feh lom bó njèh ngún.

35 Nde nde, lou yeé yuóm áá, bò mbòɔ seèn ngoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Cu nde áá kelá, bèh hèn né ká jomo ndɔ.

36 Wò sé la kwaá lɔ bò nùà hèn nde cu lelɔ yáb fón nge yieé.»

37 Yeésò ye bó a: «Bí há bó yáb kɔ́.» Bó ye bú a: «Wò ye béh ndé ngè há bó yáb lòu, te béh njèh kám yuií fà òm weh ndeé né he wa?»

38 À den cuù, ye bó a: «Bí ndé jògò fón ke lètenè bií, bí né mé breèd beè meèn wa?» Bó yeé fón ñene áá, bó ye bú a: «Beè beèh né breèd tìn mé ngò fà.»

39 Jomo sâ ye bó a: «Bí júée bò nùàr a, dèn ndé gí doó te nyurè, bó dèn bílí mògò mògò ma.»

40 Bò nùàr den nde doó ndo, bò mògò déi mé nùàr teèn yuií, bò déi yulà títín.

41 Bó yeé den gi aá, Yeésò weh breéd tîn mé ngò fà doô, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càṅ teèn, à kolé haá njií breéd mé bò mbòṅ, te bó geé haá bele bò nùàr. À geé yon cu bò ngò fà doô lètenè bòn dón ndo.

42 Nùàr dón yieé fulu gi;

43 ndilí le, breéd mene, ngò mene. Bò mbòṅ nuaán bilí, yuú sogo yulà cùòb fà.

44 Sâ lètenè bò nùàr mé lé naá yieé dón, bó kula weh cegé né bò sílb kám tîn.

Felè nòmò goò

(Matíô 14:22-23; Jân 6:15-21)

45 Dèn só ngwéh, Yeésò kou yí njií bò mbòṅ seèn lè kome, te bó sela kela toò, bó nde kela den bú yí Becaída; à le ngogô dé seèn ká jomo, te à som gi bò nùàr.

46 Bò nùàr yeé yuo gi aá, à ṅaá nde dé seèn ké te tòre bèh Càṅ duaà.

47 Cibí yili lo bú ké teèn. Sâ bò mbòṅ baá gi mé kom ké lètenè nòmò. À ká cie le lom aá mé huún.

48 À yeé ke, bó bò fu tarê baá ké dùà kwaré, bó né gèr mé njéh ṅené, bó né mene kogó, kom ndé kòmò cú.

Nde nde, yeé baá mé be lôm nèà, à nde ké yoòr bòn ndo, à dé seèn go nde seér felè nòmò felè nòmò, ye te nyí kela keéh bó.

49 Te bó yeé nde ṅene njií, à baá felè nòmò go ndeé ménâ, bó som kén, ye merré déi né càṅ tándulu.

50 Lòu sam, bó lé naá gi bú dón ṅené laré, veéh lé naá bó njéh boó ndo. Tètèi sam, ye bó a: «Bí siè temé, né mè; bí té vèh.»

51 À ṅaá yila nde yí te kome yoòr bòn; fu hèllè pón ndo. Geí su njií bò mbòṅ doó.

52 Lòu sam, bó lè né mé temé macùr; fém mé Yeésò lé naá mé breéd boó doó, bó lé ṅgwé kòmò ná ṅgwèh.

Bò beên bò te tàbè Jenesarète

(Matíô 14:34-36)

53 Bó nde sela yuo kela tub kèb yágà. Bó wa te tàbè Jenesarète, bó colo lo kom sònò nòmò.

54 Bó yeé suaga die aá doó, bò nùàr ṅene ko cu Yeésò,

55 bó durá nde bò nùàr te tàbè sâ dón tueé bele. Bò nùàr yeé ṅgwé aá ménâ, bó jogo wa belé mé bò beên bò te tèb-e. Bèh mé Yeésò né teèn dón,

56 né mene te loó maàn, né mene te loó koò, né mene kè kèbè dón, bó né mé bò beên bò teèn jógó ndeé, bó né bó ké mbartogô jógó njií, bó né bú bòn, ye bú a: «Mò bò beên bò kema weh cegé mene lélán sòn cògò yeé, bó nde né taré.» Bò mé lé naá belé kema dón lé naá gi taré yuo ndo.

7

Tòu bò jògò bò

(Matíô 15:1-9)

1 Bò *Farisiên mé bò *nji-sòu déi yuoò ké Jerusalem, bó bilí ndeé ká kwaré Yeésò.

2 Waà ká toò, bó ṅene, ye bò mbòṅ seèn déi né yáb yieé, bó be faá tabó né tueé no yàgà ṅgwéh.

3 Sâ bò Farisiên mé bò *Juf déi né yeé dé bòn tabó jolo: mò bó be faá tabó né tueé no yàgà ṅgwéh, bó yáb yí bèh.

4 Mò bó cuù baá tan, ko bó yaga kèllé gi aá yo, bó yieé ye yáb. Bó né cu tòu hihiné faá tabó tueé nè no jolo ndo: gèh dé mé bó yaga yeé njéh mé njéh, né mene bò ṅàb, né mene bogò, né mene soò, né mene ndagá, bó né gi jolo.

5 Bò Farisiên mé bò nji-sòu hèllè yeé nde ṅene njií bò mbòṅ Yeésò né tabó ménâ kwaá, bó bie njií baá-re Yeésò ndo, ye bú a: «Boó né naàn

mé bò mbòŋ yeè tabó bèlè ñgwéh, bó né yáb mé be yilí yieé wa?»

⁶ Yeésò deên ndò, ye bó a: «Esáya lo jueè bòn, ye bí né bòn sòn fà bòn! À yeé baá sòn-Càŋ tueé, à nyagá kwaá te mvù ménâ ndò, ye: Càŋ ye:

Bò nùà hên nyí seén kuú den né mé par sòn mbaá, temé bòn né bèh hiín.

⁷ Den né faá bó né nyí dua nò, sâ né dé lòu;

bó kwaá lòu né tòu nyí,

bó feh seér tòu bòn tele bòn.»

⁸ Yeésò den cuù, ye bó a: «Wanòŋ bí né tòu Càŋ kwaá lòó, bí feh seér tòu bòn tele biì nò.»

⁹ Yeésò den cuù baá-re, ye bó a: «Dé tòu Càŋ, bí né lom bú doó si njií kóó dé gècèn, te bí bele nyegé tòu biì.

¹⁰ Sâ Músi né gi tueé ye: Léb toò tele mé meí yeè, wò ñgweé sòn bòn. À né cu tueé, ye nuaá mé duagá tele, wa né meí wa, bú a, kú táre lè teèn ñgwán.

¹¹ Mé njéh mene, bí ménâ fèh bèh. Bí den seér cu né ye: Mò nuaré déi tueé njií mé tele, wa mé meí wa, ye bú a: nyí sé la naâ wò gam; njèh cén, baá gi *sèmè, (sâ tueé né ye: baá gi dé Càŋ),

¹² à né mene môn tueé seér, bòn né naàn mé bí ye né бага wa? Ñgweéh sâ bí ye bú a: Té tele mbaá gam kú cú mà.

¹³ Ñgweéh bí sâ bòn ñellé né ñgòr Càŋ, te bí feh keéh tòu lòu biì wa? Bí né ménâ bòn, bí né cu mé bòn tòu ñgún ménâ feh ndeé den.»

*Bò njií mé bòn yilí yeé nùàr
(Matíò 15:10-20)*

¹⁴ Jomo sâ Yeésò yilá bilí bòn nùàr ndò, ye bó a: «Bí doóŋ, bí ndògò gi tie, te bí ñgweé.

¹⁵ Mè tueé bí, njií mé yuo yeé kèb cieè, yila seér lè nùàr lòu, bú kóó bó yilí bèh. Né seér dé mé yuo né ké lè te temé bòn yilí né nùàr kóó. [

¹⁶ Nuaá né mé tie, bú a, ñgwé nyegé ñgòr hên bagasé.»]

¹⁷ Yeésò yeé kwaá lo aá bòn nùàr, à baá ké gwò, bòn mbòŋ seèn bie bú kàn sâ ndò.

¹⁸ À ye bó a: «Mé bí mene, bí ñgwé kòmò ñgwéh ndò wa? Bí nées kó ñgwéeh ye: njií mé yuo yeé kèb cieè, yila lè nùàr lòu, bú kóó bó yilí ñgwéh wa?

¹⁹ Lòu sam, dé sâ temé kèma bèh, bele lom né tòn, yuo kela nde ké cie.» Mé kàn hên, sâ Yeésò tueé logó baá kèn, ye yáb doóŋ né gi dé yieé ma.

²⁰ À deên baá-re, ye bó a: «Bí kóó ye, njií mé yuo yeé lè nùàr bòn yilí seér né nùàr kóó.

²¹ Lòu sam, múnò veèn doóŋ jeré yuo den né te temé nùàr: sár yòŋ né sâ; yíb né teèn sâ, wúlá-feh né sâ; yàgà ndeé né teèn;

²² temé te njèh nùàre kwaá njií né sâ; jéla-temé né sâ; nùàr beleé né sâ; tándabé né sâ; sà né teèn sâ; súi né sâ; hám feh ceré né teèn mé kulú mene,

²³ doóŋ yuo giì né te temé, bó nùàr bòn yilí yeé kóó.»

Ma kìn mé lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií

(Matíò 15:21-28)

²⁴ Jomo sâ, Yeésò yuo doó sâ ndò, à nde ser kwarè lòó Tír, à yila nde lè gwà déi, ye te nuaré déi kó cú ye nyí waà baá. Mé njéh mene, à lèr kòmò ñgwéh.

²⁵ Dèn só ñgwéh, ma déi ñgweé ñgóg seèn, à waà, à cemmé nde doó toò seèn. Sâ ñuna seèn dé vèh lé naâ mé tándulu yoòr.

²⁶ Bú nùà njèh lé naâ nùà kìn, bó lé ñaár naâ bú ké Fenisí te tàbè Sirí. À yeé cemmé nde aá doó, ye Yeésò a: «Kúkùr yeè, ndé kwógó sòm yeé huaán nyí càŋ yoòr teèn.»

²⁷ Yeésò den seér, ye bú a: «Kwá mè jògò koó logó bòn huaán lòu ye. Mò bó si njií yáb bòn huaán mé boór, húóm ñgwéh.»

²⁸ Ma doó gwaán ndò, ye Yeésò a: «Né ka môn jég, dé koò. Á sâ, bòn

boór domó yieé yeé tò mò yâb ka bò huaân ndò.»

²⁹ Yeésò deén baá-re, ye bú a: «Môn, mé ñgòr yeè hên, ndé á yeè lo. Tándulu yuo aá ñuna yeè yoòr kèn.»

³⁰ Ma doô cu cu lo ndò. À wa, sâ ñuna baá te ndagáa cer den; càñ bú yoòr yuo aá kèn.

Nuà tándûg déi taré sòm

³¹ Jomo sâ Yeésò yuo te tàbè Tír ndò, à kela seér ké Sídòñ, à cu cu seêr te lò Dèkàpòlì* lòu, ye te nyí yuo kelà te tub Galilê.

³² Bó weh waà bú mé nuaré déi ndò, tie né ndûg, sòn né tácobó. Bó ye bú a: «Kúkùr yeè kè mà njí yeè bú be yoòr teèn.»

³³ Yeésò weh nde mé bú ké bèh ndón-ndòñ, à fagá yí bú nyògò beè tieè. Jomo sâ à kulu kwaá dèh te nyògò beè, à kema njií bú te leba,

³⁴ à ke njií njolo ké te vulúu, à homo, ye nuàrè a: «Efátà.» Sâ tueé né ye: «Lélogò!»

³⁵ Tie fun, leba weh yuo ter, nuà hèllè yila keéh sòn tueé ndò.

³⁶ Yeé baá ménâ, Yeésò luòm bò nuàr, ye bú a: «Càñ a bó bí tueé nuaré déi.» À né mene bó dé luòm luòm, bó né dé tueé tueé ñeí.

³⁷ Gèh fém dé sâ lé naâ bó geí yògò dé gècèn. Bó né lom tueé ye: «Seé seèn dójò né lom seé gècèn! Né mene bò tándûg, à né bó taré sòm; bó ñgweé cu tie, bó tueé sòn.»

8

Bò nuàr kám nèa koô (Matíô 15:32-39)

¹ Cu sâ bò nuàr kókoó mbaá bilí wa cuù. Bó yeé mé yáb beè sam cuù, Yeésò yilá njií bò mbòñ seèn, ye bú a:

² «Jere né mè mé bò nuà hên sie: kè kú lan baá cieé tagár, béh bó né lom kóó; bó mé yáb beè sam cuù ndò.

³ Mò mè yi njií bó lo mé lèi cùè, bó nde né ceér dueè die le; lòu sam, bò déi yuoó naâ bèh dàb.»

⁴ Bò mbòñ ye bú a: «Béh yáb ká ya dueè hên kwa caá nde né he, te béh koó laré bó mé ñjéh wa?»

⁵ Yeésò ye bú a: «Bí beè né mé breêd meèn wa?» Bó ye bú a: «Né téhbeh.»

⁶ Yeésò ye bò nuàr a: «Bí dèn ndé jí doó.» Jomo sâ à weh breêd téhbeh doô, à vra Càñ teèn, à kolé haá njií bò mbòñ, te bó geé haá bò nuàr. Bó geé haá gi bó ndò.

⁷ Bó lé naá cuù mè ñgò déi tetegér mân beè teèn. Yeésò weh, à dua Càñ teèn, ye bò mbòñ a: «Gè há cú bó.» Bó geé haá gi bó ndò.

⁸ Bó yieé fulu gi; ndilí le. Bò mbòñ nuaán bilí, yuú sògò téhbeh.

⁹ Bò mé lé yieé naâ yáb sâ dójò lé naâ kám nèa.

¹⁰ Bó yeé yieé gi aá, Yeésò yi njií ye bú, à nde dé seèn kòm yilá. Bó bò mbòñ fòón gò, bó nde te tàbè Dalemanúta.

Fém beè Yeésò bieé (Matíô 16:1-4)

¹¹ Bò *Farisiên waà ndò, bó duóòm Yeésò sòn fòón, te bó sie bú teèn. Bó ye bú a: «Jògò bó ke fém déi mé feh keéh né ye wò bóó né seé mé terreb Càñ ye.»

¹² Homo yògò Yeésò dé tueé, à den cuù ye bú a: «Bóó né naàn mé bò cafanê bò ye: kò bó ñene fém wa? Mè né tueé ye bí a, ndóg bó ñéné ndé cú!»

¹³ Jomo sâ à fòón gò seèn, à yila cu kòme, à sela nde tub kèb yágà.

*Kulu bò *Farisiên mé kulu mgbè *Heròde (Matíô 16:5-12)*

¹⁴ Sâ bò mbòñ lé naâ breêd nyen loó; lè kòòm lé gi cegé naâ breêd cén.

¹⁵ Yeésò yeé baá bó luòm, bó munó seér cí. Sâ à lé ye bú a: «Bí bòn feh bìi mé kulu bò Farisiên, bí bòn feh mé kulu Heròde.»

* **7:31 7:31** Lò Dèkàpòlì jue né lò mé loó né teèn yulá. **8:11 8:11** Mat. 12:38; Lùk 11:16 **8:12 8:12** Mat. 12:39; Lùk 11:29 **8:15 8:15** Lùk 12:1

16 Bò mbòṅ duóòm baá-re lètenè bòn tueé kuú, ye: «À jue né breèd mé béh mé njéh beè sam doò.»

17 Yeésò yeé ṅene aá ménâ, ye bó a: «Bí môn tueé den né dé kei, ye: mè jue né breèd mé bí mé njéh beè sam doò wa? Hên bí nées ka njéh ṅgwé kòmò ṅgwéeh ye wa? Feh bì nées ka ter ndegé den á?»

18 Bí né gi mé njolo; dé ṅenê sam wa? Bí né gi mé tie; dé ṅweê sam ndo wa? Bí múnò kó cú,

19 ye mè lé naâ breèd tìn kolé, koó bò nùàr kám tìn mà. Bò sɔgó ndilí yâb mé bí lé jɔgó sɔóm naâ doò lé naâ meèn?» Bó ye bú a: «Lé naâ yulá cùòb fà.»

20 À den cuù, ye bó a: «Mè yeé kolé cu aá breèd téhbeh, te koó nùàr kám nèa, sɔgó ndilí yâb lé naá cuù meèn ndo wa?» Bó ye bú a: «Téhbeh ndo.»

21 À deén baá-re ye bó a: «Wa mene hên, bí nées ṅgwé kòmò ṅgwéeh ye wa?»

Tácugó deì ké Becaida

22 Wa ké Becaida, bò nùàr weh wa cuù mé tácugó deì toò seèn, bó ye bú a: «Kúkùr yeè, kè mà nji yeè bú be yoòr teèn.»

23 Yeésò sie weh tácugó doò be, weh nde mé bú ké jomo loó. Wa ké teèn, à kulu kwaá bú dèh njolò, à kema bú mé be, ye bú a: «Wò baá njeré deì ṅené wa?»

24 Tácugó sòm njií njolo ter, ye bú a: «Mè baá bò nùàr ṅené; bó den né faá toú nɔ. Njéh cén, bó gɔ seér né lò.»

25 Yeésò kema njií cu bú be njolò. Kè nê tácugó ke njege njií lom aá ké toò seèn, à taré yuo, à ṅene ṅagá gi njéh doón ndo.

26 Yeésò ye bú a: «Ndé lòm á lo yeè, té lètenè loó kélá cú.»

Ngòr Piêr felè Yeésò (Matíò 16:13-20; Lùk 9:18-21)

27 Jomo sâ Yeésò bó bò mbòṅ seèn foón gò, bó nde ser te bò loó deì te tàbè Sesarê Filíp. Bó yeé baá ceér dueè, à bie ye bó a: «Bò nùàr ye mè né neì wa?»

28 Bó ye bú a: «Bò deì ye wò né Jân Bàptís, bò deì ye wò né *Elí, bò deì ye wò né *sòn-Càṅ cén deì.»

29 Ye bó a: «Á bí nɔ, bí ye mè né neì wa?» Piêr ye bú a: «Wò né *Nùà Còṅ.»

30 Yeésò luóm bó ndo, ye bó a: «Càṅ a bó bí tueé nuaré deì ménâ.»

Ngòr felè cio Yeésò (Matíò 16:21-28; Lùk 9:22-27)

31 Jomo sâ à yila bò mbòṅ seèn njéh feèh ndo, ye bó a: «Kɔ *Huaán Nùàr nde dà m bò gèr ṅené laré. Bò kokoò bò loó, bó bò *ṅgàṅ sèmè dé kokoò mé bò *nji-sòu doón nde gi né bú ṅwóón, te bó wula sòm bú. Lè cieé tagáre à nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

32 À lé bó dé sâ tueé ṅagá loóm naâ bèsonè. Piêr yeé nde ṅweé njií ménâ, à weh nde mé bú ké bèh ndón-ndòṅ, à yila bú teèn ndeè.

33 Yeésò bele seér ndo, ke njií bò mbòṅ seèn, pam Piêr, ye bú a: «Máb *Sátàn, cú yo nɔón! Wò faá Càṅ nɔ múnò ṅgwéh, wò munó seér né faá bò nùàr nɔ.»

34 À yilá njií bò nùàr mé bò mbòṅ seèn ndo, ye bó a: «Nuaá mé ye nyí gwaán né jomo mò beleè doón, kɔ à ṅgɔn feh seèn, à nde mbin weh toú gèr seèn, à bele mè, sâ ye.

35 Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòṅ seèn mé feh seèn yili sòm, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ṅwóón seér, né mé Njàgà Bagaà beè kuú, nde né yòṅ seèn yili sòm.

36 Njií mé gam nde né nuaá mé né njéh ká lè wónje doón kwa laré te yòṅ seèn leér le teèn, né kei wa?

³⁷ Njii mé nùàr nde né yòn seèn mé njéh ñaá sòm né teèn wa? Ndóg teèn sam.

³⁸ «Sâ lètenè bò cafanê bò mé né veèn bɔ́, mé temé yoòr Càn kwá nji cú, mɔ nuaré déi né mè teèn yaán, à né ngòr mò yaán, lòu mé mè Huaán Nùàr cuù nde né teèn, mè *sum wàà nde né lètenè bò cili Càn, mé terreb Tele mò yoòr, lòu sâ mè nde né nùà hèllè yaán sòm ndɔ.»

9

¹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mé bí nde dɔ́n kuú gií, sâ *Lò Càn mé terreb seèn mene ñené yuo kelà baá cie, bò déi lètenè bìi hèn ñene mé njolo.»

*Yeésò bèh yo kweéh seér
(Matíô 17:1-13; Lùk 9:28-36)*

² Yeé kela baá cieé ténjén, mé téhbeh Yeésò weh Piêr bô Jâk mé Jân, bó bó ñaá nde ké felè tòr mé huún bɔ́n. Wa ké teèn, Yeésò kweéh seér yo njolò bɔ́n.

³ Bò cògò yoòr seèn ña seér bò dé wuwulê, wula ñuerré seér dé ñuerrê, gèh wulâ dé sâ ká doó dɔ́n, nuaá mé nde né bú bɔ́ komo teèn sam.

⁴ Bò nuaré déi kar yuo kelà toò bɔ́n ndɔ. Lé naâ *Elí bô Músi. Bò bô Yeésò né sòn tueé den.

⁵ Piêr ye Yeésò a: «Nùà fèh-ñjèh, kwá béh den le kɔ hèn, béh sie pàgà tagár, dé yeè cén, dé Músi cén, dé Elí cén ndɔ.»

⁶ Sâ Piêr tueé nderré weh né mbaá, veéh né bó ñjèh bɔ́.

⁷ Jomo sâ bègè déi suagà ter, ka sie bó beè. Hueh déi né yí lètenè-bò ngulí den, ye: «Hèn né Huaán yí-temé mò; bí ñgwé jí sòn seèn.»

⁸ Bò mbòn yeé ke cu, bó nuaré déi teèn ñéné cú, le lom áá Yeésò.

⁹ Bó yeé baá ké te tòre suagá cuù, Yeésò luóm bó, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi njii mé bí ñenè naâ hèn. Bí kwá ló lè bìi, kɔ lòu mé *Huaán Nùàr komo yuo áá lè cio, sâ ye.»

¹⁰ Bó ñgwé sòn seèn ndɔ. Mé njéh mene, bó né lètenè bɔ́n bieé kuú, ye: «À ye nyí nde né te cio komo yuo; sâ ye naàn?»

¹¹ Jomo sâ bó ye bú a: «Bò *njí-sòu tueé né dé kei, ye Elí wa logó ndeé né kɔ́ mé Nùà Còñ wa?»

¹² Ye bó a: «Né bòn! Elí ndeé né kɔ́ waá logó, te à sie nyegé cu bò ñjèh dɔ́n. Á, dé mé bó nyagá kwaá né te mvù Càn, ye né môn, Huaán Nùàr nde né gèr kókoó ñené, wa bó nde né bú seb ndɔ nɔ?»

¹³ Mé njéh mene, mè tueé bí, Elí lé naá gií waâ, bò nùàr bú sie seér cu faá bó gwaán nê nɔ. Ñgwééh sâ né faá bó lo naâ felè seèn te mvù Càn nyagá kwaá mà.»

*Huaán déi mé càn tándulu yoòr
(Matíô 17:14-21; Lùk 9:37-43a)*

¹⁴ Bó wa ké kwarè bò mbòn seèn déi, bó ñene cili nùàr né kwarè bɔ́n kaán den. Bó bô *njí-sòu né ñjèh saán den ndɔ.

¹⁵ Bò nùàr yeé nde ñene njii Yeésò mân, geí yɔgó bó mbaá. Bó sòm doò, bó nde bú kwa weh ndɔ.

¹⁶ Á ye bô mbòn seèn a: «Bí bô njí-sòu saán den né kei wa?»

¹⁷ Nuaré déi deèn yí lètenè bò nùàr, ye bú a: «Nùà fèh-ñjèh, mè la weh ndeé naâ wò mé huaán mò; à né mé càn yoòr, né bú sòn sie huné.

¹⁸ Mɔ baá bú ñaâ, né yeé bú doó jɔgó si, fuú né bú sònò yuo, à né nyie yieé, à né nab ndɔ. Mè la naâ bô mbòn yeé dua, te bó kwɔgɔ sòm bú, né bó taré yɔgó.»

¹⁹ Yeésò deèn ndɔ, ye bó a: «Jue ka bí bô dúagá-tie bô! Hèn béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí señ den cu nde né heèh ndɔ wa? Wèh ndé mé huaán sâ kán.»

²⁰ Bó weh ndeé mé huaán ká yoòr seèn ndɔ. Càn doó yeé nde ñene njii Yeésò mân, à jilí komo si huaán hèllè doó mé terreb. Huaán né mé fuú sònò teré seér.

21 Yeèsò ye tele a: «Lé bú mân boó duóòm naâ hehè wa?» Tele ye bú a: «Lé naâ sâ à née huaán maán ye.

22 Né yeé bú tuar jógó si, jógó si cu bú dùà, ye te nyí wula bú. Mò wò nde né boó komo, kó yeè béh jere, wò gam béh teèn.»

23 Yeèsò deèn ndò, ye bú a: «Wò ye: mò mè nde né boó komo sé wa? Mò nùàr né temé cén yoòr Càn kwaá njií, doón nde gi né boó komo.»

24 Tele huaán doò lógó njií ké ter ndò, ye bú a: «Mè né gi temé kwaá njií dág. Njèh cén, mè doón kwá kòmò bèh; gam yeè mè teèn.»

25 Yeèsò yeé ñene bò nùàr baá ká yoòr boòn kem ndeê, à pam njií càn hèllè ndò, ye bú a: «Wò tándulu mé né nùàr sòn mé tie duagá hèn, mè jue né wò, yùò kélà lè huaán hèn noón. Càn a bó wò yila ñgweé cu teèn.»

26 Càn doò sòm kén ndò, jilí komo si huaán hèllè doó mé terre, yuo kela sa. Huaán doò den lom faá komó nò. Bò nùàr lé naá gi tueé ye: à kuú né lòu.

27 Yeé baá ménâ, Yeèsò sie sòm bú ter, à yuo njebá ndò.

28 Yeèsò bó bò mbòn seèn yeé baá ké gwò lélan boòn, bó ye bú a: «La boó naâ naàn mé béh bú kwógó kòmò ñgwéh wa?»

29 Yeèsò ye bó a: «Gèh càn bú sâ, kó bó né lom Càn dua, bó kwógó ye bú.»

Ngòr felè cio Yeèsò dé mbelèm fà (Matíò 17:22-23; Lùk 9:43b-45)

30 Bó yuo doó sâ. Bó yeé baá te tàbè Galilè kelá, Yeèsò gwàn cú mé bò nùàr kó bèh mé à né teèn.

31 Lòu sam, à lé naâ bò mbòn seèn njèh feh, ye bó a: «*Huaán Nùàr nde né beè bò nùàr yilá, bó wula sòm bú. Mò bó wula sòm aá bú, te cieé tagáre à nde cuú né lè cio komo yuo.»

32 Mé njéh mene, bò mbòn lé ñgwé kòmò ná ñgwéh. Bó mé Yeèsò bié nji ñgwéh ndò, veéh lé naâ bó sie yógó.

Dé koò lètenè bò mbeí (Matíò 18:1-5; Lùk 9:46-48)

33 Bó wa ké Kapernahùm. Bó yeé baá ké gwò, Yeèsò bie njií mé bò mbòn, ye bó a: «Bí la ceceér saán góó naâ kei wa?»

34 Bó sòn kòmò ñgwéh. Sâ ceér dueè bó la naâ saán gó ye: «Dé koò lètenè beèh né neí wa?»

35 Yeé baá ménâ, Yeèsò den nde doó ndò, à yilá njií bò mbòn dé yulá cùòb fà doò, ye bó a: «Nuaá mé gwaán né feh lètenè bò mbeí deèn, bú a: dèn sér ka bò mbeí doón kóó, à ña seér kwer boòn doón ndò.»

36 Jomo sâ à weh njebá kwaá huaán déi ká toò boòn, à kumó weh bú, ye bó a:

37 «Nuaá mé né huaán déi faá bú hèn nò sie nyegé, mò à bú sie nyegé né felè mò, sâ à sie nyegé né mè. Nuaá mé né mè sie nyegé, mè mé huún sié nyegé lòm ñgwéh, né bêh Tele mò mé lé temà naâ mè, fà doón.»

Mò nuaré déi béh bònò ñgwéh, sâ à né jomo beèh

(Lùk 9:49-50)

38 Jân deèn ndò, ye Yeèsò a: «Nùà fèh-ñjèh, béh la naâ nuaré déi ñené, à lè bòn beèh sam, à né bò tándulu kwógó, à bó kwógó den né mé yilí yeè; béh la naâ bú yín.»

39 Yeèsò ye bú a: «Bí té bú yín. Mò nùàr né fém mé yilí mò boó, sâ à yilí mò kóó bó béh ndé ñgwéh.

40 Mò nùàr béh bònò ñgwéh, sâ à né jomo beèh.

41 Mè né tueé ye bí a, nuaá mé kwe haá cegé mene bí lélan nòmò, ye bí né bò nùàr *Kristò doón, nùà sâ nde né sàgà kwa.»

Be cò tená sòm (Matíò 18:6-9; Lùk 17:1-2)

42 «Bò huaán tetòr mé né temé yoòr mò kwaá njií hèn, nuaá mé òr njií cén déi lè veéne, nde né mé gèr kwaré. Sâ nùà hèllè ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé mé nyí ké

sòn nòmò koô, bó jógó kàgà kwá nyí nyèn tuagaà, bó vela si njií kò nyí dùà.

⁴³ «Mò be yeè wò te veên dɔr yií né kɔ́, sâ cò téná sòm bú lòù. Huòm kela né yòn mé be cén kwaà; wanɔ́n mò wò né mé be fà seɲ den, gùm yeè dɔ́n nde né tuar te we taré die yila. [

⁴⁴ Ké doó sâ, bí bò ngu nde né cu dɔ́n jueé den; we teèn nyímé bèh ndɔ.]

⁴⁵ «Mò gule yeè wò te veên dɔr yií né kɔ́, sâ téná sòm bú tenà. Huòm kela né yòn mé gule cén kwaà; wanɔ́n mò wò né mé gule fà seɲ den, bó nde né gùm yeè dɔ́n tuar si njií. [

⁴⁶ Ké doó sâ, bí bò ngu nde né cu dɔ́n jueé den; we teèn nyímé bèh ndɔ.]

⁴⁷ «Mò njolo yeè wò te veên dɔr yií né kɔ́, lùàgà sòm bú luagà. Huòm kela né *Lò Càɲ mé njolo cén yilâ, wanɔ́n mò wò né mé njolo fà seɲ den, bó nde né gùm yeè dɔ́n tuar si njií.

⁴⁸ Ké doó sâ, bí bò ngu nde né cu dɔ́n jueé den; we teèn nyímé bèh ndɔ.

⁴⁹ Bó nde né nùàr dɔ́n mé we temá, bó waá túóm teèn.

⁵⁰ «Túóm né njèh bagaà. Á, mò túóm cuaré baá, bó bú bóó ngulí cu nde né naàn wa? Bí dèn beè bò nùàr faá túóm nɔ, bí dèn dèn cu dɔ́n mé sòn cèn.»

10

Ndeb felè véh sòm

(*Matíó 19:1-12; Lúk 16:18*)

¹ Yeésò yuo doó sâ, à nde te tàbè Judé, à nde sela yuo kela Jurdèn kèb yàgà ndɔ. Cìlì nùàr bilí wa cuè ngún, à yila cu bó njèh faá bèh jomò nɔ feèh.

² Sâ bò *Farisiên déi né doó teèn, bó ngoró ndeè Yeésò sòn felá, bó ye

bú a: «*Sóú beèh né yeé jolo mé nùàr sòm véh wa?»

³ Yeésò ye bó a: «Músi lo ye bí a naàn wa?»

⁴ Bó ye bú a: «À lo ye: mò nùàr nde aá véh sòm, bú a: nyàgà há bú mvù beè, à sòm ye bú ma.»

⁵ Yeésò deén baá-re ndɔ, ye bó a: «Músi lo ménâ jue kuú naâ felè dúágá-tie biì;

⁶ wanɔ́n ké bèh duòm, Càɲ yeé si gi aá wón, à lé naâ nùàr meé, dé siìb cén, dé véh cén.

⁷ Né dé cì mé nùàr nde né tele mé meí si ló, à nde kwa veèh,

⁸ bó bú den te bó fà dɔ́n ɲa lom cén. Sâ tueé né ye: kènê bó fà sam cuú, bó baá seér njèh cén.

⁹ Mò né mân, njií mé Càɲ nyogó bilí gi aá, ndóg nùàr a, té gè sòm.»

¹⁰ Bó yeé baá ké gwò, bò mbòn bie cu bú njèh teèn.

¹¹ À ye bó a: «Nuaá mé sòm véh, jɔgɔ cu déi ká jomo, cum aá gwòm beè veèh kèn, à sâ kuú né yàgà.

¹² Ma mé yuo gwà siìb, nde cu déi jógó dɔ́n, kuú taré né yàgà ndɔ.»

Bò huaán tètɔr kulú

(*Matíó 19:13-15; Lúk 18:15-17*)

¹³ Bò nùàr né mé bò huaán tètɔr ká yoòr Yeésò weh ndeè, te à kema njií bó be yoòr. Bò mbòn nde seér cu dé bòn dé ndeè.

¹⁴ Yeésò yeé nde ɲene njií ménâ, à deèn ndɔ, ye bó a: «Bí kwá bò huaán ndeè ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kóo ye, *Lò Càɲ né dé bóó mé den né faá bó nɔ.

¹⁵ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé Lò Càɲ mé temé seèn mene faá huaán maàn nɔ wèh ngwéh dɔ́n, teèn yílá ndé ngwéh.»

¹⁶ Jomo sâ à kumó bilí bó beè seèn, à ba bó be felè, à kulú bó ndɔ.

Dèbbè nùà lieé déi

(*Matíó 19:16-30; Lúk 18:18-30*)

¹⁷ Yeésò yeé baá mé gò, nuaré déi dula waà, cemmé nde toò seèn, ye

bú a: «Nùà fèh-njèh dé bagaà né wò. Hên, mè bɔ́o nde né naàn, te mè kwa ye yòŋ dé tètàgà wa?»

18 Yeésò ye bú a: «Wò mè nùà bagaà yilá né mé ŋgei wa? Nùà bagaà gi cegé né Càn.

19 Wò né gi *sóú kɔ́o, ye: Té feh wúlá; té yàgà ndé; té yíb ñúó; té nuaré déi nyeén yoòr cò kwá, té nùàr njèh beè nágá wèh; ŋgwé sòn tele yeè mé meí yeè ndo.»

20 Nùà doô ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè lé jolo duóóm naâ ménâ, sâ mè née ndà ye, mè né yeé bò dé sâ jolo gií.»

21 Sâ nùà hèllè né Yeésò yoòr yilá ndo. Yeésò ke njií bú, ye bú a: «Le cu née wò njèh cén ye; ndé gò sòm bò njèh yeè, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòŋ sâ, te wò kwa seér ŋgúlú dé ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeè, wò bele mè ndo.»

22 Te nùà hèllè yeé nde ŋgweé njií dé sâ mân, à munó njií gi ŋgúlú seèn doŋ, à curú kuún, à durú yuo seér áá doó sâ lòu.

23 Yeésò bele seér ndo, à ke njií bò mbòŋ seèn, ye bó a: «Nde né taré mé bò lilieè bò yila *Lò Càn.»

24 Bò mbòŋ yeé nde ŋgweé njií mân, hiím su njií bó doó. Yeésò den cuù, ye bó a: «Bò huaán mò, te Lò Càn yilá né taré.

25 Ŋgweéh né taré mé ŋgelobà yila kela te lón kògòtâr wa? Né ménâ mé nùà lieè ndo; te Lò Càn yilá taré kela nde né dé seèn mé dé ŋgelobà.»

26 Te ŋgòr hên hiím nyegé cu ye baá-re bò mbòŋ, bó né lètenè bòn bieé kuú ye: «Sâ, mo né mân, nuaá mé nde né yili yuo né neí?»

27 Yeésò ke njií bó ndo, ye bó a: «Taré yògò né bò nùàr, beè Càn taré ŋgwéh, njeré déi bú taré yógò bèh.»

28 Yeé baá môn, Piêr ye bú a: «Ŋgweéh béh hên vu lo gi áá bò njèh beèh sâ, béh bele wò ma.»

29 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye bí a, mo nuaré déi vu lo gwà seèn wa,

né bò bei mé bò òm seèn wa, né bò tie seèn wa, né mene tele bô meí, né mene ŋuna mé bò ŋueèh seèn, mo à bó vu lo né felè mò, à bó vu lo né felè Njàgà Bagaà,

30 sâ à nde cu né méménâ te mbeí yuií kwa yògò keéh, à kwa cu nde né bò gwà o, bò òm bó bò bei o, bò tie o, bò meí o, bò huaán o, bò ŋueèh o, doŋ à nde gi né bó cafané kwa gií, à teèn kwa bilí cu mé bònò mene. Te à ndeè lòu sâ kwa bilí cu mé yòŋ tètàgà mene.

31 Mè tueé bí: nùàr kókoó lètenè bò ké toò bò nde gi né ké jomo kelá seér; nùàr kókoó lètenè bò ké jomo bò kela seér cu ké toò.»

Ŋgòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagâr

(Matíô 20:17-19; Lùk 18:31-34)

32 Kèné bó baá ceér dueè, bó baá ké Jerusalem ŋaá ndeé. Yeésò né ké toò bò mbòŋ seèn kɔ́o. Bò mbòŋ né lom mé veéh dé gècèn. Bò mé né jomo bòn veéh gi né ménâ ndo.

Yeé baá mân, Yeésò weh bò mbòŋ yulá cùòb fà doô, à tueé kwaá bó njií mé nde áá bú kwa ndo,

33 ye bó a: «Hên béh bí ŋaá nde baá ké Jerusalem sâ. Wa ké teèn, bó nde né *Huaán Nùàr beè bò *ŋgàŋ sèmè dé kokoô, mé bò *ñjì-sòu jògò yíí. Bò sâ bò nde né ju felè seèn tená, te bó wula bú wulá. Bó nde né bú beè bò lòu bò jògò yíí.

34 Bò lòu bò nde né bú selé, bó kulu su bú dèh yoòr, bó nde né bú lobo, bó wula sòm bú ndo. Kò baá cieé tagár, à komo yuo cu ye lè cio.»

Njií mé Jâk bô Jâŋ lé naâ mé Yeésò dua

(Matíô 20:20-28)

35 Jomo sâ bò ŋunà Jebedê Jâk bô Jâŋ ndeè ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, njií mé béh nde né wò dua hên, béh ye te wò gwaán ménâ.»

36 Yeésò ye bó a: «Bí jue né kei wa?»

37 Bó ye bú a: «Mo wò ndeè baá ké te kògò, wèh kwá béh kwarè yeé

bèh *sùsùm ndɔ, déi den te be gaâ, déi den te be ngou yeè.»

³⁸ Yeésò ye bó a: «Njií mé bí né bieé hèn, bí kó ngwéh, wanɔ́ɔ́n bí nde né ngàb jelâ faá mè nɔ jɔ́gɔ́ ñueé komo wa? Bí nde né nòmò Càn faá mè nɔ kou komo ndɔ wa?»

³⁹ Bó ye bú a: «Béh nde né boó komo.» Ye bó a: «Né bòn, bí nde né ngàb mò ñueé, bó nde né bí nòmò Càn faá mè nɔ kou ndɔ. Dé sâ nde gi né ménâ dág.

⁴⁰ Njèh cén, dé te be gaâ mé be ngou mò deen, beè mò sam. Bòó mé Càn lé nyegé kwaá naâ bèh denè sâ mé bó, kwa nde né kɔ́ɔ́.»

⁴¹ Bò mbòn dé yulá doô yeé nde ngweé njií ménâ, temé yulá gi bó lé mé Jâk bô Jân.

⁴² Yeésò yeé ñene aá môn, à yilá njií bó ká toò, ye bó a: «Bí né kɔ́ɔ́ ye, bò nùàr né bò mgbèémgbè mé tàbè hihiné faá nùàr nɔ weh; bò mgbèémgbè hèllè né bó lòu tuú; bò kokoò bò né bó ménâ tuú taré ndɔ.

⁴³ Dé bìi, bú a, té lètenè bìi ménâ dèn. Nuaá mé gwaán né nùà koò lètenè bìi ñaâ dɔ́ɔ́n, bú a, ñá sér nùà seè bò mbeí kɔ́ɔ́.

⁴⁴ Nuaá mé gwaán né feh lètenè bìi deen, bú a, ñá sér kwer bò mbeí seèn dɔ́ɔ́n kɔ́ɔ́ ndɔ.

⁴⁵ Mè tueé bí, *Huaán Nùàr ndé ná ngwèh ye te bó boó kwaá nyí seé beè. À tétég nde seér naâ ye te nyí den nùà seè bò nùàr, te nyí ña weh cio nùàr ngún mé húóm nyí.»

*Nùà tácugó déi taré sòòm
(Matíò 20:29-34; Lùk 18:35-43)*

⁴⁶ Bó wa ké Jerikò ndɔ. Yeésò bó bò mbòn seèn mé bò nùàr ngún yeé baá lɔ sâ yuo cuú, sâ tácugó déi né te sòn ceér njèh dua den. Yilí seèn lé naâ Bartimé, ñunà Timé.

⁴⁷ À yeé baá ngweé ye Yeésò nùà Najarèt kela né kɔ́ɔ́ mân, à sòm hueh, ye: «Yeésò Njunà *Davíd, kó yeè mè jere teèn.»

⁴⁸ Bò nùàr kókoó yeé ngweé aá ménâ, bó nde seér bú lòu, bó ye bú a: «Máb sòn yeè doó sâ.» Mé njèh mene, à kɔ lom né méménâ ké ter logó njií, ye: «Ñunà Davíd, kó yeè mè jere teèn.»

⁴⁹ Yeésò njebá le ndɔ, ye bó yilá njií bú. Bó yilá baá-re bú, ye bú a: «Taré yo, wùò ter, à né wò yilá.»

⁵⁰ Nùàrè yeé nde ngweé njií mân, à wa si njií cògò wagâ seèn doó, à lo wuo ter, à nde yoòr Yeésò.

⁵¹ Yeésò ye bú a: «Wò ye mè a: gàm nyí naàn wa?» Ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, bó yeè te mè ñene njolo teèn.»

⁵² Yeésò ye bú a: «Wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn. Ndé-re!» Njolo seèn kwɔ́gɔ́ yuo doó sâ ndɔ, à yuo bele Yeésò.

11

*Yeésò nde aá Jerusalem yilá
(Matíò 21:1-11; Lùk 19:28-40; Jân
12:12-19)*

¹ Bó né ka ndeé, bó wa lé loó Betafajè bô Betaní, kwarè Jerusalem. Bò loó sâ né ké te tòre, bó yilá yeé tòr sâ tòr Oliviè. Bó yeé nde aá Betafajè yilá, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò,

² ye bó a: «Bí ndé lé loó toò bìi sâ. Mɔ bí baá teèn yilá, bí nde né huaán vuómndèè ñené. Nuaré déi nées teèn ñá lógó ngwéeh ye, à né te yuií. Bí sè ndé mé njéh.

³ Mɔ nuaré déi ye bí a, bí ménâ boó né dé kei wa, bí júée bú a: Nùà Dueè gwaán né bú kɔ́ɔ́, te nyí haá njií cuú bí kènê.»

⁴ Bó fɔ́ɔ́n gò ndɔ, bó wa, bó ñene huaán vuómndèè né te yuií coló den, à né tütúlù gwà sòn ceér mân. Bó se weh bú ndɔ.

⁵ Bòó mé lé naâ doó sâ yeé ñene aá ménâ, bó ye bó a: «Vuómndèè mé bí né se sâ, bí mé njéh boó nde né kei wa?»

⁶ Bó tueé baá-re bó faá Yeésò la tueé naâ bó ño. Bò nùà sâ kwaá lo bó ño.

⁷ Bó weh haá njií Yeésò huaán vuomndeè doô, bó né bò cògò suù bòn huaré weh, bó né bú ñgètenè teé njií. Yeésò ñaá den teèn ño.

⁸ Nùàr kókoó mbaá né bò cògò bòn ceceér huaré teé njií, bò déi né bò cù ké ya kwa, bó né mé ñjéh ceceér teé ndeé ño.

⁹ Léh né lom gè toò mé gè jomo mene sue, ye: «Càñ né duesé. Kùsèm bú a, kúlú nyégé nuaá mé ndeé né mé yilí seèn hên kulù.

¹⁰ Bògò tele beèh *Davíd mé komo waá né hên, Càñ a, kúlú nyégé bú kulù. Vulú a, sèn Càñ seèn.»

¹¹ Yeésò yila nde Jerusalem ño, à kela nde ké gwà Càñ koô. À yeé ke yon gi aá bò ñjéh teèn doón, bó bò mbòñ seèn nde cu Betanî, sâ cu nde aá kelá.

Toú déi duagá
(Matíô 21:18-19)

¹² Cieé ñaga bó yuo cu Betanî, sâ cùè baá Yeésò sie.

¹³ Bó yeé baá beré déi, à ñene njií toú déi* né toó, à nde ké teèn, ye ko ñgweéh tàb né teèn wa? À wa ké teèn, à ter kwa lom lélan yuè. Lòu sam, cu tàb waá lé née toò ye.

¹⁴ À deên ño, ye toú hèllè a: «Ndóg nuaré déi tàb yeè sònò nága kék ndé cú.» Sâ bò mbòñ né ñgweé ño.

*Yeésò ké *gwà Càñ koô*
(Matíô 21:12-17; Lúk 19:45-48; Jân 2:13-22)

¹⁵ Bó wa ké Jerusalem. Yeésò yila nde yí cie gwà Càñ koô. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn boó den: bò déi né go, bò déi né ñge, bò déi né kàgàlòn kwellé. À yeé nde ñene njií ménâ, à yila bó cie kwogò som keéh, à vela ñellé som gbàgà kàgàlòn mé kogò bò gò-vogòb bò mene.

¹⁶ À gwàn cú dé nuaré déi jògò kela mé ñjeré déi bèh sâ.

¹⁷ Jomo sâ à yila bó ñjéh feèh ño, ye bó a: «Ñgweéh né gi lè mvù Càñ nyagá den ye: Bó yilá nde né gwà mò, gwà Càñ duaá dé nùàr doón wa? Keí mé boó, bí weh kwaá seér aá gùr yíb bìi wa?»

¹⁸ Bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò *ñjì-sòu yeé nde ñgweé njií ménâ, bó duóm ceér foón, te bó wula som bú. Lòu sam, njií mé à lé naâ feh doó lé naâ bò nùàr yoòr yilá. Bò kokoô bò lé bú veéh naâ dé cì.

¹⁹ Yeé baá liyilí Yeésò bó bò mbòñ seèn yuo lo sâ ño.

Toú wá-tàb hèllè ñema yuo aá
(Matíô 21:20-22)

²⁰ Cieé ñaga bó komo yuo, bó bele cu ceér. Bó yeé wa baá bèh sâ, bó ke njií toú hèllè ñema yuo aá mé jògòb mene.

²¹ Pièr munó ko cu njií mé lé kela naâ, ye Yeésò a: «Nùà fèh-ñjéh, kè ní toú léilé mé wò lé duagá naâ hên ñema yuo aá kèn.»

²² Yeésò deên baá-re ño, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí temé kwaá njií né mé Càñ,

²³ né mene tòr hên, mo bí ye bú a: Ndé kòmò diè ké dùà kíè, nde né te sòn bìi boó. Mo bí sàñ ñgwéh, bí temé kwaá njií lom né ye ñjéh mân nde né boó, sâ nde né te sòn bìi boó.

²⁴ Mè bí tueé né dé cì, ye bí a: mo bí baá Càñ ñjeré déi dua, bí kwaá lom ndèm, ye bí kwa gi aá kèn, sâ Càñ bí haá nde né ménâ.

²⁵ Mo bí nde aá Càñ dua, mo temé né bí lè mé nuaré déi yulá, bí jògò kúlú sòm gí cí ye, te Tele bìi ké te vulúu kulu som gi veèn bìi lè seèn ménâ ño. Jomo sâ bí dua ye bú.

²⁶ Mo bí veèn bò mbeí bìi doó kúlú ní ñgwéh, Càñ bò veèn bìi lè seèn kúlú sòm ndé ñgwéh ño.»

Terreb Yeésò yuoó naâ he?
(Matíô 21:23-27; Lúk 20:1-8)

11:9 11:9 Ps. 118:25-26 * 11:13 11:13 Bó toú sâ yilá né "figuier". 11:17 11:17 Es. 56:7; Jér. 7:11 11:23 11:23 Mat. 17:20; 1 Kòr. 13:2 11:25 11:25-26 Mat. 6:14-15

27 Bó wa cu ké Jerusalem. Yeésò yeé baá cie gwà Càṅ koô go den, bò *ṅgàṅ sè mè dé kokoô bó bò njií-sòú mé bò kokoô bò dé loô bilí ndeè kwarè seèn,

28 bó ye bú a: «Wò bò njií hèn bɔɔ né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ kɔɔ wa?»

29 Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí njeré déi bieé ndo: mo bí né tueé kɔɔ, mè se ye bí kwòm dé mò hèn.

30 Bí jògò túé ke mè ye, neì lé Jāṅ Bāptīs tema njií naâ kɔɔ, ye bú a: ndé bò nùàr kou bele wa? Lé naâ Càṅ wa, lé naâ nùàr wa?»

31 Bó yila mé njéh lètenè bɔɔn fellé kuú, ye: «Hèn, mo béh ye bú a: Càṅ lé Jāṅ temà naâ kɔɔ, à nde né tueé ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá njií ná ṅgwèh dé keì wa?

32 Á, mo béh ye bú a: bò nùàr lé bú temà naâ kɔɔ, sâ béh beè yila baá kèn.» Mé bó né ménâ tueé, sâ bó né bò nùàr veéh. Sâ beè bò nùàr Jāṅ lé naâ *sòn-Càṅ dé jéjég.

33 Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ṅgwéh.» Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé jegé naâ mè túé ndé ṅgwéh ndo.»

12

Kàn jéré-temé bò kè-ṅueèh bò (Matíô 21:33-46; Lúk 20:9-19)

1 Jomo sâ Yeésò duɔɔm bó njéh te kàne si keèh ndo, ye bó a: «Nuaré déi lé kieè naâ ṅueèh* seèn. À yeé dobo gi aá yab, à kaga sie ṅueèh sâ beè, à nde ke beré déi, à sio kwaá vua dé tàb dorô teèn, à sie kwaá gbàgà teèn ndo. Jomo sâ, à haá kwaá ṅogô beè bò seé bò, te bó ke nyegé den jomo, à nde dé seèn bèh gò.

2 «Cu mé yab yeé baá bolé, à tema njií nùà seé seèn cén déi ké yoòr bò kè-ṅueèh bò doô, ye te nyí kwa yab teèn ndo.

3 Nùà seé doô yeé wa ké teèn, bó cab sie bú, bó duún bú núr, bó kwogò njií bú lo be be.

4 Nùà ṅueèh doô tema njií cu nùà seé déi. Wa ké teèn, bó gera yií bú dé seèn felè, bó weh bú séb.

5 Nùà ṅueèh doô tema njií cu déi ndo. Dé sâ, wa ké toò, bó wula som bú lòu. À né cu mene bò déi ké teèn temá njií, bó né lom bó seé faá bò mbeí bɔɔn no weh. Bó né bò déi lobo, bó né bò déi lòu wulá.

6 «Nde le cegé huaán yíé-temé seèn. Yeé baá ménâ, à tema ceré bú ndo, ye dé seèn bó nde né bú veéh.

7 Mé njéh mene, wa ké toò, bò kè-ṅueèh bò hèllè nyogó sòn lètenè bɔɔn, bó ye: Hèn né nuaá mé nde né nùà ṅueèh ṅaá sâ. Mo sam, ko béh wula som bú lòu, te ṅueèh hèn ṅa dé beèh.

8 Bó cab sie bú, bó wula som bú, bó tulu si njií ké luaà ṅueèh.»

9 Yeésò den cuú, ye bò nùàr a: «Faá bèh mân, nùà ṅueèh doô bɔɔ nde né naàn wee? Mè tueé bí, à nde cu né bò kè-ṅueèh bò doô wulá som gií ndo, à ṅueèh kwaá lo cu beè bò nuaré déi.

10 Bí née dé mé né lè mvù Càṅe nyagá den doô jáṅé ṅéné ṅgwèh ye wa? Bèh sâ né tueé ye:

Taá mé bò mé-gwà bò lé naâ ké jomo komo si njií hèn, taá dàn ṅa seér cu né kɔɔ.

11 Sâ doóné né seé Nùà Dueè. ṅweéh huom kela né cí mà. Béh keì lòm mé gècèn mene.»

12 Bò kokoô bò lètenè bò *Jūf yeé ṅweé aá ménâ, bó ko ye Yeésò tueé njií né mé bó. Bó yila lom aá ceér foón, te bó sie bú. Njéh cén, veéh né bó mé bò nùàr sie yogó. Yeé baá ménâ, bó kwaá lo bú, bó foón gò.

Làmpôṅ mgbè Rôm gwɔɔm (Matíô 22:15-22; Lúk 20:20-26)

13 Jomo sâ bó tema njií bò *Farisièn mé bò nùàr *Herôde déi ké yoòr Yeésò, te bó nde bú sòn felá, bó sie bú teèn.

14 Bó yeé wa baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njéh, béh né gècèn yeè kwaga. Bò nùàr tueé mene felè yeè naàn

ḏóŋ, wò dé sâ táŋ bèh, wò nùàr lòu bàlè bèh ndo, wò né bò nùàr ceér Càn mé gècên mene feh dilí. Sâ jògò túé ke béh ye: *sóú beèh ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòm wa, té gwòm wa? Béh gùgwòm wa, béh gwòm ndé ngwéh wa?»

¹⁵ Sâ Yeésò né gi leba bòn kóó, ye bó a: «Bí mè mân tab tena né dé kei wa? Bí jògò wèh kéh ke mè kágálòŋ déi ye.»

¹⁶ Bó weh haá njií bú cén déi ndo. À ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hèn nyagá den né dé nèi wa?» Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.»

¹⁷ À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò njií mé né dé mgbè ḏóŋ, bí gwòm ní cú mé mgbè. Bí bò dé Càn há ní cú mé Càn ndo.» Hiím yógó cu bó.

Njèh bieé felè bòó mé nde cu né lè cio komo yuo

(Matíó 22:23-33; Lúk 20:27-40)

¹⁸ Bò *Sadusiên bilí ndeé ká yoòr Yeésò. Sâ bó né yeé tueé, ye mo nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yùò ndé cú.

Bó yeé waá baá, bó ye bú a:

¹⁹ «Nùà fèh-njèh, Músi lo naá gii ter nyagá kwaá, ye béh a: mo nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doó, à ñar yilá cu bei ma.

²⁰ Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naá téhbeh. Bei jògò véh, à kuú kwaá lo véh, huaán sam.

²¹ Òm sagá weh ma kú doó, à kuú cu, huaán sam. Òm bòn déi sagá weh kéh cu ndo.

²² Bó sagá laré bú téhbeh ḏóŋ, huaán sam. Jomo sâ ma hèllè kuú bele bó ndo.

²³ Á hèn, mo lòu sâ bò komó ndeé baá te cio komo yuo, ma hèllè ña som nde né veèh dé heè wa? Ngweéh lètenè bòn téhbeh ḏóŋ, bó lé naá gii bú sagá laré wa?»

²⁴ Yeésò ye bó a: «Dé sâ ndugó go né bí. Bí ngòr Càn ñéné kó ngwéh, bí terreb Càn ñéné kó ngwéh ndo.

²⁵ Bí kóó ye, lòu mé bò komó nde né te cio komo yuo, bò siíb bó bò véh ndeé jógó kú ndé cú, bó den nde aá faá bó cili Càn ké te vulúu no.

²⁶ «Dé mé nùàr nde né te cio komo yuoò, bí njií mé Músi lé naá te mvù seèn nyagá kwaá doó jágé kè ngwéh wa? À lé mân nyagá naá te lèmmé mé à nyagá né ju jilí ngémbèi teèn doó, wa Càn ye: Nyí né Càn mé bò tele bií Abrahâm bô Isâk mé Jakôb né yeé dua doó ma.

²⁷ Mè tueé bí, Càn né Càn bò lèlàn bò, à Càn bò komó sam. Mo né mân, sâ bí né mé gècên mene saáb.»

**Sóú dé koó né dé heè wa?*

(Matíó 22:34-40; Lúk 10:25-28)

²⁸ Sâ *njií-sòú lé naá doó, à lé naá njií mé Yeésò bó bò *Sadusiên né saán sâ ngweé. À yeé ñene Yeésò né bó bagasé se nyegé, à ndeé ndo, ye bú a: «Sóú mé jolo kela né kóó né dé heè wa?»

²⁹ Yeésò ye bú a: «Sóú mé jolo kela né kóó né dé hèn: Càn lé ye: Iserála ngwé, Tele beèh Càn Dueè né lom Nùà Dueè mé huún, sâ gi aá.

³⁰ Wò gwàn jí Càn Nùà Dueè mé temé yeè mene, mé càn yeè mene, mé mùnò yeè mene, mé terreb yeè mene ḏóŋ.

³¹ Sóú dé jomo mé bele né bú né cu dé hèn: Gwàn mbei yeè faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè no. Bò sóú fà hèn, sóú déi bó jòlò yógó ngwéh.»

³² Njií-sòú doó deén baá-re, ye Yeésò a: «Môn, Nùà fèh-njèh, wò tueé yií né teèn, à né lom Càn mé huún, Càn déi toò sam.

³³ Nùàr a, gwàn lòm bú mé temé seèn mene, mé càn seèn mene, mé terreb seèn mene ḏóŋ, à gwàn mbei seèn faá à gwaán né ngàn yoòr seèn no. Huóm kela né cí mé òm bô *sèmè.»

³⁴ Yeésò yeé ñene à né ménâ tueé huóm, ye bú a: «Môn, wò né kwarè *Lò Càn, mè tueé wò.» Jomo sâ

nuaré déi njolo toò seèn kàgà nyi cú, ye nyí nde né bú njeré déi bieé ndo.

**Nùà Còḡ bô *Davíd
(Matíò 22:41-46; Lùk 20:41-44)*

³⁵ Sâ Yeésò né njèh te *gwà Càn koò feh den, ye bò nùàr a: «Bò njí-sòu ye Nùà Còḡ né *ndüté ndütù Davíd mé ḡgei wa?

³⁶ Ngweéh Cúcuí Nḡgâ lé naâ Davíd nùà njèh ceér feh, à yilá Nùà Còḡ Nùà koò seèn ma. À lé ye:

Nùà Dueè ye Nùà koò nyí a:

Dèn ndê ká te be gaâ nyí;

ko nyí komó silí njí gi aá bò bùndò
bò yeè doó,

wò dobo kwaá bó gulè.

³⁷ Hên, mo Davíd mé feh seèn Nùà Còḡ sâ yilá né Nùà koò seèn, sâ Nùà Còḡ né cu ndüté ndütù seèn wa?»

*Feh beè bò *njí-sòu bòḡḡ
(Matíò 23:1-36; Lùk 20:45-47)*

Njí mé Yeésò lé tueé gi naâ doḡḡ, cili nùàr lé naá loòm mé vóḡó-temé dé gècèn.

³⁸ À né bó njèh feh, ye bó a: «Bí bòḡ feh bì beè bò njí-sòu. Bó gwaán lom né bò còḡó dé dèdàbe lètenè bò nùàr su ḡò. Né mene ké tan mé ké mbartòḡó, bó ye ko bò nùàr gíbi bíé bó lòu.

³⁹ Ké *gwà sòu, bó gwaán né bèh dené dé kokoò njolò bò nùàr. Bó nde mene bèh kùrmò lo nùàr doḡḡ, né gi ménâ ndo.

⁴⁰ Bó né njèh beè bò ma kù horó weh bele. Mo bó baá Càn dua, ko bó dua tugó lòu, te den faá bó né bò gècèn bò no. Mè tueé bí, ju sie kela nde né bó mé bò déi.»

*Há-be ma kù déi
(Lùk 21:1-4)*

⁴¹ Jomo sâ Yeésò nde ké kwarè mvugó kàḡalòḡ gwà Càn, à den nde doó. Bò nùàr né kàḡalòḡ teèn si. À né bó ke den. Bò déi né kókoó nuaán yí.

⁴² Ma kù déi waà ndo, à teèn si yí kóḡò fà. Bò kóḡò fà sâ né sòn dála cèn.

⁴³ Yeésò yeé nde ḡene njí mán, à yilá bilí bò mbòḡ seèn, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, ma kù hên si kela né koó mé bò déi doḡḡ.

⁴⁴ Bò nùàr dé bòḡḡ kabe si lom né wèllè kàḡalòḡ. Dé ma kù hên môn sam, à dé seèn karé si som né jèjèḡè cèr gwà seèn.»

13

*Kùr felè *gwà Càn koò mé nde aá ḡellé*

(Matíò 24:1-2; Lùk 21:5-6)

¹ Yeésò yeé baá ké gwà Càn koò yuo kelá, mbòḡ seèn cén déi ye bú a: «Nùà fèh-njèh, kè njí, sâ né gèh taá huómé kei mán? Sâ né gèh gwà dudueèr kei mán ndo?»

² Yeésò ye bú a: «[ḡ]gweéh wò né bò gwà dudueèr hên ḡené wa? Nde gi né doḡḡ tóbé yuo. Mè jue mene taá cén tà cén felè mbeí lè nyi ndé ḡwéh.»

*Dàm bò ḡèr, te wóḡ ceré ye
(Matíò 24:3-14; Lùk 21:7-19)*

³ Yeésò né ké te tòr Olivie den den, sâ gwà Càn koò né kèb yáḡà. Bó bó Pièr mé Ják mé Jân mé André yeé baá léláḡ bòḡḡ, bó ye bú a:

⁴ «Bò njí sâ bòḡ nde né te cu dé heè wa? Túé yeè béh teèn. Béh ḡene ko nde né mé kei, ye hên baá cí wa?»

⁵ Yeésò yila baá-re bó tueé ndo, ye bó a: «Bí kóḡón ká lòu; nùàr a té bí bèlè.

⁶ Mo sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yilí mò ḡaá weh, te bó bele weh gi bò nùàr mé njéh; nùà kàn nde né tueé, nùà kán ye: *Nùà Còḡ né nyí.

⁷ Mo bí baá njàḡà taáb mé bò bèmè hihiné ḡweé njí, bí té lòu ndèrrè. Ko seèn bòḡ ménâ. Mé njéh mene, wóḡ mé njéh cèrè ndé ḡwéh.

8 Taáb nde né lètenè loó déi bô mbeí kóó die, lò déi nde né mbeí mé taáb ñaár kwa; tàbè nde né te bèh hihiné jilí; cùè nde né die. Sâ née seèn jèrè * ye, kar weh né faá nyer no.

9 «Mò né mân, sâ bí dèn lòm dé biì làn. Bí kóó ye, bó nde né bí te *mbàgà juù mé sòn fuù jógó njií, bó nde né bí ké *gwà sòu lobo, bó nde né bí toò bò kokoô bò mé bò mgbèémgbè mgbómé njií, ye bí né bò nùàr mò fí. Sâ doón, mè ye te bí den nyegé cu ye baá-re bò sòn mò teèn.

10 Mé njéh mene, kó Njàgà Bagaà ndeè wón beè ka sie gi aá kèn, te wón ceré ye.

11 Sâ mò bó baá mé bí te mbàgà juù sie ndeé, njií mé bí nde né sòn tueé, bí té nyàmè. Bí túé lòm cu sâ ngòr mé bó nde né bí sòn tueé kwaá. Bí kóó túé ndé ngwéh, Cúcuí Njàgà tueé nde né sòn biì kóó.»

12 À den cuù ye bó a: «Dìm bô bei nde né yo bòn go kuú, te bó wula bó wulà. Bò tele nde né bò huaán go, bò huaán nde né yoòr bò teleè ñaár die; bó go som bó, te bò nùàr wula taré bó ménâ ndo.

13 Nùàr doón nde né bí bunó laré; sâ doón né gi felè mò. Mè tueé bí, nuaá mé nde né doón yoló komo gií, nde né dé seèn yili yuo.»

Gègè veên lè mò Càṅe
(*Matíô 24:15-28; Lùk 21:20-24*)

14 «Bí nde né gègè veên ñené, à den seér nde né bèh mé à sé la teèn dèn ná ngwêh. (Nuaá mé né ngòr hên jané, bú a, ngwé nyégé bagasé.)

15 Mò baá môn, sâ bò Judê bò a, dùrà ñá gí ké te tòre. Nuaá mé né ké felè gwà, bú a, fón lòm doò, à té ké gwò seèn felè bò ñjèh seèn mbaá yilá kú cú.

16 Nuaá mé né ké ñueh, bú a, té ká lo cú, ye te nyí weh sie cògò dùlù nyí beè.

17 Loù sâ bò véh mé lèi hueêh mé bò ma vùlù nde né mé gèr ñené kuú.

18 «Bí dùà lòm Càṅ, te cu sâ bí lè cu dùlù kwà cú,

19 wanóṅ gèr né teèn. Gèr dé loù sâ dé tueé sam. Bèh lo mé Càṅ lo síí naâ wón doón, gèr déi lo née teèn faá gèr bú hên no sam ngwéeh ye; déi ndeè ménâ wá ngwé ndé cú ndo.

20 Mò Càṅ Dueè jere kó ngwéh, à bò cieé gèr sâ kèb déi sòm wàgà ngwéh, sâ nuaré déi seèn làn lè ndé ngwéh. Njua mé Càṅ lé naá gií ménâ taán kwaá ndo, ye nyí nde né bò cieé sâ kèb déi som waga; nyí som waga nde né felè bòó mé nyí lé naá balé weh doò.

21 «Sâ bí dèn lòm làn, wanóṅ nuaré déi sé den né mbaá ye bí a: Kè *Nùà Còṅ hên! Kè à yíé! Mò à baá ménâ tueé, bí té temé teèn kwá njí.

22 Bò *Kristò dé kòkòb mé bò *sòn-Càṅ bò dé nyenyenè nde né cie bomó sue, bó nde né bò fém bóó bele, ye mò yieé né yieè, te bó bele weh gi bòó mé Càṅ lé balé kwaá naá mé njéh.

23 Mè bí tueé kwaá gi aá kèn, bí dèn lòm á làn.»

*Cuù *Huaán Nùàr*
(*Matíô 24:29-31; Lùk 21:25-28*)

24 «Loù sâ, jomo gèr hèllè, lou nde né yilí, weéh nde né cib,

25 bò mbentò ndeè né ké te vulúu suelé suagâ, bò njií mé né mé terreè ké te vulúu doón nde gi né jilí.

26 Jomo sâ bò nùàr nde né Huaán Nùàr ñené njií, à né te mvulu bège mé terreè mene *sum suagâ.

27 À nde né bò cìlì seèn kàn mé kàn wón doón temá njií, te bó nde koró bilí bòó mé à lé naá gií balé kwaá.»

13:9 13:9-11 Mat. 10:17-20; Lùk 12:11-12 13:13 13:13 Mat. 10:22 13:14 13:14 Dan. 9:27; 11:31; 12:11 13:15 13:15-16 Lùk 17:31 13:19 13:19 Dan. 12:1; Vuú 7:14 13:24 13:24 Es. 13:10; Ese. 32:7; Joël 2:10, 31; 3:15; Vuú 6:12 13:25 13:25 Es. 34:4; Joël 2:10; Vuú 6:13 13:26 13:26 Dan. 7:13; Vuú 1:7 † 13:28 13:28 Bó tou sâ yilá né "figuier".

Toú mé né kùr tueé
(*Matíô 24:32-35; Lúk 21:29-33*)

²⁸ «Bí kè wèh yoòr toú† túé-kùr hên. Mò bí ñene, à baá tóó, ñgweéh sâ bí kò gi aá, ye já baá dídì mà.

²⁹ Lòu mé Huaán Nùàr ndeé né teèn cuú né ménâ ndò. Mò bí ñene bò ñhèh kèkènè hèllè baá bóó bele, sâ bí kóó ye: baá bú, à baá dídì.

³⁰ Mè né tueé ye bí a, mé bò caphanê bò nde dóón kuú gií, sâ bò ñhèh hèllè bóó gi aá.

³¹ Vulú bô tàbè nde né leér yuo; ndóg bò ñgòr mò dé bòn nyímé ndé ñgwéh.»

Cieé cèrè jomò
(*Matíô 24:36-44*)

³² «Nuaá mé né cieé bú sâ kóó sòm teèn sam; nuaré déi cu sâ kó ñgwéh ndò. Bò cìlì Càn cieé sâ kó ñgwéh. Né mene Huaán nùà ñhèh, à cieé bú sâ kó ñgwéh ndò; gi cegé né Tele mé huún.

³³ Bí bòn feh bìi, bí té lóm cèr, wanóón bí cu sâ kó ndé ñgwéh.

³⁴ Den nde né faá nuaá mé nde né bèh gò ndeé nò. À yeé baá mé gò, à geé kwaá gi bò seé bò seèn seé, nùà kàn mé seé seèn, nùà kân mé seé seèn; ye gó-lóm a, dèn làn ma.

³⁵ Mò né mân, sâ bí dèn làn ndò, wanóón bí cu mé nùà gwà cuú nde né teèn kó ndé ñgwéh. Merré déi nde né liyilì, merré déi logòtenè, merré déi toò cieé, merré déi maánjògò.

³⁶ Mò à kar yuo kelà mene lòu, bí té gwàn mé à wàà, sâ bí né lóm.

³⁷ Njii mé mè né bí tueé hên, mè tueé njii né mé nùà dóón ndò, ye: Bí dèn dèn làn.»

14

Nyògò sòn felè Yeésò
(*Matíô 26:1-5; Lúk 22:1-2; Jân 11:45-53*)

¹ Sâ cieé koò mé bó yilá né *Páskà doò le aá cieé fà. Né cieé koò mé bó

yieé yeé breéd mé kulu teèn sam. Sâ bò *ngàñ sèmè dé kokoò mé bò *njí-sòu né ceér fòón, te bó sie Yeésò; bó ye, bó sie leér nde né bú lòu ndò, te bó wula sòm bú.

² Bó ye: «Sâ kò béh bú te cieé koò hên siè ñgwéh, wanóón bò nùàr nde né ñaáj.»

Kómó múmù felè Yeésò yurú njii
(*Matíô 26:6-13*)

³ Sâ Yeésò baá ké Betaní gwò Simôn. Simôn lé naà nùà beén veèn. Bó yeé baá yáb yieé, ma déi ñgoró nde kwarè Yeésò mé mbémbón* beé, kómó múmù mé keh tarè mân né lè dei; bó yilá né kómó sâ “nâr”. Ma doò kò sòm sòn mbémbôn ndò, à yurú njii gi Yeésò kómó sâ felè.

⁴ Bò nuaré déi yeé nde ñene njii ménâ, temé yulá bó lè, bó duóóm lètenè bòn tueé kuú ye: «À kómó sâ ménâ bóó beéh né dé kei wa?

⁵ Bó sé la go sòm nyegé naà lòu, bó kwa kám yuii tagár mé njeré déi teèn, bó haá bò saám bò nò.» Bó né ma doò teèn nde yii ndò.

⁶ Yeésò deên ye bó a: «Bí kwá ló ma hên nóón ménâ, bí bú temé lè bóó yulá né dé kei wa? Njii mé à né mè bóó hên né lom ñhèh bagaà beé mò dé gècên.

⁷ Dé bò saám bò, bí bó nde née cu dóón kóó ye. Cu mé bí baá gwaán dóón, bí nde né bó bagaà teèn bóó. Á, dé mò nò, béh bí nde cu née he wa?

⁸ Bí kwá à bóó; hên né njii mé à bóó komo né dé seèn. À mè kómó yoòr mân yurú njii né, te nyegé njii mé gò mò ké te sà mene.

⁹ Mè né tueé ye bí a, bèh mé Njàgà Bagaà nde né teèn ká lè wónje dóón ñgulí ndeé, nde né mé njàgà ma hên mene ñgulí bilí, te bò nùàr munò den bú teèn.»

*Yeésò beé bò *ngàñ sèmè jógó yii*
(*Matíô 26:14-16; Lúk 22:3-6*)

13:32 13:32 Mat. 24:36 13:34 13:34 Lúk 12:36-38 14:1 14:1 Ex. 12:1-27 14:3 14:3 Lúk 7:37-38 * 14:3 14:3 Jue né mbémbón dé maàn mé bò kwe né taá. Yilí taá sâ né “albâtre”. 14:7 14:7 Deut. 15:11

10 Yeé baá ménâ, Júdàs Iskariô mbòŋ cén déi lètenè bò yulà cùòb fà bò doô, nde ké yoòr bò ñgàŋ sèmè dé kokoô ndo, ye te nyí go haá bó Yeésò.

11 Bó yeé nde ñgweé njií mân, temé yila bó lè wogô, bó ye bó nde né bú kàgàlòŋ teèn haá yíi ma. À yila lom baá-re ceér foôn, te à jògò yíi Yeésò beè boòn.

*Yáb *Páskà*
(*Matiô 26:17-25; Lúk 22:7-14, 21-23; Jâŋ 13:21-30*)

12 Sâ cieé bú toò jògò mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, waà baá kèn. Bó né yeé huaán sòrŋgaŋ teèn ñoób, te bó yieé Páskà mé ñjéh. Cieé sâ yeé waà baá, bò mbòŋ ye Yeésò a: «Wò ye, béh ndé nyégé kwá nyí bèh Páskà yieé he wa?»

13 Yeésò tueé njií mé bò mbòŋ fà déi ndo, ye bó a: «Bí ndé ké lo, bí bò nuaré déi nde né mé lò nòmò felè kwaré, bí bèlè siè bú.

14 Gwà mé à yila nde né teèn, bí júée nùà gwà sâ a: Nùà fèh-ñjèh ye júée wò a, bó bò mbòŋ nyí Páskà yieé nde né te gwà dé heè wa?

15 À nde né bí gwà dé koô mân feh, né ké ter felè mbeí; bó ñjèh doón nyegé gi aá gwò kèn. Bí nyégé kwá béh yáb doó sâ.»

16 Bò mbòŋ foón gò ndo, bó nde ké lo, bó kwa gi ka doón faá Yeésò la naá bó tueé no. Bó nyegé kwaá baá-re yáb Páskà teèn.

17 Yeé baá liyili, Yeésò bó bò mbòŋ seèn yulà cùòb fà wa giù ndo.

18 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén lètenè bìi nde né mè go som. Béh bó doón mé ñgàb cên yieé bilí den né koó.»

19 Bó yeé ñgweé aá môn, kuún curú gi bó toò, nùà kàn duoóm mé Yeésò bie njií, ye bú a: «Ŋgweéh mè sam wa?»

20 Yeésò ye bó a: «Né ka cén déi lètenè bìi yulà cùòb fà hên, béh bó né mé ñgàb cên yieé bilí.

21 Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né kuú, nde né faá bó lé naá giù felè seèn nyagá kwaá no. Ñjèh cén, nuaá mé yíi keéh be teèn, jògò kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiin kuú. Sâ, beè nùà sâ, huom kela né mé bó sé bú ñàr ná ñgweh.»

Yáb Càŋ

(*Matiô 26:26-30; Lúk 22:15-20; 1 Kòrènt 11:23-25*)

22 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò weh breêd, à dua Càŋ teèn, à kolé haá bó, ye bó a: «Bí wèh, hên né ñgàŋ yoòr mò.»

23 À jògò weh ñgàb mbè ndo. À yeé vra gi aá Càŋ teèn, à haá njií bó, bó ñueé laré doón.

24 À ye bó a: «Hên né húóm mò, húóm ñgòŋ mé Càŋ ko nê, ber kuú né felè bò nùàr ñgûn.

25 Mè né tueé ye bí a, mè ndeè mbè déi mân ñué ñgwé ndé cú, ko ndeè baá dé feè ké te Lò Càŋe, mè ñueé cu ye.»

26 Jomo sâ, bó de bené ndo, bó foón gò, bó ñaá nde ké te tòr Olivie.

Ngòr Yeésò felè Pièr

(*Matiô 26:31-35; Lúk 22:31-34; Jâŋ 13:36-38*)

27 Wa ke teèn, Yeésò tueé njií mé bò mbòŋ seèn ndo, ye bó a: «Bí nde né mè durá si loó gií. Te mvù Càŋe né ménâ nyagá den. Càŋ ye, nyí nde né nùà mbieè wulá som. Bò mbieè seèn nde né lòu durá ñellé le.

28 Sâ, mo mè komo yuo cu aá lè cio, mè nde né ké Galilé ndeé, bí nde mè kwa nde né ké sâ.»

29 À yeé tueé gi aá mân, Pièr deên ndo, ye bú a: «Sâ mo bò déi né mene wò durá si loó, mè dé mò wò dùlà si loó ndé ñgwéh.»

30 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá dé jomò sé nde tuagá, sâ wò yaáŋ aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ñgwéh.»

31 Piêr den nyegé cuù ndɔ, ye bú a: «Sâ mè sam; bélò nde mene fà doón kuú gií, mè túé nyí ndé ngwéh ye mè wò kó ngwéh.» Bò mbòn déi tueé gi ménâ ndɔ.

Yeésò ké Gecemanè
(*Matiô 26:36-46; Lúk 22:39-46*)

32 Bó wa beré déi, bó yilá né bèh sâ Gecemanè. Wa ké teèn, Yeésò ye bò mbòn seèn a: «Bí dèn ngógò hên, mè nde aá Càṅ dua weh.»

33 À weh lom Piêr mé Jâk bô Jâṅ, bó bó nde kɔó. Sâ feh baá bú ter ṅellé, à baá lom mé kú dé gecên,

34 ye bó a: «Kú nde aá mè wulá. Bí dèn lè hên, bí té lóm cèr.»

35 À kwaá lo bó doó sâ ndɔ, à kela nde ser ké toò bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à die mbab nde doó, à né Càṅ dua, ye mo nde né boó, te Càṅ nyí te gèr sâ yí cú.

36 Ye bú a: «Baá, Tele mò, njeré déi wò táre yógó bèh. Mo né mân, ngòrò sòm yeè mè ngàb gèr hên kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, mé njéh mene, bó sér faá wò né gwaán nɔ.»

37 À yeé dua sòm aá, à cu cuù ká yoòr boòn, à waà, sâ bó baá gi lóm; ye Piêr a: «Simôn wò baá lóm wa? Né mene be lóm cén, bélò kóó gó sòm cú wa?

38 Bí nyimè dèn làn, bí né Càṅ dua, te *Sátàn bí mé veèn táb siè cú. Lòu sam, temé nùàr gwaán gi né njéh bagaà boó dág; njéh cén, yo né yuaásé.»

39 Jomo sâ à kwaá lo bó, à nde cu Càṅ dua, à dua cu ka bú faá à la naà dua nɔ.

40 À cu cuù ká yoòr bò mbòn, à waà, sâ bó baá gi cu lóm, dé goó keè sam cuú. Yeé baá ménâ, bó bèh tueé keèh kwà cú ndɔ.

41 À yeé cu cuù aá dé mbei tagâr, ye bó a: «Wa hên, bí nées lóm ye wa? Bí cèr ká ceèr. Wulu baá kèn. Baá cu. Kènê *Huaán Nùàr nde aá beè bò vevenê bò yilá.

42 Bí wùò ter, béh nde kwa bó. Kè hên baá gi nuaá mé go sòm né mè sâ.»

Bèh Yeésò sieè
(*Matiô 26:47-56; Lúk 22:47-53; Jâṅ 18:3-12*)

43 Yeésò nées sònò mân tueé den, Júdàs mbòn cén déi lètenè bò yulá cùòb fà bò doò kar waà ndɔ. À né mé nùàr kókoó mbaá jomo, bó né bele mé bòu beè-beè, bó né cu mé cùgò beè ndɔ. Bò *ngàn sèmè dé kokoò bó bò *nji-sòu mé bò kokoò bò dé lò tema njií né bó kɔó.

44 Sâ Júdàs mé nde né Yeésò go sòm doò naá gi bó njií mé à sé nde né boó tueé kwaá, te bó ṅene ko Yeésò mé njéh. Sâ à la ye bó a: «Mo bí ṅene mè baá nuaré déi kumó vra den, sâ né bú ma. Bí kèr ndê, te bí sie yuo mé bú, bí siè lòm bú tég.»

45 Júdàs hèllè yeé waà baá, à ṅoró nde yí kwarè Yeésò, à yilá bú, ye: «Njí fèh-njèh!» À vra kumó sie bú ndɔ.

46 Bò nùàr kem sue baá-re Yeésò yoòr, bó sie bú.

47 Nuaré déi soóm bòu seèn, mvur tena si njií nuaré déi tie doó; lé naà tie nùà seè ngàn sèmè dé koò.

48 Yeésò deèn ndɔ, ye bò nùàr a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hên kem nde gií né, te bí sie nùà yìb nɔ.

49 Ngweéh cieé doón mè lé njèh feh den beéh ké *gwà Càṅ koò wa? Béh bí lé naà kɔó, bí lé mè ké teèn siè ná ngwéh dé kei wa? Mé njéh mene, boó né mân, te yuo faá né te mvù Càṅe nyagá den nɔ.»

50 Jomo sâ bò mbòn durá si lo gi bú ndɔ.

51 Huaán ndà déi né dé seèn Yeésò jomo bele ndeé. À lé yoòr naá cegé mé cògò wagâ. Bó yeé sie aá bú,

52 à se si lo cògò hèllè, à dula yuo doó sâ lunturu.

*Yeésò ké te *mbàgà juù*
(*Matiô 26:57; Lúk 22:54-55, 63-71; Jâṅ 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Bó weh njií Yeésò ké toò ngàṅ sèmè dé koò ndɔ, sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoò bó bò kokoò bò dé loò mé bò njí-sòu baá gi ké teèn bilí den.

⁵⁴ Piêr lé naâ Yeésò jomo bele ndɔ. Njèh cén, à lé dé seèn go naâ gè jomo dàb. Wa ké lo ngàṅ sèmè dé koò, à yila nde yí cie lètenè caâ, à den nde kwarè bò gò, à né we ṅuagá den.

⁵⁵ Sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoò mé bò kokoò bò doóné né lom ngòr fòón, te bó sie Yeésò mé njéh, bó wula bú teèn. Mé njéh mene, ka yíé ṅgwéh.

⁵⁶ Nùàr ṅgún né mene bú nyeén yoòr còré kwaá, nyeén hèllè nde yuo seér lètenè boòn mé sòn hihiné.

⁵⁷ Bò déi né ter komó wuo, bó né felè seèn lòu tueé gobó seér, ye:

⁵⁸ «Béh lé naâ sònò seèn ṅgweé, à lé ye, gwà Càṅ dé koò mé bò nùàr lé meè naâ koó hèn, nyí nde né tulú som. Lè cieé tagár wa, nyí nde cu né déi ter meé kwaá; wa dé sâ bò nùàr bú koó mé ndé cú ma.»

⁵⁹ Bó né mene ménâ tueé, doóné né gi mé sòn hihiné.

⁶⁰ Ngàṅ sèmè dé koò komo wuo ter lètenè bò nùàr ndɔ, ye Yeésò a: «Bò nùà hèn né wò yoòr tueé njií mân, wò sòn kòmò bèh wa? Bó ye naàn á?»

⁶¹ Mé njéh mene, Yeésò lom bú sòn kòmò ṅgwéh gùm doóné. Yeé baá ménâ, ngàṅ sèmè dé koò doò ye bú a: «*Nùà Còṅ Njuna Càṅ terrèb né wò wa?»

⁶² Yeésò ye bú a: «Nyí né bú sâ. Kènê bí nde aá *Huaán Nùàr ṅenè njií, à nde né ké te be gaâ Càṅ terrèb den den, à cu cuù nde né lòu sâ njolò bìi te mvulu bègè ndɔ.»

⁶³ Te ngàṅ sèmè dé koò yeé nde ṅgweé njií mân, à sie ṅa cògò seèn nùà njèh yoòr, à né sònò tueé ye: «Sâ béh sònò bò nùàr bie soó cu nde né kei wa?»

⁶⁴ Ngweéh béh né gi mé tie ṅgweé ma. Nùà hèn né mé Càṅ ṅgeré. Wa bí ye naàn?» Bò nùàr gwaán laré doóné, ye à die aá ju kèn, bó wúlá bú wulá.

⁶⁵ Bò déi deèn lètenè boòn sâ, bó né bú dèh yoòr kulú su njií, bó vuob bú njolo, bó né bú tulú, ye bú a: «Ṃéné kó cú-re ṅenè, bò neì wò tulú né koó?» Jomo sâ bò sóji weh yuo mé bú ndɔ, bó né bú teèn bolé yíi.

Piêr bèh njó yaân

(Matîô 26:69-75; Lûk 22:56-62; Jân 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Sâ Piêr née ka cu sâ ké túno lètenè caâ ye. Ma seé *ngàṅ sèmè dé koò waà doó sâ,

⁶⁷ ṅene bú, à né we ṅuagá den, ke nyegé bú, ye bú a: «Ṃgweéh bì Yeésò nùà Najarêt hèn né yeé koó wa?»

⁶⁸ Piêr cam, ye ma doò a: «Mè dé sâ kó ṅgwéh. Wò jue né-re kei wa, mè ṅgwé kó ṅgwéh ndɔ.» Jomo sâ à yuo doó sâ, à nde njebá den yí tûtúlù. [Kwaá cèn tuaga ndɔ.]

⁶⁹ Ma seé doò ṅene njií cu bú, ye bò nùàr a: «Nùà hèn né cén déi lètenè boòn.»

⁷⁰ Piêr cam cu.

Den ser cu jomo sâ, bòó mé naâ teèn njebá, ye bú a: «Mé gècèn mene, wò né nùà cén déi lètenè boòn. Lòu sam, wò né nùà Galilê.»

⁷¹ Piêr cam cu déi, ye bó a: «Mè sam. Mò mè tueé né nyeén, Càṅ a dúágá mè a kà, mè nùà mé bí né tueé hèn kó ṅgwéh gùm doóné.»

⁷² À yeé tueé som aá, kwaá dé jomò tuaga ndɔ. À munó ko cu baá-re dé mé Yeésò la ye bú a: «Mé kwaá dé jomò sé nde tuagá wa, sâ wò yaán aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ṅgwéh ma.» À yeé munó ko aá ménâ, à yila yueé, à yueé yueé, njolo fulú gi.

15

*Yeésò ké toò *Pilátò*

(Matîô 27:1-2, 11-14; Lûk 23:1-5; Jân 18:28-38)

¹ Cieé ṅaga bò *ngàṅ sèmè dé kokoò bó bò kokoò bò dé loò bó bò *njií-sòu mé gùm mbàgà juù sâ doóné komo yuo lòu, bó bilí nde ju Yeésò

ke. Bó yeé tań gi aá, bó kaga bú, bó weh nde mé bú ké toò Pilátò.

² Pilátò bieé njií mé bú ndo, ye bú a: «Mgbè bò Jûf né wò wa?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né koo.»

³ Sâ bò ngan sèmè dé kokoò né lom njèh ngún mé bú sií njií.

⁴ Te Pilátò nde cu ye mé bú tueé njií, ye bú a: «Bó né mé wò sií njií den, wò né ngweé, wò sòn kòmò ngwéh wa?»

⁵ Mé njéh mene, Yeésò sòn kòmò cú. Dé sâ hiím yooó cu Pilátò mbaá.

Bèh ju felè Yeésò tenâ
(*Matió 27:15-26; Lúk 23:13-25; Jâń 18:39-19:16*)

⁶ Sâ te cu *Páskà doón, Pilátò né yeé nùà gwà cibì cén yi njií. Né yeé nuaá mé bò loó bò ye yi bú yií.

⁷ Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Barabâs. Bó bò wúlá-feh bò déi lé naâ bò loó bò soób, bèmè die teèn loó doón, nùàr kuú teèn. Bó yií bó gwà cibì mé njéh.

⁸ Yeé baá môn, cili nùàr naá nde baá-re ké yoòr Pilátò ndo, bó dua bú, te à boó cu bó faá bèh jomò no.

⁹ Pilátò ye bó a: «Bí ye mè a, yi nji bí Mgbè bò Jûf wa?»

¹⁰ Lòu sam, à lé naá gií koo, ye bò ngan sèmè dé kokoò bunó né Yeésò lòu, wa bó bú ká beè nyí sie haá njií né dé cí.

¹¹ À yeé baá ménâ bieé, bò ngan sèmè dé kokoò soób seér cu bò nùàr lòu, ye bó a: «Bí júée Pilátò a: yi nji sér bí Barabâs ma.» Bó tueé Pilátò ménâ ndo.

¹² Pilátò ye bó a: «Á, dé nuaá mé bí yilá né Mgbè bò Jûf hèn no, mè boó nde né mé bú kei wa?»

¹³ Bó tueé bomo njií ké ter, ye bú a: «Fágá nji bú te toú!»

¹⁴ Pilátò ye bó a: «À veèn boó naâ kei wa?» Mé njéh mene, bó koo lom né ké ter logó njií, ye bú a: «Fágá nji lóm bú te toú dé fagá!»

¹⁵ Yeé baá môn, Pilátò yi njií bó Barabâs ndo, ye te temé huom bò

nùàr lè. Jomo sâ ye bó tégé Yeésò nùàr, bó ndé fágá nji-re bú ké te toú sâ.

Bèh Yeésò selé
(*Matió 27:27-31; Jâń 19:2-3*)

¹⁶ Bò sóji weh nde mé Yeésò ké lè bógò ngómna, bó yilá bilí gi bò mbaábon ndo.

¹⁷ Bó su bú cògò déi bèlèsè mân. Bó nde foón wellè bò nùàgà, bó beéh faá tam no, bó sulí kwaá bú felè, bó ye né tam mgbè ma.

¹⁸ Bó né bú mbaàn haá, ye bú a: «Sié ngób, Mgbè bò Jûf!»

¹⁹ Bó né bú mé gor felè lurú, bó né bú dèh yoòr kulú njií, bó né toò seèn cemmé ndeé, bó né ké doó leéb suagá.

²⁰ Bó yeé selé wulu aá bú, bó huar som cu bú cògò bèlè hèllè yoòr, bó su cu bú cògò dé seèn. Jomo sâ bó weh nde baá-re mé bú ké bèh sâ, te bó faga wula bú.

Bèh Yeésò fagá
(*Matió 27:32-44; Lúk 23:26-43; Jâń 19:17-27*)

²¹ Bó yeé baá mé Yeésò weh ndeé, bó bò nùà Sirèn déi kwaré, yilí seèn né Simón, à né telè Alesándà bò Rúfús; sâ à naâ ngeh. Bó bó yeé kwaré baá, bó sie ba haá bú toú mé bó nde né Yeésò teèn fagá doò.

²² Bó wa beré déi, bó yilá né bèh sâ Gólgótà. Sâ tueé né ye: Gebá feèh.

²³ Bó ye te bó haá bú mbè mé lèh* déi teèn faá nó no, à berón.

²⁴ Jomo sâ bó faga njií bú te toú, bó vu geé weh gi bò cògò seèn mé bèi.

²⁵ Bó lé bú fagá naâ sâ lou baá lòn tarenèà maánjògò.

²⁶ Bó nyagá fagá kwaá njeré déi ké teèn, te se kwòm cioò seèn, ye: «Né Mgbè bò Jûf.»

²⁷ Bó faga njií bò yíb wúlá-feèh bò déi fà kwarè seèn, dé kàn mé toú seèn, déi te be gaá, déi te be ngoù, Yeésò lètenè. [

15:21 15:21 Rôm 16:13 * 15:23 15:23 Bó lèh sâ yilá né "myrrhe". Né kómó múmù ndo. 15:24 15:24 Ps. 22:18 15:28 15:28 Es. 53:12

28 Sâ doón yuo gi né faá né te mvù Cànɛ nyagá den ndɔ, ye: «Bó bú kulá yíí keéh né lètenè bò vevenê bò.»]

29 Nuaá mé kela doó sâ doón né feh jilí, né Yeésò teèn selé yíí. Nùà kàn ye bú a: «Cècàgà, ngweéh wò lé ye nyí nde né *gwà Càn koò tulú, te nyí me sòm cu bú te cieé tagáre wa?

30 Yìlì sòm-re feh yeè yìlì. Jògò súágà ke yí te touú sâ ye.»

31 Bò ngàn sèmè dé kokoò mé bò *njí-sòú né bú gbèg ménâ haá taré ndɔ, bó né lètenè bòn tueé kuú, ye: «À kɔ cegé né bò nùàr yìlì sòm, à feh dé seèn nùà njèh yìlì sòm kó ngwéh.

32 *Nùà Còɛ Mgbè bò Iserála bò a: súágà-re kènê yí te touú sâ, béh ɛne njolò, te béh kwaá njíí temé yoòr seèn.» Bòó mé né kwarè seèn fagá den doó né taré bú ménâ selé keéh ndɔ.

Cio Yeésò
(*Matiô 27:45-56; Lùk 23:44-49; Jân 19:28-30*)

33 Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yìlì laré cu ká doó doón, yìlì sòó gùm yòɛ loú tagár.

34 Yeé baá mé lou lòn tagár, Yeésò sòm hueh mé terreɛ, ye: «Eloyí, Eloyí, lemá sàbátaní?» Sâ tueé né ye: «Càn mò, Càn mò, bóó né naàn mé wò si lo né mè wa?»

35 Bò nuaré déi lètenè bòó mé né doó sâ yeé ngweé aá ménâ, bó ye: «Ŋgwé, à baá *Elí yilá.»

36 Cén déi nde dula dom wellê fùlù, à yíí njíí te mbè déi tanésé mân, à feéh kwaá te touú, à tíim haá njíí mé bú, te à njuar weh, à né sònò tueé ye: «Bí kwá, béh jògò ke ke, kɔ ngweé Elí sâ ndeè né waá, à mvelé sòm bú te touú wa?»

37 Yeésò nga cu mé terreɛ, jomo sâ à kuú ndɔ.

38 Cu sâ cògò *gwà Càn koò keér geé lèbòlé, yuoò ké ter, nde ba ké doó. Cògò sâ né kòn, né yeé mò ké gwà Càn cíí leér.

39 Sâ kwaá-taáb bò Ròm bò déi né kwarè Yeésò njebá den. À yeé ɛne Yeésò kuú aá ménâ, ye: «Mé gècèn mene nùà hèn né ɛnà Càn bòn.»

40 Ké teèn sâ bò véh lé naá teèn ndɔ, bó né ké bèh ndón-ndón njebá ke den. Lé naá bò Marí Magdalá bò Marí mèi Ják dé maàn bò José dim Ják; bó bò Salomê mé bò déi ɛnún lé naá koó.

41 Cu mé Yeésò lé naá ké Galilê, bó lé naá jomo seèn, bó né bú gam. Bó bó lé ká Jerusalem waá naá doón.

Bèh Yeésò furú
(*Matiô 27:57-61; Lùk 23:50-56; Jân 19:38-42*)

42 Sâ lou yuom gi aá, lé naá cuú mé nàɛ† *cieé sòú mene ndɔ.

43 Yeé baá ménâ, Joséf nùà Ari-matê waá. À lé naá nùà koò déi te *mbàgà juú, bó né yeé sòn seèn ngweé dé gècèn, à né yeé njolo mé *Lò Càn ke den ndɔ. À yeé waá baá, à kaga njolo, à nde ké yoòr *Pilátò, à dua bú komó Yeésò.

44 Te Pilátò yeé nde ngweé njíí, ye Yeésò kuú aá kèn mân, geí yògò bú. À yilá njíí kwaá-taáb hèllè, ye bú a: «Yeésò naá kuú wa?»

45 À yeé ngweé nyegé aá sònò kwaá-taáb doó, ye Joséf a: Ndé jógó wèh seèn komó sâ jògò ma.

46 Joséf nde ɛge wellê cògò nyógòr mân ndɔ, à mvuale sòm komó te touú, à vuob nyegé bú mé njéh, à jògò yíí njíí bú gè dòu lè sà. Bó lé sà sâ kweé naá kweéh. À teré ferá kwaá taá sònòbò.

47 Sâ né njolò Marí Magdalá bò Marí mèi José. Bèh mé bó lé naá bú teèn yíí njíí, bó lé naá ɛneé kwaá.

16

Lè cio komo yuoò
(*Matiô 28:1-8; Lùk 24:1-12; Jân 20:1-10*)

1 Cieé sòu sâ yeé kela baá, Marí Magdalâ bô Marí meì Jâk bó bô Salomê nde nge wellê bô kómó múmû, te bó nde komó Yeésò mé njéh waá nyegé.

2 Cieé naga mé sóndè bó komo yuo, bó nde ké te sà, sâ lou baá naga.

3 Bó né lètenè bòn tueé kuú, ye: «Te neì béh taá sònò sà teré som nde né kóó wa?»

4 Bó yeé wa, bó kwa tàgèrà taá hèllè baá gi ké jomo komo den.

5 Bó yila nde gè dòu ndò, bó nene njií huaán ndà déi né kèb be gaá den den, à né mé cògò wulésé mân yoòr. Bó yeé nde nene njií bú ménâ, veéh bóó bó njèh.

6 À ye bó a: «Bí té vèh. Ngweéh bí fón né Yeésò nùà Najarêt mé bó lé naâ fagá wulá doô mà. À komo yuo aá lè cio, à doó hèn sam cuú. Bí kè ní bèh mé bó lé naâ bú teèn cer kwaá hèn nò.

7 Bí ndé túé bô mbòn seèn mé Piêr mene, bí júée bó a: à nde né toò kelá, à nde ké Galilê. Bí ndé ké teèn, bí nde nene nde né bú ké doó sâ. Né faá à lé naâ bí tueé nò.»

8 Bó yuo kelá gè dòu ndò, bó fón doò, dùlù né bó yoòr su, bó né bené, bó nuaré déi túé ngwéh ndò. Lòu sam, veéh lé naá loôm bó njèh bóó dé gècèn.

Yeésò nené yuo kelá toò Marí Magdalâ

(Matíò 28:9-10; Jân 20:11-18)

[
9 Yeésò yeé komo yuo aá lè cio mé lòu sóndè toò cieé mân, à nené yuo kela logô toò Marí Magdalâ. À lé naâ Marí sâ càñ téhbeh yoòr kwógó som.

10 Marí yeé nene aá bú ménâ, à nde mé bô mbaábon tueé, sâ bó né mbà yueé.

11 À né mene bó tueé, ye bó a, Yeésò baá cu mé njolo, nyí naâ bú nené, mé njéh mene bó temé teèn kwá ní ngwéh.

Yeésò nené yuo kelá toò bô mbòn déi fà

(Lúk 24:13-35)

12 Jomo sâ Yeésò nde nené yuo kela cuú gèh déi toò bô mbòn déi fà, sâ bó né te loó maàn déi ndeé den.

13 Bó yeé nene aá bú, bó cu cuú, bó tueé cu mé bô mbeí. Bó cu temé teèn kwá ní ngwéh.

Yeésò nené yuo kelá toò bô mbòn yulá cùòb cèn

(Matíò 28:16-20; Lúk 24:36-49; Jân 20:19-23; Seé b. 1:6-8)

14 Yeésò nde nené yuo kelá baá-re toò bô mbòn dé yulá cùòb cèn doò, sâ bó né yáb yieé. À né bó mé taréfeh bòn nde, ye bó a: «Bóó né naàn mé bó né mene bí tueé, ye bí a, bó naâ mè mé njolo nené, bí temé teèn kwá ní ngwéh wa?»

15 Jomo sâ à ye bó a: «Bí ndé Njàgà Bagaà mé bô nùàr wón doón se yon.

16 Nuaá mé nde né temé teèn kwaá njií, bó kou bú nòmò Càñ, nde né yili yuo. Nuaá mé dé seèn temé teèn kwá ní ndé ngwéh, nde né ju die.

17 Bóó mé nde né temé yoòr mò kwaá doón nde né fém bóó: bó nde né tándulu mé yilí mò kwógó; bó nde né leba juù hihiné tueé.

18 Bó né mene sàb mé be sie, bó né mene kwóbé naga, njeré déi bó bó ndé ngwéh. Bó nde né be felè bô beén bô baá, bô beén bô sâ nde né taré yuo ndò.»

Yeésò ké te vulúu naá ndé

(Lúk 24:50-53; Seé b. 1:9-11)

19 Fehtoò beèh Yeésò yeé tueé gi aá bó mân, à komo naá yuo ké te vulúu ndò, à nde den nde ké te be gaá Càñe.

20 Bô mbòn yuo nde baá-re bèh doón, bó né Njàgà Bagaà se yon. Fehtoò beèh né be te seé bóòne kwaá, bó né fém mé terreb seèn bóó bele, te feh keéh ye, njií mé bó né tueé doón, né gi ngòr gècèn.]

Njàgà bagaà Lùk

Dògòtì ngòr felè Yeésò

1 Tele mò Teofil,

kóo ye, bò njií mé lo naâ ká lètenè beèh kelá dɔ́ɔ́n, nùàr ngún lo naá gi òdèbbè sâ ter nyagá kwaá.

2 Bó dɔ́ɔ́n tueé gi né nénág faá bòò mé lo naâ ké bèh duòòm ñené doô lé tueé naâ béh nɔ; Càn lo seé sâ haá naâ beè bɔ̀n.

3 Mè yeé ñene aá ménâ, mè nde cu ké jomo lè ndège fugo fɔ́ɔ́n ndɔ. Kènè tele mò, kwá mè bò njií sâ dɔ́ɔ́n nyagá kwaá bècènè te sòn mbeí,

4 te wò kɔ ye, bò njií mé bó lé naá gi wò feh dɔ́ɔ́n né gi bò ngòr gècèn.

Tebé ñàar Jân Bàptis

5 Cu sâ *Heròde lé mgbè te tàbè Judè ceér naâ kóó. Sâ nuaré déi né teèn, yilí seèn né Jakarí, à lé naâ *ngàn sèmè te bòn bò Abiá. Yilí veèh seèn lé naâ Elísábè; à dé seèn né ndùté ndùtù *Aròñ, ngàn sèmè dé koò.

6 Bó veèh fà dɔ́ɔ́n lo naá gi bò gècèn bò toò Càn, bó lé *sóú Càn mé ngòr Càn jolo ka beèh nág faá tueé nê nɔ.

7 Bó veèh fà dɔ́ɔ́n lé naá gi kulí, bó huaán ñar kwà ngwéh. Lòu sam, Elísábè lé naâ ñgiín.

8 Cieé déi seé ngàn sèmè lé bɔ́ naâ bòn bò Jakarí. Lòu sam, lé naâ toò bɔ̀n.

9 Bó yeé nde aá san ñgie, bó vu bèi faá gènnè bɔ̀n né tueé nɔ. Bó yeé vu cu aá bèi lòu sâ, Jakarí yieé kóó. À komo wuo ter, à yila nde yí gwà Càn koò, bèh san ñgieè.

10 Sâ te cu san ñgieè sâ, cili nùàr né dé bɔ̀n ká cie, bó né Càn dua.

11 Jakarí yeé baá yí lè mò san ñgie, cili Càn Nùà Dueè ñené yuo kelà kwarè kòò, kèb be gaá mân.

12 Jakarí ndɔó. Veèh yeé baá bú sie, feh ñellé bú ter.

13 Cili Càn ye bú a: «Té vèh Jakarí, Càn ngweé aá duaà yeè: Elísábè veèh yeè nde né huaán dé siib ñar, wò yilá bú Jân.

14 Wò nde né mé bú sagár kelá, bò nùàr nde né mé huaán sâ samé kuú ndɔ.

15 Lòu sam, à beè Càn Dueè nde né nùà dueè. À mbè kulù mé mbè taré ñúé ndé ngwéh. À dé seèn lè yuo lom ndeè né mé Cúcuí Ñagá yoòr.

16 À mé dà m bò huaán *Iserála ngún ká yoòr nùà Dueè Càn bɔ̀n weh cu cuù nde né kóó.

17 À nde né toò Càn mé terreb Cúcuí yoòr faá *Elí nɔ gɔ. À nde né bò tele bó bò huaán mé sòn cèn coró bilí. À feh dilí nyegé bò dúágá-tie bò ceér gècèn, te bó ña bò didilí bò, bó kɔ Càn. Sâ dɔ́ɔ́n, à nyegé kwaá gi né bò nùàr, te bó kela den Fehtoò bɔ̀n.»

18 Cili Càn yeé tueé gi aá, Jakarí den seér cuù ye bú a: «Hèn, mè mò baá gi kuúm, veèh mò kulí gi aá ndɔ. Mè mò kɔ nde né naàn ye né ngòr gècèn wa?»

19 Cili Càn ye bú a: «Mè né Gabriya, ké toò Càn seé bɔ́o yeé mè. Càn ye mè a, ndé wò ngòr bagaà hèn tueé.

20 Mè yeé tueé aá wò, wò saán á? Wò sòn túé ndé cú; wò kènè den nde aá mùmúr, kɔ cu mé bò njií hèn dɔ́ɔ́n ndeè yuo gi aá ménâ, sâ ye. Mè tueé wò, yuo nde né ménâ ndɔ.»

21 Sâ ká cie bò nùàr baá lòu híim seér, bó né Jakarí kela den, bó njií mé à bɔ́o den né yí gwò kó cú.

22 Jakarí yuo kelà ndɔ, à sòn túé cú. Bò nùàr ñene kɔ baá-re teèn ye, yí gwò njeré déi naâ bú njolò ñené yuo kelá. Sâ ñhèh dɔ́ɔ́n, Jakarí bó me lom aá mé be mé be, sòn baá kúb.

23 Nde nde, bò cieé seé seèn yeé ceré baá, à nde cu ye lo.

24 Jomo sâ veèh seèn Elísábè tomo lèi ndɔ. Veèh yeé ñene aá ménâ,

à mé njéh leér gɔ seér lòù. Wa gi mene weéh tìn, à né ka lòù leér gɔ.

À ye:

²⁵ «Kùsèm Càn Dueè Fehtoò mò, à ke njií aá mè njolo yoòr, à horó sòm aá mè fegùli beè bò siíb kèn.»

Tebé ñààr Yeésò

²⁶ Lèi Elísábè yeé baá weéh ténjén, Càn tema njií cìli seèn Gabriya ké Galilê, te loó Najarêt,

²⁷ yoòr mbò yàgà déi, yilí seèn né Marí. Bó sua kwaá né bú lòù ye. Yilí si seèn né Josêf, à né lè gèh bò nùàr mgbè *Davíd.

²⁸ Cìli Càn wa ké teèn, yila nde gwò yoòr Marí, ye bú á: «Kùsèm mè né wò bieé, wò né mé fùgò beè Càn. Nùà Dueè né jomo yeè.»

²⁹ Te Marí yeé nde ñgweé njií gèh njàb bú sâ, feh ñellé bú ter; ye sâ né gèh bieé kei wa.

³⁰ Cìli Càn ye bú a: «Té vèh Marí, njolo Càn né yoòr yeè.»

³¹ Wò nde né ma mé lèi hueèh ñaá, wò ñar huaán dé siíb, wò yilá bú Yeésò.

³² À nde né nùà dueè kóó; bó bú dé seèn yilá nde né ñunà Càn nùà njèh ké ter te vulúu. Càn Dueè nde né bú kɔgɔ jògò bò seèn *Davíd haá.

³³ À felè bò huaán *Iserála dé cu dɔɔŋ cer lom nde aá kóó; kɔgɔ dé seèn baá dé kèi cèn ndɔ.»

³⁴ Marí ye cìli Càn a: «Mè née mò siíb kó ñgwéeh ye nɔ, gèh dé sâ bóó seér nde né naàn wa?»

³⁵ Cìli Càn ye bú a: «Cúcuí Ñagâ ka waà nde né felè yeè kóó, terreè Càn ké ter te vulúu nde né cemé felè yeè si. Huaán mé wò nde né ñar sâ, né dé cí mé bó bú yilá nde né nùà joloò, Ñunà Càn Dueè.

³⁶ Elísábè meí yeè né mé lèi ndɔ. À baá gi mene kuúm, mé njéh mene lèi seèn kènê baá weéh ténjén, à nde né huaán dé siíb ñar. Sâ bò nùàr lo ye, ma ñgiín huaán ñar nde cu né he wa?

³⁷ Mè tueé wò, njií mé né Càn yɔgɔ sam.»

³⁸ Yeé baá mân, Marí ye bú a: «Mè né nùà seè Càn Dueè. Bú a, bó felè mò faá wò tueé nê nɔ.» Cìli Càn kwaá lo bú ndɔ.

Marí ké lo Elísábè

³⁹ Lè mbèh sâ, Marí wuo ter kwar ndɔ, à sòm gò, à ñaá nde lom aá ké te bò tòre lè lò Judê, à wa lè lò sâ, te loó déi.

⁴⁰ À kela nde ké lo Jakarí, à yila kweh gwò yoòr Elísábè, à bie bú.

⁴¹ Te à yeé nde bie njií Elísábè mân, huaán jilí toró Elísábè lè. Cúcuí Ñagâ samé yila bú yoòr,

⁴² à sòm hueh, ye Marí a: «Càn ká doó lètenè bò vèh dɔɔŋ kulu kela né wò. Huaán yí lè yeè sâ, Càn bú nyeén gi aá kèn.

⁴³ Á hèn, kè cú-re ndɔ: meí Fehtoò mò ká yoòr mò kóó nde seér cuú né dé kei?»

⁴⁴ Kè kú, wò yeé baá mè bieé, huaán samé toró gi mè ká lè.

⁴⁵ Njua yeè wa, wò né sòn Càn ñgweé, wò né ndèm kwaá njií, ye njií mé Càn lé tueé naà nyí dɔɔŋ, à nde né bóó gií ma.»

Bené Marí

⁴⁶ Marí deèn ndɔ, ye:

«Môn, mè né Nùà Dueè mé temé mò mene seén.

⁴⁷ Temé mò né mé Càn Yilí-nùàr sagár dé gècèn, à mè yilí sòm aá kèn.

⁴⁸ Lòù sam, mè mbátágà nùà seè seèn mbaá, ye nyí nde né njolo yoòr mò ke njií. Ñgweéh kènê mbelèm nùàr hihiné nde aá mè bèh dɔɔŋ keí laré mà.

⁴⁹ Lòù sam, Càn terreè né be seèn felè mò sòm keèh. Yilí seèn né jolosé.

⁵⁰ Cu dɔɔŋ Càn nde né bò ñgwé-tie bò jere kóó.

⁵¹ Càn terreè baá lè seé seèn mé be seèn.

Bò dúágá-tie bò baá mé njéh lòu ndugó seér.

⁵² Ndègè bò mgbè bòn calé baá kèn. Càn mò baá bó doó komó su njií.

À ter som njií seér bò lòu bò.

⁵³ Bòó mé cùè né bó sie, à né bó koó. À jomo be be kwogò njií seér bò lilieé bò.

⁵⁴ À hèn ndeè *Iserála nùà seé seèn gam,

à né bú munó, à né béh jere kóó,

⁵⁵ faá à lo tueé kwaá naá mé tele beèh Abrahâm

bó bò ñuna seèn nò,

ye nyí nde né bò nduté ndütù bòn gam,

nyí gam den nde né bó dé nyèmà mé nyèmà.»

⁵⁶ Marí bô Elísabè bók ké sâ weéh tagár, à nde cu ye lo.

Njàr dé Jân Bàptís

⁵⁷ Cu ñàr Elísabè yeé waá baá, à ñar kwa huaán dé siíb.

⁵⁸ Bò nùàr seèn mé bò mbeí seèn yeé nde ñgweé njií gèh bagaà mé Càn Dueè naá Elísabè bók sâ, bó kem nde gi teèn, bó bó samé gi dón.

⁵⁹ Huaán yeé baá cieé téndelé, bò nùàr ndeè bú *ñgór ñóób, bó ye yili seèn né cu Jakarí faá tele seèn nò.

⁶⁰ Meí ye bó a: «Sam, yili seèn né Jân.»

⁶¹ Bó ye bú a, sam ndò, Jân yili nùàr bòn déi sam.

⁶² Yeé baá ménâ, bó me bie njií Jakarí yili huaán mé be.

⁶³ Jakarí me bieé njií bó béh toú déi, à nyagá kwaá bó yili huaán teèn, ye yili seèn né Jân. Bó hiím laré mé njéh doó dón.

⁶⁴ Sòn Jakarí komo logó doó sâ ndò, à yila keéh Càn ké ter seèn njií.

⁶⁵ Veéh kwaá njií bò nùàr be yoòr mé bò nùàr te loó kukwarè mene. Ngóg dé sâ ñgulí yon cu lè lò Judé kèb dé ké te tòre bèh dón.

⁶⁶ Bòó mé né ñgòr hèn ñgweé dón, né ké lè munó, ye huaán bú sâ ndeè nde né naàn wa? Mé gècèn

mene, à lé yoòr naá mé terreb Nùà Dueè.

Bené Jakarí

⁶⁷ Cúcuí ñagá samé yila Jakarí tele huaán yoòr ndò, à yila ñgòr *sòn-Càn tueé, ye:

⁶⁸ «Bí sén Nùà Dueè, Càn bò huaán *Iserála seèn;

ñjolo seèn né yoòr bòn, à bó yili som aá kèn.

⁶⁹ À nùà terrèb mé nde né béh yili som

ñagá som keéh né lètenè bò nduté ndütù mgbè *Davíd nùà seé seèn,

⁷⁰ te yuo faá à lé naá gi sònò bò sòn-Càn bò léi toò tueé keéh ndò.

⁷¹ À lo ye, nyí nde né béh toò bò bònò bò mvelé som;

wa bòó mé né béh bar dón terreb felè beèh kwà ndé ñgwéh ma.

⁷² Sâ dón ye te nyí kò bò jògò bò jere,

te ñgòn nyí mboón faá jolo né nò.

⁷³ Sâ lé naá jègè seèn toò Abrahâm tele beèh dé koó,

⁷⁴ wa nyí ndé né béh beè bò bònò bò mvelé som,

ye te béh bók seé nyí, béh vèh cú;

⁷⁵ te cieé dón béh beè nyí den lom jolosé, dilisé ndò.

⁷⁶ Dé yeè huaán mò, bó wò yilá nde né sòn-Càn,

Càn mé terreb dón né beè seèn.

Lòu sam, wò nde né toò Nùà Dueè kelá,

wò nyegé kwaá bú ceér.

⁷⁷ Wò bò nùàr seèn tueé nyegé nde né kóó,

ye bó a, Càn nde né bó yili som,

à kulu som gi bó veèn yoòr ma.

⁷⁸ Lòu sam, Càn beèh né Càn húóm-temé dé gècèn,

à nde né felè beèh faá ñuerré lòu nò baá den,

⁷⁹ te bòó mé né te cibi bèh cìò cer den

yuo kela gi bèh ñagá,

te à gule beèh lemé njií te ceér còŋe.»

⁸⁰ Huaán né kulá ndo, temé né taré ndeé, à nde den seér ké ya dueè. Nde nde, cu yeé wulu baá, à yuo kela ye ké toò bò huaán *Iserálà bèh ngòr Càn seè.

2

*Nàr dé Yeésò *Kristò* (*Matíò 1:18-25*)

¹ Lè nàm sâ Sesár Agústè lé naà nyàgà-nùàr dé wón doón yie.

² Lé naà nyàgà-nùàr dé toò jògò. Sâ mgbè te tàbè Sirí né Kirinûs.

³ Ye nùà kàn a, ndé yilí seèn lo seèn nyagá kwaá ma. Neì doón né lo seèn yuo ndeé.

⁴ Josêf dé seèn yuoô ké Galilê lè loó Najarêt, à né te lò Judê ñaá ndeé, à nde né ké Betelehem lo mgbè *Davíd tele bòn dé léi jògò,

⁵ te bó nyagá yíi bô veèh seèn Marí jomo bòn. Sâ Marí né mé lèi.

⁶ Bó wa ké Betelehem ndo. Nde nde, cu yeé wulu baá,

⁷ à ñar kwa ndoón* seèn, à waga kwaá bú cògò yoòr, à cer kwaá njií bú te ngàb toú mé bó haá yeé bò nyam nyure teèn. Sâ gwà mé bò kìn cer yeé teèn yuú gi aá, bó bèh teèn kwà cú.

Cilì Càn ké ya dueè yoòr bò tèn

⁸ Sâ te lò Judê sâ, bò tèn déi né yeé ké ya dueè ter den ñagá, bó né bò mbieè bòn ke.

⁹ Yeé baá loú sâ lètenè cibí, cilì Càn Nùà Dueè déi ba kar suagá ter felè bò tèn, *sùsùm Càn sie bó, veèh kibí su bó yoòr.

¹⁰ Cilì Càn ye bó a: «Bí té vèh, mè ndeé bí ñàgà bagàa tueé weh, nùàr doón nde né mé ñjéh samé.

¹¹ Lan ké lo *Davíd, bó ñar aá nuaá mé nde né bí yili sòm. Né *Kristò, *Nùà Còŋ, Fehtoò bìi.

¹² Bí nde né bú dé seèn ñené kóó, né huaán mbògò, bó waga kwaá né

bú cògò yoòr, à né lè ngàb mé bó haá yeé bò nyam nyure teèn cer den.»

¹³ Bò tèn yeé ke, bò cilì Càn ngún kem wa cuú aá kèn. Bó né Càn ké ter seèn njií, ye:

¹⁴ «Càn ké ter te vulúu né duesé! Còŋ baá ká doó lètenè bò yíé-temé bò seèn.»

¹⁵ Bò cilì Càn yeé kem ñagá cu aá ké te vulúu, bò tèn ye: «Béh jògò nde ké Betelehem njií mé Càn Dueè né béh tueé hèn ñené wellé ye.»

¹⁶ Bó sòm gò ndo, bó né ké lo ñaá ndeé. Bó wa, bó kwa Marí bô Josêf, bó ñene njií tógotí né lè ngàb mé bó haá yeé bò nyam nyure teèn cer den.

¹⁷ Bó yeé ñene aá ménâ, njií mé cilì Càn naá bó felè huaân tueé doón, bó se kwaá gi cie.

¹⁸ Bòó mé lé naá gi ñgweé doón, geí laré bó.

¹⁹ Marí bò njií sâ doón ñgweé kwaá den né felè, à né teèn munó den.

²⁰ Jomo sâ, bò tèn foón cu gò, bó né ndeé, bó né Càn ceceér seèn go. Bò njií mé bó la naá ñené mé bó naá ñgweé doón, bó seèn laré gi bú teèn. Né nág faá cilì Càn la tueé naá bó no.

²¹ Huaán yeé baá mé cieé téndelè, bó *ñob bú ngór ndo. Bó yilá bú yilí Yeésò faá cilì Càn lo naá gi yilá kwaá te meí nde ye lèi seèn weh no.

*Yeésò ké *gwà Càn koò feh keèh*

²² Yeé baá te cieé mé bó *sené yeé bò meí faá *sóu Músi lé naá tueé no, Josêf bô Marí weh nde mé huaán ké Jerusalem te bó feh keèh bú toò Càn ndo,

²³ faá né te mvù Càn tueé no, ye bò ndoón† dé sisiib doón né gi bò gà dé Càn ma.

²⁴ Kò bó haá *semé faá sóu Càn tueé nê ndo: vògòb fà, mò sam, kórkódog ma.

²⁵ Sâ nuaré déi lé naá ké Jerusalem teèn, yilí seèn né Simeòŋ, né nùà dilí, nùà dùlà-Càn ndo. Cieé doón, à né nuaá mé nde né *Iserálà yili

* 2:7 2:7 Huaán toò jògò. 2:21 2:21 Lé. 12:3; Lúk 1:31 2:22 2:22-24 Lé. 12:6-8 2:23 2:23 Ex. 13:2, 12 † 2:23 2:23 Huaán dé toò jògò.

som kela soó; à lé yoòr naâ mé Cúcuí Nágâ ndo.

²⁶ Lé naá gií bú toò tueé kwaá, ye bú a: «Wò ndeè kú ndé ngwéh, kò wò ñene aá *Nùà Còṅ mé Càn Dueè ndeè né temá njií, sâ ye.»

²⁷ Loù sâ Cúcuí Nágâ jɔgɔ njií bú ke gwà Càn koò ndo. Joséf bô Marí weh waà mé huaán te bó boó felè seèn faá sóú tueé nê nɔ.

²⁸ Simeôn yeé nde ñene njií huaán mân, à jɔgɔ sie bú beè, à né Càn seén, ye bú a:

²⁹ «Kùsèm Càn Dueè, kènê ndéb yeè jegé baá.

Kwá nùà seè yeè yuo gò mé dolé mene.

³⁰ Loù sam, mè ceér còṅ mé njolo ñene baá kèn.

³¹ Wò bú nyegé kwaá né toò bò nùàr doón.

³² Né ñagá mé lò nùàr wón doón nde né wò teèn ñené kóó.

Iserála nùàr yeè be ter som njií nde né mé bú ndo.»

³³ Tele bô meí yeé nde ngweé njií Simeôn baá felè huaán ménâ tueé, geí si njií bó doó.

³⁴ Simeôn kulu bó ndo, ye Marí meí seèn a: «Càn huaán hên balé som keêh né te ké Iserála nùàr ngún dielé gi ju felè seèn; te ngún yili yuo gi mé bú ndo. À nde né ciè den. Mé njéh mene, nùà ngún nde né bú lòu bar seér.

³⁵ À nde né mùnò bò nùàr cie salé su gií. Dé yeè wò meí, loù sâ wò lè yulá nde né faá bòu taâb naâ wò sieé nɔ.»

³⁶⁻³⁷ Sâ ma déi lé naâ teèn, yili seèn né Ánà, à lé naâ *sòn-Càn ndo. Né ñunà Fanuêl, tele boòn dé koò lé naâ Asêr. Ma sâ lé baá ma kuúm ndo, nyèmà seèn lé baá yulá téndelé cùòb nèà. À lé naâ siíb jɔgɔ, bô si boó cegé nyèmà téhbeh, si kuú kwaá lo bú. Ma sâ lo seé Càn boó beéh suútenè mé cíbítenè mene: à né gwà Càn yagá, à né yáb jolo, à sòn mé Càn duaà dù ngwéh.

³⁸ À yeé nde cu aá gwà Càn loù sâ, à ñene njií huaán mân, ye Càn a: «Kùsèm, mè vra baá wò.» Bòò mé né cu doón kela den, ye Càn nde né Jerusalem yili som doó, à yila bó kùr huaân seè ndo.

Ké Najarêt cuú cuú

³⁹ Joséf bô Marí yeé boó gi aá faá *sóú Càn Dueè né tueé sâ, bó bò huaán foón gò loò, bó cu cu ke Galilé, lè loó Najarêt.

⁴⁰ Huaán né kulá, à né taré ndeé, à né mé kékon mene kulá, à né Càn yoòr mé gécên mene huóóm.

Yeésò mé nyèmà yulá cùòb fà

⁴¹ Sâ nyèmà doón bò tele Yeésò né yeé bèh cieé koò *Páskà ké Jerusalem ndeé soó.

⁴² Nyèmà déi bó yeé baá cu mé gò, sâ Yeésò baá nyèmà yulá cùòb fà, à nde ké teèn ndo.

⁴³ Wa ké teèn, Páskà yeé gi aá, tele bô meí nde cu lo, Yeésò le dé seèn ké sâ mé be, tele bô meí kó ngwéh,

⁴⁴ bó dé boòn ye, merré déi Yeésò bó bò mbeí gɔ né kóó. Bó yeé baá ménâ munó, bó kò lom aá gò ndo, bó gɔ soó gùm cieè te bó nde ye bú lètenè bò nùàr boòn foón, bó né bú lètenè bò mbaáboòn foón yon ndo.

⁴⁵ Bó yeé bú ñéné cú, bó ñaá nde cu bú ké Jerusalem foón ke.

⁴⁶ Bó nde bú kwa baá ké *gwà Càn koò, sâ baá te cieé dé tagáre. À né yí lètenè bò fèh-ñèh bò den den. Njií mé bó né feh doón, à né felá, à né bó ñèh bieé ndo.

⁴⁷ Njií mé à lé naâ tueé doón, lé naá gií bò ñèh nùà kógòn. Gèh kógòn bú sâ lé naâ bò nùàr doó doón geí laré.

⁴⁸ Te tele bô meí yeé nde ñene njií bú ménâ, hiím yɔgɔ bó dé tueé. Meí deèn ndo, ye bú a: «Huaán mò, sâ wò boó né béh kei? Kè kú, bèh tele yeè né wò ndio, béh né wò foón kán.»

49 Ye bó a: «Bí mè fón gò né mé ngei wa? Bí kó ngwéh ye, mè sé la né ká gwò Tele mò wa?»

50 Mé njéh mene, bó ngwé kòmò ngwéh.

51 Yeé baá ménâ, à komo wuo ter ndo, bó bó fón gò, bó nde cu Najarêt. À ngweé den ka sòn bòn méménâ cu doón. Bò njií mé né kelá sâ doón, meí né teèn munó den.

52 Yeésò né kulá ndeé, à né kogón naá, temé né Càn mé bú nore ndeé, né bò nùàr mé bú nore ndeé ndo.

3

*Ngòr Càn sònò Jân Bàptis
(Matíò 3:1-12; Mârk 1:1-8; Jân
1:19-28)*

1 Sâ mgbè dueè mé yilí né Tibér *Sesâr cer aá mgbè ké Rôm baá nyemà yulà cùòb tìn. Cu sâ ngómna ké Judé lé naâ Pónsè *Pilátò. Sâ *Heròde mgbè cer né dé seèn ké Galilê. Dìm seèn Filíp mgbè cer ké Itùrè bô Trikoník. Lisaniàs dé seèn lé naâ mgbè ké Abilên.

2 Bò *ngàn sèmè dé kokoò cu sâ lé naâ *Hána bô Kayíf.

Jân nuna Jakarí né lòu sâ ké ya dueè den, à ngweé Càn baá bú ngòr seèn sònò tueé kwaá.

3 À komo wuo ter ndo, à nde ké kwarè nòmò Jurdên, à né mé ngòr Càn te tàbè sâ se ndeé, ye bò nùàr a: «Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé, bí ndê, bí weh nòmò Càn, te Càn kulu sòm bí veèn yoòr.»

4 Hên yuo né faá Esáyà *sòn-Càn lé naá giì te mvù Càn nyagá kwaá no, ye:

«Hueh nuaré déi né ké ya dueè ngulí den, ye:

Bí tó nyégé ceér nùà Dueè tòò,
bí tó dilí nyégé bagasé!

5 Bí né ngobe cu yuú nyegé,
bí né bò tòr mé gbég doó legé njií,
bò ceér gogobò né tóó dilí nyegé,
bò lùgò né ceér dueè furú nyegé,

6 te bò nùàr nene kò gèh dé mé Càn ye
te nyí yili sòm bó.»

7 Cìlì nùàr ngún kem wa giì ká yoòr Jân bèh nòmò Càn kou ndo. Ye bó a: «Bí bò gèh ngòbò, nèi ye bí a, temé né Càn mé bí lè yulá, bí dùlà ndê, wanóón bí nde né gèr beè seèn néné wa?

8 Sâ bí bó-re faá Càn gwaán né ndo, te feh keéh ye, kènê bí kweéh seér aá temé kèn. Bí té mé huún bìi mbaá túé kú ye: Abrahâm tele beèh dé koò né teèn. Bí kóó ye, Càn né mé terreb bò taá hên kwellé seér te ña bò nduté ndùtù Abrahâm.

9 Mè tueé bí, mbògò fa gi aá kèn, baá gi ka toú. Tou mé tàb dé bagaá wá ngwéh doón, bó nde né bú tuar komo fuú njií.»

10 Cìlì nùàr duoóm mé bú bieé njií ndo, ye bú a: «Á sâ, béh bó naàn wa?»

11 Jân ye bó a: «Nuaá mé cògò né bú beè fà, bú a, há nuaá mé njéh teèn sam cén. Mò né yáb, bú a, gè lòu ndo.»

12 Bòó mé weh yeé kàgàlòn lampôn bilí wa giì, te Jân kou bó nòmò Càn. Bó né Jân ménâ bieé ndo, ye bú a: «Á béh no, dé koò, béh bó naàn ndo wa?»

13 Ye bó a: «Mò bí baá kàgàlòn lampôn weh, bí wèh lòm ká faá *sóú tena kwaá nê no.»

14 Bò sóji né taré bú ménâ bieé ndo, ye: «Á dé beèh no, béh bóó nde né naàn ndo wa?» Jân ye bó a: «Bí té bò nùàr kàgàlòn beè mbembaá wèh bèlè, bí té nuaré déi nyeén yoòr còrè sù, bí kó lòm kàgàlòn weèh bìi, sâ gi aá.»

15 Sâ cìlì nùàr né yeé *Nùà Càn kela den ndo, bó ye merré déi Jân baá Nùà Càn sâ kóó.

16 Jân tueé ñagá bó ndo, ye bó a: «Mè sam, mè dé mò bí kou lom né mé nòmò. Nuaré déi baá jomo ndeê, taré kela né bú mé mè. Né mene yuú débágâ seèn, mè wúlú ngwéh nuaá

mé nde né yuií débágâ seèn se. À bí dé seèn kou nde né mé Cúcuí Njagâ bô we.

¹⁷ À beè né mé suún, à nde né mvum bô tülù mé njéh nyegé geé, te à kwaá mvum te mbèñ seèn, à tülù kobo su njií ké tuar te we mé nyímé bèh.»

¹⁸ Jân tueé keéh baá-re bó Njàgà Bagaà te bô ngòr hihiné faá bèh ménâ kókoó mbaá ndo.

¹⁹ Sâ né bèh mé Jân lé naâ mgbè *Heròde teèn nde kwa keéh. Lòu sam, Heròde lé naâ Herodiàs veèh òm seèn Filíp gwò ngaá kwaá. À lé naá cuù bô seé vevené déi ngún boó ndo.

²⁰ Te à nde cu ye baá-re dé koò déi saáb veé: à nde kela cu Jân ké gwà cibì, à sie yií.

*Nòmò Càn kou dé Yeésò sâ Jân
née gwà cibì yílá ngwéeh ye
(Matíò 3:13-17; Màrk 1:9-11)*

²¹ Cìlì nùàr yeé kou gi aá nòmò Càn, Yeésò yila kela ndo, Jân kou sòm bú. Yeésò yeé weh aá nòmò Càn, à yeé baá Càn dua, vulú gulu logó ké ter,

²² Cúcuí Njagâ yuo kelà ké teèn faá gùm vògòòb no, né ká felè seèn suagâ. Hueh déi né ké jomo te vulúu ngulí, ye: «Wò né huaán yíé-temé mò; temé mò né lè mé wò nòré.»

*Dògòtì bô nùàr Yeésò ké jomo
(Matíò 1:1-17)*

²³ Mé Yeésò lo nde seé duóòm, sâ à baá njèh nyemà yulà tagár. Sâ bó lé naâ munó, ye à né nuna Joséf ndo. Joséf lé naâ nuna Hèlì.

²⁴ Hèlì nuna Matatà; Matatà nuna Leví; Leví nuna Melkí; Melkí nuna Janayí; Janayí nuna Joséf;

²⁵ Joséf nuna Matiàs; Matiàs nuna Amos; Àmòs nuna Nahûm; Nahûm nuna Èsèlì; Èsèlì nuna Naggáyì;

²⁶ Naggáyì nuna Maâtè; Maâtè nuna Mátatíàs; Mátatíàs nuna Semeyín; Semeyín nuna Josêk; Josêk nuna Jódà;

²⁷ Jódà nuna Joanaàn; Joanaàn nuna Résà; Résà nuna Sorobábèl; Sorobábèl nuna Salatièl; Salatièl nuna Nerí;

²⁸ Nerí nuna Melkí; Melkí nuna Àdí; Àdí nuna Kósàm; Kósàm nuna Elmadâm; Elmadâm nuna Êr;

²⁹ Êr nuna Yeésò; Yeésò nuna Eliesêr; Eliesêr nuna Jorím; Jorím nuna Matâtè; Matâtè nuna Leví;

³⁰ Leví nuna Simeòñ; Simeòñ nuna Júdá; Júdá nuna Joséf; Joséf nuna Jonâm; Jonâm nuna Eliákìm;

³¹ Eliákìm nuna Méléà; Méléà nuna Menâ; Menâ nuna Mátálà; Mátálà nuna Natân; Natân nuna Davíd;

³² Davíd né nuna Jèsè, Jèsè né nuna Jobéd; Jobéd nuna Boòs; Boòs nuna Salâ; Salâ nuna Násòñ;

³³ Násòñ nuna Aminádàb; Aminádàb nuna Admîn; Admîn nuna Arnî; Arnî nuna Eserôm; Eserôm nuna Farésà; Farésà nuna Júdá;

³⁴ Júdá nuna Jakôb; Jakôb nuna Isâk; Isâk nuna Abrahâm; Abrahâm nuna Tára; Tára nuna Nakôr;

³⁵ Nakôr nuna Serûk; Serûk nuna Rágò; Rágò nuna Falék; Falék nuna Èbèr; Èbèr nuna Salâ;

³⁶ Salâ nuna Kayinâm; Kayinâm nuna Arfasâk; Arfasâk nuna Sêm; Sêm nuna Noê; Noê nuna Lamêk;

³⁷ Lamêk nuna Matusálà; Matusálà nuna Hénòk; Hénòk nuna Jarêd; Jarêd nuna Maleleèl; Maleleèl nuna Káyínàn;

³⁸ Káyínàn nuna Enòs; Enòs nuna Sètè; Sètè nuna Àdàm. Àdàm dé seèn né nuna Càn.

4

*Bèh Yeésò mé veèn taâb
(Matíò 4:1-11; Màrk 1:12-13)*

¹ Bó yeé kou sòm aá Yeésò nòmò Càn, à yuo kelà ké sòn nòmò Jurdên ndo, sâ Cúcuí Njagâ baá gi bú yoòr

ngulí den, derré njií bú ké ya dueè ndɔ.

² *Sátàn né bú mé veên ké teèn cieé yulà nèà taáb soó. À njeré déi sònò nágá kéh ngwéh. Bò cieé sâ yeé gi aá, cùè yila bú sieè.

³ Sátàn ye bú a: «Mɔ wò né ka Njunà Càn bòn, jògò júé ke ye taá hên a, ñá ke sér ye.»

⁴ Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càn nyagá den ye: Nùàr mé ndândaà sér yili lòm ndé ngwéh ma.»

⁵ Sátàn nde weh ñáá mé bú ké ter. Mvúár cén à feh laré bú lò nùàr ká doó doón,

⁶ ye bú a: «Mè terreb felè bòn doón haá nde né mé wò; bò njií mé né teèn doón, mè haá gi nde né beè yeè ndɔ. Lòu sam, né dé mò, bó lé naâ mè haá njií. Mɔ mè gwaán né nùàr haá, né beè mò.

⁷ Sâ, mɔ wò cemmé né toò mò, bò njií hên doón nde gi né dé yeè.»

⁸ Yeésò ye bú a: «Né gi te mvù Càn nyagá den ye: Cémme cége toò Càn Dueè Nùà koò yeè, wò die lom bú.»

⁹ Sátàn weh njií cu bú ké Jerusalem, à weh ñáá mé bú ké te ndón *gwà Càn koò, ye bú a: «Mɔ wò né ka Njunà Càn bòn, sâ ló súágá ké doó lòu;

¹⁰ né gi te mvù Càn nyagá den ye: Càn nde né bò cili seèn felè yeè tueé, te bó ke nyegé wò;

¹¹ ye: bó nde né wò teter kwaá sie, te wò gule te taá déi cén cú ndɔ.»

¹² Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càn nyagá den ye: Té Càn Dueè Nùà koò yeè sòn féla.»

¹³ Sátàn yeé tab ke aá Yeésò mé veên bèh doón ménâ, à jògò nde ngogó cuè ye.

*Bèh ducoóm seé Yeésò ké Galilé
(Matíô 4:12-17; Mârk 1:14-15)*

¹⁴ Jomo sâ Yeésò som gò, à nde cu ké Galilé; sâ Cúcuí Nágâ né bú yoòr ngulí. Ngóg seèn ngulí yon baá-re lè lò sâ bèh doón.

¹⁵ À né bò njèh te bò *gwà sòu feh bele. Bò nùàr né bú bèh doón seèn ñellé ndɔ.

Bò Najarête bò

(Matíô 13:53-58; Mârk 6:1-6)

¹⁶ Cieé déi Yeésò wa cu ké Najarêt, loó mé à lé kula naâ teèn. Yeé baá lou sòu, à nde yila cu gwà sòu faá bèh jomò nɔ. À komo wuo ter bèh njèh janê,

¹⁷ bó weh haá keéh bú mvù Esáyà *sòn-Càn ndɔ, à komo kwa beré déi mé né teèn nyagá den ye:

¹⁸ «Cúcuí Càn né felè mò, à balé som aá mè,

te mè tueé bò saám bò Njàgà Bagaà. À mè tema njií né ká yoòr bò nuaá mé né lòu tené le, ye mè a, júé bó a: bó mvelé yuo aá ma.

Mè nde né mé bò cùgò njolo bò tueé ndɔ,

ye bó a: bó nde né njolo ñené.

Càn mè temà né te mè mvelé som bò doón,

¹⁹ mè ye bò nùàr a: Hên baá nyemà mé Càn nde né bó jere teèn koó ma.»

²⁰ Yeésò yeé janê gi aá ménâ, à cib mvù, à haá njií cu mé nùà seè, à den nde doó ndɔ. Bò nùàr gwà doón ke ngaga le mé bú.

²¹ À den cuè ye bó a: «Bò njií mé bí né gi te mvù Càn ngweé hên doón, lan mboón né cí.»

²² Bò nùàr yeé nde ngweé njií bò ngòr bebagaà mé Yeésò né tueé hên, bó seèn ñellé bú doó doón, hiím yogó bó, bó ye: «Njgweéh hên né ka ñunà Josêf wa?»

²³ Yeésò ye bó a: «Né môn, mè né koó ye, bí nde né kàn si, ye mè a: Nùà lèh, lò táre feh yeè mé be yeè. Bí tueé nde né ye: Bò njií mé wò lé naâ ké Kapernahûm boó doón, béh lé naá gi ngweé; ndê, bó dèn á môn ká lo yeè ndɔ.»

²⁴ À den cuè, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né *sòn-Càn a: dèn

méné naàn, ndóg à lo seèn líe ndé ngwéh.

²⁵ Né gècên bòn, wanɔ́ɔ́n cu déi lé naâ ká lè tàbè *Iserála teèn, lé naâ lè nàm *Elí, nom lé naâ gùm nyemà tagár mé kwèh kelá. Cùè lé naâ die, ka ɔ́ɔ́n wón ɔ́ɔ́n. Sâ Elí né doó. Bò ma kú ngún né mene kwarè seèn gèr ñené, Càn lé bó tán ná ngwéh,

²⁶ à Elí tema njií seér yoòr ma kú déi lè loó Saréptà, te tàbè Sídon.

²⁷ Lé naâ faá bèh ménâ lè nàm Elisê sòn-Càn déi ndo; ká lè tàbè Iserála hèn, bò beén-veèn bò lé naâ teèn ngún. Càn lé Elisê ké yoòr bòn témá nji ná ngwéh, ye te à taré som bó. Nàmân nùà Sirí déi nde taré yuo seér kóó.»

²⁸ Te bò nùàr ké *gwà sòu yeé nde ngweé njií mân, temé ñaâ bó lè,

²⁹ bó kem wuo ter, bó sie yuo kela mé Yeésò cie, bó tulu ña mé bú ké cueè tòr mé loó cer né teèn sâ, te bó nde bú ñaár som.

³⁰ Yeésò kar kela seér cu lètenè bòn, à foón gò.

Nùàr mé càn tándulu yoòr (Mârk 1:21-28)

³¹ Yeé baá môn, Yeésò nde lè loó Kapernahûm; né te tàbè Galilé sâ ndo. Lòu sòu déi à duóm cu bò nùàr ñèh feèh.

³² À yeé baá feh, hiím seér bò nùàr dé hiím. Lòu sam, à lé bó ñèh feh loóm naâ faá nùà ñèh no.

³³ Sâ lè gwà sòu sâ, nuaré déi lé naâ teèn, à né mé càn tándulu yoòr. À loó njií ké ter, ye:

³⁴ «Óè! Yeésò nùà Najarêt, wò ndeè né béh wulá som wa? Béh bí né lè keé-re? Mè né gi ndègè yeé kóó, wò dé yeé né jolosé, Càn wò temà né kóó.»

³⁵ Yeésò pam bú ndo, ye bú a: «Húné sòn yeé, yùò kélâ lè nùà hèn wágácén.» Tándulu jege si njií nùà hèllè doó toò bò nùàr, yuo kelà ɔ́ɔ́n, à bú njeré déi bó ngwéh.

³⁶ Geí laré bò nùàr gwà ɔ́ɔ́n. Bó né lètenè bòn bieé kuú, ye: «Hèn né gèh ngòr dé heè? Kè kú, à né mé terreb mé felè bò càn mene, à né tueé, bò càn né sòn seèn ngweé, bó né lè bò nùàr durá yuo kelá gií.»

³⁷ Ngóg Yeésò ngulí ɔ́ɔ́n cu baá-re lè tàbè sâ bèh ɔ́ɔ́n.

Bò beén bò ngún taré sòm (Matíô 8:14-17; Mârk 1:29-34)

³⁸ Yeésò komo wuo ter ndo, à yuo kelà lè *gwà sòu sâ, à nde ké gwò Simôn. Sâ gùnà Simôn né baán, á né mé dùlù kagâ. Yeé baá ménâ, bó bòn Yeésò, te à taré som bú teèn.

³⁹ Yeésò geér nde doó yoòr seèn ndo, à pam dùlù hèllè, dùlù kem yuo ma doó yoòr, à komo wuo ter doó sâ, à bók haá bó yáb.

⁴⁰ Yeé baá liyilì, bò nùàr weh waà mé bò beèn bò feh hihiné ká yoòr Yeésò. À né bó be yoòr baá bele, à taré som gi bó.

⁴¹ Bò tándulu durá yuo gi lè bò nùàr ngún ndo, bó né ké ter loó njií ye: «Ígweéh, wò dé yeé né Nùnà Càn mà!» Yeésò pam bó ndo, à yiín bó sòn tueé. Lòu sam, bó lé naâ ñené kóó ye à dé seèn né *Nùà Còn.

Yeésò ké Judé bèh ngòr Càn tueé (Mârk 1:35-39)

⁴² Cieé ñaga maánjògò Yeésò komo yuo kela gwò, à nde ké ya bèh ndón-ndón. Bò nùàr yeé baá bú foón, bó nde kwa bú ndo, ye te bó bó den le, bó ye te à yùò cú.

⁴³ À tueé seér ye bó a: «Kò mè nde lè bò loó déi ndo, mè nde Njàgà Bagaà felè *Lò Càn se. Càn mè tema kuú naâ dé cí.»

⁴⁴ À yeé tueé gi aá mân, à yuo ndo, à nde ké Judé ngòr Càn te *gwà sòu se ɔ́ɔ́n bele.

5

Bò mbòn Yeésò dé toò jògò (Matíô 4:18-22; Mârk 1:16-20)

¹ Cieé déi Yeésò lé naâ ké sòn tub Jenesaréte* njebá den, bò nùàr né bú beè kaàŋ sie, ye te bó ŋweé kwa ŋgòr Càŋ.

² À ñene njií bò kòm déi fà ndo, bó né ké sònò nòmò, bò siè-ŋgò bò teèn sam, bó né yí dùà ndoór† yaga den.

³ À ñaá yila te kòm dé Simôn, à den nde doó, ye Simôn a: «Ndé, kògò ndé sèr mé njéh yí dùà.» Bó yeé baá yí dùà, à duóòm bò nùàr ŋgòr Càŋ tueê.

⁴ À yeé tueé gi aá, à tueé njií mé Simôn ndo, ye bú a: «Kògò ní sèr cú yí bèh legeè, te bí bò mbeí yeé jògò vu ke ke yí sâ ye.»

⁵ Simôn ye bú a: «Dé koô, hèn né ka lè sòn yeé, wanóŋ béh naâ mé njéh vuú ñagá, béh njeré déi kwà ñgwéh.»

⁶ Bó yeé nde vu njií mân, ŋgò yuú lè déi. Bó né tulu, ndoór duóòm aá tenê.

⁷ Bó né bò mbeí mé kòm déi ci yilá njií, te bó ndeè gam bó teèn. Bó yeé waà baá, bó yila ŋgò soòm, bó sòm sòm sòm, kòm fà doóŋ yuú gi, ye kò nyí jiím yila dùà.

⁸ Simôn Piêr yeé ñene aá ménâ, à die cemmé nde toò Yeésò, ye bú a: «Fehtoò mò, té ká kwarè mò dèn ndê, mè né nùà veèn.»

⁹ Simôn né tueé, veéh né bú sie, sie bó bò mbeí doóŋ mé gèh ŋgò sieè bú sâ.

¹⁰ Sâ bò mbeí Simôn déi lé naâ teèn, yilí boòn né Ják bô Jâŋ, né bò ñunà Jebedê, veéh lé naâ bó ménâ sie ndo. Yeésò ye Simôn a: «Té vèh, wò kènê ña seér nde aá kòrò-nùàr.»

¹¹ Yeé baá ménâ, bó kògò kwaá njií bò kòm yí cie ndo, bó vu lo gi ñjèh doóŋ, bó yuo bele bú.

*Nùà beén veèn déi taré soòm
(Matíò 8:1-4; Mârk 1:40-45)*

¹² Yeésò yeé baá lè loó déi, nùà beén veèn déi waà ndo. À ñene njií Yeésò, à die sulí nde toò seèn, ye bú a: «Kúkùr yeé, dé koô, mo wò né

gwaán, wò nde né mè taré sòm, mè den cu ñagásé.»

¹³ Yeésò kema njií bú be yoòr ndo, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, taré yùò tarè.» Beén nùà hèllè nyimé yuo doó sâ ndo.

¹⁴ Yeésò luóm bú, ye bú a: «Càŋ a bó wò tueé nuaré déi. Ndé lòm ké yoòr *ŋgàŋ sèmè, wò feh keéh bú yo yeé, wò haá bú gèh dàgà beén sâ, faá Músi lo naâ tueé no, te bò nùàr ñene kò seér teèn.»

¹⁵ Yeésò né seèn nùà beén veèn doó dé luóòm luóm den, ŋgóg Yeésò né dé ŋgulí ŋgulí ñeí. Yeé baá ménâ, cìlì nùàr ŋgún bilí waà, te bó ŋgweé ŋgòr seèn, te à taré sòm bele bó ndo.

¹⁶ À né yeé bó taré sòm, à né yeé ké ya bèh ndóŋ-ndòŋ ndeé, à né Càŋ teèn dua.

*Nùà gule kuú déi taré soòm
(Matíò 9:1-8; Mârk 2:1-12)*

¹⁷ Cieé déi Yeésò né ñjèh feh den, sâ bò *Farisiên mé bò *nji-sòu né doó. Bó lé yuo belé naâ lè loó hihiné te tàbè Galilê mé tàbè Judê; lé teèn nde bilí naâ mé bò Jerusalem bò mene. Càŋ né lom Yeésò terreb haá, à né bò nùàr taré sòm bele.

¹⁸ Bò nuaré déi jògò waà mé nùà gule kuú déi; à né te ndagáa cer den. Bó né ceér foón te bó yila nde mé bú yí toò Yeésò.

¹⁹ Lón sam mé bò nùàr. Yeé baá môn, bó nde ñaá komo loó seér feh gwà; bó segé yí keéh bú teèn mé ndagá mene, bó kwaá njií bú doó toò Yeésò ké lètenè bò nùàr.

²⁰ Yeésò yeé ñene, ye temé boòn doóŋ né lom yoòr nyí ménâ, à ye nùà beén a: «Nùàr mò, bò veèn yeé gi aá wò mé njéh kèn.»

²¹ Bò ní-sòu mé bò Farisiên munó baá-re ye: «Nùà hèn ye nyí né nei wa? À feh seèn faá Càŋ no weh né dé kei ndo wa? Nuaré déi né mé terreb veèn nùàr kulú soòm wa? Né lom Càŋ.»

22 Yeésò yeé ñene múnò bòn né ménâ, ye bó a: «Bí ménâ munó né dé kei?»

23 Beè biì, taré kela né tueê ye: Bò veên yeé gi aá wò mé njéh kèn, wa né: wùò ter, gègòò wa?

24 Bí kóò ye: ká doó doón *Huaán Nùàr né mé terrebe veên kulú sòm teèn.» À den cuù baá-re, ye nùà gule kuù doó a: «Mè ye wò a: wùò ter, wèh ndagá yeé, ndé á lo.»

25 Nùà hèllè komo wuo ter toò bò nùàr doó sâ, weh ndagá seèn, fòón gò loô. À né gò, à né Càñ seén.

26 Geí laré bò nùàr doó doón. Veéh yila bó lè, bó né Càñ teèn seén yií, ye: «Lan béh naâ mé njèh kèkènè ñené kuú.»

Bèh Leví yilâ

(Matíò 9:9-13; Mârk 2:13-17)

27 Yeésò yuo kela ndò, à ñene njií nuaré déi né ké gwò bèh seê seèn den den. Yilí seèn né Leví. À né yeé kàgàlòn lãmpôn weh. Yeésò ye bú a: «Yùò bèlè mè.»

28 À vu lo bò njèh seèn doón, à yuo bele bú.

29 Jomo sâ Leví ne haá Yeésò kùrmò ndò. Dàm bò mbeí mé weh yeé kàgàlòn lãmpôn mé bò nuaré déi lé naá gi teèn, bó bó né bècènè yieé den.

30 Bò *Farisiên mé bò njií-sòu bòn yeé ñene aá ménâ, bó yila mé bò mbòn Yeésò ndugó njií, ye bó a: «Bí bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò mé bò vevenê bò yáb bècènè yieé bilí né dé kei wa?»

31 Yeésò yeé ñgweé aá ménâ, à ye bó a: «Bò beén bò né yeé mé koró nùà lèh kóó, dèn ñgwéh bò tetarê bò.

32 Mè hèn nde kuú naâ bò vevenê bò ká yoòr mò yilâ njií, te bó kweéh seér temé, dèn ñgwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(Matíò 9:14-17; Mârk 2:18-22)

33 Bò nuaré déi waà kwarè Yeésò ndò, ye bú a: «Bò mbòn Jân né yeé yáb jolo, bó né Càñ dua; bò mbòn dé

bò *Farisiên né yeé ménâ bóò ndò. Bóó né naàn mé bò dé yeé kò lom né yieé mé ñueê, bó jòlò ñgwéh wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Loù mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bí nde né bò mbeí tueé ye bó a, jòlò yáb wa? Dé sâ ndóg.

35 Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mò bó ñgaá sòm aá bó siì fù beè, bó ndeè jolo ye bòn.»

36 À den cuù mé kàn déi ndò, ye bó a: «Nùàr cògò feê ñà wèh bèh, à lab dé cuùm mé njéh. Mò sam, à nde né cògò dé feê mbaá tená kuú; dé cuùm bú siè kòmò ndé ñgwéh ndò.

37 «Bó tàgà mé kulu feê lè ñguú cuúme si kwá bèh ndò. Mò sam, tàgà nde né jelá, ñguú keér, mbè ber nde doó. Bó nde né be te mbè vu, bó vu be te ñguú ndò.

38 Mò bó baá mbè mé kulu feê si, bó bú si kwaá yeé lè ñguú feê.

39 Déi né cu teèn: mò nùàr ñueé meh gi aá mbè loô kèn, à mbè dé kìn gwàn ndé cú, à ye: beè nyí, mbè loô huòm kela né kóó.»

6

Lùà loù sòu kwalé yieé

(Matíò 12:1-8; Mârk 2:23-28)

1 Loù sòu déi bò Yeésò yeé baá te ñueh yolò gò kelá, bò mbòn seèn yila lùà kwalé weh, bó né segé yieé.

2 Bò *Farisiên deèn ndò, ye bó a: «Bóó né naàn mé *sòu beèh né yíin, bí né lùà loù sòu kwalé yieé wa?»

3 Yeésò ye bó a: «Njií mé *Davíd nùà njèh lé naâ bóò doó, bí née jáné kè ñgwéh ye wa? Loù sâ cùè lé naâ bó bò nùàr seèn sie,

4 à yila nde te gwà Càñe, à nde jògò weh yáb mé bó lé kwaá loò naâ ké toò Càñ, à yieé, à haá njií bò nùàr seèn kèb déi, bó yieé ndò. Sâ bí né kóó ye, né yeé jolo, bò *ñgàn sèmè yieé cegé yeé kóó.»

5 Yeésò den cuù ye bó a: «Bí kóó ye, *Huaán Nùàr né cieé sòu yògò.»

*Nuà be ñemâ déi**(Matíô 12:9-14; Mârk 3:1-6)*

⁶ Yeé baá cu loù sòu déi, Yeésò yila nde lè *gwà sòu, à né ñjèh teèn feh den. Nuaré déi lé naâ gwò sâ teèn, be gaâ seèn né ñemásé.

⁷ Sâ bò *ñjì-sòu mé bò *Farisiên né Yeésò mé ju taáb kwaá, ye mo à taré som nuà sâ loù sòu, te bó sie bú teèn.

⁸ Sâ Yeésò né gi munnò bòn kó ndo, ye nuà mé be ñemâ doô a: «Wùò ñjéba ter njolò bò nuàr.» À komo wuo ter ndo.

⁹ Yeésò ye bò nuàr a: «Mè bie ñjì né mé bí: Sòu bì ye naàn wa? Ye loù sòu béh bó ñjèh bagaà wa, béh bó sér dé veèn wa? Ye huom kela né nuàr loù sòu yili soom wa, dé nuàr wulá seer wa?»

¹⁰ À né bó doó doón ke laré. À tueé ñjì mé nuà be ñemâ doô, ye bú a: «Ñèbbè be yeè nebbè.» Nuà hèllè nebbè be ndo, be seèn taré yuo.

¹¹ Te bó yeé nde ñene ñjì baá-re ménâ, temé ñaá bó lè, bó yila lètenè bòn bieé kuú, te bó kwa ceér felè Yeésò.

*Bò mbòn Yeésò yulà cùòb fà**(Matíô 10:1-4; Mârk 3:13-19)*

¹² Lè cu sâ, Yeésò ñaá nde ké te tòre bèh Càñ duaà. À dua ñagá mé Càñ.

¹³ Yeé baá maánjògò, à yilá ñjì bò mbòn, à balé weh yulà cùòb fà lètenè bòn, à yilá bó bò mbòn tebê.

¹⁴ Lé naâ: Simôn; ye yilí seèn déi baá cu Pièr ma. Lé naâ mé André òm Pièr ndo, Jâk bô Jân, mé Filip bô Bartelemî,

¹⁵ Matíô bô Tomâs, mé Jâk ñuna Alfê bô Simôn nuaá mé gwàn bèh dé mé bò kìn den felè bò loó bò doô,

¹⁶ bô Júdas ñuna Jâk mé Júdas Iskariô sarnyé Yeésò.

*Bò nuàr ñjèh feèh, mé bò nuàr taré soom**(Matíô 4:23-25)*

¹⁷ Bó bó yeé suaga cuù aá ké te tòre, bó waà te bela. Sâ bò mbòn seèn déi ñgún mé cili nuàr né doó

bilí den. Bò déi yuoó ké Jerusalem mé bò loó déi lè tàbè Judê. Bò déi yuoó ké Tîr bô Sídon kwarè nòmò koó.

¹⁸ Bó nde giù bèh ñgòr Càñ sònò Yeésò ñgweé, te à taré som bó ndo. Bò mé lé naâ mé tándulu yoòr lé naâ giù loù sâ taré yuo.

¹⁹ Nuàr doón né lom lege ndeé te bó kema kwa bú. Terreb déi lé naâ yoòr seèn yuo, né bó doón taré som ndo.

*Bò saâm bò mé bò lilieè bò**(Matíô 5:1-12)*

²⁰ Yeé baá môn, Yeésò ke ñjì bò mbòn seèn ndo, ye bó a:

«Samésé né bí bò saâm bò; *Lò Càñ né dé bìi.

²¹ Samésé né bí bòó mé né kènê mé cùè;

bí nde né yieé fulu.

Samésé né bí bòó mé né kènê yueé; bí nde né ja wa.

²² Samésé né bí ndo, mo bò nuàr baá bí bunó, bó né bí faá bò mbaà bò no ke ñjì, bó né bí selé, bó né bí seb, ye bí né bò mbòn Huaán Nuàr fí.

²³ Mè tueé bí, bí sàmè sér dé bìi cu sâ lòu, bí né tàbè dobo, ye sàgà bìi né ké te vulúu ñgún ma. Bí té ñjeré déi munnò; né seé bòn, bò tele bòn lé naâ bò *sòn-Càñ bò faá bèh mân bunó ndo.

²⁴ Bí bò lilieè bò, dé bìi né seér gèr. Sàgà bìi gi né ñgúlú sâ, bí sàgà déi ké toò kwà ndé cú.

²⁵ Bí bòó mé né jùjùòb kènê yieé, gèr né felè bìi teèn, ké toò bí né bò cùè bò.

Bí bòó mé né ja kènê kioó, gèr né felè bìi teèn; ké toò bí nde né mé yué kwaré, bí nde né mé kú vuagá kuú ndo.

²⁶ Gèr né felè bìi teèn, mo bò nuàr doón né bí lòu seèn seér. Lòu sam, bò tele bòn lé naâ bò sòn-Càñ bò dé kòkòb ménâ seèn ndo.»

Nùà b̀̀nò gwaàn
(*Matíò 5:38-48; 7:12a*)

27 Yeèsò ye bó a: «Bí b̀̀ò mé né ngòr mò ngweé, bí gwàn b̀̀ò b̀̀nò b̀̀ò bìi gwaàn, bí b̀̀ó seér bó bagaà.

28 Mò b̀̀ò nùàr né bí duagá, bí kúlú sér bó lòù. Mò bó né bí jamé, bí dùà sér Càn felè b̀̀òn lòù ndò.

29 Mò nuaré déi né wò geí mbaá b̀̀ó weh, kék cú bú geí kèb déi, à b̀̀ò ndò. Mò nuaré déi né wò c̀̀gò wagá ngaá weh, húár há bílí bú mé c̀̀gò suù yeè mene.

30 Mò nuaré déi né wò njeré déi dua, há bú teèn. Mò nuaré déi né wò njèh weh, té bú bié.

31 Bí bó mé b̀̀ò nùàr faá bí ye b̀̀ò nùàr a, bó mé bí nò.

32 «Mò bí gwaán lom né b̀̀ó mé né bí gwaán, sà nei seèn bí vra nde né kóó wa? Ngweéh né mene b̀̀ò vevenê b̀̀ò, bó né gi b̀̀ò mbeí b̀̀òn gwaán komo wa?

33 Mò bí bagaà b̀̀ó njií lom né mé b̀̀ó mé b̀̀ó yeé bí bagaà, sà beè bìi né njèh kàm déi wa? Ngweéh né mene b̀̀ò vevenê b̀̀ò, bó né gi méná lètenè b̀̀òn b̀̀ó kuú ndò wa?

34 Mò bí hùà haá lom né mé b̀̀ó mé nde cu né bí hùà haá, sà beè bìi né njèh kàm déi wa? Ngweéh né mene b̀̀ò vevenê b̀̀ò, bó né gi dé sà lètenè b̀̀òn haá kuú ndò wa?

35 Dé bìi, bí gwàn sér b̀̀ò b̀̀nò b̀̀ò bìi lòù, bí né bó bagaà b̀̀ó seér. Bí há b̀̀ò nùàr hùà teèn. Mò bí baá bó haá, bí sòm temé teèn. Bí kóó ye, bí nde né sàgà dé koò kwa. Càn mé né ké ter te vulúu, bí nde né b̀̀ò ñuna seèn ñaá. Lòù sam, à dé seèn né Càn húóm-temé felè b̀̀ó mé né be seèn seb, à né Càn húóm-temé felè b̀̀ò jélá-temé b̀̀ò mene d̀̀óñ.

36 Bí kó lòm b̀̀ò nùàr jere, faá Tele bìi Càn né yeé bí jere kóó nò.»

Ju felè nùàr tená g̀̀ò
(*Matíò 7:1-5*)

37 «Bí té ju felè b̀̀ò mbaábìi mbaá tená g̀̀ò, te Càn ju felè bìi téná cú. Bí

té nùàr dúagá, te Càn bí dúagá cú. Bí kúlú ní veèn b̀̀ò mbaábìi doó, te Càn kulu sòm ye b̀̀ò veèn bìi lè seèn ndò.

38 Bí há b̀̀ò mbaábi teèn, Càn nde cu né bí haá; bó me kwaá cu nde né bí kàn déi, bó né baá, kèb déi né doó sueé kelá. Mòu mé bí né b̀̀ò nùàr njèh teèn me haá d̀̀óñ, Càn bí me haá cu nde né teèn.»

39 Yeèsò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Tácugó yeé mbeí be dèrrè bèh; mò sam b̀̀ò mbeí fà d̀̀óñ nde né ké dòù lùgò vulú sue yilá.»

40 À ye bó a: «Mb̀̀òñ a, dèn méné naàn, à kóó táre kélá ngwéh mé ngàñ. Kò lòù mé mb̀̀òñ weéh baá kèn, sà à baá ye mé terreba faá ngàñ nò.»

41 À den cuù ye bó a: «Mbeí mò, wò yeè tò mò nyurè dé njolò mbeí yeè ñene keéh naá he, mé gùm ndilí toú d̀̀óñ né wò njolò ñgelá den, wò cí ñéné ngwéh wa?

42 Wò ye bú a: Mbeí nyí, kwá nyí ge sòm wò tò mò nyurè njolò! Wò gùm ndilí toú njolò yeè ñéné ngwéh, wò bú tò mò nyurè njolò ge sòm nde né naàn wa? Nùà lòbò-kàn, j̀̀gò mvúá sòm lógo ndilí toú dé njolò yeè; mò njolo ñagá baá, wò ge sòm ye nyure dé njolò mbeí yeè.»

Tou b̀̀ò tàb seèn
(*Matíò 7:16-20; 12:33-35*)

43 «Tou dé bagaà tàb dé veèn wá bèh. Tou veèn tàb dé bagaà wá bèh ndò.

44 Bó tou dé kàn ñene kò né mé tàb seèn. Mè tueé bí, kaánkan mángòrè wá bèh. Nyie ngòbò màkpelàn wá bèh ndò.

45 Nùà bagaà lè né mé b̀̀ò njèh bebagaà, à cie sòm keéh yeé b̀̀ò njèh bebagaà. Nùà veèn lè né mé b̀̀ò njèh vevenê, à dé seèn cie sòm keéh yeé b̀̀ò njèh dé vevenê ndò. Bí kóó ye, sònò nùàr yuo kela yeé njií mé né lè seèn goón den.»

Gwà déi bô mbei
(Matíô 7:24-27)

⁴⁶ «Bí mè Nùà dueè, Nùà dueè, yilá kuú né dé kei mé bí sòn mò ngúngwéh wa?

⁴⁷ Nuaá mé né ká yoòr mò ndeê, né ngòr mò ngweé, né ménâ bô dɔɔŋ,

⁴⁸ mè bú me njií nde né mé nuaá mé nde aá gwà seèn meé. À lé naâ bèh cu, à si maàŋ te kweêh, à me gwà. Lòu sâ nòmò yuo, né gwà luú, gwà hèllè lé naâ ter njebá le. Lòu sam, nùà doô lé naâ teèn meé yíí.

⁴⁹ «Nuaá mé né ngòr mò ngweé, à ménâ bó ngwéh, né faá nùà mé-gwà déi ndɔ; à dé seèn gwà me njií né te bàŋ tàbe mbaá, à maàŋ si ngwéh. Nòmò yeé baá yuo, suú si njií gwà hèllè doó mvúób dé kèi cèn.»

7

Nùà seé kwaá-taâb déi taré sɔ̀m
(Matíô 8:5-13)

¹ Yeésò yeé tueé gi aá bò nùàr njií hèn dɔɔŋ, à fɔ̀n gò, à nde cu Kapernahùm.

² Ké teèn sâ, nùà seé kwaá-taâb bò Ròm bò déi lé naâ baáŋ, à nde aá kuú dɔ̀lé, à né lom huaán yíé-temé kwaá-taâb hèllè ndɔ.

³ Kwaá-taâb doô yeé nde ngweé njií njàgà Yeésò mân, à sɔ̀m bò kokoô bò déi lètenè bò *Júf, à tema njií bó yoòr seèn; ye bó ndé júée Yeésò a: ndé taré sɔ̀m nyí nùà seé nyí teèn ma.

⁴ Bó wa, bó tueé Yeésò ndɔ, bó né bú bɔŋ, ye bú a: «Nùà sâ né nùàr, ndé gam bú teèn,

⁵ à né yeé béh bò Júf gwaán, à lé bɔ̀ɔ naâ kɔ̀ɔ, te bó me ye *gwà sòu beèh ndɔ.»

⁶ Yeé baá mân, bó bò Yeésò yuo gò. Bó yeé nde aá kwarè lòô waá, kwaá-taâb doô tema njií bò mbei seèn déi, ye bó ndé júée Yeésò a: «Dé koô, té yeé ká lo nyí mbaá ndé hómó kú, nyí nuaá mé wò nde né lo seèn yilá, wúlú ngwéh.

⁷ Wa nyí la ké yoòr yeé yùò kélá ná ngwéh dé cí ma. Kòmò níj cége yeé

léláŋ sòn, nde né nùà seé nyí taré sɔ̀m.

⁸ Nyí né kɔ̀ɔ, ye bò kokoô bò né mé terreb teèn. Lòu sam, nyí né ka bò déi, bò déi né ka nyí. Nyí né mé bòn bò sójì beè. Mɔ nyí ye déi a: Ndé mân! à nde. Mɔ nyí ye cén déi a: Ndé! à nde. Mɔ nyí ye nùà seé nyí a: Bó mân! à bɔ̀ɔ ka ménâ nág ndɔ. Mɔ né mân, túé cége yeé lòu, nùà seé nyí nde né taré yuo ma.»

⁹ Te Yeésò yeé nde ngweé njií mân, híim lo bú mé kwaá-taâb doô mbaá. À bele seér, à tueé njií mé cili nùàr jomo seèn, ye bó a: «Mè tueé bí, ká te tàbè *Iserála hèn dɔɔŋ, mè gèh ndèm hèn teèn njéné ngúngwéh.»

¹⁰ Bò tebé bò doô cu cu jomo ndɔ; bó wa, sâ nùà seé doô taré yuo aá kèn.

Nunà ma kú déi ké Nàin

¹¹ Jomo sâ Yeésò nde lè lòó déi, yilí lòó sâ né Nàin. Bó bò mbòn seèn mé bò nùàr lé naâ kɔ̀ɔ.

¹² Bó yeé nde aá lo yilá, bó bò tèb komò kwaré; lé naâ nunà ma kú déi lé kuú naâ kɔ̀ɔ. Sâ huaán gi lom né ka ma kú hèllè cén sâ. Bò lòô bò ngún né kwarè bilí den.

¹³ Fehtoò beèh yeé njene aá ma kú doô, jere bɔ̀ɔ bú njèh, ye bú a: «Té yúé!»

¹⁴ À kela nde yí kwarè tèb ndɔ, à kema njií be teèn. Bòó mé né tèb doô jɔ̀gɔ, njebá le. À tueé njií mé komó ye bú a: «Huaán ndà, mè né wò yilá; wùò ter.»

¹⁵ Komó nyimé den ter ndɔ, duɔ̀m cu sòn tueé. Yeésò haá njií bú mé meí.

¹⁶ Bò nùàr yeé nde njene njií ménâ, veéh bɔ̀ɔ bó njèh, bó né Càŋ seén, ye: «Môn, *sòn-Càŋ dé koô baá ká doó lètenè beèh teèn.» Bó den cuú ye: «Càŋ baá bò nùàr seèn yɔŋ ke.»

¹⁷ Ngóg Yeésò kela baá-re te tàbè Judé dɔɔŋ, ngulí nde mé bò lòó dé kukwarè mene.

Bò tebé bò Jâŋ
(Matíô 11:2-19)

18 Bò mbòn Jân yeé ngweé aá bò njií mé Yeésò né bɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́, bó nde Jân ménâ tueé njií ndɔ́. Jân yilá njií bò fà déi teèn,

19 à tema njií bó yoòr Fehtoò beèh, ye bó ndé júée bú a: «Né bú mé béh né kela den doò wa, dé béh kèlà sèr nùà dé hiín wa?»

20 Bó wa ké yoòr Yeésò, bó ye bú a: «Jân Bàptis tema njií naâ ye béh ndé júée wò a: Né wò mé béh né kela den doò wa, dé béh kèlà sèr nùà dé hiín wa?»

21 Sâ louù sâ Yeésò né bò beén bò ngún taré sòm. Bò déi lé naâ mé yúlá yoòr, bò déi yoòr mé càṅ, bò déi njolo né cugó. Dɔ́ɔ́ bó lé naá gi taré yuo.

22 Yeésò tueé njií mé bò mbòn Jân ndɔ́, ye bó a: «Bò njií mé bí né ñené mé bí né ngweé dɔ́ɔ́, bí ndé túé jí mé Jân ménâ, bí júée bú a: bò cùgò njolo bò baá njolo ñené, bò gule kuú bò baá gɔ́, bò beén veèn bò né taré yuo bele, bò tándúg baá ngweé, bò komó baá lè cio nyimé yuo bele, bò saám bò baá Njàgà Bagaà ngweé ma.

23 Nuaá mé temé yoòr mò sòm ngwéh wa, nde né samésé den ma.»

24 Bò mbòn Jân sòm gò ndɔ́. Bó yeé nde gi aá, Yeésò duɔ́m ye bò nùàr ñèh felè Jân tueé ñagâ, ye bó a: «Bí lé ké ya dueè nde ñenè naâ kei wa? Fu lé kobo jilí deén naâ gui wa? Háye ndɔ́!

25 Á, bí lé ké sâ ke deén naâ kei wa? Bí lé ñenè naâ nuaré déi mé cògò nyàgàm yoòr wa? Bòó mé né cògò nyàgàm su, mé né *wón yieé, bòòn yuo yeé ké mbàm ndɔ́.

26 Á, ké ya dueè nɔ́, bí lé nde ñenè naâ kei wa? Lé naâ *sòn-Càṅ déi wa? Mè tueé bí, né sòn-Càṅ sâ bòn! Njèh cén, bí kóo ye, nùà dé sâ né sòn-Càṅ yɔ́gò keéh.

27 Lòu sam, Jân dé seèn né nùà tebê mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá ye: Càṅ ye, nyí nde né nùà

tebê nyí toò yeé temá njií, te à toó nyegé wò ceér.»

28 Yeésò den cuù ye bó a: «Mè tueé bí, bèh lo mé wón lo deén naâ, bó lo née nùà koò déi faá Jân nɔ́ ñàr ngúngwéeh ye. Mé njéh mene, te *Lò Càṅe né mene huaán dé maàn, à ham kela seér cu né kóó mé Jân.»

29 Bòó mé weh yeé kàgàlòn lãmpòn mé bò nùàr kókoó mbaá yeé baá ménâ ngweé, bó gwaán ndɔ́. Lòu sam, cu mé Jân lé naâ bó ñgòr Càṅ tueé, bó lé naá gi gècèn Càṅ teèn ngweé kóó; Jân lé naâ bó kou ndɔ́.

30 Bò *Farisiên mé bò *njií-sòu lé ceér Càṅ berón seér naâ kóó, bó nòmò Càṅ beè Jân kòu ngwéh.

31 Yeésò den cuù ye bó a: «Bò cafanê bò den né faá kei wee? Bó felá né bò nèi wa?

32 Mè tueé bí, bó den né faá bò huaán mé né ké mbartɔ́gò vɔ́gò den nɔ́; bò déi né mé bò mbeí tueé njií, ye bó a: Béh né mé térèm mbaá tuagá kuú, bí ñgò ngwéh! Béh né mene bò bené kú-jerè genné, bí yúé ngwéh ndɔ́! Bí ye: bó sà bá naàn wa?

33 Wanoón Jân Bàptis yeé waà, à sér yieé ngwéh, à mbè ñué ngwéh, bí ye: À né mé tándulu yoòr.

34 *Huaán Nùàr yeé waà dé seèn, à yieé sér, à ñueé mbè, bí den cuù ye: Nùà hèn kɔ́ lom né yieé mé ñueé; à né mbeí bò vevené bò mé bò wèh-kàgàlòn lãmpòn bò mene!

35 Mé njéh mene, mè tueé bí, bòó mé né bò ñunà Càṅ dɔ́ɔ́ né gi dé bòòn kónkɔ́n Càṅ ñené kóó, ye yila né teèn.»

*Yeésò ké gwò Simôn nùà *Farisiên déi*

36 Nùà Farisiên déi yilá njií Yeésò ké gwò seèn bèh yáb yieé. Yeésò wa ké teèn ndɔ́, bó bò nùàr baá yáb yieé.

37 Sâ ma yòn yàgà déi né lo sâ teèn. Ma doò yeé ngweé ye Yeésò

7:22 7:22 Es. 35:5-6; 61:1 7:27 7:27 Mal. 3:1 7:29 7:29-30 Mat. 21:32; Lúk 3:12 7:37 7:37-38

Mat. 26:7; Mk. 14:3; Jân 12:3 * 7:37 7:37 Jue né mbémbón dé maàn mé bó kwe né taá. Yilí taá sâ né "albâtre".

né te yábe ké gwò nùà Farisiên doô, à nde jɔgɔ sie mbémbón* kómó múmú beè, à nde ké teèn ndɔ,

³⁸ à njobá nde mé kómó doô yí jomo Yeésò ké gulè seèn. À né yueé, à né bú yímé gulè yueé berré njií, à fo ñemá som mé yúlí feèh seèn. À kumó sie bú gule ndɔ, à waá njií bú kómó múmú jògò teèn.

³⁹ Nùà Farisiên doô yeé nde ñene njií ménâ, à duɔóm ké lè seèn munó den ye: mo nùà hèn sé la né *sòn-Càṅ dé gécèn bòn, à sé la naâ gèh dé mé ma hèn den nê ñené kɔ́, ye né ma yòṅ yàgà; à sé la gwàn ná ṅgwèh dé ma hèn kema bú mé be.

⁴⁰ À yeé baá ménâ munó den, Yeésò yilá bú ndɔ, ye: «Simôn, mèn nde né wò njeré déi bieé.» Simôn ye bú a: «Bíbieè, Nùà fèh-ñjèh.»

⁴¹ Ye Simôn a: «Nuaré déi lé naâ nùà fà hùà bele; déi kám yuií tîn, déi kám yulá tîn.

⁴² Bó fà doón, bó gwòm kòmò ṅgwéh. Nùà doô yeé ñene aá môn, à yilá njií bó ká toò seèn fà doón, à ye bó a: Bí kwá ló á hùà doô môn, bí té bìi mèn gwòm cú ma. Mo né môn Simôn, beè yeé dé heè vra kela nde né nùà doô kɔ́ wa?»

⁴³ Simôn ye bú a: «Mèn ye kɔ ṅgweéh, nde né nuaá mé hùà dé seèn maga kela né kɔ́ doô wa?» Yeésò ye bú a: «Môn, wò tueé yíi né teèn.»

⁴⁴ Yeésò bele seér ndɔ, ke njií ma doô, tueé njií mé Simôn, ye bú a: «Wò né ma hèn ñené wa? Mèn la naâ ká gwò yeé yilá, wò mèn nòmò gule yagaá há ṅgwéh; ma hèn yueé berré yaga mèn gule mé yímé njolò seèn, à fo ñemá cu mé yúlí feèh seèn ndɔ.

⁴⁵ Wò la yeé mèn bíé nyégé ná ṅgwéh; à yeé waá dé seèn, à kɔ lom né mèn gule kumó den, à né mèn bieé nyégé.

⁴⁶ Wò mèn kómó felè túán njií ná ṅgwéh; à mèn dé seèn gulè waá naâ kómó múmú.

⁴⁷ Mèn tueé wò: gèh gwaân mé ma hèn né mèn feh keéh hèn né tueé ye bó naâ dà mèn veèn seèn doón doó kulú njií. Mo bó veèn nùàr kulu som lom né kèb cén, nùà sá bó gwaân lom nde né kèb cén ndɔ.»

⁴⁸ À yeé tueé gi aá mân, à tueé njií mé ma doô ndɔ, ye bú a: «Bò veèn yeé gi aá wò mé ñjèh kèn.»

⁴⁹ Bò mé bó bó naâ gwò sá bèh yâb yila baá-re lè boòn ndugó beleè ye: «Nùà hèn yuoô he, mé à ye nùà a: bò veèn seèn gi aá bú mé ñjèh kèn wa?»

⁵⁰ Yeésò tueé njií cu mé ma doô, ye bú a: «Wò né temé cén yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn. Nde bá-re.»

8

Bò véh mé né jomo Yeésò

¹ Jomo sá Yeésò nde bele lè loó kokoô mé loó tetɔ̀r ndɔ, à né ṅgòr Càṅ teèn tueé, à né Njàgà Bagaá felè *Lò Càṅ se. Bó bò mbòn seèn yulá cùb fà lé naâ kɔ́.

² Bò véh déi lé naâ bó jomo ndɔ. Bò déi, à lé naâ bó càṅ yoòr kwogó som, à taré som bò déi lòu. Lé naâ Marí mé bó yilá né Marí Magdalá; bò càṅ tándulu téhbeh lé dula yuo kelá naâ lè seèn.

³ Déi lé naâ Sòsánà bó Jane veèh Cusá; Cusá sá lé naâ nùà koò te seé mgbè *Heròde. Bò véh kókoó mbaá lé naá cuò jomo boòn teèn ndɔ, bó né bele mé bò njeré déi beè beè, te bó gam beh bò Yeésò mé ñjèh.

Kàn felè nùà vú-gèh

(Matíò 13:1-9; Mârk 4:1-9)

⁴ Bò nùàr né lè loó dé kàn mé dé kàn yuoô, bó né ká yoòr Yeésò bilí ndeè. Cili nùàr yeé baá doó, à si bó kàn, ye bó a:

⁵ «Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñueh bèh gèh vuú. À yeé baá vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò nùàr né gulè dobó keéh, bò non né gwaré yieé ndɔ.

⁶ Kèb déi nde sue yila te kèrré taâ. Yeé ba baá, ñema yuo cu. Lòu sam, nòmò lé bèh sâ ná ñgwêh.

⁷ Kèb déi nde sue yila lètenè bò ñgobó deduanê, ba yuo ndo. Yeé baá kulá, bò ñgobó hèllè lané wula som bó.

⁸ Kèb déi nde sue yila dé seèn bèh tàbè bagaà, ba yuoô, kula, wa tàb ñgún.» À yeé tueé gi aá ménâ, à logo ñjií ké ter ye bó a: «Nuaá né mé tie dé ñgwêê, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hèn bagasé.»

Yeésò ñgòr te kàne si keéh né dé kei?

(Matíô 13:10-17; Mârk 4:10-12)

⁹ Bò mbòñ seèn bie bú kwòm kàn sâ ndo.

¹⁰ À ye bó a: «Dé bìi, ñgòr felè *Lò Càñ mé Càñ lo naâ lòu leér kwaá doô, Càñ né bí ceér feh te bí ñgwêé komo. Dé bò déi, ko bó si keéh bó lè kàne, te bó ke den dé keè, bó ñéné cú; te bó fela den dé felâ, bó ñgwé kó cú ndo.»

Kàn nùà vú-gèh seè

(Matíô 13:18-23; Mârk 4:13-20)

¹¹ Yeésò ye bó a: «Kàn sâ né mân: Gèh yaàb né ñgòr Càñ.

¹² Gèh mé lé naâ lè kpon ceér-e sue le doô né bòó mé né ñgòr Càñ ñgwêé, *Sátàn waà, luaga som cu bó lè; te bó temé teèn kwá ñjí cú, te bó yìlì yuò cú ndo.

¹³ Bòó mé né te kèrré taâ doô, né bòó mé né ñgòr Càñ ñgwêé, bó gwaán nyégé mé wógó-temé mene. Njèh cén, jògòb lè boòn yí ñgwéh, bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Mo gèr baá bó kema, bó cuaré yuo cu.

¹⁴ Bòó mé né lètenè bò ñgobó deduanê sue yilá doô né bòó mé né ñgòr Càñ ñgwêé, njèh cén, bó né mé *wón nyamé le, bó né ñgùlù wón fón, bó gwaán seér né wón yieé. Sé yeé baá môn, bò njèh hèllè karé wula som ñjií ñgòr Càñ lè boòn ndo, tàb le kòñ.

¹⁵ Bòó mé né dé boòn bèh tàbè bagaà sue yilá, né bòó mé né ñgòr Càñ ñgwêé, bó né mé temé cén sie huóm, bó né yoló, tàb né teèn yuo.»

Kàn déi mé lâm
(Matíô 4:21-25)

¹⁶ Yeésò ye bó a: «Bó lâm mògò bèh, ye te bó kibí kwaá ka soò mé ka ndagâ. Bó lâm mogo seér né te bó tuú ñjií yí te sùgo, bò nùàr yilá gwò, bó ñene njolo mé njèh.

¹⁷ Mè tueé bí, bò ñjií mé né bèh cibì doón nde gi né cie ñené le; bò dé bèh lèrrèb ñené yuo kela giì bèsónè ndo.

¹⁸ «Sâ mo bí baá ñgòr Càñ ñgwêé, bí ñgwé nyégé bagasé. Bí kóo ye, nuaré déi nde gi né mé njèh lè déi, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn mé njèh lè sam nde ñgwêéh; né mene dé maàn mé à né munó ye nyí né mé njèh doón, bó nde né bú lè horó som.»

Mei Yeésò mé bò òm Yeésò
(Matíô 12:46-50; Mârk 3:31-35)

¹⁹ Mei Yeésò mé bò òm Yeésò lé naâ yoòr Yeésò ndeé, bó wa, sâ bò nùàr yuú tena baá toò, bó ceér kwá ñgwêéh.

²⁰ Bò nùàr tueé keéh ye Yeésò a: «Mei yeé bó bò òm yeé né wò yí cie ke den.»

²¹ Yeésò ye bó a: «Mei mò mé bò òm mò né seér bòó mé né ñgòr Càñ ñgwêé, mé né ménâ boó ndo.»

Fu taré pam huné

(Matíô 8:23-27; Mârk 4:35-41)

²² Cieé déi Yeésò bó bò mbòñ seèn nde yila lè kome, à ye bó a: «Béh nde tub kèb yágà.» Bó yuo gò ndo.

²³ Bó né ka ndeé, bó wa beré déi, lóm sie bú. Tètèi sam, fu baá kobó taré, né nòmò lè kome piém ñjií den, kom baá yuú. Yeé nde aá jím,

²⁴ bó ñgoró nde yí kwarè seèn, bó nyimé bú, ye bú a: «Dé koô, dé koô, béh nde aá kum le!» À nyimé yuoô, à pam fu bò nòmò; bó huné, pón die dùà.

²⁵ À ye bò mbòŋ a: «Ndèm bìi baá he wa?» Veéh kwaá njií bó be yoòr ndo, hiím yɔgɔ bó dé tueê. Bó yila lètenè bɔ̀n tueé kuú ye: «Nùà hèn né nei? Kè kú: né mene fu, né mene nòmò, bó né sòn seèn ngweé!»

Nuaré déi mé càŋ tándulu yoòr taré sɔ̀m

(Matíô 8:28-34; Mârk 5:1-20)

²⁶ Bó sela yuo kela te tàbè bɔ̀ Jerasénè, sâ Galilè né kèb kân.

²⁷ Yeésò suaga die doó. À yeé ke, nùà loó déi baá ká yoòr seèn ndeé. Nùà hèllè yoòr né mé tándulu. Dàb baá teèn mé à né lunjuru mbaá yɔŋ gɔ, à gwò cèr ngwéh, à cer yeé ké màsou.

²⁸ À yeé nde ñene njií Yeésò mân, à si kèŋ, à komo die nde doó ka seèn, à tueé njií ké ter, ye bú a: «Yeésò Njuna Càŋ terrèb, bélò né lè keé-re wa? Kúkùr yeé, té mè gèr fèh.»

²⁹ Sâ Yeésò la baá càŋ yí lè seèn paám, ye te à yuo kelà lè seèn. Lòu sam, cu dɔ̀ŋ tándulu né yeé nùà hèllè seé weh. Mɔ baá bú seé weh, kɔ bó kaga bú be mé yuií lòŋ, bó colo kwaá bú lè fògɔ; mé njéh mene à né yeé bò yuií hèllè tené sɔ̀m, bò tándulu lu njií bú ya dueè.

³⁰ Yeésò yeé pam gi aá tándulu, ye nùàr hèllè a: «Yilí yeé né nei wa?» Ye Yeésò a: «Yilí mò né: Bilí bó.» À yilá kwaá né yilí seèn ménâ felè bɔ̀ càŋ tándulù ngún mé bilí den né lè seèn doó.

³¹ Bò càŋ hèllè bɔ̀ŋ Yeésò ndo, ye bú a: «Té béh ké te lege ngɔ̀bè kùm njií.»

³² Cu sâ bɔ̀ŋ nguiâŋ né yab ké cueè tòr yieé den; bó né teèn ngún. Bò tándulu hèllè bɔ̀ŋ Yeésò te bó nde yila den seér ké lè bɔ̀ nguiâŋ. Yeésò gwaán ndo.

³³ Bó durá yuo kela baá-re lè nùà hèllè, bó nde yila nde lè bɔ̀ nguiâŋ. Bò nguiâŋ kem ñar suagà ké cueè, bó sue yila nde ké te tube, bó kum le dùà.

³⁴ Bò tèn nguiâŋ yeé nde ñene njií mân, bó fɔ̀n doó ndo, bó nde bɔ̀

nùàr ké lo mé kè kèbè mene tueé wellè.

³⁵ Bò nùàr yeé ngweé aá ménâ, bó bilí nde teèn, ye te bó nde njií mé la naâ bɔ̀ sâ ñené ndo. Bó wa, sâ nuaá mé bò càŋ la kem yuoó naâ lè seèn doó né ké ka Yeésò mé cògò yoòr den den. À taré yuo aá kèn. Veéh bɔ̀ bó njèh.

³⁶ Njií mé la kelà naâ yoòr nùà hèllè te à nde ye taré, bɔ̀ mé la naâ ñené dɔ̀ŋ tueé nyegé cu bò mbeí.

³⁷ Yeé baá ménâ, bò nùàr te tàbè bɔ̀ Jerasénè dɔ̀ŋ, veéh bɔ̀ bó njèh, bó ye Yeésò a: «Kúkùr yeé, yùò lè tàbè beèh yuoò.» Yeésò ñaá yila cu kɔm ndo. À yeé baá mé gò,

³⁸ nùà mé bò tándulu naâ bú lè doó bɔ̀ŋ bú, te bó bú nde. Yeésò berɔ̀ŋ, ye bú a:

³⁹ «Ndé dèn sér á ké lo yeé, wò tueé bele bò nùàr njií mé Càŋ la naâ felè yeé bɔ̀ dɔ̀ŋ.» Nùà doó yuo baá-re doó sâ ndo. Njií mé Yeésò naâ felè seèn bɔ̀ keéh dɔ̀ŋ, à né loó mé njéh beè yɔŋ sie, à né bò nùàr saán gɔ.

Njuna Jàrùs bɔ̀ ma mé lé naâ cògò Yeésò kema

(Matíô 9:18-26; Mârk 5:21-43)

⁴⁰ Yeésò yuo cuú kèb yágà, à cu cuú, sâ cìlì nùàr né bú kela den. À yeé waá baá, bó vra bú.

⁴¹ Nùà koò *gwà sòu déi waá ndo; yilí seèn né Jàrùs. À cemmé nde ka Yeésò, à bɔ̀ŋ bú, ye te à nde ké lo nyí.

⁴² Sâ huaán gi lom né ka bú cén sâ, né dé vèh, à baá mé nyemà yulà cùòb fà, à nde aá kuú dɔ̀lé. Yeésò yuo gò ndo. À né ndeé, bò nùàr né bú baré ñeí.

⁴³ Sâ ma déi né doó sâ teèn; baá nyemà yulà cùòb fà húóm né bú yoòr yuo den. Nuaá mé né beèn sâ lo komo teèn sam.

⁴⁴ Yeé baá mân, à ñgoró nde yí jomo Yeésò, à kema weh sòn cògò seèn. À yeé baá kema, húóm tené bú yoòr ndo.

⁴⁵ Yeésò bie njií ye bò nùàr a: «Nei mè kema né kóó?» Nùà kàn ye nyí sam. Piêr ye bú a: «Dé koô, bò nùàr faŋ sela baá, bó baré né wò lòu.»

⁴⁶ Yeésò ye bú a: «Nùà sâ mè kema naâ mé be. Terreb mò kèb déi naâ yoòr mò yuo.»

⁴⁷ Ma doô yeé kó aá ye, nyí lèr kòmò ndé cú, à ndelé ndeè ká toò Yeésò ndo, à die nde ka seèn, à se bú kwòm mé à la kemá naâ bú mé njéh, à bú se gi toò bò nùàr doó sâ, à tueé cu bú gèh dé mé beèn seèn la naâ gií ndo.

⁴⁸ Yeésò ye bú a: «Huaán mò, wò né lom temé cén yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn. Ndé bá-re.»

⁴⁹ Yeésò née seèn mé ma doô tueé den, tóm waà ndo, ye Jàrùs a: «Ijuna yeè kuú aá ma. Té yeè Nùà fèh-njèh mbaá kì kú cú.»

⁵⁰ Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye Jàrùs a: «Té vèh, kwá njí lòm ndèm mé mè; njuna yeè nde né taré.»

⁵¹ Bó yeé wa baá ké lo Jàrùs, Yeésò yiín bò nùàr doón gwò yilâ, gi cegé bó bò Piêr, mé Jâŋ bô Jâk, mé bò tele bô meì huaân.

⁵² Sâ bò nùàr baá huaán yueé, bó né mbà genné den. Yeésò deên ndo, ye bò nùàr a: «Bí té yúé. Huaán njeré déi kú ngwéh, à cer né lóm.»

⁵³ Te bò nùàr yeé nde ngweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb. Sâ bó kó gi aá ye huaán doô kuú aá kèn.

⁵⁴ Yeésò kó lom né dé seèn huaán be ter sie njií, à né bú yilâ, ye bú a: «Huaán mò, wò ter!»

⁵⁵ Huaán doô nyimé yuo ndo, à yila cu hueè, à komo wuo ter. Yeésò ye: bó fón há bú yáb.

⁵⁶ Geí lo tele bô meì mbaá. Yeésò luom bó ndo, ye bó a: «Bò njií mé naâ kelá hèn, Càŋ a bó bí tueé nuaré déi.»

9

Bò yulà cùòb fà bò ké cie temá njií (Matîô 10:5-15; Mârk 6:7-13)

¹ Cieé déi Yeésò lé naâ bò mbòn yulà cùòb fà yilâ bilí, à jege haá bó terreb, te bó kwogó som bele bò nùàr càŋ tándulu yoòr, te bó taré som bele bò beèn bò ndo.

² Ye bó a: «Bí ndé *Lò Càŋ se, bí né bò nùàr taré som bele.

³ Bí té njeré déi beè wèh siè: né mene cùgò mé ba, né mene yáb, né mene kàgàlòn, bí té beè wèh siè. Nùà kàn a, té cògò suù fà wèh siè ndo.

⁴ Bèh doón mɔ bí wa, bó feh bí bèh cèrrè, bí dèn lòm gwò sâ, bí té beré déi ndé sèr. Mɔ bí cer wulu baá, bí yuo.

⁵ Mɔ bí wa beré déi, bò nùàr bí wèh ngwéh, bí yùò kwá ló bó noón. Mɔ bí baá lo sâ yuo, bí kàrè sòm gí fufú loó sâ gulè biì karè, te duocòm bó toò tueé kwaâ.»

⁶ Bó yuo gò ndo, bó nde bele lè lo mé lo, bó né Njàgà Bagaà se yon, bó né bò beèn bò bèh doón taré som bele ndo.

**Heròde baá sé cer (Matîô 14:1-12; Mârk 6:14-29)*

⁷ Sâ njií mé né kelá doón, mgbè Heròde lé naá gii ngweé, né bú seé weh. Lòu sam, bò nuaré déi lé naâ tueé ye: né Jâŋ Bàptís dòu komo yuo cuù né kóó.

⁸ Bò déi ye, né *Elí kar waà né kóó; bò déi ye: né *sòn-Càŋ déi lètenè bò léi jògò bò dòu komo yuo kelá né kóó.

⁹ Heròde dé seèn ye: «Dé Jâŋ, ngweéh mè lé naâ bú feh tená som mà. Dé mé njàgà seèn né ngulí hèn né cu neì?» À yila baá-re ceér foón, ye kó nyí njene baá Yeésò ndo.

Bò nùàr kám tìn koô (Matîô 14:13-21; Mârk 6:30-44; Jâŋ 6:1-14)

¹⁰ Bò mbòn tebê Yeésò cu cuù ndo, bó tueé bú njií mé bó lé boó keéh naâ doón. À yeé ngweé gi aá, à weh bó léiáŋ boón, bó bó nde lè loó déi, yilí loó sâ né Becaida.

11 Bò nùàr yeé ηgweé aá ménâ, bó kem bele bó jomo. Bó yeé waà baá, Yeésò sie nyegé bó, à duóm bó Lò Càṅ seè. À taré sòm bele cu bò beén bò ndo.

12 Lou yeé yuóm aá, bò mbòṅ yulà cùòb fà doò ηgoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Bèh hèn né ká jomo kela. Wò sé la kwa lo bò nùàr cu cu jomo bèh cèrrè lelò fòón beleè, te bó fòón yieé keéh yáb teèn.»

13 Yeésò ye bó a: «Bí há bó yáb kó.» Bó ye bú a: «Béh beè né cegé mé breéd tìn, mé ηgò fà té fá. Wò ye te béh nde dàṁ nùàr hèn dónṅ yáb lòu ηge haá wa?»

14 Sâ lètenè bò nùàr sâ dónṅ, bò siíb lé naâ njèh kám tìn. À ye bò mbòṅ a: «Bí júée bó a: bó dèn ndé jí doó, bó dèn bèlè yulà títìn, yulà títìn ma.»

15 Bò mbòṅ tueé njií bó ndo, bó den bele baá-re méménâ.

16 Yeésò weh breéd tìn mé ηgò fà doò, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càṅ teèn, à kolé haá njií mé bò mbòṅ, te bó geé haá mé cili nùàr.

17 Dónṅ bó yieé fulu gi, ndilí le. Bó nuaán, yuú cu sògò yulà cùòb fà.

Ngòr Pièr felè Yeésò

(Matíô 16:13-19; Mârk 8:27-31)

18 Cieé déi Yeésò lé naâ ké bèh ndónṅ-ndónṅ Càṅ dua; à lé naâ mé bò mbòṅ jomo. À bie njií ye bó a: «Bò nùàr ye, mè né neì wa?»

19 Bó ye bú a: «Bò déi ye wò né Jân Bàptís; bó déi ye wò né *Elí, bò déi ye né *sòn-Càṅ léi jògò déi komo yuo cuù né dòu kó.»

20 Ye bó a: «Á bí nò; bí ye mè né neì wa?» Pièr ye bú a: «Wò né *Nùà Còṅ mé naâ beè Càṅ.»

21 Yeé baá môn, Yeésò luóm bó ndo, ye bó a: «Càṅ a bó bí tueé nuaré déi.»

22 À den cuù, ye bó a: «Kò *Huaán Nùàr nde dàṁ bò gèr ηené laré. Bò kokoò bò lò mé bò *ηgàṅ sèmé dé

kokoò mé bò *nji-sòu dónṅ, nde gi né bú ηgòón, te bó wula sòm bú wulà. Lè cieé tagáre à nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

Naàn mé nùàr bele nde né jomo Yeésò

(Matíô 16:20-28; Mârk 8:34-9:1)

23 À tueé njií mé bò nùàr dónṅ ndo, ye bó a: «Nuaá mé ye nyí gwaán né jomo mò beleè dónṅ, kò à ηgòṅ feh seèn, cieé dónṅ à né touú gèr seèn mbiín weh, à né mè jomo bele, sâ ye.

24 Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòṅ seèn mé feh seèn yili sòm, nde né bú leér loó; nuaá mé né dé seèn cio felè mò ηgòón seér, nde né yòṅ seèn yili sòm.

25 Njií mé gam nde né nuaá mé né njèh ká lè wòṅe dónṅ kwa laré te yòṅ seèn nyoló le teèn, né kei wa? Ndóg, teèn sam.

26 Mò nuaré déi yaán mè, yaán ηgòr mò, sâ lòu mé mè *Huaán Nùàr nde né teèn *sum waá, mè sum waá nde né lètenè bò cili Càṅ mé terreè Tele mò yoòr, lòu sâ mè nde né nùà hèllè yaán sòm ndo.

27 Mè né tueé ye bí a, mé bí nde dónṅ kuú jí, sâ bò déi lètenè biì hèn ηene aá *Lò Càṅ mé njolo.»

Yeésò bèh yo kweéh seér

(Matíô 17:1-8; Mârk 9:2-8)

28 Yeésò yeé tueé sòm aá, boó cu njèh cieé téhbeh, mé téndelé à weh Pièr mé Jân bò Jâk, bó bó ηaá nde ké felè tòr bèh Càṅ dua.

29 À yeé baá Càṅ dua, kuún seèn kweéh seér ndo, bò cògò yoòr seèn dónṅ ηa seér gi bò dé wuwulê, wula ηuerré seér lòu.

30 Bò nuaré déi kar yuo kela toò seèn fà, bó bó né njeré déi tueé den: lé naâ Músi bò *Elí.

31 Bó lé *sum yuo kelà naâ lòu. Bó bó tueé den né felè cioò mé à nde né ké Jerusalem kuú, te seé seèn jege doò.

³² Sâ Piêr bó bò mbeí la kuú loóm aá dé bòn lóm dé kuú. Bó yeé nde nyimé yuoô mân, bó ñene njií lom aá Yeésò yí te *sùsùm seèn, mé bò nuaré déi fà kwarè.

³³ Bò nùà fà doô yeé nde aá yuo, Piêr ye Yeésò a: «Dé koô, kwá béh den le ko hên, béh sie pàgà tagár, dé yeé cén, dé Músi cén, dé Elí cén ndo.» Sâ Piêr tueé nderré weh né mbaá.

³⁴ À yeé baá sònò mân tueé den, bègè déi suagà ter, ka sie bó beè. Bò mbòn doô yeé surí le aá teèn ménâ, veéh bó bó ñjèh.

³⁵ Hueh déi né yí lètenè bègè sâ ngulí den ye: «Hên né Nuna mò, mè som kwaá né bú, bí ngwé jí sòn seèn.»

³⁶ Hueh doô huné ndo. Bó yeé ke, Yeésò le cu aá mé huún. Bò mbòn huné lo lè bòn ñóñ ménâ; njií mé bó la naâ doón ñené jíí, bó mé nuaré déi cu sâ túé ngwéh.

*Huaán déi mé càñ tándulu yoòr
(Matíó 17:14-18; Mârk 9:14-27)*

³⁷ Cieé ñaga bó suaga cuù. Sâ bò nùà kókoó mbaá baá yoòr Yeésò ndeé, bó bó kwaré le ndo.

³⁸ Nuaré déi logó njií ké ter yí lètenè bò nùà, ye Yeésò a: «Kúkùr yeé, Nùà fèh-ñjèh, huaán gi lom né ka mè cén hên, kè ní yeé mè bú njolo yoòr teèn;

³⁹ à né mé càñ déi yoòr teèn, mo baá bú ñaâ, à keéñ gó mbembaá, né yeé bú jíí taré dé gécên, fuú né bú sònò yuo, càñ hèllè né-re bú nu den. Ko huaán njogó gi aá, à yi ye bú.

⁴⁰ Mè la naâ bò mbòn yeé bòn, te bó kwogó som bú, né bó taré yogó.»

⁴¹ Yeésò deên ndó, ye: «Jue ka bí bò dúágá-tie bò, mé jéré-temé bìi sâ! Hên, béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí señ den cu nde né heèh ndo wa? Wèh ndé mé huaán sâ kán.»

⁴² Huaán doô yeé nde aá kwaré Yeésò waá, tándulu hèllè nela si njií cu baá ye-re bú doó mé terreb. Yeésò pam kwogó som bú yoòr

huaán doô ndo, à taré som bú, à haá njií cu bú mé tele.

⁴³ *Sùsùm Càñ sie laré bò nùà doó doón, bó né teèn hiím den.

*Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm fà
(Matíó 17:22-23; Mârk 9:30-32)*

Sâ bò njií mé Yeésò lé bóó gí naâ doón née den ka bò nùà geí loó ye. À tueé njií cu mé bò mbòn seèn, ye bó a:

⁴⁴ «Kèné bí ngwé nyégé bagasé: *Huaán Nùà nde né beè bò nùà yilá.»

⁴⁵ Bò mbòn ngwé kó ngwéh, njeré déi lé ndegé yogó naâ bó lòu. Bó mé Yeésò bíé ní ngwéh ndo, veéh lé naâ bó sie yogó.

*Dé koô lètenè bò mbeí
(Matíó 18:1-5; Mârk 9:33-37)*

⁴⁶ Bò mbòn duóm baá-re lètenè bòn saán kuú, te bó ñene ko nuaá mé né dé koô teèn.

⁴⁷ Yeésò yeé ñene mùnò bòn né ménâ, à weh njebá kwaá huaán déi ká toò seèn,

⁴⁸ ye bò mbòn a: «Nuaá mé né huaán hên felè mò sie nyegé, sie nyegé né mè; nuaá mé né mè sie nyegé, sie nyegé né Tele mò mé lé temà naâ mè ndo. Bí kóo ye, lètenè bìi nuaá mé né huaán maàn doón, dé koô né seér bú.»

Mo nuaré déi bí bònò ngwéh, sâ à né jomo bìi

(Mârk 9:38-40)

⁴⁹ Jân deên ndo, ye Yeésò a: «Dé koô, béh la naâ nuaré déi ñené, à lè bòn beèh sam, à né bò tándulu kwogó, à bó kwogó den né mé yilí yeé; béh la naâ bú yín.»

⁵⁰ Yeésò ye bú a: «Bí té bú yín. Mo nùà bí bònò ngwéh, sâ à né jomo bìi.»

*Lóó déi lè tàbè *Samarí mé lé naâ Yeésò berón*

⁵¹ Sâ cu mé Càñ nde aá Yeésò ké te vulúu weh njií, ndeé aá wulú. Yeésò ye ko nyí wa baá ké Jerusalem ndo.

⁵² À tema keéh baá-re bò tebé bò toò. Bó yuo gò, bó wa lè loó déi te tàbè Samari, te bó nyegé kwaá bú bèh teèn.

⁵³ Bò loó bò yeé ngweé aá ye, bó sâ nde né ké Jerusalem mân, bó bó siè nyégé cú.

⁵⁴ Bò mbòñ seèn Jâk bô Jân yeé ñene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, kwá béh bie njií we suagà ké te vulúu ñgie som bó wa?»

⁵⁵ Yeésò bele seér ndò, nde bó.

⁵⁶ Bó bó fòón gò, bó nde ser lè loó déi.

Bòó mé gwaán né jomo Yeésò beleè

(Matíô 8:19-22)

⁵⁷ Bó yeé baá ceér dueè, nuaré déi ndeè ye Yeésò a: «Wò nde mene he, bèlò nde né kóó.»

⁵⁸ Yeésò ye bú a: «Hên bò nyam bòn né mé gbàñ, bò non mé fulu ndò. Kóó ye, *Huaán Nùàr dé seèn mé bèh cèrrè teèn sam.»

⁵⁹ Jomo sâ, à tueé njií mé déi, ye bú a: «Bèlè mè.» Dé sâ ye bú a: «Dé koò, kúkùr yeè, kwá mè ndeè furú som tele mò ye.»

⁶⁰ Yeésò ye bú a: «Kwá ló bò komó nde furú bò mbeí bòn kóó. Ndeé dé yeè bò nùàr *Lò Càñ se nyegé.»

⁶¹ Déi den cuù ye Yeésò a: «Dé koò, mè nde né jomo yeè bele. Kúkùr yeè, kwá mè nde jògò bie wellè bò nùàr mò ye.»

⁶² Yeésò ye bú a: «Mè tueé wò, nuaá mé né boór kieé, né njolo jomo ke tená njií, dé seèn nùà seè Lò Càñ wúlú ñgwéh.»

10

Yeésò mé bò mbòñ yulà téhbeh cùòb fà

¹ Jomo sâ, Fehtoò beèh balé som cu bò mbòñ déi yulà téhbeh cùòb fà ndò, à tema keéh bó toò fèfà fèfà, te bó nde te loó hihiné mé à nde né teèn ndeé ndò.

² Ye bó a: «Yab bolé lom né ñgún. Njèh cén, bò seè bò mé nde né ká lo kwaá bilí njií màgà ñgwéh. Bí bòn nùà njèh bòn, te à tema njií bò seè bò teèn, te bó kwa bilí njií bú mé njéh ká lo.

³ «Bí ndé-re. Mè bí hên yi njií né faá bò huaán sòrngaàn lètenè bò ñgùì nò.

⁴ Bí té njeré déi beè wèh siè: né mene kàgàlòn, né mene ba, né mene débágá, bí té beè wèh siè. Bí té nuaré déi ceér dueè njéba bíé gò.

⁵ Mò bí nde aá gwò nuaré déi yilá, bí jògò júée bò gwa bò a: Kùsem, dolé a dèn mé bí ma!

⁶ Mò nùà bagaa déi né gwò sâ teèn, sâ dolé biì nde né felè seèn den. Mò sam, bí jógó yuò cú mé dolé biì.

⁷ Mò bí baá gwò sâ, bí dèn lè teèn, bí yíé, bí ñué dèn bò njií mé bó haá né bí dóón gwò sâ. Bí kóó ye, nùà seè yieé né mé seè seèn. Bí té gùgwò lób ndé bèlè.

⁸ «Mò bí wa lè loó déi, bó né bí teèn sie nyegé, bí yíé lòm ká bò njií mé bó né bí haá.

⁹ Bí táre sòm bèlè bò beèn bò lo sâ tarè, bí júée bò loó bò a: Càñ baá mé Mbàm seèn ká kwarè bòn si ndeè ma.

¹⁰ «Mò bí wa lè loó déi, bó bí teèn wèh ñgwéh, bí ndé ké mbartogò, bí júée bò loó bò a:

¹¹ fùfú loó bòn sâ ma, bú a, ndé cú mé bó, à té béh gulè mbaá mègè lè. Bí júée bó a: Njèh cén, bó kóó ye, Càñ baá mé Mbàm seèn kwarè bòn si ndeè ma.

¹² Mè tueé bí, sâ lòu téná-juù, gèr ñene kela nde né loó hèllè mé *Sòdòm.»

Bò loó dúágá-tieè déi

(Matíô 11:20-24)

¹³ Yeésò deén baá-re ye: «Wò loó Korasèñ, wò nde né mèi bò gèr ñené! Becaida wò nde né gèr ñené ndò! Mò gèh fém mé lé bóó naà

lètenè biì hên sé bɔ́ naâ ké Tír bô Sídɔ̀n, mè tueé bí, dàb mé bô nùàr ké sâ sé lo temé kweéh seér gi aá kèn, bó den ka nde doó, bó yií wè, bó su tou, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé.

¹⁴ Mè tueé bí, lòu ju tenâ, gèr dé biì taré kela nde né kɔ́ mé dé Tír bô Sídɔ̀n hèllè.

¹⁵ Déi né cu wò Kapernahùm; wò munó né ye, nyí nde né ké te vulúu ngulí waá wa? Ndóg, mè tueé wò, bó wò ba njií seér nde né ké ndugo bò càŋ; kwá yeè!»

¹⁶ À den cuù ye bò mbòŋ seèn a: «Mè tueé bí, nuaá mé né sòn biì ngweé dɔ́ŋ ngweé né sòn mò. Nuaá mé né bí ngɔ́ŋ, ngɔ́n né mè ndɔ. Nuaá mé ngɔ́n mè, ngɔ́n né Nuaá mé lé temà naâ mè.»

Bèh cuù bò yulà téhbeh cùòb fà bò

¹⁷ Bò tebé bò yulà téhbeh cùòb fà doô cu cuù mé vógó-temé, bó ye Yeésò a: «Fehtoò beéh, njií mé béh tueé naâ mé yilí yeè dɔ́ŋ, né mene bò tándulu, bó naá giì sòn beéh ngweé.»

¹⁸ Yeésò ye bó a: «Mè naâ *Sátàn ñené njií, à die suagà naâ ter faá mbàn nɔ.»

¹⁹ À deén baá-re ndɔ, ye bó a: «Mè lé naâ bí terreb haá, te bí dobo keéh bò sàb mé tantàŋ gulè; bí né Sátàn mé be terrèb seèn mene gulè dobo keéh, njeré déi bí bó ndé ngwéh.

²⁰ Njèh cén, bí té vrà ye bò tándulu ngweé aá sòn biì kèn. Yilí biì mé baá ké te vulúu nyagá den, bí jògò vrà sér cí.»

Vógó-temé Yeésò

(Matíò 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Lòu sâ Yeésò lé naá loôm mé vógó-temé dé gécèn. Lòu sam, Cúcuí Njagá lé naâ bú yoòr ngulí. Yeé baá ménâ, à vra Càŋ, ye bú a: «È môn, Tele mò, vulú bô tàbè né gi beè yeè, mè vra baá wò! Lòu sam, njií mé né njolò bò kógòn bò mé bò lo bò cibi

mbaá leér den, njua yeè mé wò bó feh keéh seér né mé bò huaán tètòr mân. È môn, Tele mò! Sâ né njií mé wò gwaán nê.

²² «Mè tueé bí, Tele mò njèh dɔ́ŋ kwaá lo gi né beè mò. Mé njèh mene nuaré déi kó ngwéh ye: hên né Huaán; gi cu né ka Tele. Nuaré déi kó ngwéh ye: hên né Tele ndɔ, gi cu né ka Huaán mé bòó mé Huaán né bó Tele feh doô.»

²³ Yeé gi aá, à bele seér, à tueé njií lom mé bò mbòŋ seèn, ye bó a: «Dé biì, njua biì wa. Lòu sam, bí ñene né bò njií hên mé njolo.

²⁴ Mè tueé bí, dàb bò *sòn-Càŋ bò mé bò mgbè kókoó mbaá lo ye te bó ñene faá bí né ñené hên, ndóg; bó ye te bó ngweé kwa faá bí né ngweé hên, ndóg ndɔ, dɔ́ŋ lé naá giì bó líim.»

*Kàn felè nùà *Samarî déi*

²⁵ *Njí-sòu déi ndeè Yeésò sòn felá weh, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè bɔ́ nde né naàn, te mè kwa ye yòŋ dé ndeèr wa?»

²⁶ Yeésò ye bú a: «Bó te sóu nyagá né kei wa? Wò teèn ngweé yeè naàn wa?»

²⁷ Nùà hèllè ye bú a: «Bó nyagá kwaá né ye: Gwàn jí Càŋ Nùà Dueè mé temé yeè mene, mé càŋ yeè mene, mé terreb yeè mene, mé mùnò yeè mene dɔ́ŋ ma; wò gwaán cu mbeí yeè faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè nɔ.»

²⁸ Yeésò ye bú a: «Môn, wò tueé yií né teèn. Ndé bó dèn ká méménâ nág, te wò yili yuo ye.»

²⁹ Nùà hèllè bie nyegé cu, te bò nùàr ye nyí né nùà gécèn, ye bú a: «Nei né cu mbeí mò kɔ́ wa?»

³⁰ Yeésò deèn ndɔ, ye bú a: «Nuaré déi lé yuoó naâ Jerusalem, à né ké Jerikò suagá ndeé, à wa ceér dueè beré déi, à die yila beè bò yîb bò wúlá-feh déi. Bó huaré gi bú

cògò yoòr, bó lobo si lo bú ceér dueè, sâ à nde aá kuú dólé.

³¹ «*Ngàṅ sèmè déi naâ jomo seèn ndo, à waà, à né bú yí doó ṅenè njií, à wóṅṅ kela sa.

³² Nùà *Levî déi wa cuù, ṅene njií bú yí doó, wóṅṅ kela cu ménâ ndo.

³³ «Nùà *Samarî déi naâ bèh gò seèn, à waà jomo bòṅṅ, à ṅene njií nùà doô yí doó, jere bɔ́ɔ bú ṅèh,

³⁴ à suaga die doó, à se weh kómó mé mbè seèn lè baà, à berré njií bú lè nyer-e, à yaga nyegé, à kaga nyegé gi bú bò nyer sâ dɔ́ṅ, à jɔgɔ kwaá bú ṅètenè nyaàm, à derré njií bú ké lo, à nde gwóm bèh cèrrè lòu, à ke nyegé bú ndo.

³⁵ Cieé ṅaga, à sòm kwaá lo nùà gwà kàgàlṅṅ déi, lé naâ kám fà, ye bú a: kè nyégé nyí nùà hèn jomo mé ṅéh. Bò njií mé wò nde cu né felèbò sagá dɔ́ṅ, mɔ nyí cuù baá, nyí nde né wò gwóm gií.»

³⁶ Yeésò yeé tueé gi aá, ye njí-sòu doô a: «Beè yeè, lètenè bò nùà tagâr hèn, dé heè né mbeí nuaá mé lé die yilá naâ beè bò yíb bò doô kɔ́ɔ wa?»

³⁷ Njí-sòu hèllè ye bú a: «Mbeí seèn né dé mé kòò naâ bú jere doô.» Yeésò ye bú a: «Mé wò mene, ndé ménâ bɔ́ɔ ndo.»

Yeésò ké lo Mártà bô Marî

³⁸ Yeésò bó bò mbòṅṅ né ka ndeé, bó wa lè loó déi; ma déi weh njií bó ké lo seèn; yilí ma sâ né Mártà.

³⁹ Ma sâ lé naâ mé òm teèn ndo. Yilí òm né Marî. Marî lé dé seèn ndeè naâ ké kwarè Fehtoò beèh, à den nde ka seèn, bò njií mé Yeésò né tueé dɔ́ṅ, à né felá den.

⁴⁰ Sâ Mártà né ké gwò mé seé yâb feh hihinê kwaré. À ṅar waà ndo, ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, wò yúlá ṅgwéh mé òm mò kwaá lo né mè seé yâb beè mé huún wa? Sâ júée bú a, ndé gàm mè teèn.»

⁴¹ Fehtoò beèh ye bú a: «Mártà, Mártà, wò dé yeè nyamé le né mé ṅèh ṅún bɔ́ɔ laré.

⁴² Kɔ́ɔ ye, dé bagaà né cén. Marî dé seèn ke sòm né dé mé huóm kela né kɔ́ɔ. Nuaré déi ndeè bú beè lùàgà sòm ndé cú.»

11

Bèh Càṅ duaà

(Matíó 6:9-13; 7:7-11)

¹ Cieé déi Yeésò naâ beré déi, à né Càṅ dua den. À yeé dua sòm aá, mbòṅṅ seèn déi ye bú a: «Fehtoò beèh, dùà fèh béh Càṅ teèn, dùà fèh béh faá Jâṅ lé dua feéh naâ bò mbòṅṅ seèn no.»

² Yeésò ye bó a: «Mɔ bí baá dua, bí júée:

Tele beèh, yilí yeè a: dèn beè bò nùàr jolosé.

Ndê kɔgɔ yeè ká lètenè beèh dilí kwaá.

³ Wò né béh yáb cieé dɔ́ṅ haá.

⁴ Kúlú njí bò veèn beèh doó faá béh né dé bò mbeí beèh lè beèh kulú sòm no.

Bèh mé veèn né béh taáb dɔ́ṅ, té béh teèn njí.»

⁵ Yeésò den cuù ye bó a: «Hèn, den né faá mɔ lètenè bìi nuaré déi kwa kìn lètenè cibí: à wuo ter, à nde ké lo mbeí seèn déi, ye bú a: Hùà há nyí yáb teèn; há nyí sér weh tagâr ma.

⁶ Kìn kwa né nyí kɔ́ɔ; né mbeí nyí cén déi waà né kɔ́ɔ, à nde né bèh gò. Ké gwò nyí njií mé à nde né sònò yíi njií, teèn sam.

⁷ Mɔ mbeí den seér cuù kèb gwò ye bú a: Té nyí kì, nyí colo gi aá hin kèn. Bó bò huaán nyí cer gi aá doó, nyí ter wùò ndé cú te nyí haá wò sér. Té nyí kì ma.»

⁸ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mɔ à né mene ménâ tueé, sâ à mbeí gàm ndé ṅgwéh wa? Mè tueé bí, à nde né ter wuo, à gam bú. ṅèh cén, à ter wùò ndé cú, ye né mbeí nyí, baá seér dé te mbeí bú dùà kì dèn cú. Bò njií mé mbeí gwaán keéh né dɔ́ṅ, à nde né bú haá gií.

⁹ «Mè tueé bí: Bí dùduaà, bó nde né bí haá; bí féfòòn, bí nde né kwa; bí gó hin gòò, bó nde né bí gulu keéh.

¹⁰ Lòu sam, nuaá mé né dua dɔ́ɔ́n, nde né kwa; nuaá mé né fɔ́ɔ́n dɔ́ɔ́n, nde né ñené; bó nde né nuaá mé né gɔ́ɔ́n dɔ́ɔ́n gulu keéh ndo.

¹¹ «Hên mɔ nuaré déi lètenè bìi né tele, ñuna dua bú ñgò, à sie haá seér nde né bú sàb wa?

¹² Mɔ sam, à sie haá seér bú tañtàn, sâ ñuna dua né bú gei cuaàr wa?

¹³ Bí, mé jéré-temé bìi mene, bí né bò ñuna bìi bò ñhèh bebagaà haá komo; sé tagá Tele bìi ké te vulúu wa? Bí kóo ye, bòó mé né bú Cúcuí Ñagá dua dɔ́ɔ́n, à nde né bó haá.»

*Bò nùàr ye Yeésò seé bóó né mé terreb *Sátàn*

(Matíò 12:22-30; Màrk 3:20-27)

¹⁴ Cieé déi, sâ Yeésò né tándulu yoòr nuaré déi kwɔ́gɔ́. Tándulu hèllè lé naâ nùà sâ sòn sie huné. Yeésò yeé kwɔ́gɔ́ som aá bú, nùà hèllè yila sòn tueê ndo. Geí laré bò nùàr doó dɔ́ɔ́n.

¹⁵ Bò déi tueé seér ye: «*Beljebu mgbè bò tándulù haá né bú terreb mân kóó, à bò tándulu kwɔ́gɔ́ den né mé ñjéh.»

¹⁶ Bò déi né bú sòn lòu felá seér, ye bú a: «Jògò bó ke fém cén déi te feh keéh ye wò seé hên bóó né mé terreb Càn.»

¹⁷ Yeésò kɔ gi mùnò bɔ̀òn ndo, ye bó a: «Né mene lè lò mgbè dé heè, mɔ bò nùàr né lètenè bɔ̀òn kerré kuú, lò sâ nde né tɔ̀b yuo, bó kum le mé gwà mene.

¹⁸ Hên mɔ Sátàn bô ñgàn yoòr seèn lege kuú cu né kóó, sâ lò seèn tòb yùò ndé ñgwéh wa? Bí ye: mè bò càn tándulu lòu kwɔ́gɔ́ ñgwéh, mgbè bɔ̀òn mè terreb haá né kóó sé wa?

¹⁹ Mɔ sé né gècên, ye mè tándulu kwɔ́gɔ́ né mé terreb Sátàn, sâ, dé bò ñuna bìi nɔ, nèi bó terreb haá yeé kóó, bó kwɔ́gɔ́ tándulu mé ñjéh wa?

Bí kwá bìi nɔ́ɔ́n, bò ñuna bìi sie nde né bí nyeén kóó.»

²⁰ À den cuù ye bó a: «Mè bò tándulu kwɔ́gɔ́ né mé terreb Càn Dueè. Sâ bí kóo ye: Mbàm Càn die waà baá ká yoòr bìi kèn.

²¹ «Mɔ nùà terrèb déi mɔm né gwà seèn kóó, à né gi mé bò ñhèh salè beè, ndóg yíb bò ñhèh seèn kè mà ndé ñgwéh.

²² Mɔ siíb déi wa cuù felè seèn, né bú mé terreb yɔ́gɔ́, bú sâ nde né bú bò ñhèh taáb mé temé seèn né gi teèn doó ñgaá weh, à geé som bilí mé ñgúlú seèn mene ndo.»

²³ À den cuù ye bó a: «Nuaá mé jomo mò sam, né nùà bònò mò. Nuaá mé mè nùàr teèn bilí gàm ñgwéh, né nùà ñèllé-nùàr ndo.»

Càn tándulu mé baá yoòr nùàr cuú cuú

(Matíò 12:43-45)

²⁴ «Sâ càn tándulu déi lé naâ yoòr nuaré déi dula yuo kelá, à nde ké ya dueè; à né bèh cèrrè te hobó ñemá fɔ́ɔ́n gɔ. Mé ñjéh mene, à bèh cèrrè kwà ñgwéh. Yeé baá ménâ, ye: kènè nyí nde cu nde aá ké lo, lè nuaá mé nyí lé yuoó naâ teèn doó.

²⁵ À wa, sâ ké gwò bó fɔ gi aá, bó te nyegé gi aá bèh denè gwò ndo.

²⁶ À yeé ñene aá ménâ, à nde yilá fɔ́ɔ́n cu bò càn déi téhbeh mé né bú jelá yɔ́gɔ́; bó bó waà, bó bilí yila nde lè nùà hèllè. Nùà doó die cu péb; beén seèn taré yɔ́gɔ́ keéh cu dé jomò.»

Nùà njuaà

²⁷ Yeésò yeé nde aá mân tueé gií, ma déi deèn yí lètenè bò nùàr, lo go ñjii ké ter, ye bú a: «Lèi njuaà jɔ́gɔ́ naâ wò kóó; mbán njuaà kóó naâ wò kóó ndo.»

²⁸ Yeésò ye bú a: «Nùà njuaà né seér bóó mé né ñgòr Càn ñgwéé, mé né ñgòr Càn jolo ndo.»

Fém beè Yeésò bieê
(Matíò 12:38-42)

29 Cu sâ, bò nùàr kɔ lom né ké kwarè Yeésò bilí ndeê. À yeé ñene aá ménâ, à duɔóm baá-re tueê ndɔ, ye bó a: «Bò cafanê bò né lom bò jélá-temé bò dé gècèn. Kɔ bó ñene aá fém, te bó ñene kɔ ye terreɓ Càn. Mè tueé bí, bó ñéné ndé cú, faga le aá te fém mé Càn lɔ bɔɔ naâ yoòr Jonâs doò.

30 Gèh fém mé bò Ninivè bò lɔ naâ yoòr Jonâs ñéné sâ, bò cafanê bò nde cu né ménâ yoòr Huaán Nùàr ñéné ndɔ.

31 Bí kóɔ ye, loù ju tenâ, mgbè dé vèh mé lɔ deén naâ ké túno, nde né ter komo wuo, à sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, à lɔ yuoó naâ tóg ké kundun, bèh mé tàbè bô vulú né teèn kwaré, à ndeè bèh ngòr kógòn sònò Salomôn ngweê. Sâ, nuaá mé né Salomôn yɔgɔ keéh, né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé njéh mene, bó né lòu saán seér.

32 Lòu téná-juù, bò Ninivè bò nde né ter kem wuo, bó sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, bò Ninivè bò lé naâ dé bɔòn ngòr Jonâs ngweé, bó kweéh seér temé. Sâ nuaá mé né Jonâs yɔgɔ keéh, né gi kwarè bò cafanê bò teèn ndɔ. Mé njéh mene, bó temé kwéh sér ngwéh.»

*Lâm mé né yoòr nùàr
(Matíô 5:15; 6:22-23)*

33 «Bó lâm mɔgò bèh, ye te bó leér kwaá lòu, wa te bó kibí kwaá ka sòò ndɔ. Bó lâm mɔgɔ seér né te bó tuú njií yí te sùgo, te bò nùàr yilà gwò, bò ñene njolo mé njéh.

34 Njolo yeè né yoòr yeè faá lâm nɔ: mɔ njolo yeè né ñéné, gùm yeè dɔɔn nde né bèsonè ñagá den. Mɔ njolo yeè baá nyimé, gùm yeè dɔɔn den nde né bèh cibi.

35 Sâ kè keè, wanɔɔn ñagá mé né yoòr yeè doò nde né cibi die.

36 Mɔ yoòr yeè ñagá né teèn, bèh cibi déi teèn sam, sâ gùm yeè dɔɔn né bèh ñagá, ñagá nde né yoòr yeè faá lâm ba den né kóɔ nɔ.»

*Yeésò mé bò *Farisiên mé bò *nji-sòu*

(Matíô 23:1-36; Mârk 12:38-40)

37 Yeésò yeé tueé gi aá mân, nùà Farisiên déi yilà njií bú ké lɔ seèn bèh yâb ndɔ. Wa ké gwò, bó yeé baá yáb yieé,

38 hiím seér nùà Farisiên dé hiím. Lòu sam, Yeésò né yáb yieé, à be faá tabó né tueé nɔ, yàgà ngwéh.

39 Fehtoò beèh deén ndɔ, ye bú a: «Kè kú-re bí bò Farisiên kán: bí bò ngàb mé bò sòò biì dɔɔn yaga seér né kèb cieè, kèb lè tena le môn, te bí teèn kurú kwaá yíb mé jéré-temé.

40 Bò kùlù bò faá bí nɔ sam! Bí ye Càn nuaá mé bɔɔ naâ kèb cieè, à kèb lè kóɔ bó ná ngwéh wa?

41 Mɔ bí ye te huòm, bí nyàmè sér kèb lè biì. Njií mé né lè ngàb biì dɔɔn, bí há bò saám bò teèn. Mɔ bí né ménâ bɔɔ, sâ njèh dɔɔn nde gi né beè biì ñagásé.

42 «Bí bò Farisiên, bí nde né gèr ñéné! Bí kɔ lom né Càn mbe haá; mɔ njèh baá yulà, bí né gi bú cécéné haá nyegé: bò sibi mé bò san mé bò nyure hihiné. Bí haá gi né bú mbe ménâ dág. Njèh cén, bí bò *sòú dé kokoò jòlò kó ngwéh; wanɔɔn bí sé la né ju mé gècèn mene tená kóɔ, bí sé la né Càn mé temé cén gwaán, te bí nde ye bú mbe haá.

43 «Bí bò Farisiên, bí nde né gèr ñéné! Lè *gwà sòu, bí gwaán lom né bèh dené dé kokoò. Né mene ké tan mé ké mbartogô, bí ye kɔ bò nùàr gibi bíé bèlè bí lòu.

44 Bí nde né gèr ñéné! Bí den né faá sà nɔ; bò nùàr né teèn mbaá golé kelá, bó ñéné kó ngwéh.»

45 Nuaré déi deén yí lètenè bò *nji-sòu ndɔ, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, gèh dé mé wò né tueé hèn, wò seb bilí né mé béh mene.»

46 Yeésò ye bú a: «Mé bí mene, bí nde né gèr ñéné, bí bò nji-sòu. Bí né seé tarê felè bò nùàr mbiín kwaá, bí be teèn yí ngwéh. Né mene nyògò

beè cén, bí teèn cór njí bèh te gam bó.

⁴⁷ «Bí ñene nde né gèr fí! Dàm bò *sòn-Càṅ bò ṅgíb, bò tele biì lo wula giì naâ kóó. Bí ké toò bóó nde den né mé seé bò tele biì, bí né sà bò sòn-Càṅ bò meé nyegé,

⁴⁸ bí mé njéh feh keéh né ye, bí bò tele biì né mé seé cèn, wa bó lo dé bòn wulá naâ dé wulá, bí me dé biì sà ma.

⁴⁹ Né dé cî mé Càṅ lo naâ giì mé kógòn seèn tueé, ye nyí nde né bò sòn-Càṅ bò mé bò mbòn tebê ké yoòr bòn temá njií, bó nde né bò déi bunó, bó wula bò déi lòu.

⁵⁰ Bò sòn-Càṅ bò mé bó lé naâ giì wulá sâ wón duóm nê lòu, tóg nde wa mé nàm hên doón, húóm bòn nde gi né bò cafanê bò bieé.

⁵¹ Duóm nde né mé húóm Ábèl, nde wa mé húóm Jakarî. Bó lo bú dé seèn wula lò naâ lètenè caá gwà Càṅ, sâ mò né yí toò, kó ká jomo mân. Mè né tueé ye bí a, húóm bòn doón nde gi né bò cafanê bò bieé.

⁵² «Bí bò njí-sòu, bí nde né gèr ñené! Lòu sam, huaán kî mé komo yeé gwà kógòn, bí lé naâ som weh. Bí mé feh biì gwò yílá ṅgwéh; bòó mé gwaán né yilá, bí né bó toò yíin tená ndo.»

⁵³ Jomo sâ Yeésò yuo ndo. À yeé yuo aá, temé fulu ṅaâ bò njí-sòu mé bò Farisiên lè. Bó duóm baá-re bú bò ñèh mé yúlá-temé mene bieé baá,

⁵⁴ te bó fón keéh bú sòn teèn, bó sie bú mé njéh.

12

Dèn làṅ mé bò leba bò (Matíô 10:26-27)

¹ Sâ cìlì nùàr mgbón né cu sâ doó ṅab den. Yeésò yeé ñene aá méná, à jògò tueé njií logô mé bò mbòn seèn, ye bò a: «Bí bòn feh biì mé kulu bò *Farisiên; mè jue né leba bòn doó. Bó ṅòr doón tueé gi né mé sòn fèfà.

² Mè tueé bí, bò ñèh lèrrèb doón nde gi né cie ñené yuo; bò ñèh dé nènâb ñené yuo kela giì bèsónè ménâ ndo.

³ Njií mé bí né bèh cibì tueé doón nde né bèh ṅagâ ṅgulí den. Bí yila mene gwò, bí ferá mene hin, bí né ké mí namé den, mé njéh mene bó nde né ké felè gwà ṅaá, bó yie den teèn, bò nùàr ṅweé laré doón.

Nuaá mé bí nde né veéh (Matíô 10:28-31)

⁴ «Dé biì, bí bò mbeí mò, mè né bí tueé: bí té bò wulá-nùàr bò vèh. Bó wula lom né léláṅ ṅgàṅ yoòr, sâ gi aá, bó mé terreb déi toò sam cuú.

⁵ Mè tueé bí, nuaá mé bí nde né veéh né sér Càṅ. À dé seèn né mé terreb nùàr wulá, à si njií tuar te we tarê. Mè tueé bí: bí vèh sér bú.

⁶ «Hên faá tásuagár doó, mò bó domó laáb mene bó tîn, bó go som kóbò fà, nde né nùàr yulá wa? Mé njéh mene, Càṅ njolo mé cén déi lètenè bòn cì bèh,

⁷ sé tagá bí wa? Mè tueé bí, né mene bò yulí feèh biì doón né gi njolò seèn. Bí té mbaá vèh kú; kela né bí te mbeí yuií mé dàm bò tásuagár hèllè.»

Yeésò gwaán mé Yeésò ṅgón (Matíô 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Mè tueé bí, nuaá mé né mè cie toò bò nùàr gwaán njií doón, lòu sâ *Huaán Nùàr nde né bú toò bò cìlì Càṅ gwaán weh ndo, ye né nùàr nyí.

⁹ Nuaá mé né mè toò bò nùàr ṅgón doón, mè nde né bú toò bò cìlì Càṅ ménâ ṅgón ndo.

¹⁰ «Nuaá mé né Huaán Nùàr jueé, bó nde né veèn seèn doó kulú njií. Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí ṅagâ, bó veèn seèn lè kulú sòm ndé ṅgwéh.

¹¹ «Bí kóó ye: bò nùàr nde né bí sie, bó jògò njií bí ké *gwà sòu bèh juù, bó nde né bí ké toò bò kokoò bò dé lò ménâ mgbómé njií ndo. Lòu

sâ njií mé bí nde né sònò tueé, bí té nyàmè.

¹² Loù sâ Cúcuí Nḡgâ bí ngòr sònò tueé kwaá nde né kóó.»

Dene yánè nùà lieê déi

¹³ Nuaré déi lé naâ yí lètenè bò nùàr teèn, ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, tele beèh lé naâ béh ngúlú kuú kwaá loó. Júé bei mò a, gè há mè dé mò ma.»

¹⁴ Yeésò ye bú a: «Nùàr mò, kei mé yí keéh né mè teèn kóó wa? Mè ndeè naâ bèh ju biì tenâ, mé ngúlú biì geê wa?»

¹⁵ Jomo sâ à ye bò nùàr a: «Bí bòn feh biì mé temé te ngúlú jḡḡ kwaâ. Nùàr a, kwà gí méné njèh dḡḡ, ndóg, à yòn teèn kwà kèh ndé ngwéh.»

¹⁶ À si baá-re bó kàn déi ndo, ye bó a: «Nùà lieê déi lé naâ mé ñueèh teèn, yab lé naâ teèn yuo dé gècèn.

¹⁷ À duóm baá-re mé huún seèn munô ye: Hèn bèh teèn sam; nyí yab hèn dḡḡ kwaá gi nde né he wa?

¹⁸ À den cu kaà mé be seèn ye: Nyí ko baá kèn: nyí nde né bò mbán nyí dḡḡ ñerré sòm gií, nyí sie hamé seér bó lòu, te nyí bilí kwaá gi bò yab mé bò njèh nyí dḡḡ teèn.

¹⁹ Jomo sâ nyí tueé nde aá ye yo nyí a: wò yab ngún bilí kwa baá kèn, baá dé nyemà ngún ndo; dù bá duù, yíé bá dé yieé, wò ñueé lom dé ñueé; dòbò ní bá tàbè mbaá.

²⁰ À yeé tueé gi aá mé huún seèn mân, Càḡ ye bú a: Nùà kùlù faá wò nḡ! Wò kó ngwéh ye lan cíbìtenè wò nde né kuú wa? Sâ, neì bò njèh yeè hèllè yieé nde né kóó wa?»

²¹ Yeésò den cuù ye bó a: «Mè tueé bí, sâ nuaá mé ngúlù bilí kwaá lom né dé seèn, à dé Càḡ bilí ngwéh dḡḡ, nde né bú faá nùà kùlù hèllè nḡ bḡó.»

*Ndèm mé Càḡ kwaâ
(Matíô 6:25-34)*

²² À den cuù ye bò mbòn seèn a: «Mè tueé bí, mḡ né mân, bí té mé

yáb nyàmè lè, ye te bí koó feh biì. Bí té mé còḡò nyàmè lè, ye te bí su kwaá yoòr ndo.

²³ Kela né yòn nùàr mé yáb; gùm nùàr huóm kela né kóó mé còḡò ndo.

²⁴ Bí jòḡò kè ní ke bò non ye; bó yab dòbò bèh, bó kwá bèh, bó mé be yolò sam, bó mé mbán sam ndo. Mé njèh mene, Càḡ né gi bó koó laré; sé tagá bí wa? Ngweéh kela né bí mé non mà.»

²⁵ À den cuù ye bó a: «Bí né mene nyamé, lètenè biì dḡḡ, neì cieé déi felè bò cieé seèn sagá komo nde né kóó wa?

²⁶ Mḡ njèh dé maàn hèn né bí yḡḡ, sâ bí dé jomò mbaá nyamé den né dé keì wa?

²⁷ Bí kè wèh yoòr bò mvue nyurè mé né ké ñueh baá: bó seé témá bèh, bó còḡò cóló kó bèh ndo. Mé njèh mene, mè tueé bí, mgbè Sa-lomôn mé be ngúlù seèn mene dḡḡ lé gèh nòmò còḡò faá bò mvue nḡ sù kwà ná ngwéh.

²⁸ Mḡ Càḡ né nyure mbaá yàgà ménâ nyegé huóm, à còḡò mé bí há kélá ndé ngwéh wa? Ngweéh bò nyure ké ya den weh né dé laàn, kwéh bó nde né saá sòm wa? Temé kuú né bí lòu, mè tueé bí.

²⁹ «Sâ bí té mé yáb bḡ mbè mbaá nyàmè fón lè, bí té seé cer.

³⁰ Dé sâ né seé bò wḡḡ bḡ; bó né gi ménâ nyamé fón. Bí né dé biì mé Tele teèn; bò njií mé saám né bí dḡḡ, à né gi kóó.

³¹ Bí yúé fón sér *Lò Càḡ, Càḡ nde né bí bò njèh dé jomò teèn haá keéh.»

*Ngúlú dé ké te vulúu
(Matíô 6:19-21)*

³² Yeésò den cuù, ye bó a: «Bí té vèh, bí mene màgà ngwéh, bí né bò mbieè mò. Lò Càḡ né dé biì; Tele biì Càḡ haá né bí kóó, ye nyí gwaán né ménâ.

³³ Sâ bí gò sòm bò njèh biì, bí geé haá njií bḡ saám bḡ kàgàlòn sâ. Bí fón sér ngúlú mé nde né ter le, bí

né ké te vulúu bilí njií. Dé sâ jí ndé cú, yíb njúób ndé cú, sueé yíé ndé cú ndo.

³⁴ Bí kóo ye, temé nùàr né gi bèh mé ngùlù seèn né teèn.»

Dene làn

³⁵ «Bí dèn dene bò siib; bí góló nyégé cògò bagasé, bí mògò siè lám beè.

³⁶ Bí dèn làn faá bò seê bò mé né tele seê bòn kela den no. Te tele seê bòn cuù bèh kùrmò fù, à go hin, bó gulu keéh bú wúwágá.

³⁷ Bò seê bò mé tele bòn nde né bó ménâ kwa doón, nde gi né samé. Mè né tueé ye bí a, mo à cu cuù baá, à nde né cògò goló nyegé, à feh bó bèh denè kwarè yâb, à bó yáb jògo haá seér kóo.

³⁸ À cu cuù mene logòtenè, né mene toò cieê, bòó mé né lóm goó doón nde gi né njua beè seèn kwa.

³⁹ Bí kóo ye, mo nùà gwà sé né kóo ye lòu sâ yíb nde né nyí yilá, à sé naâ làn den, à mom njaga gwà seèn, te yíb gwò yilá cú.

⁴⁰ Sâ bí dèn dèn làn ménâ, wanóón Huaán Nùàr kar waà nde né lòu mé bí cí mùnò ngwéh.»

Nùà seê dé bagaà mé dé veên (Matíô 24:45-51)

⁴¹ Pièr ye bú a: «Fehtoò beèh, wò kàn hèn si njií lom né mé béh wa, né mé bò nùàr doón wa?»

⁴² Fehtoò beèh ye bú a: «Kwá mè tueé bí felè nùà kógòn mé né seé tele seê seèn mé temé cén bóo. Né nuaá mé tele nde né bò seé bò doón haá kwaá beè seèn, te à geé haá bó yáb, à geé faá né tueé no.

⁴³ Mo tele seê seèn waà, à né seé seèn te ceér-e ménâ bóo, à nde né beè teleè samé.

⁴⁴ Mè né tueé ye bí a, tele beè seèn haá lo bilí nde né mé bò njèh seèn mene doón.

⁴⁵ «Á, mo nùà seê cén sâ den seér cuù né mé feh seèn, ye: Tele seê nyí wágá cú ndé ngwéh, à né seér bò

seê bò lobo, né mene bò dé sisiib, né mene bò dé vévêh, à né bó lobo, à né yáb yieé ndabé, à né ñueé sela;

⁴⁶ mo à né méménâ bóo, ngweéh sâ tele seê seèn nde né lòu kaár waà, à weh bú seé wa? À nde né bú kwogó som, te bó bò dúágá-tie bò den mé gèh nùr cèn.

⁴⁷ «Nùà seê mé né gi njií mé tele gwaán nê kóo, à ménâ bó ngwéh, à bú bò njèh seèn nyégé ngwéh doón, nùà sâ nde né mé nùr beè teleè ñené kuú.

⁴⁸ Njií mé tele seê gwaán nê, mo nùàr kó ngwéh lòu, à né mene veên bóo, sâ dé seèn bó bú kókoó lòbò ndé ngwéh. Bí kóo ye, nuaá mé bó lé naâ bú njèh ngún haá, bó beè seèn bie weh cu nde né ngún ménâ ndo; bó ngún bie weh kela nde né beè nuaá mé bó lé naâ ngún haá.»

Yeésò yieé kèrrè (Matíô 10:34-36)

⁴⁹ Yeésò ye bó a: «Mè ká doó beè waà né mé we. Mè né gwaán ye sé la baá ñgie.

⁵⁰ Mè nde né nòmò Càñ weh ndo. Baá lom mè dé yieé yieé.

⁵¹ Bí té mùnò ye mè ká te wónje ndeè né bò nùàr dolé haá. Mè tueé bí, mè ká lètenè biì nde seér né bèh kèrrè siì.

⁵² Mo bò nùàr né gwò tìn, kènê bò tagár bò déi nde né bò fà bò bunó; bò fà bò nde né bò tagár bò bunó ndo.

⁵³ Tele nde né huaán bunó; huaán bunó cu tele ndo. Meí nde né huaán dé vèh bunó, huaán bunó cu meí ménâ ndo. Bò makoò bó bò veèh ñuna bòn nde né méménâ lètenè bòn bunó kuú.»

Ciè Càñ lètenè bò nùàr ñené kóo (Matíô 16:2-3)

⁵⁴ Yeésò tueé njií mé cili nùàr ndo, ye bó a: «Mo bí ñene nu baá ter kèb nyiib* yilí komo ñaá, bí ye: nu nde né neé. Ne ka ménâ.

⁵⁵ Mɔ bí ɲene fu né lòu kobó ɲáá, bí ye: lan nde né salé; salé ka méná ndɔ.

⁵⁶ Jue ka bí bò leba bò! Bí né gi bò njií sâ doón ɲené kɔ́; né mene ká doó, né mene ké ter, né gi njolò biì ɲagásé. Seèn boó né naàn mé bò ɲèh dé nàm biì hên, bí ɲéné kó ɲgwéh wa?»

Sòn cên mé nùà bònò deèn
(Matíò 5:25-26)

⁵⁷ «Boó né naàn mé bí ceér gècên mé be biì ɲéné kó ɲgwéh wa?

⁵⁸ Mɔ bí nuaré déi baá mé ju, à né wò síí, à ju sâ njií né ké toò nùà dueè; mɔ bí bú go bilí né kɔ́, lègè lòm ceér dueè tég, te bí bú jògò den giì mé sòn cên ye; wanóón wò nde né ju beè seèn toò bò kokoò bò die, bó sie haá njií wò mé sóji; te sóji nde wò ké gwà cibì yíí njií.

⁵⁹ Mè tueé wò, bó sie kwaá nde né wò beè méméná, tóg kɔ́ bò tomo ɲèh nùà hèllè yuo kela giì baá kèn, sâ ye.»

13

Temé kweéh seér, mɔ sam, cio

¹ Cu sâ bò nuaré déi waà ndɔ, bó ndeè Yeésò njeré déi felè bò Galilé bò bieé. Bó ye bú a: «Cu mé bò Galilé bò lé naâ *sèmè ké toò Càn ɲóób, *Pilátò lé ye ɲóób bilí mé bó mene. Bó lé naâ mé bó mene ɲóób bilí ndɔ.»

² Yeésò ye bó a: «Beè biì, bí munó né ye gèh gèr mé bò Galilé bò hèllè lé naâ ɲéné sâ, bó lé veèn boó kela naâ kɔ́ mé bò mbeí wa?

³ Cí sam; mè tueé bí, mɔ bí temé biì kwéh sér ɲgwéh, bí kuú gi nde né méná ndɔ.

⁴ ɲgweéh gwà tèb Siloê lé naâ ɲem, lobo wula lo bò nùà gwò yulá cùòb téndelé wa? Bí munó né ye lètenè bò Jerusalem bò doón, bò sâ bò hèllè lé boó sabé kela naâ kɔ́ wa?

⁵ Mòn sam; mè tueé bí, mɔ bí temé biì kwéh sér ɲgwéh, bí nde né méná doón kuú gi ndɔ.»

Kàn tou wá-tàb déi

⁶ Jomo sâ Yeésò si cu kàn déi, ye bó a: «Nuaré déi lé naâ tou* déi ké ɲueh dobo kwaá. À né ké teèn ndeé, ye te nyí kwa tàb teèn, à njeré déi teèn kwà ɲgwéh.

⁷ Lòu sâ, ye nùà seè seèn a: Baá nyemà tagár, nyí né felè tou hên mbaá yagá kuú, tàb teèn sam. Kòmò si ní bú doó, à né bèh dé lòu yíin kwaá den.

⁸ Nùà seè doo ye bú a: Tele mò, kwá ló cú yeè bú nyemà hên méná; mè nde né ké kaà kweé yon, mè su yelle teèn.

⁹ Merré déi nyemà kwéh à nde né tàb waá. Mɔ sam, te béh komo som ye bú.»

Ma déi lòu sòu taré sòm

¹⁰ Lòu sòu déi sâ Yeésò né bò nùà ɲèh ké *gwà sòu feh den.

¹¹ Ma déi lé naâ gwò sâ teèn, à né mé tándulu yoòr; baá nyemà yulá cùòb téndelé, càn doo né bú ɲgògò beè sie guú kwaá den. À boó mene naàn, à ter ɲébá dilí kó ɲgwéh.

¹² Yeésò yeé ɲene aá bú, à yilá njií bú, ye bú a: «Dé vèh, lan wò yili yuo aá lè beèn yeè hên kèn.»

¹³ À ba njií bú be felè; kwar cén ma doo ɲébá dilí yuo ndɔ, à yila keéh Càn seèn.

¹⁴ Nùà koò gwà sòu yeé ɲene Yeésò taré sòm aá nùà beèn lòu sòu, temé yulá bú lè, à tueé njií seér, ye bò nùà a: «Bò cieé seè boó né ténjén. Bí ndè bèh teèn, te bí taré yuo; dèn ɲgwéh lòu sòu.»

¹⁵ Fehtoò beèh deèn ndɔ, ye bú a: «Jue ka bí bò leba bò! Lòu sòu cén sâ nùà kàn né yeé ndeé, à né nàgà seèn se weh, wa né vuòmndeè wa, à derré njií bú bèh nòmò ɲueé.

¹⁶ Sâ, ma mé né ndüté ndütü Abrahâm hên né gèr beè *Sátàn ɲéné, Sátàn né bú mé yuií lané den, lan baá nyemà yulá cùòb téndelé. Mè yeé yili sòm aá bú, bí ye, wa lòu sòu húóm ɲgwéh mé mè se sòm bú lè yuií sé wa?»

* 13:6 13:6 Bó tou sâ yilá né "figuier". 13:14 13:14 Ex. 20:9-10; Deut. 5:13-14

17 À yeé tueé gi aá ménâ, fegùli kibí kela mé bò bònò bò seèn doó. Bò nùàr dé bòn samé seér dé samê. Lòu sam, à lètené bòn bój lom né bò seé dé dudueèr.

Kàn mvum tàb làm
(*Matiô 13:31-32; Mârk 4:30-32*)

18 Jomo sâ Yeésò ye bó a: «*Lò Càṅ fela né kei wee? Mè bú me njií nde né mé kei wa?»

19 Ye bó a: «Lò Càṅ den né faá mvum tàb làm† mé nuaré déi lé naâ ké mbar seèn dobo kwaá nɔ. Yeé baá ter baá yuo, ṅa toú, bò non tieé fulu teèn.»

Kàn déi mé kulu
(*Matiô 13:33*)

20 Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè Lò Càṅ me njií nde né mé kei wee?»

21 Ye bó a: «Lò Càṅ den né faá kulu nɔ. Ma déi lé naâ doóm weh, à si ṅàb tàgà ndètoón cùòb tín mé njéh. Yeé baá jelá, fulu komo njií gùm tàgà doón ter.»

Hin dé barê
(*Matiô 7:13-14, 21-23*)

22 Yeésò né te loó kokoô mé loó tètòr ndeé, à né njèh teèn feh bele, ye te nyí yuo kela ké Jerusalem ndo.

23 Nuaré déi waà, ye bú a: «Dé koô, á hèn bò nùàr nde né kókoó yili yuo wa?» Yeésò tueé njií mé bò nùàr ndo, ye bó a:

24 «Hin né baré, bí lègè lòu te bí yila kela ye. Mè tueé bí, bò nùàr kókoó nde né lege ke; mé njéh mene bó yílá kwà ndé ṅgwéh.

25 Nùà gwà nde né ter wuo, à colo hin seèn, à ferá tena lo bí cie. Bí nde né hin goré, bí né bú teèn yílá yíi, ye: Fehtoò beèh gùlù kéh béh teèn. À nde né bí tueé ye bí a: Bí yuo naá-re he wa? Nyí bí kó ṅgwéh.

26 Cu sâ bí nde né tueé ye bú a: ṅgweéh béh bí lé yieé beéh kóó, béh ñueé kóó wa? ṅgweéh wò lé naâ njèh ké lo beèh feh ndo wa?

27 À tueé lom nde né dé seèn ye bí a: Bí bò vevenê bò doón, bí yùò doó sâ noón, nyí bí kó ṅgwéh.»

28-29 Yeésò den cu ye bó a: «Ké sâ kèṅ nde né silí, nyie nde né yieé. Bí nde né Abrahâm mé Isâk bô Jakôb mé bò *sòn-Càṅ bò doón ké te Lò Càṅe ṅenê njií. Nùàr hihiné nde né ké teèn yílá laré; bòó mé naâ kèb bà, kèb nyiib, kèb fenê mé kèb túnò mene doón, nde gi né teèn yílá, bó né kùrmò yieé. Sâ bí né dé bìi kèb cieè.

30 Mè tueé bí, bò déi lètené bò ké jomo bò nde né ké toò kelá seér; bò déi lètené bò ké toò bò kela seér cu ké jomo.»

Feh Yeésò gòṅṅ ké Jerusalem
(*Matiô 23:37-39*)

31 Cu sâ bò *Farisiên déi bilí waà ndo, bó ye Yeésò a: «Yùò hèn yuoò, ndé sèr toò; *Heròde gwaán né wò wulâ.»

32 À ye bó a: «Né sése! Bí ndé júée bú a: Mè né bò nùàr tándulu yoòr kwogó, mè taré som bò beèn bò, wa mè nde né méménâ lan mé kwéh bój; kulà mè bój som ma.

33 Sâ mè nde né mé seé mò toò bój ndeé ser lan mé kwéh bô kulà. Lòu sam, ye sòn-Càṅ déi a: té ké cie kú lè, wa bó ndé kú gí ké Jerusalem ma.

34 «Òè Jerusalem! Òè Jerusalem! Dàm bò sòn-Càṅ bò wula gi né wò. Bòó mé Càṅ lé naâ yoòr yeè temá njií doón, wò bó mé taá tobé wula gi né kóó. Mè né mene gwaán, ye mè nde né bò nùàr yeè ká ka mò koró bilí, faá cuar kurú kwaá yeé bò huaán ka bà nɔ, wò gwàn bèh. Baá mbei meèn wa, Jerusalem?

35 Mè tueé bí, gwà bìi nde né ter le, bí mè ṅéné ṅgwé ndé cú; kɔ cu mé bí ndeè baá mé sòn bìi tueé ye: Càṅ Dueè a, kúlú nyégé nuaá mé ndeè né mé yilí seèn kulù, sâ ye.»

† 13:19 13:19 Ká Bà mvum mé jie kela né kóó né mvum tàb làm. Dé ké lo bò Jùf né mvum dé hiin. 13:27 13:27 Ps. 6:8 13:28-29 13:28-29 Mat. 8:11-12 13:28-29 13:28 Mat. 22:13; 25:30 13:30 13:30 Mat. 19:30; 20:16; Mk. 10:31 13:35 13:35 Ps. 118:26; Jér. 22:5

14

Nuà beên fufulù

¹ Louù sòu déi Yeésò nde ké gwò nuà koò bò *Farisiên cén déi bèh yáb yieê. Bòó mé lé naâ doó sâ doóné né Yeésò ke den.

² Nuaré déi lé naâ doó sâ teèn ndo, à né mé beén fufulù mân yoòr; à né toò Yeésò njebá den.

³ Yeésò yeé ñene aá ménâ, à bie njií mé bò *njií-sòu mé bò Farisiên, ye bó a: «Mò bó taré sòm nuàr louù sòu, né jolo wa, jòlò ñgwéh wa?»

⁴ Bó sòn kòmò ñgwéh. Yeé baá môn, Yeésò taré sòm nuàr beên hèllè ndo, yi njií bú. À tueé njií mé bò nuàr ndo, ye bó a:

⁵ «Hèn, mò lètenè biì ñunà nuaré déi, wa nàgà seèn wa, die yila ké dòu louù sòu, à bú beè nomo lègè sòm ndé ñgwéh wa?»

⁶ Dé sâ gela yògò cu bó.

Bèh denè balé

⁷ Bòó mé bó yilá njií naâ bèh yâb hèllè né bèh denè lòu balé fòón. Yeésò yeé ñene aá ménâ, à ye bó a:

⁸ «Mò nuaré déi sua véh, à yilá njií wò ké gwò seèn bèh kùrmò yieê, té bèh denè dé koò kè wèh; kò ñgwééh à naâ nuà dueè mé né wò yògò teèn yilá keéh ndo.

⁹ Mò nuà koò doô waà, nuà gwà mé naâ bí fà doóné yilá doô nde né wò ter komo sòm, nuà koò hèllè den keéh, wò nde seér ké jomo bò nuàr mé fegùli mene den ndeé.

¹⁰ Mò bó né wò yilá, ndé dèn sér ké jomo bò nuàr, te nuà gwà ñene ménâ, à yilá kwaá njií seér wò te bèh denè dé koò, te wò lie ye njolo bò nuàr doó sâ doóné.»

¹¹ À den cuù ye bó a: «Bí kóó ye, nuaá mé né ter ñgumó ñaá doóné, bó nde né bú doó baá njií, te bó ter komo njií seér nuà dolé.»

Nuàr yilá balé

¹² Yeésò tueé njií mé nuà gwà ndo, ye bó a: «Mò wò né bò nuàr bèh

kùrmò yilá njií, té bò mbeí yeé mé bò nuàr yeé bó bò lilieê bò teèn yilá kéh; mò sam, bó nde cu né wò sòn sâ yilá haá sòm.

¹³ Mò wò gwaán né bò nuàr bèh kùrmò yilá njií, yilá sér bò saâm bò mé bò tácoḡó, bòó mé be sam gule sam, mé bò cùgò njolo bò ndo.

¹⁴ Bò sâ bò mé terre sam, bó wò sòn sâ yilá há sòm ndé cú; te Càḡ kulu seér wò kóó, à ndeé gwòm wò louù mé bò didilí bò nde né te cio komo yuo gií.»

Kàn felè kùrmò déi

(Matíó 22:1-10)

¹⁵ Bòó mé né te yâb sâ yeé ñgwéé gi aá ménâ, cén déi lètenè boón ye Yeésò a: «Njua né felè nuaá mé nde né yáb ké te *Lò Càḡe yieé teèn!»

¹⁶ Yeésò deèn ndo, ye bú a: «Nuaré déi lé naâ kùrmò neé, à yilá njií bò nuàr kókoó teèn.

¹⁷ Cu yeé wulu baá, ye nuà seé seèn a: Ndé júée bò nuàr a: yáb baá gi doó, bó ndé yíé bá yieé ma.

¹⁸ Bó doóné, nuà kàn ye bú a: Nyí kuún aá kèn. Nuà toò jògò ye nuà seé a: Nyí lé naâ ñueéh ñge, nyí jògò nde née yòḡ ke ye; kúkùr yeé, té ndé.

¹⁹ Dé jomò ye bú a: Nyí lé naâ nàgà yulá ñge, nyí nde née bó fèfà fèfà laáb, te bó kie ke boór ye; kúkùr yeé, té ndé.

²⁰ Dé tagâr ye bú a: Nyí jògò baá véh, nyí teèn wá ndé cú.

²¹ «Nuà seé doô cu cuù, à tueé mé tele seé seèn ménâ ndo. Temé ñaá tele lè, à ye nuà seé seèn a: Gò gòò, ndé yilá wèh bèlè bò nuàr ceceér, mé ké mbartòḡò mene; yilá ndé bèlè mé bò saâm bò, mé bò tácoḡó bó bò cùgò njolo bò mé bòó mé be sam gule sam doóné.

²² «Jomo sâ, nuà seé doô cu cuù ndo, ye bú a: Tele mò, mè yilá wa gií aá mé bó kèn; bèh née cu le ye.

²³ Tele ye bú a: Ndé bèlè bá kèn ké jomo loó mé yí fei ceceér, siè ndé

bèlè mé bò nùàr lòù, te gwà mò yuú mé njéh.

²⁴ Mè tueé bí: mè la naâ bò toò jògò bò mbaá yilá kuú, bó yáb mò sònò nágá kéh ndé cú.»

Njéh doón vuú loô, te nùàr ña ye mbòñ Yeésò

(Matíô 10:37-38)

²⁵ Cìlì nùàr ñgún né Yeésò jomo kem bele. À bele seér ndo, ye bó a:

²⁶ «Nuaá mé gwaán né jomo mò beleè doón, bú a: gwàn kélá mè mé bò nùàr seèn, né mene tele bô meí seèn; né mene veèh seèn mé bò ñuna seèn; né mene bei, né mene òm, né mene tie seèn; doón, bú a: gwàn kélá mè mé bó. À gwaán kela cu mè mé yòñ seèn nùà njéh ndo. Mò sam, à mbòñ mò dèn kòmò ndé ñgwéh.

²⁷ Nuaá mé tou gèr mé be seèn jógó ñgwéh, à mè bèlè ñgwéh doón, mbòñ mò dèn kòmò ndé ñgwéh ndo.

²⁸ «Sâ mò lètenè bìi nuaré déi nde aá gwà sieé, bú a, dèn ndé doó, à taáñ nyegé gi. Mò kàgàlòn nde né wulú, à duóm ye seé gwà hèllè.

²⁹ Mò sam, à nde né léláñ maàñ gwà si cegé, kàgàlòn gi yuo, gwà le toò. Sâ bò nùàr nde né mé ja kuú den,

³⁰ ye: kè nùàr hèllè kán, à duóm giú dág; ké jomo beè mvúâr.

³¹ «Déi né cu mân: Mò mgbè déi gwaán né taáb mé mbeí lieé, bú a, dèn cèrè doó, à taáñ nyegé gi bò nùàr seèn, ye bò nùàr nyí né cegé kám yulà. Mò mbeí kem waà mé bò nùàr kam ndètoón, nyí nde né mé bó lieé komo wa?

³² Mò sam, bú a, témá kóbó ñjí lòm mbeí be jògò, te pòñ die.

³³ «Sâ, kò bí taáñ nyegé ménâ ndo, wanóñ nuaré déi seèn mbòñ mò mbaá ñá kòmò ndé ñgwéh, mò à bò njéh seèn doón ñgón ñgwéh.»

Túóm cuaré

(Matíô 5:13; Màrk 9:50)

³⁴ «Túóm né njéh bagaà. Á mò túóm cuaré baá, bó boó ñgulí cu nde né bú naàn wa?

³⁵ Sâ gi aá kèn; à yelle sam, à tàbè gàm ndé cú ndo. Bó bú su ñjí nde aá cie mbaá. Nuaá né mé tie dé ñgweé, bú a, ñgwé nyégé bagasé.»

15

Kàn sòñgan mé lé naâ leér

(Matíô 18:12-14)

¹ Bó mé weh yeé kàgàlòn làmpôn mé bò vevenê bò doón bilí nde gi kwarè Yeésò bèh ñgòr seèn ñgweé.

² Bò *Farisiên mé bò *ñjí-sòu yeé ñene aá ménâ, bó duóm lètenè boòn ndugô, ye: «Nùà hèn bò vevenê bò kwarè seèn weh kwaá né dé kei? Bó bó mé ñgàb cèn yieé bilí né dé kei ndo wa?»

³ Yeésò yeé ñene aá ménâ, à si bó kàn, ye bó a:

⁴ «Hèn mò lètenè bìi nuaré déi né mé mbieé yuú, cèn déi nde leér le, à boó nde né naàn? À bò dé yulà tárenèà cùòb tárenèà doó yí fei kwá ló ndé ñgwéh, à nde dé cèn doó fón wellé wa?

⁵ Mò à fón kwa baá bú, à ndeé né bú tuagaà mé vógó-temé mene jógó sie,

⁶ à cu cuú mé njéh, à yilá bilí bò mbeí seèn mé bò nùàr kwarè seèn, ye bó a: Bí ndé vrà gàm mè teèn; sòñgan mò lé naâ leér, mè bú fón kwa cu aá kèn.»

⁷ Yeésò den cuú ye bó a: «Mè tueé bí, mò nùà veèn cèn kweéh seér temé lètenè bò mbeí, vràb nde né ké te vulúu felè seèn ménâ ndo. Bó vra kela nde né bú mé bò didilí bò yulà tárenèà cùòb tárenèà mé múnò ñgwéh temé kweéh seér doó.»

Kàn kàgàlòn mé lé naâ leér

⁸ Yeésò den cuú ye bó a: «Mò ma déi né mé kàgàlòn beè kám cèn, yuú cèn nde die leér teèn, à we mògò ndé ñgwéh, à fo bilí gwà, à ñalé fón teèn wa?

⁹ Mo à fɔ́on kwa cu aá, à nde né bò mbeí seèn mé bò nùàr kwarè seèn yilá bilí, ye bó a: Bí ndé vrà gàm mè teèn; kàgàlòn mò lé naâ leér, mè kwa cu aá kèn.»

¹⁰ Yeésò den cuù ye bó a: «Mè tueé bí, mo nùà veèn cén kweéh seér temé seèn, vràb nde né lètenè bò cili Càṅ felè seèn ménâ ndo.»

Kàn felè huaán yíé ngúlù déi

¹¹ Yeésò den cuù ye bó a: «Nuaré déi lé naâ mé huaán fà.

¹² Cieé déi òm ndeè ye tele a: Gè bò ngúlú yeè geè, wò kɔb haá mè dé mò. Tele geé haá bó ndo.

¹³ Tètèi sam, à go som gi aá bò dé seèn kèn, à weh kàgàlòn hèllè, à fɔ́on gò, à nde lè lò déi, bèh dàb mân. Wa teèn, à yila kàgàlòn doò yieé ndabè.

¹⁴ Nde nde, kàgàlòn hèllè gi yuo. Cùè die lè lò sâ ndo. Sâ bú dɔ́on, à mé njeré déi beè sam cuù.

¹⁵ «Yeé yɔ́gò baá, à nde yila seé beè nùà lò déi. Nùà hèllè njií baá-re bú ké nueèh seèn bèh nguián beleè.

¹⁶ Huaán doò ye merré déi nyí nde né bò tò mò yâb nguián teèn domó yieé kwa; ndóg, nuaré déi bú teèn há ngwéh.

¹⁷ Yeé baá ménâ, à den cuù mé huún seèn ye: Mè nde aá mé cùè mbaá kuú. Hên ké lo tele mò, bò seè bò seèn né mé yáb beè tabe den.

¹⁸ Mè nde aá lo, mè nde tueé nde né ye tele mò a: Tele mò, mè bɔ́o aá veèn mé Càṅ, mè bɔ́o njií mé wò ndo.

¹⁹ Mè nuaá mé wò nde cu né nuna yeè yilá, wúlú ngwéh. Wèh kwá nji sér yeè mè faá nùà seè yeè déi no.

²⁰ À yeé tueé gi aá ménâ, à komo wuo ter ndo, à som gò, à cu cu ké yoòr teleè.

«Lòu sâ, tele ke njií yí dàb nuna baá ndeè, à nene njií bú mé jere mene, à komo wuo ter ndo, à dula nde nuna ké ceér dueè kumó sie.

²¹ Nuna ye bú a: Tele mò, mè bɔ́o aá veèn mé Càṅ, mè bɔ́o njií mé wò ndo. Mè nuaá mé wò nde cu né nuna yeè yilá, wúlú ngwéh.

²² Tele dé sâ tán só ngwéh, à ko lom né bò seè bò seèn yilá njií, ye bó a: Bí ndé dùlà wèllè cògò nyàgàm déi, bí su kwaá bú yoòr; bí yí kwá bú lòṅ beè, bí yíi kwaá bú débágá gulè ndo.

²³ Bí ndé siè wèllè nàgà cèllè, bí ṅɔb ne kwaá tuar, te béh yieé som kùrmò.

²⁴ Huaán mò lé kuú gi aá kèn, à nyimé cuù aá; à lé naâ leér, mè kwa cu aá bú. Bené kùrmò die ndo.

²⁵ «Sâ bei la naâ dé seèn ké nweh. À baá cuù, à ngweé njií bèmè ké lo, bò nùàr né bené ṅɔ. Waà kwarè lòṅ,

²⁶ à yilá njií nùà seè cén déi, à bie ke mé bú.

²⁷ Nùà seè doò ye bú a: Òm yeè cu cuù né kɔ́o. Tele yeè sie ṅɔb aá nàgà cèllè, te béh vra bú mé njéh, ye nyí kwa cu aá huaán nyí mé njolo.

²⁸ «Bei yeé nde ngweé njií mân, temé ṅaá bú, à nja le ké ceér dueè. Tele yeé nene aá ménâ, à nde bú bɔṅ wellé ndo.

²⁹ Ye tele a: Kè-re sâ no! Bèh lo mé naâ-naà, mè né lom seé yeè bɔ́o den, mè sòn yeè ṅgén bèh. Mé njéh mene, né mene huaán mbieè déi, wò mè há ṅgúngwéh, te mè yilá bilí bò mbeí mò, béh bó samé mé njéh.

³⁰ Lan wò yeé ke, nuna yeé bó bò huaán vèh seèn bɔ́o beéh gi aá wò bò njèh, à yeé cu cuù, ngweéh hên wò ṅɔb aá bú nàgà cèllè wa?

³¹ Tele ye bú a: Huaán mò, dé yeè bélò né den cu dɔ́on kɔ́o. Bò njèh mò dɔ́on né gi dé yeè.

³² Ndê, béh sé la naá kaà òm yeè mân vra, béh ṅɔ bené. À lé kuú gi aá kèn, à nyimé cuù aá. À lé naâ leér, mè kwa cu aá bú.»

16

Kàn felè nùà seè tánágà déi

¹ Yeésò den cuù, ye bò mbòn seèn a: «Nùà lieé déi lé naâ mé nùà seè seèn déi teèn. Lòu sâ bò nùàr ndeè ye bú a: Nùà seè yeè né wò bò njèh bɔ́o beéh.

² À yilá njií nùà seê doô ká toò seèn ndo, ye bú a: Bó ye wò bɔ́ beéh gi aá mè bò njèh mò sé wa? Nde bò njèh mò doón taán gií, mè nde né wò seé sɔm.

³ À yeé nde ngweé njií ménâ, ye: Tele mò mè seé sɔm aá kèn; mè kuú aá, wanɔ́n mè mò boór kíe kòmò cú; beè mò njèh duaà né fegùli ndo; te mè bɔ́ naàn?

⁴ À den cuù mé be seèn ye: Mè kɔ baá kèn! Mè nde né bò nùàr bou;* mɔ tele mò sɔm aá mè seé, te bó ndeè yí keéh bɔ̀n mè gwò teèn.

⁵ «À yilá njií bò hùà bò teleè ká toò seèn cécéné cécéné ndo. À bie njií mé dé toò jògò, ye bú a: Bì tele mò né mé hùà meèn wa?

⁶ Ye bú a: Né bɔ́ kómò yuií. Nùà seê ye bú a: Né ménâ; dèn ndé doó, wèh nyàgà sér á yulà tìn.

⁷ À bie njií cu mé déi, ye bú a: Dé yeè nɔ, bì tele mò né mé hùà meèn ndo wa? Dé sâ ye bú a: Dé mò né ba yolò yuií tìn. Ye bú a: Né ménâ; siè, nyàgà sér á yuií nèa.

⁸ «Nùà lieê doô yeé ñene nùà seê tánàgà hèllè né feh seèn ménâ nyamé kɔ́, à vra seér cu bú lòu. Ye: bò *wɔ́n bò nyamé kela né seé bɔ̀n kɔ́ mé bò Càn bò. Lòu sam, bò Càn bò seé Càn ménâ nyàmè bèh.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, mé ngùlù wɔ́n bí gàm bò saâm bò mé njèh gaàm. Mɔ ndeè gi aá beè bì, Càn ndeè né bí te dene dé nyèmà mé nyèmà yí keéh.

¹⁰ «Bí kɔ́ ye, nùà gècèn te njèh dé maàn né nùà gècèn te njèh dé koò ménâ. Nuaá mé né nùà nyeèn te njèh dé maàn, né cu nùà nyeèn te njèh dé koò ménâ ndo.

¹¹ Mɔ bí mân tueé nagá nées te ngùlù wɔ́ne ye, sâ neì bí te njèh gècèn yí keéh nde né kɔ́ wa?

¹² Mɔ bí njèh bò nùàr vèh bèh, sâ neì bí njèh dé bì mbaá haá kuú nde né kɔ́ wa?

¹³ «Nuaré déi seé nùà fà kèi cén bó kòmò ndé ngwéh. À nde né cén bunó, à gwaán déi. À beè déi den nde né nùà gècèn, à seb déi. Bí seé Càn bò seé kàgàlòn fà doón kèi cén bó kòmò ndé ngwéh.»

Ngòr Yeésò feh hihiné

(Matíò 11:12-13; 5:31-32; Mârk 10:11-12)

¹⁴ Te bò *Farisiên mé temé doón né gi yoòr kàgàlòn, yeé nde ngweé njií mân, bó yuo die Yeésò yoòr mé séb.

¹⁵ Yeésò ye bó a: «Bí den né njolò bò nùàr faá bò gècèn bò nɔ. Sâ bí bɔ́ den né mbaá, Càn né gi temé bì ñené. Bí kɔ́ ye, bò njií mé né dudueèr beè bò nùàr doón, né gi bò njèh mbembaâ beè Càn.

¹⁶ «*Sóú Músi bó bò *sòn-Càn bò lé naá gií mé terreb teèn, yuoò te cu sâ tóg nde wa mé nam Jân Bàptis. Sâ nées mé terreb ye. Jomo sâ bó se waà mé Njàgà Bagaà felè *Lò Càn. Kèné nùà kàn né lom lege, ye te nyí yila teèn.

¹⁷ Á, sóú nɔ? Mè tueé bí, vulú bò tàbè nde gi né faá njèh mbaâ nɔ ñellé yuo, sóú le ter. Gwaán njolo sóú a, jíé méné gèh dé heè, ndóg à nyímé ndé ngwéh.

¹⁸ «Nuaá mé mele sɔm veèh, nde jɔ́ cu déi doón, kuú né yàgà. Vèh mé bó naá lòu mele sɔm, nuaá mé jɔ́ bú doón kuú taré né yàgà ndo.»

Kàn felè nùà lieê déi bò Lasâr

¹⁹ «Nuaré déi lé naâ teèn, lé naâ nùà lieê; à né bò cògò bebagaà su, cieé doón à né yáb bebagaà yieé, à né jùjùòb yieé.

²⁰ Nùà saâm déi lé naâ teèn ndo, yilí seèn né Lasâr. Lasâr lé naâ mé nyer yo doón. À lé cer den beéh ké tütùlù nùà lieê hèllè,

²¹ ye te nyí domó yieé kwa tò mò yâb ka seèn. Bò boór né yeé ndeè, bó nagá bilí cu bú mé nyer mene.

* **16:4 16:4** Nùàr laán wellè te ña nùàr yeè. **16:13 16:13** Mat. 6:24 **16:16 16:16** Mat. 11:12-13 **16:17 16:17** Mat. 5:18 **16:18 16:18** Mat. 5:32; 1 Kòr. 7:10-11

22 «Lòu sâ, nùà saâm doô kuú, bò cili Càn nde jògò kwaá njií bú ké te vulúu kwarè Abrahâm. Nùà lieè hèllè kuú ndò, bó furú bú,

23 à yila nde ké dòu bèh dàm gèr ñenè kuú; sâ Abrahâm bô Lasâr baá kóó, à ke njií den aá bó lòu.

24 À lógò njií ké ter, ye Abrahâm a: Tele mò, kó yeè mè jere teèn; témá njií yeè Lasâr, te à ndeè die kwaá mè nòmò ká te leba mé nyògò beè, mè ñene kuú mé gèr ká tuar.

25 Abrahâm ye bú a: Huaán mò, mùnò kó cú mùnò, ye ké cie nyí lé naâ mé ñgùlù sab, sâ Lasâr né mé gèr kwaré. Kóó ye, kènè temé Lasâr dólé baá; gèr baá seér felè yeè.

26 Toómá lètenè beèh béh bì jím tena né ñgobe. Né mene béh, né mene bí, bèh kelâ sam.

27 «Ye Abrahâm a: Sâ mɔ né mân, kúkùr yeè tele mò, témá njií cú Lasâr ké gwò tele mò teèn.

28 Bò òm mò né ké gwò tìn; te Lasâr nde tueé nyegé bó, wanóñ bó nde cuù né ká lè gèr-e yilá kuú.

29 Abrahâm ye bú a: Ké jomo bò òm yeè né mé mvù Músi mé mvù bò *sòn-Càn bò beè; bó a, ñgwé cí.

30 Ye Abrahâm a: Tele mò, dé sâ wúlú ndé ñgwéh. Ngulí kela né dé nuaá mé naâ dòu komo yuo, te bó kweéh seér ye temé.

31 Abrahâm ye bú a: Mɔ bó sòn Músi mé bò sòn-Càn bò ñgúñgwéh, sâ nuaré déi komo yuo mene dòu, ndóg bó kwéh sér ndé ñgwéh.»

17

Veên

(Matíò 18:6-7, 21-22; Mârk 9:42)

1 Yeésò den cuù ye bò mbòñ seèn a: «Njií mé nde né bò nuàr te veèn dór yíí, lím ndé ñgwéh. Bóó mene naàn, nuàr a, te mbei teèn dór yí. Nuaá mé dór yíí mbei teèn nde né mé gèr kwaré.

2 À dór yíí cegé mene huaán maàn cén déi lètenè bò huaán hèn te veèn,

à nde né mé gèr kuú. Sâ, nùà hèllè ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé kó mé nyí ké sòn nòmò koò, bó jógò kàgà kwá nyí nyèn tuagaà, bó vela si njií kɔ nyí dùà.

3 Sâ, bí bòn nyégé feh bìi bagasé.

«Mɔ mbei yeè déi né wò veèn bóó, túé nyégé bú lòu. Mɔ à kweéh seér aá temé, kúlú njií dèh doó.

4 Mɔ à né mene mbei téhbeh lè cieé sabé den, mɔ à né yoòr yeè ndeè ye wò a: kúlú njií doó, sâ kúlú njií dèn ménâ kulù.»

Temé kwaá njií

5 Bò mbòñ tebê deèn ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, bó te béh kwaá ñeí seér temé yoòr yeè lòu.»

6 Fehtoò beèh ye bó a: «Mɔ ndèm bìi sé la né faá mvum tàb làm* nɔ ham waá, bí sé la naâ tueé ye toú hèn a: ndé kòmò njébá dèn yí dùà yíé; à sé la naâ sòn bìi ñgweé.»

Seé nuà seé

7 Yeésò den cuù ye bó a: «Hèn mɔ lètenè bìi nuaré déi né mé nuà seé seèn déi teèn; né nuà kié-boór wa, tɛñ mbieè wa, mɔ à cu cuù ñueh, tele nde né bú ká kwarè yâb lòu yilá kaár njií wa?

8 Sam, à tueé seér nde né ye bú a: Ndé nyí yâb tuar neé kwaá. Mɔ bela baá, wò su cògò, wò ndeè geé kwaá nyí. Mɔ nyí yieé gi aá, nyí ñueé gi aá, wò nde ye dé yeè yieé.

9 Mɔ nuà seé bóó gi aá ménâ kèn, tele seèn nde né bú lòu vra seér faá né ñhèh kàm déi beè seèn wa?

10 Né felè bìi faá bèh ménâ ndò: mɔ bí bóó gi aá bò njií mé né seé bìi kèn, bí júée: Seé beèh né cí, béh né dé beèh bò seé bò mbaá.»

Bò beén veèn bò déi yulà

11 Sâ Yeésò née ka te gò Jerusalem ye, à né lètenè *Samarî bô Galilé kelá.

12 À wa lè lóó déi; sâ bò beén veèn bò déi yulà baá ká yoòr seèn ndeè. Bó yeé ñene njií aá bú, bó njebá le ké dàb,

17:3 17:3 Mat. 18:15 * 17:6 17:6 Ká Bà mvum mé jie kela né kóó né mvum tàb làm. Dé ké lo bò juf né mvum dé hiin.

13 bó logó njií ké ter ye bú a: «Yeésò, dé koô, kó yeè béh jere teèn!»

14 Yeésò ye bó a: «Bí ndé ké yoòr bò ngàṅ sèmè, bí feh keéh bó yo biì.» Bó som gò ndo. Bó yeé baá ceér dueè, bó taré yuo gi.

15 Cén déi lètenè bòn yeé ṅene aá ménâ, à cu cuù dé seèn jomo. À né go, à né Càn ké ter seèn njií.

16 À waà, à die sulí njií njolo doó ka Yeésò, à né bú vra. À lé dé seèn naâ nua Samarî.

17 Yeésò yeé ṅene aá ménâ, à ye: «Ṃgweéh bó yulà doón naá gi taré yuo mà. Hên, bò tarènèà bò déi né he wa?»

18 Nuaá mé cu cuù né Càn vra weh, gi cegé né nua kìn hên wa?»

19 Jomo sâ Yeésò ye bú a: «Kòmò wùò ter, wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn. Ndé-re baga!»

*Cuù *Huaán Nùàr
(Matíò 24:23-28, 37-41)*

20 Bò *Farisièn ye Yeésò a: «*Lò Càn wa ndeé né heh wa?» Ye bó a: «Lò Càn njolò biì bèsonè jógó wá ndé ṅgwèh, te bí nde ye ṅené koó.

21 Bó túé ndé ṅgwéh ye bí a: kè, hên nò; kè yíè. Bí kékòò ye Mbàm Càn ká lètenè biì die wa giì aá kèn.»

22 À yeé tueé gi aá ménâ, à tueé njií mé bò mbòn seèn ndo, ye bó a: «Cu déi nde né teèn, bí nde né gwaán, ye bí sé la naâ biì *Huaán Nùàr cieé cén ṅené ṅweé nò. Mè tueé bí, bí bú ṅéné ndé ṅgwéh.

23 Bó tueé nde né ye bí a: bí kè nji kán! bí kè nji kàn! Mò bó baá bí ménâ tueé, bí dèn lòm dé biì doón, bí té teèn ndé.

24 Gèh dé mé mbàn né yeé ké te vulúu be terré doò, loù sâ Huaán Nùàr nde né ménâ ṅagá yuo kelâ.

25 Njèh cén, kò bò cafanê bò jògò ṅon keéh gi aá bú kèn, kò à ṅene

som aá dà m bò gèr beè bòn kèn ndo, sâ ye.

26 «Loù mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, bò njií mé lé boó gi naâ lè nàm Noê doón nde cu né ménâ boó.

27 Sâ lè nàm Noê, bò nua lé kò loóm naâ yieé mé ṅueé, bó né véh suaá, bó né bèh siib ndeé ndo. Bó né ka mé njèh méménâ boó ndeé, tóg nde wa loù mé Noê lé yilá naâ kòm teèn. À yeé baá lè kòm, nu koò die, nòmò laga kum lo bó teèn.

28 «Nde cu né faá lè nàm *Lòt boó ndo: bò nua lé kò cegé naâ yieé mé ṅueé deèn, bó né ṅge, bó né go, bó né gèh dobo, bó né gwà sieé.

29 Loù sâ, Lòt yuo lè loó *Sòdòme, we lé naâ ter lè nyùm nàgàkèn bomo suagâ, ṅgie kum som cu bò nua doón jomo seèn ndo.

30 Loù mé Huaán Nùàr ndeé né teèn ṅené yuo kelâ, nde cu né bò nua ménâ boó.

31 «Loù sâ kwa nde né nuaré déi, sâ à né ké felè gwà; bú a, fón lòm doò, à té gwò felè bò njèh seèn mbaá yilá kú. Kwa lo nde né nuaré déi ké ṅueh ndo, à té ká lo mbaá cú kú.

32 Bí múnò njií cú dé mé lo naâ veèh Lòt kwa doò!

33 Nuaá mé gwaán né yòn seèn mé be seèn gagá kwaá, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ṅoón seér, nde né yòn seèn yili som.

34 Mè tueé bí: nuaré déi bò mbeí nde né loù sâ te ndagá cén-e; bó nde né cén weh, déi le.

35 Ma déi bò mbeí nde né nyèn bècèné gwo; bó nde né cén weh, déi le.

36 Nuaré déi bò mbeí nde né ké ṅueh fà; cén nde né weh, déi le.»

37 Jomo sâ, bò mbòn ye bú a: «Fehtoò beèh, ndeé ménâ boó den nde né he wa?» Ye bó a: «Bèh mé komó né teèn doón, bò jìè nde gi né teèn bilí ndeé.»

18

Kàn felè nùà téná-ju bô ma kû déi

¹ Yeésò si bó kàn déi, ye te bó dua den Càṅ cieé doón, bó gùr cú; à ye bó a:

² «Nùà téná-juù déi lé naâ lè loó koô déi teèn, à lé Càṅ dùlà bèh, à nùàr vèh ṅgwéh ndo.

³ Ma kû déi lé naâ lo sâ teèn ndo; cu doón à né toò seèn yagá ndeé den, ye bú a: Téná sòm mè ju hên teèn, te bêh nùà bònò mò geé.

⁴ Ma kû doô né ka méménâ yagá den, nùà téná-juù hèllè bú mé njéh táṅ ṅgwéh. Yeé yogó baá, cieé déi à den kaà mé be seèn ye: Mè né kóó ye mè Càṅ dùlà bèh, mè nùàr vèh bèh ndo.

⁵ Mé njéh mene, gèh dé mé ma kû doô né mè yoòr ṅeí hên, né mè ki. Kwá mè tena sòm bú ju hên, te mè ṅweé keéh tie.»

⁶ Fehtoò beèh deén baá-re ndo, ye bò nùàr a: «Bí ṅgwé nyégé ṅgòr nùà téná-juù hên bagasé.

⁷ À né ménâ boó komo, sé tagá Càṅ wa? Mè tueé bí, bò nùàr Càṅ mé né toò Càṅ cu doón yueé, Càṅ nde né bó gam, à ṅgágá ndé ṅgwéh gùm doón,

⁸ à nde né kukwar boó. Mé njéh mene, *Huaán Nùàr ndeè cuù, sâ bòó mé né temé cén kwaá njií, née-re teèn ye wa?»

*Kàn felè nùà *Farisiên bô nùà wèh-làmpônṅ déi*

⁹ Yeésò kàn hên si kuú né felè bòó mé né munó ye bó dé boón né bò gècên bò toò Càṅ, bó né bò mbeí lòu seb seér doô. Ye bó a:

¹⁰ «Nuaré déi bó mbeí lé wuó naâ ter fà doón, bó nde ké *gwà Càṅ koô bèh Càṅ duaà; déi né Farisiên, déi né nùà wèh-kàgàlònṅ làmpônṅ.

¹¹ «Farisiên doô njebá nde dé seèn ké toò gèbàkàg, ye: O, Càṅ! Mè né wò vra; mè nùà mbaâ faá bò nuaré déi nò sam, bó né dé boón yíḅ ṅuóób, bó né veèn boó bele, bó né yàgà

ndeé; mè dèn ṅgwéh faá nùà wèh-kàgàlònṅ làmpônṅ hên ndo, mè né cu wò mé dé sâ vra kókoó mbaá.

¹² Dé mò, lè sóndè doón, mè né yeé yáb teèn jolo cieé fèfà. Lè bò njèh mò doón, njií mé baá yulà doón, mè né yeé mbe teèn cécéne sòm, mè haá wò.

¹³ «Nùà wèh-kàgàlònṅ làmpônṅ doô njebá sua le dé seèn ké jomo, à sulí njií njolo doó mé kú mene, ye Càṅ a: Óè Càṅ mò, mè né nùà veèn, kó yeé mè jere teèn.»

¹⁴ Yeésò den cuù baá-re ye bó a: «Mè tueé bí, Càṅ lé kwaá lòò naâ sòn Farisiên hèllè ménâ, à ṅweé seér dé nùà làmpônṅ doô. Nùà làmpônṅ doô nde cu lo ndeé, sâ à baá gi dé seèn beè Càṅ dilisé; nùà lòbò kàn hèllè le. Bí kóó ye, nuaá mé né ter ṅgumó ṅaá doón, bó nde né bú doó baá njií, te bó ter komo njií seér nùà dolé.»

Bò huaán tetóôr kulú (Matíó 19:13-15; Mârk 10:13-16)

¹⁵ Jomo sâ bò nùàr né mé bò huaán ká yoòr Yeésò weh ndeé, bó weh nde bilí mé bò dé mbembogò mene, te à kema njií bó be yoòr. Bò mbònṅ yeé ṅene aá ménâ, bó nde seér cu bò nùàr lòu.

¹⁶ Yeésò yilá njií bò huaán doô ká toò seèn ndo, ye bò mbònṅ a: «Bí kwá bò huaán ndeé ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kóó ye, *Lò Càṅ né dé bòó mé den né faá bó nò.

¹⁷ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé Lò Càṅ mé temé seèn mene faá huaán maàn nò wèh ṅgwéh doón, teèn yilá ndé ṅgwéh.»

Dèbbè nùà lieé déi (Matíó 19:16-30; Mârk 10:17-31)

¹⁸ Nùà koô bò *Júf déi ndeè ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh dé bagaà né wò. Hên, mè boó nde né naàn, te mè kwa ye yònṅ dé tètàgà wa?»

¹⁹ Yeésò ye bú a: «Wò mè nùà bagaà yilá né mé ṅgei wa? Nùà bagaà gi cegé né Càṅ.

20 Wò né gi *sóú kóó, ye: té yàgà ndé; té feh wúlá; té yíb njúb; té nuaré déi nyeén yoòr cò kwá; ngwé sòn tele yeé mé meí yeè ndo.»

21 Nùà doò ye bú a: «Mè lé jolo duóóm naâ ménâ, sâ mè née ndà ye, mè né yeé bò dé sâ jolo gií.»

22 Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye bú a: «Le cu née wò njèh cén ye: ndé gò sòm gí-re bò njèh yeé doón, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòn sâ, te wò kwa seér ngúlú ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeé, wò bele mè ndo.»

23 Nùà hèllè yeé nde ngweé njií faá bèh mân, à munó njií gi ngúlú seèn doón, temé kuú yuo bú lè ndo.

24 Yeésò ke njií bú ndo, ye bò nùàr a: «Né taré mé bò lilieé bò yila *Lò Càṅ.

25 Ngweéh né taré mé ngelobà yila kela te lón kògòtâr wa? Né ménâ mé nùà lieé ndo; te Lò Càṅ yilâ taré kela nde né dé seèn mé dé ngelobà.»

26 Bò nùàr yeé ngweé aá ménâ, bó ye: «Sâ, mo né mân, nuaá mé nde né yili yuo, né neí?»

27 Yeésò ye bó a: «Njií mé né bò nùàr taré yógó, beè Càṅ taré ngwéh.»

28 Piêr ye bú á: «Ḷḡweéh béh hèn vu lo gi aá bò njèh beèh sâ, béh bele wò mà.»

29 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo nuaré déi vu lo gwà seèn wa, né veèh seèn wa, né mene bei mé òm, né mene tele bò meí, né mene njuna, mo à bó vu lo né felè Lò Càṅ,

30 bú a: kóó ye, nyí nde cu né ménâ cafanê kwa yógó keéh, te nyí ndeé te *wón dé feé kwa bilí cu ye mé yòn tètàgà mene.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagâr

(Matîô 20:17-19; Mârk 10:32-34)

31 Yeésò weh bò mbòṅ seèn yulá cùòb fà, ye bó a: «Hèn, béh bí ṅaá nde baá ké Jerusalem sâ. Njií mé bò *sòn-Càṅ bò lé naá gií felè mò *Huaán Nùàr nyagá kwaá doón, nde gi né ké teèn mboón.

32 Bó nde né Huaán Nùàr beè bò lòu bò jógó yí. Bò lòu bò nde né bú seb, bó selé bú; bó nde né bú dèh yoòr kulú su,

33 bó lobo bú, bó wulá sòm bú. Lè cieé tagáre, à nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

34 À yeé tueé gi aá mân, bò mbòṅ ngwé kó ngwéh lág; njeré déi lé ndegé yógó naâ bó lòu.

Tácugó déi

(Matîô 20:29-34; Mârk 10:46-52)

35 Yeésò yeé nde aá Jerikò waá, sâ tácugó déi né te sòn ceér njèh dua den.

36 Nùà hèllè yeé ngweé bò nùàr baá kem kelá, à bie kwòm.

37 Bó ye bú a: «Né Yeésò nùà Najarêr kela né kóó.»

38 À sòm hueh ndo, ye: «Yeésò ṅunà *Davíd, kó yeé mè jere teèn.»

39 Bò gè toò bò mé baá kwarè seèn yeé ngweé aá ménâ, bó nde seér bú lòu, ye bú a: «Máb sòn yeé doó sâ.» Mé njéh mene, à kò lom né méménâ ké ter tueé logó njií, ye: «Ḷḡunà Davíd, kó yeé mè jere teèn.»

40 Yeésò njebá le ndo, ye bó dèrrè ndé mé bú. À yeé baá ká kwarè Yeésò, Yeésò ye bú a:

41 «Wò ye mè a: gàm nyí naàn wa?» Ye Yeésò a: «Fehtoò mò, bó yeé te mè njene njolo teèn.»

42 Yeésò ye bú a: «Ḷḡéné njolo njènè! Wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn.»

43 Njolo seèn kwógo yuo doó sâ ndo. À yuo bele lom Yeésò nenóṅ, à né mé Càṅ teter seèn ndeé. Bò mé lé naâ njènè doón seèn gi Càṅ ménâ ndo.

19

Yeésò bô Jasê

1 Yeésò wa Jerikò ndo, à né lètenè loò kelá.

2 Nuaré déi lé naâ lo sâ teèn, yilí seèn né Jasê, à né nùà koò felè bò wèh-kàgàlòn làmpòṅ bò. Né nùà lieé.

3 À né ceér foon, ye te nyí ñene kwa nuaá mé bó yilá né Yeésò sâ; lón sam mé bò nuàr, à lé naá cuù nuà tibí ndo.

4 À yeé ñene aá ménâ, à dula kela nde gè toò bò nuàr, à sie ñaá tou* déi, à né Yeésò teèn kela den, te à ñene ñgweé bú ndo.

5 Yeésò waà bèh sâ, à som njií njolo ter, à ñene njií bú; ye bú a: «Súagà ká doó wúwágá, Jasê; lan mè cer nde né ké gwò yeè.»

6 Jasê wur suagà, à weh njií Yeésò ké gwò seèn mé vràb mene.

7 Bò nuàr yeé ñene aá ménâ, bó duóm ndugô, ye: Nuà hên nde ké gwò nuà veèn cer seér né dé kei wa?

8 Jomo sâ Jasê komo wuo ter ndo, ye Yeésò a: «Fehtoò mò, mè nde né bò ñjèh mò doón fèfà kóbé bele, mè geé haá njií bò saâm bò kèb déi. Mò mè lé naá kàgàlòn beè nuaré déi bele weh, mè nde cu né bú jomo méménâ mbei nè haá cuú.»

9 À yeé tueé gi aá ménâ, Yeésò ye: «Nuà hên né ndüté ndütü Abrahâm ndo; lan, cón yilá baá te mbàgà seèn kèn.

10 Bí kóo ye, bòó mé né lòu leér le doón, *Huaán Nuàr hên nde kuú naá bó foon, te à yili som bó.»

*Kàn felè bò seè bò déi yulà
(Matíô 25:14-30)*

11 Bòó mé naá ñgòr hên ñgweé, Yeésò si cu bó kàn déi. Sâ, bó baá kwarè Jerusalem, bò nuàr baá lom munó ye, doó sâ *Lò Càñ nde aá ñené ñagá.

12 À ye bó a: «Nuaré déi lé naá teèn, à né lè bòn bò huaán mgbè. À yeé nde aá mgbè cer, à nde lè loó déi bèh dàb mân, te bó lobo bú tì, à cuù, à cer ye mgbè.

13 «À yeé baá mé gò, à yilá bilí bò seè bò seèn yulà, à geé haá kwaá bele bó kàgàlòn kám cécéne beè-beè, à ye bó a: Bí bó ñgógò toón mé ñjèh jomo; kò mè ndeè cuù aá. À yuo ndo.

14 À wa toò, bò loó bò seèn bunó bú ká jomo, bó tema njií ye: Té bú tì lòbò, béh bú gwàn ñgwéh, à mgbè beèh sam.

15 Mé ñjèh mene, bó lobo bú tì. À cu cuù ká lo lètenè boòn. À waà, à ye, bó yilá njií bò seè bò nyí doò, kò ñgweé kàgàlòn naá jomo ñar wa.

16 «Déi waà ye bú a: Dé koò, kám yeè cén doò ñar aá kám yulà; hên no.

17 Mgbè doò ye bú a: Môn, wò né nuà gécên; wò né ñjèh memané ke nyegé kóó, wèh bá bò ndugo loó yulà hên, wò cèr mgbè teèn.

18 «Dé jomò wa cuù, ye bú a: Dé koò, dé mò ñar cu aá kám tín déi ndo.

19 Mgbè doò ye bú a: Bò ndugo loó tín hên baá dé yeè ndo; cèr á mgbè teèn kóó.

20 «Déi wa cuù ndo, ye bú a: Dé koò, wèh cú-re kàgàlòn yeè. Mè lé naá bú te cògò kaga nyegé, mè leér kwaá lòu.

21 Wò yeè né nuà yogô; mè veéh naá cí. Wò mene njeré déi kóó kwá ñgwéh, wò né yeé mbaá weh njií. Wò mene kóó dòbò bèh, wò né yeé mbaá kwaá njií.

22 «Mgbè doò ye bú a: Nuà veèn faá wò no! Wò ju kènè beè mò die nde né mé ñgòr yeè sâ. Wò lé naá gi kóó ye mè né nuà yogô: mè mene kóó kwá ñgwéh, mè né yeé mbaá weh njií. Mè mene kóó dòbò bèh, mè né yeé mbaá kwaá njií.

23 Lé boó naá naàn mé wò lé mè kàgàlòn mò ké te mbiín kwá njií ná ñgwèh te ñar, mè cuù, sâ nòmò baá teèn wa?

24 «À tueé njií mé bò nuàr ndo, ye bó a: Bí ñgà sòm bú kàgàlòn sâ beè ñgaà; bí ságá njií mé nuà kám yulà jògò.

25 Bó ye bú a: Dé koò, á dé sâ baá gi dé seèn mé kám yulà beè no.

26 Ye bó a: Mè tueé bí, nuaré déi nde gi né mé ñjèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn

* 19:4 19:4 Bó tou sâ yilá né "sycamore". 19:10 19:10 Mat. 18:11 19:26 19:26 Mat. 13:12; Mk. 4:25; Lúk 8:18

mé njèh beè sam nde ngweéh, né mene dé maàn mé à né mé njéh doón, bó nde né bú beè horó som.

²⁷ Dé bò bònò bò mò, bí siè ndé gí mé bó ká toò mò; bó ye mè mgbè bòn sam, bí wúlá sòm gí bó wulá.»

Ké Jerusalem yilâ

(Matíô 21:1-11; Mârk 11:1-11; Jân 12:12-19)

²⁸ Yeésò yeé tueé gi aá ménâ, à go kela nde gè toò bò nùàr ndo, bó bó né Jerusalem ndeé.

²⁹ Bó yeé wa kèbè Betafajê bô Betanî, kwarè tòr mé bó yilá yeé tòr Oliviê, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò, ye bó a:

³⁰ «Bí ndé lè loó toò biì sâ. Mò bí yilá baá lo, bí nde né huaán vuomndeè ñené. Nuaré déi nées teèn ñá lógó ngwéeh ye. À né te yuiî mân. Bí sè ndé mé bú.

³¹ Mò nuaré déi ye bí a, bí bú se né dé kei wa, bí júée bú a: Nùà Dueè gwaán né bú koó.»

³² Bó yuo gò ndo, bó wa, bó kwa gi ka doón faá Yeésò tueé naâ bó no.

³³ Bó yeé baá ménâ se den, bò njèh bò bie ye bó a: «Bí huaán vuomndeè sâ se den né dé kei wa?»

³⁴ Bó ye bó a: «Nùà Dueè gwaán né bú koó.»

³⁵ Jomò sâ, bó se haá njií bú mé Yeésò ndo; bó né bò cògò bòn huaré weh, bó né ngètenè vuomndeè teé njií, bó né Yeésò teèn jógó kwaá.

³⁶ À yuo gò, à né ndeé, bò nùàr né bò cògò yoòr bòn huaré weh, bó né ceceér teé njií.

³⁷ À né ké te tòr Oliviê doô suagá ndeé, à wa kwarè Jerusalem, sâ dàmbò mbòn né ceér dueè lélán vógó-temê samé den, bó né Càn ké ter seén njií. Bó né bú felè bò fém mé bó lé naá gi ñené doón seén laré.

³⁸ Bó ye: «Càn a, kúlú nyégé Nùà Dueè mé ndeé né mé yilí seén hèn kulù. Còñ ké ter te vulúu mé *sùsum né dé Càn.»

³⁹ Sâ bò *Farisiên déi lé naâ lètenè bò nùàr doó sâ teèn. Bó ye Yeésò a: «Júée bò mbòn yeé a, bó húné-re noón.»

⁴⁰ Yeésò ye bó a: «Mè tueé bí ndo, mò bó huné mene noón, bò taá nde né ménâ seén den.»

Felè Jerusalem yueé

⁴¹ Yeésò yeé baá kwarè Jerusalem, à ke njií loó, à yueé velé,

⁴² ye loó a: «Nuaá mé sé naâ wò dolê haá, wò sé naâ yeé bú kei mé né hèn ñené koó no. Ngweéh kènè leér baá njolò yeé mà.

⁴³ Kékòò ye, cieé déi nde né teèn, bò bònò bò yeé nde né wò beè kaán sie, bó kaga keéh wò yí lètenè, bó sané yilá nde né lètenè biì doón,

⁴⁴ bó kibí kela mé bò nùàr yeé doó, bó kum som bí. Taá déi felè mbeí lè ndé ngwéh. Lòu sam, Càn ndeé né ye te nyí yili som wò. Mé njéh mene, wò ñené kó ngwéh.»

*Yeésò ké *gwà Càn koô*

(Matíô 21:12-17; Mârk 11:15-19; Jân 2:13-22)

⁴⁵ Yeésò yila nde yí cie gwà Càn koô ndo. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn boó den. À yeé nde ñene njií ménâ, à yila bó cie kwogó som keéh.

⁴⁶ À né bó teèn tueé yií, ye bó a: «Né gi lè mvù Cànge nyagá den ye: Gwà mò né lom gwà Càn duaà. Kei mé boó bí weh kwaá seér aá gùr yìb biì wa?»

⁴⁷ Cieé doón Yeésò né bò nùàr njèh ké gwà Càn feh den. Yeé baá môn, bò *ngàñ sèmè dé kokoô mé bò *njí-sòu, bó bò kokoô bò doón duóm aá ceér fòñ, te bó wula som bú.

⁴⁸ Njèh cén, bó bú siè kwà ngwéh. Lòu sam, cili nùàr lé naâ doó, bó né ngòr seén felá.

20

Kùòm terreb Yeésò

(Matíô 21:23-27; Mârk 11:27-33)

¹ Cieé déi lé naâ teèn, Yeésò né bò nùàr njèh ké *gwà Càn koô feh den,

à né bó Njàgà Bagaà se. Bò ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò nji-sòu kar waà mé bò kokoô bò dé lò jomo,

² bó ye Yeésò a: «Wò bò njií hèn bóó né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ kóó wa? Túé béh tueè.»

³ Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí ménâ bieé ndo: bí jògò túé ke mè ye:

⁴ Neì lé Jāṅ Bāptīs tema njií naâ kóó, ye bú a: ndé bò nùàr kou bele wa? Lé naâ Càṅ wa, lé naâ nùàr wa?»

⁵ Bó yila mé njéh lètenè bòn fellé kuú ye: «Mò béh ye bú a: Càṅ lé Jāṅ temà naâ kóó, à tueé nde né ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá ní ná ngwèh dé kei wa?

⁶ Á, mò béh ye bú a: bò nùàr lé bú temà naâ kóó, sâ bò nùàr nde né béh tobé wulá. Lòu sam, beè bòn Jāṅ lé naâ *sòn-Càṅ.»

⁷ Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ngwéh nuaá mé lé temà naâ bú.»

⁸ Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé jegé naâ mè túé ndé ngwéh ndo.»

*Kàn jéré-temé bò kè-ṅueèh bò
(Matíó 21:33-46; Mârk 12:1-12)*

⁹ Jomo sâ Yeésò si njií bò nùàr kàn déi, ye bó a: «Nuaré déi lé kieè naâ ṅueèh* seèn; à yeé dobo gi aá yab teèn, à haá kwaá ngogò beè bò nuaré déi te bó ke nyegé den jomo. À yuo dé seèn, à nde bèh gò dàb déi.

¹⁰ «Cu mé yab yeé baá bolé, à tema njií nùà seè seèn cén déi ké yoòr bò kè-ṅueèh bò doò, ye te nyí kwa yab teèn. Nùà seè doò yeé wa ké teèn, bó lobo kwogò njií cu bú jomo be be.

¹¹ Nùà ṅueèh doò tema njií cu nùà seè seèn déi. Bó nde kem sue cu bú yoòr mé séb, bó lobo kwogò njií cu bú jomo be be ndo.

¹² Lè njùg tagáre, à tema njií cu nùà seè seèn déi ndo; dé sâ yeé wa cu, bó duún ye baá-re bú núr, bó tulu si njií bú ké luaa ṅueèh.

¹³ «Nùà ṅueèh doò ye ṅene aá ménâ, ye nyí bóó nde né naàn wee? À deèn ndo, ye: Nyí kènê tema njií nde aá ṅuna nyí yíé-temé; merré déi dé seèn, bó nde né bú veéh.

¹⁴ ṅuna nde ndo. Bó yeé nde ṅene njií baá-re bú mân, bó nyogò sòn ye: Hèn né nuaá mé nde né nùà ṅueèh ṅaá sâ. Kò béh wula som bú lòu, te ṅueèh hèn ṅa dé beèh.

¹⁵ Bó tulu nde mé bú ké luaa ṅueèh, bó wula si lo bú ké teèn.»

¹⁶ Yeésò den cuù, ye bò nùàr a: «Faá bèh mân, nùà ṅueèh doò bóó nde né bó naàn wee? Mè tueé bí, à nde cu né bó wulá som gi ndo, à ṅueèh kwaá lo cu beè bò nuaré déi.» Bò nùàr yeé ṅweé aá ménâ, bó ye bú a: «Ndóg gèh dé sâ ndeè seèn ménâ bó ndé ṅwéh.»

¹⁷ Yeésò né bó njonjolò ke njegé, ye bó a: «Kàn mé bó né te mvù Càṅ nyagá kwaá hèn tueé né kei? Ye:

Taá mé bò mé-gwà bò lé naâ ké jomo komo si njií hèn, taá dàn ṅa seér cu né kóó.

¹⁸ Nuaá mé ceén die te taá sâ nde né teèn ṅerré le. Mò komo die seér né nuaré déi yoòr lòu, sâ nùà hèllè nde né faá fufú nò nyoló den ndo.»

*Làmpôṅ mgbè Rôm gwòòm
(Matíó 22:15-22; Mârk 12:13-17)*

¹⁹ Bò *nji-sòu mé bò *ngàṅ sèmè dé kokoô yeé ṅweé aá ménâ, bó ṅweé kò ye Yeésò kàn si njií den né mé bó; bó gwaán lom aá Yeésò doò sâ sieè. Njèh cén, veéh né bó mé bò nùàr sie yogó.

²⁰ Bó duóm bú filí, bó tema njií bò no ké kwarè seèn faá né bò gècèn bò nò, te bó ṅweé weh ṅòr sònò seèn, bó jògò yí bú beè ṅómna.

²¹ Wa ké teèn, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, njií mé wò né yeé tueé, wò né bò nùàr feh doón né teèn yilá, béh né kóó. Wò nùàr bàlè bèh, wò né bó ceér Càṅ mé gècèn mene feh dilí.

22 Sâ jògò túé ke béh ye: *Sóú beèh ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòm wa, té gwòm wa?»

23 Yeésò ñene ko ndo, ye ngòr hên né njóg ngòr; à ye bó a:

24 «Bí kélé ke mè kàgàlòn sâ cén déi ye.» Bó weh haá njií bú cén déi. Ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hên nyagá den né dé neì wa?» Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.»

25 À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò njií mé né dé mgbè doón, bí gwòm njií cú mé mgbè; bí bò dé Càn há njií cú mé Càn ndo.»

26 À yeé tueé gi aá ménâ, hiím yógó bó dé tueé. Ngòr mé à lé naá gií toò bò nùàr tueé doón, bó bú teèn siè kwà ngwéh.

Njèh bieê felè bòò mé nde cuù né lè cio komo yuo

(Matíô 22:23-33; Mârk 12:18-27)

27 Bò *Sadusiên déi bilí ndeé ká kwarè Yeésò. Sâ bó né yeé tueé ye: mo nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yuò ndé cú.

28 Bó yeé waà baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, Músi lo naá gií ter nyagá kwaá, ye béh a: mo nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doò, à ñar yilá cu bei ma.

29 Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naá téhbeh. Bei jògò véh, à kuú kwaá lo véh sâ, huaán sam.

30 Òm sagá weh ma kú doò, à kuú cu, huaán sam.

31 Òm bòòn déi sagá weh keéh cu ndo. Bó né ka mé bú méménâ sagá ndeé; bó sagá laré bú téhbeh doón, bó huaán mé ma hèllè ñar kwà ngwéh, bó kuú gi.

32 Jomo sâ, ma hèllè kuú bele bó ndo.

33 Á hên, mo lòu sâ bò komó ndeé baá te cio komo yuo, ma hèllè ña som nde né veèh dé heè wa? Ngweéh lètenè bòòn téhbeh doón, bó lé naá gií bú sagá laré wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Bò siíb bó bò véh jògò kuú lom né ká cie.

35 Bòò mé wulu gi aá dé *Lò Càn kèn, nde né te cio komó yuo, bó yila nde teèn. Ké Lò Càn sâ nùàr ndeé jógó kú ndé cú.

36 Ké sâ nùàr ndeé kú ndé cú ndo, bó den seér nde aá faá bò cili Càn no. Ngweéh bó lé naá gií te cio komó yuo mà, bó baá gi bò ñunà Càn.

37 Músi te mvù Càn tueé taré né ménâ ndo, ye: bò komó nde cuù né lè cio komo yuo gií ma. À lé mân nyagá naá te lèmmé mé à nyagá né ju jilí ngémbèi teèn doò, ye Nùà koò nyí né Càn mé bò tele nyí Abrahâm bó Isâk mé Jakôb né yeé dua doò ma.

38 Mè tueé bí, Càn né Càn bò lèlàn bò, à Càn bò komó sam. Bí kóo ye, beè seèn nùàr doón né gi bò lèlàn bò.»

39 Bò *njií-sòu déi yeé ngweé aá ménâ, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, wò tueé yilí né teèn.»

40 Yeé baá mân, nuaré déi njolo toò seèn kàgà nyí cú, ye nyí nde né bú njeré déi bieé.

**Nùà Còñ bó *Davíd*

(Matíô 22:41-46; Mârk 12:35-37)

41 Yeésò ye bó a: «Bó ye Nùà Còñ né *nduté ndútù Davíd, mé ñgei wa?»

42 Davíd mé feh seèn lé naá gií lè mvù benè tueé kwaá ye:

Nùà Dueè ye Nùà koò nyí a:

Dèn ndé ká te be gaá nyí;

43 ko nyí komó silí njií gi aá bò bònò bò yeè doó,

wò dobo keéh bó gulè.

44 Hên, mo Davíd mé feh seèn Nùà Còñ sâ yilá né Nùà koò seèn, sâ Nùà Còñ né cu nduté ndútù seèn wa?»

*Feh beè bò *njií-sòu bòòn*

(Matíô 23:1-36; Mârk 12:38-40)

45 Yeésò né mé bò mbòn seèn njolo cili nùàr tueé njií, ye bó a:

46 «Bí bòn feh bìi beè bò njií-sòu. Bó gwaán lom né bò cògò dé dèdàbe

lètenè bò nùàr su gòò. Né mene ké tan mé ké mbartogô, bó ye kò bò nùàr gîbî bíé bó lòù. Ké *gwà sòù bó gwaán né bèh dené dé kokoô njòlò bò nùàr. Bó nde mene bèh kùrmò lò nùàr dɔ́ɔŋ, né gi ménâ ndo.

⁴⁷ Bó né njèh beè bò ma kù horó weh bele. Mò bó baá Cànɔ dua, kò bó dua tugó lòù, te den faá bó né bó gècên bò nɔ. Me tueé bí, ju sie kela nde né bó mé bò déi.»

21

Há-be ma kù déi (Mârk 12:41-44)

¹ Yeésò né ke den, à ñene bò liliéè bò né kàgàlòŋ lè mvugó gwà Cànɔ si den.

² À ñene njií ma kù déi baá kóbò fà teèn si yií ndo.

³ Ye bò nùàr a: «Mè né tueé ye bí a, ma kù hên si kela né kɔ́ mé bò déi dɔ́ɔŋ.

⁴ Bò nùàr dé bɔ̀ɔn kabe si lom né wellè kàgàlòŋ. Dé ma kù hên môn sam, à dé seèn horó si sɔm né cèr gwà seèn.»

*Kùr felè *gwà Cànɔ koò mé nde aá ñellé*

(Matíô 24:1-2; Mârk 13:1-2)

⁵ Sâ bò nùàr baá lom gwà Cànɔ koò keí; à lé naâ yàgà huɔ́óm dé gècên. Bó lé bú meè naâ mé bò taá bebagaà mân, bó bú yàgà nyegé cu mé bò njèh há-be ndo. Bó yeé baá gwà ménâ keí, Yeésò ye bó a:

⁶ «Gwà mé bí né ñene hên, cieé déi nde né teèn, à nde gi né dɔ́ɔŋ tobé yuo. Mè jue mene taá cén tà cén felè mbeí lè nyí ndé ñgwéh.»

Dàm bò gèr, te wónɔ ceré ye (Matíô 24:3-14; Mârk 13:3-13)

⁷ Bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, dé sâ ndeè ménâ bɔ́ɔ nde né heèh wa? Mò ndeè nde aá ménâ bɔ́ɔ, bó ñene kò nde né mé kei ndo wa?»

⁸ Yeésò ye bó a: «Bí kógón ká lòù; nùàr a, té bí bèlè. Mò sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yilí mò ñaá weh, nùà kàn nde né tueé ye bí a, Nùà Còŋ

né nyí; nùà kân ye bí a, cu waá baá ndo. Mè tueé bí, bí té tie teèn féla njí.

⁹ Mò bí baá njàgà taáb mé bò bèmè hihiné ñgweé njií, bí té lòù ndèrrè. Kò seèn bɔ́ɔ ménâ. Mé njèh mene, wónɔ mé njèh cèrè ndé ñgwéh.»

¹⁰ À den cuù, ye bó a: «Taáb nde né lètenè lɔ́ déi bô mbeí kɔ́ die. Lò déi nde né mbeí mé taáb ñaár kwa.

¹¹ Tàbè nde né jilí taré; cùè nde né te tàbè hihiné die; teèn yila bele cu mé fùà mene ndo. Bò kèkènè njèh nduàn feh hihiné nde né bɔ́ɔ bele; bò ciè feh hihiné ndeè né ké te vulúu ñene yuo kelâ.

¹² «Bò nùàr jògò bunó nde née bí lòù ye, te waá ye. Bó nde né bí mé sòn fuù sie, bó sie njií bí ké *gwà sòù bèh juù, bó yií bí gwà cibì. Bó nde né bí ké toò bò mgbè mé bò kokoô bò mgbómé njií, ye bí né bò nùàr mò fí.

¹³ Mè tueé bí, toò bɔ̀ɔn sâ baá cu ye-re bèh mé bí den nyegé nde né sòn mò teèn.

¹⁴ Mò bó baá bí ménâ bɔ́ɔ, bí njéba lòm tég, ye béh njeré déi toò nyàmè ndé ñgwéh.

¹⁵ Mè nde né bí kónkɔŋ haá, mè nde né bí ñgòr sònò tueé kwaá gií ndo. Bò bònò bò biì toò biì njéba ndé ñgwéh, bó tueé komo njeré déi.»

¹⁶ À den cuù, ye bó a: «Né mene bò tele biì, bó nde né bí go sɔm. Né mene bò bei biì, bò òm biì, bò nùàr biì mé bò mbeí biì mene dɔ́ɔŋ, bó nde né bí go sɔm. Lètenè biì, bó nde né bò nuaré déi teèn wulá.

¹⁷ Nùàr nde né bí bèh dɔ́ɔŋ bunó laré; sâ dɔ́ɔŋ né gi felè mò.

¹⁸ Mé njèh mene, yulí feèh biì cén lèr nyí ndé ñgwéh.

¹⁹ Kò bí yolo lòù, te bí yili sɔm ye yòn biì.»

Kùr felè Jerusalem mé nde aá ñellé yuo

(Matíô 24:15-21; Mârk 13:14-19)

20 «Mò bí ñene taáb baá Jerusalem beè kaán sie, sâ bí kóo ye, Jerusalem nde aá cim le.

21 Mò baá môn, sâ bò Judê bò a, dùrà ñá gí ké te tòre; bò Jerusalem bò durá taré môn ndo. Bòó mé né ké ñueh doón a, té ká lo mbaá dùlà nde cù.

22 Loù sâ né cieé ñjùn soóm, te yuo ka nág faá bó lé naâ lè mvù Cagne nyagá kwaá no.

23 Loù sâ bò véh mé lèi hueêh mé bò ma vùlù nde né mé gèr ñeneé kuú. *Wón nde né bò nùàr loù sâ nyunò dulí. Mè tueé bí, Càn feh keéh nde né yúlá-temê seèn yoòr bò nùàr loù sâ.

24 Bó nde né bò déi lòu kóre wulá, bó nde né mé bò déi lò nùàr doón sie ñellé ndeé. Loù sâ Jerusalem gule doró keéh nde né bò doón. Kò cu boòn wulu baá, sâ ye.»

*Cuú *Huaán Nùàr
(Matíò 24:29-31; Mârk 13:24-27)*

25 «Loù mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, bò ñjèh nduàn nde né ké te vulúu feh hihiné boó bele: bò déi nde né te lou, bò déi te weêh, bò déi te mbentòo. Ká doó, bò nùàr nde né mé veéh ndoré kuú: nòmò nde né nañ, à nde né ñgulí tulú.

26 Bò ñjii mé né gi mé terreb ké ter nde gi né loù sâ jilí laré. Bò ñjii mé nde né ká lè wónje boó, veéh nde né bò nùàr mé ñjèh sie, bó nde né seé cer.

27 Jomo sâ bó nde né Huaán Nùàr ñeneé ñjii, à né te mvulu bège mé terreb mene *sum suagá.

28 Mò bò ñjii sâ ndeè baá ménâ boó, bí sàmè wùò sér dé bì ter lòu; bí kóo ye, nùà gàm bì baá didi ma.»

*Tou mé né kùr tueé
(Matíò 24:32-35; Mârk 13:28-31)*

29 Jomo sâ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Bí kè wèh yoòr bò tou* túé-kùr.

30 Mò bí ñene, bó baá tóó, ñgweéh sâ bí kò gi aá ye jà baá didi wa?

31 Nde né mé *Lò Càn ménâ ndo; mò bí ñene bò ñjèh kèkènè hèllè baá boó bele, sâ bí kóo ye, Lò Càn baá didi.

32 Mè né tueé ye bí a, mé bò cafané bò nde doón kuú gií, sâ bò ñjèh hèllè boó gi aá.

33 Vulú bò tàbè nde né leér yuo; ndóg, bò ñgòr mò dé boòn nyímé nde ñgwéh.»

Dene làn

34 «Bí dèn dèn làn cu doón, bí té mé cieé koò tùgò lè; bí té mé mbè sèlà lè, bí té mé *wón nyàmè lè ndo. Mò sam, ndeè né lòu kaár waá,

35 tena lo bí tèn. Kar waà nde né felè bò nùàr wón doón.

36 Bí té lóm cèr, bí dùà dèn Càn cu doón, te à haá bí terreb, bí yolo komo ñjèh, bí mvelé yuo te gèr-e. Mò baá mene jueé, te bí ñjebá le ter toò *Huaán Nùàr.»

37 Cieé doón Yeésò né bò nùàr ké gwà Càn koò feh soó. Liyili, à né ké te tòre ndeé, à cer le toò. Tòr sâ, bó bú yilá né tòr Olivie.

38 Maánjògò doón bò nùàr lé naâ beéh gwà Càn komo ndeé, bó né ñgòr sònò seèn ñgweé ndo.

22

Nyògò sòn felè Yeésò

(Matíò 26:1-5; Mârk 14:1-2; Jân 11:45-53)

1 Sâ cieé koò mé bó yieé yeé breèd mé kulu teèn sam baá didi. Cieé koò sâ bó yilá yeé *Páskà.

2 Sâ bò *ñgàñ sèmè dé kokoò mé bò *ñjii-sòu né ceér foón te bó nde Yeésò lòu wulá naáb som. Lòu sam, bó né bò nùàr veéh.

**Sátàn yoòr Júdàs*

(Matíò 26:14-16; Mârk 14:10-11)

3 Sátàn yila Júdàs lè ndo. Yilí Júdàs déi né cu Iskariò; à né mbòn cén déi lètenè bò mbòn yulá cùòb fà doò.

⁴ Yeé baá ménâ, à komo wuo ter ndo, à nde yoòr bò ngàṅ sèmè dé kokoò mé bò gò gwà Càṅ bò, bó bó né ceér fòón te à feh keéh bó Yeésò, bó sie bú.

⁵ Bó lé naá loôm mé vógó-temé dé gècên, bó ye, bó nde né bú kàgàlòn teèn haá yíi ma.

⁶ Júdàs gwaán ndo. À yila lom baá-re ceér fòón, te à feh nab kwaá bó Yeésò lòu.

*Yáb *Páskà
(Matíò 26:17-25; Mârk 14:12-21;
Jâṅ 13:21-30)*

⁷ Sâ cieé koò mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, waá baá ndo. Bó né yeé huaán sòṅgaṅ teèn ṅòób, te bó yieé Páskà mé njéh.

⁸ Cieé sâ yeé waá baá, Yeésò ye Piêr bô Jâṅ a: «Bí ndé nyégé kwá béh Páskà, te béh yieé.»

⁹ Bó ye bú a: «Wò gwaán né ye béh nde nyegé kwaá he wa?»

¹⁰ Ye bó a: «Bí ndé; mo bí wa baá ké lo, bí bò nuaré déi nde né mé lò nòmò felè kwaré; bí bèlè siè bú. À nde né lè gwà déi yilá ndeé.

¹¹ Bí júée nùà gwà sâ a: Nùà fèh-njèh ye júée wò a: bó bò mbòn nyí Páskà yieé nde né te gwà dé heè wa?

¹² À nde né bí gwà dé koò mân feh, né ké ter felè mbeî, bó nyegé gi aá bèh denè gwò kèn. Bí nyégé kwá yáb doó sâ.»

¹³ Bó som gò, bó nde kwa gi ka doón faá Yeésò la naá bó tueé no; bó nyegé kwaá baá-re yáb Páskà teèn.

*Yáb Càṅ
(Matíò 26:26-30; Mârk 14:22-26; 1
Kòrènt 11:23-25)*

¹⁴ Cu yeé wulu baá, bó bò mbòn tebê nde kaṅ yáb ndo.

¹⁵ À ye bó a: «Mè lé gwaán kela naá faá bèh mân, ye ko béh bí yieé bilí baá Páskà, te mè ṅene ye gèr.

¹⁶ Mè tueé bí: ndóg, mè ndeé Páskà yíé ṅgwé ndé cú, ko kwòm

seèn ndeé baá ké te *Lò Càṅe ṅagá yuo kelá, sâ ye.»

¹⁷ Jomo sâ à weh ṅgàb mbè ndo, à vra Càṅ teèn, ye bó a: «Bí wèh, bí ṅúé téná lètenè bìi.

¹⁸ Mè tueé bí: gi aá hèn, mè ndeé mbè déi ṅúé ṅgwé ndé cú, ko lòu mé Lò Càṅ ndeé baá bèsonè ṅeneé ṅagá, sâ ye.»

¹⁹ Jomo sâ à weh breêd, à vra Càṅ teèn, à kolé haá bó, ye bó a: «Hèn né ṅgàṅ yoòr mò; mè haá kuú né felè bìi. Bí bó dèn mân, bí né mè teèn munó.»

²⁰ Mé ṅgàb mbè à boó cu jomo yáb sâ ménâ ndo, ye bó a: «ṅgàb hèn né ṅgòṅ dé feê mé Càṅ ko né mé húóm mò; ber kuú né felè bìi.

²¹ «Bí kóo ye, nuaá mé nde né mè go som né ká lètenè beèh, béh bó yáb yieé den né kóo.

²² Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né faá Càṅ lé tueé naá no kuú. Njèh cén, nuaá mé yíi keéh be teèn, jògo kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiin kuú.»

²³ Bó yeé ṅgweé aá ménâ, bó duóm baá-re lètenè boòn bieé kuú, ye: «Ká lètenè beèh hèn nei seèn ménâ boó nde né kóo wa!»

Nùà dé koò né nei?

²⁴ Bò mbòn duóm baá-re lètenè boòn saán deèn, te bó ṅene ko nuaá mé né dé koò teèn.

²⁵ Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Bò mgbèémgbè mé tàbè hihiné né bò nùàr lòu tuú. Bò kokoò bò teèn ye te bò nùàr keí bó ndo.

²⁶ Bí té dé bìi ménâ bó. Dé bìi, nùà koò lètenè bìi a: dèn sér faá huaán maàn no; nuaá mé né toò bò nùàr a, dèn sér nùà seè boòn ndo.

²⁷ Hèn, mo bò nùàr né fà, déi né yáb den kela, déi né yáb geé, sâ nùà koò lètenè boòn né dé heè wa? ṅgweéh nùà koò né dé mé den kela yeé lòu doo wa? Sâ, bí kè cú-re kán! Ká lètenè bìi, mè né seér nùà seè kóo!

28 «Dé bìi, gèr mé mè lé naâ ñené doón, bí lé mè mé huún sì ló ná ñgwêh.

29 Mè bí kogo ké te *Lò Càñe nyegé kwaá gi aá kèn. Né faá Tele mò lé naá gi mè nyegé kwaá ño.

30 Ké te Lò mò sâ, béh bí nde né yieé, béh ñueé bilí kóó. Bí nde né te kogo mgbè den, bí tueé ju felè gèh bò huaán *Iserálà yulà cùòb fà doô.»

Ngòr Yeésò felè Piêr
(*Matiô 26:31-35; Mârk 14:27-31; Jân 13:36-38*)

31 Yeésò den cuù, ye Simôn Piêr a: «Simôn, Simôn, ñgwé nyégé bagasé: *Sátàn bie aá kèn, ye nyí nde né bí jilí. À ceéh nde né bí faá bó ceéh yeé ñgwàgàm, te bó kobo sòm tulù teèn ño.

32 Mè né Càñ felè yeé dua, te ndèm yeé toò cùàrè kélá ndé cú; mo wò ña cu aá nùàr mò, te wò haá cu bò mbaábi terreb.»

33 Piêr deên ndo, ye bú a: «Fehtoò mò, né mene gwà cibì, né mene cio, mè kuú nde né jomo yeè.»

34 À yeé tueé gi aá ménâ, Yeésò ye bú a: «Mè jue né wò Piêr, lan kwaá túágá ndé ñgwéh, sâ wò yaáñ aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ñgwéh.»

Gèh taáb mé bò Yeésò bò nde né lieé

35 Yeésò den cuù, ye bú a: «Mè lé naâ bí cu déi ké cie be-be temá ñjií, kàgàlòn sam, ba sam, débágá sam ndo. Mé ñjéh mene, njeré déi lé naâ bí toò saám wa?» Bó ye bú a: «Njeré déi lé béh sám ná ñgwêh.»

36 À ye bú a: «Dé kènê môn sam nde cuú: nuaá né mé kàgàlòn, bú a, wèh siè beè; nuaá né mé ba, bú a, wèh siè beè ndo; nuaá mé ñjéh salé sam, bú a, gò sòm cògò seèn déi, à nge sie bòu beè.

37 Mè tueé bí, kó mboón yuo kelà felè mò faá bó lé naâ te mvù Càñe nyagá kwaá ño, ye: Bó kulá yíi keéh aá bú yí lètenè bò vevenê bò teèn.

Bí kóo ye, bò ñjií mé bó lé naá gi felè mò nyagá kwaá doón nde ye aá mboón.»

38 Bò mbòn ye bú a: «Bòu fà né béh beè teèn, hèn ño.» À ye bú a: «Wulu baá kèn.»

Yeésò bèh Càñ dua

(*Matiô 26:36-46; Mârk 14:32-42*)

39 Yeésò yeé yuo kelà baá, à ñaá nde cu ké te tòr Olivieé faá bèh jomò ño. Bò mbòn seèn ñaá bele bú ké teèn ndo.

40 À yeé baá ké teèn, ye bò mbòn a: «Bí dùà dèn Càñ dua, te *Sátàn bí mé veèn táb siè cú.»

41 À yeé tueé gi aá ménâ, à kwaá lo bó ndo, à nde ser ké toò boòn bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à cemmé nde doó, à né Càñ dua,

42 ye bú a: «Tele mò, mo wò né gwaán, ngòrò sòm yeé mè ngàb gèr hèn kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, bó sér faá wò né gwaán ño.»

43 À yeé dua gi aá ménâ, cìlì Càñ déi suagà ké te vulúu, ñené yuo kelà toò seèn, bó taré bú yo.

44 À cer ñeí cu seé dé ceèr. À né Càñ dua ñjegé, lemè keér bú yoòr, né doó faá húóm ño diené ndeé den.

45 À yeé dua gi aá, à komo wuo ter ndo, à cu cuú ká jomo yoòr bò mbòn. À waà, sâ bó homo baá mé kú, bó baá gi lóm.

46 Ye bú a: «Bí lóm ménâ cer né dé kei wa? Bí wùò dèn lan, bí né Càñ dua, te Sátàn bí mé veèn táb siè cú.»

Bèh Yeésò sieé

(*Matiô 26:47-56; Mârk 14:43-50; Jân 18:3-11*)

47 À yeé baá bó mân tueé den, bò nùàr kókoó mbaá kem waà ndo. Ké toò boòn lé naâ Júdas, mbòn cén déi lètenè bò mbòn yulà cùòb fà doô. À yeé waà baá, à kela nde yí toò Yeésò, te à vra kumó sie bú.

48 Yeésò ye bú a: «Júdas, wò bie feh seér cu aá Huaán Nùàr mé bò nùàr lòu wa?»

49 Bòó mé naâ jomo Yeésò yeé ñene, ye njeré déi nde né bóó, bó

ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, béh kòrè mé bòu wa?»

⁵⁰ Yeésò nde sòn komo, sâ cén déi lètenè bòn bòn ter sòm aá, mvur tena si njií nuaré déi tie gaá doó; lé naâ tie nùà seê *ngàn sèmè dé koô.

⁵¹ Yeésò yiín bó ndo, ye bó a: «Bí gè mé ceér sâ!» À kema njií nùà hèllè be tieè, tie seèn taré yuo cu.

⁵² Jomo sâ Yeésò tueé njií mé bò ngàn sèmè dé kokoô bó bò gó gwà Càn bò mé bò kokoô bò dé loô. Sâ bó lé nde gií naâ yoòr seèn te bó sie bú; ye bó a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hèn kem nde gií né yoòr nùà yìb no.

⁵³ Sâ, cieé doón béh bí ké gwà Càn né yeé kó ndo. Cu sâ bí lé mè be yoòr ní ná ngwèh dé kei wa? Bí kó ye: kó cibí baá mé terreb mân te bí nde ye mân boó. Sâ hèn baá cu bì sâ.»

Pièr bèh njó yaân
(*Matiô 26:57-58, 69-75; Mârk 14:53-54, 66-72; Jân 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Bó sie Yeésò ndo. Bó sie njií bú ké lo *ngàn sèmè dé koô.

⁵⁵ Pièr né bó jojomo ké bèh ndón-ndón naáb bele. À wa, sâ bó fu kwaá baá we yí lètenè caâ, bó né nuagá den. À kela nde yí teèn ndo, à den nde doó kwarè bòn.

⁵⁶ Nùà seê dé veèh déi ñene kó bú, à né ka bú yí kwarè weè sâ ke njege den. Jomo sâ, ye bò nùàr a: «Hèn né nùàr seèn déi!»

⁵⁷ Pièr cam, ye ma doô a: «Njó mò, mè bú kó ngwèh.»

⁵⁸ Den ser, nuaré déi wa cuù, ñene njií bú, ye bú a: «Wò né yeé lètenè bòn ndo!» Pièr cam cu, ye bú a: «Nùàr mò, mè sam.»

⁵⁹ Nde nde, lou kela sa gùm lòn déi, nuaré déi waà, tueé ñeí cu ye baá-re dé seèn mé terreb, ye bó a: «Mé gècèn mene, nùà hèn né nùà Galilé, bó bú né yeé kó.»

⁶⁰ Pièr cam cu, ye bú a: «Nùàr mò, mè dé sònò yeè sâ ngwé kó ngwèh

lág.» À yeé baá ménâ tueé den, kwaá tuaga lo bú mé njéh sònò.

⁶¹ Cu sâ, Fehtoò beèh bele seér ndo, ke njií Pièr, bó bú ke kwaré. Pièr munó ko cu baá-re dé mé Fehtoò beèh la tueé naâ ye bú a: «Lan mé kwaá sé nde tuagá wa, sâ wò yaân aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ngwèh ma.»

⁶² Pièr yeé munó ko aá ménâ, à jeré yuo doó sâ, à nde yúé njeger.

Yeésò yoòr mé séb mé núr
(*Matiô 26:67-68; Mârk 14:65*)

⁶³ Bó mé né Yeésò moóm, né bú teèn selé yií, bó né bú lobó ndo.

⁶⁴ Bó vuob bú njolo, bó ye bú a: «Ñéné kó cú-re ñenè, jògò túé ke nuaá mé né wò lobo hèn ye.»

⁶⁵ Bó né bú gbêg hihiné kókoó mbaá haá den.

Yeésò ké bèh ju tenâ
(*Matiô 26:59-66; Mârk 14:55-64; Jân 18:19-24*)

⁶⁶ Cieé yeé ñaga baá, bò kokoô bò dé loô mé bò ngàn sèmè dé kokoô bó bò *njií-sòu nde bilí den gi ké te *mbàgà juù. Bó ye: wèh ndé mé Yeésò ndo.

⁶⁷ À yeé waà baá, bó ye bú a: «*Nùà Càn né wò wa? Túé béh tueè.» Yeésò ye bó a: «Mè tueé kuú mene ménâ, bí bì temé teèn kwá ní ndé ngwèh.

⁶⁸ Mè bie mene bí njeré déi, bí bì sòn kòmò ndé ngwèh ndo.

⁶⁹ Duoóm lan *Huaán Nùàr nde aá ké te be gaá Càn terrèb den ndeé.»

⁷⁰ Bó deèn doón ndo, ye bú a: «Á sâ, Nunà Càn né ka wò mà.» Ye bó a: «Bí tueé né tueè, né mè.»

⁷¹ Bó deèn baá-re ye: «Béh ngweé gi aá sònò seèn mé tie beèh kèn. Béh sònò bò nùàr bie soó cu nde né kei?»

23

*Yeésò ké toò *Pilátò*
(*Matiô 27:1-2, 11-14; Mârk 15:1-5; Jân 18:28-38*)

1 Dàm bò nùàr dɔ́ŋ kem wuo ter ndɔ, bó weh nde mé Yeésò ké toò Pilátò.

2 Wa ké teèn, bó né bú nyeén yoòr cɔré su, bó ye Pilátò a: «Béh nde kwaá naâ nùà hên, sâ à né tàbè beèh soób, ye bò nùàr a, té làmpôn mgbè Rôm gwòm; ye nyí né cu *Kristò, wa nyí né mgbè mé feh nyí sé wa.»

3 Pilátò bie njií ndɔ, ye Yeésò a: «Mgbè bò Jùf né wò wa?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kɔ́.»

4 Pilátò ye bò *ngàŋ sèmè dé kokoò bó bò nùàr a: «Mè bèh saâb nùà hên ñéné ngwéh.»

5 Bò nùàr né mene dé sâ ngweé, bó né lom teèn tétég ñéi seér, ye Pilátò a: «À né yeé bò nùàr te tàbè beèh dɔ́ŋ soób; à lé bó feh duóóm naâ ké Galilê, à ndeé ká te tàbè Judê, à feh cu bó ménâ. Hên, à mé ñjéh waà baá kán.»

*Yeésò ké toò *Heròde*

6 Pilátò yeé ngweé aá mân, à bie cu bó ndɔ, ye bó a: «Nùà hên né nùà Galilê wa?»

7 À yeé ngweé aá ye Yeésò yuoó naâ lè tàbè mgbè Heròde mân, ye bó wèh ñjí bú ké toò Heròde ma. Bó weh ñjí bú ndɔ. Sâ, Heròde né lòu sâ ké Jerusalem.

8 À lé naâ ngóg Yeésò ngweé, à né yeé ceér fɔ́ŋ, dàb baá teèn, ye te nyí ñene ngweé bú, nyí ñene ngweé fém seèn cén déi ndɔ. À yeé ñene aá bú ménâ, yo taré bú ndɔ.

9 À duóóm baá-re Yeésò bò ñjéh ngún bieé beleè. Ndóg, Yeésò bú sòn kòmò ngwéh.

10 Sâ bò ngàŋ sèmè dé kokoò mé bò *njí-sòu né gi doó, bó né lom Yeésò nyeén yoòr cɔré su.

11 Heròde bó bò sɔ́jì seèn né bú yoòr mé séb kem sue ndɔ, bó né bú seb, bó su kwaá bú cògò nyàgàm déi yoòr, bó weh cu cu mé bú ké yoòr Pilátò.

12 Sâ né lòu mé Heròde bô Pilátò lé naâ mé sòn cén den cuú. Lòu sam, kèrrè lé naâ lètenè bɔ́n teèn.

Bèh ju felè Yeésò tenâ

(*Matiô 27:15-26; Mârk 15:6-15; Jân 18:39-19:16*)

13 Yeésò yeé baá cu ké toò Pilátò, Pilátò yilá bilí gi bò *ngàŋ sèmè dé kokoò bó bò kokoò bò dé lò mé bò nùàr mene,

14 ye bó a: «Bí la weh waà naâ mé nùà hên, ye mè a, à né yeé bò nùàr soób sé wa! Hên, mè bú ñjéh dɔ́ŋ bie den né toò bìi. Mè faá bí tueé né nɔ ñéné ngwéh. Beè mò nùà hên bèh ñjéh kó ngwéh.

15 Ké beè Heròde né cu ka mân ndɔ; à bú ká jomo yoòr beèh haá ñjí cuù né dé cí. Mè tueé bí, nùà hên te ñjí mé bó wula nde né bú teèn sááb yilá ngwéh gùm dɔ́ŋ.

16 Mɔ né mân, mè bɔ́ nde né, bó lobo cegé bú lòu, mè yi ñjí cu bú.»

[

17 Sâ lè tòu bò *Jùf, mɔ *Páskà waà baá dɔ́ŋ, kɔ Pilátò sɔm keéh nùà gwà cibì déi, à yi ñjí bú toò bò nùàr.]

18 Yeé baá mân, bò nùàr tueé keéŋ ñjí ké ter dɔ́ŋ ye bú a: «Bó wúlá sér nùà hên, wò yi ñjí béh Barabâs.»

19 Sâ, cu déi Barabâs hèllè lé naâ bò nùàr soób; bèmè lé naâ lò dɔ́ŋ die. Bó lé naâ bú gwà cibì teèn sie yíi, bilí cu bú mé ju wúlá-nùàr mene ndɔ.

20 Bò nùàr yeé baá tueé ye Pilátò a, yi ñjí Barabâs mân, Pilátò tueé ñjí cu mé bó, sâ ye te nyí yi ñjí Yeésò.

21 Bò nùàr kɔ lom né ké ter logó ñjí, ye bú a: «Fágá wúlá lòm bú fagà! Fágá wúlá lòm bú fagà!»

22 Pilátò den cuú dé mbelèm tagâr, ye bó a: «À veèn bɔ́ naâ kei wa? Mè dé mò veèn mé bó nde né bú teèn wulá yoòr seèn kwà nyi ngwéh. Mè bɔ́ nde né bó lobo cegé bú lòu, mè yi ñjí bú.»

23 Bó yeé nde ngweé cu ménâ, bó logó ñéi ñjí ye baá-re ké ter mé terreb, ye bú a: «Fágá wúlá ñjí lòm bú dé fagâ.» Hueh bɔ́n yieé ndɔ.

24 Pilátò ye bó a: nyí gwaán aá te sòn bɔ́n ma.

25 À yi njií seér bó nùà veên doô. Sâ nùà hèllè lé bò nùàr soób naâ kóó, bèmè lé dieé naâ mé bú, bó lé naâ bú gwà cibì teèn sie yíí, bilí cu bú mé ju wúlá nùàr mene ndo. Pilátò yeé yi njií seér aá bú ménâ, à haá seér bó Yeésò ndo, ye bó ndé bó bá-re mé bú faá bó gwaán né sâ no.

Bèh Yeésò fagâ
(*Matíò 27:32-44; Mârk 15:21-32; Jân 19:17-27*)

26 Bó yeé baá mé Yeésò weh ndeé, bó bò nùà Sirên déi kwaré, yilí seèn né Simôn. Sâ à naâ ñueh. Bó sie ba haá bú tou mé bó nde né Yeésò teèn fagâ doó, à jògò bele Yeésò mé njéh jomo.

27 Bò nùàr kókoó mbaá né bó jomo kem bele ndo. Bò véh né felè Yeésò yueé ñaáñ.

28 Yeésò bele seér ndo, ke njií bò véh doô, ye bó a: «Véh Jerusalem bò, bí té dé mò yúé; bí yúé sér dé bìi mé dé bò ñuna bìi.

29 Lou mé ndeé jueé né jueé, bó tueé nde né ye: Njua bò ñgiín bò wa! Njua bò véh mé huaán ñar ñgwéh wa! Njua mé mbán ñgiín ndo wa!

30 Sâ né lou mé bò nùàr tueé nde né teèn, ye bò tòr a: Ndê ñem sùè kó béh yoòr; ye bò tòr déi a: Ndê sùri kéh béh dòu ndo.»

31 À den cuù, ye bó a: «Mò we né yoòr tou ñgie mân, sâ mò né yoòr jaar no wa?»

32 Bó weh sie bò vevenê bò déi beè fá ndo, te bó nde faga njií bó ké kwaré Yeésò.

33 Wa beré déi, bó bèh sâ yilá né: Gebá feèh. Bó faga njií Yeésò ter; bó faga njií bò vevenê bò hèllè ter ménâ ndo, nùàr kàn mé tou seèn, déi te be gaá Yeésò, déi te be ñgoù seèn.

34 Yeésò deèn ndo, ye Tele a: «Tele mò, kúlú ní veên bò nùàr hèn doó. Njií mé bó né boó, bó kó ñgwéh.» Jomo sâ bò sóji vu géé weh bò cògò seèn mé bèi lètenè boòn.

35 Bò nùàr kókoó mbaá né bú bilí ke den. Bò kokoó bò lo sâ né bú gbég haá, bó ye: «À kò cegé né bò nùàr yili soòm; mò à né ka Nùà Còñ mé Càn balé njií naâ kóó sâ, bú a: jògò yili yuo ke mé be seèn ye.»

36 Bò sóji né bú teèn ménâ selé yíí ndo, bó njebá nde yí ka seèn, bó tíim haá njií bú mbè déi tanésé mân,

37 bó ye bú a: «Jògò yili yuo ke mé be yeé, mò wò né ka Mgbè bò Juf sâ bòn.»

38 Bó nyagá faga kwaá njeré déi ké ter felè seèn ye: «Nùà hèn né Mgbè bò Juf.»

39 Nùà cén déi lètenè bò vevenê bò yí ter doó kuú ka dé seèn mé gbég sònò ménâ ndo, ye Yeésò a: «Wò ye *Nùà Còñ né nyí sé wa? Yili yuò-re yili, wò yili soòm kééh béh teèn.»

40 Mbeí deèn kèb déi, nde njií bú ndo, ye bú a: «Wò né taré lè gè-re ménâ, wò Càn dùlà ñgwéh wee?

41 Dé beèh bélé, yila né teèn, béh naâ veên boó, béh gèr ñene né sòn sâ. Dé nùà hèn ménâ sam, à njeré déi bó ná ñgwéh.»

42 Jomo sâ, à tueé njií mé Yeésò ndo, ye bú a: «Yeésò, mò wò ndeé waá baá bèh mgbè ceèr, wò mùnò kéh yeé mè teèn.»

43 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, lan lan bélé ñaá wa nde né ké mbar Càn kóó.»

Cio Yeésò
(*Matíò 27:45-56; Mârk 15:33-41; Jân 19:28-30*)

44-45 Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yili laré cu ká doó doón, yili soó gùm yòñ lòu tagâr. Yeé baá mé lou lòñ tagâr, cògò gwà Càn dé koó kéér géé lèbòlé. Cògò sâ lé naâ kòñ mé cíí leér yeé mò gwà Càn.

46 Yeésò loó njií ké ter ndo, ye: «Tele mò, mè yòñ mò kwaá lo aá beè yeé.» À yeé tueé aá ménâ, à kuú yuo ndo.

47 Sâ kwaá-taáb bò Rôm bò déi lé naâ doó. À yeé ñene aá ménâ, à

seén Càṅ, ye: «Mé gècên mene, nùà hên kuú né mé sòn fuû.»

⁴⁸ Bòò mé lé kem ndeè naâ bò njií hên ke weh doón lé naá giì ñené. Yeé gi aá, bó jomo vuaga cu cu mé kú.

⁴⁹ Bò mbeí Yeésò né dé bòn ké bèh ndón-ndòn njebá ke den. Bò véh mé lé yuoó naâ Galilê, bó né jomo Yeésò bele doô, bó bó lé naâ kóó.

Bèh Yeésò furú

(*Matíô 27:57-61; Mârk 15:42-47; Jân 19:38-42*)

⁵⁰ Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Josêf, né nùà Arimatê, loó déi lè tàbè bò *Jûf mân. Nùà sâ né yeé nùà gècên, nùà húóm-temê ndo. Né nùà koô déi te *mbàgà juù.

⁵¹ Njií mé bò déi lé taán naâ felè Yeésò doón, à lé be teèn yí ná ṅgwêh. À dé seèn njolo ke lom né mé *Lò Càṅ.

⁵² Yeé baá ménâ, à nde ké yoòr *Pilátò komó Yeésò dua. Pilátò yeé gwaán aá,

⁵³ à nde mvualé weh, à vuob nyegé mé cògò nyógòr. Sâ sà déi feésé mân lé naâ doó, bó kwe né lè gbàn kweh mân, bó lé née nuaré déi teèn fùrù ṅgwéeh ye. Bó nde teèn jògò yí loó baá-re Yeésò.

⁵⁴ Lé naâ loù nàṅ * cieé koô bò Jûf mân. Sâ cieé koô hèllè nde aá liyilí sâ duóm ndo.

⁵⁵ Bò véh Galilê mé lé naâ jomo Yeésò doô yeé ñene aá ménâ, bó yuo bele Josêf, bó ñene sà, bó ñene gèh dé mé bó né komó Yeésò teèn yí njií ndo.

⁵⁶ Bó cu cuù, bó ne kwaá gi bò kómó wá-yoòr mé kómó múmû, te bó nde komó Yeésò mé njéh waá. Yeé baá mé cieé koô sâ, bó jolo soó mé cieé koô faá *sóú tueé né no.

24

Lè cio komo yuoó

(*Matíô 28:1-10; Mârk 16:1-8; Jân 20:1-10*)

¹ Yeé baá loù sóndè toò cieé, bò véh doô komo nde ké te sàa, mé bò kómó múmû doô beè.

² Bó wa ké teèn, taá baá ké jomo komo den, sà baá loṅ.

³ Bó yila nde gè dòù, bó komó Fehtoò beèh Yeésò teèn kwà cú.

⁴ Bó yeé baá-re munó den mân, bó ke, bò nuaré déi fà kar yuo kelà baá yí toò bòn mé cògò wuwulê mân yoòr.

⁵ Veéh boó bó njèh, bó sulí njií njolo doó. Bò nùà fà doô ye bó a: «Bí nùà làn ká lètenè bò komó foón né dé kei wa?

⁶ À doó hên sam cuú; à baá cu mé njolo. Bí munó kò cú dé mé à lé tueé naâ bí ké Galilê doô;

⁷ à lé ye: kò bó *Huaán Nùàr go haá njií mé bò vevenê bò, te bó faga wula bú. Mò baá cieé tagár, à komo yuo cu lè cio.»

⁸ Bó munó ko cu baá-re dé mé Yeésò lé naâ bó tueé sâ.

⁹ Bó foón gò, bó nde bò mbòn dé yulà cùòb cén mé bò nuaré déi ménâ tueé bele ndo.

¹⁰ Lé naâ Marí Magdalâ, mé Jâne, bò Marí meì Ják mé bò véh déi.

¹¹ Bó yeé baá bò mbòn tebê ménâ tueé, bò mbòn doô ke njií faá né ṅgòr kùlù no, bó temé teèn kwá njií ṅgwéh.

¹² Piêr komo wuo dé seèn ter, à dula nde ké te sàa; à wa, à gimé ke njií gè dòù, à ñene le mé bò cògò mé lé naâ yoòr komó doô. À cu cu ké lo; bò njií sâ doón geí lo lom bú mbaá.

Lè ceér Emayûs

(*Mârk 16:12-13*)

¹³ Ka loù cén sâ, bò mbòn fà déi baá lè loó déi ndeé; yilí loó sâ né Emayûs, à né kwarè Jerusalem, njèh kílómétà yulà cùòb cén mân.

¹⁴ Bó né felè bò njií mé lé naâ kelà doón tueé den.

¹⁵ Bó né ka tueé ndeé, bó né teèn saán yí ndo. Wa beré déi, Yeésò yila kwa bó, bó bó né bècène go ndeé.

16 Njèh cén, bó bú ñéné kó cú, njeré déi lé naâ bó yíin.

17 Yeésò bie njií bó ndo, ye bó a: «Bí ceceér saán go né kei wa?» Bó njobá ke mierré njií gi bú fà doón.

18 Yilí déi lé naâ Kelopâs, à tueé njií mé Yeésò, ye bú a: «Wò né gèh nùà Jerusalem dé heè, mé à dé seèn kèkènè njií mé lé kelà naâ cieé fà hèn kó ñgwéh wa?»

19 Ye bó a: «Lé naâ caâ gèh dé heè wa?»

Bó ye bú a: «Béh jue né bò njií mé lé kwaá naâ Yeésò nùà Najarêt doô. À lé naâ *sòn-Càn; à lé naâ mé terreb te seè teèn, te ñgòr-e ménâ ndo. À lé naâ nùà tarê beè Càn, mé beè bò nùàr mene.

20 Bò *ñgàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò beèh lé naâ boó te bó tena ju felè seèn, bó faga njií bú ter te toú, à kuú.

21 Sâ béh lé baá gi ndèm kwaá, ye à bò huaán *Iserála yili som nde aá kó. Sâ kè cú-re, bò njèh sâ doón boó baá lan baá cieé tagár.

22 Mé njéh mene, né béh mbaá hiím yogó: bò véh déi lètenè beèh naâ lan komo yuo, bó nde ké te sàa,

23 bó wa, bó komó seèn ké teèn kwà cú. Bó cu cuù, bó ye béh a: bò cili Càn déi naâ toò boòn ñené yuo kelá, ye bó a: à baá cu làn ma.

24 Bò mbeí beèh déi nde cu ké te sàa ménâ ndo, bó wa, doón né gi ka faá bò véh doô la naâ béh tueé no, bó bú dé seèn kwà cú.»

25 Te Yeésò deèn baá-re ndo, ye bó a: «Bí mé feh felè sam. Bò njií mé bò sòn-Càn bò lé tueé belé naâ doón, bí ñgweé fan njií den né lòu,

26 wanóón lé túé ná ñgwèh ye kó *Nùà Còñ ñene gèr mân, te jomo sâ à lie ye wa?»

27 À yeé tueé gi aá ménâ, à se nyegé gi bó bò njií mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá doón. À duóóm weèh ké jomo lè mvù Músi, à nde yuo kela mé njéh lè mvù bò sòn-Càn bò doón.

28 Bó yeé nde aá lo waá, Yeésò boó faá à nde né dé seèn kelá sa no.

29 Bó sie lo bú mé sòn ye bú a: «Lou yila baá, cibí nde aá yilí; kwá béh bí cer le.» Bó bó yila nde gwò ndo.

30 Bó yeé kan aá yáb, à weh breèd, à vra Càn teèn, à kolé haá njií bó.

31 Njolo ñagá bó, bó ñene kó cu bú. À nyue leér yuo toò boòn doó sâ ndo.

32 Déi ye mbeí a: «Jògò mé à la naâ ké ceér dueè tueé, à né béh ñgòr Càn se komo, ñgweéh la naâ béh te temé njerré yilá wa?»

33 Bó cu ka ter komo wuoò, bó cu cu ké Jerusalem, bó wa, sâ bò mbòñ yulà cùòb cén doó bó bò mbeí déi né kó.

34 Bó né sònò tueé den ye: «Fehtoò beèh komo yuo aá bòn. Simòñ naâ bú ñené.»

35 Bò fà bò doó tueé yíi cu bó teèn ndo, bó tueé bó gèh dé mé la naâ ké ceér dueè kelá; bó tueé cu bó gèh dé mé à la naâ breèd kolé, mé bó ñene kó bú mé njéh ndo.

Toò bò mbòñ ñené yuo kelá

(Matíò 28:16-20; Mârk 16:14-18; Jân 20:19-23; Seé b. 1:6-8)

36 Bó nées sònò mân tueé den, sâ Yeésò mé feh seèn baá cu lètenè boòn ndo, à bie njií bó, ye bó a: «Dólé a, dèn mé bí.»

37 Veéh sie bó, hèhèm sie bó ndo. Bó ye merré déi né càn tándulu.

38 Yeésò ye bó a: «Feh ñellé né bí ter mé ñgei wa? Bí lè bìi saán den né kei ndo wa?»

39 Bí jògò kè nji ke bò be mé gule mò kán ye, né ka mè! Bí jògò kema ke ke ye; tándulu né yeé mé kuú bò njeba yoòr faá ká yoòr mò hèn wa?»

40 À né sònò ménâ tueé, à né bó be mé gule feh keéh bele ndo.

41 Bó yeé ñene aá ménâ, vógó-temé hiím yogó bó dé tueé, hiím yogó bó dé temé teèn kwaá njií ndo. À deèn baá-re ye bó a: «Bí né mé njèh yáb teèn wa?»

42 Bó weh haá bú ten ñgò keè.

⁴³ À yieé njolò bɔ̀n ndɔ.

⁴⁴ Jomo sâ, ye bó a: «Hên baá njií mé mè lé naâ bí tueé sâ, lé naâ sâ béh bí née kɔ́ ye. Mè lé ye bí a: bɔ̀ njií mé bó lé naâ gi felè mò nyagá kwaá dɔ́ɔ́ nde gi né ménâ bɔ́ ma. Né mene lè *sóú Músi, né mene lè mvù bɔ̀ sòn-Càṅ bɔ̀, né mene lè mvù benê *Davíd dɔ́ɔ́, mè lé ye bí a, kɔ̀ bɔ́ gi ménâ. Hên baá cí.»

⁴⁵ À ndoón* cu bó feh ndɔ, te bó nde ye bɔ̀ njií mé bó nyagá né sâ ṅgweé komo,

⁴⁶ ye bó a: «Hên baá dé mé bó lé naâ nyagá kwaá, ye: *Nùà Còṅ nde né gèr ṅené; wa lè cieé tagâr, à nde cu né lè cio komo yuo.

⁴⁷ Wa nùàr nde né mé yilí seèn lò nùàr dɔ́ɔ́ se ndeé, ye bɔ̀ nùàr a: Bí kwéh sér temé biì, te Càṅ kulu sɔ̀m bí veèn yoòr. Wa jògò duɔ́m nde née ká Jerusalem ye ma.

⁴⁸ Sòn mò ké teèn né bí.

⁴⁹ Terreb mé Tele mò lé naâ tueé kwaá sâ, mè ndeé né bí temá njií. Bí jògò bilí dèn ká lo ye, kɔ̀ bí ndeé kwa baá terreb mé suagaà nde né ké te vulúu sâ, sâ ye.»

Ké te vulúu ṅaá ndeé

(Mârk 16:19-20; Seé b. 1:9-11)

⁵⁰ Jomo sâ, Yeésò weh nde mé bó ké jomo loô, lé naâ kèb Betanî. Wa ké teèn, à sɔ̀m njií be ter, à kulu bó.

⁵¹ À né bó kulú, à né ké te vulúu nyueé ṅaá ndeé.

⁵² Sâ bó né doó cemmé den, bó né bú keí. Jomo sâ bó cu cu ké Jerusalem mé vógó-temé mene.

⁵³ Cu dɔ́ɔ́ bó né ké *gwà Càṅ koô bilí ndeé, bó né Càṅ teèn seèn den.

* 24:45 24:45 À komo logó bó feh. 24:49 24:49 Seé b. 1:4 24:50 24:50-51 Seé b. 1:9-11

Njàgà Bagaà Jâṅ

Ngòr ṅa Nùàr, ṅagá yuo kela bèsonè

¹ Càn lo ndeè wón si, sâ Ngòr baá gi teèn; Ngòr bô Càn lo naâ kóó, Ngòr lo naâ Càn nùà njèh.

² Sâ tueé né ye Càn bô Ngòr lo naâ ké bèh duóm kóó.

³ Càn lo njèh doón si gi naâ mé Ngòr; njií mé lo dieé naâ mbaá, mé Ngòr kóó sì ṅgwéh, lo teèn ná ṅgwéh.

⁴ Te njolo Ngòr lo naâ yòn. ṅagá lètenè bò nùàr lo naâ yòn sâ.

⁵ ṅagá doô né te cibi baá den, mé njèh mene cibi bú nyímé kòmò ṅgwéh.

⁶ Yeé baá ménâ, Càn tema njií sòn seèn déi ká teèn, yilí seèn lé naâ Jâṅ,

⁷ te à ndeè bò nùàr ṅagá sâ se, bó kwaá njií ye temé teèn.

⁸ À lé ṅagá sâ kóó ná ṅgwéh, à lé tueé ṅagá loóm naâ felè seèn lòu.

⁹ Ngòr sâ lo naâ jéjég ṅagá kóó, à lé ká te wónje ndeè naâ felè bò nùàr doón baá ṅagá.

¹⁰ À lé naâ ká lè wónje; Càn lo wón doón si gi naâ mé bú. Mé njèh mene wón bú ṅéné kó ṅgwéh.

¹¹ À waà mene ká te tàbè seèn yoòr bò dé seèn, mé njèh mene bò dé seèn hèllè berón seér cu bú lòu.

¹² Bò cécéne bò lé bú gwaán cegé naâ kóó, bó kwaá njií temé yoòr seèn. À lé naâ bò sâ bò terreb haá, te bó ṅa dé bòn bò ṅunà Càn.

¹³ Bó bò ṅunà Càn faá huaán mé bò nùàr ṅaár yeé lòu sam. Dé bòn, Càn nùà njèh haá né bó yòn kóó, dèn ṅgwéh bò nùàr.

¹⁴ Ngòr doô lé naâ nùàr ṅaá, à den ká lètenè beèh lélán húóm-temé mé lélán gècèn ndo. Béh lé naá gi *sùsum seèn ṅéné; né sùsum mé

gòndon ṅunà Càn lé kwaá naâ beè Tele seèn.

¹⁵ Jâṅ yeé ṅene aá bú ménâ, à tueé njií bèsonè, ye bò nùàr a: «Hèn baá nuaá mé mè lé naâ bí tueé sâ! Mè lé ye bí a: nuaré déi baá jomo mò ndeè, kela né bú mé mè, toò jògò lo naâ bú mé mè ndo.»

¹⁶ Béh né gi mé gà te ṅulú seène, à béh kulu njií den né te mbei mbaá.

¹⁷ Dé *sòu, Càn lé béh sòu taga keéh naâ sònò Músi. Yeésò *Kristò yeé waà baá, béh nde ye mé fùgò beè seèn kuú, béh ṅweé ye gècèn sònò seèn ndo;

¹⁸ wanón nuaá mé lé naâ Càn njolò ṅéné sam, gi cegé né gòndon ṅuna seèn. À kèkènè Càn ṅéné som keéh né kóó. Càn né bú; ké kwarè Teleè den yeé bú.

Ngòr sònò Jâṅ Bàptis

(Matò 3:1-12; Mârk 1:1-8; Lùk 3:1-18)

¹⁹ Hèn né njií mé Jâṅ lé tueé naâ toò bò kokoò bò. Cieé déi bò *Jùf dé ké Jerusalem tema njií bò *ṅgàn sèmè mé bò *Leví bò ké yoòr seèn, te bó nde bie ke ye bú a: «Né wò neì wa?»

²⁰ Jâṅ càṃ ṅgwéh ndo, à tueé njií bó bèsonè ye bó a: «Mè *Nùà Còṅ sam.»

²¹ Bó ye bú a: «Á sâ, wò né neì wa? Wò né *Elí wa?» Jâṅ ye bó a: «Mè bú sam ndo.» Bó ye bú a: «Wò né *sòn-Càn mé béh né kela den doô wa?» Jâṅ ye bó a: «Sam.»

²² «Á sâ, wò né neì, te béh nde bòó mé temà naâ béh tueé, wanón wò ye naàn?»

²³ Jâṅ ye bó a: «Mè né hueh nuaá mé né ké ya dueè ṅulí den, ye: Bí tó dilí nyégé ceér Nùà Dueè toò, bí tó dilí nyégé bagasé! Esáyà sòn-Càn lé naâ mân tueé ndo.»

²⁴ Sâ lètenè bòó mé lé ndeè naâ ké yoòr Jâṅ doô bò *Farisièn lé naâ teèn ndo,

²⁵ bó ye Jâṅ a: «Á, mɔ wò Nùà Còṅ sam, wò Elí sam, wò sòn-Càn sam

ndo, sâ wò bò nùàr nòmò Cànṅ kou né dé kei wa?»

²⁶ Jâṅ ye bó a: «Mè bó dé mò kou lom né léálṅ nòmò. Nuaré déi né lètenè bì teèn, bí bú kó ṅgwéh,

²⁷ à baá jomo mò ndeê. Mè tueé bí, né mene yuúí débágâ seèn, mè wúlú ṅgwéh nuaá mé nde né yuúí débágâ seèn se.»

²⁸ Bò njií hên doónṅ lé boó deén naâ ké Betanî, sòn nòmò Jurdên kèb yágà, bèh mé Jâṅ lé kou deén naâ bò nùàr teèn doô.

*Yeésò *Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Cànṅ*

²⁹ Cieé ṅaga Jâṅ yeé ke, Yeésò baá ká yoòr seèn ndeê, à deén ndo ye: «Kè Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Cànṅ hên no, à ndeè veèn bò nùàr ká lè *wóṅṅe ṅaá weh.

³⁰ Hên baá nuaá mé mè lé naâ bí tueé sâ, mè lé ye bí a: nuaré déi baá jomo mò ndeê, kela né bú mé mè, toò jògò lo naâ bú mé mè ndo.

³¹ Mè lé kèkènè nùà sâ kó ná ṅgwéh; mé njéh mene mè jéjég ndeè naâ bú mé dàm bò *Iserálà bò feh keéh; mè bò nùàr nòmò hên kou den né dé cí.»

³²⁻³³ Jâṅ den cuù ye bó a: «Mè lé kaà nùà sâ ṅéné kó ná ṅgwéh. Cànṅ nuaá mé lé ye mè a: ndé bò nùàr nòmò kou, lé tueé naâ mè koó, ye mè a: Wò nde né Cúcuí ṅagâ ṅéné, à suaga ndeè né ter; à njebá den felè nuaré déi; sâ né nuaá mé nde né bò nùàr mé Cúcuí ṅagâ kou sâ. Jomo sâ mè ṅene Cúcuí Cànṅ sâ ndo, à né ké ter faá vògòb no suagâ, né felè seèn njebá den.

³⁴ Mè yeé ṅene aá bú ménâ, mè tueé njií bèsonè, ye bò nùàr a: hên né ṅunà Cànṅ.»

Bò mbòṅ Yeésò dé toò jògò

³⁵ Cieé ṅaga cu, Jâṅ wa cu ké teèn, à né mé bò mbòṅ fà jomo njebá den.

³⁶ À yeé ke, Yeésò baá kelá sa, ye: «Kè *Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Cànṅ sâ no!»

³⁷ Bò mbòṅ mé lé naâ jomo seèn doô yeé ṅgwéé aá môn, bó yuo bele gi Yeésò fà doónṅ.

³⁸ Yeésò bele seér ndo, à ṅene njií bó jomo seèn, ye bó a: «Bí foón yeé kei wa?» Bó ye bú a: «Wò den yeé he wa, Rábi?» (Rábi tueé né ye: Njií fèh-njéh.)

³⁹ Ye bó a: «Bí ndê, bí nde né ṅené.» Bó foón gò ndo, sâ baá njéh lou lònṅ nèà liyili mân, bó wa, bó ṅene bèh sâ, bó bó soó weéh baá-re ké doó sâ.

⁴⁰ Bò fà bò mé lé ṅgwéé naâ ṅòr sònò Jâṅ, mé bó yuo bele Yeésò doô, cén déi lé naâ André òm Simônṅ Piêr.

⁴¹ Bó yeé yuo baá ké sâ, André nde kwa loḡò bei seèn Simônṅ, ye bú a: «Béh kwa baá *Nùà Còṅ.» (Sâ tueé né ye *Kristò).

⁴² À weh njií bú ké yoòr Yeésò. Yeésò yeé ṅene aá bú, ye bú a: «Wò né Simônṅ, ṅunà Jâṅ; wò nde cu né yilí Séfà ṅguú.» Yilí sâ tueé né ye: Taá.

Yeésò bó Filíp mé Natanaêl

⁴³ Cieé yeé ṅaga cu aá, Yeésò kaga gò te tàbè Galilé. Bò Filíp kwaré. Yeésò ye bú a: «Bèlè mè.»

⁴⁴ Filíp lé naâ nùà Becaida, bó bò André mé Piêr né mé loó cên.

⁴⁵ Jomo sâ Filíp bó Natanaêl nde kwaré ndo, Filíp ye bú a: «Nuaá mé Músi bó bò *sòn-Cànṅ bò lé naâ felè seèn te mvù Cànṅe nyagá kwaá doô, béh ṅene aá bú. Né Yeésò ṅunà Josêf, nùà Najarêt.»

⁴⁶ Natanaêl deén ndo, ye bú a: «Wò ye njéh bagaà déi ndeè né ké Najarêt yuoô wa?» Filíp ye bú a: «Ndê, kè kú yeè!»

⁴⁷ Yeésò yeé ke, Natanaêl baá ká yoòr seèn ndeê, à tueé weh njeré déi felè seèn teèn ye: «Hên baá ye nùà *Iserálà dé gècên sâ, à dé seèn mé nyeén yoòr sam.»

⁴⁸ Natanaêl ye bú a: «Wò mè ṅene koó naâ mé ṅei wa?» Yeésò ye bú

* 1:48 1:48 Bó tou sâ yilá né "figuier".

a: «Mè la naâ wò ké ka tou* ñene njií, te Filíp nde ye wò yilá.»

⁴⁹ Yeé baá ménâ, Natanaël ye bú a: «Njí fèh-njèh, wò né Njunà Càn, Nùà Dueè bò Iserála bò né wò!»

⁵⁰ Yeésò ye bú a: «Mè yeé baá wò tueé ye wò a: mè naâ wò ké ka tou ñene njií, wò gwaán né dé cì wa? Wò nde cu né bò njèh dé bebagaa mân ñene yogo keéh.»

⁵¹ À den cuè ye: «Mè né tueé ye bí a, vulú nde né gulu logó, bí ñene bò cìli Càn, bó né ké ter ñaá, bó né ká doó felè *Huaán Nùàr suagâ.»

2

Kùrmò fù ké Kánà

¹ Jomo sâ kela cieé fà mé tagár, kùrmò fù feí ké Galilê te loó Kánà. Meì Yeésò lé naâ teèn ndeé,

² bó lé naâ Yeésò bó bò mbòn seèn ké teèn yilá njií ndo.

³ Nde nde mbè gi. Mbè yeé gi aá, meì Yeésò ye Yeésò a: «Bó mé mbè teèn sam cuú.»

⁴ Yeésò den seér cuú, ye bú a: «Ma, wò mè tueé nde aá kóó te mè bóó ye wa? Cu mò née wá ñgwéeh ye.»

⁵ Yeé baá ménâ, meì ye bò seé bò a: «Bí bó jí faá à tueé nde né bí no.»

⁶ Sâ bò ñguú déi lé naâ doó sâ ténjén, né ñguú mé bó kwe né taá, bò *Júf toò Càn vua tena yeé teèn. Bò ñguú sâ né yilá: bò déi né bogo nèa, bò déi bogo tín mé ténjén.

⁷ Yeésò tueé njií mé bò seé bò, ye bó a: «Bí túé kwá bèlè nòmò lè bò ñguú hèn dedeí.» Bó yeé tue yuú gi aá,

⁸ à deèn baá-re ye bó a: «Kèné bí sío wèh nòmò sâ kèb déi, bí haá njií mé nùà koò.» Bó sío haá njií bú ndo.

⁹ Nùà koò doò yeé naga ke, à ñgweé nòmò doò baá seér mbè, à bèh mé yuó naâ teèn kó sòm ñgwéeh; sâ bò seé bò mé la tueé naâ nòmò sâ né gi dé bóòn kóó. Nùà koò doò yilá njií siì fù ndo,

¹⁰ à ye bú a: «Bó mbè sòm logó yeé dé njèh; mo bò nùàr fulu gi aá, bó sòm ye mbièrrè. Wò nde leér seér dé yeé dé njèh, te wò sòm ye kèné mà!»

¹¹ Hèn né fém Yeésò dé toò jògò, à lé bóó logó naâ ké Galilê te loó Kánà, te terre seèn ñene yuo kelà teèn; bò mbòn lé naá giì temé yoòr seèn kwaá njií ndo.

¹² Jomo sâ à yuo doó sâ, à nde Kapernahùm bò meì mé bò òm mé bò mbòn mene. Wa ké teèn, bó kókoó cèr màgà ñgwéeh ndo.

*Yeésò ké *gwà Càn koò*

(Matíó 21:12-13; Mârk 11:15-17; Lúk 19:45-46)

¹³ Sâ cieé koò bò *Júf mé bó yilá né *Páskà baá dídì. Yeé nde aá feí, Yeésò nde ké Jerusalem ndo.

¹⁴ À wa ké gwà Càn koò, sâ bò toòn bó né bò nàgà bó bò sòrñgan mé vògòb go den. Bò kwéh-kàgàlòn bó né ké te gbàgà kàgàlòn kweéh den ndo.

¹⁵ Yeésò yeé ñene aá ménâ, à weh yuú, à far bilí ñgágá, à lurú sòm keéh gi bó cie mé njèh; à né bò nàgà mé bò mbieé cie lurú sòm keéh; à né bò kàgàlòn mé gbàgà mene doó velá su njií,

¹⁶ ye bò gò-vògòb bò a: «Bí yuò mé njèh doó sâ nòñ, bí té gwà Tele mò faá gwà toòn biì no kwá sér!»

¹⁷ Bò mbòn seèn yeé ñene aá ménâ, bó munó ko cu ye baá-re dé mé né te mvù Càn ñyagá den, ye: «Càn mò, temé mò né lom ké gwò yeé; mo mè munó njií gwà yeé mân, temé bogo gi mè lè.»

¹⁸ À yeé kwògò sòm aá bó cie ménâ, bò Júf bie bú ndo, bó ye bú a: «Wò bóó feh nde né béh gèh fém dé heè, mé béh nde né teèn ñene kóó ye wò sé la naâ ménâ bóó wa?»

¹⁹ Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Bí túlú sù ní gwà Càn koò hèn doó, mè bú ter komo sòm cu nde né te cieé tagare.»

20 Bò Jûf den cuù, ye bú a: «Gwà mé bó lé temà naâ seé teèn nyemà yulà nèà cùòb ténjén hên, wò ye nyí nde né bú ter lè cieé tagáre komo som cuù sé wa?»

21 Kàmbér gwà Càṅ koô mé Yeésò né bó tueé doô, à jue né gùm seèn nùà njèh.

22 Nde nde, à yeé komo yuo aá lè cio, bò mbòṅ seèn nde ye mân ṅgweé komo, ye à lé naá giì mân tueé. Bó kwaá njií ye baá-re temé te mvù Càṅe, bó né te ṅgòr seèn kwaá njií ndo.

Temé nùàr né gi njolò Yeésò

23 Cu mé Yeésò lé naá ké Jerusalem te cu Páskà sâ, bò nùàr kókoó mbaá lé naá fém seèn ṅené, bó kwaá njií lom temé yoòr seèn ṅgún mbaá ndo.

24 Mé njéh mene, Yeésò njolo teèn kè ní ṅgwéh; lòu sam, à lé naá giì bó ṅené kóó nyegé,

25 à lé túé ná ṅgwêh ye nuaré déi a, túé só nyí njeré déi felè nuaré déi lòu; à lé naá giì temé nùà kàn ṅené kóó.

3

Yeésò bô Níkòdêm

1 Nùà *Farisién déi lé naá teèn, yilí seèn né Níkòdêm, à né nùà koò lètenè bò *Jûf.

2 Cieé déi, yeé baá cíbítenè mân, à nde ké yoòr Yeésò, ye bú a: «Njí fèh-njèh, béh kò baá ye Càṅ tema njií naâ wò ká yoòr beèh kóó, te wò feh nyegé béh, wanóṅ nuaré déi mé gèh terreèb fém mé wò né bóó hên sam, mɔ Càṅ mé bú sam ndo.»

3 Yeésò deèn ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, mɔ bó nùàr dé feê ṅàr sér ṅgwéh, à *Lò Càṅ mé njolo ṅené ndé ṅgwéh.»

4 Níkòdêm deèn ndo, ye bú a: «Nuaá mé baá gi nùà koô, bó bú dé feê ṅàr seér cu nde né naàn wa? À nde cu né lè meí yilá komo, te bó ṅàr ferré cu bú ndo wa?»

5 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, mɔ bó nùàr dé feê, te nòmò mé

Cúcuí ṅàr sér ṅgwéh, à te Lò Càṅe yilá ndé ṅgwéh.

6 Njií mé ṅàr né mé húóm, né njèh húóm; dé mé Cúcuí ṅagá ṅàr né kóó né mé Cúcuí Càṅ ndo.

7 Bú a, té wò mbaá ndègè kú, ye mè la ye nyí a: kò bó nùàr ṅàr sér cú dé feê.

8 Fu né mé feh seèn kobó, wò né gi bèmè ṅgweé; mé njéh mene wò bèh yuoô mé bèh ndeê seèn kó ṅgwéh. Beè nuaá mé nde né mé Cúcuí Càṅ kweéh seér, né yeé môn ndo.»

9 Yeé baá môn, Níkòdêm ye bú a: «Dé sâ seèn ménâ bóó nde né naàn wa?»

10 Yeésò ye bú a: «Wò gùm Nùà fèh-njèh dé koô déi lètenè bò *Is-erálà bò dɔóṅ, wò bò njií hên ṅgwé kòmò ṅgwéh wa?

11 Mè né tueé ye wò a, béh tueé né felè njií mé béh né kóó, felè njií mé béh naâ ṅené ndo; mé njéh mene bí ṅgòr beèh gwàn ṅgwéh.

12 Mè né mene felè bò njií mé né ká te tabe tueé, bí temé teèn kwá ní ṅgwéh, sâ mɔ mè tueé mene bí bò dé ké te vulúu, bí nde né temé teèn kwaá njií wa?

13 Nuaré déi née ké te vulúu ṅá ṅgúṅgwéeh ye; gi cegé né *Huaán Nùàr mé lé suagá naá ké teèn!

14 «ṅgweéh ké ya dueè Músì lé naâ lòṅ weh, à bóó sàb mé njéh, à som njií ter wa? Bó nde né Huaán Nùàr ter ménâ som njií ndo,

15 te bóó mé né temé yoòr seèn kwaá njií dɔóṅ, yili yuo gi mé yòṅ tètàgà.

16 Lòu sam, Càṅ né lom *wóṅ mé temé cén mene gwaán, à lé gòndɔṅ ṅuna seèn tema njií naâ dé cì, te bóó mé kwaá njií né temé yoòr seèn dɔóṅ lèr lè cú, te bó kwa seér yòṅ tètàgà.

17 Càṅ lé ṅuna seèn ká te wóṅe témá ní ná ṅgwêh ye te à nde ju felè wóṅ tená. À lé bú tema njií naâ, ye te à yili som seér bò nùàr lòu.

18 «Sâ, nuaá mé né temé yoòr Nuna Càṅ kwaá njií, dé seèn ju diè ndé ṅgwéh; nuaá mé temé yoòr Nuna seèn kwá ní ṅgwéh, die gi aá ju kèn. Lòu sam, à temé yoòr gòndòṅ Nuna Càṅ kwá ní ṅgwéh.

19 Mbòntí mbòntí ju dieè né mân: Naga lé naâ ká lè wòṅe yuo kelâ, bò nùar kwaá lòò naga, bó gwaán seér bèh cibì; né felè veèn bòn.

20 Né yeé môn, nuaá mé né veèn bóò doṅ beróṅ yeé bèsonè gòò ménâ, à bèh naga gwàn bèh, ye veèn nyí nde né cie naga le.

21 Dé nùà gècèn môn sam, à dé seèn seé bóò den yeé bèh naga, te bò nùar ṅene naga teèn, ye à bóò né faá Càṅ tueé né nò.»

Yeésò bô Jân

22 Jomo sâ Yeésò bó bò mbòn seèn fòón gò ndò, bó nde cu te tàbè Judé, bó cer weh ké sâ teèn, à né bò nùar kou bele.

23 Sâ Jân né bò nùar ké Ayinôn kwarè Salím kou den ndò; ké bèh sâ nòmò lé naâ kókoó. Bò nùar kókoó mbaá kem wa gi teèn, Jân kou gi bó.

24 Sâ bó lé nées Jân cu sâ gwà cibì yí ṅwéeh ye.

25 Yeé baá môn, jógó die lètenè bò mbòn Jân bó bò nùà *Jûf déi ndò, bó bó lé saán naâ felè tòu nòmò kou.

26 Bó ndeè ye Jân a: «Njí fèh-njèh, nùà lòu mé wò lé tueé naâ felè seèn, mé bí bú lé naâ yí sòn nòmò Jurdèn kèb yágà doô, kè kú, à baá bò nùar kou den; bó baá gi yoòr seèn kem ndeé.»

27 Jân deèn ye bó a: «Nuaré déi njèh mbaá bó kòmò ndé ṅgwéh. Kò Càṅ bú terre b sâ haá naâ kóó, sâ ye.

28 Bí mé feh bìi tueé nde né sòn mò kóó, ye mè lé naâ gi tueé, ye mè *Nùà Còṅ sam, mè né seér dé mò nùà tebè mé bó lé tema kéh naâ to seèn.

29 Sii fù né nùà fù kóó, mbeí nùà fù dé seèn njebá lom né kwarè, à né

hueh seèn ṅweé, à né lom mé vógó-temé felè seèn. Mè né ménâ, kènè temé mò né lè gùm doṅ sagár.

30 Mè tueé bí, kò à ter ṅaá seér kóó, mè dé mò njoró seér lòu.»

Nuaá mé suagà né ké te vulúu

31 Nuaá mé lé suagà naâ ké te vulúu né dé seèn mé terre b felè njèh doṅ. Bòò mé yuo né ká doó, dé bòn né bò ká doó bò, bó tueé lom né bò njèh dé ká doó ndò. Nuaá mé yuoó naâ ké te vulúu, felè bò njèh doṅ né bú;

32 à dé seèn tueé né felè bò njií mé à naâ ṅené, mé à naâ ṅweé ndò. Mé njèh mene, nuaá mé gwaán som ṅòr seèn teèn sam ṅweéh.

33 Nuaá mé né ṅòr seèn gwaán, né dé seèn ṅené kóó ye Càṅ tueé né gècèn.

34 Nuaá mé Càṅ tema njií naâ kóó, tueé né sòn Càṅ; Càṅ bú Cúcuí seèn haá né faá cí nò.

35 Tele né bú, à né Nuna seèn gwaán, à terre b doṅ haá kwaá gi aá beè Nuna.

36 Nuaá mé né temé yoòr Nuna kwaá njií doṅ baá mé yòn tètàgà; nuaá mé né dé seèn sòn Nuna lòu ṅgeén, mé yòn sam; Càṅ né seér njèh mé bú kwaá.

4

*Yeésò bô ma *Samarí déi*

1 Bó ye bò *Farisièn a: Yeésò baá mbòn ṅún si, à né bó nòmò kou, wa bò mbòn seèn baá bò dé Jân maga yógó.

2 Á sâ, Yeésò bó mé be seèn kòu ṅwéh ndò, né bò mbòn seèn kou den né bó kóó.

3 Yeésò yeé ṅweé aá môn, à yuo te tàbè Judé sâ, à cu cu Galilé.

4 À yeé baá mé gò, ye kò nyí kela seér nde né te tàbè Samarí. À yeé baá kelá

5 à wa kwarè lòó déi te tàbè Samarí sâ, kèbè ṅueèh mé Jakôb lò

haá naâ mé ṅuna seèn Josêf. Yilí loó sâ né Sikâr.

⁶ Lùgò nòmò mé bó yilá yeé nòmò Jakôb doô né ké bèh sâ ndo. Wa ké teèn, sâ lou dilí baá, Yeésò homo baá mé gò. Yeé baá ménâ, à den du nde kwarè lùgò nòmò hèllè.

⁷ À yeé ke, ma Samarî deì waà baá, à ndeè bèh nòmò tueê. Yeésò ye bú a: «Há mè nòmò ñeê teèn.»

⁸ Sâ bò mbòṅ seèn ṅellé nde gi aá ké lètenè loó yáb ṅe foón.

⁹ Yeésò yeé tueé aá bú ménâ, ye Yeésò a: «Ṃgweéh wò né nùà Jûf mà! Wò mè ma Samarî nòmò dua seér nde né naàn wa?» Sâ bò Jûf bó bò Samarî bò nyuùn kwàrè bèh.

¹⁰ Mé ñjéh mene, Yeésò ye bú a: «Njií mé Càṅ né haá, mo wò sé la né ṅené koó, wò ṅene ko nuaá mé né wò nòmò dua hên ndo, wò sé la boṅ seér naâ bú koó, te à wò nòmò haá seér dé yòṅ.»

¹¹ Ma doô ye bú a: «Dé koó, hên wò yeé mé ñjéh nòmò tueê beè sam, lùgò nòmò né yilá ndo; wò nòmò dé yòṅ sâ weh ndeè né he wa?

¹² Jakôb, tele beèh dé koó lo kwaá loò naâ béh lùgò nòmò hên koó, à lo tue ñeé beéh teèn. Bò ṅuna mé bò nyam seèn doóṅ ñeé gi teèn ndo. Wò ye nyí né Jakôb yogo wa?»

¹³ Yeésò ye bú a: «Bòó mé né nòmò dé sâ ñeé doóṅ, nyúá nde cu né bó sie.

¹⁴ Nuaá mé dé seèn ñeé né nòmò mé yuo ndeè né beè mò, dé seèn nyúá ṅgwé ndé cú. Nòmò dé sâ nde né nduùn lè seèn si, haá bú yòṅ tètàgà.»

¹⁵ Ma doô den cuù, ye bú a: «Á sâ dé koó, há mè nòmò sâ teèn, te nyúá mè siè ṅgwé cú, te mè ká dùà bèh nòmò tueê ndé dèn cû.»

¹⁶ Yeésò ye bú a: «Ndé yilá ndé mé si yeé.»

¹⁷ Ye Yeésò a: «Mè mé siíb sam.» Yeésò den cuù ndo, ye bú a: «Wò tueé yíí né teèn, mé wò ye nyí mé siíb sam.

¹⁸ Wò jogo baá siíb tîn; nùà dé jomo hên, si yeé sam, wò tueé né gècên.»

¹⁹ Yeé baá mân, ma doô ye bú a: «Wò né *sòn-Càṅ deì, mè ṅene né môn dé koó!

²⁰ Bò tele beèh léi jògò lo Càṅ dua beéh te tòr hên; bí bò Jûf, bí den seér cuù, ye bèh Càṅ duaà ko né ké Jerusalem doô no!»

²¹ Yeésò ye bú a: «Ṃgwé yeé dé mò hên, dé vèh, kwá ñjí temé teèn: Cu deì ndeè né waá, né mene ká te tòr hên, né mene ké Jerusalem, bí Càṅ Tele biì teèn dùà lom ndé cú.

²² Bí bò Samarî bò, bí nuaá mé bí né dua sâ kó ṅgwéh. Béh bò Jûf, dé beèh nuaá mé béh dua né doô béh né bú koó: nuaá mé nde né *wón yili som yuo né lètenè bò Jûf.

²³ Mé ñjéh mene, cu baá ndeê, hên baá cí, bò jéjég dùà-Càṅ bò nde né Tele boòn teèn mé cúcuí mene, mé gècên mene dua. Lòu sam, Tele boòn gwaán né bòó mé né gèh dé sâ dua koó.

²⁴ Càṅ né Cúcuí; ko bòó mé né bú dua, dua lom bú mé cúcuí mene, mé gècên mene, sâ ye.»

²⁵ À yeé tueé gi aá mân, ma doô ye bú a: «Mè né koó ye loró deì *Nùà Còṅ ndeè né waá; sâ jue né *Kristò. Mo à ndeè waà baá, à nde né béh ñjéh doóṅ se ṅagá.»

²⁶ Yeésò deèn baá-re ndo, ye bú a: «Né mè sâ, mè hên tueé den né wò koó.»

²⁷ Sâ bò mbòṅ seèn baá cuù cuù ndo, bó waá; hiím yogo bó mé à né mé ma vèh deì tueé ñjí den. Mé ñjéh mene, bó bú ñjéré deì bíé ṅgwéh ye bú a: bí bú la naâ naàn wa? Wò bú sònò tueé den né kei ndo wa? Bó ménâ bíé ṅgwéh.

²⁸ Yeé baá môn, ma doô kwaá ñjí bogo nòmò doó, à cu cu ké lo, ye bò nùàr a:

²⁹ «Bí ndé kè kú biì nuaré deì, à tueé gi aá mè bò ñjí mé mè lé boó naâ doóṅ, merré deì né Nùà Còṅ.»

³⁰ Bò nùàr yeé ñgweé aá ménâ, bó kem yuoô ké lo, bó né ká yoòr Yeésò ndeê.

³¹ Sâ bò mbòŋ né bú cu sâ bɔŋ den, te à yieé weh yáb, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, jògò yíé kwá njeré déi lè ye!»

³² À den seér cuù, ye bó a: «Mè né mé yáb dé mé bí kó ñgwèh teèn.»

³³ Bò mbòŋ duoôm baá-re lètenè bòn bieé kuú deèn, ye: «Á sâ, nuaré déi naâ bú yáb haá wa?»

³⁴ Yeésò deèn ndɔ, ye bó a: «Yáb dé mò né seér hiín; mè ñgweé né dé mò sòn nuaá mé temà naâ mè, te mè bóó weéh seé seèn, sâ né yáb dé mò.

³⁵ Bí née dé bìi tueé den ye: le ye aá weéh nèà te yab bólé ye. Mè dé mò ye bí a, bí jògò ke ke ñueèh ye: yab bólé gi aá kèn, baá gi dé kwaâ.

³⁶ Nuaá mé né yab sâ kwaá, baá gi mé sàgà seèn teèn, à né tàb bilí, te yab sâ den dé ndeèr ndɔ. Mɔ baá môn, te nùà doboò bô nùà kwaá sagár gi fà dɔɔŋ.

³⁷ Sâ ñgòr hèn tueé né gècèn, ye: déi nde né nùà doboò, déi nùà kwaâ.

³⁸ Mè hèn tema njií né bí te ñueèh mé bí lé koó kíé ná ñgwèh; bò déi lé kieè naâ koó, bí te njua seé bòn yila nde né lòu.»

³⁹ Lo sâ bò Samarí bò kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr Yeésò. Bó temé sâ kwaá njií né felè ñgòr mé ma doô naâ bó tueé ye bó a: njií mé nyí lé naá giì bóó dɔɔŋ à la naâ nyí tueé ma.

⁴⁰ Bó yeé waà baá, bó bɔŋ bú ndɔ, te bó bó den le. Yeésò cer ké sâ cieé fà.

⁴¹ Bò déi ñgweé cu bò ñgòr mé yuoó naâ sònò seèn nùà njèh, nùàr ñgún kwaá njií gi temé yoòr seèn,

⁴² bó ye ma doô a: «Béh temé yoòr seèn mé lélán ñgòr yeé kwá njí lòm cú; kènê béh ñgweé baá mé tie beèh, béh kɔ baá ye, mé gècèn mene nuaá mé ndeè né wón yili sòm né bú.»

Be terrèb Yeésò felè ñuna nùà seé koô déi

⁴³ Yeésò yeé cer aá cieé fà, à yuo doó sâ, à nde cu te tàbè Galilé,

⁴⁴ wa mɔ *sòn-Càŋ né te tàbè seène, bò nùàr bú sùmù ndé ñgwèh. À lé naá menè mé sòn seèn ménâ tueé,

⁴⁵ mé njèh mene, à yeé baá te tàbè Galilé sâ, bò Galilé bò lé naâ bú weh nyegé. Lòu sam, bó lé naâ ké Jerusalem te cieé koô teèn, bó lé naâ njií mé à lé bóó giì naâ te cieé koô sâ ñené ndɔ.

⁴⁶ Yeé baá ménâ, à cu cu ké Kánà dé Galilé, bèh mé à lé seér naâ nòmò ña mbè doô. À wa, sâ nùà koô déi te seé ñgómna né doó sâ, ñuna seèn né ké Kapernahúm baán.

⁴⁷ À yeé ñgweé aá ye Yeésò yuoó baá ké Judé kèn, wa à baá ké Galilé ma, à nde ké kwarè seèn ndɔ, ye bú a: «Kúkùr yeé, huaán mò nde aá ké Kapernahúm kuú, ndê taré sòm yeé mè bú teèn.»

⁴⁸ Yeésò deèn ndɔ, ye bú a: «Mɔ bí fém mé ciè ñéné ñgwèh, bí temé yoòr mò kwá njí bèh.»

⁴⁹ Nùà koô doô ye bú a: «Dé koô, ndê mè ké teèn ndeè, te huaán mò kú cú.»

⁵⁰ Yeésò ye bú a: «Nde cú yeé lo, ñuna yeé taré aá kèn.» Nùàrè kwaá njií temé te ñgòr Yeésò ndɔ, à foón cu gò lòô.

⁵¹ À yeé baá ceér dueè, bó bò seé bò seèn kwaré, bó ndeè bú tueé weh, ye bú a: «Ñuna yeé baá cu mé yòŋ!»

⁵² Ye bó a: «À taré naâ mé cu dé heè wa?» Bó ye bú a: «Dùlù lé bú yoòr keém naâ léilé mé lou lòŋ cén.»

⁵³ Tele munó kɔ njií ye né lè cu mé Yeésò lé naâ nyí teèn tueé, ye nyí a: ñuna nyí taré aá kèn doô. Nùà koô doô temé yoòr Yeésò kwaá njií cu ye baá-re mé mbàgà seèn dɔɔŋ.

⁵⁴ Bèh mé Yeésò lé yuoó naâ Judé, à ndeè Galilé dɔɔŋ, hèn baá ye fém seèn dé mbei fà te tàbè Galilé sâ.

5

Yeésò bô tá-galé déi

¹ Jomo sâ cieé koô bô *Jûf déi fei ndo, Yeésò ñaá nde ké Jerusalem.

² Sâ nduùn déi né ké Jerusalem sâ teèn, yilí seèn mé ju *hebreêh né Betsátà, à né kwarè hin mé bô sòrṅṅaṅ yila yeé ké lo teèn; bó sie kwaá né pàgà tîn teèn ndo.

³ Bò beèn bô kókoó mbaá né yeé teèn bilí cer den: bô tácuḡó, bô tácuḡó mé bô tá-galé mene, [bó né nòmò yí dùà kela den, mo baá jilí, te bó yila teèn.

⁴ Sâ cili Nùà Dueè déi né yeé cu déi te nduùn sâ suagá yilá, à jilí beh nòmò. Mo nòmò baá jilí, nùà beèn mé nde né toò jògò yí dùà yilá loḡó, nde né taré yuo; né mene gèh beèn dé heè, nde né taré.]

⁵ Sâ nuaré déi lé naá ké sâ teèn, à ban aá baá nyemà yulà tagár cùòb téndelé.

⁶ Yeésò wa kwa bú ké teèn ndo, à ñene ko, ye nùà hèn cer aá doó dàb baá teèn, à bie njií ye bú a: «Wò gwaán né taré yuoò wa?»

⁷ Nùà beèn doô ye bú a: «Dé koô, mè mé nùàr sam. Mo nòmò baá jilí, nuaá mé nde né mè yí dùà jòḡó yí teèn sam. Mé mè sé nde yí teèn su waá, sâ nuaré déi mè toò tena baá kèn.»

⁸ Yeésò ye bú a: «Wùò ter, wèh kè yeè, gèḡòò.»

⁹ Nùà hèllè taré yuo beè nomo ndo, à weh kè seèn, à yila ḡòò. Sâ lé naá loù sòù.

¹⁰ Bò Jûf yeé ñene aá nuaá mé Yeésò la naá taré sòm doô, bó ye bú a: «Lan né sòú, té kè jòḡó, né jolo.»

¹¹ Ye bó a: «Nuaá mé la naá mè taré sòm la tueé naá mè koó, ye mè a: Wèh kè mò, mè gèḡòò ma.»

¹² Bó bie baá-re bú nuaá mé la ye bú a: wùò ter, wèh kè yeè, gèḡòò sâ ndo.

¹³ Nùà hèllè yilí nuaá mé taré sòm naá bú doô kó ṅwéh. Sâ Yeésò la naá doó sâ yuo. Lòù sam, bò nùàr la naá doó sâ ṅún.

¹⁴ Nde nde nùà doô bô Yeésò nde kwaré cu ké gwà Càn koô. Yeésò deèn baá-re ndo, ye bú a: «Féla nyégé bagasé: dé tarê, wò taré baá kèn, té veèn déi fòḡò cú; mo sam, dé jomò hèn nde né wò taré yòḡó.»

¹⁵ Nùà hèllè njege nde bô Jûf dé kokoò tueé, ye bó a: Yeésò taré sòm naá nyí koó ma.

¹⁶ Bò Jûf duóòm baá-re Yeésò teèn sâ bunô ndo, ye à lé ménâ boó naá loù sòù fí.

¹⁷ Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Tele mò né seé cu doḡḡ boó den, mè seé boó den né cu doḡḡ ménâ ndo.»

¹⁸ Bò Jûf yeé nde ṅgweé njií mân, bó Yeésò filí ñeí cu lòù, te bó wula sòm bú wulà; wa dé sòú kwaá gí céḡé cú, à la naá cuù tueé ye Càn né Tele nyí fí. À feh seèn mé Càn mân me njií né dé kei wa?

Terreb Nuna Càn

¹⁹ Yeésò deèn ndo ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, Huaán ñèh mé feh seèn mbaá bó wèh bèh; à boó yeé njií mé à né beè Tele seèn ñené. Njií mé Tele né boó doḡḡ, Huaán nde né ménâ boó ndo.

²⁰ Lòù sam, Tele né Nuna seèn gwaán, à bú feh gi né ñèh doḡḡ. Bò seé dé kokoò, mé né bô dé hèn yòḡó keéh, à nde cu né bú feh kwaá, te à boó beh. Bò sâ bô nde cu né bí koó hiím kelá, mè tueé bí.

²¹ Gèh dé mé Tele mò né bô komó te cio komo sòm, à haá bó yòḡ doó, Huaán nde né bó yòḡ ménâ haá ndo. Yòḡ sâ, à haá né mé boó mé à gwaán nê.

²² Tele ju koó túé ndé ṅwéh, à terreb ju tueé gùm doḡḡ haá lo né beè Huaán,

²³ te bò nùàr veéh ye Huaán faá bó veéh né Tele no. Nuaá mé Huaán vèh ṅwéh, sâ à Tele mé lé temà naá bú vèh ṅwéh ndo.»

²⁴ À den cuù ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né ṅòr mò ṅgweé, mé né temé yoòr nuaá mé tema njií naá mè kwaá njií, né dé seèn mé yòḡ

tètàgà. À dé seèn ju diè ndé cú, à kela keéh baá cio, à baá mé yòn dé tètàgà.

²⁵ Mè né cu tueé ye bí a, cu baá ndeê, hên baá gií cí, bò komó nde né hueh Njuna Càṅ ṅweé; bòó mé né hueh sâ ṅweé nde né yili yuo.

²⁶ Lòu sam, nùà njèh né Tele seèn, à haá yeé yòn kóó. À Njuna haá né terreb yòn haá ndo;

²⁷ à bú haá cu terreb ju tenâ. Lòu sam, Huaán né *Huaán Nùàr.

²⁸ Bí té biì teèn mbaá híim dèn, cu baá ndeê, bò komó nde né hueh seèn ṅweé, bó komó yuo gií dòu.

²⁹ Bòó mé lé naâ бага бóó, nde gi né komó yuo, te bó kwa yòn; bò vevenê bò komó yuo gií nde né ménâ ndo, te ju sie bó.»

Bèh terreb Yeésò ṅené kóó

³⁰ «Mè njeré déi mé feh mò bó wèh bèh, mè ju tueé lom né faá Càṅ tueé né mè no, ju mò né teèn yilá gií ndo. Lòu sam, mè mé feh mò túé bèh, mè tueé bele né sòn nuaá mé temà naâ mè.

³¹ Hên mo mè sòn mò tueé cu né kóó, sâ bò njií mé mè né tueé hên, bò nùàr nde né gwaán ye né gècên wa?

³² Mè tueé bí, nuaré déi sòn mò tueé seér né kóó, mè né kóó ye nùà sâ tueé lom né gècên ndo.

³³ «Bí lé naâ bò tebé bò ké yoòr Jân temá njií, à lé naâ gècên tueé ṅagá ndo.

³⁴ Dé mò, mè túé ṅwéh ye nuaré déi a, jògò túé sóo sòn mò kóó, mè felè Jân tueé lom né te bí yili yuo.

³⁵ Jân lé naâ faá lâm mé né baá ṅagá den no. Bí yeé gwaán aá, bí nde ké te moḡó seèn cuúr cén voḡó weh ndo.

³⁶ Mé njéh mene, njií mé né sòn mò tueé ṅagá hên ham kela né kóó mé dé Jân. Bò seé mé mè né bóó hên, né bò seé mé Tele mò haá naâ mè kóó, bó né sòn mò kóó tueé ṅagá, ye Tele mò lé mè temà naâ kóó.

³⁷ Tele mò mé lé temà naâ mè kóó, né felè mò ménâ tueé den ndo. Bí nêe hueh seèn mé tie biì ṅúṅgwéeh ye lòu, ndóḡ bí nêe njolo seèn ṅéné ṅwéh ye ndo.

³⁸ Bí ṅòr seèn lè biì siè kwá ṅwéh. Lòu sam, nuaá mé à tema njií naâ hên, bí temé yoòr seèn kwá njií ṅwéh.

³⁹ «Bí mvù Càṅ kwe nyegé gi né dág, ye te bí kwa yòn tètàgà teèn. Bí kóó ye, bó jue né mè.

⁴⁰ Mé njéh mene, bí gwàn ṅwéh ká yoòr mò ndeê, te bí kwa yòn sâ.

⁴¹ Mè *sùsum beè nuaré déi bíé ṅwéh.

⁴² Mè ko cegé né njèh cén ye: bí mé gwaán Càṅ lè sam,

⁴³ wanóṅ Tele mò yeé tema njií aá mè ká yoòr biì, mè waà, bí mè gwàn ṅwéh. Nuaré déi yeé waà, baá mé feh seèn tueé go, bí gwaán seér cu bú.

⁴⁴ Bí lòò né lieê dé gècên mé né beè Càṅ terreb, bí lètenè biì foón kuú seér mé lieê dé bò nùàr, sâ bí mè gwaán ko nde né naàn wa?

⁴⁵ «Mé njéh mene, bí té múnò ye mè nde né bí ké toò Tele mò síi. Músi mé bí né ndèm yoòr seèn kwaá njií, bí síi nde né kóó.

⁴⁶ Mé gècên mene, mo bí sé naâ temé te ṅòr Músi kwaá njií, bí sé la naâ mè gwaán ndo. Lòu sam, Músi lo ṅòr sâ nyagá kuú naâ felè mò.

⁴⁷ Mo bí biì temé teèn kwá njií ṅwéh, bí ṅòr mò gwaán nde né naàn wa?»

6

Bò nùàr kám tìn koô
(Matô 14:13-21; Mârk 6:30-34;
Lûk 9:10-17)

¹ Jomo sâ Yeésò sela yuo kela yí sòn tub Galilé kèb yagá. Yilí tub sâ déi né Tiberiâde ndo.

² Bò nùàr ṅún kem bele cu bú jomo. Lòu sam, bó lé naâ fém seèn ṅené, à lé naâ bò beén bò taré som.

³ Yeésò wa, à ṅaá nde ké te kun tòre, bó bò mbòn seèn den nde doó.

4 Sâ *Páskà, cieé koò bò *Jûf, nde áá feí.

5 Yeésò yeé som njií njolo ter, à ke bò nùàr baá ká yoòr seèn kem ndeé, à tueé njií mé Filíp, ye bú a: «Yáb mé nde né bò nùà hên koó laré, béh ŋe kwa nde né he wa?»

6 Sâ njií mé à nde né boó, à né gi dé seèn koó, à tueé ke né dé tueé, te à ŋgweé njií mé Filíp nde né bú tueé.

7 Filíp deên ndo, ye bú a: «Kàgàlòŋ dé yáb ŋgeè, te koó bò nùà hên la né mene kám yuií fà, wúlú ndé ŋgwéh, nùà kàn hám njeré déi kwà nyi ndé ŋgwéh.»

8 Mbòŋ seèn cén déi den cuù ndo, dé sâ yilí seèn né André, òm Simòŋ-Piêr, ye bú a:

9 «Huaán déi né lètenè beèh hên teèn, à né mé breéd* tîn bô ŋgò fà beè. Á, dé sâ seèn mé bò nùàr hên boó som nde né kei wa?»

10 Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Bí júée bò nùàr a, bó dèn ndé gi doó.» Nyure lé naâ ké bèh sâ kókoó ndo. Bó den nde gi doó te sòn seèn. Bò siíb lé ndeè naâ teèn njèh kám tîn mân.

11 Yeésò weh bò breéd doô ndo, à vra Càŋ teèn, à geé haá njií mé bòó mé den ndeè naâ doó sâ; à geé haá cu bó ŋgò ménâ ndo. Bó yieé keéh bèh mé bó gwaán nè.

12 Bó yeé yieé fulu gi áá, ye bò mbòŋ seèn a: «Bí ñuàn bílí cú bò dé mé leé naâ doó doóŋ, te mbaá vù lè cú.»

13 Bò mbòŋ ñuaán bilí bò ndilí breéd tîn jògò hèllè, yuú soó yulà cùòb fà.

14 Te bò nùàr yeé nde ŋene njií cu baá-re fém mé Yeésò boó naâ doó, bó tueé njií lom áá bèsónè mbaá, ye: «Mé gècèn mene, nùà hên né *sòn-Càŋ mé bó lé ye à ndeè né ká lè wóŋe ndeé doó.»

15 Yeésò ŋene ko ndo ye, bó nde né nyí dé terrèb weh, te bó lobo nyí tí ma. Yeé baá ménâ, à sua yuo lètenè

boòn doó sâ mé huún, à ñaá nde cu ké te kun tòre.

Felè nòmò gò

(*Matíò 14:22-33; Mârk 6:45-52*)

16 Yeé baá liyili, bò mbòŋ seèn suaga nde ké sòn tuùb ndo,

17 bó nde yila kòm, te bó sela yuo kela tub kèb yágà te lè mè Kaper-nahùm mân. Sâ cibí yili gi áá kèn, Yeésò née bó kwà siè ŋgwéeh ye ndo.

18 Bó né ka ndeé, fu né lom dùà mé terreèb kobó taré yilá, né nòmò dùà doóŋ jilí ñellé.

19 Bó né ka ndeé, bó kogó yòŋ kílómètà tîn mé ténjén, bó ŋene njií Yeésò, à né ká yoòr boòn felè nòmò gò ndeé, à ndeè ká kwarè koóm waá, sâ bò mbòŋ nde áá mé veéh kuú.

20 À deên ndo, ye bo a: «Né mè, bí té vèh!»

21 Bó yeé nde áá bú te kome weh yí, sâ kòm hèllè wa gi áá yí sòn ñgòm bèh mé bó nde né teèn sâ.

Bò nùàr né Yeésò foón go

22 Cieé ñaga, bò nùàr mé lé cer leé naâ dé boòn yí jomo sòn tuùb kèb yágà doó, ŋene ko ndo, ye kòm lé naá cegé doó sâ cén; Yeésò lé teèn yilá ná ŋgwèh, bò mbòŋ seèn lé mé njèh kèb yágà yila ndeè naâ léláŋ boòn.

23 Sâ bò kòm déi waá baá ndo, bó yuoó naâ lè loó Tiberiáde, bó né njebá den. Sâ bèh mé bò nùàr yieé naâ breéd mé Fehtoò beèh vra naâ Càŋ teèn doó né kèbè sâ.

24 Bò nùàr yeé ke, bó Yeésò ñéné cú, bó bò mbòŋ seèn ñéné cú ndo, bó kem yila gi bò kòm dé sâ, bó nde bú ké Kapernahùm foón.

Yáb mé né nùàr yòŋ haá

25 Bó wa tub kèb yágà, bó kwa Yeésò, bó ye bú a: «Njí fèh-ñjèh, wò la yeè kèb hên waá heèh ndo wa?»

26 Yeésò deên ndo, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, bí mè hên foón kuú né felè breéd mé bí lé naâ yieé doó, dèn ŋgwéh ye bí né fém mò ñéné koó.

* **6:9 6:9** Bó lé breéd sâ boó naâ mé nyùm “orge”. Njií sâ né faá mgbòg no.

27 Yáb mé nde né mbaá vu yuo, bí té seé seèn bó dèn, bí bó sér seé yáb mé nde né ter le. Gèh yáb dé sâ *Huaán Nùàr bí haá nde né kóó. Lòu sam, Càŋ Tele seèn terreb doón haá kwaá gi aá beè seèn.»

28 Yeé baá môn, bó ye bú a: «Béh bóó nde né naàn, te yuo faá seé mé Càŋ gwaán nê wa?»

29 Yeésò ye bó a: «Seé mé Càŋ né beè bìi gwaán, né temé bìi yoòr mò nùà tebè seèn kwaá njií.»

30 Bó ye bú a: «Wò bóó feh nde né béh gèh fém dé heè, te béh ñene ko teèn, béh kwaá njií temé yoòr yeè wa? Wò bóó weéh nde né gèh seé dé heè ndo wa?»

31 Bò tele beèh léi jògò lé bòn naá gií “*mánà” ké ya dueè yieé; bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe ménâ, ye: À bó yáb haá né breéd mé lé yuoó naâ ké te vulúu.»

32 Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, yáb mé lé yuoó naâ ké te vulúu sâ, Músi lé bí kóó há ná ñgwèh, lé naâ seèr Tele mò.» Jomo sâ à ye bó a: «Tele mò né bí yáb gècèn mé yuo né ké te vulúu haá.»

33 Yáb mé Càŋ haá né sâ, né nuaá mé suagà naâ ké te vulúu, à bò nùàr yòŋ haá né kóó.»

34 Yeé baá ménâ, bó ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, sâ há dèn ká béh gèh yáb sâ môn.»

35 À deèn ndo, ye bó a: «Yáb mé haá né yòŋ sâ né mè. Nuaá mé ndeé ká yoòr mò, cùè bú dé seèn siè ndé cú; nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií, nyúá bú siè ndé cú ndo.»

36 Mè tueé gi aá bí kèn, bí ñene gi aá mè kèn ndo, mé njéh mene bí temé yoòr mò kwá ní ñgwéh.

37 Mè tueé bí ndo, bóó mé Tele mò ye bó né bò dé mò doón, nde gií né ká yoòr mò ndeê. Bòó mé né ká yoòr mò ndeê sâ, mè cén déi lètenè bòn bèròŋ ndé ñgwéh.

38 Mè ké te vulúu suaga kuú naâ te mè bóó njií mé Tele mò mé temà naâ

mè gwaán nê. Mè ndé sér ná ñgwèh te mè bóó faá mè gwaán nê no.

39 Nuaá mé temà naâ mè ye mè a: bóó mé né beè mò doón, cén déi a, té teèn lèr lè, wa mè kòmò nyimè sòm sér bó lè cio te cieé cèrè jomò lòu.

40 Hên né njií mé Tele mò gwaán nê, ye te bóó mé né mè ñené, mé né gi temé yoòr mò kwaá njií doón, kwa yòŋ tètàgà; te mé cieé cèrè jomò mè komo sòm gi bó lè cio ndo.»

41 Te bò Jùf yeé nde ñgweé njií mân, bó ndugó ñellé doó doón, wa Yeésò la tueé fí ye: nyí né yáb mé lé suagà naâ ké te vulúu.

42 Bó ye: «Ñgweéh hên né ka Yeésò ñunà Joséf wa? Béh né gi tele mé meí seèn kóó, à mân tueé né dé kei ye: nyí yuoó naâ ké te vulúu wa?»

43 Yeésò tueé njií mé bó ndo, ye bó a: «Bí kwá ló ménâ lètenè bìi ndugó deèn.»

44 Nuaré déi ká yoòr mò mbaá ndé kòmò ndé ñgwèh, ko Tele mò mé lé temà naâ mè yilá njií né bú ká yoòr mò kóó, te mé cieé cèrè jomò mè komo sòm ye bú lè cio.

45 Bò *sòn-Càŋ bò lé naá gií te mvù Càŋe nyagá kwaá ye: bó doón, Càŋ bó feh nde né kóó ma. Sâ mè tueé bí, bóó mé né ndéb Tele mò ñgweé, mé né gwaán doón, nde gií né ká yoòr mò ndeê.

46 Sâ túé ñgwéh ye nuaré déi lé naâ Tele mò mé njolo ñené ndo. Mè tueé bí, nuaá mé lé yuoó naâ dé seèn ké te vulúu Tele mò njolò ñene cegé né kóó.

47 Mé gècèn mene: nuaá mé né temé teèn kwaá njií doón baá dé seèn mé yòŋ tètàgà.

48 Mè né yáb mé haá né yòŋ kóó.

49 Dé bò tele bìi léi jògò, bó lé naá menè “*mánà” ké ya dueè yieé, mé njéh mene bó lé naá gií kuú.

50 Yáb bú hên dé seèn suagà né ké te vulúu; nuaá mé yieé né bú dé seèn kú ndé ñgwéh.

⁵¹ Mè né yáb dé làn mé lé suagà naâ ké te vulúu. Nuaá mé né yáb bú hên yieé, den nde né mé yòn dé ndeèr. Yáb mé mè nde né haá sâ, né ngàn yoòr mò; mè haá nde né ménâ, te *wón yili yuo mé njéh.»

⁵² Te bò Jûf yeé nde ngweé njií cu mân, bó ñaán ñeí cu ye baá-re mé njéh lètenè bòn dé ñaán, ye: «Nùà hên béh ngàn yoòr seèn haá seér nde né naàn, te béh yieé wa?»

⁵³ Bó yeé baá ménâ bieé kuú den, Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí ngàn yoòr *Huaán Nùàr yíé ngwéh, bí húóm seèn ñúé ngwéh, sâ bí mé yòn sam ndo.

⁵⁴ Nuaá mé né dé seèn ngàn yoòr mò yieé, né húóm mò ñueé, né dé seèn mé yòn tètàgà teèn; sâ lè cieé cèrè jomò mè nde né bú te cio komo som.

⁵⁵ Lòu sam, núógó mò né yáb dé gècèn, húóm mò né mbè dé gècèn ndo.

⁵⁶ Nuaá mé né núógó mò yieé, né húóm mò ñueé, nyógó nde aá yoòr mò, sâ mè nyógó nde aá yoòr seèn ndo.

⁵⁷ Tele mò mé tema njií naâ mè né làn; ká yoòr mò hên né yòn seèn. Né kèi cén mé nuaá mé yieé né mè, à né mé yòn mò yoòr seèn ménâ ndo.

⁵⁸ Yáb mé suagà naâ ké te vulúu né hên; à dé seèn faá dé mé bò tele bì lèi jògò lé yieé naâ doò sam, bó lé naâ kuú gií. Dé yáb bú hên, nuaá mé yieé bú nde né làn dé kèi cén yili den.»

⁵⁹ Yeésò lé ngòr hên doón tueé deèn naâ ké Kapernahúm, sâ à né bó ñjèh ké *gwà sòu feh.

Ngòr felè yòn tètàgà

⁶⁰ Bò mbòn Yeésò kókoó mbaá yeé ngweé aá ménâ, bó ye: «Ngòr hên né taré; neì seèn dé sâ gwaán nde né kó wa?»

⁶¹ Sâ Yeésò ko gi aá, ye bò mbòn né mé ngòr hên ndugó ndo, à bie njií ye bó a: «Né bí sieé wa?»

⁶² Á, mo bí ndeè ñene *Huaán Nùàr baá ké te bèh mé à lé yuoó naâ teèn ñaá ndeé no, den nde né naàn wa?

⁶³ Cúcuí Càn yòn haá yeé kóó; núógó dé seèn né ñjèh mbaá. Bò ngòr mé la yuoó naâ sònò mò hên né gi bò ngòr mé Cúcuí Càn né teèn, bó nùàr yòn haá né kóó.

⁶⁴ Mé njéh mene, bò deì lètenè bì temé teèn kwá njií ngwéh.»

Sâ bèh lo mé yuoó ké bèh duóm, bòó mé temé teèn kwá njií ngwéh doón, Yeésò né gi bó ñene kóó; né mene nuaá mé nde né bú cie sar kwaá, à né gi bú ñene kóó ndo.

⁶⁵ Yeé baá ménâ, ye bó a: «Mè la bí hên tueé naâ dé cí, ye bí a: nuaré deì ká yoòr mò mbaá ndé kòmò ndé ngwéh; ko Tele mò haá né bú terreb kóó, sâ ye.»

⁶⁶ Bò mbòn seèn kókoó yeé ngweé aá môn, bó suaré yuo gi, bó kwaá lo bú.

⁶⁷ Yeésò deèn baá-re ndo, ye bò mbòn dé yulà cùòb fà doò a: «Mé bí mene, bí nde né yuo gií ndo wa?»

⁶⁸ Simôn Piêr ye bú a: «Béh dé beèh toò nde ser cu nde né yoòr neì wa, Fehtoò beèh? Ngweéh bò ngòr yòn tètàgà né gi beè yeè mà.

⁶⁹ Kèné béh dé beèh temé kwaá njií gi né yoòr yeè, béh né gi kóó ye wò dé yeè né ñagásé, wò yuoó naâ beè Càn ndo.»

⁷⁰ Yeésò ye bó a: «Mè lé bí bò yulà cùòb fà bò hên kóó bàlè wèh ná ngwéh wa? Mé njéh mene, cén deì lètenè bì né táhòrò!»

⁷¹ Sâ à ménâ jue né Júdàs ñuna Simôn Iskariô. Lòu sam, gwaán Júdàs né mene lètenè bò mbòn yulà cùòb fà doò, à Yeésò cie sar som nde né kóó.

7

Bò òm Yeésò

¹ Jomo sâ Yeésò nde tàbè Galilé beè yon sie ndo, à gwàn cú te tàbè Judé yon deèn. Lòu sam, bò *Jûf lé

naâ bú ké teèn filí, ye te bó wula sòm bú.

² Sâ cieé koô bò Jûf déi nde aá fei ndo; bó cieé koô sâ yieé yeé ka pàgà.

³ Yeé baá ndeê, bò òm ye bú a: «Yùò doó hên yuòò, ndé ké Judê, te bò mbòṅ yeé ṅene weh seé yeé teèn ndo.

⁴ Nuaá mé gwaán né bèsonè ṅené yuo kelâ, ṅèh lòu bó lèr bèh. Sâ mo wò né fém boó, bó ndé mé ṅèh bèh doṅ.»

⁵ Sâ né mene bò òm, bó lé temé yoòr seèn kwá nji ná ṅwèh ndo.

⁶ Bó yeé tueé aá ménâ, Yeésò ye bó a: «Cu mò née wúlú ṅwéeh ye; dé bì cu doṅ né gi beè bì.

⁷ Dé bì, *wón bí bònò ndé ṅwéh, wón bunó seér né mè; wón ye mè la tueé ṅagá naâ bèsonè, ye seé nyî né seé veèn fí.

⁸ Bí ndé dé bì cieé koô yieé, mè ké teèn ndé ndé ṅwéh; cu mò née wá ṅwéeh ye.»

⁹ À yeé tueé sòm aá mân, à den le ṅogó ké Galilê sâ ndo.

Cieé koô mé né yeé ka pàgà

¹⁰ Bò òm yeé nde aá bèh cieé koô sâ, Yeésò nde teèn ndo, à nab wa seér dé seèn ké teèn lòu, te bò nùàr bú ṅéné cú.

¹¹ Sâ bò Jûf hèllè baá bú te cieé koô sâ fón ndo; bó né sònò bieé go ye: à né he wee?

¹² Bó né lom ṅèh felè seèn lètenè bò nùàr bieé namé go. Bò déi ye: né nùà bagaà; bò déi ye: sam, à bele den né bò nùàr lòu.

¹³ Nuaá mé nde né felè seèn bèsonè tueé sòm sam ndo, bó boòn né-re bò Jûf dé kokoò veéh no.

¹⁴ Cieé koô yeé baá lèbôlé, Yeésò ṅaá yila ké *gwà Càn koô, à duòm ṅèh feèh.

¹⁵ Bò Jûf yeé ṅwéé aá ménâ, bó geí seér lòu, bó ye: «Bí kè kú nùà hên kán, à lé *sòú jáṅé ná ṅwéh, à sòú ko né mé ṅei wa?»

¹⁶ Yeésò ye bó a: «Mè mé lèi mò túé ṅwéh, yuo né sònò Càn nuaá

mé lé tema naâ mè, ye mè a, ndê bí mân feh.

¹⁷ Nuaá mé né faá Càn gwaán nê no boó, nde né mè ṅéné koó; né mene seé dé Càn, né mene seé kwaâ mò, à nde né dé seèn ṅéné koó.

¹⁸ Mè tueé bí, nuaá mé né ṅòr kwaâ felè seèn tueé kwaá doṅ, mé ṅèh fón né yilí seèn. Nuaá mé dé seèn ṅòr kwaâ tueé nji seér né yoòr nuaá mé temà naâ bú, seé dé seèn né dilisé, né nùà jéjêg, à dé seèn ṅòr kwaâ tueé kuú né dé nùà koô seèn.

¹⁹ ṅwéeh Músi lé bí sòú taga lòò naâ koó wa? Hên nuaré déi né sòú sâ lètenè bì jolo ke wa? Á, dé bí goṅ né mè, te bí wula sòm mè doò no?»

²⁰ Bò nùàr yeé nde ṅwéé cu mân, bó ye bú a: «Wò né mé tándulu yoòr, wanóṅ neì feh yeé fón né koó wa?»

²¹ Yeésò ye bó a: «Mè lé naâ seé cén boó, lé naâ *cieé sòú, bí lé naá gi mé ṅèh ṅaṅ ndo!

²² ṅwéeh Músi lé naâ bí sòú taga lòó, ye bí ṅób bò huaán dé sisiib *ṅór ṅòb wa? Sâ Músi hèllè lé koó sì ná ṅwéh ndo, né ka tabó bò tele bì léi jògò. Bí yeé ṅwéé gi aá sòú sâ, ṅwéeh bí ye bó ṅób bílí bò nùàr ṅór mé cieé sòú mene wa?

²³ Mo bí nùàr ṅór mé lòu sòú mene ṅób bílí né, te bí sòú Músi ṅén cú, sâ mè yeé yilí sòm gum nùàr doṅ lòu sòú, bí mè yoòr furú kuú né dé kei wa?

²⁴ Mè tueé bí, bí té ṅèh mé njolo kèb cieè mbaá ṅéné nji, bí tena ju cebâ; bí ṅá sér bò gècèn bò, bí tena yilí ju teèn.»

²⁵ Yeé baá ménâ, bò Jerusalem bò déi yila lètenè boòn tueè ndo ye: «ṅwéeh hên tueé den né nuaá mé bó jue bó nde né bú wulá doò wa?

²⁶ Kè cú-re, à né sòn mé feh seèn tueé den, bó bú njeré déi bó cú! Hên bò kokoò bò beèh né koó ye nùà hên né *Nùà Càn bòn wa?

27 Lou mé Nùà Còŋ wa ndeè né teèn, nuaré déi bèh yuoô seèn kó sòm ndé ñgwéh. Ñgwéh dé nùà hèn béh né gi bèh yuoô seèn kó mà.»

28 Te Yeésò yeé baá ñhè ké *gwà Càn koô feh, à logo ñjií ye baá-re ké ter, ye bó a: «Bí ye bí né gi mè kó á? Wa bí né gi bèh yuoô mò kó ndo sé wa? Mè mé feh mò ndé ná ñgwéh, nùà gècèn mè tema naâ kó. Bí bú kó ñgwéh lòu,

29 mè dé mò né bú kó. Lòu sam, mè lé yuoó naâ ké beè seèn, à mè tema ñjií naâ kó.»

30 Yeé baá ménâ, bó yila lom baá-re bú goòŋ, te bó sie bú. Ñhè cén, cu seèn lé née wúlú ñgwéh ye, bó bú siè kwà ñgwéh mé ñjéh.

31 Sâ ké lètenè cili nùàr bòó mé né temé yoòr seèn kwaá ñjií lé naâ ñgún; bó né sònò tueé den ye: «Mò Nùà Còŋ sâ ndeè né mene waâ, à bóó cu nde né gèh fém dé heè mé nùà hèn née bó ñgwéh ye wa?»

Bò sóji ké yoòr Yeésò

32 Bò nùàr yeé baá felè seèn ké lètenè cili nùàr mân namé den, nde die yila tieè bò *Farisiên ndo. Bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò Farisiên tema ñjií baá-re bò sóji ké teèn, te bó nde bú sie wellé.

33 À yeé ñene aá bó, ye bò nùàr a: «Dé kènè béh bí dèn màgà ndé cú, sâ mè nde cu aá ké yoòr nuaá mé lé tema ñjií naâ mè.

34 Bí nde né mè foon; ñhè cén, bí mè kwà ndé cú. Lòu sam, bí ké bèh denè mò wá kòmò ndé ñgwéh.»

35 Bò Jûf yila ké lètenè boòn bieé kuú, ye: «À nde cu né he, mé béh bú ñéné kwà ndé cú wa? À dé sâ nde né bò Jûf ké lètenè bò Greêk kwa wa? À nde né bò Greêk ñhè feh ndo wa?

36 Wanóŋ sâ à tueé né kei, mé ye: béh nde né nyí foon, ñhè cén, béh nyí kwà ndé cú? wa lòu sam, béh ké bèh denè nyí wá kòmò ndé ñgwéh, sâ à jue né kei?»

Nòmò yòŋ

37 Lou mé cieé koô sâ ceré yeé teèn, kela seér yeé kó. Lou sâ Yeésò lé naâ ter wuo ñjebá, à logo ñjií ké ter ye bò nùàr a: «Mò nuaré déi né mé nyúá, bú a, ndê ká yoòr mò, à ñueé kwa nòmò.

38 Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá ñjií doòŋ, nòmò yòŋ nde né lè seèn kwaré yuo den, faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànŋe no.»

39 Sâ Yeésò ménâ jue né Cúcuí Càn; wa bòó mé né temé yoòr nyí kwaá ñjií, nde né bú kwa ma. À lé ménâ tueé den née, sâ Càn lé née Cúcuí seèn témá ñji ñgwéh ye; cu sâ terre Yeésò lé née bèsonè ñéné ñagá ñgwéh ye ndo.

Kèrrè lètenè bò nùàr

40 Cili nùàr yeé nde ñgwéé ñjií mân, bò déi ye: «Mé gècèn mene, nùà hèn né lom *sòn-Càn bú sâ.»

41 Bò déi ye: «Né *Nùà Còŋ!» Bò déi den seér cuú ye: «Nùà Còŋ yuo seér ndeè né ké Galilé naàn?

42 Né te mvù Cànŋe nyagá den ye: Nùà Còŋ nde né *nduté ndütü Davíd, ye à yuo ndeè né ké Betelehem lo Davíd. Loó Davíd baá cu ké Galilé wa?»

43 Yeé baá mân, cili nùàr kob géé hihiné felè Yeésò.

44 Teèn sâ, bò déi ye, ko bó sie bú sieé; mé ñjéh mene, bó bú be yoòr ñji ñgwéh.

Dúagá tie bò kokoô bò Jûf

45 Bò sóji cu cu ké jomo yoòr bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò *Farisiên ndo. Wa ké jomo, bò kokoô bò doô ye bó a: «Bóó né naàn mé bí mé bú siè wá ñgwèh wa?»

46 Bò sóji ye bó a: «Béh tueé bí, nuaá mé nde né faá nùà sâ tueé kó teèn sam gùm doòŋ!»

47 Bò Farisiên ye bò sóji a: «Bó ké teèn sâ bele weéh cu aá mé bí mene ndo wa?

48 Bí ñene ngàn sèmè cén déi, wa né Farisiên cén déi lètenè beèh né temé yoòr seèn kwaá ñjií wa?

49 Cìlì nùàr seér *sóú Músi kó ṅgwéh lòù, né bò dúágá-tie bò!»

50 Sâ Níkòdêm mé lé ndeè naâ cu déi ké yoòr Yeésò njèh bieé nyegé doò né doó sâ, à né Farisiên faá bó nɔ, à deên nɔ, ye bó a:

51 «Né faá sóú beèh tueé yeé nɔ: ye mɔ bó née ju felè nùàr bàlè ṅwéeh ye, béh té ju felè seèn mbaá téná.»

52 Bó deên ye bú a: «Wò né nùà Galilê nɔ wa, né kei? Ndé mvù jaṅé nyegé, wò beré déi ṅéné ndé ṅgwéh ye sòn-Càṅ déi yuo ndeè né Galilê.»

[53 Jomo sâ nùà kàn fɔón gò gwò seèn.

8

Ma ndé-yàgà déi

1 Yeésò dé seèn ṅaá nde ké te tòr Oliviê.

2 Cieé ṅaga maánjògò à komo cu cuù ká *gwà Càṅ koò. Cìlì nùàr bìlì wa cuù kwarè seèn ṅún. À den nde doó, á yila cu njèh feèh.

3 Bò *njí-sòú mé bò *Farisiên weh waà mé ma déi, bó njebá kwaá bú toò bò nùàr, sâ bó la naâ ma hèllè te yàga sie loó.

4 Bó bie njií ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, bó la naâ ma hèn te yàga sie.

5 Músi lé naâ béh sóú taga loó, ye gèh bò véh mé né mân bóó dɔón, béh tòbè wúlá bó tòbè ma. Á wò nɔ, wò ye naàn wa?»

6 Sâ bó Yeésò tab gi né lòù te bó sie bú teèn.

À yeé ṅgweé aá ménâ, à geér nde doó, à né njií te tàbe mé nyògò beè nyagá den.

7 Bó yeé baá bú méménâ bieé ndeè den, à komo som feh ter, ye bó a: «Lètenè bìlì, nuaá mé née dé seèn veèn bó ṅúṅgwéeh ye, bú a, ndé tòb nji lógɔ ma hèn taá yoòr kɔó.»

8 À yeé tueé gi aá mân, à geér nde cu doó, à yila cu njèh te tàbe mé nyògò beè nyagá.

9 Bó yeé ṅgweé aá mân, bó duòòm cécéné cécéné suaré yuoò; duòòm mé bò bei, nde ceré mé bò dé memanè. Bó yuo gi nɔ, Yeésò bò ma doò le lom fà, à né toò Yeésò njebá den.

10 Yeésò komo wuo cu ter, ye ma doò a: «Dé vèh, bó baá gi he wa? Nuaré déi wò siè cú wa?»

11 Ye Yeésò a: «Mè jue mene nuaré déi, Nùà fèh-njèh!» Yeésò ye bú a: «Sâ mè wò siè ndé ṅgwéh nɔ, ndé cú njií yeè lo. Njèh cén, té veèn bó cú».]

Bèh ṅagá

12 Yeésò tueé njií cu mé bò nùàr, ye bó a: «ṅagá ká te wòṅ né mè. Nuaá mé né jomo mò bele dé seèn bèh cibì gò ndé cú, à gɔ seér nde né bèh ṅagá. Lòù sam, ṅagá né bú yòṅ haá.»

13 Bò *Farisiên yeé nde ṅgweé cu ménâ, bó ye bú a: «Wò sâ tueé den né sòn yeé mé be yeè, bò njií mé wò né tueé sâ, né gi dé mbaâ.»

14 Yeésò ye bó a: «Mè la né mene sòn mò mé be mò tueé dɔón, mè tueé gi né bò njèh dé gècèn. Lòù sam, mè né dé mò bèh yuoò mò kɔó, mè né bèh ndeè mò kɔó nɔ. Bí bèh yuoò mò mé bèh ndeè mò kó ṅgwéh kɔó.

15 Bí tueé den né ju faá bò nùàr tueé yeé nɔ; mè dé mò ju felè nuaré déi téná bèh.

16 Á, mɔ ye mè a, téná ju nɔ, sâ mè nde né ju tená ṅgulí. Lòù sam, mè mé huún mò sam, bêh Tele mò mé lé temà naâ mè né kɔó.

17 Né te mvù bìlì sóú den ye: mɔ nùà fà bò mbeí tueé gi né felè njeré déi mé sòn cèn, sâ njií sâ né lom môn ma.

18 Mè né sòn mò mé be mò tueé; Tele mò mé lé temà naâ mè sòn mò tueé cu né ménâ nɔ.»

19 Bó ye bú a: «Tele yeè né he wa?» À ye bó a: «Bí mè kó ṅgwéh, bí Tele mò kó ṅgwéh nɔ. Mɔ bí sé la né mè kɔó, bí sé la né Tele mò kɔó.»

20 Yeésò lé bó mân tueé deén naâ sâ à né ké *gwà Càŋ koò bèh mé fer kàgàlòŋ né teèn, à né bó njèh feh. Mé njèh mene, nuaré déi lé bú siè ná ngwèh. Lòu sam, cu seèn lé née wá ngwéeh ye.

Ké bèh denè Yeésò

21 Yeésò den cuù ye bó a: «Mè nde né ndeé. Mò mè nde aá, bí nde né mè fòón, bí mè ñéné ndé ngwéeh, bí nde né mé veèn biì mbaán kuú. Ké bèh denè mò bí wá kòmò ndé ngwéeh ndò.»

22 Bò *Jûf duòòm baá-re lètenè bòn tueé kuù ye: «Sâ à nde né feh seèn wulá, wanóŋ à ye, béh ké bèh denè nyí wá kòmò ndé ngwéeh mé ŋgei?»

23 Yeésò deèn ndò, ye bó a: «Dé biì bí né bò ká doò bò, mè dé mò lé yuoó naâ ké te vulúu. Bí né dé biì bò *wóŋ bò, mè dé mò nùà wóŋ sam.

24 Mè la jueè naâ dé cí, ye bí a: bí nde né mé veèn biì mbaán kuú. Mò bí temé kwá ní ngwéeh, ye né mè sâ, bí nde né mé veèn biì mbaán kuú, mè tueé bí.»

25 Bó ye bú a: «Wò né nei wa?» Ye bó a: «Mè né mè, nuaá mé mè lé naâ bí ké bèh duòòm tueé sâ.

26 Mè né mé njèh tueé felè biì mé ju mene kókoó. Bí kóŋ ye, nuaá mé lé temà naâ mè dé seèn né nùà gècèn; mè bò nùà ká te wóŋ hèn tueé lom né njií mé mè né sònò seèn ŋgweé.»

27 Bó lom ŋgwé kòmò ngwéeh, ye à sâ jue né Tele seèn.

28 Te à den cuù ye baá-re, ye bó a: «Mò bí ndeè sòm njií aá *Huaán Nùà ter, bí nde né cu sâ kóŋ ye né mè, nuaá mé né nùà sâ ma; bí nde né kóŋ ye, mè njèh mé feh mò bó bèh; bí kó nde né ye, mè tueé lom né njií mé Tele mò lé naâ mè feh ndò.

29 À lé mè temà naâ kóŋ, à mè mé huún kwá ló ngwéeh, béh bú né kóŋ. Lòu sam, mè cu doóŋ bó lom né njií mé né bú yoòr huóòm.»

30 À yeé baá mân tueé, bò nùà kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr seèn.

Kwer mé nuaá mé den né mé feh seèn

31 Yeé baá ménâ, Yeésò tueé njií mé bò Jûf mé né temé yoòr seèn kwaá njií, ye bó a: «Mò bí né ndéb mò jolo nyegé, sâ mé gècèn mene bí né bò mbòŋ mò;

32 bí nde né gècèn ñéné kóŋ, te bí ŋa seér bó mé den né mé feh bòn.»

33 Bó ye bú a: «Béh né bò ndùtè ndùtù Abrahâm, ndóg béh lé née kwer nuaré déi dèn ŋgúngwéeh ye. Naàn mé wò ye béh a: te béh ŋa seér bó mé den né mé feh bòn wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: nuaá mé né veèn bó doóŋ né kwer veèn.

35 Kwer dé seèn huaán loò ñá bèh, à mé bèh denè te mbàgà sam; bèh denè te mbàgà cu doóŋ né dé huaân.

36 Mò Huaán bí mé feh biì sòm kwaá né kóŋ, sâ mé gècèn mene bí baá mé feh biì.

37 Mè né gi kóŋ ye bí né bò ndùtè ndùtù Abrahâm; mé njèh mene bí tie te ndéb mò féla ní ngwéeh, bí gwaán seér né mè wulá.

38 Mè dé mò tueé né njií mé Tele mò feh né mè; bí dé biì bó seér njií mé tele biì né bí tueé.»

39 Bó ye bú a: «Tele beèh né Abrahâm.» Yeésò deèn ye bó a: «Mò bí sé né bò ñunà Abrahâm bòn, seé mé Abrahâm lé bó naâ doò, bí sé naâ cí bó.

40 Wanóŋ mè né gècèn sònò Càŋ ŋgweé, mè yeé tueé bí, bí ye, kó bí wula cu mè nò. Abrahâm lé naâ gèh dé sâ bó wa?

41 Mè tueé bí, bí nág bó cu né faá tele biì nò.» Bó ye bú a: «Dé beèh, béh bò huaán cieè sam, tele beèh né lom cén, né Càŋ.»

42 Yeésò ye bó a: «Mò tele biì sé né Càŋ bòn, bí sé la né mè gwaán; mè yuoó naâ ké beè Càŋ, mè hèn né te sòn seèn, mè lé mé feh mò ndé ná ngwèh, à mè tema njií naâ kóŋ.

⁴³ Bí ngòr mò ngwé kòmò ngwéh dé kei? Bí yeé tie teèn féla ní cú, yógó baá-re bí ndò.

⁴⁴ Dé bìi, tele bìi né *Sátàn, bí bóó né seé mé tele bìi hèllè gwaán né sâ. À né nùà wúlá-feèh, à mé njéh yuoó naâ ké bèh duóòm. À te gècène njéba nyi bèh, à mé gècèn yoòr sam. Né nùà nyeên; nyeén né bú lè húóme, dà m bò nyeên doónj ceré né sâ.

⁴⁵ Mè dé mò tueé lom né gècèn, bí temé yoòr mò kwá ní ngwéh dé cí.

⁴⁶ Lètenè bìi sâ nuaá mé nde né be ter som njií, ye mè né mé veèn yoòr ndò, né neì wa? Á, mò mè tueé né gècèn, bóó né naàn mé bí temé yoòr mò kwá ní ngwéh wa?

⁴⁷ Nuaá mé né beè Càn, né yeé dé seèn ngòr Càn ngweé. Bí dé bìi te gà Càn sam, bí ngòr Càn ngúngwéh dé cí.»

⁴⁸ Bò Jûf deèn ye bú a: «Béh naâ tueé, ye wò né nùà *Samarî, wò yoòr né mé tándulu, wò ye béh teèn túé yí ngwéh á?»

⁴⁹ Yeésò ye bó a: «Mè mé tándulu yoòr sam lág; bí mè seb seér né kóó, wanóónj mè né Tele mò seèn.

⁵⁰ Mè túé ngwéh ye bò nùàr a, sén mè seèn. Nuaá mé nde né mè seèn né teèn, à ju tena nde né kóó.

⁵¹ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né ngòr mò jolo, dé seèn kú ndé ngwéh ndóg.»

⁵² Bò Jûf yeé nde ngweé cu dé sâ mân, bó ye bú a: «La né bòn, béh kò nyegé baá kènê ye wò né mé tándulu yoòr, wanóónj Abrahâm lé seèn naâ kuú, bò *sòn-Càn bò kuú gi ndò; wò yeé waà dé yeé kènê, wò ye: nuaá mé né ngòr nyi jolo, nùà sâ dé seèn kú ndé cú sé wa?

⁵³ Wò ye nyi né Abrahâm tele beèh mé bò sòn-Càn bò yógó wa? Á, bó lé bòn naá gi kuú nò? Wò hèn, wò feh yeé weh kwaá né faá neì wee?»

⁵⁴ Yeésò ye bó a: «Mò mè sé né yo mò mé be mò seèn, sâ mè sé bú seèn kuú né dé mbaâ. Nuaá mé né mè

seèn né teèn, né Tele mò; né nuaá mé bí né gi tueé ye: né Càn bìi,

⁵⁵ mé njéh mene, bí bú kó ngwéh doò. Mè né bú dé mò kóó. Mò mè sé ye, mè bú kó ngwéh, mè sé né nùà nyeên faá bí nò. Mè dé mò né bú kóó, mè né ngòr seèn jolo.

⁵⁶ Abrahâm tele bìi lé naá loòm mé vógó-temé, ye nyi nde né cieé mò nené. À lé naâ cieé sâ nené, à vra lom mé gècèn mene.»

⁵⁷ Bò Jûf deèn ye bú a: «Wò née yeé nyemà yulà tín yíé ngwéh ye, wò lé naâ Abrahâm nené ngweé wa?»

⁵⁸ Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: mé bó lo nde Abrahâm nar, sâ mè baá gi teèn.»

⁵⁹ Te bó yeé nde ngweé njií cu dé sâ mân, bó duóòm taá domô, te bó tobé bú mé njéh; à leér yuo, à yuo kela sa lè *gwà Càn koò sâ ndò.

9

Tácugó déi

¹ Yeésò yeé baá beré déi kelá, à nene njií tácugó déi, à lé mé njéh yuoó naâ lè.

² Bò mbòŋ Yeésò yeé nene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, hèn bóó né naàn mé nùà hèn yuoó dé seèn lè mé njolo cugó wa? Né mé yìe veèn seèn nùà njèh, wa né felé veèn tele bò meì seèn wa?»

³ Yeésò ye bó a: «Mé yìe veèn seèn sam, dé bò tele bò meì sam ndò. À cugó né mân, te seé Càn nené yuo kela cie teèn.

⁴ Keí mé née suútenè hèn, kò béh bóó mboón seé nuaá mé temà naâ mè. Cibí baá ndeè; mò waà baá, nuaré déi seé cíbíteèn bó ndé cú.

⁵ Keí mé mè née ká te wòŋ mân, ngàgà teèn né mè.»

⁶ À yeé tueé som aá, à kulu njií dèh doó, à huaán cà mé dèh, à luaré njií tácugó hèllè njolò,

⁷ ye bú a: «Ndé njolo yí te nòmò Siloè vuaá njií.» Siloè tueé né ye: né yógó nòmò. Tácugó doò nde bèh

njolo vuaá wellê ndo, à cu cuù, sâ à baá njolo ñené.

⁸ Bò mbei seèn bó bòó mé à lé dua beèh ñèh njolò bòn, yeé nde ñene njií bú ménâ, bó ye: «Ŋgweéh hên né nuaá mé lé dua den beèh ñèh mé tíí doô wa?»

⁹ Bò déi ye: né bú; bò déi ye: bú sam, felá né bú lòu. Nùà hèllè ye bó a: «Né ka mè.»

¹⁰ Bó ye bú a: «Bóó naâ naàn mé njolo yeè komo cu wa?»

¹¹ Ye bó a: «Nuaá mé bó yilá yeé Yeésò doô huaán naâ cà, à luaré njií mè njolò, ye mè a: ndé njolo yí te nòmò Siloé vuaá wellê ma. Mè nde baá-re ndo; mè yeé vua gi aá, mè ke, njolo baá ñené.»

¹² Bó ye bú a: «Nùà sâ né he wa?» Ye bó a: «Mè kó ṅgwéh.»

*Tácugó toò bò *Farisiên*

¹³ Bó weh njií nuaá mé la taré yuoó naâ doô ké toò bò Farisiên ndo.

¹⁴ Sâ Yeésò lé cà huaán naâ lòu sòu, à taré som bú mé ñèh.

¹⁵ Bó yeé baá toò bò Farisiên, bò Farisiên bie ṅgweé nyegé mé sòn bòn ndo, ye nùà doô a: «Bóó naâ naàn mé wò kwa njolo wa?» À ye bó a: «À luaré njií naâ mè cà njolò, mè vua som njolo ndo; mè yeé ke, mè baá ñené.»

¹⁶ Bò Farisiên déi yila baá-re tueé deèn ye: «Nuaá mé bóó naâ njií hên dé seèn beè Càṅ yùò ná ṅgwéh, wanóṅ à seèn *cieé sòu jòlò ṅgwéh ndo.» Bò déi ye: «Mò sé la né nùà veèn, à sé la naâ gèh bò fé m bú hên bóó komo ndo wa?» Yeé baá môn, kèrrè die lètenè bòn, bó kòb geé fà.

¹⁷ Bó den cuù ye nuaá mé taré yuoó naâ doô a: «Á wò ndo, wò ye nuaá mé taré sóóm naâ nyí doô né nèi wa?» Ye bó a: «À né *sòn-Càṅ.»

¹⁸ Kambér sâ bò Jûf kuú taré cu né toò mé saân cúg ndo, ye: nuaá mé né njolo ñené hên nùà cùgò njolò hèllè sam. Yeé yógó baá, bó yilá bie njií weéh mé tele bò méí,

¹⁹ ye bó a: «Hên né ka ṅuna bìí doô wa? Bí ye mé gècèn mene, à mé

ñèh cúgó yuoó naâ lé á? Á sâ, kei mé bóó naâ kóó, te njolo seèn ñene cu mân wa?»

²⁰ Bò tele ye bó a: «Béh kó cegé né dé beèh ye hên né ṅuna beèh, à lé tácugó yuoó naâ lé.

²¹ Bóó naá-re naàn mé à ñene njolo wa, béh dé sâ kó ṅgwéh. Béh nuaá mé bóó komó naâ bú njolo kó ṅgwéh ndo. Bí bíé njí ká mé bú, à wulu baá dé ñèh tueé mé sòn seèn kèn.»

²² Sâ bò tele né bò Jûf veéh, bó bó ménâ tueé né dé cí. Sâ bò Jûf wṅ kwaá gi aá doó, ye nuaá mé nde né tueé ye Yeésò né *Nùà Còṅ doṅ, bó nde né bú ké gwà Càṅ kwógó som keéh ma.

²³ Bò tele veéh naâ cí, te bó nde ye tueé ye bó a, bíé njí ká mé bú, à wulu baá dé ñèh mé sòn seèn tueé.

²⁴ Yeé baá ménâ, bò Farisiên yilá cu tácugó doô, bó ye bú a: «Dùlà Càṅ, túé lòm dé gècèn. Béh né dé beèh kóó ye nùà hên né nùà veèn.»

²⁵ Nùà doô ye bó a: «À né-re nùà veèn wa, à nùà veèn sam wa, mè dé sâ kó ṅgwéh. Mè kó cegé né ñèh cèn, ye: mè lé naâ mé njolo cúgó, kènê njolo mò baá ñèh ñené.»

²⁶ Bó den cuù ye bú a: «À bóó naâ naàn mé à komo logó wò njolo wa?»

²⁷ Ye bó a: «Mè naá gi bí tueé, bí temé teèn kwá njí ṅgwéh lòu. Bí ye mè a, túé cú naàn, te bí ṅgweé ye wa? Merré déi bí gwaán né bò mbòn seèn ṅaâ ndo?»

²⁸ Bó yeé nde ṅgweé njií dé sâ mân, bó kem sue bú yoòr mé séb, bó ye bú a: «Wò né ka mbòn seèn kóó, béh sam; béh né dé beèh bò mbòn Músi.

²⁹ Béh né kóó ye Càṅ lé ñèh tueé kwaá gi naâ sònò Músi. Dé nùà bú sâ, à yuoô-re he wa, béh kó ṅgwéh.»

³⁰ Nùà doô den cuù ye bó a: «Hên baá-re ñèh kèkènè sâ: nùà né gi mè njolo mân komo logó, bí bèh yuoô seèn kó ṅgwéh mà!

³¹ Béh né gi kóó ye, Càṅ beéh sòn bò vevenê bò ṅgwé bèh, à ṅgweé

cegé né sòn bòó mé né bú veéh, mé né sòn seèn ñgweé ndo.

³² Ndóg, bó née beré déi ñgwé sòm ñgwéeh ye, ye nuaré déi lé yuoó naâ lé mé njolo cugó, bó lo taré bú ndo.

³³ Mo nùà hên sé la beè Càn yùò ná ñgwêh, à sé la njeré déi mân bó kòmò ná ñgwêh.»

³⁴ Bó deén baá-re kènê ye bú a: «Nuaá mé jelág yuoó naâ lé léláñ veên faá wò sam, wò sòn toò beèh weéh he wa?» Bó kwogó sòm keéh bú te gwà Càn ndo.

Bò cùgò njolo bò te ceér Càn

³⁵ Jomo sâ Yeésò nde foón kwa bú ndo, sâ à lé ñgweé naâ ye bó lé naâ bú cie kwogó kwaá. À yeé ñene aá bú, ye bú a: «Wò né temé yoòr *Huaán Nùàr kwaá njií wa?»

³⁶ Nùà hèllè ye bú a: «Huaán Nùàr sâ né neì wa, dé koò, te mè kwaá njií temé yoòr seèn?»

³⁷ Yeésò ye bú a: «Wò né bú ñené, à mé wò hên tueé njií den né koó.»

³⁸ Nùà doò ye bú à: «Mè kwaá njií aá temé yoòr seèn, Fehtoò mò!» À cemmé nde toò Yeésò ndo.

³⁹ Te Yeésò deén baá-re, ye bò nùàr a: «Mè ká te wónje ndeè né, te ju die: te bò cùgò njolo bò ñene njolo, te bòó mé né njolo ñené cugó seér cu lòu.»

⁴⁰ Sâ bó bò Farisiên déi né koó. Bó yeé ñgweé aá môn, bó ye bú a: «Mé béh mene, béh né bò tácuogó ndo wa?»

⁴¹ À ye bó a: «Mo bí sé né bò tácuogó, bí sé la mé ju felè ná cù. Á, bí bì ye, bí né ñené; sâ ju né felè bì cu doón teèn.»

10

Kàn nùà mbieè

¹ «Mè né tueé ye bí a: nuaá mé te hin kágá bò mbieè yílá kélá ñgwéh, à nde mar kela seér felè kágá bèh hiín, né nùà yíb dé wúlá feèh.

² Nuaá mé yila kela né dé seèn te hin kágá, né nùà mbieè koó.

³ Gó-lóm nde né bú hin gulu keéh, bò mbieè nde né hueh seèn ñgweé koó ndo; à nde né bò mbieè seèn te yilí yílá, à sòm keéh bó cie.

⁴ Mo bò mbieè seèn baá gi cie, à nde né toò boòn kelá, bó kem bele bú. Lòu sam, bó né hueh seèn ñgweé koó.»

⁵ Dé nuaá mé bó bú kó ñgwéh, môn sam, bó hueh seèn ñgwé kó ndé ñgwéh, bó yoòr seèn ndé ndé ñgwéh ndo, bó bú dula seér nde né lòu.»

⁶ Yeésò né mene bó ñgòr te kàn mân si keéh, bó lom ñgwé kó ñgwéh ndóg.

Nùà mbieè dé bagaà

⁷ Yeésò den cuù ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: Mè né hin kágá bò mbieè.

⁸ Bòó mé lé kelá naâ toò mò doón né gi dé boòn bò yíb bò dé wúlá-feèh. Bò mbieè lé hueh boòn ñgwé kó ná ñgwêh.

⁹ Mè né dé mò hin kágá. Nuaá mé nde né teèn yílá kelá, nde né yili yuo. À nde né teèn yagá kelá den: à né yilá, à né yuo, à nde né yáb kwa ndo.

¹⁰ Dé nùà yíb môn sam, à ndeè né dé seèn lòu ñuóób, à ndeè né wúlá ceré sòm ndo. Mè ndeè né dé mò ye te bò nùàr kwa yòñ mé gùm mene.

¹¹ «Nùà mbieè dé bagaà né mè. Nùà mbieè dé bagaà kuú né dé seèn cio bò mbieè seèn.

¹² Dé tèn môn sam, à dé seèn boó lom né seé kágàlòn, à nùà ñjèh sam. Yeé baá môn, mo ñguì yila te bòñ mbieè, à dula yuo, à si lo bò mbieè, bó bò ñguì wulu den jomo, ñguì sie ñellé sòm gi bó.

¹³ Lòu sam, à dé seèn teèn boó lom né seé kágàlòn, à mé jere bò mbieè sam, à bó dula si lo né mé ñjèh.

¹⁴ «Mè né dé mò nùà ñjèh. Mè né gi bò mbieè mò koó, bó né mè koó ndo.

¹⁵ Mè ko né bó faá Tele mò ko né mè no, bó ko né mè faá mè ko né

Tele mò ndo. Mè né nùà njèh, mè kuú né dé mò sòn bò mbieè mò.

¹⁶ Mè né cu mé bò mbieè déi teèn, bó dé bòn ká lè kágà hên sam. Kò mè yilá bilí njiú bó, te bó bilí den lom te kágá cén-e, bó ṅweé sòn mò, te nùà mbieè den lom teèn cén ndo.

¹⁷ «Temé Tele mò né lom yoòr mò. Lòu sam, mè nde né sòn bò mbieè mò kuú, te mè ndeè komo yuo cuú dé feê.

¹⁸ Nuaré déi mè yòn kó sòm ṅwéh, mè yòn mò si lom né mé be mò. Mè né mé terreb yòn mò sòm teèn, mè né mé terreb dé feê kwa cuú teèn ndo. Tele mò mè terreb ménâ haá naâ kó.»

¹⁹ Te bò *Júf yeé nde ṅweé njiú cu mân, bó kerré ñeí cu ye baá-re dé kerrê.

²⁰ Nùà ṅgún tueé lom aá lètenè bòn, ye: «Nùà hên né mé tándulu yoòr, né nùà tí! Bí sònò seèn felá den né kei wa?»

²¹ Bò déi ye: «Nùà tándulù déi lo mân tueé ṅweé baá he ndo wa? Tándulu déi né mé terreb teèn mé nde né tácuḡo njolo mân kwogo ṅagá wa?»

Sàn sòn bò Júf

²² Sâ ké Jerusalem te nyèma doón, gèh cieé koò mé bó lé komó naâ gwà Càn teèn sâ né yeé feí soó; feí yeé sâ dùlù baá sie. Nyèma hên cieé koò sâ yeé feí cu aá,

²³ Yeésò yila nde ké *gwà Càn koò, à né te kòn déi ḡolé den, bó kòn sâ yilá né Kòn Salomôn.

²⁴ Bò Júf bilí nde cuú kwarè seèn, bó ye bú a: «Wò béh temé ter tab lo né dé kei wa? Mò wò né *Nùà Còn kó, túé ṅagá béh tueè.»

²⁵ Yeésò ye bó a: «Mè lé naâ bí ménâ tueé giú, bí temé teèn kwá ní ṅwéh lòu. Mé njéh mene, bò seé mé mè né mé terreb Tele mò bók hên tueé nde né kó, ye mè né Nùà Còn sâ.

²⁶ Bí dé bìi temé teèn kwá ní ṅwéh. Lòu sam, bí te bòn bò mbieè mò sam.

²⁷ Bò mbieè mò né dé bòn hueh mò ṅweé kó; mè né bó ṅené kó ndo, bó né gi dé bòn jomo mò.

²⁸ Mè né bó yòn tètàgà haá; bò mene naàn, bó dé bòn kú ndé cú, nuaré déi bó beè mò ṅà sòm ndé cú ndo.

²⁹ Tele mò lé mè haá naâ kó; mé terreb felè njèh doón né bú. Nuaré déi bó beè Tele mò ṅà kòmò ndé cú.

³⁰ Bèh Tele mò né lom cén.»

³¹ Te bò Júf yeé nde ṅweé njiú mân, bó domó cu taá, te bó tobé bú mé njéh.

³² À deèn ndo, ye bó a: «Mè bók baá seé bebagaà mé Tele mò lé feéh naâ mè ṅgún, bí ṅene gi aá kèn. Mè dé veèn bók naâ dé heé mé bí ye, bí nde né mè teèn tobé wulá wa?»

³³ Bò Júf ye bú a: «Béh wò mé seé bagaà tòbè ṅwéh, béh ye te béh wò tobé wula mé Càn seèb. Wò nùà mbaâ, wò feh yeé faá Càn no weh né dé kei wa?»

³⁴ Yeésò ye bó a: «ṅweéh bó nyagá kwaá gi né te mvù sóu bìi, ye: Càn ye bí né bò Càn wa?»

³⁵ Béh né gi kó ye, njiú mé Càn nyagá kwaá gi aá te mvù kèn, nuaré déi bú fò kòmò ndé cú. Càn lé bò Càn sâ yilá naâ bò mé né ṅòr seèn ṅweé.

³⁶ Sé tagá mè wa? Ká lè wónje, Tele mò Càn lé balé tema njiú naâ mè. Sâ mò mè né mene feh mò Nuna Càn yilá, bí ye mè né feh mò faá Càn no weh fí sé wa?

³⁷ Mò mè seé Tele mò bó ṅwéh, sâ bí té temé yoòr mò kwá ní bòn.

³⁸ Á, mò mè bók né cí, mò bí mene temé mé ṅòr mò kwá ní ṅwéh, bí temé kwá ní bìi te seé mò. Bí nde né teèn ṅené ṅagá, ye Tele mò né yoòr mò, mè né yoòr Tele mò ndo.»

³⁹ Bó yeé nde aá bú lòu sie weéh, à mvelé yuo bó beè.

⁴⁰ À sela yuo kela nòmò Jurdèn kèb yágà, bèh mé Jâṅ lé kou loḡo naâ bò nùà nòmò teèn, à den den yí teèn.

41 Bò nùàr ṅgún kem wa cuù toò seèn, bó né tueé ye: «Jâṅ lé mene fém déi bó ná ṅgwèh, kàmber njií mé à lé tueé gi naâ felè nùà hèn doón lo né gi bòn.»

42 Yeé baá môn, bò nùàr kwaá njií cu ye baá-re temé yoòr Yeésò kókoó.

11

Cio Lasâr

1 Nùà Betanî déi lé naâ beén die, yilí seèn né Lasâr. Bò tie seèn Marî bô Mártà né te loó sâ ndo.

2 Marî sâ né ma mé lé naâ Fehtoò beèh kómó múmú gulè waá kwaá, à fo som mé yulí feèh doò. Bó yeé ṅene tie bòn Lasâr baá baán,

3 bó tema njií nuaré déi ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, yíé-temé yeé baá baán ma.»

4 Yeésò yeé ṅweé aá môn, à ye: «Beén Lasâr hèn bú wulá ndé ṅgwéh; bóó né mân, te *sùsùm sie bò nùàr mé Càṅ, te terreb Njuna Càṅ ṅené yuo kelà teèn ndo.»

5 Ju Mártà bô òm mé Lasâr lé naâ Yeésò yoòr yilá dé gècèn.

6 À yeé ṅweé aá ju beèn sâ, à cer cu ká jomo cieé fà,

7 jomo sâ ye bò mbòn a: «Béh nde cu ké Judê.»

8 Bò mbòn ye bú a: «Nùà fèh-njèh, née dàb sam mé bò *Jûf lé naâ ceér foon, ye bó nde né wò tobé wulá. Wò hèn baá cu mé gò ké teèn wa?»

9 Ye bó a: «ṅweéh yuoò maánjògò, nde wa liyilí né suútenè mà. Sâ nuaá mé né suútenè gò doón né ṅagâ mé né ká lè wónje ṅené, à gule cén ndé ṅgwéh.

10 Nuaá mé gò né cíbíteèn dé seèn mé ṅagâ yoòr sam, à nde né gule ceén loó.»

11 À den cuù ye bó a: «Mbeí beèh Lasâr cer né lóm; mè nde né ké teèn ndeé, te mè nyimé som bú.»

12 Bò mbòn ye bú a: «Fehtoò beèh, mo à né lóm, sâ à nde né taré yuo.»

13 Sâ Yeésò ye te bó ṅweé kò teèn, ye Lasâr kuú gi aá kèn. Mé njéh

mene, bó ṅweé kómò ṅgwéh, bó dé bòn munó seér né ye Yeésò jue né lóm dé gècèn.

14 Yeé baá môn, à tueé ṅagâ bó ndo, ye bó a: «Lasâr baá komó ma.»

15 Jomo sâ à ye bó a: «Mè né mé vógó-temé felè bií dé gècèn. Lòu sam, mè lé ké doó sâ ná ṅgwéh. Bóó gi né ménâ felè bií, te bí kwaá njií keéh temé yoòr mò teèn. Bí hin, béh nde ké kwarè seèn.»

16 Tomâs, mé bó yilá né huaán feèh doò deèn ndo, ye bò mbòn déi a: «Bí hin ké teèn, béh bò Fehtoò beèh nde kuú doón.»

Nùàr te cio komo soòm

17 Bò Yeésò wa ké Betanî, sâ bó lé furú som aá Lasâr baá cieé nèà.

18 Betanî sâ né kwarè Jerusalem mân, yuoò teèn nde Jerusalem kílómétà tagár wá ṅgwéh.

19 Bò Jûf ṅgún lé naâ gi teèn kem ndeé, bó nde Mártà bô Marî cio tie bòn bieé weh.

20 Mártà ṅweé njií ndo, ye Yeésò baá ndeé, à nde bú ceér dueè kwa weh; Marî le dé seèn ké gwò.

21 Mártà wa ye Yeésò a: «Fehtoò mò, mo wò sé naâ doó, tie beèh sé lé kú ná ṅgwéh.

22 Mé njéh mene, mè né kóó ye kènê, mo wò bie njií Càṅ njeré déi, à nde né wò haá.»

23 Yeésò ye bú a: «Tie yeè nde cuù né lè cio komo yuoò.»

24 Mártà ye bú a: «Mè né kóó ye, à nde né te cio komo yuo, dé sâ seèn né cieé cèrè jomò, lòu mé bò nùàr doón nde gi né teèn komo yuo.»

25 Yeésò ye bú a: «Mè te cio komo som né nùàr kóó, mè haá bú yòn. Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií la kuú mene, à nde né komo yuo.

26 Nuaá mé né làn, mé né temé yoòr mò kwaá njií, dé seèn kú nde cú ndo. Wò né temé teèn kwaá njií wa?»

27 Mártà ye bú a: «Nyea Fehtoò mò, mè né lom temé teèn kwaá njií, ye wò né *Nùà Còṅ, wò né Njuna Càṅ mé sé naâ ká te wónje mân ndeé.»

Yeésò ké te sà Lasâr

28 Jomo sâ Mártà nde mé dim seèn Marí tueé naáb wellê ndo, ye bú a: «Nùà fèh-njèh beèh waà baá kèn, à né wò yilá.»

29 Te Marí yeé nde ngweé njií mân, à lo wuo ter kpar, à njege nde ké yoòr seèn.

30 À wa, sâ Yeésò née ké sònò loò ye, à né bèh mé bô Mártà la kwaré naâ teèn.

31 Bò Jûf mé la naâ Marí ké gwò bilí boŋ den doò yeé ke, à tené nde aá mân, bó kem bele bú ndo, bó ye merré déi à nde cu né mbà ké felè sà yueé den.

32 Marí yeé nde ñene njií Yeésò ké bèh sâ mân, à die sulí nde doó gulè seèn, ye bú a: «Fehtoò mò, mo wò sé naâ doó, tie beèh sé lé kú ná ngwèh.»

33 Yeésò yeé ke, Marí né yueé, bò Jûf mé naá gií jomo seèn baá yueé, feh ñellé bú ter, yili yuo bú lè.

34 Ye bó a: «Bí bú furú né he wa?» Bó ye bú a: «Ndê kè kú yeè hên no, Fehtoò beèh.»

35 Yeésò yila yueê ndo.

36 Bò Jûf ducoóm baá-re tueé ye: «À lé ko ye nyí bú gwaán kum aá!»

37 Bò déi den cuù lètenè boòn ye: «Ŋgweéh bú nuaá mé lé naâ tácugó njolo kwogó, sé naâ boó te Lasâr kú cú mà.»

Lasâr te cio komo soòm

38 Jere boó cu Yeésò njèh, à nde ké sòn sà ndo. Sà hèllè lé naâ gbàŋ, bó sònòbò colo kwaá né tàmbàŋ taá mân.

39 Yeésò ye bó a: «Bí gulù sòm taá sâ gulù.» Mártà tieè Lasâr deèn ndo, ye bú a: «Á, à cer aá dòu baá cieé nèà no, Fehtoò beèh, kènê à baá dulí.»

40 Yeésò ye bú a: «Mè lé túé ná ngwèh, ye wò a: mo wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò nde né terreb Càn ñené wa?»

41 Bó gulu som taá hèllè ndo. Yeésò ke njií njolo ké te vulúu, ye: «Tele mò, mè vra baá wò mé wò né sòn mò faá bèh mân ngweé.

42 Mè né gi dé mò koó ye cu doón wò né yeé sòn mò ngweé. Mé njèh mene, Tele mò, mè wò ké ter hên vra njií né te gam bòó mé né kwarè mò kaáŋ den, te bó kwaá njií temé teèn, ye wò mè tema njií naâ koó.»

43 À yeé dua som aá, à yilá logó njií ké ter, ye: «Lasâr, yùò kélâ!»

44 Nuaá mé lé naâ kuú hèllè yuo kelà te sòn seèn ndo; sâ gule bó be mé njolo née gi lè cògò vuob den ye. Yeésò ye bó a: «Bí sè sòm bú vùòb yoòr, bí keéh njií bú.»

Kàgà-ndòn veèn felè Yeésò

(*Matiô 26:1-5; Mârk 14:1-2; Lûk 22:1-2*)

45 Bò Jûf mé ndeè naâ cio bieé doò yeé ñene aá môn, nùà ngún lètenè boòn kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

46 Bò déi nde seér cu bò *Farisiên kwa, bó tueé bó njií mé Yeésò la boó naâ sâ.

47 Bò Farisiên bó bò *ngàŋ sèmè dé kokoò yeé ngweé aá môn, bó yilá bilí *mbàgà ju tarê ndo, bó ye: «Nùà hên baá fém boó maga, kènê béh boó nde né naàn?»

48 Mo à né mân boó, béh né bú kwaá loó, sâ bò nùà nde gi né temé yoòr seèn kwaá njií, sâ bò Rôm bò ndeè né ñaár waá, bó tob som gwà Càn koó, mé lò beèh mene.»

49 Cén déi lètenè boòn, yilí seèn né Kayíif, à lé naâ ngàŋ sèmè dé koó nyèmà sâ koó, ye bó a: «Bí njeré déi kó ngwéh lòu.

50 Huom kela né mé nùà cén sòn bò mbeí kuú seér koó, wanóŋ sâ lò nùà nde né koó cim seér.»

51 Sâ ngàŋ sèmè dé koó nyèmà sâ lé naâ bú, à lé ngòr sâ mé feh seèn túé ná ngwèh, Càn lé sònò seèn tueé kwaá naâ koó, ye Yeésò nde né felè bò Jûf kuú.

52 Gí cége ngwéh lélan bò Jûf, à koró bilí cu nde né bò nùà Càn wón doón bècénè koó ndo.

53 Sâ baá bèh mé bò Jûf dé kokoò lé kagá naâ kàgà-ndòn veèn teèn, ye bó nde lom né Yeésò wulá.

⁵⁴ Yeé baá môn, Yeésò geé mé ceér lètenè bô Jûf bèsónè yagâ ndò. À yuo te tàbè sâ, à nde ser ké ya dueè lè loó déi mân, bó bô mbòn seèn cer den ké teèn; yilí loó sâ né Efraîmà.

⁵⁵ Sâ cieé koô bô Jûf mé bó yilá yeé *Páskà doô baá didì. Yeé nde aá feí, bô nùàr te tàbè lò sâ né kàn mé kàn kem yuo kelâ, bó né ké Jerusalem ndeé, te bó *sené bó, bó yieé yeé Páskà.

⁵⁶ Wa ké teèn, bó né Yeésò bieé fón, bó né ké *gwà Càn koô lètenè bòn bieé kuú, ye: «Bí dé bì munó né naàn, bí ye hên à ndeé né bèh cieé koô ndeé wa?»

⁵⁷ Sâ bô ngàn sèmè dé kokoô bó bô Farisiên lé wòḡ kwaá gi aá, ye mò nuaré déi né bèh seèn kóó, bú a túé bó teèn, te bó nde sie wellê bú ma.

12

Kómó múmû mé Marî lé naà Yeésò gulè waá

(Matíò 26:6-13; Mârk 14:3-9)

¹ *Páskà yeé le aá cieé ténjén, Yeésò nde cu ké Betanî lo Lasâr mé à lé komo sòm naà lé cio doô.

² Wa ké teèn, bó ne haá bú kùrmò. Mártà lé yáb sâ geé naà kóó. Yeésò bó bô mbeí mé Lasâr mene né yieé den.

³ Bó yeé baá yieé, Marî weh mbémbón* kómó múmû mé keh tarê mân, à waá Yeésò gulè mé njéh, à fo sòm mé yúlí feèh seèn. Gwà doḡ samé le gi lélán múmû sâ.

⁴ Sâ Júdàs Iskariô, mbòn Yeésò mé nde né Yeésò go sòm doô, lé naà doó sâ. À yeé ḡene aá ménâ, ye:

⁵ «Ḳgweéh kàgàlòn kómó múmû hên né dé gùm cieé seé yuú tagár mà. Bóó né naàn mé bó lòu gò sòm ḡwéh, te bó weh kàgàlòn sâ, bó geé haá mé bô saám bô wa?»

⁶ Sâ lemá jere bô saám bô hèllè ndò, Júdàs né seér yíḡ. À lé sie beéh mvugó kàgàlòn bòn kóó, à né yeé

be teèn yíí, à ménâ tueé kuú né dé cí.

⁷ Yeésò deèn ndò, ye bú a: «Kwá lo ma hên den noḡḡ! Kwá lo bú, à yurú njií né te cieé déi komó mò ndeé cer mé njéh dòu.

⁸ Dé bô saám bô, bí bó nde né cu doḡḡ kóó; dé mò, béh bí kóó dèn ndé cú.»

Nyògò sòn veèn felè Lasâr

⁹ Bô *Jûf kókoó mbaá ḡgweé njií ndò, ye Yeésò né ké Betanî, bó kem nde teèn, bó ké yoòr Yeésò ndé lòm cú, bó nde bilí baá mé Lasâr ke wellê mene. Lòu sam, Yeésò lé naà bú te cio komo sòm.

¹⁰ Bô *ḡgàn sèmè dé kokoô yeé ḡene aá môn, bó kaga ndòn, ye bó nde né Lasâr wulá sòm cuú,

¹¹ wanóḡḡ bô Jûf ḡún baá bú ḡené, bó né ceér bòn kwaá loó, bó temé kwaá njií seér yoòr Yeésò.

Yeésò nde aá Jerusalem yilá

(Matíò 21:1-11; Mârk 11:1-11; Lúk 19:28-40)

¹² Cieé ḡaga, cìli nùàr mé wa ḡi naà bèh *Páskà doô, ḡgweé njií ye Yeésò baá ká Jerusalem ndeé ndò.

¹³ Bó nde ḡgéh-teér tená, bó né mé njéh kem ndeé, bó nde bú mé njéh còó wellê, bó né ceceér leéh ndeé, ye: «Lieé né mé Càn! Bú a, kúlú nyégé nuaá mé ndeé né mé yilí seèn hên kulù! Nùà Dueè bô *Iserála bô né bú!»

¹⁴ Yeésò kwa mbò vuòmndeé ndò, à né ḡètenè ḡaá den. Den né faá bó lé nyagá kwaá naà te mvù Cànḡe nò, ye:

¹⁵ «Té vèh, loó Siyòḡ!†

Kè sâ ndeé né Nùà Dueè yeè.

À né ḡètenè mbò vuòmndeé.»

¹⁶ Njií mé Yeésò bó bô nùàr né boó sâ, bô mbòn seèn lom cu sâ ḡwé kòmò ḡwéh gùm doḡḡ. Be terrèb seèn yeé ḡené yuo kelâ baá bèsónè, bó nde ye munó ko ye bó lé naà felè seèn te mvù Cànḡe ménâ nyagá kwaá, bô nùàr bú hên boó né cí ma.

17 Bòó mé lé naá giì doó cu mé Yeésò lé komo sòòm naâ Lasâr te cio doô, lé naá giì fém sâ mé bò nùàr tueé bele.

18 Cìlì nùàr lé bú ceér dueè ndeè naâ còó wellê dé cí.

19 Te bò *Farisiên yeé baá-re faá bèh mân ñenê njií, bó yila lètenè bòn tueé ye: «Hèè dé hên baá dé mbaâ, béh bú njeré déi bó ndé cú, nùàr doón bú kem bele gi aá kèn!»

Yeésò bó bò Greêk

20 Cieé koô yeé feí baá, bò nùàr bilí gi ké Jerusalem bèh Càn duaà ndo. Lètenè bòn sâ, bò Greêk déi lé naâ teèn,

21 bó ṅgoró nde yoòr Filíp dé ké Becaída te tàbè Galilê, bó ye bú a: «Dé koô, béh gwaán né Yeésò ñenê.»

22 Filíp nde tueé keéh André; bó bú fà doón nde Yeésò ménâ tueé ndo.

23 Yeésò ye bó a: «Cu wulu baá kèn; kènê, be terrèb *Huaán Nùàr nde ye aá bèsonè ñenê ṅagá.

24 Mè né tueé ye bí a, mo bó mvum ṅwàgàm dòu fùrù ní ṅwéh te à vuaán, à nde né mé huún ménâ le den. Ko à kuú baá, te mvum yuo ye teèn ṅún.

25 Nuaá mé né feh seèn gagá, nde né lòu leér seér; nuaá mé né dé seèn cio ká lè wónṅe ṅoón, nde né feh seèn yili som, à kwa yòṅ tètàgà.

26 Nuaá mé gwaán né seé mò bôó, bú a, yùò bèlè mè; sâ te nùà seé mò wa ye ké te bèh denè mò. Mè tueé bí, Tele mò nde né nùà seé mò ter jògò njií.»

Ṅòr felè cio Yeésò

27 Yeésò den cuù ndo, ye: «Kènê feh mò ṅellé baá ter kèn, hên mè sònò tueé cu nde né-re kei? Cu mò wulù baá kòó; te mè tueé cu-re kènê ye Tele mò a: lùàgà sòm cú mè teèn lòu wa, wa naàn? Ṅgweéh mè ká lè wónṅe nde kuú né bèh gèr mân ñenê mà.

28 Mè tueé nyegé nde né ye Tele mò a: Tele mò, kènê sòm kéh bá be

terrèb yeé bèsonè.» Yeé baá môn, hueh déi ṅulí ké te vulúu ndo, ye: «Mè lé naá giì be terrèb mò som keéh, mè nde cu né bú som keéh ndo.»

29 Bòó mé lé naá giì doó sâ doón ṅgweé gi hueh doô, bò déi ye: né nu gwaán né kòó. Bò déi ye: né cìlì Càn tueé né bú njií.

30 Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Hueh hên felè mò túé ní ṅwéh, tueé njií né felè bìi.

31 Kènê bó nde aá ju felè wón tená; bó nde né mgbè wón kènê kwògò som.

32 Dé mò, mo bó jògò njií aá mè ter, mè nde né nùàr ṅún ká yoòr mò tulu njií.»

33 Sâ, à bó ménâ tueé keéh den né gèh cio mé à nde né kuú sâ.

34 À yeé baá mân tueé, cìlì nùàr ye bú a: «Bó nyagá kwaá né te mvù sòu beèh ye: Nùà Còṅ nde né cu doón laṅ. Wò dé yeé môn tueé né dé kei, ye bó nde né *Huaán Nùàr ter jògò njií wa? Huaán Nùàr sâ né neì wa?»

35 Yeésò ye bó a: «Kènê, bí nées mé ṅagá lètenè bìi teèn; ñjèh cén, le me aá lòu. Bí gò cu mé nées ṅagá hên, te cibí bí siè cú. Mo sam, nuaá mé gò né te cibi ndugó nde den né mbaá, à lèmè kó bèh.

36 Sâ kei mé bí nées ṅagá ñenê hên, bí kwá ní temé teèn, te bí den bò ṅeṅagá bò.»

*Bò *Júf mé temé yoòr Yeésò kwá ní ṅwéh*

Yeésò yeé tueé gi aá ménâ, à som gò seèn ndo, à nde ké bèh ndón-ndón leér den.

37 À né mene fém hihiné toò bò Júf bóó, mé ñjèh mene bó temé yoòr seèn kwá ní ṅwéh.

38 Sâ doón bóó gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càn lé naá giì léi jògò tueé kwaá no, ye:

«Nùà Dueè, neì seèn temé te ṅòr beèh hên kwaá njií né-re kòó?

Nùà Dueè terreb seèn mbaá feh kuú né mé neì?»

³⁹ Sé bɔ́ mēne naàn, bó sé bɔ̀n temé teèn kwá nǝ́ ná ŋgwêh; Esáyà sòn-Càŋ lé naá giì ménâ tueé ndɔ́, ye:

⁴⁰ «Càŋ bele cugó seér aá bó njolo, te bó mé njolo ñéné cú.

À calé som bó temé lè, te temé bɔ̀n njèh mùnò kòmò cú ndɔ́;

ye te bó ká jomo yoòr nyí cú kó cú, te nyí bó yìlì sòm cú ndɔ́.»

⁴¹ Mé Esáyà nde ménâ tueé, sâ à terreb Yeésò ñene gi aá kèn,

⁴² ye bɔ̀ nùàr nde né beróŋ. Mé njèh mēne, né mēne bɔ̀ kokoò bɔ̀ lètenè bɔ̀ Jùf, ŋgún lé naá giì temé yoòr Yeésò kwaá nǝ́. Njèh cén, bó lé veéh seér yeé bɔ̀ *Farisièn: ye mɔ́ bó gwaán som bú cie, bɔ̀ Farisièn nde né bó gwà Càŋ kwɔ́gɔ́ som. Yeé baá mân, bó bú cie gwàn sòm cú.

⁴³ Bó lé gwaán kela seér naâ dé bɔ̀ nùàr seèn bó kɔ́, mé Càŋ.

Bɔ́ mé nde né ju die

⁴⁴ Yeésò tueé logɔ́ nǝ́ ká ter ndɔ́, ye bó a: «Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá nǝ́, à léláŋ yoòr mò kwá nǝ́ lòm ŋgwéh, à kwaá nǝ́ né yoòr nuaá mé temà naâ mè.

⁴⁵ Nuaá mé né mè ñéné, ñene né nuaá mé temà naâ mè.

⁴⁶ Mè dé mò ká lè wɔ́ŋe ndeé né faá ñagâ nɔ́, te bɔ́ mé kwaá nǝ́ né temé yoòr mò te cibi dèn cú.

⁴⁷ Nuaá mé né ŋgòr mò ŋgweé, à jòlò ŋgwéh, mè bú ju kɔ́ sì ndé ŋgwéh. Lòu sam, mè nde seér naâ dé mò *wɔ́ŋ yili som, mè bú bèh ju sù ndé ná ŋgwéh.

⁴⁸ Nuaá mé ka si nǝ́ mè doó, à ŋgòr mò gwàn ŋgwéh, sâ baá ye bèh ju seèn dieè: bɔ̀ ŋgòr mò mé à tie teèn féla nǝ́ ŋgwéh doó, tena nde né ju seèn te cieé cèrè jomò kɔ́.

⁴⁹ Mè mé feh mò túé bèh. Tele mò mé temà naâ mè tueé naâ mè kɔ́, à ye mè a, ndé ménâ tueé.

⁵⁰ Mè né kɔ́ ye, ndéb Tele mò né yeé yòŋ tètàgà ñar. Sâ, nǝ́ mé mè

né yeé tueé dɔ́ŋ, mè tueé yeé faá Tele mò tueé né mè kɔ́.»

13

Bɔ̀ mbòŋ gule beè yagaà

¹ Sâ cieé ñaga, baá *Páskà. Mé Páskà ndeé waâ, sâ Yeésò kɔ́ gi aá ye cieé nyí ká te wɔ́ŋe ceré baá, nyí baá cu mé gò ké yoòr Tele nyí ma. À lé naá loóm bɔ̀ dé seèn ká te wɔ́ŋe mé gècèn mēne gwaán, à bó gwaán nde den né ménâ, kɔ́ ndeé ceré baá kɔ́.

² Yeé baá mân, Yeésò bó bɔ̀ mbòŋ seèn yieé bilí ndɔ́. Sâ *Sátàn lé naá giì kàgà-ndòn veèn lè Júdàs ñunâ Simòŋ Iskariò yí, ye kɔ́ à Yeésò go som aá.

³ Mé njèh mēne, Yeésò lé naá giì dé seèn kɔ́, ye nyí lé yuoó naâ ké beè Tele nyí Càŋ, nyí nde cu né beè Càŋ. Sâ, à né gi kɔ́ ye Càŋ njèh dɔ́ŋ haá kwaá gi né beè nyí ndɔ́.

⁴ Bó bɔ̀ mbòŋ seèn yeé baá yáb yieé, à komo wuo ter, à huar som cògò seèn dé felèbò, à weh táhòrò, à cam nǝ́ tenè.

⁵ À ber kwaá nòmò te ñgàb déi mân, à yila bɔ̀ mbòŋ seèn gule beè yagaà. Táhòrò mé à cam kwaá naâ tenè doó, à né bó gule mé njèh fɔ́ ñemá.

⁶ À yaga waá mé njèh toò Simòŋ Pièr. Simòŋ Pièr ye bú a: «Fehtoò mò, wò yaga seér cu nde aá mè gule beè kɔ́ wa?»

⁷ Yeésò ye bú a: «Wò dé hèn kènè ŋgwé kòmò ndé ŋgwéh, kɔ́ ndeé baá jomo.»

⁸ Pièr ye bú a: «Ndóg, wò mè gule beè kɔ́ yàgà sér ndé ŋgwéh!» Yeésò den cu, ye bú a: «Mɔ́ mè wò gule beè yàgà kwá ŋgwéh, sâ wò gá njeré déi beè mò kwà ndé cú ndɔ́.»

⁹ Simòŋ Pièr deén baá-re ndɔ́, ye bú a: «Á sâ, mɔ́ né mân, Fehtoò mò, sâ léláŋ gulè jí cégé ndé cú, wò yàgà bilí mè mé be bɔ̀ feh mēne!»

¹⁰ Yeésò ye bú a: «Nuaá mé kou ñaga gi aá yo kèn baá ñagásé, à yo

mbei fà kòu dèn ndé cú, à yaga lom nde aá gule. Bí dé bì ṅaga gi né ṅagaà dág. Njèh cén, bí doón sam.»

11 Sâ Yeésò né gi nuaá mé né sàrnyé lètenè bòn kóó. À lé ménâ tueé naâ dé cî, ye bó a: bí doón sam.

12 À yeé yaga gi aá bó gule, à su cu cògò seèn, à nde cu yí kwarè yâb. Jomo sâ ye bó a: «Njii mé mè bók naâ bí hên, bí né ṅgweé komo wa?»

13 Bí mè yilá né Nùà fèh-njèh, bí mè yilá Nùà Dueè, bí mè yilá yii né teèn, mè tueé bí, mè né cí.

14 Mò mè Nùà fèh-njèh, gùm Nùà Dueè doón, né bí gule beè yaga, sâ bí lètenè bì yàgà kú bèh ménâ ndo.

15 Mè la hên bók feéh naâ bí, te bí bók kuú den lètenè bì mân.

16 Mè né tueé ye bí a, ndóg nùà seé beéh tele seé seèn hà m yógó bèh; nùà tebê nùà temâ hà m yógó ṅgwéh ndo.

17 Kènê, bí ṅgweé baá kèn; mò bí né ménâ bók, bí nde né samésé den.

18 «Mè mò mé bí doón túé njii ṅgwéh ndo. Bók mé mè lé naâ bó balé weh, mè né bó kóó. Naâ ye te den faá né te mvù Càng nyagá den n, ye: Nuaá mé né yáb mò yieé, bele seér cuú né mé mè kóó.

19 Mè bí toò hên tueé kwaá gi né te ndeè waà ye. Mò ndeè waà baá, te bí kwaá njii ye temé yoòr mò, ye hên né mè nuaá mé né nùà sâ bòn.

20 Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né nùà tebê mò ke nyegé doón, ke nyegé né mè; nuaá mé né mè ke nyegé, ke nyegé né nuaá mé lé temâ naâ mè ndo.»

Sàrnyé

(Matíò 26:20-25; Mârk 14:17-21; Lúk 22:21-23)

21 Yeésò nde tueé gií, sâ feh baá bú ter ṅellé, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén lètenè bì mè sar nde né kóó.»

22 Bò mbòn duóm lètenè bòn ke kuú ndo, ye à sâ jue né-re nèi wa?

23 Sâ mbòn dé mé yila yeé Yeésò yoòr doò né kwarè Yeésò doó sâ cer den.

24 Simôn Pièr me njii bú mé be, ye bú a: «Jògò bíé náb ke Yeésò nùà sâ ye.»

25 Mbòn doò geér nde yoòr seèn ndo, bie njii ye Yeésò a: «Sâ dé sâ né nèi mân, Fehtoò?»

26 Yeésò ye bú a: «Mè nde né dòu breéd te to cie weh, mè haá njii nuaré déi, sâ né nùà sâ.» À weh baá-re dòu breéd doò, à cie haá njii Júdas ṅunà Simôn Iskariò ndo.

27 Júdas mé dòu breéd beé Yeésò weéh, *Sátàn mé bú yoòr yilá ndo. À yeé weh baá, Yeésò ye bú a: «Njii mé wò gwaán né bók sâ bó lòm kukwar!»

28 Kwòm njii mé Yeésò né bú tueé den sâ, bók mé né gi kwarè yâb sâ doón ṅgwé kòmò ṅgwéh.

29 Sâ mvugó kàgàlòn né yeé beé Júdas ndo; bò déi munó baá-re ye merré déi Yeésò tema né bú bèh njèh cieé koò ṅge wellé, te gam bó. Bò déi ye merré déi Yeésò ye bú a: ndé bò saám bò njeré déi haá bele ndo.

30 Júdas yeé weh aá breéd beé Yeésò, à yuo kela sa. Sâ baá cíbítènè mân.

Terreb *Huaán Nùàr

31 Júdas yeé nde aá, Yeésò ye bò mbòn a: «Kènê terreb Huaán Nùàr ṅené ṅagá baá kèn. Be terrèb Càng ṅené yuo kelà baá cie.

32 Gèh dé mé Huaán Nùàr né bò nùàr be terrèb Càng feh keéh hên, Càng mé feh seèn nde né bò nùàr be terrèb Nuna seèn bèsónè feh keéh, nde né toò hên ndo.

33 Bò huaán mò, béh bí dèn màgà ndé cú! Bí nde né mè fón. Mè tueé né mé bí faá mè lé tueé naâ mé bò *Juf n, ye bó a: njèh cén, bí ké bèh denè mò wá kòmò ndé ṅgwéh.

34 «Bí ṅgwé cú ndéb mò dé feé: bí gwàn kú lètenè bì mé temé cén. Bí

gwaán kuú lètenè bì faá mè né bí mé temé cén gwaán nɔ.

³⁵ Mɔ bí né lètenè bì mân gwaán kuú, bò nùàr nde né mé njéh ñenè kɔ́ ye bí né bò mbòŋ mò.»

Ngòr felè Piêr

(Matíò 26:31-35; Mârk 14:27-31; Lùk 22:31-34)

³⁶ Simôn Piêr bie njií ndɔ, ye bú a: «Wò nde né he wa, Fehtoò beèh?» Yeésò ye bú a: «Dé kènê wò mè ké bèh denè mò sâ bèlè kòmò ndé ñgwéh; kɔ ndeè baá jomo, wò ndeè ye teèn.»

³⁷ Piêr ye bú a: «Mè wò jomo kènê bèlè ndé ñgwéh mé ñgei wa, Fehtoò beèh? Mè baá gi hên, né mene cio felè yeè, mè nde lom né dé mò kuú.»

³⁸ Yeésò bie njií cu, ye bú a: «Wò ye né mene cio, nyí nde né felè mò kuú sé wa? Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá sé nde tuagá, sâ wò yaán aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ñgwéh ma.»

14

Ceér mé ñaá nde né ké yoòr Teleè né Yeésò

¹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Bí té ndiò, bí temé kwá njí lòm yoòr Càn mé yoòr mò ndɔ.

² Bèh denè né ké gwò Tele mò teèn ñgún, mè nde né bí bèh denè dé bì ké teèn nyegé kwaá ndɔ. Mɔ sé né nyeén, mè sé la bí mân túé ná ñgwéh.

³ Mɔ mè wa ké teèn, mè nyegé gi aá bí bèh denè, mè ndeè né cuù, mè weh bí, bí nde den ké yoòr mò, béh bí den bècénè.

⁴ Bí né gi ceér mé nde né ké bèh sâ kɔ́.»

⁵ Tomâs ye bú a: «Fehtoò beèh, béh bèh ndeè yeè kó ñgwéh, béh ceér kɔ nde né naàn wa?»

⁶ Yeésò ye bú a: «Ceér sâ né mè; gècên né mè, yòŋ né mè ndɔ. Nuaá mé yoòr mò kélá ñgwéh, à ké yoòr Tele mò wá ndé ñgwéh.

⁷ Mɔ bí né mè kɔ́, sâ bí kɔ baá Tele mò kèn. Á sâ, kènê bí baá Tele mò kɔ́, bí ñene gi aá bú kèn.»

⁸ Filíp deèn ndɔ, ye bú a: «Fehtoò beèh, fèh kék yeè béh Tele yeè teèn, te temé die béh lè.»

⁹ Yeésò ye bú a: «Hên baá dàb mé béh bí né kɔ́, wò mè ñenè kó ñgwéh wa, Filíp? Nuaá mé ñene aá mè, ñene né Tele mò sâ. Wò tueé den cu né kei, ye: fèh kék béh Tele yeè teèn wa?»

¹⁰ Wò nées temé teèn kwá njí ñgwéh ye, ye mè né yoòr Tele mò, Tele mò né yoòr mò ndɔ wa? Bò ñgòr mé mè né gi bí tueé hên dɔ́ŋ lè mò yùò ñgwéh; né Tele mò, mé né yoòr mò, bóó den né seé seèn kɔ́.

¹¹ Bí kwá njí lòm temé te ñgòr mò tég, ye mè né yoòr Tele mò, Tele mò né yoòr mò ndɔ. Hên né cegé mene te bò seé hên, bí ka teèn ñenè kó ñgwéh ye né môn wa? Bí kwá njí lòm temé te ñgòr mò nɔ́ŋ.

¹² «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií dɔ́ŋ, nde né bò seé hên faá mè nɔ bóó, à nde né mé bò dé kokoô mene bóó bilí. Lòu sam, mè nde aá ké yoòr Tele mò ndeè.

¹³ Bò njií mé bí né gi mé yilí mò dua dɔ́ŋ, mè nde gi né bí ménâ bóó, te Huaán sɔm keèh terreb Tele seèn bèsónè.

¹⁴ Sâ, mɔ bí né mè njeré déi mé yilí mò dua, mè njií sâ bóó nde né ménâ.»

Ndebé mé Cúcuí Ñagâ

¹⁵ «Mɔ bí né mè gwaán, bí nde né sòn mò ñgweé.

¹⁶ Sâ mè nde né Tele mò dua, te à tema njií bí nùà gàm déi, né Cúcuí mé gècên yoòr, te bí bó den beh kɔ́; nde né dé kèi cên ndɔ.

¹⁷ Dé sâ bò *wón bò bú kwà kòmò bèh; lòu sam, bó bú ñenè bèh, bó bú kó ñgwéh ndɔ. Bí né bú dé bì kɔ́; lòu sam, bí bó né kɔ́, à nde né lè bì den.

¹⁸ Mè bí mé huún si ló ndé ñgwéh, mè ndeè né ká yoòr bì cuù.

¹⁹ Le aá maànjé sâ wón mè ñenè ndé cú, bí ñene lom nde né mè kɔ́. Lòu sam mè nde né làn, bí nde né làn ménâ ndɔ.

²⁰ Mɔ baá loú sâ, bí nde né ŋweé komo, ye mè né yoòr Tele mò, wa bí né yoòr mò, mè né yoòr bìi ndɔ ma.

²¹ Nuaá mé né ŋòr mò ŋweé, né ménâ jolo, né nuaá mé gwaán né mè sâ. Nuaá mé gwaán né mè, Tele mò nde né bú gwaán, mè nde né bú gwaán ndɔ; mè ŋené yuo kela bilí ndeé né mé toò seèn mene.»

²² Sâ lètenè bò mbòŋ seèn, bò Júdàs né fà, déi né Júdàs, déi Júdàs Iskariô. Bú mé né Júdàs doó ye bú a: «Fehtoò beèh, bɔ́ɔ́ né naàn mé wò ŋené yuo kela cegé ndeé né toò beèh, wò toò bò *wónj bò ŋené yùò kélá ndé ŋwéh wa?»

²³ Yeésò ye bú a: «Nuaá mé gwaán né mè, nde né ŋòr mò jolo. Sâ Tele mò nde né bú gwaán, bēh Tele mò fà doónj ndeé né ké yoòr seèn ndeé, bēh bó den beh.

²⁴ Nuaá mé mè gwàn ŋwéh, ŋòr mò jòlò ndé ŋwéh ndɔ. Mè bò ŋòr hèn mé feh mò túé ŋwéh, né Tele mò nuaá mé lé temà naâ mè, tueé né bí kɔ́ɔ́.

²⁵ «Mé njéh mene, bēh bí née kɔ́ɔ́ ye, mè bí bò ŋòr hèn tueé den né dé cî.

²⁶ Le aá maànjé nùà gàm bìi nde aá waâ. Né Cúcuí Nágâ, Tele mò tema njí ndeé né bú mé yilí mò. Mɔ à waà baá, à nde gi né bí njèh doónj feh, à nde cu né bí bò ŋòr mò doónj feh ko cu ndɔ.

²⁷ «Mè hèn kwaá lo né bí doú, né mboó mò. Njèh cén, mè bí lòu faá bò nùàr lab yeé nɔ, làb ŋwéh. Bí té njeré déi ndiò, bí té vèh ndɔ.

²⁸ Bí la naá giì ŋweé, mè la ye bí a: mè nde né yuo; mé njéh mene wa, mè nde cuù né ká yoòr bìi ndeé ma. Mè tueé bí, mɔ bí sé la né mè gwaán, bí sé la né lòu samé seér, ye mè nde né ké kwarè Tele mò; à né nùà koó kɔ́ɔ́ mé mè.

²⁹ Mè bí toò hèn tueé kwaá gi né te ndeé waà ye. Mɔ ndeé waà baá, te bí kwaá njí ye temé teèn.

³⁰ «Kèné mè bí njèh kókoó túé màgà ndé cú; mgbè wòŋ baá ndeé.

Njèh cén, à mé terreb felè mò sam.

³¹ *Wónj a, kékɔ́ɔ́ ye mè né lom Tele mò gwaán faá cí nɔ; wónj a, kóo ye mè bɔ́ɔ́ lom né faá Tele mò lé tueé naâ mè ndɔ.»

À yeé tueé gi aá mân, ye bó a: «Bí wùò ter, bēh yuo doó hèn yuoò!»

15

Yeésò né toú dé bagaà

¹ «Mè né dé mò toú* dé jéjêg. Tele mò né nùà njèh, à toú sâ kie né kɔ́ɔ́.

² Bò bēh mò mé tàb wá ŋwéh doónj, à né yeé bó kɔ́ɔ́ sɔm. À mbellé nyegé bɔ́ɔ́ mé né tàb waá, te bó wa sagá cu déi.

³ Bò ŋòr mò sie dilí nyegé gi aá bí dé bìi kèn.

⁴ Bí dèn nyògò dèn yoòr mò, faá mè né yoòr bìi den nyogó den nɔ. Mɔ bēh toú te meí toú nyògò dèn ŋwéh, à tàb wá kòmò ndé ŋwéh. Mɔ bí yoòr mò nyògò dèn ŋwéh, bí tàb wá ndé ŋwéh ménâ ndɔ.

⁵ «Mè dé mò né meí toú, bí né bēh mò. Nuaá mé né yoòr mò nyogó den, mè né yoòr seèn nyogó den doónj, tàb kókoó wa nde né kɔ́ɔ́; wanóónj bí njeré déi bó kòmò ndé ŋwéh, ko mè né teèn, sâ ye.

⁶ Nuaá mé dé seèn yoòr mò nyògò dèn ŋwéh, ŋogɔ die gi aá ké doó faá bēh toú, bó ŋuaán fu njí tuar, à ŋgie yuo.

⁷ Mɔ bí nyogó den né yoòr mò, bí né mé ŋòr mò lè ŋulí den, sâ bí dua mene njí mé bí né gwaán doónj, bí nde né kwa gií.

⁸ Mɔ bí né lom tàb mé gècèn mene waá, bí né mé njéh feh keéh ye bí né bò mbòŋ mò sâ. Terreb Tele mò nde né teèn ŋené ŋagá.

⁹ «Mè bí gwaán lom né faá Tele mò né mè gwaán nɔ. Bí dèn nyògò ndé lòm yoòr mò nɔónj, bí kó lòm mè.

¹⁰ Mɔ bí né ŋòr mò jolo, temé mò nde né yoòr bìi le; faá mè né sòn Tele mò ŋweé, temé seèn le yoòr mò nɔ.

* 15:1 15:1 Yilí toú mé Yeésò tueé né sâ né "vigne".

11 Mè bí ménâ tueé kuú né ye te bí den lom mé vógó-temé faá mè nɔ, te bí samé gi mé gùm mene.

12 «Ndéb mò né mân: bí gwàn kú lètenè bìi mé temé cén faá mè gwaán né bí nɔ.

13 Gwaân dé koô mé nùàr nde né bèsónè sòm keéh, né yòŋ seèn felè bò mbaábòŋ sù.

14 Mɔ bí né faá mè tueé nê nɔ bɔó, sâ bí né bò mbeí mò,

15 mè bí bò seé bò yílá ndé cú. Lòu sam, nùà seé beéh ndègè tele seé seèn kó bèh. Dé bìi, mè feh keéh gi aá bí ndègè bò njií mé mè né ké sònò Tele mò ngweé kèn. Bí kóó ye, bò mbeí mò né bí.

16 Bí lé mè kóó bàlè wèh lógó ná ngwèh, mè lé balé weh seér naâ bí kóó, mè jege haá bí seé beé, ye bí a, ndé wá tàb, te tàb bìi sâ le ter. Sâ dɔ́ŋ né te Tele mò haá laré bí bò njií mé bí dua né mé yilí mò.

17 Mè taga lom né bí gwaân: bí gwàn kú dèn lètenè bìi cu dɔ́ŋ mé temé cén.»

**Wóŋ né Yeésò bó bò mbòŋ seèn bunó*

18 «Mɔ wóŋ né bí bunó, bí kóó ye wóŋ lé bunó lógó naâ mè, te bunó ye bí ma.

19 Mɔ bí sé né bò wóŋ bò, wóŋ sé naâ bí gwaán, ye bí né bò nùàr nyí. Á seèn môn sam; mè bí balé weh gi aá kèn, bí bò nùàr seèn sam cuú, à bí bunó né mé njéh.

20 Bí mùnò kó cú faá mè lé tueé naâ bí nɔ, mè lé ye bí a: ndóg, nùà seé beéh tele seé seèn hàŋ yógó bèh ma. Mɔ bó lé naâ mè bunó, sâ bó bí bunó nde né ménâ ndɔ. Mɔ bó lé naâ ngòr mò jolo, sâ bó nde né dé bìi ménâ jolo ndɔ.

21 Mè tueé bí, bó bí bò njií hèn dɔ́ŋ bɔó gi nde né felè mò. Lòu sam, nuaá mé lé tema njií naâ mè, bó bú kó ngwéh.

22 «Mɔ mè sé ká yoòr bòŋ wá ná ngwèh, mè tueé bó ngòr Càn, ju sé

bó mé veên bòŋ siè ná ngwèh. Dé kènê, bó mé sòn sam cuú.

23 Mè tueé bí: nuaá mé né mè bunó, bunó bilí né mé Tele mò mene.

24 Seé mé nuaré déi sé bó kòmò ná ngwèh, mɔ mè sé lètenè bòŋ bó ná ngwèh, bó sé mé ju yoòr ná ngwèh ndɔ. Á, bó ŋene gi aá kèn, bó mè bunó seér né lòu, bó né Tele mò bunó. Ngweéh sâ bó né mé ju yoòr wa?

25 Sâ dɔ́ŋ bɔó gi né te yuo faá bó lé nyagá kwaá gi naâ te mvù sòu bòŋ nɔ, ye: Bó bunó weh né mè mbaá, kwòm sam.»

26 Jomo sâ Yeésò den cuú, ye bó a: «Nuaá mé gam nde né bí baá nde: né lom Cúcuí jéjêg mé né ké beé Tele mò. Mè nde né bú temá njií, à yuo ndeé né ké yoòr seèn, à sòn mò tueé nde né kóó.

27 Bí nde né sòn mò tueé ndɔ; lòu sam, ké bèh duóm béh bí lé naâ kóó.»

16

1 «Mè bí ménâ tueé den né ye te ndèm bìi yúá cú.

2 Bó nde né bí te *gwà sòu kwogó sòm. Cu déi nde né teèn, bó nde né bí lòu wulá. Bò mé wula nde né bí sâ nde né munó, ye bó sâ bɔó né seé Càn ndɔ.

3 Bó nde né môn bɔó gɔ. Lòu sam, bó Tele mò kó ngwéh, bó mè kó ngwéh ndɔ.

4 Mè bí toò hèn tueé kwaá né, ye mɔ ndeé baá bí cu sâ kwa, te bí kó ye, mè lé naá gi bí mân tueé.»

Seé Cúcuí Ngâ

À den cuú, ye bó a: «Mè lé bí mân ké bèh duóm túé ná ngwèh. Lòu sam, béh bí lé naá nées kóó ye.

5 Dé kènê baá gò mò, mè nde cu aá ké yoòr nuaá mé lé temá naâ mè. Bò né naàn mé lètenè bìi nuaré déi teèn bíé kè ngwéh, ye mè a: wò nde né he wa?

⁶ Sâ tueé né ye, kú né bí njèh bɔ́; bɔ́ né bí mé ṅòr mò.

⁷ Á sâ, mè tueé lom né bí gècên ndɔ, ye bí a: dé bìi, huom kela né dé mè nde ménâ. Mɔ mè môn ndé ṅwéh, nùà gàm bìi ká yoòr bìi wá ndé ṅwéh ndɔ. Kɔ mè nde, te mè tema njií ye bú.

⁸ «Mɔ à ndeè waà baá, à nde né bò nùàr ká te wónḡ feh keéh, te bó gwaán komo ye veên bɔ̀n né veên ma. Bó gwaán komo gècên mò ndɔ, bó ḡene kɔ gèh dé mé Càn nde né ju tenâ.

⁹ Veên mé à nde né bó feh keéh sâ, ye bó temé yoòr mò kwá njií ṅwéh ma.

¹⁰ Dé gècên mò, mɔ mè ṅaá nde cu aá ké yoòr Tele mò, mé bí mè ḡéné ndé cú doô, gècên mò nde né teèn ḡéné ṅagá ndɔ.

¹¹ Dé ju tenâ, gèh dé mé ju né mgbè wónḡ karé sie, bó nde né mé njolo ḡéné.

¹² «Mè née cu bí mé bò njèh tueé ká lè mò silí den ye. Njèh cén, bí bó kènê yóló kòmò ndé ṅwéh.

¹³ Mɔ Cúcuí ṅagá jéjég sâ ndeè waà baá, à nde né bí bèh gècên dɔ́ḡ feh gií. Á ndeè mé feh seèn mbaá túé wèh ndé ṅwéh ndɔ, à tueé lom nde né dé mé à ṅweé naâ ké jomo; njií mé ndeè né waâ dɔ́ḡ, à nde né bí tueé kwaá.

¹⁴ Á terreb mò cie sɔm keéh nde né kɔ́. Lòu sam, à ṅòr ṅweé nde né sònò mò, te à tueé ye bí.

¹⁵ Bí kɔ́ ye, ṅúlú Tele mò dɔ́ḡ né gi beè mò. Mè tueé né dé cí ye bí a, bò njií mé Cúcuí ṅagá tueé nde né bí dɔ́ḡ yuo gi ndeè né sònò mò ma.»

Yúlá-temé nde né vógó-temé ṅaá

¹⁶ Á den cuù, ye bó a: «Le aá maànjé bí mè ḡéné ndé cú, te jomo sâ maànjé bí ḡene cu ye mè.»

¹⁷ Á yeé tueé aá bó mân, bò mbòn seèn déi duóm lètenè bɔ̀n tueé beleè ndɔ, ye: «Dé sâ tueé né kei, mé à ye béh a: le aá maànjé béh nyí ḡéné ndé cú, te jomo sâ maànjé béh

ḡene cu ye nyí wa? Mé à ye: lòu sam, nyí ṅaá nde cu aá ké yoòr Tele nyí doô ndɔ wa?»

¹⁸ Bó den cuù ye: «Sâ tueé né gèh le aá maànjé dé heè? Dé mé à gwaán né tueé sâ, béh bú ṅwé kòmò ṅwéh.»

¹⁹ Yeésò ṅweé kɔ ndɔ, ye bó gwaán né mé nyí bieé njií, à tueé njií baá-re ye bó a: «Mè la ye bí a: le aá maànjé bí mè ḡéné ndé cú, te jomo sâ maànjé bí ḡene cu ye mè. Mè yeé tueé mân, bí bò njèh lètenè bìi hèn bie kuú den né teèn wa?

²⁰ «Mè né tueé ye bí a, dé bìi bí nde né yueé; *wónḡ dé seèn samé seér nde né lòu. Temé nde né bí lè ṅwerré; mé njéh mene yúlá-temé bìi nde cu né vógó-temé ṅaá seér.

²¹ Mɔ ma déi nde aá huaán ṅar, né yeé bú ménâ yulá; sâ lòu sam, à muno njií lom né núr nyeèr felè seèn. Mɔ huaán baá ká cie, à nde cu né núr nyeèr hèllè nyen njií. Nde né felè vógó-temé ḡuna seèn mé à la ṅar kwaá naâ doô.

²² Nde ménâ mé bí ndɔ; kènê bí né mé yúlá-temé. Mé njéh mene, mɔ mè ndeè ḡene cu aá bí, temé bìi nde né lòu vógó seér; nuaré déi ndeè bí vógó-temé sâ beè lùàgà sòm ndé cú.

²³ «Lòu sâ, njèh dɔ́ḡ den nde né njolò bìi ṅagásé, bí mè lòu bíé só ndé cú. Mè né tueé ye bí a, bò njií mé bí dua né mé yilí mò dɔ́ḡ, Tele mò nde né bí haá gií.

²⁴ ṅweéh, wa hèn bí née njeré déi mé yilí mò dùà ṅwéeh ye wa? Bí dùduaà, bí nde né kwa, sâ te temé bìi sagár gi ye lè.»

*Yeésò yógó baá *wónḡ*

²⁵ «Mè bí njèh hèn dɔ́ḡ tueé keéh gi yeé te kàne te kàne. Cu déi ndeè né waâ, mè bí njèh te kàne sì kéh ndé cú, mè tueé ṅagá seér nde aá bí felè Tele mò lòu.

²⁶ Te lòu sâ bí bò njèh mé Tele mò bie njií lom aá mé yilí mò; mè bú felè bìi lòu bòn só ndé cú ndɔ.

²⁷ Á né gi bí mé feh seèn gwaán. Lòu sam, bí né mè gwaán, bí né

temé yoòr mò kwaá njií, ye mè lé yuoó naâ beè seèn.

²⁸ Né bòn, mè lé yuoó naâ ké te vulúu beè Tele mò, mè suagà ká te wónḡ. Kènê, mè kwaá lo cu nde aá wónḡ, mè nde cu ké yoòr Tele mò.»

²⁹ À yeé tueé gi aá mân, bò mbòn seèn ye bú a: «Kè-re sâ nɔ, kènê wò tueé ḡaré njií lom aá juar, wò kàn sili só cú.

³⁰ Kènê béh kɔ gi aá kèn, ye wò né gi njèh dɔ́ṅ kɔ́, wò jògò naá gi njèh bieé beèh ḡweé, te béh nde ye bieé den. Béh temé yoòr yeè hèn kwaá njií né dé cí, ye wò lé yuoó naâ ké beè Cànḡ.»

³¹ Yeésò deèn ndɔ, ye bó a: «Bí baá ye gwaán sâ nɔ.

³² Mè tueé bí: cu baá ndeê, hèn baá gi cí. Cu mé bí nde gi né teèn durá ḡellé, waà baá; nùà kàn nde né gwò seèn dula yilá, mè le mé huún. Mé njéh mene, ndóg, mè mé huún sam: béh Tele mò né kɔ́!

³³ Mè né bí mân toò tueé kwaá, ye te bí mban nde gi yoòr mò, temé die bí lè. Mè tueé bí, dé ká te wónḡ bí nde né mé gèr kwaré. Mé njéh mene, bí siè lòm temé tég, mè yɔ́gó gi aá wónḡ kèn!»

17

Yeésò né Cànḡ felè bò mbòn seèn dua

¹ Yeésò yeé tueé gi aá mân, à ke njií ké te vulúu ndɔ, ye Tele a: «Tele mò, cu wulu baá kèn. Sòm kèn be terrèb Ḥuna yeè bèsonè, te Ḥuna yeè sòm njií be terrèb yeè ter ndɔ.

² Ḥgweéh wò lé terreè felè bò nùà dɔ́ṅ haá gi naâ beè seèn wa? Wò lé naâ tueé ye bú a, há yònḡ tètàgà mé bòó mé wò haá kwaá né beè seèn.

³ Mɔ bó kɔ baá wò, Cànḡ jéjêg, bó kɔ cu Yeésò *Nùà Cònḡ mé wò lé naâ tema njií, sâ né yònḡ tètàgà sâ.

⁴ Tele mò, mè feh gi aá bò nùàr ká doó be terrèb yeè kèn, mè bòó gi aá seé mé wò lé tueé naâ mè ndɔ.

⁵ Sâ kènê Tele mò, kwá mè den yila cu te dene koò mò ké yoòr yeè doò; lo naâ bèh denè mò, sâ wónḡ nées dùòm ḡgwéeh ye.

⁶ «Mè feh keéh gi aá wò mé bòó mé wò lé yilá kwaá naâ beè mò ká lè wónḡ kèn, kènê bó né gi wò kɔ́. Bó lé naâ bò dé yeè, wò lé bó haá kwaá naâ beè mò, bó jolo kɔ gi aá ḡòr yeè kèn.

⁷ Kènê bó né gi kɔ́ ye bò njií mé né ká beè mò dɔ́ṅ né gi dé yeè; wò lé haá naâ mè kɔ́.

⁸ Lòu sam, bò ḡòr mé wò lé ye mè a ndé bó tueé dɔ́ṅ, mè bó tueé gi aá kèn, bó gwaán gi aá ndɔ. Bó ḡene kɔ gi aá kènê ye, mé gècèn mene, mè lé yuoó naâ ké beè yeè, bó né temé teèn kwaá njií, ye wò lé temà naâ mè kɔ́ ndɔ.

⁹ «Mè tétég dua né wò felè bò sâ bò, Tele mò. Mè bò *wónḡ bò júé ḡgwéh, mè dua lom né wò felè bòó mé wò lé haá naâ mè hèn, bó né dé bòòn bò nùàr yeè.

¹⁰ Bò njií mé né gi dé mò dɔ́ṅ né dé yeè; bò dé yeè né gi bò dé mò ndɔ; terreè mò cie ḡené yuo kelà né yoòr bòòn.

¹¹ «Kènê mè dé mò ká lè wónḡ sam cuú, mè nde cu nde aá ké yoòr yeè; dé bòòn, bó nées ká te wónḡ ye. Cànḡ ḡagâ Tele mò, kúru bílí kwá bó ka yeè mé terreè yeè mé wò lé haá naâ mè doò; kúru bílí bó, te bó ḡa bílí gi cén, faá bélò né cén nɔ.

¹² Cu mé béh bó lé naâ kɔ́, mè lé kúru nyegé naâ bó kɔ́. Lé naâ mé terreè yeè mé wò lé haá naâ mè, cén déi lètenè bòòn lèr lè ḡgwéh ndɔ. Gi lom né ka nuaá mé sé naá kaà dé seèn leér sâ, te yuo faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànḡ nɔ.

¹³ Kènê mè baá ké yoòr yeè ndeê, mè ká te wónḡ mân tueé den cu nées ye te bó den dé bòòn mé vógó-temé faá mè nɔ, te temé bòòn gùm dɔ́ṅ sagár gi lè ndɔ.

¹⁴ «Mè tueé gi aá bó ḡòr yeè kèn. Wónḡ né bó bunó ndɔ. Lòu sam, wónḡ

ye bó bô nùàr nyî sam, faá mè nùà wôn sam ndo.

¹⁵ Mè túé ṅgwéh ye wò a, yílá sòm bó ká te wónṅe yilà; mè tueé seér né ye wò a, kúrú nyégé bó, te táhòrò bó kè mà cú.

¹⁶ Bó dé bòn bô wón bô sam, faá mè nùà wôn sam doo no.

¹⁷ *Sènè ṅagá kwá lòm bó mé gècèn yeè bèsónè; gècèn yeè sâ né ṅgòr yeè.

¹⁸ Mè tema njií né bó wón dónṅ, faá wò lé tema njií naâ mè ká te wónṅe ndo no.

¹⁹ Mè wò gùm mò hèn *semé haá kuú né felè bòn, te bó den lom *senésé dé kèi cèn.

²⁰ «Mè wò felè bòn dùà lòm cú, Tele mò; mè dua cu né wò felè bô mé ṅgweé nde né ṅgòr yeè sònò bòn, bó kwaá njií temé yoòr mò ndo.

²¹ Mè ye wò a, te bó dónṅ bilí ṅa lom cén, bó den ndeè yoòr beèh, faá wò né yoòr mò, mè né yoòr yeè no. Te bó nyogó bilí bècénè, wónṅ ko ye wò lé tema njií naâ mè kó.

²² Mè jogo njií né bó ter, faá wò né mè jogó njií no; te bó ṅa cén faá bélò né cén hèn no:

²³ mè né yoòr bòn, wò né yoòr mò, sâ te bó te yuo nyegé cén bagasé mân, te bô wónṅ bô ṅene môn, bó ko ye wò lé tema njií naâ mè kó, wò gwaán né bó faá wò gwaán né mè ndo ma.

²⁴ «Tele mò, wò lé bó haá kwaá naâ beè mò, mè né gwaán ye béh bó nde den ké bèh denè mò kó, te bó ṅene ko be terrèb mò teèn. Wò mè gwaán né mé temé cén, wò lo mè terre ko haá naâ ké yoòr yeè sâ wónṅ nées dùòm ṅgwéeh ye.

²⁵ «Tele mò, kè nji kán, wò mé be gècèn yeè mene, wónṅ wò ṅéné kó ṅgwéh, mè ko cegé né wò kó; bô hèn bô né ṅené kó ye wò lé tema njií naâ mè kó.

²⁶ Mè feh gi aá bó yilí yeè kèn; mè nde cu née bó yilí yeè ménâ feh den ye, te gèh gwaán mé wò né mè

gwaán doo den lètenè bòn, te mè den lè bòn môn ndo.»

18

Bèh Yeésò sieè
(Matíò 26:47-56; Mârk 14:43-50;
Lúk 22:47-53)

¹ Yeésò yeé tueé gi aá mân, à weh bô mbòn seèn ndo, bó bó sela yuo kela nòmò Kiderôn kèb yágà. Sâ yí jomo nòmò sâ lé naâ ṅueèh soṅò déi. Yeésò bó bô mbòn seèn lé yila ndeè naâ teèn.

² Sâ Júdàs sàrnýé né gi bèh sâ kó ndo. Lòu sam, Yeésò bó bô mbòn seèn lé naâ beèh teèn bilí ndeé.

³ Lou sâ Júdàs kem sie bòn bô sóji beè; bó bó nde yí teèn. Bô *ṅgàn sèmè dé kokoô bó bô *Farisièn som haá cu bú bô sóji dé bòn ndo, bó bó kem nde ké teèn mé gwaga beè-beè, bó né mé we beè-beè ndo.

⁴ Sâ Yeésò ko gi aá njií mé nde né felè seèn kelá ndo. À yeé ṅene aá ménâ, à go ṅa yuo kelà ká toò bòn juar ndo, ye bó a: «Bí fón yeè nèi wa?»

⁵ Bó ye bú a: «Béh fón né Yeésò nùà Najarêt.» Ye bó a: «Mè hèn.» Sâ bó bô Júdàs sàrnýé né gi doo sâ dónṅ njebá den.

⁶ Te Yeésò yeé nde tueé njií ye bó a, nyí hèn mân, bó kem cu cu gè jomo mágu mágu, bó né doo jogó dielè ndeé.

⁷ À den cuù, ye bó a: «Bí ye bí fón yeè nèi á?» Bó ye bú a: «Béh fón né Yeésò nùà Najarêt.»

⁸ Ye bó a: «ṅgweéh mè ye bí a, mè hèn wa? Mò hèn bí fón den né mè, sâ bí kwá ló bô hèn bô cu cu dé bòn lo.»

⁹ Ko seèn bô ka mân jéjég, te yuo ye faá à la tueé naâ ye Tele seèn a: bô nuaá mé à lé haá kwaá gi naâ beè nyí dónṅ, nyí cén déi teèn lèr ló ṅgwéh ma.

¹⁰ Sâ Simôn Pièr naâ mé bôu beè, à sua soòm ndo, à mvur tena si njií nuaré déi tie gaá doo. Lé naâ nùà seè ṅgàn sèmè déi kó. Yilí nùà hèllè lé naâ Malkùs.

11 Yeésò yeé ṅene aá môn, à yíin Piêr, ye bú a: «Yí nǐ cú bòu yeé lè kórè ñóṅ. Wò né munó ye ṅàb gèr mé Tele mò haá né mè doô, mè bú wèh ṅúé ndé ṅgwéh wa?»

*Yeésò ké toò *Hána*

12 Bò bòn sǒjì bó bò kwaá-taâb bòn mé bò sǒjì dé bò Jûf doṅ kem sue gi Yeésò yoòr, bó sie kaga bú ndo.

13 Bó jògò bú weh nǐi logô ké lo Hána. Né gùnà Kayíf mé né *ṅàṅ sèmè dé koò te nyèma bú sâ koó.

14 Sâ Kayíf lé feéh naâ bò Jûf koó, ye bó a: «Huom kela né dé mé nùà cén kuú seér te sòn bò mbeí doṅ koó.»

Piêr yila njó yaṅ

(Matíô 26:69-70; Mârk 14:66-68; Lûk 22:55-57)

15 Simôn Piêr bô mbòn cén déi yuo bele Yeésò ndo. Mbòn dé sâ, ṅàṅ Càn dé koò lé naâ bú dé seèn koó nyegé; yeé baá ménâ, à wa dé seèn ké teèn, à yila bele Yeésò ké lè bògò ṅàṅ sèmè sâ.

16 Piêr njebá le dé seèn ké tütúlu bògò. Te mbòn dé mé ṅàṅ sèmè dé koò né bú koó doô yeé cu cuù, tueé nyegé baá ma mé njebá tena né te hin doô, à yíi keéh ye Piêr.

17 Ma mé njebá tena né te hin hèllè deèn ndo, ye Piêr a: «Wò hèn, wò mbòn nùà hèn sam wa?» Piêr ye bú a: «Ndóg, mè sam!»

18 Sâ dùlù baá dolé ndo, bò seé bò bó bò sǒjì la naâ we cie fuú kwaá, bó né njebá ṅuagá den. Piêr yeé ṅene aá ménâ, à njebá nde kwarè bòn we ṅuagá ndo.

*Yeésò ké toò *ṅàṅ sèmè dé koò*

(Matíô 26:59-66; Mârk 14:55-64; Lûk 22:66-71)

19 Yeé baá mân, ṅàṅ sèmè dé koò duóm Yeésò bò njèh felè bò mbòn seèn bieê, à né bú felè bò njèh feéh seèn bieé ndo.

20 Yeésò ye bú a: «Mè bò nùà njèh doṅ tueé nǐi yeé ké ter; mè feh den

yeé te *gwà sòu, bò déi te *gwà Càn koò; bò Jûf né yeé teèn bilí ndeé; mè njeré déi lòu túé lèr bèh.

21 Wò mè ménâ bie né dé kei wa? Bíe nǐ mé bǒó mé lé naá gi ṅweé, bó nde né wò tueé, bó né gi koó.»

22 Yeésò yeé baá mé bú mân tueé nǐi, sǒjì déi naâ kwarè seèn, bó bú, ye bú a: «Wò mé ṅàṅ sèmè dé koò mân tueé den né dé kei wa?»

23 Yeésò deèn ndo, ye bú a: «Mò mè tueé né ve, fèh kéh mè bèh veèn mò sâ. Á, mò mè tueé yíi né teèn, wò mè bó né dé kei wa?»

24 Jomo sâ *Hána ye bó há nǐ bú mé Kayíf ndo. Bó weh nǐi baá-re bú ké toò Kayíf, ṅàṅ sèmè dé koò, sâ à née te yuí ye.

Yáṅ njó Piêr dé jomò

(Matíô 26:71-75; Mârk 14:69-72; Lûk 22:58-62)

25 Sâ Simôn Piêr née ka dé seèn cu sâ we ṅuagá den ye. Bó bie nǐi ye bú a: «Wò hèn, wò mbòn nùà hèn sam á?» Piêr cam cu, ye bó a: «Ndóg, mè mbòn seèn sam.»

26 Sâ nùà seé *ṅàṅ sèmè dé koò cén déi né doó sâ, à né nùà nuaá mé Piêr la ko tené soóm naâ bú tie doô; à ye Piêr a: «ṅgwéh mè la ké ṅueh ṅenè naâ bí bú wa?»

27 Mé njéh mene, Piêr cam cu. À yeé baá ménâ cam, kwaá cèn tuaga lo bú teèn ndo.

*Yeésò ké toò *Pilátò*

(Matíô 27:1-2, 11-14; Mârk 15:1-5; Lûk 23:1-5)

28 Cieé yeé ṅaga baá, bó weh Yeésò ké toò Kayíf, bó nǐi bú ké lo ṅómnà Pilátò. Wa ké teèn, bò Jûf dé bòn ké lè bògò yílá ṅgwéh, ye te sóu bòn bó lóro cú, bó yieé kwa yáb *Páskà.

29 Pilátò lé ṅenè naâ cí, te à yuo kela ye ké cie yoòr bòn, ye bó a: «Bí nùà hèn sie né mé ṅei wa?»

30 Bó ye bú a: «Mò sé la nùà veèn ná ṅwêh, béh sé bú ká toò yeé sié nǐ ná ṅwêh.»

³¹ Pilátò ye bó a: «Sâ mo né mân, bí wèh yùò mé bú weèh, bí nde tena ju felè seèn mé feh bìi faá *sòú bìi tueé yeé sâ.» Bò Jûf ye bú a: «Ndóg, béh dé beèh mé terreb nùàr wulá sam.»

³² Hên doón boó gi né, te yuo faá Yeésò lé tueé naâ no; sâ gèh cio mé à nde né kuú, à lé naá gi jògò tueé kwaá.

³³ Yeé baá mân, Pilátò yila nde cu gè jomo ndo, à yilá njií Yeésò, ye bú a: «Mgbè bò Jûf né wò wa?»

³⁴ Yeésò ye bú a: «Wò mân munó né koó, wa bó tueé né wò lòu wa?»

³⁵ Pilátò ye bú a: «Wò ñene mè né nùà Jûf wa? Bòó mé bí bó né mé tàbè cên, mé bò ñgàŋ sèmè dé kokoò teèn mene la sie waà naâ mé wò koó. Wò boó naâ kei wa?»

³⁶ Yeésò ye bú a: «Bèh Mgbè ceèr mò dé ká te wóŋe sam. Mo bògò Mgbè mò sé la né dé ká lè wóŋe, bò seé bò mò sé naâ taáb lieé, te mè beè bò Jûf yilá cú. Mè tueé wò: bèh Mgbè ceèr mò dé ká te wóŋe sam.»

³⁷ Pilátò ye bú a: «Á sâ, wò né mgbè mà?» Ye Pilátò a: «Wò tueé né tueé, mè né Mgbè. Mè lé ká te wóŋe ndeè naâ ceér gècên tueé ñagá. Bó lé mè ñaár naâ dé cî. Nuaá mé né nùà gècên doón né gi dé seèn sòn mò ñgweé.»

³⁸ Pilátò ye bú a: «Gècên sâ né kei wa?»

Pilátò yeé bie gi aá bú mân, à yuo kela cuú ká cie, à nde ké yoòr bò Jûf, ye bó a: «Njií mé béh nde né nùà hên teèn sie, mè dé mò ñéné ñgwéh.»

³⁹ Dé tòu bìi, faá bèh jomò no, mè nde né bele. Né yeé cu doón, mo Páskà nde aá feí, mè né yeé bí nùà gwà cibì cén déi yi njií. Sâ bí gwàn ñgwéh ye mè a, yi njií bí mgbè bò Jûf hên wa?»

⁴⁰ Bó ye bú a: «Hê ceè, té bú yì! Yì sér béh Barabâs!» Á sâ, Barabâs hèllè lé naá seèr nùà wulá-feèh ndo.

19

Saân lètenè *Pilátò mé bò *ñgàŋ

18:32 18:32 Jâŋ 3:14; 12:32

sèmè

(Matíò 27:15-31; Mârk 15:6-20; Lûk 23:13-25)

¹ Yeé baá môn, Pilátò ye bó wèh yùò mé Yeésò weèh, bó nde tegé bú núr.

² Bò sóji nde foón wellê bò ñùàgà, bó beéh faá tàmm no, bó sulí kwaá bú felè, bó ye né tàmm mgbè ma. Bó weh su kwaá bú cògò belè jùm mân yoòr faá cògò mgbè ndo.

³ Bó né ká yoòr seèn coó ndeè, bó né bú mbaàn gbèg haá, bó ye bú a: «Siè ñgób, Mgbè bò Jûf!» Bó né bú teèn bolé yií ndo.

⁴ Pilátò yuo kela cuú déi, ye cili nùàr a: «Bí ñgwé: mè nde cuú né bí nùà hên ká cie weh haá njií, te bí ñene ko teèn, ye mè dé mò kwòm mé béh nde né bú teèn sie ñéné ñgwéh gùm doón ma.»

⁵ Yeésò yuo kelà ndo; à né ka mé tàmm ñùñùàgà doò felè ménâ den den, à né mé cògò belè jùm doò yoòr ndo. Pilátò ye bó a: «À baá hên!»

⁶ Te bò ñgàŋ sèmè dé kokoò mé bò sóji boòn yeé nde ñene njií bú mân, bó bom su lom mé sòn cên doón, ye: «Fágá ní lòm bú te tou dé fagá! Fágá wulá lòm bú fagá!» Pilátò ye bó a: «Bí ndé wèh fágá ká bú mé feh bìi; mè dé mò kwòm nùà hên sieé ñéné ñgwéh gùm doón.»

⁷ Bò Jûf ye bú a: «Béh né mé sóu teèn; ko à kuú faá sóu beèh tueé nê no: à lé tueé naâ dé kei ye nyí né Njuna Càŋ wa?»

⁸ Te Pilátò yeé nde ñgweé cu dé sâ mân, veéh sie ñeí cu bú dé sieè.

⁹ À yila nde cu ké lè bògò, ye Yeésò a: «Wò yuoò he wa?» Mé ñjéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ñgwéh.

¹⁰ À den cuú, ye Yeésò a: «Wò mè sòn kòmò ñgwéh wa? Wò kó ñgwéh ye mè né mé terreb teèn wa? Mo mè ye yi njií wò, bó nde né wò yi; mo mè ye bó fágá wò fagà, bó nde né wò ter fagá njií ndo.»

¹¹ Yeésò ye bú a: «Mo Càŋ sé wò terreb felè mò há ná ñgwéh, wò sé

mé ndògò terrèb déi felè mò teèn ná ṅgwèh ndò. Mò né mân, sâ nuaá mé sie haá njií naâ mè beè yeè, veèn dé seèn maga kela né kòó.»

12 Yeé baá môn, Pilátò lege lom aá ye te nyí yi njií bú yiì. Njèh cén, bò Jûf né lom ké ter tueé logó njií, ye bú a: «Mò wò yi njií nùà hèn, sâ wò mbeí mgbè *Sesâr sam. ṅgweéh wò né kòó, nuaá mé ti felè seèn lobo né mé be seèn doón, né yeé nùà bònò Sesâr wa?»

13 Te Pilátò yeé nde ṅgweé njií aá dé sâ mân, à ye bó ndé sòm kéh nji Yeésò ká cie; à nde den nde bèh ju tenâ. Bèh sâ bó te kwaá né bò taá mbembalé mân doó; bó yilá né bèh sâ: Gàbátà, te ju *hebreéh.

14 Lé naâ lòu nàṅ* Páskà; sâ lou dilí baá. Pilátò tueé njií baá-re mé bò Jûf ndò, ye bó a: «Mgbè biì sâ!»

15 Bó yeé nde ṅene ménâ, bó tueé njií ké ter ye: «Wúwulà! Wúwulà! Fágá ní bú te toú!» Pilátò ye bó a: «Mè te toú fágá ní mgbè biì wa?» Bò ṅàṅ sèmè dé kokoò ye bú a: «Mgbè beèh gi lom né Sesâr.»

16 Yeé baá môn, Pilátò haá njií bó Yeésò, te bó nde bú fágá sâ. Bó cab sie bú ndò, bó yuo mé bú.

Bèh Yeésò fagâ

(*Matíô 27:32-44; Mârk 15:21-32; Lûk 23:26-43*)

17 Yeésò jògò sie toú mé bó nde né bú teèn fágá ndò, bó bó nde mé njéh ké bèh mé bó yilá né: Geba feèh. Te ju *hebreéh né Gólgótà.

18 Wa ké teèn, bò sójì faga njií Yeésò te toú ndò. Bó faga kwaá cu bò nuaré déi kwarè seèn fà, dé kàn te toú seène, cén déi kèb déi, cén déi kèb déi ndò, Yeésò lètenè.

19 Pilátò ye, bó nyàgà fágá kwá njeré déi teèn; bó nyagá kwaá baá-re teèn ye: «Yeésò nùà Najarèt, Mgbè bò Jûf.»

20 Bò Jûf kókoó mbaá jané ṅene gi môn. Lòu sam, bèh mé bó lé fagà naâ Yeésò teèn sâ, lé naâ kwarè

lò; bó lé nyagá naâ njií sâ mé ju hebreéh, ju latèn, mé ju greèk.

21 Bò *ṅàṅ sèmè dé kokoò yeé ṅene aá ménâ, bó ye Pilátò a: «Té bú mgbè bò Jûf nyàgà kwá; nyàgà sér ye: nùà hèn ye nyí né mgbè bò Jûf ma.»

22 Pilátò ye bó a: njií mé nyí nyagá baá, nyagá gi aá kèn.

23 Bò sójì yeé faga som aá Yeésò, bó weh bò cògò seèn, bó geé bèh nèà, sójì dé kàn weh cén. À lé naâ mé cògò suù déi teèn, bó bú lòu sâ ṅgwéh, bó dé sâ colo né lòu.

24 Bò sójì yila lètenè bònò tueé kuú ye: «Béh té bú lòu siè ṅèrrè sòm, béh vú sér mé bèi, te nùà cén yieé weh lòu.» Sâ doón bók gi né te yuo faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càṅe nò, ye:

«Bó geé weh gi aá cògò mò lètenè bònò,

bó vu yieé weh cu cògò mò déi mé bèi ndò.»

Hèn né njií mé bò sójì lé bók naâ.

25 Sâ mèi Yeésò bò bei mé Marí veèh Kelopàs, bò Marí Magdalâ né ké kwarè toú fagâ doó njebá den.

26 Yeésò ke njií meí ndò, à ṅene njií mbòn dé mé temé seèn doón né gi yoòr seèn doó yí kwarè meí, ye meí a: «Ma, ṅuna yeè baá sâ.»

27 À tueé njií mé mbòn doó ndò, ye bú a: «Meí yeè sâ ndò.» Sâ baá bèh mé mbòn doó weh kwaá njií baá bú yoòr teèn.

Cio Yeésò

(*Matíô 27:45-56; Mârk 15:33-41; Lûk 23:44-49*)

28 Kènè Yeésò yeé ke, njèh doón mboón aá faá bèh ménâ, à tueé te yuo faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càṅe nò, ye: «Mè baá mé nyúá.»

29 Sâ soò mbè tané déi né kwarè sâ ndò. Bò sójì déi yeé ṅene aá ménâ, bó weh fùlù, bó yiì njií te mbè tané doó, bó feéh kwaá te tapè, bó tíim cie njií bú ké sònò.

* 19:14 19:14 Né cieé mé kwéh né cieé koò. 19:24 19:24 Ps. 22:18 19:28 19:28 Ps. 69:21; 22:15

³⁰ À yeé naga ke aá, ye: «Jegé baá!» À doóm njií feh doó, à kuú yuo ndo.

Sóji déi sie logó Yeésò kwar mé gwaga

³¹ Loú sâ lé naâ nàŋ† cieé sóú; sóú sâ lé naâ cieé koô dé gècên. Bò *Jûf lé gwàn ná ŋgwéh mé bó né cieé koô yieé, bò nùàr né ké te toú loú cieé koô sóú den. Yeé baá ménâ, bó nde bie ye *Pilátò a: «Kwá bó nde kwalé sòm bò nùà ké te toú fagâ doô gule, te bó mvualé sòm bó mvualè.»

³² Pilátò yeé gwaán aá, bò sóji nde ké teèn ndo. Bó jògò kwalé sòm logó ŋgeéh nùà toò jògò mé bó faga kwaá naâ kwarè Yeésò doô, bó kwalé sòm dé mbeí ndo.

³³ Bó yeé nde aá dé Yeésò kwalé, bó ŋene à kuú aá, bó dé seèn kwálé cú.

³⁴ Mé njéh mene, sóji cén déi lé naâ gwaga weh, à sie logó bú kwar mé njéh. À yeé sie logó aá, húóm bô nòmò kwaré yuo kelà teèn ndo.

³⁵ Hên tueé den né nuaá mé lé naâ giú bò njií sâ mé njolo ŋené, né ka nág faá bèh sâ no. Nùà hên né kóó ye nyí tueé lom né gècên; à tueé né bí ménâ te bí kwaá njií temé teèn, ye né lom môn ndo.

³⁶ Hên doón bók gi né te yuo faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe no, ye: «Bó bú dé seèn kuú déi yoòr siè kwá nyí ndé ŋgwéh.»

³⁷ Beré déi né cu te mvù Càŋe nyagá den ndo, ye: «Nuaá mé bó lé sie logó naâ kwar doô, bó nde né bú bilí ke.»

Bèh Yeésò furú
(*Matíò 27:57-61; Mârk 15:42-47; Lûk 23:50-56*)

³⁸ Jomo sâ Josêf nùà Arimatê déi nde Pilátò komó Yeésò dua. Josêf sâ lé naâ mbòn Yeésò cén déi ndo. Njéh cén, à lé leér go beéh dé seèn lòù, à né bò Jûf veéh. À yeé dua baá ménâ,

Pilátò gwaán. Josêf nde jògo weh baá-re komó doô, à nde mé njéh.

³⁹ Nikòdêm, nuaá mé lé nab ndee naâ ké yoòr Yeésò cibíteèn doô, waá kwa Josêf ndo. À waá dé seèn mé bò toú lèh‡ beè ba déi, nde njéh kílo yulà tagár mân, bó boré hualé né bò toú ŋgwóbè mé bò toú múmù déi.

⁴⁰ À yeé waá baá, bô Josêf bilí baá-re nùà fà, bó weh cògò wulésé mân, bó waga nyegé komó Yeésò mé njéh, bó né bò lèh sâ teèn waá njií, faá bò Jûf waá yeé no. Mo bó nde aá nùàr furú, bó waá yeé ménâ.

⁴¹ Sâ ké bèh mé bó lé fagà naâ Yeésò teèn sâ, ŋueèh sógò déi lé naâ teèn. Sà feésé mân lé naâ ké ŋueèh sâ ndo, bó lé née nuaré déi teèn furú logó ŋgwéeh ye.

⁴² Nueèh sâ né bèh dìdì mân. Bó yeé ke, cibí nde aá yilí, *Páskà bò Jûf nde aá bó mé njéh beè kwa loó, bó nde jògo furú njií Yeésò teèn.

20

Bò mbòn ké te sà
(*Matíò 28:1-8; Mârk 16:1-8; Lûk 24:1-12*)

¹ Yeé baá mé sóndè toò cieé, Marí Magdalâ komo nde ké te sàa ndo. À wa, sâ taá mé bó lé colo kwaá naâ sònòbò doô ŋgeré nde aá gè jomo.

² À ŋar cu cuú ká jomo mé doò, à nde kwa Simôn Piêr bô mbòn dé mé temé Yeésò né lom yeé yoòr seèn doô, ye bó a: «Bó mé komó Fehtoò beèh sòm nde aá kèn, ké te sà sam cuú. Béh kó cú bèh mé bó kwaá né teèn.»

³ Piêr bô mbòn doô nde ké te sà ndo;

⁴ bó dula nde den ka teter ménâ, te wa ké toò déi dula kela keéh ye mbeí; dé sâ wa logó ké te sà kóó mé Piêr.

⁵ À wa ké teèn, à geér ke njií gè dòù, à ŋene njií bò cògò wuwulê doô

† 19:31 19:31 Né cieé mé kwéh né cieé koô. 19:36 19:36 Ex. 12:46; Nomb. 9:12; Ps. 34:20 19:37 19:37 Zach. 12:10; Vuú 1:7 19:39 19:39 Jâŋ 3:1-2 ‡ 19:39 19:39 Bó bò lèh sâ yilá né “myrrhe” mé “aloès”.

né doó gurú den, à gè teèn yílá ndé ṅgwéh.

⁶ Simôn Piêr dula waà jomo, à yila kela nde lom dé seèn gè dòu dé yilá, à wa, à ke bò cògò wuwulê doô baá gi doó den den,

⁷ mé mbán cògò dé mé bó lé vuob kwaá naâ Yeésò sònò doô mene. Sâ dé sâ né dé seèn hiín keéh den.

⁸ Jomo sâ mbòṅ dé mé la dula wa logó naâ ké te sà kóó doô, yila bele ye bú. À yeé ṅene aá ménâ, à kwaá njií ye temé teèn, ye Yeésò komo yuo aá kèn.

⁹ Sâ bò mbòṅ lé nées boòn mvù Càn ṅgwé kòmò ṅgwéh ndo, ye Yeésò nde cu né lè cio komo yuo.

¹⁰ Jomo sâ bò mbòṅ fà doô cu cu ké lo boòn.

Yeésò ṅené yuo kelà toò Marí Magdalâ

(Matíô 28:9-10; Mârk 16:9-11)

¹¹ Marí né ka dé seèn ká cie sònò sâ yueé den, à né yueé, á né gè dòu gimé ke njií.

¹² À yeé ke, bò cili Càn déi fà, mé cògò wuwulê mân yoòr, né gè dòu den den; déi ké felè, déi ké gulè bèh mé komó Yeésò la cer deén naâ teèn doô.

¹³ Bò cili Càn doô bie njií ye bú a: «Dé vèh, wò yueé né kei wa?» Ye bú a: «Bó jògò weh aá Fehtoò mò, mè kó ṅgwéh bèh mé bó kwaá njií né bú teèn.»

¹⁴ À yeé tueé sòm aá mân, à bele seér, à ṅene njií Yeésò ndo, sâ Yeésò baá doó sâ njebá den; njèh cén, Marí ṅéné kó cú ye né bú.

¹⁵ Yeésò bie njií cu ye bú a: «Dé vèh, wò yueé né kei wa? Wò fòón yeé nèi ndo wa?» Ma doô ye merré déi né nùà ṅueèh, à tueé njií mé bú ndo, ye bú a: «Dé koô, mo wò jògò sòm naâ bú kóó, fèh mè bèh sâ teèn, te mè nde jògò weh bú.»

¹⁶ Yeésò ye bú a: «Marí.» À bele seér, à ke njií bú ndo, ye bú a: «Rabúni!» Mé ju *hebreèh sâ tueé né ye: Njí ndêb.

¹⁷ Yeésò ye bú a: «Té mè siè ló; mè nées ké yoòr Tele mò ṅá ṅgwéh ye. Ndé júée bò nùàr mò a: mè ṅaá nde aá ké yoòr Tele mò mé né Tele bií ndo ma, ké yoòr Càn mò mé né Càn bií ndo ma.»

¹⁸ Marí Magdalâ nde lom baá-re bò mbòṅ ménâ tueé, ye bú a: «Mè ṅene aá Fehtoò beèh mé njolo!» Jomo sâ à tueé bele bó njií mé à tueé naâ bú ndo.

Yeésò ṅené yuo kelà toò bò mbòṅ seèn

(Matíô 28:16-20; Mârk 16:14-18; Lúk 24:36-49)

¹⁹ Né cu ka loú sóndè cèn sâ liyili mân, sâ bò mbòṅ né te gwà déi bilí den, bó ferá né hin lòu, bó né bò Jûf veéh. Bó yeé baá gwò den den, Yeésò ṅené yuo kelà lètenè boòn ndo, ye bò a: «Dolê a, dèn mé bí!»

²⁰ À yeé tueé sòm aá dé sâ, à feh keéh bó be mé kwar seèn ndo. Bò mbòṅ yeé nde ṅene njií cu Fehtoò boòn mân, njií ye bó a, sàmè kú lòm mé vógó-temé lòu.

²¹ À den cuù, ye bú a: «Dolê a, dèn mé bí! Mè tema né bí faá Tele mò lé temà naâ mè no.»

²² À yeé tueé gi aá ménâ, à fam njií bó cúcuí yoòr, ye bú a: «Bí wèh Cúcuí ṅagâ.

²³ Bòó mé bí nde né veèn boòn doó kulú njií, Càn nde né bó mé njéh kulú sòm gií. Mo bí veèn boòn doó kulú ní ṅgwéh, Càn bó mé njéh kulú sòm ndé ṅgwéh ndo.»

Yeésò bô Tomâs

²⁴ Sâ cu mé Yeésò la waà naâ doô, cén déi lètenè bò mbòṅ la doó ná ṅgwéh. Naâ Tomâs mé bó yilá né Huaán feèh doô.

²⁵ Bò mbòṅ déi yeé baá tueé ye bú a: béh la naâ Fehtoò beèh ṅené mân, à saán seér cu lòu, ye bú a: «Mo mè bú mé bàn kusà beè ṅéné ṅgwéh, mè mé be kèrà ṅéné ṅgwéh, mè bú kwar kèrà ṅéné ṅgwéh ndo, sâ mè temé teèn kwá ní ndé ṅgwéh.»

26 Sónde cén yeé kela baá, bò mbòŋ seèn baá cu ké gwò bilí den. Mé lòu sâ Tomâs baá teèn. Bó ferá cu né ka hin lòu ndo. Bó yeé ke, Yeésò ñené yuo kela cuù aá lètenè bòn, ye bó a: «Dólé a, dèn mé bí!»

27 À tueé njií mé Tomâs ndo, ye bú a: «Kè mà nji nyògò beè yeè ká toò, kè be mò sâ hèn; kè mà kè kwar mò sâ hèn ndo. Kwá ló saân yeè doò ménâ, gwàn lòm dé gwaân!»

28 Tomâs ye bú a: «Fehtoò mò, wò né Càn mò!»

29 Yeésò ye bú a: «Ŋgweéh wò yeé ñene aá mè, wò baá ye gwaân mà. Mè tueé wò, bòó mé kwaá njií keéh né temé yoòr mò dé kwaá, mé née mè ñené ñgwéeh ye, bò sâ bò nde né samé.»

Kwòm mvù hèn

30 Sâ Yeésò lé naá cuù bò fém déi toò bò mbòŋ seèn bóó ndo; lé naá loóm ñgún. Bò sâ bò te mvù hèn nyàgà yuò kélá ñgwéh lòu.

31 Te mvù hèn nyagá den lom né bò hèn bò, te bí kwaá njií temé teèn, ye *Nùà Còŋ né Yeésò, Njuna Càn né bú ndo; mɔ bí né temé ménâ kwaá njií, te bí kwa ye yòŋ te yilí seèn ndo.

21

Bò mbòŋ déi téhbeh bô Yeésò

1 Yeé cer weh aá, Yeésò nde ñené yuo kela cuù toò bò mbòŋ seèn; lé naá ké sòn tub Tiberiâde.*

2 Sâ Simòŋ Piêr bô Tomâs mé bó yilá né Huaán feèh doò né kóó. Bó bò Natanaêl nùà Kánà ké Galilê, mé bò ñuna Jebedê, bó bò mbòŋ Yeésò fà déi né kóó ndo.

3 Simòŋ Piêr ye bó a: nyí nde aá bèh ndoór vuú ma. Bó ye bú a: «Béh bí nde nde né kóó.» Bó yuo doóŋ, bó nde yila kòm ndo. Njèh cén, bó nde koró ñaga kuú mé ndoór dé lòu.

4 Cieé yeé baá kò ñagá, Yeésò ñené yuo kelà yí sòn nòmò; mé njéh mene bò mbòŋ ñené kó ñgwéh ye né bú.

5 À tueé njií mé bó ndo, ye bó a: «Bí naâ ñgò sie kwa wa, bò ndà?» Bó ye bú a: «Béh njeré déi siè kwa ñgwéh gùm doóŋ.»

6 Ye bó a: «Bí vú nji sér ndoór sâ kwarè kòòm, kèb be gaâ mân, te bí sie kwa bó teèn.» Bó vu njií môn ndo. Bó yeé tulu, dé tuluù sam cuú; sâ ñgò yuú kela né lè lòu.

7 Mbòŋ dé mé temé Yeésò né gi yeé yoòr seèn doò, ye Piêr a: «Né Fehtoò beèh.»

Te Simòŋ Piêr yeé nde ñgweé njií, ye né Fehtoò bòn mân, à weh su njií lom cògò yoòr, à die lobo yila dùà. Sâ, à la naâ kèb déi luŋturu.

8 Bò mbeí tulu nde mé ndoór ñgò déi doò yí te kome ndo; sâ le aá njéh métà yuú, te wa yí sòn ñgòm.

9 Bó wa yí teèn, bó suaga die doò, bó ñene we né ñgie den, ñgò né tuar, mé breéd teèn.

10 Yeésò ye bó a: «Bí wèh ndé mé ñgò mé bí la sieé naâ sâ kèb déi teèn.»

11 Simòŋ Piêr ñaá yila te kome, à tulu kwaá njií ndoór ñgò déi doò ká cie ndo: ñgò né lom bò ñgò kokoò, kokoò mân. Ñgò sâ doóŋ lé naá yuú mé yulà tîn cùòb tagár. Bó né mene kókoó, mé njéh mene, ndoór doò beré déi téné nyi ñgwéh.

12 Yeésò ye bó a: «Bí ndé yáb yíé.» Mbòŋ dé mé nde cu né bieé nyi, ye bú a: né wò neí wa, lé teèn ná cù. Nùà kàn lé baá giù lè seèn kóó ye né Nùà Dueè.

13 Yeésò njebá nde yí teèn, weh breéd doò, haá njií bó; à haá bó ñgò doò ndo.

14 Hèn baá dé mbeí tagâr mé Yeésò yeé komo yuo aá te cio, à ñené yuo kela cuù toò bò mbòŋ seèn teèn.

Yeésò bô Piêr

15 Bó yeé yieé gi aá, Yeésò ye Simòŋ Piêr a: «Simòŋ, ñuna Jâŋ, wò gwaân kela né mè kóó mé bò hèn bò wa?» Simòŋ ye bú a: «Né môn Fehtoò mò, wò né gi kóó, ye mè né

* 21:1 21:1 Né yilí tub Galilê déi. 21:3 21:3 Lúk 5:5 21:6 21:6 Lúk 5:6

nyí gwaán.» Yeésò ye bú a: «Kó nyégé bò huaán mbieè mò bagasé»

16 À den cuù, ye bú a: «Simôn, ñunà Jân, wò né mè gwaán wa?» Simôn ye bú a: «Né môn Fehtoò mò, wò né gi kóó, ye mè né nyí gwaán.» Yeésò ye bú a: «Kè nyégé bò mbieè mò bagasé.»

17 À den cuù dé mbei tagâr, ye bú a: «Simôn, ñunà Jân, wò né mè gwaán wa?» Piêr gwaán mierré seér aá mé dé mbei tagâr hên lòù, ye bú a: «Fehtoò mò, hên njèh doón seèn kó gi né wò, wò yeè kó gi né kpôg, ye mè né nyí gwaán!» Yeésò ye bú a: «Kó nyégé bò mbieè mò bagasé.»

18 Jomo sâ, ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, cu mé wò lé naâ ndà, wò lé tene cam beéh mé be yeè, wò né bèh mé wò né gwaán keéh ndeé ndò. Mò wò ndeè kulí baá kèn, wò sòm njií nde aá mbagá ter lòù, nuaré déi cam kwaá wò beè; à derré njií wò bèh mé wò kóó gwàn ndé ñgwéh, wò nde seér teèn.»

19 Sâ Yeésò ménâ tueé kwaá né bú gèh cio mé à ndeè nde né kuú, te terreb Càñ ñené yuo kelà cie teèn. Jomo sâ à ye bú a: «Bèlè mè ndò!»

Yeésò bò mbòñ yíé-temé seèn

20 Piêr yeé ke njií njolo jomo boòn, à ñene mbòñ dé mé temé Yeésò né gi yoòr seèn doô baá ndeè. Sâ né ka mbòñ dé mé lé geér ndeè naâ yoòr Yeésò, cu mé bó lé naâ yáb yieé doô; à lé bieè naâ Yeésò kóó, ye bú a: Fehtoò mò, neì sar nde né wò kóó?

21 Piêr yeé ñene aá bú ménâ, à bie njií ndò, ye Yeésò a: «Á, dé mbòñ hên nò, Fehtoò mò, kei kwa nde né bú dé seèn kóó?»

22 Yeésò ye bú a: «Mò mè gwaán mene ye bú a, dèn lè làn, kó mè ndeè cuù baá, dé sâ yulá né wò he wa? Bèlè lòm dé yeè mè!»

23 Njàgà hèllè ñgulí ka nde seér baá-re lètenè bò mbeí hiín mbaá, ye: mbòñ dé sâ dé seèn kú ndé cú. Á sâ, Yeésò lé túé ná ñgwéh ye Piêr

a: mbòñ sâ dé seèn kú ndé cú. À lé tueé seér naâ ye bú a: mò nyí gwaán mene ye bú a, dèn lè làn, kó nyí ndeè cuù baá, dé sâ yulá né wò he wa?

24 Né mbòñ bú sâ tueé né bò njií mé lé kelà naâ sâ kóó, à nyagá kwaá gi aá bó ter ndò. Béh kó né ye, à tueé lom né njèh gècên.

Bèh ceré

25 Bò njií mé Yeésò lé boó gi naâ née cu kókoó mbaá ye. Mò bó sé ye bó nyagá kwaá gi te mvù cécéné cécéné doón, mè tueé bí, mvù sé naâ wón doón beè yuú berré sie.

Seé bò mbòn̄ tebé

Ndeb̄ Yeésò felè Cúcuí Nágâ

¹ Tele mò Teofil,

lè mvù mò dé toò jògò mè lé naá dógòtì seé Yeésò, mé bò njèh feèh seèn dój̄n teèn tueé, yuoô ké bèh duóm̄,

²⁻³ nde wa lè cieé mé à lé ñaá cuù naá ké te vulúu teèn. Cu mé à lé naá ká lè wój̄e, à lé naá kuú, à komo yuo cu. Jomo sâ à ñené yuo kelà toò bò mbòn̄ tebé mé à lé naá balé kwaá. Te cieé yulà nèà à né toò bòn̄ mé bèh hihiné ñené yuo kelá bele, te bó kò nyegé bagasé ye nyí baá cu làn̄. À né bó ndéb̄ mé terreb̄ Cúcuí Nágâ leéb̄, à né bó felè *Lò Càn̄ se.

⁴ Cieé déi bó bó yeé baá yáb̄ yieé, à ye bó a: «Bí tée Jerusalem yùò ye. Bí kelà dèn Cúcuí Nágâ mé Tele mò lé tueé kwaá naá bí sâ. Mè lé bí tueé den naá cí ndò.

⁵ Bí kóó ye, Jân̄ lé bò nùàr kou ná mé nòmò. Cieé màgà ndé cú, mè kou seér nde né bí mé Cúcuí Nágâ.»

Te vulúu ñaá ndeé

⁶ Bó bó yeé baá cu bècénè, bó ye bú a: «Fehtoò beèh, hèn baá cieé mé wò bój̄ nde né te béh bò *Iserálà den cu mé feh beèh teèn wa?»

⁷ Yeésò ye bó a: «Dé sâ ju bìi sam, né ju Tele mò; né mene cieé, né mene cu, dój̄n né gi beè Tele mò.

⁸ Dé bìi, Cúcuí Nágâ ndeé né ter suagâ, kema bí, te bí kwa ye terreb̄, bí nde tueé den sòn̄ mò. Bí sòn̄ mò tueé duóm̄ nde né ká Jerusalem, bí tueé nde mé njéh̄ kukwarè te tàbè Judé dój̄n, bí né te tàbè *Samarí tueé, bí túé ndé mé njéh̄ bèh mé tàbè bò vulú né teèn kwaré dój̄n ndò.»

⁹ À yeé tueé gi aá, à yuo komo ñaá ter ndò. Bó né bú ke, à né nyueé

ndeé. Nde nde, bègè ka leér weh bú njolò bòn̄.

¹⁰ Bó né ké ter ke den. Bò nuaré déi fà kar yuo kelà kwarè bòn̄ mé cògò wuwulê yoòr,

¹¹ bó né sòn̄ tueé ye: «Bí bò Galilé bò, bí ké te vulúu njebá ke den né dé kei? Yeésò mé né ké te vulúu njolò bìi komo ñaá hèn, suaga cuù nde né lou sâ, nág faá à la naá njolò bìi ñaá nò.»

Nuaré déi sòn̄ Júdàs

¹² Jomo sâ bò mbòn̄ tebé suaga yila cu ké Jerusalem ndò. Yuoô ké te tòr mé bó yilá né tòr Olivie sâ nde ké ló, bój̄ né njèh kilómètà cén.

¹³ Bó wa ké ló, bó ñaá kela nde ké gwò te jèh gwà dé ké teèr, bó yila nde cu ké mí bèh dene bòn̄. Lé naá bò Pièr mé Jân̄ mé Jâk bò André; Filíp bò Tomâs; Bartelemî bò Matíô; Jâk ñunà Alfê mé Simôn̄ nuaá mé gwàn bèh dé nùà kìn ñaá bó, mé Júdàs ñunà Jâk.

¹⁴ Bó bò véh déi, mé Marí meì Yeésò mé bò òm̄ Yeésò lé naá kóó, bó né Càn̄ cu dój̄n dua, bó bú dua lom mé sòn̄ cèn dój̄n.

¹⁵ Mé cieé déi lè gwèn sâ, Pièr komo wuo ter lètenè bò Yeésò bò. Bó bój̄ né njèh nùàr yuii mé ndetoón. Ye bó a:

¹⁶ «Bí ñgwé bò nùàr mò! Kò njií mé né te mvù Càn̄ felè Júdàs nyagá den dój̄n sé naá kaà mân mboón, te yuo faá Cúcuí Nágâ lé naá sòn̄ *Davíd tueé kwaá nò. À lé Yeésò cie jògò kwaá naá kóó, te bó nde ye bú mân sie.

¹⁷ Á sâ, Júdàs lé naá te bòn̄ beèh ndò, à lé naá gií mé seé seèn teèn.

¹⁸ (Mé njéh̄ mene, à lé Yeésò go sòóm̄ naá kóó, à nde ñueèh mé kàgàlòn̄ hèllè ñge. Yeé baá méná, à die doóm̄ seér ké teèn ndò, komò seèn velé, lèi ñellé sue cie.

19 Bò Jerusalem bò ngweé laré ménâ bèh doón, bó yilá kwaá baá-re ñueèh hèllè: Hakeldamà. Mé ju boòn sâ tueé né ye: né ñueèh húòm.)

20 Sâ né gi lè mvù bené *Davíd nyagá den ye:

Gwà seèn a, lè lòu;

Nuaré déi a, té ké teèn cèr.

Déi né cu nyagá den ndo ye:

Nuaré déi a, dèn sér cú lè sòn dene seèn kóó.»

21-22 Pièr den cuù ye bó a: «Sâ kò nuaré déi ndeè, à yila kwa béh, te à den sòn Júdàs, à né bò nùàr sòn Fehtoò beèh tueé nyegé ye bó a, Fehtoò beèh baá cu mé njolo ma. Kò né nuaá mé béh bó yon yeé jomo Yeésò Fehtoò beèh kóó ndo, yuoò bèh mé Jân lé kou náâ bú nòmò, nde wa lòu mé à lé komo ñaá naâ ké ter teèn. Kò nùà sâ né gi doón kóó gií, sâ ye.»

23 Pièr yeé tueé gi aá, bó sie kwaá baá-re nùàr fà. Déi lé naâ Joséf; bó bú yilá cu né Barsabàs; yilí seèn déi né cu Jústùs. Bó sie kwaá cu Matiàs ndo.

24 Jomo sâ bó dua Càñ teèn, ye bú a: «Fehtoò beèh, wò ñene kò né temé bò nùàr doón kóó; lètenè bò fà bò hèn, fèh sòm béh nuaá mé wò balé kwaá naâ mé be yeè,

25 te nùà sâ ña cu nùà tebé yeè, à weh seér cu seé Júdàs kóó. Lòu sam, Júdàs bèh séná seèn nde aá kèn.»

26 Bó yeé dua sòm aá Càñ, bó vu bèi felè bò fà bò sâ; bèi sie Matiàs, bó weh sagá yíi bú felè bò mbòn tebé dé yulà cùòb cén doò.

2

*Cieé *Pàntèkôt*

1 Cieé Pàntèkôt waà, sâ bò Yeésò bò né gi bècènè ménâ bilí den.

2 Bó yeé ngweé, bèmè baá ké ter te vulúu faá fu tarê nò ngulí; waà, gwaán tulu yila kweh gwò yoòr boòn, yuú gwà déi.

3 Bó ñene leba né teèn faá leba weè nò tená yuo bele, né bó yoòr cécénè cécénè labé ndeé.

4 Cúcuí Ñagâ samé yila bó lè ndo, bó yila leba juù hihiné tueé faá Cúcuí Ñagâ ye bó a, tútueè nò.

5 Sâ bò *Jûf mé né Càñ dula yuoò baá lò nùàr wón doón, bó baá gi lòu sâ ké Jerusalem.

6 Bèmè yeé baá ngulí, bò nùàr kem bilí ndo. Lò dé kàn mé dé kàn yeé ngweé, bò Yeésò bò baá mé ju boòn tueé, hiím yogó bó,

7 feh ñellé gi bó ter. Bó deèn ndo ye: «Ñgweéh bòó mé né ju beèh tueé hèn né gi bò Galilê bò wa?

8 Kèkènè! Bóó né naàn mé bó né ju beèh mé lò hihiné tueé, lò dé kàn mé dé kàn né ngweé wa?

9 Lò Pártà, lò Mèdià, mé Elám, lò Mèsòpòtamí, lò Judé mé lò Kapadòs, lò Pôn mé tàbè Asià,

10 lò Frijî mé Pamfilí, tàbè Ejipto mé kòb tàbè Libí dé ké kwarè Sirèn; bòó mé yuoò Ròm,

11 bò déi né bò huaán Jûf, bò déi ña né bò Jûf lòu; bò Kreetà bò mé bò Arâb mene; doón nùà kàn né bó mé ju seèn sònò ngweé, bó tueé den né be seé Càñ.»

12 Yeé baá ménâ, hiím yogó bó, feh ñellé gi bó ter, bó den cuù lètenè boòn ye: «Kèkènè dé sâ ye naàn?»

13 Bò nuaré déi haá seér cu bò mbòn tebé gbég ye, ngweéh bó sela tugó den né mbè mà.

Njèh tueé dé Pièr

14 Pièr yeé ngweé aá ménâ, à komo wuo ter mé bò mbòn tebé yulà cùòb cén mene, à logó njií ké ter, ye bò nùàr a: «Bí bò huaán *Jûf, mé bò kìn ká Jerusalem doón, bí félá nyégé bagasé, bí kóó ye,

15 bò nùà hèn mbè faá bí tueé né nò selà ngwéh. Bí ñené ngwéh ye nées maánjògò ye wa?

16 Mboón seér né njií mé Joël *sòn-Càñ lé naâ tueé kwaá ye:

17 Càn ye: lè cieé cèrè-jomò nyí ndeé
né Cúcuí nyí

yoòr bò nùàr dɔŋ faám njií.

Bò huaán bìi dé sɪ̄b mé bò dé vèh
nde né bò sòn-Càn bò ñaá gií;

bò mbò bìi nde né njèh lè vuú mé
njolo lòu ñené;

vuú nde né bò kuúm kulu ndo.

18 Jue nyí Càn, lòu sâ nyí nde né
Cúcuí nyí

yoòr bò seê bò nyí faám njií bele,

te bò dé sɪ̄b, mé bò dé vèh mene ña
gi

bò sòn-Càn bò.

19 Lòu sâ nyí nde né bò fém ké te
vulúu

mé ká doó mene boó;

húóm nde né kwaár, we nde né
bogó, ju nde né jeré;

20 lou nde né cibí ñaá seér, weéh bo
faá húóm nɔ,

te cieé dé Fehtoò bìi ndeè wa nyegé
ye.

Lòu sâ né cieé *sùsùm.

21 Nyí tueé bí, nuaá mé né Nùà Dueè
dua dɔŋ

nde né yili yuo.»

22 Pièr den cuù ye bó a: «Bí bò
*Iserála bò, bí féla nyégé bagasé!
Càn lé naá terreb Yeésò nùà Najarèt
lètenè bìi feh keéh, à né bú fém
hihiné beè haá kwaá, à né ciè hihiné
mé bú boó. Né ka faá bí né gi kɔ́ nɔ.

23 Mé njéh mene, bí nde kela nùà
hèllè beè bò nùàr mbaá, bí jɔgɔ yií.
Sâ Càn lé naá gií mé kàgà-ndòn seèn
nyegé kwaá ndo, ye te yuo ménâ.
Yeé baá ménâ, bí ye bò vevenè bò
a, wúlá bú wulà, bó fagá njií bú ter
ndo.

24 Càn mé ñgeér sam. À yeé kuú
aá, Càn komo sɔm cu bú lè núr
ciò. Lòu sam, cio sé bú siè kòmò
ná ñgwèh.

25 Né ka nág faá *Davíd lé naá gií
felè seèn tueé nɔ, ye:

Cu dɔŋ nyí né Fehtoò nyí toò nyí
ñené den,

à né te be gaá nyí te nyí ndèrrè cú.

26 Temé nyí lè sagár né dé cì;

nyí ñgòr tueé samé né dé cì ndo.

Nyí né mene yuaásé, nyí kuú nde né
mé ndèm beè.

27 Nyí kɔ né ye wò sé yeè càn nyí te
ndugo bò càn

sì ló ndé ñgwéh;

wò sé yeè gwàn ndé ñgwéh ye nùàr
nyí a, fò lè ndo.

28 Wò lé naá gií nyí ceér yòŋ njolò
feh kwaá.

Ké kwarè yeè nyí nde né mé vógó-
temé mene
samé kuú.»

29 Pièr den cuù ye bó a: «Bò nùàr
mò, kènê mè kwa baá terreb, mè
nde né bí njèh felè tele beèh Davíd
tueé ñagá: à lo naá kuú, bó furú bú,
sà seèn née ká lètenè beèh ye.

30 À lé naá *sòn-Càn, à lé naá gií kɔ́
ye Càn lé naá jege ye nyí a: lètenè
bò ndùté ndùtù nyí dɔŋ, huaán dèi
ndeè nde né teèn yuo, à den te kɔgɔ
nyí ma.

31 Sâ tueé né ye Davíd lo naá gií kɔ́,
te ndeè ye ká jomo boó den. À lé
môn tueé kuú naá ye *Nùà Còŋ nde
né lè cio komo yuo, wa Càn ndeè
bú lètenè bò komò sì ló ndé ñgwéh,
komó seèn ndeè lòu fò ndé ñgwéh
ndo ma.

32 «Mè tueé bí: Yeésò mé bí lé naá
te toú fagá njií doò, Càn lè cio hèn
komo sɔm né bú. À baá cu làn, béh
bò nùàr seèn dɔŋ, béh lé naá gií bú
mé njolo ñené, béh né sòn seèn.

33 À ñaá nde aá ké te be gaá Càn,
à kwa baá Cúcuí ñagá beè Tele seèn
faá Tele seèn lé naá tueé kwaá nɔ.
À ká yoòr beèh hèn fam njií den
né Cúcuí ñagá sâ. Bí ká yoòr beèh
ñene né cí, bí sònò beèh ñgweé né
cí ndo.

34 «Dé *Davíd, à lé ké te vulúu ñá
ná ñgwèh, à lé tueé naá lòu ye:

Nùà Dueè ye Nùà Koò nyí a:

Dèn ndé ká te be gaá nyí;

35 kɔ nyí komó silí njií gi aá bò bònò
bò yeè doó,

wò dobo keéh bó gulè.»

³⁶ Piêr den cuù ye bó a: «Bí bò huaán *Iserálà bò lé Yeésò faga wulà naâ kóó. Mè né tueé ye bí a ndo ye, kènê Càn bú felè njèh doón sie kwaá né Nùà dueè; *Nùà Càn né bú.»

³⁷ Bò nùàr yeé nde ngweé njií mân, càn tené bó lè. Bó ye bò Piêr a: «Á hên, béh kènê boó nde aá naàn, bò nùàr beèh?»

³⁸ Piêr ye bó a: «Bí kwéh sér temé biì. Nùà kàn a, ndê, bó kou bú mé yilí Yeésò *Kristò, te Càn kulu som bú veèn yoòr. Bí nde né Cúcuí Naga beè seèn kwa.»

³⁹ Lòu sam, à lé naá giì tueé kwaá, ye né dé biì, dé bò nuna biì, mé bò jomo bò mene. Nuaá mé Tele beèh Càn Dueè né bú yoòr seèn yilá njií doón, né dé seèn.»

⁴⁰ Piêr tueé sagá cu baá-re bó ngòr mé nde né bó beè sie teèn ngún, à né bó teèn soó yí, ye bó a: «Bí gè mé ceér bò dúagá-tie bò noón, te bí yilí yuo.»

⁴¹ Bò nùàr kókoó mbaá gwaán gi ngòr Piêr, bó kou bó. Lòu sâ, bò nùàr sagá yila cu felè bò Yeésò bò nde njèh kám tagár.

⁴² Bò mbòn tebé né bó ngòr Càn feh, bó né temé teèn kwaá njií, bó bò mbeí né meh, bó né yáb bècénè yieé bilí, bó né Càn bècénè dua bilí ndo.

Dene bò Yeésò bò

⁴³ Veéh waà bò nùàr yoòr. Bó nene bò mbòn tebé né bò fém hihiné boó bele. Bó né bò ciè kókoó mbaá nené ndo.

⁴⁴ Bò Yeésò bò doón lé naá loôm mé sòn cên, njèh boòn doón lé bilí den beéh ndaságá ndo.

⁴⁵ Bó né bò nweèh mé bò njèh feh hihiné go bele, bó né bècénè kwaá bilí, bó geé haá bòó mé njèh beè sam teèn.

⁴⁶ Cieé doón, bó né lè *gwà Càn koó bilí ndeé, bó né yáb bècénè ké gwò boòn yieé bilí ndo, bó né teèn mé temé cén samé,

⁴⁷ bó né Càn teèn seèn, bó né nùàr doón yoòr yilá gií ndo. Fehtoò beèh né be teèn kwaá; bòó mé baá yilí yuo, cieé doón à né bó lè mògò bò nùàr seèn sagá yí.

3

Dèbbè nùà gule kuù déi

¹ Cieé déi, cu Càn duaà, mé lou lòn tagár yeé waà baá, Piêr bô Jân nde ké *gwà Càn koó.

² Bó yeé nde aá gwò yilá, bó nene nùà gule kuù déi né tütùlù den den, à né kwarè hin cén déi, bó hin sâ yilá né: Hin nyàgàm. Nùà beèn hèllè lé mé njèh yuoó naâ lè. Cieé doón bó né yeé bú ké tütùlù gwà Càn jógó kwaá njií, te à dua beh kàgàlòn beè bò nùàr.

³ Á yeé nene Piêr bô Jân nde aá gwò yilá, à dua bó njèh ndo.

⁴ Piêr bô Jân ke njií bú, bó né bú ke njege, Piêr ye bú a: «Kè nji béh.»

⁵ Nùà hèllè ke njií bó ndo, ye te nyí kwa ke njeré déi beè boòn.

⁶ Piêr ye bú a: «Mè mé kàgàlòn beè sam. Njií mé né beè mò, mé haá seér nde né wò cí. Mé yilí Yeésò *Kristò Nùà Najarèt wùò ter, gègò.»

⁷ Á yeé tueé gi aá mân, à sie som bú ter mé be gaâ ndo. Doó sâ, bò gule mé bò kógó gulè seèn yila gi cu.

⁸ À lo wuo ter kpar, à njebá mé be seèn, à go mé be seèn ndo. Bó bò mbòn tebé bilí yila nde gwà Càn mé gule cên, à né go, à né ter loó ñaá, à né Càn seèn.

⁹ Bò nùàr gwà doón yeé ke, à baá seér ter mé be seèn go, à né Càn seèn den,

¹⁰ bó nene ko gi ye né bú ndo, à njèh tütùlù gwà kwarè hin nyàgàm dua den yeé kóó. Veéh yila bó lè, njií mé naâ nùà beèn hèllè boó, geí lo bó mbaá.

*Ngòr Piêr ké *gwà Càn koó*

¹¹ Nùà hèllè Piêr bô Jân kwá loó cú ndo. Bó bó nde lè kòn Salomòn; bó kòn sâ yilá né ménâ. Bò nùàr kem

nde gi ké teèn ndo. Feh né bó ter njellé.

¹² Piêr yeé ñene aá ménâ, à ye bó a: «Bí bò *Iserálà bò, njií hên bí ménâ geí né dé keí wa? Bóó né naàn mé bí béh ke njií né faá béh nùà hên bóó góó naâ mé terrebe dé beèh wa? Bí ye béh bú taré sóóm naâ mé ñágá-temé beèh nùà njèh wa?

¹³ Mè tueé bí, né Càṅ nùà njèh. Abrahâm lé naâ bú dua. Isâk bô Jakôb mé bò tele beèh dóṅ lé naá gií bú dua. À be terrebe seèn ter sóm njií né kóó, te terrebe Nùà seè seèn Yeésò ñené mé njéh. Ngweéh bí lé Yeésò beè bò kokoò bò jògò yíí naâ kóó wa? *Pilátò né mene tueé ye, nyí nde né bú yi njií, bí lé naâ beróṅ.

¹⁴ Bí lé ngòṅ naâ Nùà gècèn mé né ñagásé, bí ye Pilátò a: siè sér bú, à yi njií bí nuaá mé wula yeé feh ma.

¹⁵ Bí lé bóó naâ mân, bí wula sóm Nuaá mé yòṅ dóṅ né gi beè seèn. Mè tueé bí, Càṅ mé ñgeér sam. À yeé kuú baá, Càṅ komo sóm cu bú teèn, à baá cu làn, béh lé naâ bú mé njolo ñené, béh né sòn seèn.

¹⁶ Nùà beèn hên, bí né bú ñené, bí né gi bú kóó ndo. Bí kékòó ye, à taré yuo né mé yilí Yeésò. Né temé yoòr Yeésò kwaá njií taré sóm né bú kóó. Né njolò bií ndo.

¹⁷ «Bò nùà mò, mè né kóó ye, njií mé bí bò mgbè bií lé bóó gií naâ Yeésò dóṅ, bí lé bóó cugó naâ lòu.

¹⁸ Sâ beè Càṅ né seér njií mé à lé naá gií sònò bò sòn-seèn bò dóṅ tueé keéh ye: Huaán nyí *Nùà Còṅ nde né gèr ñené. Mè tueé bí, hên mboón né cí.

¹⁹ Kènê, bí kwéh sér á temé, bí bele ceér Càṅ, te Càṅ kulu sóm gi bí veèn yoòr.

²⁰ Mò bí bóó né mân, bí nde né dù beè Nùà Dueè kwa, bí kwa cu Nùà Còṅ mé à lé naâ bí sóm kwaá. Sâ jue né Yeésò.

²¹ À kènê né ké te vulúu ye. Kò ndeè baá lòu mé njèh dóṅ baá cu

dé feè ñaá seér, sâ ye. Bóó nde né faá Càṅ lo naá gií sònò bò sòn-seèn bò tueé kwaá ndo.

²² Músi lé naá gií tueé ñagá ye: Càṅ Dueè ndeè né bí sòn seèn déi faá nyí ndo tema njií; nde né nùàr bií déi ndo. Bí nde né sòn seèn dóṅ ngweé.

²³ Nuaá mé ñgeén sòn seèn, bó nde né bú lè bòn bò nùàr Càṅe kwogó sóm.»

²⁴ Piêr den cuú ye bó a: «Nàm mé béh né teèn hên, bò *sòn-Càṅ bò lé naá gií njèh teèn tueé, duóóm mé Samuel nde wa mé bò déi.

²⁵ Ndéb mé Càṅ lé tueé lòò naâ sònò bò sòn seèn bò dóṅ, né gi dé bií. Bí né mé ngòṅ yoòr, faá Càṅ lé naâ mé bò tele bií kò ndo. À lé ye Abrahâm a: nyí gèh nùàr *wón dóṅ kulú keéh gi nde né mé nduté ndútú seèn ma.

²⁶ Yeé baá ménâ, Càṅ tema njií Nùà seè seèn ndo, à bú tema njií logô mé bí, ye te nyí kulu bí, te nùà kàn kwobé leba seèn, à veèn bó cú.»

4

*Piêr bô Jân ké te *mbàgà juú*

¹ Piêr bô Jân yeé baá bò nùàr njèh ménâ tueé den, bò *ngàn sèmè mé nùà kò felè bò gó gwà Càṅ bò mé bò *Sadusiên

² furú waá, ye Piêr bô Jân la tueé ngòr Càṅ fí. Sâ Piêr bô Jân la naâ bò nùàr ngòr Càṅ feh den, ye bó a: Yeésò komo yuo aá lè cio kèn. Sâ tueé né ye, bò komó nde gi né ménâ komo yuo ndo ma.

³ Bó yeé waá baá, bó sie yíí Piêr bô Jân gwà cibì, bó cer ngogô teèn. Sâ baá liyilì.

⁴ Mé njéh mene, bò nùàr kókoó mbaá lé ngòr Càṅ ngweé nyegé gi aá kèn, bó gwaán gi aá ndo. Lòu sâ bò Yeésò bò dóṅ wa njèh kám tín.

⁵ Cieé yeé ñaga baá, bò ngàn sèmè dé kokoò mé bò kokoò bò déi bó bò *njií-sòu bilí gi ké Jerusalem.

6 *Hána ngàn sèmè dé koô lé naá teèn; Kayîf bô Jân mé Alesándà, mé bò nuaré déi lè mbàgà ngàn sèmè dé koô doón lé naá gi teèn.

7 Bó yeé bilí gi aá ménâ, bó sòm waà mé Piêr bô Jân ndo, bó dilí kwaá bó toò bòn, bó ye bó a: «Bí ménâ jég boó naá mé gèh terreb dé heè wa? Neì bí terreb sâ haá naá koó ndo wa?»

8 Piêr samé wuo ter mé Cúcuí Nágâ yoòr, ye bó a:

9 «Mo bí bò kokoô bò béh njèh bie né felè seé bagaà mé naá nùàr beèn hèn yili sòm,

10 sâ bí bòó mé né doó doón, bí ngwé. Huaán *Iserálà lò nùàr doón a, kóo ye, nuaá mé né toò bìi njebá den hèn, né yilí Yeésò *Kristò nùà Najarêt taré sòm né bú kóó. Bí lé naá Yeésò fagá njií, à kuú. Càn bú te ciò komo sòm cu aá kèn.

11 À kènê né faá taá mé ngòr Càn né felè seèn tueé no, ye:

Né taá mé bí bò mé-gwà bò lé naá ké jomo

komo si njií, taá dàn ña seér cu né kóó.»

12 Piêr den cuù, ye bó a: «Nùàr yili yuo lom nde né mé Yeésò. Ndóg, nuaré déi ká te wónje teèn sam mé nde né nùàr yili sòm. Gi cegé né bú.»

13 Piêr yeé tueé gi aá ménâ, bò kokoô bò hèllè ñene ko ye bò Piêr né ngòr tueé ngulí, wanóón bó né bò lòu bò mé njèh due kó ngwéh, bó sé la vèh ná ngwèh wa? Yeé baá ménâ, geí lo bó ndo. Bó ñene ko ye baá-re, ye né bò mbòn Yeésò ma.

14 Sâ nuaá mé lé taré yuoó naá doó né doó sâ njebá den; bó dé sâ njèh tueé sònò kwà cú.

15 Bó ye, mo né mân, sâ bó sòm kèh ngógò bò Piêr cie, bó sòm kèh bó lè gwà juù. Bó duóóm ká jomo lètenè bòn tueé

16 ye: «Béh boó nde né bò nùà hèn naàn wa? Ngweéh bò Jerusalem bò doón né gi kóó ye, fém felè nùà hèn

boó naá bó wa? Seèn naá gi bèsónè mbaá, bèh caàm sam cuú.

17 Njèh cén, mo béh ye te ngòr hèn toò ngulí ndé cú, ko béh pamé yiin seér bó lòu, béh ye bó a: Càn a bó bí saán feh cu nuaré déi yilí Yeésò hèllè.»

18 Bó yeé tueé gi aá ménâ, bó yilá njií cuù bó ndo, bó ye bó a: «Bí máb mé yilí Yeésò! Càn a bó bí feh cu nuaré déi njèh mé yilí seèn sâ.»

19 Piêr bô Jân deèn ye bó a: «Bí jògò téná ke ju hèn mé be bìi ye. Beè Càn dilí kela né dé heè? Béh dùlà bí wa, béh dula nde né Càn wa?

20 Dé beèh, njií mé béh lé naá gi ngweé, béh lé naá gi ñené, béh vu lo nde né naàn wa? Ndóg, boó mene naàn, béh tueé den nde né cí.»

21 Bò kokoô bò yeé ngweé aá ménâ, bó luóm ferré cu bò Piêr, te bó nde ye bó yi njií. Lòu sam, njií mé bó nde né bó gèr teèn feh kèh, bó lé kwà ná cú, bò nùàr ko lom aá Càn felè nùà beèn doó vra deèn.

22 Nuaá mé lé taré yuoó naá mé fém hèllè lé naá nyèma yulà nèa yogó kèh.

Càn duaà

23 Piêr bô Jân yeé yuo kelà baá, bó nde cu ké yoòr bò mbeí bòn, bó se bó njií mé bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò déi naá bó tueé gi ndo.

24 Bò mbeí yeé ngweé gi aá, bó bilí dua Càn, ye Càn a: «Nùà Dueè, wò lé vulú bô tàbè mé nòmò doón boó naá kóó; bò njèh teèn doón lé si kwaá gi naá wò ndo.

25 *Davíd tele beèh dé koó lo naá nùà seé yeè. Wò lo naá sònò seèn tueé kèh, te à nde ye mé terreb Cúcuí Nágâ tueé ye:

Lò nùàr doón gágà mé Càn môn saán njií né

dé kè wa?

Bó mbaá boó kuú né dé kè ndo wa?

26 Bò mgbè dé kokoô njebá wón kwaá gi aá taáb kèn.

Bò mgbè dé tetòr bilí gi aá ndo.

Bó doón taáb njobá njií gi né mé Càn Dueè bô Nuna seèn *Nùà Còñ.

27 Bó ka nág faá David lé naâ tueé ndo. Sâ *Heròde mé Pónsè Pilátò bó bô kin mé bô huaán *Iserála bô lé naâ lo hên bilí gií, bó né Yeésò Nùà Còñ gòñ. À né mene Nùà seê yeè dé ñagâ, bó né bú gòñ.

28 Doón bó gi né te mboón faá wò lé naá gií ké bèh duóm nyegé kwaá no.

29 «Tele beèh, ñgwé njií mé bô kokoò bô né béh luóm kán, bó ye, béh máb ló ñgòr yeè ménâ. Mò né mân, béh né wò dua, kè njií béh bô seê bô yeè njolo yoòr teèn, há béh terreb te béh tueé ñgòr yeè, béh vèh cú.

30 Kwá be teèn, te bô beén bô taré yuo bele mé yilí Yeésò Nùà seê yeè dé ñagâ, te bô fém mé bô ciè ñené yuo kela gií bèsonè ndo.»

31 Bó yeé dua som aá, gwà jilí. Bó doón, Cúcuí Ñagâ samé yila gi bó yoòr, bó yila baá-re ñgòr Càn mé terreb mene tueê, bó vèh cú.

Ndàságá lètenè bô Yeésò bô

32 Bô Yeésò bô lé naá loóm mé sòn cên, temé cên ndo. Nuaré déi lo ñjèh seèn hiín gè kwá bèh. Lètenè bòn ñjèh doón lé naá gií ndàságá.

33 Bô mbòn tebê ñgòr Càn njobá lom mé terreb, bó ye bô nùàr a, mé gècên mene, Yeésò Fehtoò beèh lé naâ te cio komo yuo ma. Húóm-temé Càn lé naá gií nùàr doón beè yaám sie ndo.

34 Njeré déi lé nuaré déi lètenè bòn sám ná ñgwêh. Bô déi lé beè naâ mé ñueèh, bô déi mé gwà, bó né go som bele, bó weh kàgàlòn sâ,

35 bó né beè bô mbòn tebê haá njií, te bó geé haá bô nùàr. Mò njeré déi né nùàr saám, bó haá bó teèn.

36 Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Joséf. Bô mbòn tebê bú yilá sagá cu né Bàrnàbâs; sâ tueé né ye, né dógò nùàr. Né bô huaán *Leví, à lé yuoó naâ ké Sìpre.

37 À né mé ñueèh teèn, à go som ñueèh sâ ndo, à kàgàlòn sâ haá njií beè bô mbòn tebê.

5

Ananià bô Safirà

1 Sâ nuaré déi lé naâ teèn ndo, yilí seèn né Ananià, dé veèh né Safirà. Bô veèh yeé nyogò aá sòn, à go som ñueèh bòn,

2 à kob leér kàgàlòn kèb déi, sâ veèh né kóó, à weh dé jomò, à haá njií beè bô mbòn tebê.

3 Pièr ye bú a: «Ananià, bó né naàn mé *Sátàn né wò lé yilá, wò bele Cúcuí Ñagâ wa? Mò sam, wò yeé go som aá ñueèh hèllè, wò kàgàlòn kèb déi kob leér né dé kei wa?

4 Ngweéh ñueèh hèllè lé jògò naâ dé yeè wa? Wò yeé go som aá, ñgwééh kàgàlòn sé né dé yeè ndo wa? Wò sâ goló caá né kei wa? Wò bele né Càn, wò nùàr bèlè lom ñgwéh.»

5-6 Ananià yeé ñgwéé aá ménâ, à komo die nde doó doón, à kuú. Bô mbò wuo ter, bó weh cògò, bó vuób bú, bó nde bú furú som. Nuaá mé lé ñgwéé naâ ñgòr hên doón, veéh bóó bú ñjèh.

7 Bó bóó teèn yòn loù tagár, veèh seèn yila kweèh ndo, à kó ñgwéh dé mé la naâ toò kelá.

8 Pièr ye bú a: «Túé mè mé gècên mene, ñgwééh kàgàlòn ñueèh mé bí lé goó naâ doò, gi lom né hên wa?»
Ye bú a: «Gi né ka sâ.»

9 Pièr ye bú a: «Bóó né naàn mé bí si yeè naâ sòn nyogó, bí fela Cúcuí Nùà Dueè sòn wa? Kè njií yí tütúlù yíé, yila cuù né bóó mé naâ si yeè furú weh, bó nde cu né wò furú.»

10 Tètèi sam à komo die nde doó toò Pièr, à kuú. Bô mbò yila kweèh, sâ à baá komó. Bó jògò cu bú, bó nde ké kwarè sií furú njií.

11 Bô nùàr te mbàgà Cànje hemé laré doón. Bèh mé bô nùàr ñgwéé ñgòr hên doón, dùlù su bó yoòr ndo.

Bò fém feh hihinê

¹² Bò mbòŋ tebé lé naâ bò fém mé ciè kókoó mbaá lètenè bò nùàr bɔ́ bele. Bò Yeésò bò lé bilí den beéh lè kòŋ Salomôn.

¹³ Nuaá mé née temé mé Yeésò kwá nǝ ngwéeh ye, lé yoòr bɔ́n mbembaá ndé wèh ná ngwèh, bó lé bó seén nǝ beéh lòu.

¹⁴ Cìlì nùàr né lom temé kweéh seér, bó né te bɔ́n bò Yeésò bò yilá ndéé, véh mene, siíb mene, né lom faá cí yaám ndéé.

¹⁵ Bó né mé bò beén bò ká cie jɔ́gɔ́ yuo kelâ, bò déi te ndagáa, bò déi te kèe, ye mɔ́ Piêr baá kelá, mɔ́ né mene cecemé seèn, te cor kema déi ma.

¹⁶ Bò nùàr kókoó mbaá lè lɔ́ hihinê kwarè Jerusalem lé naâ mé bò beén bò jɔ́gɔ́ ndéé. Dɔ́ŋ bó lé naá gi taré yuo; bɔ́ mé né mé tándulu yoòr taré yuo gi ndɔ́.

Bùnò

¹⁷ *Ngàŋ sèmè dé koò yeé ŋene aá ménâ, temé ŋaâ bú lè. Bòó mé né jomo seèn dɔ́ŋ, furu gi bó ménâ ndɔ́. Bò sâ bò lé naâ lètenè bò *Sadusiên. Temé yeé baá bó lè furú, bó tema nǝ nùàr, ye bó ndé bò mbòŋ tebé sie.

¹⁸ Bó nde bó gwà cibì dé koò sie yí ndɔ́.

¹⁹ Yeé baá lètenè cibì, cìlì Càn déi waá gulu som hin gwà cibì hèllè, som kééh bò mbòŋ cie, ye bó a:

²⁰ «Bí ndé dèn ké *gwà Càn koò, bí tueé né bò nùàr kùr yòŋ feê.»

²¹ Bò mbòŋ ngweé sòn seèn: yeé baá maánjògò bó komo nde ké gwà Càn koò ndɔ́, bó né njèh teèn feh den. Jomo sâ ngàŋ sèmè dé koò, mé bɔ́ mé né gi jomo seèn dɔ́ŋ, yilá bilí bò kokoò bò lètenè bò *Júf, te bó bilí *mbàgà juù.

Bó yeé baá gi doó dɔ́ŋ, bó tema nǝ baá-re ké gwà cibì, ye bó sòm ndé mé bò mbòŋ tebé ma.

²² Bò sóji yeé wa, gwà baá mvúâr, mbòŋ déi teèn sam cuú. Bó cu cuú, bó tueé bò kokoò bò ménâ,

²³ bó ye bó a: «Béh wa ké teèn, hin dɔ́ŋ né gi lílér ménâ. Nùà seé dé kàn né tütúlù ndɔ́. Béh yeé gulu hin, nuaré déi teèn sam.»

²⁴ Nùà koò felè bò gó gwà Càn mé bò ngàŋ sèmè dé kokoò yeé nde ngweé nǝ ménâ, feh ñellé bó ter, bó né lètenè bɔ́n bieé kuú, ye sâ naá gèh dé heè wa?

²⁵ Jomo sâ, nuaré déi kar waà ndɔ́, ye bó a: «Mɔ́ bí jue né bò nuaá mé bí lé sie yí naá gwà cibì doò, bó né bò nùàr njèh ké gwà Càn feh den.»

²⁶ Bó yeé nde ngweé nǝ ménâ, nùà koò felè bò gó gwà Càn doò wuo ter, à weh nde mé bò nùàr seèn ké teèn, te bó bó weh cu cuú mé bò mbòŋ hèllè. Wa ké teèn, bó njèh lòu bó ñàŋ cú ndɔ́, bó veéh lom aá ye, bò nùàr nde né bó mé taá tɔ́bé.

²⁷ Bó weh bó, bó bó cu cuú.

Bó yeé baá ké te mbàgà juù, *ngàŋ sèmè dé koò bie nǝ ye bò mbòŋ a:

²⁸ «Béh lé naá gi bí luóm ye bí a: máb ló njèh mé yilí nùà hèllè feéh ménâ. Bí hèn bɔ́ den cu né kei wa? Ngweéh ká Jerusalem lɔ́ dɔ́ŋ ka yɔŋ cu né njèh mé bí né feh sâ mà. Bí ye te bí luar kwa béh cio nùà hèllè yoòr wa?»

²⁹ Bò Piêr ye bú a: «Kɔ́ béh dula kela Càn mé bò nùàr.

³⁰ Mè tueé bí, ngweéh bí lé Yeésò faga wulâ naá kɔ́ wa? Càn mé lé naâ bò tele beéh léi jògò gam, komo som cu aá bú te cio,

³¹ à bú weh kwaá nǝ ké te be gaâ seèn; ké te kɔ́gɔ́ né bú, Yilí nùàr né lom bú ndɔ́, te haá bò huaán *Iserálâ bò terreb temé kweéh seér, te Càn kulu som gi bó veèn yoòr.

³² Bò nǝ sâ dɔ́ŋ lé bɔ́ deén naá njolò beéh, béh né bò sòn seèn; Cúcuí Ñagá né sòn seèn ndɔ́. Càn lé bú tema nǝ naá yoòr bɔ́ mé né tie ngweê.»

³³ Te bò kokoò bò hèllè yeé nde ngweé cu mân, temé ŋaá cuú bó lè, bó gwaán lom aá bò mbòŋ tebé bɔ́ wulâ.

34 Càn mé ngeér sam. Nùà *Farisiên déi naâ lètenè bò kokoô bò sâ teèn, yilí seèn né Gamaliêl, à né *nǝjǝ-sòu, bò nùàr doónǝ né gi bú veéh. Nùà sâ komo wuo ter, ye bó a: «Bí jògò sòm kéh nées bó cie ye.»

35 Jomo sâ, à tueé nǝjǝ mé mbàgà juù, ye bó a: «Bò huaán *Iserála, bí kè nyégé ká nǝjǝ mé bí nde né mé bò nùà hèn bòó bagasé, mè tueé bí.

36 Bí kwá seé bòn ndeè sòm fù mé beè seèn faá seé Teudás nǝ. Lòu sam, dàb nées sam mé Teudás lé naâ mé nùàr yuú nèà jomo kar waà, ye te nyí junó loó, wa nyí né nùà dueè ma. Ngweéh bó lé naâ bú wula sòm wa? À yeé kuú baá, ngweéh bò nùàr seèn lé naâ mbaá nǝllé le gií wa?

37 «Júdàs nùà Galilê lé naá cuù ménâ ndǝ. À lé naâ te cu nyàgà nùàre kar waà, à né lom bò nùàr kókoó mbaá soób, te bó nǝ gi bò nùàr seèn. Ngweéh bó lé naá cuù bú ménâ wulá sòm, bò nùàr seèn durá leér gi ndǝ wa?

38 Kènê, bí lògò sòm á be bìi yoòr bò nùàr hèn doónǝ, bí yí nǝjǝ bó. Bí kóó ye, mǝ bó ban né seé dé ká lè *wónǝ, nde né mé be seèn laga le.

39 Mǝ né dé Càn, sâ bí bòó kuú né mbaá, ndóg nǝllé kòmò ndé ngwéh. Sâ bí kè nyégé keè, mǝ sam bí bò Càn nde né taáb lieé líim.»

Mbàgà juù doónǝ gwaán gi ngòr Gamaliêl.

40 Bó yilá yíi cuù bò mbònǝ tebé, bó ye, dún bó núr. Bó yeé duún aá bó, bó luom ferré cu, ye bó a: «Càn a bó bí saán feh cu bò nùàr yilí Yeésò hèllè.» Jomo sâ bó yi nǝjǝ bó ndǝ.

41 Bò mbònǝ samé yuo seér te mbàgà juù mé vógó-temé mene, ye: «Béh naâ nùàr njolò Càn wulú. Béh gèr felè Yeésò nene né dé cǝ mà.»

42 Cieé doónǝ bó né njèh ké gwà Càn feh, bó né gùgwò feh bele ndǝ. Bó né bò nùàr Njàgà Bagaà se, ye *Nùà Còǝ né Yeésò.

6

Nùàr téhbeh mé nde né bò mbònǝ

tebé gam

1 Cu mé bò mbònǝ Yeésò yeé baá tetoò maga ndeé, bòó mé né ju greèk tueé, si togo ye bò mbònǝ mé né ju *hebreèh tueé né yeé yáb geé, bó né bò ma kù bònǝ seb ma.

2 Yeé baá ménâ, bò mbònǝ tebé yulá cùòb fà doò yilá bilí bò mbònǝ doónǝ, bó ye bó a: «Hèn, mǝ béh kwaá lo ngòr Càn, béh nde bèh yáb geé, né dilí wa?

3 Mǝ ye te huom, belà, bí bàlè sòm sér bò gècèn bò lètenè bìi, bò loò bò téhbeh mé Cúcuí Njàgà né yoòr bònǝ ngulí, te béh haá bó seé sâ.

4 Béh kǝ lom dé beèh Càn duaà, mé ngòr Càn tueé.»

5 Bò nùàr doó doónǝ gwaán laré ménâ ndǝ. Bó balé sòm baá-re Etièn, nùà mé Cúcuí Njàgà né bú yoòr ngulí, mé temé cén kwaá nǝjǝ lom né mé Yeésò; bó bò Filíp mé Prokòr bò Nikanòr mé Timòǝ mé Parmenâ mé Nikolâ nùà Antiòs; dé seèn à lé nǝà naâ *Júf lòu.

6 Bó yeé balé sòm aá bó, bó weh nǝjǝ bó ké toò bò mbònǝ tebé. Bò mbònǝ tebé dua Càn felè bònǝ, bó ba bó be felè ndǝ.

7 Ngòr Càn kǝ lom baá-re tetoò yaám ndeé deèn. Ké Jerusalem bò mbònǝ né tetoò maga ndeé. Bò *ngànǝ sèmè ngún kwaá nǝjǝ gi temé yoòr Yeésò.

Bèh Etièn sieè

8 Càn kulu Etièn ndǝ, à haá bú terreb. Etièn yila cu bò fém tetarè lètenè bò nùàr bòó beleè.

9 Bò Júf déi yeé nene aá ménâ, bó berónǝ. Bó né dé bònǝ lè *gwà sóu mé bó yilá yeé gwà bòó mé lé naâ kwer, mé kènê baá mé feh bònǝ doò. Né bele bò Júf mé naâ lè tàbè Sirèn bò Alesandrî; bò déi naâ lè tàbè Silisí mé tàbè Asià mene. Bó doónǝ taré gi sòn toò Etièn.

10 Cúcuí Njàgà mé lé naâ yoòr Etièn ngulí doò né bú kógòn haá. Yeé baá ménâ, bó sòn toò Etièn kwà cú ndǝ.

11 Bó yeé nene aá ménâ, bó nde gwom nab seér bò kòb bò déi

kàgàlòn, te bó nde bò nùàr tueé, ye bó a: «Béh naâ mé tie beèh ñgweé, à naâ Músi bô Càn selé.»

¹² Bó soób baá-re bò nùàr, bó soób bò kokoô bò mé bò *njií-sòu mene. Temé ñaâ bó ndo, bó sie njií Etiên ké te *mbàgà juù,

¹³ bó weh sie cu bò nyeên bò beè, bó wa, bó ye bò nùàr a: «Cu doón nùà hên né yeé njií felè gwà Càn beèh tueé beéh, à né *sòu Músi tueé cuaré ndo.

¹⁴ Béh naâ mé tie beèh ñgweé ye: Yeésò nùà Najarêt nde né gwà Càn tulú som. Gènnè mé Músi lé feh lòò naâ béh, ye Yeésò nde né kweéh seér sé wa?»

¹⁵ Bò nùàr yeé ñgweé aá ménâ, bó su Etiên njolo yoòr gwà doón. Bó ke, njolo Etiên den seér aá faá dé cili Càn.

7

Njií mé Etiên lé naâ tueé

¹ *Ngàn sèmè dé koô bie njií mé Etiên ndo, ye bú a: «Né bòn wa?»

² Etiên ye bó a: «Bò nùàr mò, bò tele mò, bí ñgwé! Càn Nùà *sùsùm lo naâ toò tele beèh Abrahâm ké Mèsòpòtamí ñené yuo kelá, te Abrahâm nde ye ké Karân cer.

³ À yeé ñené yuo kela baá, ye Abrahâm a: Wùò ter, kwá ló lò yeé mé mbàgà yeé ménâ, ndé sèr lè lò déi. Nyí nde né wò lò sâ feh ma.

⁴ Abrahâm boó ménâ, à kwaá lo lò bò Kaldê bò, à nde den ké Karân. Jomo sâ tele seèn kuú ndo. Càn som cu bú ké Karân, à kwaá ye bú lè lò mé béh née teèn hên.

⁵ Càn bú tàbè teèn há ñgwéh, à líim bilí bú mé bèh gule doboò mene, à tueé kwaá seér ye bú a: ko ndeè baá ké jomo, te bò nduté ndútù seèn ndeè kwa ye tàbè ma. Sâ Abrahâm née seèn mé huaán sam ye.

⁶ Càn tueé njií cu bú déi, ye bú a: Bò nduté ndútù seèn ndeè te lò bò nùàre den nde né kin, bó nde né kwer ñaá, bó gèr ñene nde né fí. Nde né nyemà yuii nèà,

⁷ te ju die ye felè bò tú-kwer bò sâ beè nyí, jueè nyí Càn. Jomo sâ bò nduté ndútù seèn ndeè né teèn yuo, bó ndeè dua nyí kán.

⁸ Yeé gi aá, ye Abrahâm a: Bó bú baá mé ñgòn. Ñgòn sâ, ko à *ñob ñgór ma. Jomo sâ Abrahâm ñar Isák ndo. Yeé baá cieé téndelé, à ñob baá-re bú ñgór. Isák yeé ñar aá Jakôb, à ñob cu bú ménâ ndo. Jakôb ñar huaán yulà cùòb fà, bò jògò bò beèh né bó, Jakôb ñobé gi bó ñgór ménâ ndo.

⁹ «Jomo sâ, sà yila lètenè bò ñuna Jakôb. Bó bar Josêf, bó go njií bú te tàbè Ejiptò. Njèh cén, Càn lé naâ jomo seèn;

¹⁰ gèr hihiné lé naá menè bú kwa laré, mé njéh mene, Càn lé naâ bú teèn doón gam laré, à lé naâ bú kógòn haá. Josêf lé naâ *Farôn mgbè Ejiptò yoòr huóóm. Yeé baá ménâ mgbè sie kwaá keéh bú ñgómna ndo, à sie kwaá bú te tàbè seèn doón, à mbàm seèn kwaá lo beè seèn ndo.

¹¹ «Jomo sâ cùè die, cùè dueé yila te tàbè Ejiptò mé tàbè Kanahân mene. Bò jògò bò beèh ñene gèr, bó yáb kwà cú.

¹² Cieé déi Jakôb ñgweé njií ye ké Ejiptò yáb né teèn. À tema njií bò ñuna ké teèn, bó nde yáb ñge wellé.

¹³ «Yeé baá gò dé jomò, Josêf som keéh yo seèn toò boòn. Farôn ko baá-re teèn ye bó né bò bei Josêf ndo.

¹⁴ Yeé baá ménâ, Josêf ye bó ndé wèh ndé mé tele, mé mbàgà seèn mene ma. Sâ bó lé baá te mbàgà sâ doón nùà yulà téhbeh cùòb tìn.

¹⁵ Bó yeé nde tueé njií Jakôb ménâ, à foón lom gò Ejiptò. Nde nde, Jakôb

7:2 7:2-3 Gen. 12:1 **7:4 7:4** Gen. 11:31; 12:4 **7:5 7:5** Gen. 12:7; 13:15; 15:18; 17:8 **7:6 7:6-7** Gen. 15:13-14 **7:7 7:7** Ex. 3:12 **7:8 7:8** Gen. 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-35:18 **7:9 7:9** Gen. 37:11, 28; 39:2, 21 **7:10 7:10** Gen. 41:39-41 **7:11 7:11** Gen. 42:1-2 **7:13 7:13** Gen. 45:1, 16
7:14 7:14 Gen. 45:9-10, 17-18; 46:27 **7:15 7:15** Gen. 46:1-7; 49:33

kuú le ké teèn. Jomo sâ bò ñuna seèn kuú le gi ké teèn ménâ ndo.

¹⁶ Bó jɔgɔ cu cuù mé bò komó bɔ̀n ké Sikèm, bó bó furú gi lè sà mé Abrahâm lo ñgeé naâ beè bò ñuna Hémôr.

¹⁷ «Nde nde, cu ndêb mé Càn lè naâ Abrahâm tueé kwaá yeé nde aá wulú, gèh bò ndùtè ndùtù seèn kar ndo, bó yam sie tàbè Ejíptò beè.

¹⁸ Jomo sâ, bó sie cu mgbè Ejíptò dé híin. Dé sâ lé Joséf kó ná ñgwèh,

¹⁹ à felè bò nùàr beèh bɔ̀o sabé ñjii lom mbaá. Bò jògò bò beèh gèr ñene lom dé fi; à né bó baá, ye bó a: mo bó ñar aá huaán, bó silì ní jí bó ya dueè te bó kuú ma.

²⁰ «Sâ né nàm mé bó lé ñaár naâ Músi teèn ndo. Huaán bú sâ lé naâ beè Càn bagasé. Tele leér kwaá bú gwò weéh tagár.

²¹ Yeé yɔgɔ baá, bó sɔm keéh bú gwò, bó nde leér ñjii bú yí dùà. Ñuna *Farɔ̀n dé vèh nde jɔgɔ kwa bú, à nde koó nyegé bú faá ñuna seèn no.

²² Músi né kulá ndeé, bó né bú lo bò Ejíptò bò dɔ̀n feh. Jomo sâ à kula jolo, à yuo nùàr toò bò nùàr, seé seèn ñgulí cu ménâ ndo.

²³ «À yeé baá mé nyèmà yulà nèà, à kaga ndòn ye nyí nde aá *Iserála bò nùàr nyí yɔn ke.

²⁴ À yeé ke nùàr seèn déi nde cu aá mé gèr beè nùàr Ejíptò déi ñene kuú, à kela gàm, à bɔn ñjii, à lobo wula sɔm nùàr Ejíptò hèllè.

²⁵ À munó lom aá ye te bò nùàr nyí ñgwéé kɔ teèn, ye Càn kela keéh né gàm bɔ̀n beè nyí ma. Mé ñjéh mene, bó ñgwé kòmò ñgwéh.

²⁶ «Cieé ñaga, Músi kwa lo cu bò Iserála bò déi fà, bó né lègè lege. À ye bó a: Bí né bò cèn bò, bí sà fɔ̀n né dé kei wa? Sâ ye te nyí sie bilí cu bó mé sòn cèn.

²⁷ Dé mé taré yɔgɔ naâ mbeí doò berɔ̀n sòn Músi, ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùàr téná-juù felè beèh kɔ̀o wa?

²⁸ Wò gwaán cu né mè wulâ, faá wò lé wulâ naâ nùàr Ejíptò doò wa?

²⁹ Músi yeé nde ñgwéé ñjii ménâ, càn tené bú lè, à dula nde lè lo Màdínà, à ñar kwa huaán fà ké sâ,

³⁰ à cer ké teèn nyèmà yulà nèà.

«Jomo sâ, à yeé baá ké ya dueè kwarè tòr Sinayî, cili Càn déi ñene yuo kelà toò seèn te leba weè te jili ñgèmbèi.

³¹ Músi yeé ñene aá ménâ, geí seér bú lòù; à né yí teèn ndeé ser, te nyí ñene nyegé, à ñgwéé hueh Càn Dueè baá ñgulí ye bú a:

³² Né nyí Càn bò jògò bò yeè. Nyí né Càn Abrahâm, Càn Isâk bô Jakôb ma. Veéh sie Músi, à duɔ̀m ndelè, à gwàn cú njolo yí teèn ke ñjii.

³³ Nùàr Dueè den cuù, ye bú a: Húar sɔm débágá gulè huaàr; wò né te bann tàbè dé ñagâ.

³⁴ Ndê, nyí tema ñjii wò ké Ejíptò, wanɔ̀n nyí ñene bò nùàr nyí né mé gèr ké teèn kwaré. Bó baá cuané, nyí né hueh bɔ̀n ñgwéé ñjii, nyí hèn suagà né bó yili sɔm.

³⁵ «Sâ Músi cèn sâ, bò *Iserála bò lé naâ bú berɔ̀n, bó lé ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùàr téná-juù kɔ̀o wa? Á sâ, Càn lé bú sie kwaá naâ kɔ̀o ndo, ye te à den nùàr koò felè bɔ̀n, à yili sɔm bó. Càn lé bú ménâ tueé keéh naâ sònò cili seèn mé lé naâ ké te jili ñgèmbèi ñene yuo kelà doò.

³⁶ Músi cèn sâ lé Iserála lè yuií kwer-e se sɔ̀m naâ kɔ̀o. À lé naâ fém hihiné ké Ejíptò bɔ̀o bele, à bɔ̀o cu déi ké dùà Nòmò Bèlè. À bò déi bɔ̀o cu ké ya dueè lè nyèmà yulà nèà ndo.

³⁷ Músi cèn sâ tueé cu ye bò Iserála bò a: Càn ndeé né bí sòn seèn déi faá

7:16 7:16 Gen. 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Jos. 24:32
7:20 7:20 Ex. 2:2 **7:21 7:21** Ex. 2:3-10 **7:17 7:17-18** Ex. 1:7-8 **7:19 7:19** Ex. 1:10-11,
7:23 7:23-29 Ex. 2:11-15 **7:29 7:29** Ex. 18:3-4
7:30 7:30-34 Ex. 3:1-10 **7:35 7:35** Ex. 2:14 **7:36 7:36** Ex. 7:5; 14:21; Nomb. 14:33 **7:37 7:37**
Deut. 18:15, 18 **7:38 7:38** Ex. 19:1-20:17; Deut. 5:1-33

nyí nɔ tema njií; nùà sâ yuo ndeè né lètenè biì ma.

³⁸ Ké ya dueè felè bò Iserála bò lé naá cuù Músi cên sâ; bó bò jògò bò beèh lé naâ kɔ́. À lé naâ nàṅ lètenè bòn mé cili Càṅ. Njií mé cili Càṅ lé tueé naâ ké te tòr Sinayí dɔ́ṅ, à lé bó tueé keéh naâ kɔ́. Ngòr Càṅ mé baá ká beè beèh ṅgulí den hên, ké sònò Càṅ lé ṅgweé weéh naâ bú ndɔ.

³⁹ «Mé njéh mene, bò jògò bò beèh ṅgeén sòn seèn, bó mgbe njií bú yí jomo, ye bó nde lom cu ké Ejíptò ma.

⁴⁰ Bó ye *Arôn a: Bó kwá yeè béh cècàṅ teèn, te feh béh ceér, wanɔ́ṅ Músi seèn wá cù nɔ. À lé béh ké Ejíptò sòm weéh naâ kɔ́, kènê béh kó cú njií mé kwa né bú.

⁴¹ Bó nde me kwaá baá-re cècàṅ déi faá huaán nàgà nɔ, bó né bú *sèmè ṅɔ́b haá. Yo né bó mé be seè bòn hèllè taré ndɔ.

⁴² Càṅ yeé ṅene aá ménâ, à keéh seér bó mé ṅgògò, te bó dua gò bò mbentò. Sâ né gi te mvù bò *sòn-Càṅ bò ménâ nyagá den ndɔ, Càṅ ye: Iserála, bí lé naâ ké ya dueè nyèmà yulà nèà bɔ́,

bí né sèmè haá sɔ́.
Mé gècên mene bí lé sèmè sâ haá beéh mè wa?

⁴³ Ké gwò mò, bí lòò né mè, bí dua seér *Mòlòk.

Bí né cècàṅ faá mbentò nɔ bɔ́ kwaá,

bí ye né càṅ biì,

bí bú yilá kwaá né Rafan, bí né bú dua den.

Bí kwá nɔ́ṅ!

Mè nde né bí ké jomo Babilôn domó su njií keéh.»

⁴⁴ Etiên den cuù ye: «Ké ya dueè sâ bò jògò bò beèh lé naâ *gwà cògò sieé, te bó kwaá nyegé mvù sòu teèn. Bó lé sieè naâ faá Càṅ lé feéh naâ mé Músi nɔ, à lé ye bú a: Ndé síé kwá ká ménâ nág.

⁴⁵ «Gwà sâ nde dɔ́gɔ yuo kela mé nàm Josúê, sâ nùà koò lètenè bò tele beèh né bú. Bó bó jɔ́gɔ yilá mé njéh ká te lò mé Càṅ lé naâ bó tueé kwaá, Càṅ lé ye bó a, nyí nde né bò lòò bò toò bòn kwɔ́gɔ sòm, te bó cer keéh ma. Bó den le baá-re mé gwà cògò hèllè teèn méménâ tóg nde wa mé nàm *Davíd.

⁴⁶ Davíd lé naâ Càṅ mé gècên mene yoòr yilá, à lé naâ bú dua, ye bú a, Càṅ Tele nyí Jakôb, kwá nyí me kwaá wò gwà ma.

⁴⁷ Njéh cén, Salomôn nde gwà sâ me seér aá kɔ́.

⁴⁸ «Mé njéh mene, gwà mé bò nùàr me né mé be dɔ́ṅ, Càṅ terrèb ké te vulúu teèn cèr nyí bèh. Né faá sòn-Càṅ lé tueé naâ nɔ, ye:

⁴⁹ Càṅ ye, vulú né kɔ́gɔ nyí, tàbè né bèh dòbò gulè nyí,

jue nyí Càṅ Dueè.

Bí nyí me komo nde né gèh gwà dé heè,

te nyí du beh teèn wa?

⁵⁰ ṅgweéh njéh dɔ́ṅ bɔ́ gii naâ nyí mà.»

⁵¹ Etiên den cuù ye bó a: «Kòcò! Bí bò dúágá-tie bò mé ndòn kuú lè! Bí né yeé sòn mé Cúcuí ṅagá taré! Bí saán cu né ka sòn-Càṅ faá bò tele biì léi jògò nɔ.

⁵²⁻⁵³ Sòn-Càṅ dé heè mé bò tele biì lo bònò ná ṅgwéh wa? ṅgweéh bòó mé lé tueé naâ ye Nùà gècên baá ndeè, bò tele biì lo bó wula gii naâ kɔ́ wa? Bí bò tele biì né cu ka nág! Bó lé ṅgweé naâ *sóu sònò bò cili Càṅ, bí né mene sóu sâ ṅgweé, bí jòlò ṅgwéh. Nùà gècên sâ yeé wà baá, bí bú jɔ́gɔ kwaá seér cie. ṅgweéh bí lé bú wula sòm naâ kɔ́ wa?»

Cio Etiên

⁵⁴ Etiên tueé gi ndɔ. Bò kokoò bò yeé nde ṅgweé njií ménâ, temé yulá bó lè, bó né nyie yieé.

⁵⁵ Etiên mé Cúcuí Nágâ né yoòr ngulí, kò lom né njolo ké te vulúu ke njií. À ñene njií *sùsùm Càṅ, mé Yeésò ké te be gaâ Càṅe, à né ter njobá den.

⁵⁶ Etiên tueé njií bò nùàr ndò, ye bó a: «Bí kè! Vulú gulu baá kèn! Mè ñene njií aá *Huaán Nùàr ké te be gaâ Càṅe, à né ter njobá den.»

⁵⁷ Bó bom bú, bó bom logò njií ké ter, bó faga tie boòn ndò. Jomo sâ bó kem sue bú yoòr doón,

⁵⁸ bó tulu yuo kela mé bú ké jomo loô. Bò nyeên bò hèllè huaré haá njií cògò boòn beè nuaré déi, yilí nùà sâ né Sôl, bó duoóm Etiên tobê.

⁵⁹ Bó yeé baá bú tobé, à né Càṅ sònò dua, ye: «Fehtoò mò Yeésò, wèh kéh yòṅ mò.»

⁶⁰ Jomo sâ, à cemmé nde doó, à logò njií ké ter ye: «Fehtoò mò, té veên hên mé bó bíé.» À yeé tueé gi aá ménâ, à kuú.

8

¹⁻² Temé Sôl lé naâ nòré mé cio sâ ndò.

Sôl nùà bònò bò Yeésò bò

Etiên yeé kuú aá, bò dùlà-Càṅ bò nde jògò furu bú. Bó yueé ñellé mbà seèn doó doón.

Sâ né loù mé bònò ké Jerusalem lé duoóm naâ teèn. Bò Yeésò bò durá ñellé yila nde lè lò Judê mé lò *Samarí doón. Bò mbònṅ tebê le lom ké Jerusalem koó.

³ Sâ Sôl yuo die lom aá dé seèn bò Yeésò bò yoòr, te bó ñeéñellè. À né bó gùgwò yilá sie weh, véh mé siíb mene, à yilí njií bó lè gwà cibì.

*Filíp ké *Samarí*

⁴ Bòó mé lé naâ bèh doón dula ñellé ndeé, wa toò, bó yila ngòr Càṅ tueé ndò.

⁵ Filíp dé seèn nde lè loó déi te tàbe Samarí, à né bó ngòr felè *Kristò tueé.

⁶ Bò nùàr né ngweé, à né fém boó, bò nùàr né mé njolo ñené, bò nùàr

kókoó mbaá kwaá njií gi tie teèn ndò.

⁷ Tándulu keéṅ durá yuo lè bò nùàr ngún, bò gule-kuú bò mé bò tácoṅó taré yuo gi ndò.

⁸ Bò nùàr loó doón samé lom mé njéh dé gècèn.

⁹ Sâ nùà táhunò déi lé naá baá lo sâ táhuno lètenè bò nùàr boó den, ye nyí né nùà koó; yilí nùà sâ lé naá Simôn. Bò Samarí bò doón lé naá gi ñené ye seé seèn né mé fém teèn,

¹⁰ bó né tie teèn felá njií, bò kàm bò mé ndà mene né gi tueé ye: Nùà hên né mé terre Càṅ yoòr, né lom mèi bò terre sâ.

¹¹ Lòu sam, dàb baá teèn mé à né lètenè boòn ménâ boó.

¹² Filíp yeé baá Njàgà Bagaà se, à baá dene Lò Càṅ se, à né ngòr felè Yeésò *Kristò tueé, bó kwaá njií temé teèn; siíb mene, véh mene weh gi nòmò Càṅ.

¹³ Simôn mé feh seèn kweéh seér temé, bó kou bú ndò. Bó yeé kou som aá bú, à den le kwarè Filíp. Bò fém gèh hihiné mé Filíp né boó bele doón lé naâ njolò seèn, né bú mbaá geí yòṅó.

*Piêr bó Jân ké *Samarí*

¹⁴ Bò mbònṅ tebê ngweé njií ké Jerusalem ye, bò Samarí bò baá ngòr Càṅ gwaán. Bó tema njií Piêr bó Jân ké teèn.

¹⁵ Bó yeé wa baá, bó dua Càṅ felè bò sâ bò te bó kwa Cúcuí Nágâ.

¹⁶ Lòu sam, bó lé bó kou kwaá loóm naâ mé yilí Yeésò Fehtoò beèh, bó lé née Cúcuí Nágâ kwà ngwéeh ye.

¹⁷ Bó yeé dua gi aá Càṅ, bó ba bó be felè ndò, bó kwa baá-re Cúcuí Nágâ.

¹⁸ Simôn yeé ñene bò nùàr né Cúcuí Nágâ mé njéh kwa, à haá Piêr bó Jân kàgàlòn,

¹⁹ ye bó a: «Bí há mè gèh terrèb bú sâ teèn ndò, te mè ba bò nùàr be felè mé njéh, bó kwa Cúcuí Nágâ.»

20 Piêr deên ndo, ye bú a: «Bí kàgàlòn yeè a, calé jí fà doón, te wò ko ye, njií mé Càn haá né dé lòu, nùàr lòu ngè bèh!

21 Mè tueé wò, ndóg gà dé yeè lè seé hèn sam, temé yeè né lom beè Càn veénsé mân.

22 Kwéh sér temé yeè, wò kwóbé leba, wò dua lom Nùà Dueè, te à kulu som wò veèn sà yoòr,

23 wanóón temé yeè né lè jelásé, wò né kwer veèn ndo.»

24 Simón ye Piêr a: «Mò né mân, bí dùà Fehtoò beèh felè mò teèn, te njeré déi mè faá bí tueé naâ sà kwà cú.»

25 Bò mbòn tebê fà doò yeé se gi aá sòn Fehtoò beèh, bó tueé gi aá ngòr Càn, bó cu cu ké Jerusalem ndo. Bó né go, bó né mé Njàgà Bagaà lè loó hihiné te tàbè Samarî tueé ndeé.

Filíp bô nùà Etiopî déi

26 Jomo sà cili Càn déi ye Filíp a: «Wùò ter, ndé sér kèb túnò, te ceér ya dueè mé suagà né ké Jerusalem nde Gàsà doò.»

27 Filíp wuo ter ndo, à nde, à wa ceér dueè, à ñene nùà Etiopî déi teèn. À né nùà seê dé koò beè Kàndàse. Kàndàse né mgbè dé vèh felè bò Etiopî bò. Bò ngùlù loó doón né gi beè nùà koò sà. À naâ ké Jerusalem bèh Càn duaà,

28 à nde cu aá lo. À né te màtúâ déi den den, à né mvù Esáyà *sòn-Càn jané den.

29 Cúcuí Nàgà ye Filíp a: «Ngòrò ndé yí kwarè màtúâ sà.»

30 Filíp dula nde yí teèn ndo, à ngweé nùà doò né njeré déi lè mvù Esáyà jané den. Filíp bie njií, ye bú a: «Wò né njií sà ngweé kóó wa?»

31 Nùà hèllè ye bú a: «Mò nuaré déi mè lòu sè ngwéh, mè ngweé komo nde né naàn wa?» Jomo sà, ye Filíp a: «Ndê ñá dèn ká kwarè mò.» Filíp den nde ndo.

32 Sà nùà hèllè lé jané deén naâ bèh mé bó nyagá kwaá né teèn ye:

«À lé deén naâ faá sòrngañ mé bó derré njií né bèh ñoòb no.

Mé sòn kúb faá huaán sòrngaàn den né toò nuaá mé né bú hobó no, à lé sòn kòmò nyi ná ngwéh.

33 Bó lé naâ ju nyeèn felè seèn tená, bó boó gulí bú.

Dene seèn ká lè wónje ceré baá kèn; gèh seèn ceré le aá mé bú ndo.»

Sà nùà hèllè lé jané deén naâ bèh sà.

34 Jomo sà, ye Filíp a: «Kúkùr yeè, sè yeè mè teèn. Sòn-Càn hèn tueé njií né felè nei wa? À tueé den né felè seèn nùà njèh wa, né felè nuaré déi wa?»

35 Filíp kwa baá-re ceér ndo. À yeé baá bú se, à tueé keéh bú Njàgà Bagaà felè Yeésò teèn.

36 Bó bú né ka ndeé, bó wa beré déi, bó kwa nòmò. Nùà koò doò ye Filíp a: «Kè nòmò hèn. Kei yiín né mè kou soòm kóó wa?» [

37 Filíp ye bú a: «Mò wò kwaá njií aá temé cén yoòr Yeésò *Kristò, mè kou wò mà.» Nùà hèllè ye bú a: «Mè kwaá njií aá temé mò yoòr Yeésò Kristò, ye à né Nùnà Càn.»]

38 À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó siè njébá màtúâ njebà. Bò Filíp suaga nde ké dùà fà doón. Filíp kou som bú ndo.

39 Bó yeé yuo kela baá yí dùà, Cúcuí Fehtoò beèh nyue leér som Filíp. Nùà koò doò yeé Filíp ñéné cú, à fón gò seèn mé vógó-temé mene ndo.

40 Filíp nde yuo kela dé seèn ké Asótà. Jomo sà, à tueé bele ngòr Càn te loó hihiné, à né bò nùàr Njàgà Bagaà se, à mé njéh tóg se yuo kela ké Sesarê.

9

Naàn mé Sól lé kweh seér naâ temé

1 Sà Sól née dé seèn mé bò mbòn Fehtoò beèh bunó ndeé ye, à bó bunó lom né dé ciòò. À nde kwa *ngàñ sèmè dé koò,

² ye bú a: Nyàgà jègè há nyí mvù beè, te nyí nde mé njéh ké Damâs lè *gwà sòu, bó haá nyí lón, mo nyí kwa baá bòó mé né ceér Yeésò ké teèn bele, siíb mé véh mene dɔ́ɔ́n, te nyí sie nde giì mé bó ká Jerusalem ma.

³ Bó yeé jege haá baá bú, à fɔ́ɔ́n gò Damâs ndɔ́. À yeé baá kwarè lɔ́, ñagâ déi ba suagà ter, ka sie bú beè.

⁴ À jege die doó. À ñgweé njií hueh déi né ñgulí den, ye bú a: «Sôl, Sôl, wò mè ménâ bunó né mé ñgei wa?»

⁵ Sôl ye bú a: «Né wò nei wa, Nùà Dueè?» Hueh doô ye bú a: «Né mè Yeésò mé wò né bunó den sâ.

⁶ Mé njéh mene, kòmò wùò yeé ter, wò yila nde ké lo. Mo wò baá ké lo, njií mé wò nde né bòó, bó nde né wò feh.»

⁷ Bòó mé lé naá giì jomo Sôl dɔ́ɔ́n, njebá ndegé le gi, yɔ́gɔ́ bó dé tueé; bó né hueh ñgweé, bó nùàr teèn ñéné ñgwéh.

⁸ Jomo sâ Sôl komo wuo ter ndɔ́. À yeé wa njolo, njolo njeré déi ñéné cú. Bó mé bú ké Damâs derré wa baá lòu.

⁹ À cugó sɔ́ɔ́ cieé tagár. À yáb mé nòmò sònò yí ñgwéh.

¹⁰ Sâ mbòn Yeésò cén déi né ké Damâs sâ teèn, yilí seèn lé naá Ananiá. Fehtoò beèh lé naá njolò seèn ñéné yuo kelá, ye bú a: «Ananiá!» À gwaán ye bú a: «Mè hèn nɔ́, Fehtoò mò.»

¹¹ Fehtoò beèh ye bú a: «Wùò ter, ndé ké te ceér mé bó yilá né Ceér Dilí doô, wò nde ké gwò Júdàs, wò bie nùà Târse déi ké teèn, yilí seèn né Sôl. À né mè kènê sònò dua den.

¹² Wò Ananiá naá njolò seèn ñéné yuo kelá, wò naá bú be felè baá, te à ñene cu njolo.»

¹³ À yeé tueé gi aá Ananiá ménâ, Ananiá ye bú a: «Fehtoò mò, bò nùàr kókoó mbaá ye mè a, nùà sâ né lom nùà veèn. Njií mé à né yeé bò nùàr yeé ké Jerusalem bòó, mè ñgweé gi aá kèn.

¹⁴ À ká lo hèn nde kuú né felè bòó mé né wò dua, ye te nyí kagá njií bó ké Jerusalem. Bò ñgàn sèmè dé kokoò jege haá gi aá bú terrebe ké jomo kèn.»

¹⁵ Fehtoò beèh ye Ananiá a: «Ndé yeé ndeè! Mè bú balé weh né kɔ́ɔ́, kènê à baá seér nùà seè mò, à nde né mé yilí mò lò nùàr dɔ́ɔ́n tueé ndeé, à tueé bilí mé bò mgbè bòòn mene. À nde né bò *Iserálà bò ñgòr mò se ndɔ́.

¹⁶ Mè bú feh nde né mé feh mò ye bú a, gèr né teèn, à nde né gèr mé yilí mò fí ñéné ma.»

¹⁷ Yeé baá ménâ, Ananiá fɔ́ɔ́n gò ndɔ́. À wa ké gwò, à ba Sôl be felè, ye bú a: «Sôl nùàr mò, Yeésò Fehtoò beèh mé lé naá ké ceér dueè yoòr yeé ñagá yuo kelá, tema njií né mè kɔ́ɔ́, te wò ñene cu njolo, wò kwa Cúcuí Ñagâ ndɔ́.»

¹⁸ Ananiá yeé tueé sòm aá mân, bò njeré déi keba yuo bele Sôl njolò faá werrè mân, dielé nde doó, à ñene cu njolo, à komo wuo ter. Bó nde kou bú nòmò Càn.

¹⁹ À yieé cu yáb, à kwa cu terrebe faá bèh jomò nɔ́.

Njàgà ñgòr Càn ké Damâs

Sôl bó bò mbòn dé ké Damâs sâ cer weh cegé ñgób.

²⁰ À ñar yila lom aá ñgòr Càn te *gwà sòu tueé beleè, ye bò nùàr a, Njà Càn né Yeésò ma.

²¹ Bò nùàr yeé ñgweé cu aá sònò seèn ménâ, geí seér bó lòu; bó ye: «Ñgweéh hèn né nuaá mé lé bunó lom beéh bò nùàr Yeésò ké Jerusalem dé kùm doô wa? Ñgweéh à hèn nde kuú naá ye te nyí sie njií cu bó ké toò bò ñgàn sèmè dé kokoò wa?»

²² Mé njéh mene, Sôl ñgòr Càn tueé seér cu mé terrebe, à né lom bò *Júf dé ké Damâs sâ tueé, ye bó a, *Nùà Còn né Yeésò ma. Bó bèh tueé kwà cú ndɔ́.

²³ Cèr dè ñgwéh, bò *Júf nyɔ́gɔ́ sòn, ye bó nde né Sôl wulá sòm.

²⁴ Nyògò sòn sâ nde ngulí kwa Sôl. Bó kwaá tena bele nùàr ké tùtùlù bògò loó dɔ́ɔ́n, bó né bú teèn cíbí mé suútenè mene mɔ́óm den, te bó wula bú wulà.

²⁵ Bò mbòŋ Sôl yeé ñene aá ménâ, bó nde cíbítenè, bó jɔ́gɔ yíí bú te sɔ́gô, bó segé sɔm keéh te kùm bògò, bó kwaá njií bú ké doó, à yuo.

Njàgà ngòr Càn ké Jerusalem

²⁶ Sôl cu cu ké Jerusalem. À wa ké teèn, ye te bó bò mbòŋ déi den bilí. Bó yeé ñene njií bú, veéh sie yɔ́gɔ bó mé bú. Sâ bó née kó nyégé ngwéeh ye Sôl baá mbòŋ Yeésò.

²⁷ Bàrnàbâs yeé ñene aá ménâ, à weh njií bú ké toò bò mbòŋ tebê, à nde se ñagá nyégé bó naàn mé Sôl lé naâ Fehtoò beèh ké ceér dueè ñené, à se bó njií mé Fehtoò beèh lé naâ bú tueé ndɔ. À tueé cu bó gèh dé mé Sôl lé naâ ngòr Càn mé yilí Yeésò ké Damâs se, ye bó a, à lé vèh ná ngwèh ma.

²⁸ Doó sâ Sôl yila nde lètenè bò mbòŋ doò ndɔ, à né ndeé, à né cuú, à né ngòr Càn lètenè loó Jerusalem mé yilí Yeésò se bele, à njeba lom teèn tég.

²⁹ Bò *Jûf mé né ju Greêk ngweé, à né mé bó tueé njií, bó bó né saán kuú. Yeé baá ménâ, bó nyɔ́gɔ cu sòn, te bó wula bú wulà.

³⁰ Bò Yeésò bò yeé ngweé aá ménâ, bó weh njií bú ké Sesarê, à nde cu Târse.

³¹ Jomo sâ, bò Yeésò bò lè tàbè Judé mé Galilê bô *Samarí dɔ́ɔ́n ngweé fu ndɔ, bó né mé terreb Cúcuí Ñagâ yaám ndeé den, bó né taré ndeé, bó né Fehtoò beèh teèn mé temé cén dula.

Njàgà Enê

³² Piêr lé naâ lò beè yɔ́ŋ sie, à lé naâ ké Lídà yoòr bò Yeésò bò dé ké doó sâ ndeé,

³³ à nde kwa nùà gule-kuú déi ké teèn, yilí seèn né Enê, baá nyèma téndelé à né lè ndagá cer den.

³⁴ Piêr ye bú a: «Enê, Yeésò *Kristò né wò taré sɔm! Wùò ter,

nyégé ndagá yeé nyegè.» Enê komo wuo ter ndɔ.

³⁵ Bò Lídà bò mé bò nùàr ké te bela Sârôn dɔ́ɔ́n yeé ñene aá ménâ, bó kweéh seér gi temé, bó bele ceér Fehtoò beèh.

Njàgà Dɔ́rɛkà

³⁶ Sâ mbòŋ dé vèh déi lé naâ ké Jopê teèn, yilí seèn lé naâ Tàbità. Yilí sâ lè ju Greêk né Dɔ́rɛkà. Sâ tueé né ye: mbélêm. Cu dɔ́ɔ́n à lé naâ beéh bò saâm bò njolo yoòr ke njií, à né bó gam.

³⁷ Cu sâ Dɔ́rɛkà nde die beén teèn, à kuú. Bó ye kou sɔm aá bú, bó jɔ́gɔ njií komó seèn lè gwà dé ké teèr, bó yíí njií ké mí.

³⁸ Sâ bò mbòŋ dé ké Jopê lé ngweé naâ ye Piêr né ké Lídà, kwarè Jopê doó sâ. Yeé baá ménâ, bó tema njií nùà fà ké yoòr seèn, ye bú a: Kúkùr yeé, jògò ndê béh kán ye, gò ká gò ma.

³⁹ Piêr komo wuo ter ndɔ, bó bó fɔ́ón gò.

Bó yeé wa baá, bó weh njií bú ké mí, lè gwà dé ké teèr sâ. Bò ma kú mé lé naâ teèn kem nde gi ké yoòr seèn, bó né yueé, bó né bú bò cògò hihiné feh keéh bele, bó ye bú a: «Hèn Dɔ́rɛkà lé saà naâ kɔ́ó, sâ à née mé njolo ye.»

⁴⁰ Piêr sɔm keéh gi nùàr cie, à cemmé nde doó, à dua Càn. Jomo sâ, à bele seér, à ke njií komó, à ye: «Tàbità, wùò ter!» À wa njolo ndɔ, à ñene Piêr, à komo den ter.

⁴¹ Piêr sie gam bú be, à komo njebá cu ter. Piêr yilá njií bò mbòŋ mé bò ma kú doò, à haá njií cu bó nùàr bɔ́òn, sâ à taré yuo aá.

⁴² Ngóg sâ ngulí yɔ́ŋ Jopê dɔ́ɔ́n. Bò nùàr ngún yeé ngweé aá ménâ, bó kwaá njií ye temé bɔ́òn yoòr Fehtoò beèh.

⁴³ Piêr cer yíí ké Jopê sâ kóbeè; lé naâ ké lo Simôn nùà sá-paàr.

10

Piêr bô Kòrné

1 Nuaré déi lé naâ ké Sesarê teèn, yilí seèn né Kòrnê, à lé naâ kwaá-taâb te bòn taâb bò Rôm bò mé bó yilá yeé bòn Italí doô.

2 À né yeé Càn dula; mé mbàgà seèn mene, bó né bú cu doón dua; à né bò saám bò lètenè bò *Jûf kókoó mbaá gam ndo.

3 Cieé déi lou yeé geér aá, mé lòn tagár, kulu bú faá vuú nɔ; à ñene cili Càn déi yila kweêh ká gwò seèn, ye bú a: «Kòrnê!»

4 À ke njií bú mé veéh mene, ye bú a: «Né naàn wa, Nùà dueè?» Cili Càn ye bú a: «Càn ñgweé aá duaà yeé kèn, à ñene baá gam mé wò gam yeé bò saám bò kèn ndo. Lan à munó baá wò.

5 Témá nji nùar kènê ké Jopê yoòr nuaré déi, yilí seèn né Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá ndeé mé bú.

6 À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né Simôn ndo; né nùà mé sa yeé par. Gwà seèn né ké sòn nòmò koô mân.»

7 Cili Càn yeé tueé gi aá bú ménâ, à yuo ndo.

Jomo sâ Kòrnê yilá njií bò seé bò seèn déi fà, mé sóji seèn déi; sóji sâ né taré nùà dùlà-Càn ndo.

8 À se gi bó njií mé kelà naâ doón, à tema njií baá-re bó ké Jopê.

9 Cieé ñaga, bó né ka ndeé. Bó yeé nde aá Jopê waá, lou dili. Sâ Piêr la ñaá baá ké ter felè gwà bèh Càn duaà.

10 Cùè baá lom bú sie ndo. Bó yeé baá yáb neé, kulu bú faá vuú nɔ.

11 À ñene njií vulú gulu logó baá, tàmbàn njeré déi faá cògò nɔ yuo kelà ké teèn, bó sie né bèh nèa te gou te gou; né ka felè seèn segé suagâ, waà, bó kwaá njií doó.

12 Lè teèn lé naâ bò nyam mé bò sàb, bó bò non feh hihiné.

13 Hueh déi deèn ye bú a: «Wùò ter Piêr, wúlá yíé bò njií sâ wulá.»

14 Piêr berón ye bú a: «Hôs Nùà Dueè! Mè gèh dé sâ yíé bèh, né yilíse, mè nde né mbaá fulá.»

15 Hueh doô tueé ferré cu, ye bú a: «Té njií mé Càn ye né ñagásé jìné, té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.»

16 Yeé wa baá mbei tagár, cògò hèllè ñaá yuo cu ké te vulúu.

17 Piêr yila baá-re kwòm vuú sâ munô.

Cu mé à né ménâ munó den, sâ bò tebé bò Kòrnê bie ñene baá gwà Simôn kèn ndo, bó né ké tütúlu njebá den.

18 Bó né yilá bieé den ye: «Simôn cer yeé hèn wa? Yilí seèn déi né cu Piêr.»

19 Sâ Piêr née ka dé seèn kwòm vuú hèllè munó den ye. Cúcuí Ñagâ tueé njií bú ndo, ye bú a: «Ñgwé, bò nuaré déi tagár né wò hèn foón den.

20 Wùò ter, súagá ké doó, bí bó nde, té njeré déi mùnò, mè tema njií naâ bó mân kóó.»

21 Piêr wuo ter ndo, à suaga nde ké yoòr bòn, ye bó a: «Nuaá mé bí foón den né sâ né mè. Bí ndeè bèh kei wa?»

22 Bó ye bú a: «Kòrnê kwaá-taâb temà naâ béh kóó. Né nùà dili, à né yeé Càn dula. Bò *Jûf doón né gi bú keí. Cili Càn déi lé naâ bú feh, ye bú a: Ndê, yilá nji wò ké lo seèn, te à ñgweé njií mé wò nde né bú tueé ma.»

23 Bó yeé tueé gi aá ménâ, Piêr weh yí njií bó gwò, à feh bó bèh cèrrè. Cieé yeé ñaga baá, bó bò Piêr yuo bele ceér. Bò Yeésò bò déi lètenè bò Jopê bò njií lo bó ndo.

24 Cieé ñaga cu bó wa Sesarê, sâ Kòrnê né bó kela. Bó bò nùar seèn, mé bò mbei seèn mé à yilá njií belé naâ doón, né kóó.

25 Te Piêr yeé nde aá lo Kòrnê yilá ndeé mân, Kòrnê ndeé ka gule seèn cemmé ndeé ndo.

26 Piêr yeé ñene aá ménâ, à sie som bú ter, ye bú a: «Wùò ter, mè né ka nùar faá wò nɔ.»

27 Bó bú yila bieé. Jomo sâ bó yila nde gwò ndo. Sâ bò nùar ñgún né gwò bilí den.

28 Piêr ye bó a: «Bí né gi mé feh bií kóó ye, né jolo, nùà Jûf bó bò kìn bècèné dèn bilí bèh. Béh gwò bò kìn

yílá bèh ndɔ. Dé mò, cieé fà hèn Càn mè feh seér naâ kɔ́, ye mè a: té nuaré déi kurú yílá.

²⁹ Bí yeé tema njií, ye mè a, ndê, mè tán só cú dé cí. Á, bí mè yílá naâ mé ngei wa?»

³⁰ Kòrnê ye bú a: «Lé naá kaà faá cu kènê nɔ, lan baá cieé nèà, mè lé naâ Càn ká gwò mò dua den, sâ baá lou lòn tagár. Mè yeé ke, nuaré déi baá toò mò njobá den. À né mé cògò wulésé mân yoòr.

³¹ Ye mè a: Kòrnê, Càn ngweé aá duaà yeè kèn, à nene aá gàm mé wò gam yeé bò saám bò ndɔ. Lan à munó baá wò.

³² Kènê témá nji nùàr ké Jopê yoòr Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yílá njií bú ká yoòr yeé. À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né cu Simôn ndɔ. Né nùà mé sa yeé par; gwà seèn né ké sòn nòmò koò mân.

³³ Mè yeé ngweé aá ménâ, mè tema njií baá-re, ye bó ndé yílá wèh wò ma. Wò waà baá ndɔ, wò bɔ́ huóm aá dé gècèn. Kènê béh dɔ́n, béh baá gi ká toò Càn, te béh ngweé njií mé à nde né béh sònò yeé tueé keéh.»

Njií mé Piêr lé tueé naâ ké lo Kòrnê

³⁴ Kòrnê yeé tueé gi aá mân, Piêr deên ye bú a: «Kènê mè ko baá ye né gècèn, Càn nùàr lòu gèi bèh.

³⁵ Sâ tueé né ye, nùà gècèn mé né Càn dula, né mene lè lò dé heè dɔ́n, né gi beè Càn dilí huóm.

³⁶ Tebé mé Càn lé tema njií naâ mé bò huaán *Iserála, bí né gi kɔ́. Né Njàgà Bagaà, né béh dolê beè Yeésò *Kristò haá keéh. Nùà Dueè felè njèh dɔ́n né lom bú.

³⁷ «Njií mé lé bɔ́ gi naâ lè tàbè Judê dɔ́n bí né gi kɔ́, lé duóm naâ ké Galilê, sâ Jân tueé gi aá bò nùàr ngòr Càn kèn, à bó nòmò Càn kou gi aá ndɔ.

³⁸ Gèh dé mé Càn lé fam njií naâ Cúcuí Njàgà felè Yeésò Nùà Najarêt, bí ko gi aá kèn. Yeésò lé naâ lò dɔ́n

beè yon sie, à né bagaà bɔ́ bele. Bòó mé lé baá gi ka *Sátàn dɔ́n, à né bó taré sòm bele. Càn lé naâ mé bú, à lé naâ bú terreba haá, bí né gi ménâ kɔ́.

³⁹ «Mè tueé bí, béh né sòn seèn; njií mé à lé bɔ́ naâ ké Jerusalem mé lè tàbè bò Jûf mene dɔ́n, béh lé naá gi mé njolo nené. Bó lé naâ bú te toú fagá wulá.

⁴⁰ Càn mé ngeér sam. Yeé baá cieé tagár, à komo sòm cuú bú lè cio, à nené sòm keéh bú toò bò nùàr.

⁴¹ Dèn cú toò nùàr dɔ́n ndɔ, à bú nené sòm keéh lom aá toò beéh. Lòu sam, à lé naá gi béh balé kwaá, ye béh né bò sòn nyî. Béh bó yieé bilí cu, béh njeé cu bècène faá bèh jomò nɔ.

⁴² «À béh hèn temà naâ kɔ́, ye béh ndé ngòr nyí bèh dɔ́n tueé, béh té cam, béh júée bò nùàr a: Càn sie kwaá baá nyí nùà téná-juu felè bò làn bò mé bò komó mene ma.

⁴³ Bò *sòn-Càn bò dɔ́n lé naá gi felè seèn ménâ tueé ndɔ, ye nuaá mé né temé cén mé bú kwaá njií dɔ́n, Càn nde né nùà sâ veên yoòr mé yilí seèn kulú sòm ma.»

Cúcuí Njàgà yoòr bòó mé Jûf sam

⁴⁴ Piêr yeé baá sònò ménâ tueé, bòó mé né ngòr seèn ngweé dɔ́n, Cúcuí Njàgà ka suagà felè bɔ́n.

⁴⁵ Sâ bò Yeésò bò mé njií lòò naâ Piêr né bò Jûf, bó né gi doó. Bó yeé nene bòó mé Jûf sam kwa gi aá Cúcuí Njàgà ndɔ, geí yɔgò bó dé tueé.

⁴⁶ Lòu sam, Càn lé naâ bòó mé Jûf sam doó leba bele seér. Bò Jûf yeé ngweé, bó baá ju hihiné tueé, bó né terreba Càn mé njéh seèn. Piêr yeé nene aá ménâ, à ye bó a:

⁴⁷ «Kènê bò nùàr hèn Cúcuí Njàgà faá béh nɔ kwa gi aá kèn. Neì bó nòmò Càn kou yin né kɔ́ wa?»

⁴⁸ Jomo sâ ye, bó ndé kòu bó mé yilí Yeésò *Kristò kou. Yeé gi aá, bó ye Piêr a, sâ ko bó bó cer weh teèn ndɔ.

11

Piêr ké toò bò Yeésò bò ké Jerusalem

¹ Bò mbòn tebé mé bò Yeésò bò déi ké Judê ngweé njií ndo, ye bòó mé *Jûf sam baá ngòr Càṅ gwaán.

² Piêr yeé cu cuù aá ké Jerusalem, bò Yeésò bò nde bú. Bò sâ bò lé naâ bò Jûf.

³ Bó ye bú a: «Lé seèn bɔ́ɔ naâ naàn mé wò nde ké lètenè bò kurú, bí bó yieé bilí wa!»

⁴ Piêr se bele bó kwòm ndo, ye bó a:

⁵ «Sâ mè né ké Jopê Càṅ dua den, kulu mè faá vuú no, mè nene tàmbàṅ njeré déi faá cògò no, baá ter segé suagá, bó sie né bèh nèa te gou te gou. Yeé waà, njebá le.

⁶ Mè ke nyegé yí lè, né bò nyam feh hihiné, mé bò sàb bó bò non.

⁷ Hueh déi né tueé ye mè a: Wùò ter Piêr, wúlá yíé bó wulá ma.

⁸ Mè ye bú a: Sam, Nùà Dueè! Mè gèh dé sâ yíé bèh, né yilísé, mè nde né mé njéh fulá.

⁹ Hueh doô tueé cu ké te vulúu, ye mè a: Té njií mé Càṅ ye né ṅagásé jìnè; té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.

¹⁰ Yeé waà baá mbei tagár, cògò hèllè ṅaá yuo cu ké te vulúu.

¹¹ «Sâ nùà tagár la baá mè tütúlù gwà njebá den ndo, bó yuoó naâ ké Sesaré, bó tema njií naâ bó yoòr mò, bó ndeè mè yilá weh.

¹² Cúcuí ṅagá tueé naâ kɔ́ɔ, ye mè a: Béh bó ndé beèh ndeè, té njeré déi múnò ma. Bò Yeésò bò ténjén hèn njií lo mè ndo. Béh bó wa ké teèn, béh yila nde gi gwò Kòrnê ndo.

¹³ À se bele béh dé mé cìlì Càṅ lé naâ bú gwò yilá kwa, ye bú a: Témá ní nùà ké Jopê yoòr Simòṅ, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá njií bú ká yoòr yeé.

¹⁴ À tueé nde né wò ngòr mé nde né wò yili som, te yili som mé mbàgà yeè mene dɔ́ɔṅ ma.

¹⁵ «Mè yeé ngweé aá sònò Kòrnê ménâ, mè yila ngòr Càṅ tueé ndo. Tètèi sam Cúcuí ṅagá ka suagá felè bɔ́ɔn, faá lé ka suagá naâ felè beèh ké bèh duɔ́m no.

¹⁶ Mè munó kɔ́ cu baá-re dé mé Fehtoò beèh lé ye: Jân lé bò nùàr kou kwaá naâ mé nòmò; dé bìi, bó bí kou seér nde né mé Cúcuí ṅagá.»

¹⁷ Piêr den cuù, ye bó a: «Mè yeé nene Càṅ bó Cúcuí seèn haá né mé temé yoòr Yeésò *Kristò Fehtoò beèh kwaá njií faá à lé naâ béh haá no, sâ mè né nèi, mé nde né sòn Càṅ ṅgeén wa?»

¹⁸ Bó yeé ngweé aá mân, temé bɔ́ɔn die lè ndo, bó yila Càṅ seèn, ye: «Càṅ haá taré baá bòó mé Jûf sam terreb ndo, te bó kweéh seér temé, bó kwa yòn tètàgà.»

Bò Yeésò bò ké Antiôs

¹⁹ Bùnò mé lé yuoó naâ lè cu mé bó lé wulá naâ Etiên teèn hèllè lé naâ bò Yeésò bò bɔ́ɔ ṅellé som. Bò déi dula nde Fenisí, bò déi nde Sîpre, bò déi nde ké Antiôs. Bó ngòr Càṅ tueé njií lom aá mé bò Jûf.

²⁰ Lè cu sâ ndo, bò mbòn dé Sîpre mé bò dé Sirên nde ké Antiôs, bó né mé bò Greêk tueé njií ndo, bó né bó ṅjagá Bagaà felè Yeésò Fehtoò beèh tueé.

²¹ Càṅ lé naâ be teèn mé terreb mene kwaá njií, nùàr ṅgún kweéh seér gi, bó kwaá njií temé yoòr Fehtoò beèh.

²² Bò Yeésò bò ké Jerusalem yeé ngweé aá ménâ, bó tema njií Bàrnàbâs ké Antiôs ndo.

²³ À wa ké teèn, à nene gèh dé mé Càṅ né bò Yeésò bò kulú, temé samé lom bú lè dé gècèn, à toó nyegé cu bó, ye bó a: «Bí dèn lòm beè Fehtoò beèh nɔ́ɔṅ, bí dèn taré tég.»

²⁴ Sâ Bàrnàbâs toò naá gii nùà húóm-temé ndo, temé seèn dɔ́ɔṅ né gi yoòr Yeésò, Cúcuí ṅagá né bú yoòr ṅgulí faá cí no. À né ngòr Càṅ se. Yeé baá ménâ, nùàr ṅgún sagá yila cu lè mògò bò Yeésò bò.

²⁵ Jomo sâ Bàrnàbâs nde ké Târse, à nde Sôl foón.

²⁶ À yeé ñene aá bú, à weh njií bú ké Antiôs. Bó bú fà doón cer ké teèn gùm nyemà. Bó né seé te mbàgà Càñe boó, bó né bò nùàr ngún ñèh feh bele. Bò nùàr lé bò mbòñ Yeésò «bò *Kristò bò» yilá logó naâ ké Antiôs sâ.

²⁷ Cu sâ bò *sòn-Càñ bò déi lé naâ ké Jerusalem yuo, bó nde ké Antiôs.

²⁸ Yilí cén déi lètenè boòn lé naâ Àgàbùs. Cúcuí Ñagâ kema bú, à wuo ter, ye bò nùàr a: «Cùè nde né wón doón die ma.» Cùè sâ lé naâ môn die ndo. Lé naâ te nàm mgbè Klôdè.

²⁹ Àgàbùs yeé tueé aá ménâ, bò mbòñ bilí sòn lètenè boòn, ye njií mé nùà kàn né beè kwa keéh doón, bú a, há njií, te bó gam njií bò Yeésò bò dé ké Judê mé ñèh ma.

³⁰ Bó lé naá gií ménâ boó ndo, bó tema keéh baá-re beè Bàrnàbâs bô Sôl, bó nde bò kokoô bò te mbàgà Càñe ké Judê haá njií.

12

Jâk bô Piêr baá lè gèr-e

¹ Lè cu sâ, mgbè *Herôde yuo die bò Yeésò bò déi yoòr mé bòn.

² À wula som Jâk bei Jân mé bò.

³ À yeé ke, né bò Jûf yoòr huóm ménâ, à sie cu Piêr. Lé naâ lè cu *Páskà mé bó yieé yeé breéd, bó kulu teèn kwá ñgwéh.

⁴ Herôde yeé sie aá bú ménâ, à yí bú lè gwà cibì, à weh kañ kwaá bú sójì bòn nèà kwarè; bòn cén sójì né teèn nèà. Bó né bú móm; ye móm Páskà kela baá, te nyí weh njií ye bú ké toò bò nùàr.

⁵ Cu mé Piêr lé naâ ké gwà cibì sâ, bò Yeésò bò lé Càñ dua loóm naâ mé terreb mene.

⁶⁻⁷ Cieé mé Herôde njií nde aá bú ké toò bò nùàr yeé baá faá kwéh no, cibíteèn sâ, cili Fehtoò beèh kar waá ké mí yoòr seèn, ñagá sie gwà beè.

Sâ Piêr baá lóm, à né lètenè bò sójì fà cer den. Bó kaga né bú be lòu. Sâ bòó mé mom yeé gwà cibì né gi tütùlù ndo.

Cili Càñ doo yeé waá baá, à kema Piêr kwar, à nyimé som bú, ye bú a: «Wùò ter kwar.» Lòñ tené yuo bú be ndo.

⁸ Ye Piêr a: «Cóló nji kándá yeé teneè, yí nji débágá gulè.» Piêr boó ménâ. Ye Piêr a: «Sù cògò dùlù yeé, béh nde, bèlè mè.»

⁹ Piêr ndañ bele bú, à kó ñgwéh ye né dé gècèn, ye merré déi vuú kulu né nyí kó.

¹⁰ Bó kela keéh kòn fà, mé bò sójì né gi tütùlù, bó wa lè hin déi, à sòn keéh njií né ké lo, né hin lòñ. Dé sâ komo weh ké toò boòn mé be seèn mbaá, bó yuo kela nde yí ceér dueé. Cili Càñ kwaá lo bú ndo.

¹¹ Njolo yeé ñagá baá bú, à ye: «Kènè mè ñene ko baá ye né bòn, Fehtoò beèh naâ cili seèn ká yoòr mò temá njií, à bú tema njií naâ, te à ndeè mè beè *Herôde se som, te bò Jûf kwè* mò sén kwà cú.»

¹² À yeé ñgwéé nyegé aá ménâ, à nde ké gwò Marí meí Jân. Jân sâ, yilí seèn déi né cu Mârk. Sâ, bò nùàr né ké teèn ngún bilí den, bó né Càñ dua.

¹³ Piêr waá, à go hin ndo. Nùà seé dé vèh déi né teèn, yilí seèn né Rôdè, à nde yí tütùlù gwà bèh hin guluù.

¹⁴ À yeé nde ñgwéé kèb cieè né hueh Piêr mân, vràb sela seér bú lòu, à lò Piêr hin gulu keéh, à cu cu seér yí jomo bò nùàr gwà doón tueé wellê, ye bó a: «Piêr baá gè cie ma.»

¹⁵ Bó su bú sòn yoòr, bó ye bú a: «Wò né nùà kùlù wee!» À né teèn ñgelá, ye bó a: «Né ka bú.» Bó den cuù, ye bú a: «Sâ né càñ seèn.»

¹⁶ Cu sâ hin née ka goó den ye. Bó gulu hin ndo, bó ñene né ka Piêr bòn, geí laré bó gwà doón.

¹⁷ À me njií bó mé be, ye bó a, bí húné noón. À se bó gèh dé mé

Fehtoò beèh la naâ bú lè gwà cibì sòm keéh. Jomo sâ, ye bó a, bó túé kék Jâk mé bò déi ménâ ma. À yuo kela ndò, à nde ser toò.

¹⁸ Cieé yeé ñaga baá, bèmè tarê mân kò die lètenè bò sóji, bó munó kuú njí mé Piêr la naâ ñaá seér, bó kwà ñgwéh.

¹⁹ *Herôde ye, bó fón bú fòon. Bó fón kuú mene, bó bú kwà ñgwéh ndò. À ye, bó bié bò sóji cécéné cécéné ma. À bie le mé bó, ye wúlá bó wulá. Jomo sâ, à yuo ké Judê, à fón gò Sesarê ndò, à nde cer den ñgogó ké sâ.

*Cio *Herôde*

²⁰ Herôde bar lom bò Tîr bò, mé bò Sídonj bò dé nduàn. Yeé baá ménâ, bó kwaá sòn, bó nde sie gule nuaá mé ke yeé gwà cèrrè Herôde. Yilí nua sâ né Blasta. Bó ye te bó bó nde ké yoòr Herôde, bó dua bú dolé lètenè bòn bóbô ma. Lòu sam, yáb bòn yuo yeé te tàbè seèn.

²¹ Cieé mé bó lé sie kwaá naâ sâ yeé waá baá, Herôde su cògò mgbè seèn, à ñaá den te kògò, à yila bó ndeè, à nde bó faá nua koò nde yeé ndò.

²² Bó bóm bú ye: «Dé hên hueh nùar sam cuú, né hueh Càñ.»

²³ Tètèi sam, cilí Càñ Dueè suagà ter, si bú ñgwagán, sòn mé à la meé naâ Càñ doò, à kuú ndò.

²⁴ Ñgòr Càñ dé seén kò lom né bèh doón yaám ndeè.

²⁵ Bàrnàbâs bô Sôl yeé bó sòm aá seé bòn ké Jerusalem, bó fón gò, bó cu cu jomo, bó weh sie Jâñ mé bó yilá cu né Mârk beè.

13

Càñ balé kwaá Bàrnàbâs bô Sôl híin

¹ Bò *sòn-Càñ bò mé bò fèh-ñjèh bò lé naâ lè bòn bò Yeésò bò ké Antiôs teèn. Lé naâ bò Bàrnàbâs mé Simeôn; bó bú yilá né Nua Yilí. Lusiús nua Sirên lé naâ teèn ndò, bô Manahên. Dé seèn, bô mgbè

*Herôde lé kulà naâ bècénè. Sôl lé naâ teèn ndò.

² Cieé déi, bó yeé baá Càñ dua, bó né yáb jolo, Cúcuí Ñagâ ye bó a: «Bí sòm kwá Bàrnàbâs bô Sôl híin, mè né bó mé seé déi yilá.»

³ Bó yeé ñgweé aá ménâ, bó jolo cu yáb, bó dua Càñ, bó ba bó be felè, bó yi njí bó.

Bàrnàbâs bô Sôl ké Sîpre

⁴⁻⁵ Cúcuí Ñagâ yeé tema njí aá Bàrnàbâs bô Sôl ménâ, bó nde baá-re ké Selusî. Bó weh sie Jâñ-Mârk jomò, te à nde gam bó. Bó wa ké teèn, bó yila bàtô, bó nde lè tàbè Sîpre; tàbè sâ tena le né yí lètenè nòmò. Bó wa lè loó déi, yilí seèn né Sàlaminà, bó yila ñgòr Càñ te gwà sòu bò *Jûf seè.

⁶ Jomo sâ bó kela keéh loó sâ, bó yuo kela ké Pafôs. Bó wa teèn, bó kwa nua táhunò déi, yilí seèn né Bar-Yeésò, né nua Jûf, à né bò nùar bele den, wa nyí né sòn-Càñ.

⁷ Dene seèn lé naá loóm kwarè ñgómna Serjiú Polús. Ñgómna sâ lé naâ mé feh teèn. À yeé ñgweé aá ñagà Bàrnàbâs bô Sôl, à yilá njí bó ká toò seèn bèh ñgòr Càñ ñgweé ndò.

⁸ Nua táhunò hèllè, yilí seèn lè ju loó bòn né Elímà, à yeé ñene aá ménâ, à furú kuú mé sà, à né kèkènè déi bó, te ñgómna temé te ñgòr Càñe kwá njí cú.

⁹ Sâ Sôl mé yilí déi né cu Pôl, lé naâ mé terreb Cúcuí Ñagâ yoòr, à yila nua doò njolò ke njegeè,

¹⁰ ye bú a: «Mè jue né wò ñuna *Sátàn, wò bò nùar bele wula gi né kó, nua bònò bò gècèn bò né wò, nùar veèn. Wò nde né mé bò ñjèh Fehtoò beèh ménâ bó gobó ndeè den wa?

¹¹ Mè tueé wò, kènè Fehtoò beèh nde né wò lobo cugó sòm, wò njolo lòu ñéné ndé cú, kò ndeè baá cu déi.» Njolo Elímà nyimé yuo ndò. À duóm lòu bobô, à né nùar fón te derré bú be.

¹² Ñgómna yeé ñene aá ménâ, à kwaá njí temé yoòr Fehtoò beèh.

Lòu sam, njií mé bó la naá gií bú mé yilí Fehtoò beèh tueé doón naâ bú híim yogó.

Bò Pól ké Antiôs lè tàbè Písidí

¹³ Pól bó bò mbaábon yila cu bàtô, bó yuo Pafôs, bó nde ké Pêrgè te tàbè Pamfilí. Bó wa ké teèn, Jân-Mârk si lo bó ké sâ, à cu cu dé seèn ké Jerusalem.

¹⁴ Bó yuo cu Pêrgè, bó nde Antiôs lè tàbè Písidí. Yeé baá mé *cieé sòu, bó yila nde ké gwà sòu, bó den nde doó doón.

¹⁵ Bò nùar né mvù *sòu Músì jané, bó né dé bò *sòn-Càn bò jané. Bó yeé jané weh aá, bò kokoò bò gwà sòu bie njií, ye bò Pól a: «Beè biì njèh tueé né teèn wa, bí gàm bò nùar mé njèh teèn, te yo taré bó taré.»

¹⁶ Pól komo wuo ter ndo, à fo njií be ter, ye bó a: «Bí bò *Iserála bò, mé bò dùlà-Càn bò déi doón, bí ndògò tie.

¹⁷ Béh bò Iserála bò doón, Tele beèh Càn lé naâ bò jògò bò beèh balé som, à boó yam bó ké Ejiptò, sâ bó ké sâ né kìn. Nde nde, à som cu bó ké teèn mé be terreè seèn.

¹⁸ Mé njèh mene, à nde yolo soó bó ké ya dueè nyemà yulà nèa.

¹⁹ «Jomo sâ à kum som ndugo téhbeh te tàbè Kanahân felè boòn, te bó cer keéh.

²⁰ Bò njií sâ doón lé naâ nyemà yuii nèa mé yulà tìn boó, te jomo sâ à sie som ye bó bò téná-juù bò teèn. Bó boó nde den ka mé njèh ménâ, tóg nde yuo kela lè nàm Samuel sòn-Càn.

²¹ «Yeé wa baá te nàm Samuel, bó ye Càn a, há sér bó mgbè. Càn haá bó Sàwúlù ñunà Kís ndo; né bò gèh Benjamên. Sàwúlù boó te kogo nyemà yulà nèa.

²² Càn yeé som si njií aá bú doó, à haá keéh cu kogo mé *Davíd. À tueé

kwaá bò nùar dene Davíd tieè ndo, ye bó a: Nyí ñene Davíd ñunà Jése né nyí yoòr yilá, à nde né sòn nyí ñgweé ma.»

²³ Pól den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, *nduté ndùtù Davíd déi né Yeésò. Càn lé naâ bú Nùà dueè bò Iserála bò sie kwaá, te à yili som bó. Né faá à lé naá gií bó tueé kwaá no.

²⁴ Mé Yeésò ndeè waà, sâ Jân baá bò huaán Iserála doón tueé ye bó a, kwéh sér temé kweèh, te bó weh nòmò Càn ma.

²⁵ Jân yeé nde aá seé boó gií, à ye bò nùar a: Bí ye nyí né nei wa? Nyí tueé bí, nyí nuaá mé bí né kela den doó sam. À dé seèn baá jomo nyí ndeè, à né nyí mé terreè yogó. Nyí wúlù ñgwéh nuaá mé nde né bú débágá gulè som.»

²⁶ Pól yeé tueé som aá dé sâ, à den cuù ye bó a: «Bò nùar mò, né mene bí bò nduté ndùtù Abrahâm, né mene bí bò dùlà-Càn bò déi, bó ñgòr hèn tema njií kuú né felè beèh doón, te yili som béh.

²⁷ Mé njèh mene, bò Jerusalem bò mé bò kokoò bò boòn mene lé ndègè Yeésò ñéné kó ná ñgwéh. Mé *cieé sòu dé kàn bó né mene felè seèn lè mvù bò sòn-Càn bò jané, doón né gi beè boòn ndúg. Mé njèh mene, bó yeé sií njií aá bú ju yoòr, mboón ye faá bò sòn-Càn bò lé naá gií tueé no.

²⁸ Bó mene bú mé kwòm ciòò yoòr ñéné ñgwéh, bó ye *Pilátò a, wúlà lom bú wulà.

²⁹ Bò njií mé ñgòr Càn tueé gi né felè seèn yeé mboón gi aá, bó mvualé som ye bú te toú fagâ, bó nde jogo furu som bú ndo.

³⁰ Càn mé ñgeér sam, à yeé kuú aá, Càn komo som cu bú lè cio.

³¹ À boó cu ká lè wónje cieé kóbeè, à dé sâ ñené yuo kela lom aá njolò bò mbòn seèn. Bò sòn seèn kènè né

13:17 13:17 Ex. 1:7; 12:51 **13:18 13:18** Nomb. 14:34; Deut. 1:31 **13:19 13:19** Deut. 7:1; Jos. 14:1 **13:20 13:20** Jug. 2:16; 1 Sam. 3:20 **13:21 13:21** 1 Sam. 8:5; 10:21 **13:22 13:22** 1 Sam. 13:14; 16:12; Ps. 89:20 **13:24 13:24** Mk. 1:4; Lúk 3:3 **13:25 13:25** Mat. 3:11; Mk. 1:7; Lúk 3:16; Jân 1:20, 27 **13:28 13:28** Mat. 27:22-23; Mk. 15:13-14; Lúk 23:21-23; Jân 19:15 **13:29 13:29** Mat. 27:57-61; Mk. 15:42-47; Lúk 23:50-56; Jân 19:38-42 **13:31 13:31** Seé b. 1:3

bó. Bó bò sâ bò lé yuoó naâ Galilé kóó, bó njií lo bú ké Jerusalem.

³² «Béh hên nde kuú naâ bí Njàgà Bagaà sâ tueé ndo. Béh tueé bí, ndéb mé Càn lé tueé loò naâ mé bò jògò bò beèh doón

³³ kènê mboón aá ká lètenè beèh, béh bò ndùté ndùtù boón. Càn lé naâ Yeésò te cio komo som cu, faá bó lé nyagá kwaá naâ lè mvù bene *Davíd kòb fà no, ye:

Wò né Huaán mò,
lan mè baá Tele yeè.»

³⁴ Pól den cuè ye bó a: «Càn lé ye, nyí nde né bú dé seèn te cio komo som, te à dé seèn tàbè ná cú. À lé naá giì ménâ tueé ye:

Njií mé nyí lé naá mé Davíd tueé kwaá,
nyí nde né bí mé njéh kulú ngagá nyegé.

³⁵ Davíd beré deì tueé cu né ménâ ndo, ye:

Wò ndeè yeè gwàn ndé ngwéh dé nùàr yeè fo le dòu.

³⁶ Á sâ, Davíd lé boó naá kaà te nàm dé seèn sâ faá Càn gwaán nê ndo. Mé njéh mene, à kuú, bó furu yíí bú lè sà mé bó lé furú naâ bò tele seèn léí jògò teèn, à na dé seèn tàbè.

³⁷ Dé nuaá mé Càn lé naâ lè cio komo som, môn sam, à lé dé seèn lòu fò ná ngwéh.

³⁸ «Sâ bò nùàr mò, bí kóó ye, Càn bí veèn yoòr kulu som lom nde né mé yilí nùà bú sâ. Né Yeésò.

³⁹ Bí kó cú kòó ye, bòó mé né temé yoòr seèn kwaá njií doón yili yuo nde né mé bú, dèn ngwéh mé *sóú Músi. Lòu sam, sóú Músi dé seèn nùàr yilí kòmò ndé ngwéh.

⁴⁰ Sâ bí bòn feh biì. Mo sam, njií mé bò sòn-Càn bò lé naâ toò nyagá kwaá doò nde né bí kwa; bó lé ye:

⁴¹ Ménâ, bí kè fàn dèn mé njolo, bí bò sèb-nùàr bò.

Bú a, hím ló bí lòu, bí njéllé yùò njéllé ndo!

Te cafané nyí Càn boó mboón seé nyí,

seé mé bó sé tueé kuú mene bí,
bí sé biì gwàn ná ngwéh doò.»

⁴² Pól bò Bàrnàbàs tueé gi ndo. Bó yeé baá cie yuo kelá, bò gwà-sòu bò boñ bó, ye bó a: «Bí cú cù mé sóú dé toò hên, te bí tueé ferré cu béh.»

⁴³ Jomo bilí sâ, bò *Júf mé bòó mé na né Júf lòu kókoó mbaá bele gi Pól bò Bàrnàbàs. Pól bò Bàrnàbàs né bò nùàr tueé nyegé, te bó kuú nde den mé fùgò beè Càn tetoò.

⁴⁴ Sóú sâ yeé waà baá, nùàr loò doón kem waà ndo, bó bilí ndeè ngòr Càn ngweé.

⁴⁵ Bò Júf yeé nde nene njií cilí nùàr ménâ, sà naâ bó lè. Bó duóóm bò njèh sònò Pól tueé vurú beleè, bó né bú selé.

⁴⁶ Pól bò Bàrnàbàs né lom tég te ngòr Càn njobá taré, bó ye bò Júf a: «Njua mé béh lé ngòr Càn duóóm naâ ká lètenè biì, te bí ngweé logò kóó. Mo bí né lòu berón seér, ye bí yòn tètàgà beè Càn gwàn ngwéh, wa bí wúlú ngwéh, sâ béh mé njéh nde ser nde aá yoòr bòó mé Júf sam,

⁴⁷ te den faá Nùà Dueè naá giì béh tueé no, à lé ye:

Nyí lé naâ wò toò bòó mé Júf sam sie kwaá,

te wò den faá ngagá no,

wò ngagá nde mé njéh bèh doón,

te bò nùàr wón doón yili yuo.»

⁴⁸ Bòó mé Júf sam yeé nde ngweé njií mân, bó samé njéllé doó doón, bó né ngòr Fehtoò beèh seèn. Bòó mé Càn lé naâ dé yòn tètàgà balé kwaá doón kwaá njií gi temé mé Yeésò.

⁴⁹ Ngòr Càn né ka yaám ndeé. Nde nde, laré sie lò sâ beè doón.

⁵⁰ Bò Júf yeé nene aá ménâ, bó soób bò dùlà-Càn bò lètenè bò véh dé kokoò, mé bò njonjolo bò lo sâ, te bó bunó Pól bò Bàrnàbàs. Bó kwogo som bó te tàbè sâ ndo.

⁵¹ Pól bò Bàrnàbàs yeé baá mé gò, bó karé som fufú gulè, bó fulú njií bó yoòr, bó foón gò Ikoniùm.

⁵² Bò mbòn le ké Antiôs ndò. Sâ bó baá gi mé Cúcuí Nágâ yoòr ngulí den, temé lé naâ bó mé gècên mene vògò.

14

Pôl bô Bàrnàbâs ké Ikoniûm

¹ Pôl bô Bàrnàbâs wa ké Ikoniûm, bó yila nde lè *gwà sòu bò Jûf, bó né bò nùàr ngòr Càn tueé. Bò Jûf mé bòó mé Jûf sam kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

² Bò dúágá-tie bò lètenè bò Jûf yeé ñene aá ménâ, bó suií njií bòó mé Jûf sam yoòr Pôl bô Bàrnàbâs.

³ Yeé baá ménâ, Pôl bô Bàrnàbâs cer ñeí seér cu ké Ikoniûm lòu, bó né te ngòr Fehtoò beèh tég njebá taré, ye bò nùàr a, Càn bò nùàr yili sòm yeé dé lòu. Fehtoò beèh lé naâ bó terreba haá, bó né bò fém mé ciè teèn bóó yií, te bò nùàr ñene kò mé njéh ye né ngòr gècên.

⁴ Yeé baá ménâ, loó ker fà: bò déi bele bò Jûf, bò déi jomo bò mbòn tebê.

⁵ Jomo sâ, bò Jûf mé bòó mé Jûf sam bó bò mgbè bòn doón kaga taáb, te bó nde Pôl bô Bàrnàbâs tobé wulá.

⁶ Bó yeé ngweé aá ménâ, bó dula leér nde ser te tàbè Likonî, lè loó Lîstrè mé Dérbè. Bó né kè kèbè ndeé bele,

⁷ bó se Njàgà Bagaà teèn.

Pôl bô Bàrnàbâs ké Lîstrè

⁸ Ké Lîstrè sâ, nuaré déi lé naâ teèn, gule né kuú, à lé mé njéh yuoó naâ lè, à gò gò ngúngwéh.

⁹ Nùà hèllè yeé ñene Pôl baá njéh tueé, à felá njií tie teèn. Pôl né ka bú njolò ke njege den, à ñene kò ye, nùà hèn né temé te ngòr nyí kwaá njií te taré sòm bú.

¹⁰ À tueé njií mé bú ndò, ye bú a: «Kòmò wùò ter, njebá mé gule yeé!» Nùà hèllè lo wuo ter kwar, gò keéh lom dé gò.

¹¹ Te bò nùàr yeé nde ñene njií mé Pôl bóó naâ sâ, bó si gògò mé ju

loó bòn Likonî, bó ye: «Né bò càn ña né nùàr kòó, bó suagà ká yoòr beèh.»

¹² Bó yilá kwaá bó yilí bò càn bòn yoòr. Dé Bàrnàbâs, bó yilá bú *Jeûs; bó yilá Pôl *Hermès, ye nùà njéh tueé né bú.

¹³ Ngàn Jeûs lé naâ teèn ndò. À yeé ñene aá ménâ, à sie ndeé mé bò tela nàgà mé njéh yàgà yoòr, à waà mé njéh ké tütùlù bògò bân, ye te bó bò nùàr ñob haá Bàrnàbâs bô Pôl njéh *sèmè. Sâ mò Jeûs hèllè né ké jomo loó mân.

¹⁴ Bàrnàbâs bô Pôl yeé nde ngweé njií mân, temé yulá bó mé njéh, bó sie ñaré bò cògò bòn, bó ñar nde ké lètenè bò nùàr, bó né ké ter logó njií, ye bò nùàr a:

¹⁵ «Bí béh mân bóó né dé kei wa? Ngweéh béh né gi bò nùàr faá bí no wa? Béh ndeé naâ bí Njàgà Bagaà tueé, ye bí kwéh sér temé, bí sòm be yoòr bò cècàn mân, bí dua seér Càn dueè. À dé seèn né làn, vulú bô tàbè lo sií naâ bú; nòmò mé bò njéh doón lo si gií naâ bú ndò.

¹⁶ Léi toò, à lé bò nùàr mé gèh hihiné kwaá lò naâ mé feh bòn, gèh dé kàn né càn seèn dua.

¹⁷ Mé njéh mene, à né béh feh den, ye nyí né teèn: nyí béh bagaà bóó den né kòó ma. À né bí nu yi keéh, yab né yaám, dé kàn mé cu seèn, dé kàn mé cu seèn, yab né bí beè merré den, bí né mé vógò-temé mene samé, bí ménâ ñéné kò ngwéh wa?»

¹⁸ Pôl né mene ménâ tueé, njií ye bò nùàr a, há lòm bó *sèmè haà. Pôl bô Bàrnàbâs nde bó lege yiín weéh baá lòu.

¹⁹ Jomo sâ, bò Jûf kem yuoô ké Antiôs mé Ikoniûm, bó waà doó sâ, bó tueé seér mango, bò nùàr gwaán seér cu ngòr bòn, bó tobé si Pôl doó, bó tulu si njií bú ké jomo bân, ye merré déi kuú baá kèn.

²⁰ Bò Yeésò bò yuo bele jomo ndò. Bó yeé baá ké kwarè seèn kaán den, à komo wuo ter, à yila nde cu ké

lètenè loô. Cieé ñaga, bô Bàrnàbâs foon gò, bó nde ké Dèrbè.

Baá dé jomo cuû

²¹ Pôl bô Bàrnàbâs wa ké Dèrbè, bó yila cu Njàgà Bagaà seè. Bò nuàr kókoó mbaá ña gi bò mbòn ké doó sâ. Jomo sâ, bò Pôl cu cu ké Lîstrè, bó cu cu ké Ikoniûm, mé Antiôs dé Písidî,

²² bó né bò Yeésò bò yo boó taré, bó né bó toó nyegé, ye bó a: «Bí dèn lòm te ngòr Càñ teg; gèr né teèn. Béh gèr ñene nde né feh hihiné, te béh nde ye *Lò Càñ yilá.»

²³ Bó wa mene te bòn bò Yeésò bò dé kàn, bó né bò nuàr teèn balé kwaá, te bó den bò kokoô bò; bó bó jolo weh yáb, bó né Càñ felè boòn dua, te bó kwaá lo bó beè Càñ. Bó ndèm kwaá lom mé bú.

²⁴ Bó lé naâ te loó hihiné te tàbè Písidî kelá bele, bó yuo kela te tàbè Pamfilí. Bó yeé wa baá ké teèn,

²⁵ bó duóm cu ngòr Càñ ké Pèrgè tueê. Jomo sâ, bó nde ké Atalí.

²⁶ Bó yila cu batô doó sâ, bó nde Antiôs. Sâ né bèh mé bò Yeésò bò lé naâ bó teèn nyeén, bó kwaá lo bó beè Càñ, Nùà húóm-temê, te bó nde bèh seé seèn mé né kènê mboón hèn.

²⁷ Bó yeé wa baá ké Antiôs, bó yilá bilí cu bò Yeésò bò, bó se bó njií mé Càñ lé naâ beè boòn boó keéh doón, bó se bó gèh dé mé à lé naâ bò mé Jûf sam ceér gulu keéh ndo, bó ye bó a, bò mé Jûf sam lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií ma.

²⁸ Bó bò Yeésò bò cer yíi cu ké sâ kóbeè.

15

Mbàgà juù dé bò mbòn tebê ké Jerusalem

¹ Bò nuaré déi yuoô ké Judê, bó waá ké Antiôs, bó né bò Yeésò bò ñhèh feh, ye bó a: «Mò bí *ngór ñób ngwéh, faá *sóú Músi tueé nê no, bí yìlì yuò ndé ngwéh.»

² Pôl bô Bàrnàbâs yeé nde ngweé njií ménâ, bó bom bó, bó bó kwaá njií saân taré mân doó felè ngòr sâ.

Yeé baá ménâ, bò Yeésò bò kaga ndòn ye, Pôl bô Bàrnàbâs mé bò mbeí déi nde né ké Jerusalem yoòr bò mbòn tebê mé bò kokoô bò ñaá ndeé ma, te bó nde nyegé ju sâ.

³ Bó som njií bó ndo. Bó né te tàbè Fenisí mé *Samarí kelá, bó né bò nuàr saán go, ye bó a, bò mé Jûf sam kènê baá ceér Càñ bele ma. Bò Yeésò bò yeé ngweé aá ménâ, ñore lom bó yoòr dé gècèn.

⁴ Bó wa Jerusalem. Bò mbòn tebê bó bò kokoô bò mé bò Yeésò bò doón vra weh bó ndo. Jomo sâ, bò Pôl se bele bó bò njií mé Càñ lé naâ mé bó boó keéh doón.

⁵ Bò Yeésò bò déi lètenè bò *Farisièn yeé ngweé aá ménâ, bó komo wuo seér cu ter, bó ye: Ndóg, bò mé Jûf sam, ko bó ñob bó ngór ñoòb, bó taga cu bó sóú Músi ndo.

⁶ Bò mbòn tebê mé bò kokoô bò bilí, te bó taán nyegé ngòr sâ.

⁷ Bó yeé baá saân taré, Pièr komo wuo ter, ye bó a: «Bò nuàr mò, bí né gi kóó ye, Càñ lé naâ mè ká lètenè bìi balé som, baá dàb ndo. Sâ doón, à lé ye te mè nde bò mé Jûf sam Njàgà Bagaà nyi se, te bó kwaá njií temé teèn.

⁸ Càñ mé né temé nuàr doón ñene laré lé béh Cúcuí Ñagâ temá njií naâ kóó, à lé bò mé Jûf sam Cúcuí Ñagâ cén sâ tema njií naâ kóó ndo. Sâ ye nyí né bó gwaán faá nyí gwaán né béh no.

⁹ À gwèn lètenè beèh mé bó kwá nyi ngwéh. À bó temé boó ñagá lom né mé temé yoòr seèn kwaá njií.

¹⁰ Mò né mân, bí né Càñ teèn me ke, wanoón bí bò nuàr seèn seé felè mbiín kwaá né dé kei? Ngweéh né seé mé lé naâ bò tele beèh léi jògò yogó, lé naâ béh ménâ yogó ndo wa? Mò né mân, béh mé bò déi mbin haá seér né dé kei wa?

11 Béh né gi kɔ́ ye, Yeésò Fehtoò beèh lé béh yili sɔ́m naâ dé lòu. À bó yili sɔ́m né kèi cén ménâ ndɔ.»

12 Pièr tueé sɔ́m. Sâ bò nùàr né lom nɔ́ŋ huné den. Jomo sâ bó ŋgweé Bàrnàbâs bô Pôl baá tueé ndɔ. Bó tueé bele bó bò fém bó bò ciè mé Càŋ lé naâ beè bɔ̀n lètenè bɔ̀ mé Jûf sam bɔ̀ keéh.

13 Bàrnàbâs bô Pôl yeé tueé gi aá ménâ, Jâk komo wuo ter, ye bò nùàr a: «Bí ŋgwé, bò nùàr mò.

14 Simôŋ hên debbé kuú né felè bɔ̀ mé Jûf sam, ye Càŋ lé duɔ́m naâ bó kwɔ́mê, ye te bó den bò nùàr nyí, sâ bòn beèh duɔ́m née lòu ye.

15 Ngòr bò *sòn-Càŋ bò die yila cu né ka teèn ménâ nág ndɔ, né lè mvù nyagá den ye:

16 Né mè Càŋ Dueè. Gwà *Davíd mé lé naâ die,

mè nde cu né bú ter komo sie kwaá, mvùr seèn nde cu né yilá gií, mè bɔ̀ nyegé bú,

17 te bò ndùté ndùtù seèn ŋene ménâ, bó fɔ́n ceér mò.

Bò mé mè né lò nùàr dɔ́ŋ yilá, nde gi né ceér mò Càŋ Dueè fɔ́n ndɔ.

18 Né Càŋ Dueè mân tueé né kɔ́, à lé naá gií bò nùàr tueé, baá dàb ndɔ.»

19 Jâk den cuù ye bó a: «Mɔ né beè mò, béh té bɔ̀ mé Jûf sam mbaá kì cú, bó kweéh seér gi aá temé kèn.

20 Béh bó nyàgà tágá njí lòm bò njèh dé cècàŋ, bó té yàgà yòn ndɔ, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bó té yíé. Né mene húóm dé heè, bó té sònò nágá njí.

21 Lòu sam, dàb baá teèn mé bó né bò sóú dé jomò lè *gwà sóú dé kàn feh sɔ́, bó né lè gwà sóú dé kàn mé *cieé sóú dɔ́ŋ jané ndɔ.»

Mvù mé bó tema njií né yoòr bò Yeésò bò mé Jûf sam

22 Yeé gi aá, bò mbòn tebé bó bò kokoò bò mé bò Yeésò bò dɔ́ŋ kaga ndòn, ye bó nde né bò nuaré déi

lètenè bɔ̀n sɔ́m, bó kwaá bó jomo Pôl bô Bàrnàbâs, bó tema njií bó ké Antiôs ma. Bó balé weh baá-re Jûde, yilí seèn déi né cu Barsabâs, bó balé weh Silâs ndɔ. Bó fà dɔ́ŋ né gi bò njonjolo bò lètenè bò mbeí.

23 Bó nyagá haá bó mvù beè, bó ye:

«Bò mbeí beèh, béh bò mbòn tebé mé bò kokoò bò mé bò mbeí bì dɔ́ŋ né bí bɔ̀ mé Jûf sam bieé. Bí né mene ké Antiôs, né mene ké Sirí, né mene ké Silisí dɔ́ŋ, béh né bí bieé.

24 «Béh lé naâ ŋgweé ye, bò nuaré déi lé naâ kán yuo, bó nde bí feh ter ñellé kwaá sé wa? Bí té múnò ye béh lé temá naâ bó kɔ́.

25 Béh né seér ká lètenè beèh bilí taáŋ nyegé, te béh balé tema njií bí bò nuaré déi teèn, te bó njií lo bò mbeí beèh Bàrnàbâs bô Pôl.

26 Béh tueé bí, Bàrnàbâs bô Pôl lé naâ cio lè seé Yeésò *Kristò líím.

27 Béh bò tebé bò sâ balé sɔ́m né Jûde bô Silâs. Mvù mé béh nyagá né hên, bó nde né mé sòn bɔ̀n tueé ndɔ.

28 Béh bò Cúcuí Ŋagá naâ ndòn kaga, ye bó té bí seé déi felè mbaá mbín kwá, béh tágá lòm bí bɔ̀ mé né teèn yilá hên:

29 Bí té *sèmè dé cècàŋ yíé, bí té húóm sònò nágá kéh, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bí té yíé, bí té yàgà yòn ndɔ. Mɔ bí né bò njèh hên jolo, bí nde né bagasé den. Sâ bí dèn bá-re.»

30 Bó yeé nyagá sɔ́m aá, bò tebé bò fɔ́n gò Antiôs ndɔ. Bó wa ké teèn, bó yilá bilí bò Yeésò bò dɔ́ŋ, bó haá bó mvù hèllè,

31 bó jané baá-re toò bò nùàr. Bò nùàr yeé ŋgweé aá, temé vɔ́gó bó lè, yo taré cu bó ndɔ.

32 Sâ Jûde bô Silâs fà dɔ́ŋ toò naá gií bò *sòn-Càŋ bò. Bó yila cu teèn tètèi tueé den, bó né bò nùàr toó nyegé, bó né bó yo bɔ̀ taré.

³³ Bó bó cer weh ké doó sâ teèn. Jomo sâ bó bò nùar bie gò, bó yuo, te bó cu cu ké yoòr bòó mé lé temà naâ bô. [

³⁴ Te Silâs nde ye tueé, ye nyí nde né ké sâ den le.]

³⁵ Sâ Pôl bô Bàrnàbâs né yeé ké Antiôs sâ ndo, bó bò mbeí déi kókoó mbaá né bò nùar ngòr Fehtoò beèh feh, bó né bó se.

Kèrrè lètenè Pôl bô Bàrnàbâs

³⁶ Nde nde, Pôl ye Bàrnàbâs a: «Ndê, béh nde bò Yeésò bò yon ke, ko ngweéh bèh mé béh lé naâ mé ngòr Fehtoò beèh te loó hihiné tueé kelá doón, bó né gi taré wa?»

³⁷ Bàrnàbâs ye te bó weh sie Jân, mé bó yilá cu né Mârk beè.

³⁸ Pôl berón ye bú a: «À lé naâ béh ké Pamfilí si loó, ye nyí bèh seê déi ndé cú.»

³⁹ Teèn sâ tɔgɔ ko die lètenè boòn, bogó naá ter, bó geé le doó sâ. Bàrnàbâs weh Mârk, bó bú yila bàtô, bó nde ké Sîpre.

⁴⁰ Pôl balé weh dé seèn Silâs. Bó bú yeé baá mé gò, bò Yeésò bò dua Càṅ felè boòn, bó kwaá lo bó beè Fehtoò beèh, te à gam bó mé húóm-temé seèn.

⁴¹ Bó yuo ndo, bó nde yon laré tàbè Sirí mé Silisí mene, bó né bò Yeésò bò bèh doón yo bóó taré bele.

16

Timoté jomo Pôl bô Silâs

¹ Pôl wa ké Dèrbè, à nde ké Lîstrè ndo. Sâ mbòn déi lé naâ ké sâ teèn, yilí seèn né Timoté. Meí seèn né *Jûf mé gwaán né ceér Yeésò. Tele dé seèn né nùà Greêk.

² Bò Yeésò bò ké Lîstrè mé Ikoniúm mene né gi dene seèn keí.

³ Yeé baá ménâ, Pôl ye nyí nde né bú jomo nyí weh sie; à weh bú ndo, à nde *ṅob bú ṅór. Lé naâ felè bò Jûf. Sâ bò Jûf te tàbè sâ né gi kóó ye, tele Timoté né nùà Greêk.

⁴ Jomo sâ bó yuo, bó nde te loó hihiné kelá bele. Ndéb mé bò mbòn tebê bó bò kokoô bò lé naâ ké

Jerusalem sagá doô, bó né bò nùar Yeésò tagá bele.

⁵ Bò Yeésò bò né cu terreb te ceér Càṅe kwa ṅeí; cieé doón nùar ko lom baá-re te mbeí sagá yilá.

Vuú Pôl ké Troâs

⁶ Cúcuí Naga yíin bó ngòr Càṅ lè tàbè Asiá tueé. Yeé baá ménâ, bó kela keéh tàbè Friji mé Galatí,

⁷ bó wa ké kwarè Misí, ye te bó yuo kela Bitiní. Lón sam, Cúcuí Yeésò yíin cu bó.

⁸ Bó kela keéh Misí, bó suaga nde ké Troâs.

⁹ Yeé baá cíbíteèn, kulu Pôl faá vuú no; à ṅene nùà Masedínà déi waá baá, né ter njebá den, ye bú a: «Kúkùr yeè, ṅá kelá yeè ká Masedínà yoòr beèh, te wò gam béh teèn!»

¹⁰ Vuú yeé kulu aá Pôl mân, béh yila ceér Masedínà foòn ndo. Sâ béh naâ mé njéh kóó gií, ye Càṅ béh yilá njií né ké sâ, te béh nde Njàgà Bagaá ké lètenè boòn se.

Ndèm Lídià ké Filíp

¹¹ Jomo sâ, béh yila bàtô, béh yuo Troâs, béh lemé nde Samoterá; tàbè sâ né yí lètenè nòmò mân. Cieé ṅaga béh foón cu gò, béh nde Niàpòlí.

¹² Béh yuo cu sâ, béh nde Filíp; lè tàbè Masedínà doón ngómna lé den logó naâ teèn. Kòb tàbè sâ né dé seèn beè bò Rôm bò. Béh cer yíi lo sâ kóbeè.

¹³ Mé *cieé sóù, béh yuo ká lo, béh nde ké sòn nòmò, ye merré déi béh kwa nde né bèh mé bò *Jûf dua yeé Càṅ teèn ké sâ. Béh wa ké teèn, béh den nde doó, béh bò véh mé lé bilí deén naâ ké sâ né sòn tueé den.

¹⁴ Ma déi naâ lètenè boòn teèn, yilí seèn né Lídià; à lé yuoó naá Tiatír, à né yeé cògò nyàgàm go. Ma bú séná né nùà dùlà-Càṅ. Béh yeé baá tueé, Fehtoò beèh gulu logó bú temé te à felá njií tie teèn.

¹⁵ Jomo sâ bó kou bú nòmò Càṅ mé mbàgà seèn mene ndo. À ye béh a: «Iṅweéh bí né kóó ye, mè baá nùà

Fehtoò beèh mà, Sâ bí ndê cèr wèh ké lo mò teèn.» À yeé baá béh ménâ ñeí, béh bó nde ndo.

Ké Filîp lè gwà cibì

¹⁶ Cieé déi béh lé naâ bèh Càṅ duaà ndeé, béh bò huaán vèh déi kwaré ceér dueè. À lé naâ mé tándulu yoòr. Mò baá bú ñaâ, bò njií mé nde né bɔ́ dɔ́ṅ, à né yeé cie tueé kwaá, à né kàgàlòṅ teèn kókoó mbaá kwa, à né bò tele seè seèn haá.

¹⁷ À yeé ñene aá béh, à yuo bele béh, à né ké ter yie njií, ye bò nùàr a: «Bò nùà hèn dé bɔ́n bɔ́ né seé dé Càṅ terrèb. Bó ndeè naâ bí ceér feh keéh, te bí yili yuo mé njéh.»

¹⁸ À yie sɔ́ méménâ cieé kókoó mbaá. Yeé yɔ́gɔ́ baá, temé ñaâ Pôl mé càṅ tándulu yoòr huaán doô, à bele seér, ye bú a: «Mé yilí Yeésò *Kristò, yuò kélâ yoòr huaán hèn, mè tueé wò!» Tándulu hèllè yuo kela lè sòn seèn nɔ́ṅ ménâ ndo.

¹⁹ Bò tele seè huaán doô yeé ñene ye ceér kàgàlòṅ bɔ́n beè huaán doô surí baá kèn, bó sie mgbómé njií Pôl bô Silâs ké cie yoòr bò kokoô bò dé lo.

²⁰ Bò sâ bò weh njií ser cu bó ké toò bò dé ngómna, bó ye bó a: «Bò fà bò hèn né loó beéh. Bó né Jûf,

²¹ béh né bò Rôm bò; bó béh feh seér né *sóú bɔ́n, ye béh bele cí. Ngweéh beè beèh né jolo mà.»

²² Te bò nùàr yeé nde ngweé njií mân, bó jeré ñellé doó dɔ́ṅ. Bò kokoô bò sie ñaré som Pôl bô Silâs cògò yoòr, ye te bò nùàr tegé nyegé ye bó núr.

²³ Bó yeé duún aá bó ménâ, bó nde si yíí bó gwà cibì, bó taga lo kè-nùàr ndo.

²⁴ Te kè-nùàr yeé ngweé njií ménâ, à nde weh ferá kwaá bó ké lè kòṅ dé ké jomò, à yíí bó fògò gulè ndo.

²⁵ Yeé baá logòteèn, sâ Pôl bô Silâs né Càṅ dua, bó né bú mé bené seèn njií. Sâ bò gwà cibì bò né ngweé ndo.

²⁶ Bó yeé ngweé, tàbè baá jilí taré, né gwà cibì hèllè mé maàṅ mene teèn jilí keéh. Bò hin né mé be bɔ́n komó ndeé, fògò né bò gwà cibì bò dɔ́ṅ gulè koló yuo gií, né doó sue ndeé.

²⁷ Kè-nùàr nyimé yuoô, sâ bò hin gwà cibì dɔ́ṅ baá gi lelòṅ. Feh ñellé bú ter, ye merré déi bò gwà cibì bò durá yuo gi aá. À sua bòù, ye te nyí nde aá yo nyí sieé wulá.

²⁸ Pôl pam njií ké ter, ye bú a: «Té feh yeé mbaá wulá kú, béh né gi hèn dɔ́ṅ ye!»

²⁹ Kè-nùàr bie we ndo, à mɔ́go dula yila nde ké gwà cibì, à ndelé cemmé nde doó gulè Pôl bô Silâs mé veéh mene.

³⁰ Jomo sâ à som keéh bó, ye bó a: «Bò kokoô bò mò, mè bɔ́n nde né naàn, te mè yili yuo wa?»

³¹ Bó ye bú a: «Kwá ní lòm temé mé Yeésò Fehtoò beèh, wò nde né yili yuo, mé mbàgà yeé mene.»

³² Bó tueé kwaá bú mé mbàgà seèn mene ngòr Fehtoò beèh ndo.

³³ Cíbítenè doó sâ kè-nùàr weh bó, à nde bó nyer yaga nyegé. Bó kou som bó nòmò Càṅ gwà dɔ́ṅ ndo.

³⁴ À ñaá kwaá njií bó ké gwò seèn, à haá bó yáb. Yo nɔ́ré bú mé mbàgà seèn mene. Lòù sam, à lé naá loòm mé vɔ́gɔ́-temé, ye nyí temé kwaá njií aá yoòr Càṅ.

³⁵ Cieé yeé ñaga baá, bò kokoô bò dé ngómna tema njií ye kè-nùàr a, yí níí bò nùà sâ ma.

³⁶ Kè-nùàr nde ké yoòr Pôl, ye bú a: «Bò kokoô bò tema njií naâ ye, yí níí bí yíí. Sâ bí ndé bá-re бага.»

³⁷ Pôl deèn ndo, ye bò tebé bò a: «Béh né bò huaán Rôm; bó lé ju felè beèh túé ná ngwèh, bó ye bò nùàr a, kó lòm béh núr duún, bó ndé béh ká gwà cibì yíí njií. Lé naâ njolò bò nùàr. Yeé baá dé sòòm, te bó som leér béh lòù wa? Ndóg ndo. Mò né ménâ, sâ bó ndé yí ká béh mé be bɔ́n.»

³⁸ Bò tebé bò nde cu bò kokoô bò ménâ tueé. Bó yeé nde ngweé njií ye

Pôl bô Silâs né bò huaán Rôm mân, veéh boó bó njèh.

³⁹ Bó nde bó be kobó. Jomo sâ, bó som bó gwà cibì, bó ye bó a: «Kúkùr, bí yùò lo hên yuò.»

⁴⁰ Pôl bô Silâs yeé yuo kelà baá gwà cibì, bó nde ké gwò Lídià. Bó yeé ñene aá bò Yeésò bò, bó toó nyegé cu bó, jomo sâ bó fón gò ndo.

17

Pôl bô Silâs ké Tesalonîk

¹ Bó kela keéh Amfipolí mé Àpòlòní, bó wa ké Tesalonîk. Ké sâ *gwà sòu bò Jûf né teèn.

² Yeé baá mé *cieé sòu, Pôl yila nde cu teèn, faá à né yeé mé bò gwà sòu déi boó no. Bó bò nùàr né felè ngòr Càṅ tueé kuú. À boó ké teèn sóndè tagár.

³ À né bó se, ye bó a: «Lé naá gii tueé ye, *Nùà Còṅ sé naá kaà gèr ñené, te à nde ye lè cio komo yuo. Sâ jue né Yeésò mé mè né bí se hên, Nùà Còṅ né bú.»

⁴ Bò déi lètenè boòn kwaá njií temé teèn, bó yuo bele Pôl bô Silâs. Bò dùlà-Càṅ bò lètenè bò Greêk, mé bò véh dé kokoô ngún mbaá boó gi ménâ ndo.

⁵ Bò Jûf yeé ñene aá ménâ, sà ngwa ṅaá cuú bó lè, bó nde bò vevenê bò ceceér domó fón, te bó nde kò si bémè lètenè bò nùàr. Lóó doṅ jilí gi. Bó ṅar wa ké gwò Jásòṅ, te bó sie njií Pôl bô Silâs ké cie toò bò nùàr.

⁶ Bó wa ké teèn, bó Pôl bô Silâs kwà ngwéh, bó sie le mé Jásòṅ bó bò Yeésò bò déi, bó tulu nde mé bó ké toò bò kokoô bò, bó né sònò bom ye: «*Wóṅ doṅ beéh gi né bò nùàr hên, bó mé njéh ká lètenè beéh waa kèn!

⁷ Jásòṅ bó ké gwò seèn weh kwaá né dé kei wa? Bó bó doṅ né gi bò táre-feh bò, bó sóú Mgbè Rôm dùlà cú, bó ye bò nùàr a, mgbè dueè déi né teèn, wa yilí seèn né Yeésò sé wa!»

⁸ Bò nùàr bó bò kokoô bò yeé nde ngweé njií mân, bó cer gi seé.

⁹ Bó ye Jásòṅ bó bò mbaábon a: «Kò bí gwòm sòn sâ lòu.» Bó yeé gwòm aá, bó yi ye bó ndo.

Pôl bô Silâs ké Bèrê

¹⁰ Cibí yeé yili baá, bò Yeésò bò som njií ser Pôl bô Silâs ké Bèrê. Bó yeé wa baá ké teèn, bó yila cu gwà sòu bò Jûf.

¹¹ Bò Jûf dé sâ lé huòm kelà naá kóó mé bò dé ké Tesalonîk. Ngòr Càṅ mé Pôl lé naá bó tueé doṅ, bó lé naá tie teèn felá njií, bó né mvù Càṅ cieé doṅ ke soó, te bó ñene, njií mé Pôl né tueé doò kò ngweéh né teèn yilá wa?

¹² Bó yeé ñene nyegé aá, bò nùàr kókoó mbaá kwaá njií gi temé teèn ndo. Lètenè bò Greêk, bò véh dé kokoô mé bò siíb ngún mbaá kwaá njií gi temé lè ngòr Càṅe.

¹³ Bò Jûf dé ké Tesalonîk ngweé njií cu, ye Pôl né ngòr Càṅ ké Bèrê tueé, bó kem fulu nde ké teèn, bó né bò nùàr soób, bò nùàr duóòm furû.

¹⁴ Doó sâ bó Yeésò bò som Pôl ndo, bó lemé njií bú ké sòn nòmò koò. Silâs bô Timotê den le dé boòn ké Bèrê.

¹⁵ Bòó mé lé njií lòò naá Pôl wa ké Àtên, bó kwaá lo bú teèn, bó cu cu ké Bèrê, te bó tueé cu Silâs bô Timotê tebé Pôl, ye bó a: «Pôl ye, júée bí a, bí yùò bèlè nyí, bí té ṅágá só ma.»

Pôl ké Àtên

¹⁶ Pôl yeé wa baá ké Àtên, à kela den Silâs bô Timotê ké teèn. À ñene bò Àtên bò né càṅ gènnè hihiné dua, mò né lom loó doṅ merré ndeé. Pôl yieé kuú cu mé nyie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, à nde ké *gwà sòu bò Jûf. Bó bò Jûf mé bò dùlà-Càṅ bò déi né njèh tueé. Cieé doṅ à né ké mbartogo lètenè bò nùàr ndeé, bó bó né njèh tueé ndo.

¹⁸ Bò nùà-tòu bò déi lé naá teèn; bò déi lé naá bò *Èpikuriên, bò déi *Sitoyisiên. Bó yeé baá njèh sònò Pôl

ngweé, bò déi ye, à sâ tueé cugó den né kei wa? Bò déi tueé seér ye, den né faá à tueé den né felè bò càṅ dé híń nɔ. Sâ Pól lé tueé deén naâ felè Yeésò, mé lé naâ lè cio komo yuo.

¹⁹ Yeé baá ménâ, bó weh njií bú ké te mògò. Yilí mògò sâ né Areopáje, bó ye bú a: «Njèh feê mé wò né feh doò yuoô he wa?

²⁰ Béh sònò yeè ngweé né njèh kèkènè. Béh gwaán né ngweé nyegê.»

²¹ Sâ bò Àtèn bò bó bò kìn mé né lètenè bɔ̀n dɔ̀n né yeé doó sâ sɔ̀, bó kɔ lom njèh fefeê lètenè bɔ̀n tueé kuũ.

²² Yeé baá ménâ, Pól komo wuo ter ké lètenè Areopáje ndɔ, ye bó a: «Mè né ñenè ye, mé gècèn mene bí bò Àtèn bò né mé temé bò càṅ duaà lè.

²³ Mè naâ loó biì beè yɔṅ sie, mè naâ bò mò càṅ biì hihiné ñenè. Mè nde kwa mò déi teèn, à dé seèn nées lòu ye. Bó teèn nyagá kwaá né ye: Càṅ dé hèn, béh nées bú dé seèn kó ngwéeh ye. Bí ngwé-re! Njií mé bí né bú mbaá dua den, mé bí kó ngwéh sâ, mé tétég hèn ndeè naâ bí felè seèn tueé nyegé.

²⁴ Càṅ bú sâ lé wɔṅ sií naâ kɔ́, bò njèh teèn dɔ̀n lé si gii naâ bú. Né Nùà Dueè, à vulú bò tàbè bɔ̀ naâ kɔ́. Mò mé bò nùàr me né mé be, à dé seèn teèn cèr bèh.

²⁵ À túé ngwéh ye nuaré déi a, há nyí njeré déi, à bò nùàr dɔ̀n kó seér né kɔ́. À bó yòṅ mé cúcuí mé njèh dɔ̀n haá gi né kɔ́.

²⁶ «À lé bɔ̀ naâ kɔ́, te gèh nùà cèn nde ye wɔṅ beè yaám sie, à bó kerré kwaá bele mé lò hihiné, nàm hihiné ndɔ.

²⁷ Sâ dɔ̀n ye te bó fɔ̀n ceér nyí fɔ̀n; ye merré déi bó nde né nyí beré déi bobó kwa. Bó né kàn mé kàn bobó ndeé, sâ Càṅ nùà njèh né gi kwarè beèh ndɔ.

²⁸ «Mè tueé bí, den né faá bò gɔ-njɔṅ lètenè biì lé naá gii tueé nɔ, bó

lé ye: béh yɔṅ né mé bú, béh yieé yilí né mé bú, béh den né mé bú. Bó lé naá cuù tueé ye, béh né bò ñuna Càṅ ndɔ.

²⁹ «Bò mbeí mò, hèn mɔ béh kɔ gi aá mân kèn, ye béh né bò ñuna seèn, sâ béh munó seér den né kei, ye kɔ Càṅ sé la den seér cu faá ngulàmúr* nɔ wa? Sâ tueé né ye, nùàr den cuù nde né mé lo seèn nùà njèh, à bɔ̀ré cu toú, à me lòṅ, à gɔ̀ré taá, te ña Càṅ terrèb wa? Bò nùàr bɔ̀ yeé ménâ.

³⁰ Mé njéh mene, Càṅ dé sâ tán cú, à tueé seér né ye, sâ dɔ̀n bó lé ndugó seér naâ lòu. Kènè à né mé nùàr wɔṅ dɔ̀n tueé njií ye bó a, kwéh sér temé kweèh.

³¹ Lòu sam, Càṅ cieé ju tenâ ter sie kwaá gi aá kèn; nde né felè wɔṅ dɔ̀n. Nùà gècèn ju sâ tena nde né kɔ́. À tena yií nde né teèn. Càṅ lé naá gii nùà sâ balé kwaá, à lé naâ nùà sâ te cio komo sɔ̀m, te bò nùàr ñene kɔ teèn.»

³² Bò nùàr yeé nde ngweé njií dé mé Pól ye: nùàr lé naâ lè cio komo yuo mân, bò déi tɔ̀bé bú séb; bò déi ye bú a: «Béh nde cu nées ngòr hèn sònò yeè cieé déi ngweé nyegé ye.»

³³ Yeé baá mân, Pól kwaá lo bó ndɔ.

³⁴ Sâ bò déi ngòr seèn gwaán gi aá kèn, bó yuo bele bú. Ké lètenè bɔ̀n sâ lé naâ Denís, nùà Areopáje, mé ma déi, yilí seèn né Damarís, bó bò mbaábɔ̀n.

18

Pól ké Kòrènt

¹ Jomo sâ, Pól yuo ké Àtèn ndɔ, à nde ké Kòrènt.

² Wa ké teèn, à kwa nùà *Júf déi, yilí seèn né Akilâ, né bò huaán loó Pòṅ. Bò veèh seèn Prisíl lé yuoô lè loó Rôm lè tàbè Italí, bó waà nées ké Kòrènt waà ye. Lòu sam, mgbè Klòdè lé ye bò Júf a, yùò gí ká Rôm dɔ̀n yuoò. Pól ye wa baá, à yila kwa bó.

17:24 17:24-25 1 Rois 8:27; Es. 42:5; Seé b. 7:48 faá nyam ndɔ.

* **17:29 17:29** Njií mé bó bɔ̀ né te den faá nùàr,

³ Sâ bô Akilâ né mé seé cên ndo. Seé boòn né gi *gwà cògò saá. Pôl den baá-re ké lo boòn, bó bú né gwà cògò saá.

⁴ Mé *cieé sòu dé kàn, Pôl né ké *gwà sòu bò Jûf ndeé, à né ngòr Càṅ teèn tueé, à né bò Jûf mé bò Greêk teèn dor kwa keéh.

⁵ Jomo sâ Silâs bô Timotê mé lé naâ ké Masedínà waà ndo. Bó yeé waà baá, Pôl ko lom aá dé seèn ngòr Càṅ tueé, à né bò Jûf tueé yon, ye bó a: «Yeésò né *Nùà Còṅ.»

⁶ Bò Jûf berón, bó kem sue bú yoòr mé séb. À yeé ṅene aá ménâ, à ka cògò seèn, te fufú loó boòn mvugo cu cu yoòr boòn; à ye bó a: «Mò bí leér le mene, né beè biì; bó mé mè bié ndé cú. Kènê, mè nde seér nde aá yoòr bòó mé Jûf sam, mè feh bó.»

⁷ À foón gò ndo, à nde ké lo nùà dùlà-Càṅ déi, yilí seèn né Títius Jústus. Gwà seèn né kwarè gwà sòu hèllè.

⁸ Sâ Krispûs, nùà koô gwà sòu sâ dé seèn Fehtoò beèh gwaán gi aá kèn; bú mé mbàgà seèn mene. Bò Korênt bò kókoó mbaá lé naâ ngòr Pôl ngweé, bó kwaá njií temé teèn ndo. Bó weh nòmò Càṅ.

⁹ Cíbíteèn déi, kulu Pôl faá vuú no, Fehtoò beèh ye bú a: «Té vèh, kó lòm tueé, té húnè.

¹⁰ Mè né teèn; nuaré déi wò be veèn yoòr kè mà nji ndé ngwéh. Bò nùàr mò né lo hèn ngún.»

¹¹ Pôl bóó ké Korênt gùm nyè mà mé kwèh ndo, à né ngòr Càṅ tueé.

¹² Cu mé Gàliôn, nùà Rôm, lé naâ ngómna te tàbè Akayî, bò Jûf lé naâ Pôl ké te *mbàgà juù bilí sie njií.

¹³ Bó wa, bó ye: «Nùà hèn né bò nùàr doór, te bó dua seér Càṅ faá sòu beèh né yíin no.»

¹⁴ Pôl yeé nde aá sòn komo, Gàliôn ye bò Jûf a: «Hèn, mò sé né-re ngòr dùkàn déi, mè sé naá-re sòn biì ngweé.

¹⁵ Á, gèh bò saân dé mbembaâ hèn seèn né felè bò ngòr, mé bò yilí nùàr,

mé bò sòu biì. Ngweéh dé sâ né ju biì wa? Mè teèn sam.»

¹⁶ À som keéh bó cie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, bó ṅar sie Sostên nùà koô ké *gwà sòu boòn, bó duún lo bú núr ké cie sâ; Gàliôn sòn teèn yí ngwéh ménâ ndo.

Ké Antiôs cu cuû

¹⁸ Pôl cer yíi cu ké Korênt kóbeè. Jomo sâ, à kwaá lo bò mbaábon, à yila bàtô, te à nde Sirí. Lé naâ bó bò Prisíl mé Akilâ. Bó yeé baá mé gò, à bele som feh ké Sênkrè, te à jolo tou.

¹⁹ Jomo sâ bó foón gò Efêse ndo. Bó yeé baá ké sâ, Pôl kwaá lo Akilâ bò Prisíl, à nde dé seèn ké gwà sòu, bó bò Jûf yila njèh teèn tueé ndo.

²⁰ Yeé baá ménâ, bó boṅ bú, te bó bó cer weh teèn. Pôl berón,

²¹ ye bó a, mò Càṅ gwaán aá, nyí ndeé né cuû ma. Bó bó bie. À yila cu bàtô ké Efêse sâ, à foón gò.

²² À nde doó suaga ké Sesarê, à nde cu ké Jerusalem bò Yeésò bò bie weh, te à nde cu ké Antiôs.

²³ À cer weh ké Antiôs sâ teèn, te à yuo cu ye ké sâ, à nde cu lè tàbè Galatí mé Friji, à né cu bò mbòn doón yo bóó taré.

Apolôs ké Efêse mé Korênt

²⁴ Nùà Jûf déi lé waà naâ ké Efêse, yilí seèn né Apolôs. À né bò huaán Alesandrí. Nùà hèllè lé naâ njèh sònò tueé ṅgulí, à né mvù Càṅ kóó nyegé ndo.

²⁵ Bó lé naâ bú ceér Fehtoò beèh Yeésò feh. À teèn tegé yila lom mé feh mene, à né bò déi jéjég ménâ feh keéh. Njèh cén, à lé ko loóm naâ nòmò Càṅ dé Jân.

²⁶ À yeé wa baá, à yila keéh lom njèh te *gwà sòu feèh, à njeré déi vèh ngwéh. Prisíl bô Akilâ yeé ngweé aá ménâ, bó weh njií bú ké jomo, bó se nyegé bú ceér Càṅ.

²⁷ Jomo sâ à ye, nyí nde né te tàbè Akayî ndeé. Bò mbeí yeé ngweé aá ménâ, bó gwaán, bó nyagá haá bú mvù beè te bò Yeésò bò te tàbè Akayî

ɲene ménâ, bó sie nyegé bú. À yeé baá ké teèn, Càŋ bɔ́ bɔ́ bú бага ndɔ́, à gam lom bò Yeésò bò dé tueé sam.

²⁸ Bò Jûf sòn toò seèn túé kwà cú. À né bó cie toò bò nùàr tueé sòm, ye bó né feh sabé; à né bó te mvù Càŋe lemé njií, te bó ɲene kɔ teèn, ye *Nùà Còŋ né Yeésò.

19

Pól ké Efêse

¹ Te cu mé Apólôs né ké Korênt sâ, Pól lé naâ dé seèn te bò lò tòre ɲaá kelá bele, à suaga nde ké Efêse. Wa ké teèn, à kwa bò mbòŋ déi,

² ye bó a: «Cu mé bí lé naâ temé mé Càŋ kwaá njií, bí lé naâ Cúcuí Ɗagâ kwa wa?» Bó ye bú a: «Ndóg, nuaré déi béh túé ɲgúŋgwéh ye Cúcuí Ɗagâ né teèn.»

³ Pól ye bó a: «Bó lé bí kou naâ mé nòmò Càŋ dé heè wa?» Bó ye bú a: «Lé naâ mé nòmò Càŋ dé Jâŋ.»

⁴ Pól ye bó a: «Jâŋ lé bò nùàr kou belé naâ, te feh kéh ye bó kweéh seér aá temé. À lé naá giì bó tueé ye bó a, nuaré déi baá jomo nyí ndeê, bó kwá njí temé yoòr seèn ma. À lé sâ jueè naâ Yeésò.»

⁵ Bó yeé ɲgweé aá ménâ, bó weh nòmò Càŋ mé yilí Yeésò ndɔ́.

⁶ Pól ba bó be felè, Cúcuí Ɗagâ waà felè bɔ́ɔn, kema bó, bele seér bó leba, bó né ju bò nùàr hihiné tueé, bó né *sòn-Càŋ tueé bele ndɔ́.

⁷ Bó doón lé waà naâ yulà cùòb fà.

⁸ Pól bɔ́ ké doó sâ weéh tagár, à né ɲòr te *gwà sòu tueé, à njeré déi vèh ɲgwéh, à né bó felè *Lò Càŋ tueé, à né ceér fɔ́ɔn, ye te nyí dɔr kéh bò nùàr teèn.

⁹ Mé njéh mene, bò nuaré déi lé naâ berón, bó duagá seér cu tie lòu, bó né ceér Fehtoò beèh toò bò nùàr tueé beèh. Pól yeé ɲene aá ménâ, à weh bò mbòŋ, bó bó yuo nde ser le gwà jaŋendè Tiranûs, à né ɲòr Càŋ teèn cieé doón feh den.

¹⁰ Bó bɔ́ teèn nyemà fà. Bó yeé bɔ́ baá ménâ, bò Jûf mé bɔ́ mé Jûf sam te tàbè Asià doón ɲgweé laré gi ɲòr Fehtoò beèh.

Bò ɲunà Seévà

¹¹ Càŋ lé naâ bò kèkènè fêm beè Pól bɔ́ kéh.

¹² Bò nùàr né bò fùlù cògò beè seèn mé yoòr seèn weh bele, bó né bò beèn bò mé njéh kemá bele, bó né taré yuo, bò tándulu né bó yoòr durá yuo bele ndɔ́.

¹³ Bò Jûf mé né yeé teter yɔŋ gɔ lé naâ doó sâ teèn, bó né yeé tándulu kwɔgɔ ndɔ́. Bó yeé ɲene aá ménâ, bó yegé weh yilí Yeésò Fehtoò beèh, bó nde tándulu mé njéh kwɔgɔ ndɔ́. Dé kàn ye bò tándulu a: Yeésò mé Pól né tueé doò, nyí wò kwɔgɔ né mé yilí seèn ma.

¹⁴ Sâ lètenè bò sâ bò, bò huaán déi naâ teèn téhbeh. Bó né bò ɲunà *ɲgàŋ sèmè dé koò déi. Yilí ɲgàŋ sèmè sâ né Seévà. Bó né yeé ménâ bɔ́ taré ndɔ́.

¹⁵ Bó yeé baá ménâ bɔ́, tándulu ye bó a: «Mè né Yeésò kɔ́, mè né Pól kɔ́ ndɔ́. Á, dé biì nɔ? Bí né bò nèi wa?»

¹⁶ Nùà mé tándulu yoòr hèllè toró ɲgumó yila bó yoòr ndɔ́, à né bó téhbeh doón taré yɔgɔ, à né bó nu, bó né cie luŋturu mé nyer yoyoòr durá yuo kelá.

¹⁷ Bò Efêse bò mé né Jûf mé bò Greêk mene doón yeé ɲgweé aá ménâ, veéh yila bó lè, bó yila yilí Yeésò Fehtoò beèh seèn.

¹⁸ Bò mé baá temé mé Yeésò kwaá njií, né ká toò Pól kem ndeê, bó né bò veèn bɔ́ɔn cie tueé sòm.

¹⁹ Bò táhuno bò kókoó mbaá domó wa giì mé bò mvù táhunò bɔ́ɔn, bó né toò bò nùàr ɲgie sòm. Mɔ bó sé naâ kàgàlòŋ bò mvù sâ doón mberé, sé lé naâ kám yulà tín waá.

²⁰ Yeé baá ménâ, ɲòr Fehtoò beèh sòm kéh terreè seèn cie; né lom tetoò yaám ndeé.

Bèmè taré ké Efêse

21 Jomo bò njèh sâ, Pôl kaga ndòn, ye nyí nde né ké Masedínà mé Akayí kelá, te nyí nde cu ké Jerusalem. Ye, mo nyí baá ké sâ, ko nyí wa Rôm ndo.

22 Yeé baá ménâ, à tema keéh bò gàm bò toò fà, lé naâ Timotê bô Herástà, ye bó a, bí ndé ké Masedínà ma. À dé seèn le ngogô lè tàbè Asià.

23 Cu sâ bèmè tarê lé naâ ko die, lé naâ felè ceér Fehtoò beèh.

24 Yìè lé naâ mé nùà lè déi, yilí seèn né Dèmeteriyû. Sâ ké Efêse mò cècàn déi lé naâ teèn. Yilí cècàn hèllè né *Aretémì. Dèmeteriyû né yeé mò sâ mé lòŋ si seér, à nde go, bó bò seé bò seèn kwa nòmò teèn.

25 Ngòr Càn yeé baá tetoò yaám ndeé, à yilá bilí bò seé bò seèn, mé bó mé bó bó né mé seé cèn ndo, ye bó a: «Belà, bí né kóó ye, béh yieé yeé mé seé hèn, béh ñueé mé njéh.

26 Ngweéh bí né Pôl ñené wa? À né cie tueé som, ye bò nùàr a, bò càŋ mé bó bó né mé be doón, Càŋ gècèn déi sam. À né ménâ tueé, à né bò nùàr doór weh. Kènê bò nùàr kókoó mbaá yuo bele gi aá bú. Ká Efêse hèn jí lòm cú, nde aá mé tàbè Asià mene doón beè laré sie.

27 Nde né seé beèh nyimé som. Mò Aretémì, càŋ beèh dé koò, nde né mé njéh calé yuo, te bò nùàr ke njií terrebe seèn faá njèh mbaâ no. Bí ñené ngwéh ye bò Asià bò mé bò nùàr wón doón dua gi né bú wa?»

28 Te bò nùàr yeé nde ngweé njií mân, temé ñaâ bó lè doó doón, bó som gi hueh ye: «Hê ceè, Aretémì bò Efêse bò kela né kóó.»

29 Lóó doón salé gi mé njéh. Bó sie kwa bò mbeí seé Pôl déi fà. Né bò Masedínà bò. Yilí boòn né Gayûs bô Aristârk. Bó mgbómé nde mé bó ké gwà sòn.

30 Pôl yeé nde aá teèn ndeé, bò Yeésò bò yíin bú.

31 Bò mbeí seèn mé né bò kokoò bò dé ngómna lè tàbè Asià, tema njií

ye bú a, kúkùr seèn, à té ké gwà sòn ndé ma.

32 Ké gwò bèmè lé dé tueê ná cù. Dé kàn né tueé, dé kàn né tueé. Nùà ngún né lom mbaá ngaré njií, bó kwòm juù hèllè kó ngwéh.

33 Bò nuaré déi yeé ñene aá ménâ, bó se Alesándà dògòtì. Sâ bò Jûf lé bú toò lu keéh naâ kóó. Alesándà yeé ngweé nyegé aá dògòtì, à me njií bò nùàr mé be ndo, ye te nyí se bó.

34 Bò nùàr yeé nde ñene ko ye, à né nùà Jûf mân, bó bom njií cu ké ter mé sòn cèn ye: «Hê ceè! Aretémì bò Efêse bò kela né kóó!» Bó mé njéh tum nde den ka tóg gùm yòŋ lòu fà, bó né tum den.

35 Jomo sâ te nuaá mé nyagá yeé njèh lo sâ bóó cemé ye bó, ye bó a: «Bí bò Efêse bò! Mò Aretémì dé koò den né ká Efêse. Ngùlàmur* seèn lé naâ ké te vulúu die suagá. Nuaá mé ménâ kó ngwéh, né neì wa?

36 Nuaré déi nde né saán ndo wa? Mo né ménâ, bí sé la née mbaá mbóro wèh ngwéeh ye. Bí sé la naâ noón den.

37 Bí mé bò nùà hèn weh nde kuù né mbaá, bó njeré déi ké lè mò beèh ñúób ngwéh; bó càŋ beèh sèb ngwéh ndo.

38 Mo Dèmeteriyû bó bò seé bò seèn gwaán né nuaré déi mé ju, bèh ju tueê né teèn, bò kokoò bò né teèn ndo. Mo né ménâ, ko bó nde lòu síi.

39 Mo bí né cu mé ju déi teèn, bó nde né ju sâ faá né yeé no tená.

40 Mè tueé bí, njií mé né kelá hèn, béh nde né njìè teèn jógó. Lòu sam, bó sé ye «túé bá kùòm”, béh sè kòmò ndé ngwéh.»

41 À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó a: «Bí ñéŋellè!» ndo.

20

Gò Pôl ké Masedínà bô Akayí

1 Jomo sâ, bèmè hèllè huné ndo. Pôl yilá bilí cu bò Yeésò bò, à toó nyegé bó, te yo taré bó tarè. À yeé

* 19:35 19:35 Njií mé bó bóó né lòu te den faá nùàr no.

toó gi aá bó, à bie bó, à fón gò Masedínà ndo.

² À wa ké teèn, à né bò Yeésò bò mé ngòr Càn toó ndeé den, te bó kwa bele terreb mé njéh. Jomo sâ à kela nde ser te tàbè Akayî.

³ À cer ké sâ weéh tagár, à ye nyí nde né bàtô yilá, te nyí nde cu ké Sirí ma. Sâ bò Jûf lé baá cu sòn felè seèn nyogò, te bó wula bú. À yeé ngweé aá ménâ, à kaga baá-re ndòn, ye nyí kela seér cu nde né Masedínà. À lé naâ ménâ bóó ndo.

⁴ Bò nuaré déi lé naâ bú njií loó. Lé naâ Sopátà nuna Pirûs nùà Bèrê, mé bò Tesaloník bò déi fà, yilí bòn né Aristârk bò Sekúndù. Déi naá cu Gayûs nùà Dérbè bò Timotê. Bó bò Asiá bò déi fà lé naâ kóó ndo, yilí bòn né Tisík bò Trofîm.

⁵ Bò sâ bò lé naâ toò kelá, bó nde kela den béh ké Troâs.

⁶ Cieé koó mé bò Jûf yieé yeé breéd mé kulu teèn sam, yeé kela baá, béh nde ye dé beéh bàtô ké Filíp yilá, béh bó ceér dueè cieé tîn, béh nde ye bó ké Troâs kwa. Béh bó bóó ké teèn cieé téhbeh.

Yáb Càn ké Troâs

⁷ Mé samedí liyilí, béh yeé nde aá yáb Càn yieé, béh bilí den bècénè. Pól né bò nùà ngòr Càn tueé, sâ cieé naga, à baá mé gò. À né tueé, à tueé den ka méménâ tóg logòteèn.

⁸ Béh lé deén naâ ké gwò lè jèh gwà dé ké teèr, lâm lé naâ gwò kókoó mbaá.

⁹ Pól né ka mé ngòr Càn tueé ndeé, sâ huaán ndà déi né lóm yi den; à né yi kwarè kùm. Yilí seèn né Etikù. À yeé baá ménâ yi den, à yi yuo kela mé njéh toò, à die suagà, à kela keéh jèh gwà fà, à tob die doó, bó bú ter jogò som baá komó.

¹⁰ Pól suagà ndo, geér nde doó felè seèn, jogò sie bú beè, ye bò nùà a: «Bí té nyàmè, à né làn!»

¹¹ Te Pól naá cu ye ké ter, kolé yieé breéd, tueé naga cu mé ngòr. Cieé yeé naga baá, à fón ye gò.

¹² Sâ bó la naâ mé huaán ndà hèllè weh yuo ndo. À la baá cu làn. Temé die cu bò nùà doón lè.

Gò ké Milé

¹³ Béh yuo gò, béh kela dé beéh toò. Béh weh bàtô, ye te béh naá weh keéh Pól ké Asô faá à lé tueé naá ndo. À lé dé seèn goó naá mé gule.

¹⁴ Béh bó yeé kwaré baá ké Asô, béh weh bú ndo, béh bó nde Mitilên.

¹⁵ Béh yuo cu doó sâ mé bàtô. Cieé naga béh wa kwarè Siô. Cieé naga cu, béh yila Samósà. Cieé yeé naga cu aá déi, béh wa ké Milé ndo.

¹⁶ Sâ béh lé naâ Efêse kelá keéh. Lòu sam, Pól lé ye nyí ké teèn njéba ndé ngwéh, mo sam nyí nde né te tàbè Asiá ngagá kelá. À lé ye, mo nde né bóó, te nyí ké Jerusalem wa lòu *Pàntèkôt.

Pól mé bò kokoô bò gwà Càn dé ké Efêse

¹⁷ Pól tema njií ké Efêse, ye bò kokoô bò lètenè bò Yeésò bò a, bó ndé kwà nyí ká Milé ma.

¹⁸ Bó waà ndo. Pól ye bó a: «Bí né gi dene mò ké lètenè bií kóó, yuoò lòu mé mè lé naá ká te tàbè Asiá waá, nde mé ké toò mene.

¹⁹ Mè seé Fehtoò beéh bóó lom né mé temé dolé, mé yimé njolò ndo. Bò Jûf lé naâ sòn felè mò nyogò, mè gèr beè bòn nene lom dé fî.

²⁰ Mé njéh mene, mè bí njeré déi lòu túé gúgó ló ngwéh, sâ mè ye te gam bí. Mè bí ngòr Càn feh gi aá kèn. Né mene cie, né mene gwò, mè lé naá gií bí feh.

²¹ Mè lé naá gií bò Jûf mé bòó mé Jûf sam doón yilá, te bó kweéh seér temé, bó bele ceér Càn, bó kwaá njií temé yoòr Fehtoò beéh Yeésò *Kristò.

²² «Mè kènè baá mé gò Jerusalem. Cúcuí Naga mé ké sâ ba njií né lòu. Njií mé nde né mè ké teèn kwa, mè kó ngwéh.

²³ Mè kó cegé né njèh cén, ye lè loó dé kàn doón Cúcuí Naga né mè tueé

ye mè a, gwà cibì né mè kela mé gèr mene.

²⁴ Mè nde né mene kuú, mè mé nyàmè sam, mè kò lom né ké sònòbò dula yuo kelâ, te seé mé Fehtoò mò Yeésò né beè mò haá kwaá hên mboón. À lé beè mò haá kwaá naâ Njàgà Bagaà, ye mè a, ndé bò nùàr húóm-temé Càn̄ tueé ma.

²⁵ Mè bí nhè felè *Lò Càn̄e feh laré gi aá. Mè né kóó ye, kènê bí mè néné ndé cú.

²⁶ Mè bí hên tueé kòmo né lan dé cî, ye bí a, mɔ nuaré déi baá mene lètenè biì leér, be mò teèn sam.

²⁷ Lòu sam, njií mé Càn̄ lé naá gi nyegé kwaá dɔ́ɔ́, mè bí feh gi aá, mè déi toò kwá ló ngwéh.

²⁸ Bí bòn̄ feh biì. Bòn̄ bò nùàr mé Cúcuí Nàgà né beè biì kurú kwaá doò, bí gó lóm teèn, bí né bó ke nyegé. Né mbàgà Càn̄, à lé naâ bú mé húóm Njuna seèn ñaá weh.

²⁹ «Mè né kóó ye, mɔ mè doó sam cuú, bò ngùì nde né lètenè biì yilá, bó ñellé sòm mògò biì.

³⁰ Né mene lètenè biì, bò nuaré déi ndeè né teèn yuo kelâ, bó né bèh hiín tueé fɔ́ɔ́ njií, bó né bò mbòn̄ Yeésò mé njéh boú.*

³¹ Bí dèn làn̄ dé cî, bí té nyèn ye, lè nyèmà tagâr, mè lé sòn dù ná ngwéh, mè lé nhè ké lètenè biì feéh naâ cibíteèn mé suútenè mene, mè né bí mé yímé njòlò mene luóm ndo.

³² Mè bí kènê kwaá ló né beè Càn̄. Ngòr húóm-temé seèn a, ká siè bí beè. À nde né bí terreb haá te bí temé kwaá yam njií gi mé bú, à haá bí ngúlú mé à lé naá gi dé bò nùàr seèn dɔ́ɔ́ nyegé kwaá doò ndo.

³³ «Mè lé mé tuaá kàgàlòn̄ bò cògò nuaré déi ná ngwéh.

³⁴ Bí né gi kóó ye, mè seé tema yeé mé be mò, mè né teèn kwa, mè kóó bò mbei seè mò mé njéh.

³⁵ Mè lé dɔ́ɔ́ bóó gi naâ ye te bí ñene weh teèn, bí seé tema mé be biì, bí né bò saám bò gam. Bí té ngòr Fehtoò beèh Yeésò nyèn. À lé

ye: Ngulí kela né dé haâ mé dé weèh ma.»

³⁶ Pól yeé tueé gi aá, bó bó dɔ́ɔ́ cemmé nde gi doó, à dua Càn̄.

³⁷ Bó si ló yúé teèn, bó né bú kumó sie, bó né bú gò bieé.

³⁸ Bó doó sâ curú yuo baá mé kuún. Lòu sam, Pól la naâ bó tueé ye bó a, bó nyí néné ngwé ndé cú ma. Bó njií ló bú ké sòn nòmò te à yila bàtô.

21

Gò Pól ké Jerusalem

¹ Bó bó yeé geé aá, béh bó yila bàtô ndo, béh lemé nde ké Kôs. Cieé ñaga béh wa Ródè; béh den cuú ké sâ, béh nde ké Pátàrà.

² Béh wa ké teèn, béh kwa bàtô mé nde né Fenisì, béh yila nde teèn ndo, béh fɔ́ɔ́n cu gò.

³ Béh wa kwarè Sîpre, béh wɔ́ɔ́n kela kèb túnò, te béh nde lè tàbè Sirì. Béh wa ké Tîr, béh suaga doó, te bàtô sòm su seé.

⁴ Ké doó sâ, béh fɔ́ɔ́n kwa bò Yeésò bò déi teèn, béh bó cer weh cieé téhbeh. Bó né Pól tueé ye bú a: «Té ké Jerusalem ndé.» Sâ Cúcuí Nàgà lé naá gi bó tueé ye bó a, Pól nde né gèr ké teèn néné ma.

⁵ Mé njéh mene, sòndè sâ yeé gi aá, béh fɔ́ɔ́n cu gò. Bó njií ló béh ké jomo ló. Lé naâ bó bò véh bóòn, mé bò huaán bóòn mene. Béh bó yeé wa baá ké sòn nòmò, béh cemmé nde gi doó dɔ́ɔ́, béh dua Càn̄.

⁶ Béh bó bie gò ndo. Béh yila cu bàtô, béh fɔ́ɔ́n gò; bó dé bóòn cu cu ló.

⁷ Béh yuo ké Tîr sâ, béh nde ké Tolemáyís; gò dé dùdùà ceré le ké sâ. Béh suaga doó, béh nde bò Yeésò bó dé ké sâ bieé weh, béh bó cer cieé cén.

⁸ Cieé ñaga, béh fɔ́ɔ́n cu gò Sesaré. Béh wa ké teèn, béh kela nde ké ló Filíp. À né nùà ngòr Càn̄ se yɔ́ɔ́n. Béh cer ké ló seèn. Lètenè bò téhbeh bò mé bó lé naâ ké Jerusalem balé sòm doó, cén déi lé naâ bú.

* 20:30 20:30 Nùàr laán wellé te ña nùàr yeé.

21:8 21:8 Seé b. 6:5; 8:5

9 À né mé bò huaán dé vèh nèà, bó né gi bò *sòn-Càᅇ bò.

10 Ké lo seèn sâ béh lé naâ teèn cer weh.

Cieé déi sòn-Càᅇ déi waà, yilí seèn né Àgàbùs, à lé yuoó naâ ké Judê,

11 à waà ká yoòr beèh, à dóm weh kàndá Pól, à né bò gule bò be mé njéh kaga bele, ye béh a: «Cúcuí Naga né tueé ye: Nuaá mé kàndá hèn né dé seèn wa, bò Jûf nde né bú ké Jerusalem mân kaga ma; wa bó nde né bú mé bò kìn haá njií.»

12 Béh yeé nde ᅇgweé njií mân, mé béh mene, mé bò dé ké Sesarê mene doón, béh boᅇ gi Pól, ye bú a: «Kúkùr yeé, té ké Jerusalem ndé.»

13 Pól den seér cuù, ye béh a: «Sâ né kei wa? Hèn bí foón né ceér, te bí yueé tur sòm mè temé lè! Mè tueé bí, mè baá hèn. Ké Jerusalem né mene dé kagaà, né mene cio, mo né felè Yeésò Fehtoò mò, mè hèn nɔ.»

14 Béh yeé ᅇene, yíé ᅇgweh ménâ, béh kwaá lo ménâ ndɔ, béh tueé lom aá ye, Fehtoò beèh a, bó bá njií mé à gwaán nê ma.

15 Béh yeé cer weh cu aá, jomo sâ béh nyegé njèh, béh foón gò Jerusalem ndɔ.

16 Bò mbòᅇ ké Sesarê déi njií lo béh, bó weh njií béh ké lo Násòᅇ, nua Sîpre, béh cer ké teèn. Né nua Yeésò baá dàb.

Pól ké yoòr Jâk

17 Béh yeé wa baá ké Jerusalem, bò Yeésò bò samé weh lom béh mé vógó-temé mene.

18 Cieé naga, béh bò Pól nde ké lo Jâk, bò kokoò bò te mbàgà Càᅇ bilí gi ké teèn ndɔ.

19 Pól yeé bie aá bó, à se bele bó débè seè seèn mé Càᅇ lé boó keéh naâ beè seèn lètenè bòó mé Jûf sam doón.

20 Bó yeé ᅇgweé aá ménâ, bó yila Càᅇ teèn seèn. Bó den cuù ye Pól a: «Wò ᅇné ᅇgweh bò Jûf ᅇgún baá gi bò Yeésò bò ndɔ wa? Bó né lom te *sóú joloò tétég.

21 Bó lé naá gi ᅇgweé, ye wò né yeé bò Jûf mé tàbè hihiné feh, ye bó a, té sóú Músì jòlò, bó té bò huaán *ᅇgór ᅇób cú, bó té gènnè bò Jûf bèlè ndɔ ma.

22 Á hèn, te béh boó nde né naàn? Béh kɔ né ye, bó nde né ᅇgweé gi, ye wò waà baá kèn.

23 Mo né mân, kɔ wò kènè boó faá béh nde né wò tueé nɔ. Béh né mé bò nua nèà teèn, bó né yáb jolo.

24 Wèh siè bó beè, bí bó nde te bó *sené bí, wò gwòm sòn boòn, te bó bele sòm tou yoòr. Mo baá mân, bò njií mé bó né wò felè tueé kwaá doón, bò nua nde né faá njèh mbaâ nɔ ke njií, bó tueé seér ye, wò né sóú Músì jolo ndɔ ma.

25 Dé ju bò Yeésò bò mé Jûf sam, béh lé naá gi bó kàgà-ndòn beèh nyagá njií, ye bó a: bó té *sèmè dé cècàᅇ yíé, bó té húóm sònò nágá kéh; núógó nyaàm mé bó nei wulá naâ lòù, bó té yíé, bó té yàgà yòᅇ ndɔ.»

26 Pól weh bò nua nèà sâ ndɔ. Cieé naga, bó bó nde ké bèh *sènè sâ, bó kou bó. Jomo sâ à nde ké *gwà Càᅇ koò, à tueé kwaá bó cieé mé bó nde né teèn kou ceré, mé bó nde né sèmè dé nua kàn haá ndɔ.

Pól yila beè ké gwà Càᅇ koò

27 Mé bò cieé téhbeh hèllè nde gií, sâ bò *Jûf mé lé yuoó naâ te tàbè Asiá ᅇene gi aá Pól ké gwà Càᅇ koò kèn. Bó soób su Pól dàᅇ nua yoòr, bó sie bú.

28 Kéᅇ die, bó ye: «Bò *Iserála bò, bí ndê, bí yí be teèn! Nua hèn maᅇgo felè dàᅇ bò Iserála bò tueé seér yeé kɔó. À felè *sóú Músì bò gwà Càᅇ koò hèn tueé gi né ménâ ndɔ. Hèn ká gwà Càᅇ à yíi keéh bilí cu aá mé bò kurú mene, à gwà Càᅇ mé njéh boó yilí sòm aá kèn.»

29 Sâ bó lé ᅇnè naâ Pól bò Trofîm nua Efêse, bó lé naâ ké lètenè loò, bó ye merré déi Pól lé naâ bú ké gwà Càᅇ yíi keéh.

³⁰ Yeé baá ménâ, bèmè ka salé yon loó doón. Bò nùàr né kàn mé kàn durá yuoô, bó né teèn ndeé. Bó né mé Pól cie tulu yuo kelá, bó né bò hin gwà Càṅ jomo coló njií.

³¹ Bó né ceér foón ye te bó wula Pól wulà. Njàgà nde tob kwa kwaá-taâb bò Rôm bò, ye bú a: Jerusalem baá jilí ma.

³² À yeé nde ṅweé njií mân, à yilá weh bò kokoô bò lètenè bò sóji, mé bò sóji déi, bó bó dula suaga ké teèn. Bò nùàr yeé ṅene njií aá kwaá-taâb bó bò sóji seèn baá ndeé, bó vu lo Pól núr loboò ndo.

³³ Kwaá-taâb doô waà njebá nde yí kwarè Pól, ye bó cáb siè bú sieè, bó yí bú fògò lòn beè. Jomo sâ ye bó a: Pól né neì wa? À boó naâ kei ndo wa?

³⁴ À né mene ménâ bieé, bò nùàr ko lom né ké ter loó njií. Dé kàn ye mbeí kàn, dé kân ye kelá kàn. Bó yeé baá tieè kwaá-taâb ménâ tueé vurú den, ye bó wèh ní bú ké te mbàn bò sóji.

³⁵ Mé bó nde ké ka cébbê waá, sâ Pól nde aá mé núr beè bò nùàr kuú dolé, bò sóji ṅgaá jogo weéh baá bú lòù.

³⁶ Bò nùàr né lom jomo kem bele. Dé kàn ye wulá bú wulà, dé kân ye wulá bú wulà ma.

Ngòr sònò Pól

³⁷ Bó yeé nde aá mé Pól ké te mbàne komo yuo kelá, à tueé njií kwaá-taâb mé ju Greêk, ye bú a: «Mè nde né lón kwa, te mè tueé wò njeré déi wa?» Kwaá-taâb doô ye bú a: «Wò la né ju Greêk tueé noó?»

³⁸ Wò nùà Ejiptò lòu doô sam wa? Nùà hèllè lé naâ bò nùàr soób, loó jilí gi mé njéh, à lé naâ mé bò wulá-feh bò kám nèà ké ya dueè ker yilá. Wò bú sam wa?»

³⁹ Pól ye bú a: «Mè né dé mò nùà *Jûf, bó lé ṅaar naâ mè ké Târse te tàbè Silisí. Né loó koô; mè teèn né huaán. Kúkùr yeè, kwá mè tueé weh mé bò nùàr teèn.»

⁴⁰ Kwaá-taâb ye bú a: «Túé yeé tueè.» Pól wuo njebá ter ké te cébbée, me fo njií bò nùàr mé be. Bò nùàr noón ndo. Pól duoóm bó njéh mé ju *hebreéh tueé njií, ye bó a:

22

¹ «Bò nùàr mò, bò tele mò, bí ṅgwé! Mè nde aá sòn mò tueé.»

² Te bó yeé nde ṅweé njií bú mé ju hebreéh sònò mân, bó huné ṅeí cu baá ye-re noón. À deén baá-re ndo, ye bó a:

³ «Mè né nùà Jûf; bó lé mè ṅaar naâ ké Târse te tàbè Silisí. Mè lé kulà naâ ká Jerusalem. Jéjég sóù bò tele beèh léi jògò, Gamaliél lé mè feéh naâ koó. Mè lé toò Càṅ boó naâ faá bí né lan boó sâ.

⁴ Bò mé né ceér Yeésò bele doón, mè lé naâ bó bunó, mè né bó wulá som bele, mè né siib mé véh mene gwà cibì sie yí.

⁵ *Ngàn sèmè dé koô mé bò kokoô bò doón sòn mò tueé nde né koó. Bó lé mè mvù beè nyagá haá naâ koó, te mè nde ye terreb njolò bò Jûf dé ké Damâs kwa. Mè lé naâ ké teèn ndeé ndo, ye mo mè wa baá ké teèn, mè ndeé né bò Yeésò bò ká Jerusalem sie turú ndeé, te bó ṅene gèr ma.»

Bèh temé kweéh seêr (Seé b. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pól den cuù, ye bú a: «Mè foón gò Damâs ndo. Mè né ka ndeé, mè wa kwarè loó, sâ lou nde aá dilí. Te mè yeé ke, ṅagá déi ba suagà ter, né kwarè mò wula njerré yon.

⁷ Mè jege die doó, mè né hueh déi ṅweé njií, ye mè a: Sól, Sól, wò mè ménâ bunó né mé ṅgei wa?

⁸ Mè bie njií ye bú a: Né wò neì wa, Nùà dueè? Ye mè a: Né nyí Yeésò nùà Najarêt mé mè né bunó den sâ ma.

⁹ Bò mé lé naá gi jomo mò ṅene cegé ṅagá, bó lé dé boón hueh sâ ṅgwé ná ṅwêh.

¹⁰ Mè ye: á hèn, mè boó nde aá naàn wa, Nùà dueè? Nùà Dueè doó

ye mè a: Kòmò wùò ter, ndé ké Damâs; ké teèn sâ, njií mé nyí ye wò a, bébòò, bó nde né wò tueé.

¹¹ Bòò mé lé naâ jomo mò doô mé mè ké Damâs derré wa baá lòù. Sâ ñagâ mè njolo cugó sòm aá kèn.

¹² «Sâ nùà dùlà-Càṅ déi né lo sâ teèn, yilí seèn né Ananiâ, à né *sòú beèh bagasé jolo nyegé. Né nùà gècèn beè bò Jûf ké sâ ndò.

¹³ Nùà sâ waà njebá ndeè kwarè mò, ye mè a: Sòl, nùàr nyí, njolo yeè a, kòmò cú wò mé njéh komò ma! À yeé cib sòn, njolo mò kwogò ñagá ndò, mè ñene njií bú.

¹⁴ Ye mè a: Càṅ mé né felè bò tele beèh léi jògò lé wò balé sòóm naâ kóó, ye te wò ñene kò njií mé nyí gwaán nê. À lé naâ wò Nùà dilí njolò feh gíí, wò lé naâ bú ñené, wò ñgweé hueh seèn.

¹⁵ Wò nde né sòn seèn toò bò nùàr doṅṅ ñaá. Njií mé wò lé naâ ñené doṅṅ, wò nde né bó feh, wò feh bó njií mé wò lé naâ ñgweé ndò.

¹⁶ À deén baá-re ye mè a: Sâ mè kela cu né kei wa? Wùò ter, bó kou sòm wò nòmò Càṅ, te veèn yeè yaga yuo mé yilí Fehtoò beèh ma.»

Kwòm mé Pôl lé ndeè naâ ké yoòr bòò mé Jûf sam

¹⁷ «Jomo sâ mè cu cuù ká Jerusalem. Mè yeé baá Càṅ ké *gwà Càṅ koò dua den, kulu mè faá vuú nò.

¹⁸ Mè ñene Nùà Dueè ye mè a: Wùò ter kwar, yùò ká Jerusalem nòṅṅ. Njií mé wò né felè mò tueé den hên, bò nùàr gwàn ndé ñgwéh.

¹⁹ Mè ye bú a: Nùà Dueè, ñgweéh bó né gi kóó ye, mè lé naâ te bò *gwà sòú ndeé bele, mè sie bòò mé né temé yoòr yeè kwaá njií, mè nde bó gwà cibì yíí njií, bó duún bó núr wa?

²⁰ Ñgweéh lòù mé bó lé wulà naâ sòn yeè Etièn, mè lé naâ teèn ndò wa? Bòò mé lé wulà naâ bú, mè lé naâ bó seèn, bó lé cògò huaré kwaá lòò naâ beè mò.

²¹ Nùà Dueè tueé baá-re mè ndò, ye mè a: Ndé yeè ndeè, mè wò tema njií nde né ké bèh dàb, ké yoòr bòò mé Jûf sam ma.»

Pôl bò kwaá-taâb bò Rôm bò

²² Pôl yeé baá dé bòò mé Jûf sam teèn tueé kwaá, bòò mé lé naâ giì ñgweé doṅṅ keéṅ njií ké ter, ye bó nyòlò sòm nùà hèllè mé cio; Càṅ a bó à hue cu ma.

²³ Bó né ké ter geba njií, bó né cògò yoòr salé, bó né fufú ter ñuaán vuú njií.

²⁴ Kwaá-taâb bò Rôm bò doô yeé ñene aá ménâ, ye bó yí ní Pôl yí te mbàn bò sójì, bó dùn bú núr ma. Sâ ye, mò núr baá bú yoòr yilá, à nde né cie tueé sòm, te nyí kò kwòm teèn, nyí kò njií mé bó nùàr né mé njéh ñaáṅ doô.

²⁵ Bó yeé kaga si aá Pôl doó, faá bó nde aá bú lobo nò, à deèn ndò, ye nùà koò lètenè bò sójì a: «Mò nùàr né bò huaán Rôm, bó née ju túé ñgwéeh ye, sòú biì ye lòbò kéh bú mbaá wa?»

²⁶ Nùà koò hèllè yeé nde ñgweé njií ménâ, à nde mé kwaá-taâb tueé njií ndò, ye bú a: «Wò jue te nyí bóò naàn á? Nùà hên né bò huaán Rôm.»

²⁷ Kwaá-taâb yeé nde ñgweé njií mân, à ndeè ká teèn mé be seèn, ye Pôl a: «Júe mè a, nyí né bò huaán Rôm?» Pôl ye bú a: «Nyea!»

²⁸ Kwaá-taâb hèllè den cuù ye: «Mè lo nde nùà Rôm ñaá, mè lo gwoóm naâ kàgàlòṅ kókoó.» Pôl deèn ndò, ye bú a: «Dé mò, mè né huaán, bó lé mè ñaár naâ ké teèn.»

²⁹ Te bòò mé la ye bó nde aá bú lobo doô yeé nde ñgweé njií mân, bó ñellé nde gi gè jomo. Kwaá-taâb mé feh seèn yeé ñgweé, wa nyí mé yuú kagá naâ bò huaán Rôm mân, veéh bóò bú ñjèh.

*Pôl ké te *mbàgà ju taré*

³⁰ Cieé ñaga, kwaá-taâb kaga ndòn, ye njií mé bò Jûf ye kò bó wulá sòm Pôl mé njéh doô, kò nyí ñgweé

nyegé baá kwòm sâ. Yeé baá ménâ, à ye bó sè sòm bú seè. À yilá bilí bò *ngàṅ sèmè dé kokoô mé gùm mbàgà juù sâ dɔ́ṅ, à weh suaga mé Pól ké toò juù ndo.

23

¹ Wa ké teèn, Pól ke dilí njií lom bò túé-ju bò njolo, ye bó a: «Bò nùàr mò, bèh mé lé naâ-naà, mè njèh dɔ́ṅ ká lè mò bɔ́ gi né njolò Càṅ mé húóm-temé mene; wa hèn né den ka cí ye.»

² Te Ananià *ngàṅ sèmè dé koô yeé nde ngweé njií ménâ, ye bòó mé den né yí kwarè Pól a, bó fágá yí Pól be sònò.

³ Pól ye bú a: «Wò nùà sòn fà, Càṅ lobo seér nde né wò! Wò te kɔ́ṅ den nyegé né, ye te nyí tena ju mò faá *sóú tueé nè nɔ, kàmbér wò sóú kwa seér cu nde né lòù, wancóṅ keí bɔ́ mé wò ye bò nùàr a, lòbò mè lobò wa?»

⁴ Bòó mé naá gií kwarè dɔ́ṅ su gi sòn, ye bú a: «Wò hèn seí né ngàṅ sèmè dé koô!»

⁵ Pól ye bó a: «Mè kó ná ngwèh ye, né ngàṅ sèmè dé koô, wancóṅ né te mvù Càṅe nyagá den ye: Té veèn felè nùà dueè túé njí.»

⁶ Sâ Pól naá gií kɔ́ ye bò téná-juù bò kèb déi né bò *Sadusiên, kèb déi bò *Farisiên ndo. Yeé baá ménâ, à logó njií ké ter ye bó a: «Bò nùàr mò, mè né Farisiên, ṅunà Farisiên. Mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hèn yila kuú né dé cí.»

⁷ Pól yeé nde tueé sòm faá bèh mân, togo kɔ die lètenè bò Farisiên bó bò Sadusiên, bó ker fà.

⁸ Lòù sam, bò Sadusiên ye bò komó lè cio kòmò yùò ndé cú, wa cili Càṅ teèn sam, càṅ déi teèn sam ndo ma. Sâ dé bò Farisiên dɔ́ṅ, bó né gi temé teèn kwaá njií.

⁹ Yeé baá ménâ, bèmè ṅaṅ seér cu lòù. Bò *njí-sóú déi mé né jomo bò Farisiên doô, wuo ter, ye: «Ndóg,

béh njèh veèn déi beè nùà hèn kwà ngwéh. Sâ merré déi càṅ déi naâ bú njeré déi tueé, mo sam né cili Càṅ.»

¹⁰ Yeé baá ménâ, togo bɔ́ṅ ṅeí cu baá-re faá we nɔ. Kwaá-taâb veéh lom aá ye bó nde né Pól sie ṅaré. À yilá njií baá-re bò sóji seèn, te bó nde Pól beè bò nùàr ṅaaá weh, bó nde bú ké te mbàn bɔ́ṅ yí njií.

¹¹ Cibíteèn sâ, Fehtoò beèh ṅené yuo kelà toò Pól, ye bú a: «Môn, fágá feh! Wò sòn mò ká Jerusalem tueé sòm aá kèn, kɔ wò nde cu sòn mò ké Rôm mân tueé ndo.»

Nyògò sòn felè Pól

¹² Cieé yeé ṅaga baá, bò Jùf déi nyogo sòn, bó jege ye, bó njeré déi sònò nágá ndé ngwéh, kɔ bó wula sòm aá bú, sâ ye.

¹³ Bò sâ bò lé naâ yulà nèà yɔ́ṅ kééh.

¹⁴ Yeé baá ménâ, bó nde kwa bò *ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò déi, bó ye bó a: «Kènê béh jege baá, ye béh nde né yáb felè Pól jolo. Kɔ béh wula sòm aá bú, sâ ye.

¹⁵ Mo né mân, bí bò *mbàgà juù bò ndé júée kwaá-taâb a, sòm kèh bí Pól, faá bí nde cu née ju seèn taáṅ ye. Béh nde né beré déi njebá tená, béh wula lo bú, sâ à née ké te mbàgà juù wá ngwéeh ye.»

¹⁶ Kàmbér ṅunà tie Pól déi né ngweé, à nde ké te mbàn bò sóji, à tueé kwaá Pól toò ndo.

¹⁷ Pól yilá njií nùà koô bò sóji déi, ye bú a: «Wèh njí mbò ndà hèn ké yoòr kwaá-taâb, à nde né bú njeré déi tueé.»

¹⁸ Nùà koô doô weh njií huaán sâ ké yoòr kwaá-taâb ndo. Wa ké teèn, ye bú a: «Pól nùà gwà cibì ye mè a, njí lô huaán ndà hèn ká yoòr yeè, à nde né wò njeré déi tueé sé wa.»

¹⁹ Kwaá-taâb sie weh mbò ndà doô be ndo, bó bú nde ké bèh ndón-ndón, ye bú a: «Wò ye naàn wa?»

²⁰ Ye kwaá-taâb a: «Bò Jùf wɔṅ kwaá gi aá kèn, ye bó nde né wò tueé

ye wò a, kwéh, wèh ndé cù mé Pôl ké bèh juù, bó nde cu né ju seèn taán nyegé ma.

²¹ Mè tueé wò, ndóg té lòm gwàn. Bó né njèh yulà nèà yɔgɔ keéh, bó wɔɲ kwaá gi aá kèn, ye bó nde né beré déi leér den, te bó mɔm bú. Bó jege kwaá gi aá, ye bó nde né yáb felè seèn jolo, bó njeré déi sònò nágá kéh ndé ηgwéh, kɔ bó wula sɔm aá bú, sâ ye. Bó kènê tab den né mân, bó kela lom aá te wò komo njií bó sòn.»

²² Kwaá-taâb yeé ηgweé gi aá mân, à luom mbò ndà doô, ye bú a: «Té nuaré déi mân túé nyi wá? Sâ ndé bá-re.»

Pôl ké toò ηgómna Felísi

²³ Yeé baá ménâ, kwaá-taâb yilá njií bò sóji dé kokoô fà, ye bó a: «Bí bilí bò sóji yuií fà, bò ñá-nyam bò yulà téhbeh mé bò gwaga bò yuií fà ndɔ, bí nyegé kwaá gò. Liyilí mé lou lòn tárènéà bí nde né Sesarê ndeé.

²⁴ Bí kàgà kwá jí bò nyam mé Pôl nde né teèn ñaá, te bí lɔgɔ weh bú lôn, bí njií lo ké beè ηgómna Felísi.»

²⁵ À nyagá kwaá tebé teèn ndɔ, ye:

²⁶ «Né mè Klôdè Lisiâs nyagá njií né nùà koô seèn ηgómna Felísi mvù hèn koó, ye bú a:

²⁷ Bò Juf lé naâ nùà hèn beè ceéhr keéh, le man bó wula yili bú. Mè yeé ηgweé aá ménâ, mè dula nde teèn mé bò sóji beè, mè nde bú ñgaá weh. Sâ mè naâ ηgweé ye, né bò huaán Rôm.

²⁸ Yeé baá ménâ, mè yilá bilí *mbàgà juù bò Juf ndɔ, te mè kɔ kwòm mé bó né bú teèn bunó.

²⁹ Mè ke njií dògòti juù hèllè né lom felè *sóú bɔɔn. Gèh dé sâ seèn dé ciò mé dé gwà cibi sam bèh.

³⁰ Á, nùàr lé naâ waâ, ye mè a: bò Juf wɔɲ kwaá gi aá nɔ. Mè yeé ηgweé aá ménâ, mè bɔó lom wúwágá, ye kɔ mè bú haá njií mé wò. Jomo sâ, mè tueé njií mé bò Juf ndɔ, mè ye bó a: bó ndé sí sèr bú ké toò yeé.»

³¹ Jomo sâ bò sóji bɔó faá bó ηgweé naâ nɔ: bó weh Pôl cibíteèn sâ, bó njií lo bú tóg ké Àntipàtrís.

³² Cieé ñaga bò sóji mé lé gɔó naâ mé gule cu cuù dé bɔɔn ká te mbàne; bò nyam bò njií lom aá Pôl ké Sesarê koó.

³³ Bò sâ bò wa teèn, bó haá njií ηgómna mvù hèllè, bó haá njií bú Pôl ndɔ.

³⁴ ηgómna yeé jané gi aá, ye Pôl a: «Wò né te kòb tàbè dé heè wa?» Pôl ye bú á, nyí né te kòb tàbè Silisí ma.

³⁵ À den cuù ye Pôl a: «Kɔ bòò mé lé naâ wò sí baá doó, mè bie ye wò njèh». Ye bó ndé kwá ηgógô bú ké lè bògò *Heròde ndɔ.

24

Njií mé bó sí Pôl mé njéh

¹ Jomo sâ kela cieé tɪn, Ananiá *ngàn sèmè dé koô bó bò kokoô bò déi mé nùà kélá-gàm bɔɔn, wa ké Sesarê. Nùà kélá-gàm sâ, yilí seèn lé naâ Tèrtúlù. Bó yeé wa baá, bó nde ké toò ηgómna Felísi mé ju Pôl hèllè.

² Bó yilá njií Pôl ndɔ.

Tèrtúlù duɔóm Pôl sí; à ye ηgómna a: «Dé koô, béh pón den né mé wò. Wò te kɔgɔ den né mé lo ndɔ. Wò né seér tàbè beèh bɔó nyegé, te den bagasé.

³ Né mene he, dé koô, béh bó-bagaá yeé weh né mé be fà.

⁴ Mè sé ki né wò ndɔ, kúkùr yeé, gér ní tie te ηgòr beèh teèn:

⁵ Beè beèh dɔɔɲ, mèi bò kì-nùàr faá nùà hèn nɔ sam. Lètenè bò Najarèt bò dɔɔɲ feh né bú. Bèh mé à né lètenè bò Juf kelá dɔɔɲ bèmè né die.

⁶ À nde teèn kema bilí baá mé *gwà Càn koô mene; béh lé bú sieé naâ ké teèn. [Béh ye te béh tena ju seèn faá *sóú beèh tueé nè nɔ.

⁷ Kwaá-taâb Lisiâs bó bò sóji seèn nde ta tena toò, bó ñgaá weh bú beè beèh mé terreb,

⁸ à tueé njií mé bòò mé né bú sí doô, ye bó a, bó ndé túé sèr ju seèn ká toò yeé ma.] Mɔ sam, bíé kú yeé

bú, wò nde né gècèn beèh ñené kɔ́, te wò kɔ ye béh bú sií yíí né teèn.»

⁹ À yeé nde cib sòn mân, bò Jùf gwaán yíí teèn, te den ka faá né ménâ nɔ.

Dé tueê baá toò Pôl

¹⁰ Jomo sâ ñgómna me njií Pôl mé be, te à tueé dé seèn ndɔ. Pôl ye bú a: «Mè kɔ né ye, baá nyèmâ kóbeè nùà ténâ-juù felè bò nùàr beèh dɔ́n né wò. Mè sòn mò toò yeé tueé sòm nde né mé vógó-temé mene.

¹¹ Mè tueé wò, mè lé naá cuù ké Jerusalem bèh Càṅ duaà ndeé, lan née cieé yulà cùòb fà yógó kéh ñgwéeh ye. Mò wò né gwaán, bíé kú yeé.

¹² Né mene ké *gwà Càṅ koô, né mene ké *gwà sòu, bêh nuaré déi lé sàñ kú ná ñgwêh. Né mene ké lètenè loô, mè cili nùàr sób ñgwéh. Ndóg, nuaré déi lé mè teèn kwà ná ñgwêh.

¹³ Bò nùàr hên tueé né mbaá, njií mé bó né mè teèn sií, bó wò cí fèh kómò ndé ñgwéh.

¹⁴ «Mè dé mò toò yeé kɔ cegé né ñjèh cén, ye mè seé Càṅ bò tele beèh léi jògò bóó né mé ceér dé feê. Bó den seér cu né kɔ́, ye né nyeén. Sâ, né mene te mvù sòu, né mene te mvù bò *sòn-Càṅ bò, njií mé né gi teèn nyagá den dɔ́n, mè temé kwaá njií né teèn ndɔ.

¹⁵ Mè ndèm mé Càṅ kwaá njií né faá bó né mé bú kwaá njií nɔ. Béh bó né gi kɔ́, ye bò gècèn bò mé bò nyeén bò nde gi né lè cio komo yuo ma.

¹⁶ Mè tég lege lom né dé cí, ye te ká lè mò, né mene njolò Càṅ, né mene njolò bò nùàr, mè ñjèh dɔ́n bóó gi né mé húóm-temé.

¹⁷ «Mè lé naâ cie nyèmâ ñgún bóó, mè lé ké Jerusalem cu cuù lòu. Mè ndeè kàgàlòṅ mé bò nùàr beèh haá njií, te gam bó. Mè ndeè *sèmè dé mò ké toò Càṅ haá ndɔ.

¹⁸ Bó lé mè ké *gwà Càṅ koô ñenè naâ, sâ mè né mé tou yoòr. Bêh cili

nùàr lé kɔ́ ná ñgwêh, bèmè lé teèn ná ñgwêh ndɔ.

¹⁹ Doó lé naâ bò Jùf mé lé yuoó naâ lè tàbè Asiá. Bò sâ bò sé la ká toò yeé waà né kɔ́. Mò béh bó né mé ñjeré déi, bó tueé.

²⁰ Mò sam, bò hên bò a, túé kwòm veèn mò sâ. Lòu mé bó lé naâ mè ké te *mbàgà juù njií, mè lé saàb naâ kei wa? Bó túé sòm cie.

²¹ Mè dé mò kɔ cegé né ñjèh cén, ye mè lé naâ ké ter logó njií, ye mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hên yila kuú né dé cí.»

²² Sâ Felísi né ceér bò Yeésò bò kɔ́. À yeé ñgwéé aá ménâ, ye bó a: Ju kuún aá kèn; kɔ Lisiás kwaá-taáb waà baá, nyí tena ye ju bií sâ ma.

²³ Jomo sâ ye nùà koô bò sóji a: «Wèh ní cú Pôl ké gwà cibì, wò yi kwaá bú lòu, te bò mbeí yɔṅ nde beh yoòr seèn, bó gam bú.»

Pôl ké toò Felísi bô Drusílà

²⁴ Yeé cer weh baá, Felísi bô veèh seèn Drusílà waà. Veèh dé seèn né nùà *Jùf. Bó yeé waà baá, bó tema yilá njií Pôl. Pôl waà ndɔ, à yila tueé, bó né felá. À tueé bó felè temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií.

²⁵ À tueé bó gèh dé dene dilí, à tueé bó gèh dé yo sieè ndɔ. À yeé baá bú dé ju beè Càṅ dieè tueé, veèh bóó bú ñjèh, ye Pôl a: «Ndé cú ké gwò ye. Mò mè kwa cu aá lón, mè yilá ye wò.»

²⁶ À lé beè Pôl kèb déi gwaán naâ kàgàlòṅ ndɔ. À lé bú ká yoòr seèn yilá njií beèh dé cí. Bó bú né sòn tueé.

²⁷ Ka méménâ nyèmâ fà yeé kela baá, Porsiu Fésetù waà kweéh ñgómna Felísi. Sâ Pôl lé née gwà cibì ménâ den den ye. Lòu sam, Felísi lé gwàn ná ñgwêh njolo mé bò Jùf veê.

25

Ju Pôl ké toò mgbè Rôm njií

¹ Fésetù waà te tàbè sâ ndo. À yeé cer aá ké Sesarê cieé tagár, à nde ké Jerusalem.

² Wa ké teèn, bò *ngàn sèmè dé kokoô, mé bò Jûf dé njonjolò bilí nde cuù ju Pôl toò seèn sií, bó ye bú a:

³ «Há nji cú yeé béh Pôl ká Jerusalem teèn». Sâ bó lé naá gii wɔŋ kwaá, ye bó wula lo nde né bú ceér dueè, te à wa ye ké Jerusalem.

⁴ Bó yeé dua baá Fésetù ménâ, à tueé seér ye bó a: «Pôl née ké Sesarê gwà cibì ye, mè nde né ké teèn cuù cuù ndo.

⁵ Mo mè baá mé gò, ko béh bò kokoô bò bìi nde bilí. Mo nùà hèllè lé naá veèn boó, bó nde sií bú ké sâ.»

⁶ Fésetù cer ké lètenè boòn sâ nde njèh cieé yulà, à cu cu ké Sesarê ndo. Cieé naga à naá yila te kogo ju tueé, ye bó yílá nji Pôl.

⁷ Pôl yeé waà baá, bò Jûf mé lé yuoó naá ké Jerusalem hèllè kaŋ bú, bó né bú sií, bó né bú ngòr dùkàn yoòr coré su.

⁸ Mé njéh mene, Pôl ko lom né sòn seèn cie tueé kwaá, ye bó a: «Ndóg, mè *sóú bò Jûf déi kwá ngwéh, mè *gwà Càn koò sèb ngwéh, mè sóú mgbè Rôm kwá ngwéh ndo. Ndóg be mò teèn sam.»

⁹ Fésetù gwaán né bò Jûf temé lè boó noré. Yeé baá ménâ, à bie nji seér mé Pôl, ye bú a: «Wò gwaán né ké Jerusalem ndeê, te béh tena ju hèn ké teèn wa?»

¹⁰ Pôl ye bú a: «Mè kènê baá gi ká te mbàgà juù dé mgbè Rôm; mè njebá né teèn. Sâ né bèh mé bó tena nde né ju mò teèn. Ngweéh wò né gi mé feh yeé koó, ye mè bò Jûf veèn déi bó nyi ná ngwéh mà.

¹¹ Mè naá mene sóú kwaá, né mene nji mé bó wula yeé nùàr teèn doŋ, mo mè naá kema, mè cio bèròn ndé ngwéh. Mo bó mè sar kuú né sòn fuù ndo, sâ nùàr a, té mè beè boòn mbaá jógó yí.» À den cuù ye bó a: «Mè ju mò hèn nji seér nde aá ké toò mgbè Rôm.»

¹² Yeé baá ménâ, Fésetù bó bò kokoô bò nde kwaá sòn. Jomo sâ ye

Pôl a: «Wò la ye nyí ju nyí nji seér nde aá ké toò mgbè Rôm. Sâ mgbè Rôm ju yeé tena nde aá koó.»

Pôl ké toò mgbè Agrípà

¹³ Yeé cer weh aá, mgbè Agrípà bò Bereník ndeé ké Sesarê Fésetù bieé weh.

¹⁴ Bó cer weh cu ké sâ teèn. Yeé baá cieé déi, Fésetù tueé Agrípà ju Pôl doò, ye bú a: «Felísi lé naá nuaré déi te gwà cibì kwaá loó.

¹⁵ Cieé déi mè yeé baá ké Jerusalem, bò ngàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò lètenè bò Jûf lé naá ké toò mò ndeê, bó sií bú teèn, bó ye mè a: túé siè bú mé ju.

¹⁶ Mè ye bó a: mo bó naá nuaré déi sií, béh bò Rôm bò ju kèb cén téná bèh. Ko bó boó mé naá bú sií baá gi doó doŋ, à tueé gi aá sòn seèn, ju tena ye.

¹⁷ Yeé baá ménâ, béh bó ndeé kán ndo. Cieé naga mè nde te kogo juú naá yílá, mè ye, bó ndé yílá nji nùà hèllè.

¹⁸ Bò bònò bò seèn yeé salé gi aá bò nji sâ, mè ngòr veèn déi teèn faá mè naá munó no néné ngwéh.

¹⁹ Lé naá cegé bò wèllè saán déi felè gènnè boòn, mé felè nuaré déi, yilí seèn né Yeésò. Nùà hèllè lé kuú baá ndo. Bó ye, Pôl lé ye, nùà sâ lé naá lè cio komo yuo ma.

²⁰ Gèh bò njèh dé sâ né mè dé piì yogó. Mè lé bú bieè naá dé cí, ye bú a: Wò gwaán né ké Jerusalem ndeê, te béh nde ju yeé tena ké sâ wa?

²¹ Ye mè a: bó yí kwá ngógò nyí ké gwà cibì ye; wa mgbè Rôm ndeé ju nyí tena nde né koó ma. Jomo sâ mè ye: bó nji cú bú ké gwà cibì ndo, à den ngógò teèn, te bó ndeé nji ye bú ké toò mgbè dé koò.»

²² Agrípà yeé ngweé gi aá ménâ, ye Fésetù a: «Mè gwaán né sònò nùà sâ mé tie mò ngweê ndo.» Fésetù ye bú a: «Kwéh wò nde né bú néné.»

²³ Cieé naga ndo Agrípà bò Bereník waà. Bò kokoô bò lo sâ, mé bò kwaá-taáb, bilí co nji bó, bó

yila nde ké gwò bèh ju tueê. Jomo sâ Fésetù ye: bó ndé yílá ndê mé Pôl. À waà ndo.

²⁴ Fésetù deên ye: «Mgbè Agrípà mé bò nùàr doó dɔ́ɔ́ɔ́, bí né nùà hên ñené. Lé naâ mene ké Jerusalem, né mene kán, dàm bò *Jûf lé naâ bú toò mò sií, bó lé naâ ké ter logó njií, ye mè a: wúlá bú wulá.

²⁵ Sâ bèh saâb mé bó nde né bú teèn wulá, mè dé mò ñéné ñgwéh. Bú nùà ñhè yeé ñene aá ménâ, ye ju nyí kènê nde aá ké toò mgbè Rôm ma. Mè nde né bú ménâ tema njií ndo.

²⁶ Njèh cén, kwòm teèn sam. Mè mé nùà dueè mò nyagá njií nde né kei? Mè bú ká toò bií hên yílá kwaá né dé cî, due né toò yeè mgbè Agrípà; te béh kwa kwòm, mè nyagá njií ye mé mgbè.

²⁷ Lòu sam, njií mé bó lé naâ nùà gwà cibi teèn sií, mɔ mè kwòm hèllè sè kó ñgwéh, mè njií weh bú mbaá, sâ seé kùlù sam wa?»

26

Sòn Pôl ké toò Agrípà

¹ Jomo sâ Agrípà ye Pôl a: «Baá toò yeè.» Pôl me fɔ njií bó mé be ndo, à tueé sòn seèn, ye:

² «Mgbè Agrípà, lan temé mò die baá lè, ye mè sòn mò tueé nde né toò yeè, te kwòm mé bò Jûf né mè teèn sií dɔ́ɔ́ɔ́, wò ñgwéé mé tie yeè.

³ Mè né kɔ́ɔ́ ye, wò né gi tòu bò Jûf kɔ́ɔ́, wò né gi bò njií mé bó kuú yeé saân teèn dɔ́ɔ́ɔ́ kɔ́ɔ́ ndo. Kúkùr yeè, kwá sèṅ, te wò ñgwéé gi bò ñgòr mò.

⁴ «Dàm bò Jûf né gi dene mò kɔ́ɔ́. Mè lé naâ ké lètenè bò nùàr mò kulá, mè nde kula weéh ké Jerusalem.

⁵ Bó né mè kɔ́ɔ́ dàb baá teèn. Mɔ bó né gwaán, bó nde gi né mé sòn bòn tueé, ye mè lé naâ te bòn bò *Farisiên teèn ma. Bòó mé tòu bò Jûf jolo lom né mé terre b lé naâ béh. Kò

bó gwàn ñgwéh gècên tueê, wanoón né ménâ.

⁶ «Kènê ndéb mé Càṅ lo naâ mé bò tele beèh léí jògò kwaá kwaá sâ, mè yeé baá ndèm teèn kwaá den, mè ju hên yila kuú né mé ñjéh.

⁷ Gèh bò nùàr beèh yulá cùòb fà hên dɔ́ɔ́ɔ́ ndèm mé ndéb Càṅ cên sâ kwá njí taré ñgwéh ndo wa? Ñgwéh bó Càṅ cibi mé suútenè mene dua den né dé cî mà. Mè tueé wò mgbè, bò Jûf mè hên bunó seér cu né mé ndèm cên sâ.

⁸ Kei bɔ́ɔ́ né bí kɔ́ɔ́? Bí gwàn ñgwéh ye, Càṅ né nùàr lè cio komo som dé kei?

⁹ «Mè lo naá gií tég lege lom ndo, ye te nùàr yilí Yeésò nùà Najarèt sònò fèlà cú.

¹⁰ Seé mò ké Jerusalem lé naâ cí. Mè lé naâ ké yoòr bò *ṅgàṅ sèmè dé kokoò ndeé, mè jege weh terre b teèn, mè nde bò Yeésò bò mé ñjéh te gwà cibi ñuaán yíí. Bó yeé nde aá bó wulá, mè lé naâ be ter som njií taré ndo.

¹¹ Mè lé naâ te bò *gwà sòu ndeé bele; mè feh keéh bó gèr teèn, te bó selé seér yilí Yeésò lòu. Mè nde mé ñjéh jeré yuo kela bilí ké cie te tàbè bò nùàr mene.»

Dògòtì sér temé Pôl

(Seé b. 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Né ka ndeé, lòu sâ mè nde bie cu terre b déi mé bò *ṅgàṅ sèmè dé kokoò. Bó yeé jege haá baá mè, mè nde ké Damàs.

¹³ Wa ceér dueè beré déi, sâ lou baá dilí. Mè tueé wò mgbè, te mè yeé ke, ñagá déi ba suagà ter, né lou njerré yɔ́gɔ́, né kwarè mò njerré yɔ́ṅ, né béh bòó mé njií lo né mè beè kaáṅ sie.

¹⁴ Béh né gi doó jege dielé ndeé. Mè ñgwéé hueh déi né mé ju *hebreéh tueé, ye mè a: Sôl, Sôl, wò nyí ménâ bunó né mé ñgei wa? Wò feh yeè lè gèr-e yíí né mé be yeè. Den né faá nàgà teé yila né lè cùgò beè tele seèn no.

¹⁵ Mè bie njií ye: Né wò neí wa, Nùà Dueè? Nùà Dueè ye mè a: né nyí Yeésò nuaá mé wò né bunó den sâ.

¹⁶ Ye mè a: Wùò njéba cú ter. Nyí njolò yeè mân ñagá yuo kelà né te nyí sie seér wò nùà seé nyí. Wò nde né sòn nyí toò bò nùà den; gèh dé mé wò né nyí lan ñené hên, te wò tueé bó. Nyí nde né wò bò njeré déi feh keéh cuú, te wò tueé cu bó.

¹⁷ Ye mè a, né mene beè bò *Júf, né mene beè bòó mé nyí nde né mè teèn temá njií dón, nyí nde né mè yili sòm ma.

¹⁸ «Nùà Dueè den cuú ye mè a, nyí nde né mè yoòr bòn tema njií, te mè nde bó njolo komo lógó, mè sòm keéh bó te cibi, bó den bèh ñagá; mè sòm keéh bó beè *Sátàn, bó den beè Càn, bó kwaá njií temé yoòr nyí, nyí kulu sòm bó veèn yoòr, te bó kwa ye bèh dene lètenè bò nùà nyí ma.»

Dògòtì seé Pól

¹⁹ «Mè tueé wò, mgbè Agrípà, njií sâ yeé ñené aá toò mò faá bèh mân, mè nde cu né sòn seèn ñgeén wa?

²⁰ Mè ñar yila baá-re seé seèn ndo, mè ñgòr Càn tueé duòòm ké Damâs sâ, mè nde ye ké Jerusalem, mè né mé njéh kukwarè te tàbè Judê dón tueé ndeé. Jomo sâ mè tueé nde mé njéh lètenè bòó mé Júf sam ndo, mè ye bó a, bó yúé fón feh bòn yueè, bó bèlè ceér Càn, bó bóó seé mé nde né feh keéh ye, bó kweéh seér aá temé kèn.

²¹ «Bò Júf lé mè sieé naá dé cí, sâ mè né ké *gwà Càn koò, bó ye, kò bó wula sòm mè wulà.

²² Càn mé ñgeér sam, wa hên à nées mè beè bòn yili sòm den, te mè sòn seèn den toò bò nùà dón, huaán maân mé kàm bò mene, mè né bó tueé. Mè hên tueé den cu né ka nág faá bò *sòn-Càn bò mé Músi lo tueé naá nò, bó lo ye nde né bóó;

²³ wa *Nùà Càn nde né gèr ñené, à nde né lè cio komo yuo ma; wa te cio komo yuo lógó nde né bú ndo.

Mè tueé bí, ceér mé bò nùà nde né mé njéh yili yuo, ñené ñagá baá mé bú. À nde né dà m bò nùà beèh cí tueé, à né bòó mé Júf sam tueé ndo.»

Pól ye te Agrípà kweéh seér temé

²⁴ Sâ Pól nées sòn seèn tueé den ye, Fésetù tueé njií ké ter ndo, ye bú a: «Wò né kùlù wa, Pól! Wò maán kela baá njéh, feh yeé ñellé né ter lòu.»

²⁵ Pól ye bú a: «Mè kùlù sam dé koò, mè dón tueé gi né ñgòr gècèn mé né teèn yilá.

²⁶ Mgbè Agrípà lo baá gií mé njéh tieè, mè ká toò seèn hueh lèr cú dé cí. Bò njií mé lé naá gií felé Yeésò kelá dón, mè né kóó ye, mgbè lé naá gií ñgweé. Lòu sam, bò njií sâ lé bóó deén naá bèsonè.»

²⁷ Pól den cuú ye: «Mgbè Agrípà, wò nò, wò né temé yoòr bò sòn-Càn bò kwaá njií wa? Mè né kóó ye, wò né temé yoòr bòn kwaá njií.»

²⁸ Agrípà deèn ndo, ye Pól a: «Wò ye te nyí mè nùà *Kristò sie seér wúwágá mân wa?»

²⁹ Pól ye bú a: «Né mene wúwágá, né mene jomo dón, mè né Càn dua, te wò den faá mè nò. Wò mé huún gí lòm ñgwéh ndo, te bí bóó mé né lan felá dón, den gi faá mè nò. Njéh cén, dé bií, fògò lòn a, té bí kèma.»

³⁰ Mgbè bò ñgómna mé Bereník, mé bóó mé naá kwarè bòn dón komo wuo gi ter, bó nde ké bèh ndón-ndòn,

³¹ bó né lètenè bòn tueé kuú, ye: «Nùà hên njeré déi sáb nyí ñgwéh. Né mene dé wulá, né mene dé gwà cibi yilá dón, dé seèn hên cí sam.»

³² Agrípà deén baá-re ye Fésetù a: «Mò nùà hên sé ju seèn ké toò mgbè dé koò ní ná ñgwéh, kènê bó sé la naá bú yi njií.»

27

Gò Róm

¹ Yeé baá môn, bó kaga ndòn ye, béh nde né bàtò yilá, béh nde te tàbè Italí ndo. Bó yeé nyegé gi aá gò, bó

weh haá kwaá Pól bó bò gwà cibì bò déi beè kwaá-taâb déi, yilí seèn né Julíù. À né kwaá-taâb te bòn taâb mé bó yilá né bòn dé mgbè koò.

Bó yeé baá beè seèn,

² béh yila bàtò ndò, béh yuo gò. Bàtò sâ lé yuoó naâ Aderàmí, nde né lè bò loó hihiné ké te tàbè Asiá kelá bele. Béh bò nùà Masedínà déi lé naâ koó, à lé yuoó naâ ké Tesaloník, yilí seèn né Aristârk. Béh bó né ndeé.

³ Cieé ñaga, béh wa ké Sídòn. Julíù feh keéh lom Pól húóm-temé seèn mé gècèn mene, à kwaá lo bú te à nde bò mbeí dé ké sâ yon ke, à kwa bò njií mé né bú saám beè boòn.

⁴ Jomo sâ béh yila cu bàtò, béh fón gò. Béh bò fu tarê nde kwaré, béh cií kela seér tàbè Sîpre kèb jomò,

⁵ béh wa kwarè tàbè Silisí mé Pamfilí, te béh nde ye ké Míra te tàbè Lisí yuo kelá.

⁶ Ké teèn sâ, kwaá-taâb kwa cu bàtò déi; dé sâ lé yuoó naâ ké Alesandrí, à baá mé gò Itali, à yíi cu béh teèn, béh bó fón gò.

⁷ Cieé mé cieé béh né dùà lè ndèndèñ nòmò lege den, fu taré né béh seé weh. Béh nde ké kwarè loó Senidò lege yuo kela baá lòu. Béh yeé bèh toò ndeé kwà cú, béh nde seér cu kèb Salmoné,* te béh cií kela seér tàbè Kreéta kèb jomò.

⁸ Cieé mé cieé béh dùà lege nde den né lòu. Béh nde lege yuo kela ké kwarè Lasé bèh mé mgbán† né teèn. Bó mgbán sâ yilá né Mgbán Bagaà.

⁹ Béh lé naâ cieé kókoó mbaá ceér dueè boó. Dé toò ndeé sé bó ná cú. Lòu sam, cieé yáb joloò lé naâ kelá, bó lé naâ mé njéh ñené koó, ye cu dùà goò kela baá, dé dùà goò nde né yogó. Pól yeé ñene aá ménâ, à tueé kwaá bó toò ndò, ye bó a:

¹⁰ «Belà, mè né koó ye, béh nde né mé gèr te gò hèn kwaré. Mò wulu, bàtò bò seé seèn mene nde gi né dùà

kum le, te béh liím nyegé ye dé beèh cio.»

¹¹ Pól né mene mân tueé, kwaá-taâb dé sâ táñ ñgwéh, à temé kwaá njií seér né te ñgòr nùà fár-bàtò, bò nùà bàtò.

¹² Nùàr ñgún gwaán kela dé toò ndeé ndò. Lòu sam, cu veèn baá ndeé, mò kwa lo bó ké te mgbán sâ, bó nde né gèr ñené. Bó ye, mò nde né boó, te bó lege wa ké Fenís te mgbán bò Kreéta bò déi, te cu veèn hèllè nde bó kwa seér ké teèn. Mgbán sâ né seér kèb nyiib‡ mân.

Fu taré ké te ndèndèñ nòmò

¹³ Fu dolé yuoò kèb túnò ndò, yila kobò. Bó né mé njéh taán ye, gò boòn nde né huóm. Bó sòm kùn ndò, bàtò yuo gò. Bó né Kreéta ke njií.

¹⁴ Tètèi sam, fu taré kobo yuoò kèb bà, tulu suagà yí te tòre,

¹⁵ vela far seér bàtò, né béh dé lege keè taré yogó, lu yuo mé béh.

¹⁶ Béh nde kela seér aá tàbè Kóda kèb túnò, te cií weh béh teèn. Sâ né bèh mé béh lé naâ mé gècèn mene lege, te béh nde ye kòm dé gam mvelé sòm.

¹⁷ Bó tulu kaga kwaá njií ké ter sònò bàtò ndò. Bó né bàtò kaga nyegé, te ñèrrè cú. Bó se si kwaá kùn dùà, te bàtò go lie lòu, bó ye, mò sam, nde né te mbésebé ké kwarè Libí cu yilá ma. Fu mé béh kobo nde den baá-re méménâ.

¹⁸ Fu dé taré hèllè béh yoòr ñar yila cu ye baá-re dé gècèn. Cieé yeé ñaga baá, bó duóm bò seé dùà sòm silí njií.

¹⁹ Cieé ñaga cu, bó yila njèh bàtò dùà mé be boòn sòm su njií.

²⁰ Fu doò ye júée nyí ndò. Béh soó ké kundun, béh cer; cieé mé cieé, lou bá ñgwéh, nuaré déi mbentò mé njolo ñéné cú ndò, doón béh munò lom aá ye, béh kuú gi aá kèn.

²¹ Cieé kókoó mbaá, nuaá mé yieé sòm yáb te bàtò teèn sam. Yeé baá

* 27:7 27:7 Salmoné né vuaá tàbè mé né yí lètenè nòmò die ndeé. † 27:8 27:8 Né bèh mé bò kòm ñebá yeé teèn, bò nùàr suaga doó. ‡ 27:12 27:12 Kèb mé lou yila yeé teèn.

ménâ, Pôl komo wuo ter toò bò nùàr, ye bó a: «Belà, mo bí sé naâ sòn mò ngweé, béh sé naâ ké Kreétà den ngogô, béh sé gèr mé bò njèh mân kùm ló ná ngwéh.

²² Mé njéh mene, mè né bí kènê tueé, bí táre sér yo. Lètenè beèh doón nuaré déi kú ndé ngwéh, ñerré lom nde né bàtô.

²³ Cìlì Càn naâ mè cibíteèn tueé; mè né beè Càn, mè hèn boó yeé seé seèn ndo. Cìlì Càn naâ ká kwarè mò njebá ndeé,

²⁴ ye mè a: Pôl, té vèh, ko wò wa ké toò mgbè Rôm waà. Bòó mé né lè bàtô hèn doón, Càn mé húóm-temé seèn nde né bó jomo yeè yili som keéh ndo.»

²⁵ Pôl den cuù ye bó a: «Bí táre temé tarè belà! Mè né gi Càn mò koó; à boó nde né faá à la naâ mè tueé no.

²⁶ Njèh cén, mo béh baá kwarè ten tàbè déi, béh nde né sòn nòmò karé sue le.»

²⁷ Sâ béh ké dùà sâ boó baá cieé yulà cùòb nèà, fu né mé béh ké te ndèndèn nòmò faár ndeé den. Nòmò sâ bó yilá né Mediteranê. Te cieé yulà cùòb nèà sâ, yeé baá logòteèn, bò fàr-bàtô bò ngweé ko ndo, ye tàbè déi baá didi.

²⁸ Bó si yí mòu dùà, nde cor tàbè, sâ baá métà yulà tagár cùòb téhbeh. Bó né ka ndeé, wa berré déi, bó si yí cu mòu doò dùà, sâ yila le aá métà ndètoón cùòb téndelé.

²⁹ Bó yeé ñene aá ménâ, bó se silí njií kùn dùà nèà, ye te go den lilieé, wanóón bó nde né te kweéh déi ceén. Bó né cieé teèn lulú kela den ndo.

³⁰ Sâ né cu mé bò fàr-bàtô bò lé fón naâ ceér teèn, ye te bó dula si lo bàtô. Yeé baá ménâ, bó se kwaá njií kom dé gàm dùà ndo, bó né boó faá bó nde né kùn ké te feh bàtô boó nyegé no.

³¹ Pôl yeé ñene aá ménâ, ye kwaá-taâb mé bò sóji a: «Mo bò fàr-bàtô

bò hèn lè bàtô dèn lè ngwéh, bí nde gi né dùà kum le.»

³² Bò sóji nde ko tena som yuií koóm ndo, kom hèllè kwar yuo.

³³ Cieé yeé nde aá ñagá, Pôl boñ bó, te bó yieé yáb, ye bó a: «Lan doón baá cieé yulà cùòb nèà bí né mé lèi cùè den den.

³⁴ Bí yieé bá yáb yieé, te gam bí. Mè tueé bí, né mene yulí feèh nuaré déi lèr nyi ndé ngwéh.»

³⁵ Pôl yeé tueé gi aá ménâ, à weh breéd ndo, à vra Càn teèn, à yila kolé yieé.

³⁶ Yo taré cu ye bó doón, bó yila baá-re yieé ndo.

³⁷ Béh lé naâ te bàtô nùà yuií fà mé yulà téhbeh cùòb ténjén.

³⁸ Doón bó yieé fulu gi, bó ñuaán su njií yab dé jomò dùà, te bàtô líe cú.

Dùà su yilâ

³⁹ Cieé ñaga, bó ñene tàbè ndo. Njèh cén, bó tàbè sâ ñéné kó ngwéh. Bó ñene njií mgbáñ§ déi mé mbésebé mene, bó kaga lom aá ndòn ye, mo nde né boó, bó lemé njií lom nde aá bàtô ké teèn ma.

⁴⁰ Yeé baá ménâ, bó koré tená som yuií, bò kùn sue le dùà, bó se yi pili ndo. Jomo sâ, bó daá kwaá cògò ké toò bàtô, te fu yila teèn, lu bàtô, bó lemé njií bú ké te mbésebé hèllè.

⁴¹ Bó né ka ndeé, bó wa berré déi, mbésebé ñgimé geé baá nòmò kpon fà, nòmò né bèh sâ kwar taré, kwar dom weh bàtô hèllè, feh nde cor nyue yila te mbésebé tég, gurú ñgela le teèn, nòmò tulu ñerré som tií ké jomo ndo.

⁴² Bò sóji dé boòn ye, bó nde aá bò gwà cibì bò wulá som, te bó gwágá dùlà yùò cú.

⁴³ Kwaá-taâb yeé ñene aá ménâ, à yiin bó, ye te nyi yili som Pôl. Jomo sâ ye, bòó mé né nòmò gwagá koó doón a, lolé diè gi dùà, bó gwagá kela toò ma.

⁴⁴ Bò déi a, wèh béh-toû, bó gwagá mé njéh, bò déi weh ten bàtô. Bó lé

bóó naâ ménâ, te béh nde ye doón yili yuo.

28

Pôl ké Máltà

¹ Béh yeé yili yuo gi aá, te béh ngweé den ye yilí ten tàbè sâ, ye né Máltà.

² Bò loô bò sâ weh lom béh mé vógó-temé mene. Bó yeé ke, nu baá neé, dùlù baá dolé, bó fu kwaá béh we, bó bilí kwaá béh teèn, béh né nuagá den.

³ Pôl nde kabe weh keém jaâr, à né tuar kwaá den. We yeé baá bogó, ngòbò yuo kelà lè jaâr, à gwa sege le Pôl beè.

⁴ Bò loô bò yeé nde ñene njií ménâ, bó duoôm lètenè bòn tueé kuú, ye: «Nùà hèn né lom nùà wúlá-feèh. À naá menè yí dùà mvelé yuo, à nde né kuú faá nduàn Càṅ né bú yoòr nò.»

⁵ Mé njéh mene, Pôl mele kaga si njií ngòbò hèllè tuar, njeré déi bú beè ngwèrrè nyi ngwéh.

⁶ Sâ bò loô bò dé bòn né lom kela, ye nde aá fulu; mɔ sam, Pôl nde aá mé njéh die kuú. Bó né ka ke den, bó ke ke, njeré déi Pôl bó ngwéh. Yeé baá ménâ, bó den cuú mé feh bòn, ye: «Nùà hèn né càṅ.»

⁷ Ké bèh sâ, lé naâ kwarè loó nùà koô te tàbè sâ, yilí seèn lé naâ Publiyûs. Nùà sâ feh béh bèh cèrrè ndo, béh cer ké teèn cieé tagár, à ke lom béh dé gècên.

⁸ Sâ tele seèn lé naâ baán ndo, à lé naâ mé dùlù yoòr, à lé naâ mbo sura ndo. Pôl yeé ngweé aá ménâ, à yon nde teèn, à dua Càṅ, à ba bú be felè, à taré sɔm bú.

⁹ Jomo sâ bò beèn bò te ten tàbè sâ wa belê ndo, bó taré yuo gi.

Ké Rôm waá

¹⁰⁻¹¹ Béh cer ké sâ weéh tagár. Bò loô bò né béh húóm-temé bòn feh keéh. Béh yeé baá mé gò, bó bie béh gò mé njèh beè ngún. Jomo sâ béh yila cu bàtô déi, béh foón gò. Bàtô sâ lé yuoó naâ ké Alesandrí. Bó teèn

nyagá kwaá né «Bò càṅ huaán feèh». À lé ké doó sâ du deén naâ, te cu dùlù gi.

¹² Béh né ka ndeé, béh wa Sirakû, béh bóó ké sâ cieé tagár.

¹³ Béh yuo cu ké sâ, béh nde Regiô. Cieé ṅaga fu déi kobo yuoô kèb túnò, weh sie béh beè; béh bóó cegé cieé fà, béh yila Pùjól.

¹⁴ Béh wa te loó sâ, béh kwa bò Yeésò bò déi teèn, bó yilá njií béh ké yoòr bòn, béh bó cer ké sâ cieé téhbeh. Jomo sâ béh foón gò Rôm.

¹⁵ Bò Yeésò bò dé ké Rôm yeé ngweé aá njàgà beèh, bó ndeé béh ceér dueé kwa weh. Bò déi kela le béh ké bèh mé bó yilá né Gwà-mbè-tagár. Bò déi ndeé kela béh ké tan Apiyû. Te Pôl yeé nde ñene njií bó mân, à Càṅ vra lom mé be fà, yo taré cu bú ndo.

¹⁶ Béh yeé wa baá ké Rôm, bó ye Pôl a, ndé dèn bá dé seèn hiín, bó bú jomo kwaá lom aá sójì cén.

Ngòr Càṅ ké Rôm tueé

¹⁷ Pôl cer cieé tagár, à yilá njií bò *Jûf dé kokoô ké lo seèn. Bó yeé waá baá, ye bó a: «Bò nùàr mò, mè ye te bí kɔ ye, bó lé mè ké Jerusalem sie kuú naâ dé lòù, bó haá njií mè beè bò Rôm bò. Mè lé veèn déi mé bò nùàr beèh bó njí ná ngwêh, mè lé tòù bò tele beèh kwá ná ngwêh ndo.

¹⁸ Bò Rôm bò lé naá menè kwòm bieé, bèh saáb mé bó nde né mè teèn wulá, bó lé kwà ná ngwêh. Bó yeé nde aá mè yi njií,

¹⁹ bò Jûf ye, ndóg ménâ bó ndé ngwêh ndo. Mè yeé ñene aá ménâ, mè ye, mè ju mò njií seér nde né ké toò mgbè Rôm ma. Dèn ngwêh ye mè lé sâ síí naâ bò nùàr beèh ndo.

²⁰ Yeé baá mân, mè ye, kɔ mè yilá njií bí ká toò, te bí kɔ ye, nùà mé dà m bò *Iserála bò doón né gi ndèm yoòr seèn kwaá njií doó, mè lè fògò lòn hèn cer kuú né felè seèn.»

²¹ Bò kokoô bò hèllè ye bú a: «Bò Judê bò lé béh njeré déi felè yeé nyàgà njí ná ngwêh. Nuaré déi lé ké

sâ yuò ná ηgwêh, à ndeè béh ηgòr
veèn déi felè yeè tueé ndo.

²² Mo né mân, sâ béh gwaán né
sònò yeè mé tie beèh ηgweê. Lòu
sam, béh né kóó ye, bòη dé mé wò
né teèn sâ, bèh doón bó né yeé bú
bunó.»

²³ Bó bò Pôl tena kwaá cieé ndo.
Yeé baá lòu sâ, bó komo waà ké gwò
seèn kókoó mbaá, Pôl né bó njèh se,
à se soó mé njéh tóg wa liyili. À né
bó felè *Lò Càη tueé. Njií mé *sóu
Músi tueé né felè Yeésò, à né bó se.
Njií mé bò *sòn-Càη bò tueé né felè
Yeésò, à né bó se ndo. À né ceér foón
ye te nyí dor weh bó mé njéh.

²⁴ À yeé tueé gi aá, bò déi kwaá njií
temé teèn, bò déi berón seér lòu.

²⁵ Bó yeé baá lòu saán yuo ménâ,
Pôl deên ndo, ye bó a: «Cúcuí Naga
lo jue bòη. Cu mé à lé naâ bò tele bi
njèh sònò Esáyà sòn-Càη tueé keéh,

²⁶ à lé ye:
Ndé yoòr bò nùà hên, júée bó a:
Dé felâ, bí nde gi né bagasé felâ
nyegé,

bí seér ηgwé ndé ηgwéh lòu.
Bí nde gi né bagasé ke den,
ndóg bí seér ηéné kòmò ndé ηgwéh.

²⁷ Lòu sam, temé bò nùà hên baá gi
lè manḡwan,
te bó mùnò kòmò cú.
Bó duagá baá tie kèn, te bó mé tie
ηgwé cú.

Bó lier aá njolo, te bó mé njolo ηéné
cú.

Te bó ká yoòr mò ndé sér cû,
te mè bó táre sòm cú ndo, jue mè
Càη Dueè.»

²⁸ Pôl den cuù, ye bó a: «Bí kóó ye,
Càη lé naâ bòó mé Júf sam ceér seèn
feh keéh, te bó yili yuo. Dé boòn, bó
nde né ηgweé.» [

²⁹ Te Pôl yeé nde tueé sòm mân, bò
Júf kem yuo, bó né lom mé njéh
lètenè boòn ηaáη ndeé.]

³⁰ Pôl cer ké sâ nyèmà fà. À lé
gwà sâ gwom beéh lòu ndo. Bò nùàr
lé naâ yoòr seèn ndeé, à né bó weh
nyegé,

³¹ à né bó felè *Lò Càη se, à né bó
ηgòr felè Yeésò *Kristò Fehtoò beèh
feh. À bó njèh tueé ηagá lom gùm
doón, à njeré déi vèh ηgwéh.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Rôm

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, nùà seê Yeésò *Kristò; mè né cu nuaá mé Càn lé balé weéh naâ ye te mè ña mbòn tebê nyî, à jege haá mè Njàgà Bagaà seèn beè, ye mè a, ndé sè yòn seè ndo.

² Càn lo naâ ndéb ter kwa kwaá, à tueé keéh sònò bò sòn-seèn bò ye nyí nde né Njàgà Bagaà sâ cie som keéh; bó lé naâ te mvù nyagá kwaá ndo.

³ Né Njàgà Bagaà felè Njuna seèn, Fehtoò beèh Yeésò Kristò. À né *ndüté ndütù Davíd kèb dé nùàr.

⁴ Kèb dé Cúcuí, à né Njuna Càn. Càn lé bú sie kwaá naâ kóó; à lé naâ bú te cio komo som te feh keéh mé terreb mene ye, né Njuna nyî.

⁵ Mè fùgò beè Càn hên kuú né mé yilí seèn; mè mbòn tebê seèn ña né mé njéh ndo. Càn ye mè a: ndé ju seèn ké lètenè bò nùàr mé gèh hihiné tueé bele, te bó kwaá njií lom temé cén yoòr seèn, bó ñgweé sòn seèn, yilí seèn ñgulí mé njéh.

⁶ À jue né mé bí bò Rôm bò mene, Càn lé naâ bí yilá, te bí ña bò nùàr Yeésò Kristò mân.

⁷ Mè hên nyagá njií né mé bí bò Rôm bò, bí bòó mé temé Càn né yoòr bìi doón, à lé naâ bí yilá, te bí den bò nùàr seèn. Càn Tele beèh bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolé.

Pôl gwaán né ké Rôm ndeê

⁸ Mè jògò felè bìi doón vra logó née Càn ye; mè né bú jomo Yeésò Kristò vra keéh. Lòu sam, bí né temé yoòr Yeésò *Nùà Còñ kwaá njií, ñgóg bìi né wón doón ñgulí ndeé.

⁹ Bú Càn mé feh seèn né gi kóó, ye mè tueé né gècèn, bú mé mè né seé seèn mé temé mò mene bòó, mè né Njàgà Bagaà felè Njuna seèn se doô:

à né kóó ye mè né yeé nyí felè bìi cu doón dua den.

¹⁰ Mè né bú dua, ye bú a, mé húóm-temé seèn, à há mè lón mé be seèn, te mè ndeé ké yoòr bìi ma.

¹¹ Wanóón mè né mé tuaá bìi kela, mè ndeé né bí gà seé Cúcuí Càn feh, te bí kwa nyegé terreb mé njéh.

¹² Mè tétég gwaán né ké lètenè bìi deèn, te yo taré mè, taré bí, te yo taré gi béh bí felè temé cén mé béh né yoòr Càn kwaá njií hên doón.

¹³ Belà, mè ye te bí kó ye, cu doón mè né gò ké yoòr bìi gwaán soó, mè lón kwà ñgwéh lòu. Mè ye te seé mò wa tàb ké lètenè bìi, faá né lètenè bò nùàr lè tàbè déi waá ndeé no.

¹⁴ Kó mè né ménâ bèh doón bòó ndeé; seé mò né cí. Né mene lètenè bòó mé cer yeé lo, mé ya dueè mene; lètenè bò kógòn bò mé bò cùr mene, kó mè né ménâ bòó.

¹⁵ Mè gwaán né mé Njàgà Bagaà ké Rôm lètenè bìi se waá dé cí.

Terreb Njàgà Bagaà

¹⁶ Mè tueé bí, Njàgà Bagaà né mè yoòr sagár: à né mé terreb Càn yoòr, te à yilí som bòó mé né temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií; duoóm né mé bò Jûf, nde mé bòó mé Jûf sam.

¹⁷ Mò né mân, sâ Njàgà Bagaà né seé Càn cie feh kwaá; à feh kwaá né nùàr gèh dé mé Càn nde né bú nùà dilí teèn yilá keéh. Gèh dé sâ né lom temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, ceér déi toò sam cuú. Né te mvù Càn ménâ nyagá den ndo, ye: «Nuaá mé ña né nùà dilí beè Càn mé temé cén yoòr seèn kwaá njií doón, kwa nde né yòn kóó.»

Nùàr mé ju yoòr

¹⁸ Bí kóó ye, Càn ké te vulúu baá bèsonè feh kwaá, ye nyí né mé yúlá-temé felè veèn hihiné mé bò nùàr né bòó doó; bó né bò seé vevené bòòn hèllè bòó, bó né gècèn nyí mé njéh doó doó baré njií, bó nyí vèh cú.

¹⁹ Kèkènè seé Càn mé bó sé naâ Càn mé njéh ñené kóó, Càn né mene

bó bèsonè mé feh seèn feh keéh, mé njéh mene bó ñéné kó ñgwéh.

²⁰ Á sâ, bèh lo mé Càn lo sií naâ wón, bó mene bú mé njolo ñéné ñgwéh, kèkènè seé seèn né yeé cie ñéné ñagá, ye né Càn terrèb, Càn ndeèr ma. Mò bó mân gwàn ñgwéh, sâ bó mé sòn toò seèn sam ndo.

²¹ Bó né mene Càn ñéné kóó, bó bú sén ñgwéh, bó bú vrà ñgwéh faá bó sé naâ bú vra ye à né Càn. Yeé baá môn, bó duóm baá-re lòu munó ndegé seèr, bó né te cibi ndugó faán ndeé.

²² Wa bó né bò kó-ñhèh bò sé wa, sâ kùlù mé bó lo jueè ceré né bó.

²³ Bó lòò né gùm Càn Ndeèr Nùà *sùsùm duaà, bó nde cècàn bóó kwaá, bó dua seér cí; bò déi fela né nùàr, mé né ká lè wónje wàn mbaá; bò déi fela né non, bò déi fela nyam, bò déi sàb; dón bó né gi bó dua ndualé go.

²⁴ Yeé baá mân, Càn sòm be seèn yoòr bòn ndo, te bó teré yila ko te núlu, faá bó né gwaán sâ no, te bò dé kàn mé dé kàn loró den mé fegùli yoòr ndo.

²⁵ Bó bòn naâ gècèn Càn kwaá lòó, bó gwaán seér nyeén. Càn mé lo sií naâ ñhèh dón, bó né bú kwaá lòó, bó né njií mé à lo sií naâ lòu dua seér. Ngweéh bó sé la dua seér né bú wa? È môn.

²⁶ Càn yeé ñene aá ménâ, à sòm be yoòr bòn ndo, te bó loró kwaá nyegé bò ñhèh fegùli sâ mé njéh yoòr bagasé. Bò véh bòn nde né mé feh bòn kweéh seér: bó bò siíb kóó cèr ndé cú, bò véh cer seér nde aá bò mbaá bòn kóó.

²⁷ Bò siíb gwàn ndé cú bò véh ceèr ndo, tuaá sie seér nde aá bó mé bò siíb mbaá bòn ceèr. Bò nùàr mân bóó sabé go né te bò dé kàn mé dé kàn loró le gi lélán fegùli, bó tulu su dùkàn yoòr mé be bòn; né sòn veèn mé bó né bóó go sâ.

²⁸ Bó yeé berón baá Càn ménâ, Càn sòm be yoòr bòn ndo, à kwaá lo

bó mé lo mapelím bòn sâ, te bó bóó seér njií mé bó sé lé bó ná ñgwéh.

²⁹ Yeé baá ménâ, bó gela den baá-re mé gèh veèn hihiné lè dedeí ndo: dene gogobô o, temé te ñhèh nùàre kwaá njií o, jéré-temé o, huer o, wúlá-feh o, jógó o, tánagá o, jélá-temé o, dón né seé bòn. Bó né sòn tuagá sar go,

³⁰ bó né bò ñhèh vevenè lètenè bòn yoòr tueé su kuú, bó né Càn bunó, bó né bò mbaá bòn selé, bó né feh ham, bó né punó, bó né bò veèn dé fefeé munó fón go, bó sòn bò tele mé bò meí ñgwé cú ndo.

³¹ Bó baá gi mé ndòn kukuú mân, bó faá bó tueé kwaá yeé no bó wá cú, bó baá gi bò mangwan, bó jere bò mbaá bòn kóó cú.

³² Bó né gi ndéb Càn kóó nyegé, ye bóó mé né gi gèh bò njií hèn bóó wa, sàgà bòn né yeé cio ma. Bó né mene mân kóó, mé njéh mene bó né cu bóó ñeí. Nuaá mé né lòu bóó sabé seér dón, bó vela seér cu bú be lòu.

2

Bèh ju tenâ

¹ Mò né mân, sâ wò nuaá mé né ju felè bò mbeí tená go doò, wò né mene neí, wò né beè ndo. Wò yeé ju felè bò mbeí tena né kóó. Wò yeé tena gi aá, wò né cu ménâ bóó taré, sâ ju wò siè ndé ñgwéh wa?

² Béh né kóó ye, bóó mé né veèn faá bèh ménâ bóó, Càn ju felè bòn tena lom yeé jégé.

³ Sâ, wò nuaá mé né ju felè bò déi tená sâ, wò né munó ye nyí nde né ju beè Càn mvelé wa? Ngweéh seé yeé né taré cí mà.

⁴ Mè tueé wò, wò né sèn mé bó-bagaà Càn seb, wò né húóm-temé seèn seb ndo. Wò kó ñgwéh ye Càn nyí bagaà ménâ bóó den né, te cieé déi nyí kweéh seér dene nyí wa?

⁵ Kòcò, tangwan temé mé kwéh sér bèh. Wò meí bò gèr felè yeé mé be yeé nyegé kwaá baá kèn. Lòu

mé ñá-temé Càn nde né bèsonè yuo kelá, à nde né ju jéjêg tená, ju nde né wò sie.

⁶ À sàgà nùà kàn mé nùà kân loù sâ gwòm nde né mé seé seèn.

⁷ Bòó mé né be mé seé bagaà kwaá njií, ye bó né ñgùlù Càn kela, wa bó gwaán né nùàr beè Càn ñaâ, te bó kwa yòn tètàgà doô, yòn tètàgà loù sâ kwa nde né bó.

⁸ Dé bò taáb bò seèn, à yúlá-temé seèn tieé su njií nde né yoòr bòn. Né bò dúágá-tie bò mé né ceér gècên kwaá lóó, bó sabé bele seér bò ñhèh vevenê doô.

⁹ Mé bò vevenê bò doón, bó meì bò gèr loù sâ ñene nde né fí. Duóòm nde né yoòr bò *Jûf, jomo sâ yoòr bòó mé Jûf sam.

¹⁰ Dé bò bebagaà bò, Càn nde né bó faá nùàr nò weh kwaá, à yíí njií bó te ñgùlù seène, à haá bó dolê. Duóòm nde né yoòr bò Jûf, jomo sâ bòó mé Jûf sam ndo.

¹¹ Lòù sam, Càn dé seèn nùàr lòù gèi bèh.

¹² Bòó mé lé naá giì veèn bóó, mé *sóú Músi kó ñgwéh doón, bó ju bòn mé sóú Músi téná ndé ñgwéh; dé bòn veèn bòn sie nde né bó kóó. Bòó mé lé naá veèn mé sóú Músi lè bóó doón, bó ju bòn tena nde né mé sóú Músi ndo.

¹³ Lòù sam, mò nùàr nde né nùà dilí beè Càn ñaá, kò à sóú jolo komo mé gùm mene, dèn ñgwéh mé sóú mbaá ñgweé faáj njií.

¹⁴ Mò bòó mé Jûf sam né sóú mbaá jolo weh, bó kó ñgwéh ye né sóú Músi, sâ bó né gi feh keéh ye sóú sâ né bó lè húóme.

¹⁵ Sâ bó teèn ménâ feh keéh né ye, njií mé sóú né taga doô né lè bòn nyagá den ndo ma. Ndòn bòn tueé den baá-re bó ménâ ndo; cu déi né bó lòù ki seér, cu déi à den seèn nóón.

¹⁶ Bí kóó ye, lòù mé Càn kwaá lo nde né ju beè Yeésò *Kristò teèn, bò njií hèn doón nde giì né cie ñenè yuo

kelâ, ñenè yuo kela nde né faá Njàgà Bagaà sònò mò hèn tueé den né nò. Lòù sâ Càn ju tena nde né mé felè bò njií mé né lè nùàr leér den mene.

Bò *Jûf bó bò *sóú Músi

¹⁷ Wò nùà Jûf dé yeè, yilí yeè né Jûf, wò né gi sóú kóó, wò yieé né mé ñhèh, wò ñueé mé ñhèh, yo yeè né gi mé yilí Càn sagár.

¹⁸ Njií mé Càn gwaán nê doón, wò né gi kóó, sóú né gi wò feh, te wò ñene kò ñhèh bebagaà.

¹⁹ Wò ye, wò né bò tácugó ceér feh, wa wò né ñagá toò bò cibi bò ndo;

²⁰ wò ye nyí bóó dilí né bò cùr ceér kóó, wa nyí né bò huaán tètòòr ñhèh feh, te bó ñene kò ceér Càn. Ñgweéh wò ye mé sóú sâ nyí kóón gi aá, nyí baá gi mé gècên teèn wa?

²¹ Sâ kè cú-re! Wò nuaá mé né bò déi feh hèllè, kei mé bóó wò yeè gùm yeè nùà ñhèh teèn fèh kèh ñgwéh wa? Wò ye bò nùàr a: té yíb ñúób; wò dé yeè ñuób né dé kei wa?

²² Wò ye bò nùàr a: té yàgà ndé; wò dé yeè yàgà nde né dé kei wa? Wò ye bò nùàr a: cècàn duaà né lom ve. Bóó né naàn mé wò né lè mò bòn yilá ndeé, wò né ñhèh teèn kema wa?

²³ Wò né sagár nyegé ye nyí né mé sóú Càn lè, wò kó ñgwéh ye, nyí né bú lòù kwaá seér wa? Wò sé yeé baá méménâ bóó, ñgweéh sâ wò bóó gulí né Càn nùà ñhèh wa?

²⁴ Né te mvù Cànè môn nyagá den ndo, ye:

«Bò nùàr yilí Càn hèn doón bóó beéh keéh né mé yìè biì bò Jûf.»

²⁵ Bí ñgwé mè tueé bí felè *ngór ñòób. Mò bí né sóú jolo komo, sâ ngór ñòób né ñhèh gàm. Mò bí né sóú kwaá, sâ mò bí ñòb mene ngór, bí nées den ka faá kurú nò.

²⁶ Cu sâ ndo, mò kurú déi né dé seèn sóú jolo kóó, sâ Càn bú faá nuaá mé ñòb aá ngór nò yilá ndé ñgwéh wa?

²⁷ Mè tueé bí, nuaá mé né sóú jolo kɔ́, bó mene bú ngór ɲɔ́b ɲgwéh, nde né wò mé ju sie, wò nuaá mé sóú jòlò kòmò ɲgwéh hèllè. Wò né mene mé sóú yeè sâ beè, bó ɲɔ́b mene wò ngór, ju nde né wò sie den.

²⁸ Mè tueé wò, nùà Jûf dé gècên, bó bú te léláɲ mvum njolò ɲéné lòm ɲgwéh. *Ngór ɲɔ́b gí cégé ɲgwéh mé ɲàɲ yòòr mbaá ɲɔ́b kuû ndo.

²⁹ Nùà Jûf dé gècên né seér nuaá mé né Jûf yí lè, à dé seèn ngór ɲɔ́b seér né temé seèn. Gèh ngór dé sâ Cúcuí Càn ɲɔ́b né bú kɔ́, dèn ɲgwéh sóú mé bó nyagá né lòù. Nùà Jûf dé gècên sâ, Càn seèn nde né bú kɔ́ ndo, dèn ɲgwéh nùà.

3

¹ Á sâ, mè né mene *Jûf, né cu gam wa? Ngór ɲɔ́b né cu njeré déi gam ndo wa?

² Gàṃ né lom ɲgún mbaá. Lòù sam, Càn lé ɲgòr seèn haá kwaá naá beè bò Jûf.

³ Á, mo lètenè bòn bòn déi teèn dilí ɲgwéh nɔ́, sâ béh tueé nde né naàn? Sâ Càn dé seèn dilí dé dèn ndé cú wa?

⁴ Ndóg, dé sâ seèn môn bó ndé ɲgwéh! Dé Càn, à njebá taré lom nde né te gècên seèn-e tég, gwaán bò nùà a dèn gí léláɲ bò nyeén bò. Né faá bó nyagá kwaá né te mvù Càn nɔ́, ye: «Gwàn dé mé wò den nùà ɲjèɲ faá wò tueé nê nɔ́; mo bò nùà ye te ju sie wò, te wò yɔ́gɔ́ bó.»

⁵ Mo veèn mé béh né bó hèn feh seér cu né kɔ́, ye bò nùà a: Càn né dé seèn Nùà gècên, sâ béh sònò tueé cu nde né kei wa? Mo béh né veèn bó, Càn béh gèr feh keéh né mé ɲjéh, sâ bí ye Càn teèn bó yí ɲgwéh wa? Bò nùà né ye mân bie seér; mè jue né cí.

⁶ Mè tueé bí, Càn bó yí né teèn. Mo sam, à sé la ju felè wòɲ tena né naàn wa?

⁷ Mo nyeén beè hèllè feh den né ka gècên Càn kɔ́, te gam bò nùà,

bó seèn nyegé Càn mé ɲjéh, sâ Càn seèn béh mé ju sie cu nde né dé kei?

⁸ Á sâ, kei mé yíin cu nde né béh veèn bó kɔ́ ndo wa? Sâ béh júée ye: béh bó lòm veèn bó, nde né dé bagaà sâ ɲaá seér. Bò déi né mè yoòr tueé kwaá, ye mè né yeé môn tueé sé wa. Kwá ɲɔ́ɲ, Càn nde né bó gèr feh keéh, à bó feh keéh nde né faá seé bòn tueé nê nɔ́.

Nei né som nùà dilí kɔ́?

⁹ Mo né mân, béh bò *Jûf, béh né cu bò nuaré déi yɔ́gɔ́ wa? Ndóg! Mè la naá gi tueé ɲagá ye: né mene Jûf, mene Jûf sam, ɲɔ́ɲ bó né gi kwer veèn ma.

¹⁰ Né te mvù Càn môn nyagá den ndo, ye:

«Nuaá mé né som nùà dilí, ndóg teèn sam.

¹¹ Nuaá mé né ɲgweé kɔ́, teèn sam. Nuaá mé né Càn ɲɔ́ɲ, teèn sam ndo.

¹² Bó sabé nde gi aá bèh dàbe, bó toò leér le gi aá kèn.

Ndóg nuaá mé né seé bagaà bó, né mene cén tà cén, teèn yùò kélá ɲgwéh.

¹³ Bó né gi mé tɔ́gɔ́ lɔ́ faá sà lɔ́ɲ nɔ́;

bó né mé leba fèfà; ɲgòr né lom bó sònò faá ndièm sàb nɔ́ faám yuo ndo.

¹⁴ Sòn den né bó beè faá nó nɔ́, né lom léláɲ ɲjéh duagâ.

¹⁵ Tètèi sam, bó baá feh wulá.

¹⁶ Bèh mé bó né kelá ɲɔ́ɲ, bó né dùkàɲ bò gèr teèn we su ló.

¹⁷ Bó ceér ɲɔ́lê ɲéné kó ɲgwéh.

¹⁸ Bó Càn vèh bèh ndo.»

¹⁹ Béh né kɔ́ ye ɲjii mé mvù sóú né tueé ɲɔ́ɲ, à tueé ɲjii né mé bò mé né ka sóú. Mo né ménâ, sâ nuaá mé nde né Càn tueé ye bú a, nyí ceér kó ɲgwéh teèn sam; te dàṃ bò nùà wòɲ ɲɔ́ɲ die gi ju beè seèn ndo.

²⁰ Nùà a, jòlò kó mene sóú gèh dé heè, Càn bú nùà dilí ké toò seèn mé ɲjéh yíla ndé ɲgwéh. Sóú feh lom

né dé seèn dé feèh, ye nùàr a: wò né mé veèn yoòr ma.

Naàn mé Càn nde né nùàr yili som

²¹ Kènê ceér dé feè néné yuo kelà baá cie kèn; né ceér mé béh ña gi nde né bò didilí bò beè Càn mé njéh. Ceér bú sâ dé seèn jomo sòu kélá sér ñgwéh. Mvù sòu bó bò *sòn-Càn bò lé naá toò mân tueé taré ndo, ye:

²² Càn bò nùàr ké toò seèn bò didilí bò yilá lom né mé temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií. Bòó mé né temé yoòr seèn kwaá njií doón, à né gi bó yilá, à dé seèn mé gwèn sam, nùàr doón né gi beè seèn kèi cén.

²³ Nùàr doón naá gi veèn bòó. Yee baá ménâ, bó kwarè Càn *sùsum dèn cú.

²⁴ Càn yeé ñene cu aá môn, à yili som bó mé Yeésò Kristò, à sie seér bó bò didilí bò mé húóm-temé seèn, dé lòu ndo.

²⁵ Càn lé som kwaá naâ Yeésò faá ñjèh *semè ndo, te à kuú sòn beèh, te à yaga som béh veèn yoòr mé húóm seèn. Càn ceér bú hèn feh keéh né mé bòó mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te bò nùàr ñene ko, ye nyí né Càn mé né dilisé. Bòó mé lé naá veèn léi toò bòó, à lé bó gèr mé njéh fèh kék ná ñgwéh,

²⁶ à lé yolo seér naá dé yolô. Dé kènê à feh keéh né bèsónè ye: nyí né Càn mé né dilisé ma, te bó ñene ko ye bòó mé né temé yoòr Yeésò kwaá njií doón, nyí né bó bò didilí bò sie seér ndo ma.

²⁷ Sâ kènê bò nùàr né cu mé ceér púnò déi toò teèn wa? Dé sâ ndóg! Càn béh bò didilí bò yilá né felè temé cén mé béh né yoòr Yeésò kwaá njií doó; dèn ñgwéh mé sòu beleè.

²⁸ Béh ko né ye Càn nùàr nùà dilí ké toò seèn yilá lom né mé temé seèn yoòr Yeésò kwaá njií, dèn ñgwéh mé sòu bele komoò;

²⁹ wanóón sâ Càn sé la gi lom né dé bò Jûf, à sé la dé bò nuaré déi ná cû. Mè tueé bí, Càn né Càn, à né dé bò nùàr doón,

³⁰ Càn Dueè né lom cén, sâ gi aá. Mo bò Jûf né temé yoòr Yeésò kwaá njií, sâ à nde né bó bò didilí bò ké toò seèn yilá. Nde cu né mé bòó mé Jûf sam ménâ ndo; mo bó né gi temé kwaá njií taré, à nde né bó bò didilí bò ké toò seèn yilá ndo.

³¹ Á sâ, sòu ndo? Mo béh baá temé yoòr Yeésò kwaá njií, sâ béh ye, sòu njeré déi gàm cú wa? Môn sam; béh né koó ye, sòu né mé bèh seè dé seèn teèn.

4

Faá Abrahâm no

¹ Béh felè Abrahâm tele beèh léi jògò tueé nde né naàn wa? À lé beè Càn kwaá naâ kei wa?

² Mo Abrahâm sé beè Càn nùà dilí ñaà naâ mé seé seèn, à sé naâ mé lón toò Càn punô teèn. Á, lé seèn môn ná ñgwéh, sâ à mé lón toò Càn punô sam gùm doón.

³ Te mvù Càn né bèsónè nyagá den ye: «Abrahâm lé naâ temé cén yoòr Càn kwaá njií; Càn lé bú nùà dilí yilá naâ mé njéh.»

⁴ Béh né koó ye nùà seè nde né sàgà seé seèn kwa; dé sâ dé lòu sam, né ka sàgà seè.

⁵ Dé nuaá mé né ndèm mé Càn kwaá njií, ye Càn né ju felè bò vevenê bò mé jere mene tená, à seé bó ná ñgwéh doón, Càn nde né temé mé à né yoòr seèn kwaá njií doó ñené, à bú nùà dilí yilá nde né mé njéh.

⁶ *Davíd lé tueé naâ felè gèh nùà bú sâ, ye:

⁷ «Samésé né bòó mé Càn kulu som gi aá

bó veèn yoòr kèn!

Bó lé naá menè *sòu kwaá, à lé naâ dèh doó kulú njií.

⁸ Samésé né nuaá mé Nùà Dueè veèn seèn lè siè kwá ñgwéh ndo!»

⁹ Á sâ, gèh samésé bú hèn gi lom né dé bòó mé naâ *ñgór ñoób wa? À

dé bô kurû sam wa? Mè tueé bí, né mé bô kurú mene. Béh la naâ jògò tueé ye, Càn lo Abrahâm nùà dilí yilá naâ mé temé yoòr seèn kwaá njií.

¹⁰ Á sâ, lo naâ heèh wa? Lo naâ sâ bó ñob gi aá Abrahâm ñgór wa, sâ bó née bú ñób ñgwéeh ye wa? Mè tueé bí, lo naâ sâ bó née bú ñgór ñób ñgwéeh ye, te jomo sâ bó nde ye bú ñób den.

¹¹ Bó lo ndeè Abrahâm ñgór ñób, sâ baá gi ká jomo mbaá, te feh keéh lòu, ye Càn lo bú nùà dilí yilá naâ mé temé seèn yoòr seèn kwaá njií, sâ bó née bú ñgór ñób ñgwéeh ye ma. Yeé baá ménâ, Abrahâm ña tele bôó mé né gi temé yoòr Càn kwaá njií ndo, bó mene bó ñgór ñób ñgwéeh; Càn ye bó né gi bô didilí bô beè nyí ma.

¹² Abrahâm né cu tele bôó mé ñob gi aá ñgór kèn ménâ ndo. Njèh cén, ko bó né temé cén yoòr Càn faá Abrahâm ño kwaá njií. Lòu sam, tele beèh Abrahâm lé naâ temé yoòr Càn kwaá njií, te bó nde ye bú ñgór ñób.

Bó ndéb Càn kwa né mé temé kwaá njií

¹³ Càn lo kwa kwaá naâ Abrahâm bó bô nduté ndùtù seèn ndéb tieè, ye bó a: ñgúlú bôòn nde né wón doón ma. Càn lo ndéb sâ kwá ná ñgwèh ye Abrahâm né *sóú bele komo. Á lé ndéb kwa njií seér naâ felè temé mé Abrahâm lé kwaá njií naâ yoòr seèn, à ña nùà dilí mé njéh doò.

¹⁴ Mo ñgúlú sé kwa cegé né bôó mé né sóú jolo kóó, ñgwéeh sâ temé mé béh né yoòr Càn kwaá njií hèn sé né dé lòu, ndéb Càn sé né njèh mbaâ ndo mà.

¹⁵ Bí kóó ye, sóú bôó yeé kóó, te temé ñaá Càn lè, ye bô nùàr jéjég faá sóú tueé nê ño, bèlè bèh. Á sâ, mo sóú teèn sam, bó nde né sóú kwaá wa?

¹⁶ Càn lé ndéb kwa kwaá naâ felè temé yoòr seèn kwaá njií, te ñgúlú sâ ña njií mé nyí haá né dé lòu, te den njèh gàm dé bô nduté ndùtù Abrahâm doón; dèn cegé ñgwéeh dé bôó mé né sóú bele kóó, te ña dé bôó mé kwaá njií né temé yoòr Càn faá Abrahâm ño. Lòu sam, Abrahâm né tele beèh, béh doón,

¹⁷ faá né te mvù Càn nyagá den ño, ye:

«Mè sie kwaá baá wò tele cili nùàr ñgùn.»

À né tele beèh ké toò Càn, Nuaá mé à lé kwaá njií naâ temé yoòr seèn doò; né Càn mé komo sòm yeé bô komó te cio kóó. Bô njií mé lé teèn ná ñgwèh doón à lé si gií naâ bó kóó ndo.

¹⁸ Mo lo den mene beè Abrahâm faá à ndéb Càn kwà ndé cú, mé njèh mene à lé naá loòm temé cén yoòr Càn kwaá njií. Yeé baá mân, à ña baá-re tele cili nùàr ñgùn faá Càn lé tueé naâ ño; sâ Càn lé ye bú a:

«Bò bô nduté ndùtù yeè maga nde né mân.»

¹⁹ Abrahâm lé baá gi mene nyemà yuií, à né mene ñené kóó ye yo nyí baá gi faá komó ño, à né mene kóó ye Sará né ñgiín, mé njèh mene à lé yúa ná ñgwèh,

²⁰ à lé temé yoòr Càn sòm nyí ná ñgwèh gùm doón, à ndéb mé Càn lé kwa kwaá naâ bú tieè doò sà ñgwéeh ndo; à kwaá njií ñeí seér cu temé yoòr Càn dé kwaá, à né bú teèn seèn yií.

²¹ Á lé naá gií kóó nyegé, ye Càn né lom mé terre teèn, à nde né faá à lé tueé naâ ño bôó komo.

²² Càn lé bú nùà dilí beè seèn yilá kuú naâ dé cí.

²³ Njií mé bó nyagá kwaá né ye: Càn yilá baá bú nùà dilí beè seèn hèn, bó dé seèn nyàgà lom ñgwéeh.

²⁴ Bó nyagá kuú né dé beèh, te béh ko ye, Càn nde né béh bô didilí bô yilá ndo. Ko béh né temé yoòr seèn

kwaá njií, ye à lé naâ Fehtoò beèh Yeésò lè cio komo sòm, sâ ye.

²⁵ À lé te cio yila kuú naâ felè veên beèh. À yeé kuú aá, à komo yuo cuù lè cio, ye te béh ña gi bò didilí bò ké toò Càn mé nyí ma.

5

Còn péb njua Yeésò

¹ Sâ tueé né ye, béh lé bò didilí bò beè Càn ñaà naâ mé temé beèh yoòr seèn kwaá njií. Yeé baá ménâ, kènê lètenè beèh, béh bò Càn, baá lom aá còñ felè Fehtoò beèh Yeésò *Kristò.

² Yeésò mé béh né temé yoòr seèn kwaá njií hên feh keéh né béh ceér kóó, te béh nde ye te fùgò Càn den yilá. Kènê béh njebá taré lom né teèn mé vógó-temé mene tég, ndèm beèh doóné né gi sâ, ye béh nde né ngúlú Càn yieé.

³ Dé koò baá cu ye-re dé hên: sâ temé béh sagár gi cu né mé dàm gèr mene ndo. Lòu sam, béh né kóó ye gèr ñenê né yeé béh njèh yolô maán feh.

⁴ Dé yolô, ñar né dé jolô; dé jolô ñar dé seèn ndèm.

⁵ Ndèm sâ béh mbaá pó ló bèh. Lòu sam, Càn lè beèh kulu yíi kwaá gi né dàm bò gwaân seèn doóné; à béh kulu né mé seé Cúcuí Ñagâ seèn yoòr beèh.

⁶ Né môn, cu sâ béh lé mé terreb yoòr ná ngwêh, Kristò lé kuú naâ sòn bò jéré-temé bò kóó, à lé kuú naâ te cu mé Càn lé nyegé kwaá naâ sâ ndo.

⁷ Sâ, sé né mene nùà dilí dé heè, nuaré déi sé cio seèn ñá wèh ná ngwêh. Ko ngweéh nuaré déi nde né-re dé seèn temé sie, à ña weh cio nùà bagaà déi wa?

⁸ Mè tueé bí, hên baá bèh mé Càn feh keéh né gèh dé mé à né lom béh gwaán teèn: béh né mene léláñ veên, Kristò né lom cio beèh ménâ ñáá weh.

⁹ Béh bò didilí bò ké toò Càn ña né mé húóm seèn. Yeé baá mân, béh

ko nyegé baá ndo, ye béh nde né mé bú yili yuo, te ju béh beè Càn siè cú.

¹⁰ Wanóóné béh lé naá gi bò bònò Càn bò. Mé njéh mene, à béh weh nyógó njií cu aá yoòr seèn mé cio Ñuna seèn. Sé tagá kènê mé béh bò bònò bò seèn sam cuú wa? Ñuna seèn mé baá cu làn béh yili sòm ndé ngwêh wa?

¹¹ Te dé koò déi cu ye-re ndo: vógó-temé dé koò sagár njií né béh mé Càn nùà njèh. Sâ né gi felè Fehtoò beèh Yeésò Kristò, bú nuaá mé lé nyógó bilí naâ béh bò Càn.

*Ádàm mé Yeésò *Kristò*

¹² Veên lé ndeè naâ ká te wóñe yilá doóné, yie lé naâ mé nùà cén, Ádàm; yeé baá môn, veên sâ ñar cio ndo. Cio yila baá-re bò nùàr doóné sie keéh. Lòu sam, bó doóné lé naá gi veên boó.

¹³ Né môn; mé Càn lo nde Músi *sóú beè haá kwaá, sâ veên lé baá gi ká te wóñe kaá den. Njèh cén, sóú lé teèn ná ngwêh. Bó né mene veên boó, sóú mé Càn nde né bó mé njéh sie lé teèn ná ngwêh.

¹⁴ Mé njéh mene, cio lé naâ felè bò nùàr ngumó. Yuoò lè nàm Ádàm, nde ba mé nàm Músi, cio lé naâ bò nùàr seé weh. Bòó mé lo mene sòn Càn faá Ádàm no ngén ná ngwêh doóné, cio lo naá gi bó teèn kumó keéh.

Ádàm lé sâ deén naâ faá nuaá mé ndeè né waá no.

¹⁵ Njèh cén, seé boòn lé kèi cén ná ngwêh. Béh fùgò Càn mé veên Ádàm mè ndé ngwêh. Nùàr ngún lé naá gi mé yie veên nùà cén hèllè kuú. Dé fùgò Càn môn sam, à gam seér né béh dé seèn lòu. Nùà ngún kuú gi né mé fùgò felè nùà cên ndo. Nùà cên sâ né lom Yeésò Kristò.

¹⁶ Sàgà mé Càn haá yeé dé lòu né dé seèn hiín, dèn ngwêh faá sàgà veên nùà cén-tà-cén hèllè no. Veên mé nùà cén sâ lé naâ boó doó sòm aá sàgà kèn: nùàr kókoó mbaá yila gi aá ju beè Càn mé njéh. Sàgà dé fùgò

Càṅ môn sam; bò nùàr lé né mene dàm bò veên toò Càṅ ménâ bɔ́ seér, mé njéh mene Càṅ né bó teèn dé lòu huaár sòm seér.

¹⁷ Mé gècèn mene, cio lé naâ bò nùàr felè ṅumó. Mé yìè veên nùà cén hèllè, dàm bò nùàr lé naá gii be te cio yii keéh. Mé Yeésò Kristò cén mé huún seèn né ménâ ndɔ: dàm beèh mé né fùgò beè Càṅ kuú, mé Càṅ né béh bò didilí bò beè seèn yilá dɔ́ṅ, béh nde gi né yòṅ tètàgà felè Yeésò Kristò kwa, te béh ṅa gi bò huaán.

¹⁸ Gèh dé mé veên nùà cén Àdàm hèllè né nùàr dɔ́ṅ te ju tulu yii hèn, seé gècèn mé Yeésò Kristò mé huún seèn lé naâ toò Càṅ bɔ́ dilí dɔ́ṅ, nde né bò nùàr ṅún ju yoòr ménâ huaár sòm gií, te bó kwa yòṅ.

¹⁹ Gèh dé mé bò nùàr dɔ́ṅ ṅa gi né bò vevenê bò felè nùà dúágá-tiè cén doò, nùàr ṅún ṅa gi nde né bò didilí bò ké toò Càṅ felè nùà ṅgwé-tiè cén ménâ ndɔ.

²⁰ Dé sòu, à kar yilá né dé te veên bò nùàr maga seér dé magaà. Njèh cén, bí kó ye, bèh mé veên né teèn silí, sâ húóm-temé Càṅ teèn maga kela seér cu kó ndɔ.

²¹ Mè tueé bí: gèh dé mé veên lé naâ felè bò nùàr cer, tulu yii bó lè cio doò, fùgò Càṅ cer né felè beèh ménâ, te béh den bò didilí bò beè Càṅ, béh kwa yòṅ tètàgà beè seèn. Dé sâ né mé njua Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

6

Beè veên béh né komó, mé Yeésò béh né làn

¹ Á hèn, béh ye naàn wa? Sâ béh bó ndé dèn ká mé veên bɔ́, huóm kela né cí, te béh kuú ye mé fùgò Càṅ wa?

² Dé sâ tí ndôg! Beè veên béh teèn sam, béh baá nɔ́ṅ faá komó nɔ; béh lo nyimé naâ heèh, te béh yila cu veên wa?

³ Bí kó ṅwéh ye, béh bòó mé lé naá gii nòmò Càṅ te yilí Yeésò kou,

béh lé sâ kou bilí naâ mé cio seèn mene wa?

⁴ Te nòmò Càṅ sâ, béh bó lé kuú bilí naâ teèn dɔ́ṅ, bó lé bú furú bilí naâ mé béh mene ndɔ, te Tele beèh Càṅ komo sòm cuú béh te cio, faá à lé komo sòm naâ *Kristò mé terreb seèn nɔ, te kènê béh kwa seér yòṅ dé feè, béh teèn njebá lom aá tég.

⁵ Lòu sam, béh bó lé kuú bilí naâ kóó. Mɔ né mân, sâ Càṅ nde né béh te cio faá bú nɔ komo sòm ndɔ.

⁶ Béh kó nyégé dé hèn kòò, ye: mé bó lé ndeè bú ké te toú fagá, sâ bó lé faga bilí naâ mé béh mene; mè jue né gùm beèh dé cuúm, te gùm beèh dé veên sâ vuaán yuo dé seèn, béh kwer veên dèn cú.

⁷ Lòu sam, mɔ nùàr kuú baá, sâ veên felè seèn ṅúmó ndé cú.

⁸ Mɔ béh bò Kristò lé naâ kóó kuú bilí, sâ béh né kóó ye, béh bó nde cu né làn yili den.

⁹ Béh né gi kóó ye, bèh lo mé Kristò lo komo yuoó naâ te cio, à ndeè cio dèi kú ṅwé ndé cú; cio mé terreb felè seèn sam cuú ndɔ.

¹⁰ Á lé mbei cén sâ kuú naâ sòn veên bò nùàr, te veên terreb kwà cú. Yeé baá ménâ, à mé yòṅ den lom aá dé Càṅ.

¹¹ Bí né faá bèh ménâ ndɔ: bí kóó ye, beè veên, bí baá nɔ́ṅ faá komó nɔ; bí baá seér bò lèlàn bò yoòr Yeésò Kristò, te bí den lom dé Càṅ.

¹² Mɔ né mân, sâ veên a, té felè bìi ṅúmó cú, wanɔ́ṅ sâ yo bìi dé wàn hèn nde né bí te veène tuan yii.

¹³ Gà dèi yoòr bìi a, té veên kèrà, wanɔ́ṅ sâ nde né njèh seè seèn ṅaá. Mɔ ye te huóm, bí kwá lo gùm bìi beè Càṅ; ṅwèéh à lé naâ bí te cio komo sòm mà. Bí bó bilí seé seèn mé gùm bìi mene dɔ́ṅ ndɔ; te bí den gi bò njèh seè dé didilí beè seèn.

¹⁴ Bí té gwàn mé veên cer felè bìi kóó. Bí ka sòu sam cuú, bí baá dé bìi beè Càṅ, bí ka seèn kuú seér né fùgò.

Kwer lè gècéne

¹⁵ Sâ baá cu-re kei wa? Kènê, mɔ béh ka sòu sam cuú, béh baá beè

Càŋ fùgò kuú seér, sâ béh bó bá veên mbaá wa? Dé sâ tí ndôg!

¹⁶ Bí né gi kóó nyegé ye, mo bí né ka nuaré déi seé seèn bɔ́ɔ́, bí né sòn seèn ngweé, sâ bí né bò kwer nùà sâ. Né fà: cén né dé kwer veên ñaá te bí yila te cio; déi né dé tie ngweé, te bí ña bò didilí bò toò Càŋ.

¹⁷ Ngweéh né mân wa: léi toò bí lé naá gii kwer veên; kènê bí lè baá seér mé ndéb Càŋ, faá bó lé naá bí feh nɔ́. Béh né Càŋ mé njéh vra dé gècèn.

¹⁸ Bí te yuií veên huar yuo aá kèn, bí kènê baá seér te ceér gècène.

¹⁹ Mè bí mé kwer ká lè wónje me njií né, te bí ngweé komo, wanɔ́ɔ́n bí né bò yuyuaá bò kela. Léi toò bí lé naá gii seé vevenê bɔ́ɔ́, bí né lom te núlu teré ndeé. Kènê bí té ménâ gwàn cú, bí bó sér á seé didilí te bí ña bò ñenagâ bò mé gùm mene.

²⁰ Léi mé bí lé naá kwer veên sâ, gècèn lé mé terreɓ felè bií ná ngwèh, bí lé naá seér mé feh bií.

²¹ Bí lé naá njeré déi te seé fúaré hèllè kwa wa? Ngweéh kènê bí baá mé njéh lòu gulí seér wa? Bí kó ngwéh ye, né lom seé cioò wa?

²² Càŋ mé ñgeér sam. Yeé baá kènê, à huar som bí yuií veên sâ yoòr, te bí seé bɔ́ɔ́ seér dé seèn. Gam kela né cí, te bí den ñagásé, bí kwa yòn tètàgà beè seèn ndɔ́.

²³ Bí kóó ye, sàgà veên né cio; njií mé Càŋ haá né mé húóm-temé seèn né yòn tètàgà, dé lòu ndɔ́. À béh mân haá kuú né felè Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

7

Kàn felè ma gwà

¹ Bò nùàr mò, bí né gi *sóú kóó. Sâ njií mé mè nde né bí tueé hèn, bí nde gi né kóó ye sóú né lom mé terreɓ felè nùàr, cu mé nùà sâ né làn.

² Né faá dene gwà ndɔ́ nɔ́: ma vèh gwòm jolo lom né cu mé si née mé njolo ye. Mo si kuú baá, sâ à baá

mé feh lòŋ, sóú gwòm bɔ́ɔ́n doò gi aá ndɔ́.

³ Mo ma sâ nde jɔgɔ ser siíb déi mé si née ká jomo mé njolo, sâ ma sâ cum aá gwòm. Á, mo si kuú né lòu, sâ à baá mé feh lòŋ; mo à jɔgɔ cu mene siíb déi, sâ à gwòm cùm ngwéh.

⁴ Né felè bií faá bèh ménâ ndɔ́, bò nùàr mò. Bí né kènê toò sóú faá komó nɔ́, sóú mé terreɓ felè bií sam cuú. Yeésò *Kristò lé naá bí yoòr seèn nùà njèh nyɔgɔ njií. Bí kènê baá gi beè seèn, bú nuaá mé lé naá te cio komo yuo. Á lé sâ ye te béh bí wa gi tàb ké toò Càŋ doón ndɔ́.

⁵ Léi toò, cu mé béh lé belé naá ceér dé beèh nùà njèh, tuaá lé seé lè beèh bɔ́ɔ́ loóm naá kóó; né-re béh ñaán, né tàb waá, né béh te cio kulu su yii. Sâ sóú soób né béh kóó.

⁶ Dé kènê môn sam cuú; sóú mé lé naá béh sie lóó sâ, béh ka seèn mvelé yuo aá kèn, béh baá gi komó toò seèn. Kènê béh bɔ́ɔ́ seér nde aá seé dé feé mé Cúcuí Ñagâ feh né béh kóó, te béh den lom bò seé bò Càŋ. Sóú dé lɔ toò mé bó lé nyagá naá mé be hèllè, béh ka seèn sam cuú.

**Sóú mé seé seèn*

⁷ Á sâ, kènê béh tueé nde aá naàn wa? Sóú né njèh veên wa? Tí ndôg! Mé njéh mene, sóú feh keéh né mè veên mò kóó. Mo sóú sé túé ná ngwèh ye: té temé te njèh nùàr kwá nji, mè sé ñéné kó ná ngwèh ye, temé te njèh nùàr kwaá njií né jolo.

⁸ Sóú yeé baá mân tueé, veên kwa keéh baá-re ceér teèn ndɔ́: à ngela lom né te bèh joloò doò tég, te à kulu su keéh mè tuaá hihiné yoòr teèn. Sâ tueé né ye, mo sóú sé teèn ná ngwèh, veên sé né komó mbaá ndɔ́.

⁹ Léi toò mè lé sóú kó ná ngwèh, mè lé naá beéh njií mò làn. Sóú yeé waá baá, veên ñené yuo kelà cie ndɔ́, à ngumo yila mè yoòr.

¹⁰ Yeé baá ménâ, mè cùg ndɔ́. Sóú mé sé la naá mè lòu yili som hèllè mè yilì sòm cú, derré yii seér aá mè lè cio.

11 Lòu sam, veên kwa baá ceér, à né lom te sóu tétég ngelá yilá, à né mè bele, à mè wula seér né mé sóu.

12 Mò né mân, sâ sóu mé feh seèn né ñagásé, sâ bèh joloò né ñagá dili huóòm ndò.

13 Á sâ, dé bagaà jògò baá cu aá yìe ciòò mò kóó wa, né kei? Dé sâ, tí ndòg! Veên né lom ka yìe ciòò mò kóó. À ñené ñagá lom aá yoòr mò mé terreb veên seèn doò mene; à mè wula sòm cu né mé ñjèh bagaà jògò hèllè, te bò nùàr ñene kò teèn, ye veên né núlú. Mò né mân, sâ njua sóu ndò.

Veên baá nùàr doró

14 Bèh né gi kóó ye sóu lé yuoó naâ beè Càn, à né ñagásé tâñ. Dé mò, môn sam, mè né lom nùàr mbaá, mè né kwer veên ndò.

15 Mè né njeré déi bóó, mè be seé mò ñgwé kòmò bèh: mè ñjèh bagaà faá mè né gwaán nò, bó kòmò ñgwéh, mè bóó seér cu né ñjii mé temé mò né yeé bar.

16 Njii mé temé mò né yeé bar hèllè, mò mè baá cí bóó, mè né teèn ñené kóó ye sóu né ñjèh bagaà bòn.

17 Mò né mân, sâ mè seé veên doò mé be mò bó ñgwéh, né veên mé né yoòr mò bóó den né mè ménâ kóó.

18 Lòu sam, mè né ñené kóó, ye mè mé bagaà yoòr sam; mè jue né yo mò dé mé húóm né teèn hèn. Wanóñ mè né gi mene seé bagaà gwaán, mè bó kòmò ñgwéh nò.

19 Mè ñjèh bagaà faá mè né gwaán nò, bó kòmò ñgwéh. Veên mè mè né bar hèllè, mè né seér cí bóó.

20 Mò mè bóó seér né veên mé mè kóó gwàn ñgwéh ménâ, sâ mè sam, né veên mé né yoòr mò hèllè bóó den né mè ménâ kóó.

21 Á sâ môn ndò, kènê mè ñene kò baá kèkènè bú sâ kèn. Né faá bèh mân: mò mè nde aá bagaà bóó, mè bóó komo seér veên.

22 Temé mò né lom mé sóu Càn sagár dé gècèn.

23 Mé ñjèh mene, sóu dé hiîn née cu ka seé ká yoòr mò bóó ye. À né

sóu dé Càn seé ká lè mò weh den. À né-re ménâ bóó, à né mè te veéne sie kwaá den.

24 Mè jamé aá kèn! Yo hèn né mè te cio tulu ñjii. Te neì mè teèn tulu sòm nde né kóó?

25 Môn, Càn mé ñgeér sam ndò, mè nde né mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò yili yuo.

Yeé baá mé sóu veên hèllè ménâ bóó, ñgàn yoòr mò gwaán lom baá-re dé seèn mé ñjèh bóó ndeè ndò. Né mene môn, temé mò gwaán seér né sóu dé Càn.

8

Yòñ dé feé mé Cúcuí Ñagâ

1 Sâ mò né mân, sâ kènê, bòó mé nyógó den né yoòr Yeésò *Kristò, dé bòn mè ju felè sam cuú.

2 Lòu sam, Cúcuí Càn mé né yòñ tètàgà haá, né mè nùà Yeésò Kristò beè yaám sie, à huar sòm aá mè yuii veên mé yuii ciòò yoòr kèn.

3 Càn hèn bóó né ñjii mé sé bóó mene naàn, *sóu Músi sé lé bó kòmò ná ñgwéh. Lòu sam, nùàr léláñ seèn sóu jòlò kòmò bèh. Né dé cí mé Càn lé tema ñjii naâ Ñuna seèn nùà ñjèh ká lè wóñe mé yo dé nùàr yoòr faá nùà veên nò, te à kuú weh cio beèh, ju tené.

4 Càn lé ménâ bóó naâ, ye te béh den lom dilisé, faá sóu nyi tueé nê nò. Mò né mân, sâ bèh mé terreb dé ñgàn yoòr den cú, bèh yoòr baá seér mé terreb dé Cúcuí Ñagâ.

5 Lòu sam, bòó mé den né dene dé ñgàn yoòr, taáñ lom né ñjii mé ñgàn yoòr gwaán nê. Bóó mé den né dene dé Cúcuí Ñagâ dé bòn taáñ né ñjii mé Cúcuí Ñagâ gwaán nê ndò.

6 Nuaá mé né dé ñgàn yoòr taáñ, bele né ceér ciòò; dé mé taáñ né dé Cúcuí Ñagâ, bele né dé seèn ceér dé yòñ, à né pón.

7 Bóó mé taáñ lom né dé bòn bò ñjèh dé ñgàn yoòr sâ doón né gi bò bònò Càn bò; bó sóu Càn bèlè ñgwéh. Dé sâ bóó mene seèn naàn,

bó bòn môn bèlè kòmò ndé ngwéh ndo.

⁸ Bòó mé den né dene dé ngàn yoòr sâ doón, ceér mé bó nde né Càn yoòr yilá nyi teèn sam.

⁹ Dé bìi môn sam, bí te ceér dé ngàn yoòr bìi sam; bí dé bìi bele né ceér Cúcuí Càn. Ngweéh à baá gi bí yoòr mà. Nuaá mé Cúcuí Kristò bú yoòr sam, nuaá Kristò sam ndo.

¹⁰ Mò Kristò né yoòr bìi teèn bòn, yo bìi la né gi mene komó mé yie veèn, bí kóó ye, Cúcuí né dé seèn yoòr bìi làn njua mé Càn lé naá gi bí bò didilí bò toò seèn sie kwaá.

¹¹ Mò Cúcuí Càn né yoòr bìi teèn, bú Càn mé lé naá Yeésò te cio komo sòm, nde né bò komó bìi te cio ménâ komo sòm gií ndo; à ménâ doón bóó gi né mé Cúcuí seèn mé né yoòr bìi doò.

¹² Mò né mân, sâ bò nuaá mò, béh bí né mé hua yoòr. Gèh hua dé sâ né ye: kó béh go faá Cúcuí Ngâ tueé nê nò, dèn ngwéh faá ngàn yoòr beèh tueé né kóó.

¹³ Mò bí né faá ngàn yoòr bìi gwaán nê nò bóó, sâ bí nde né te cio yilá kuú ndo. Á, mò bí gùm bìi doón kwaá lo né beè Cúcuí Ngâ, te à nyimé sòm bí veèn yoòr, sâ bí nde né làn yili den.

¹⁴ Bòó mé Cúcuí Càn feh né bó ceér kóó doón né gi bò nuaá Càn.

¹⁵ Lòu sam, Cúcuí mé né yoòr bìi doò bí kwer siè kwá cú, à bí veéh lè yí ndé cú ndo; à dé seèn né Cúcuí mé bóó né te bí nuaá seér bò nuaá Càn dé nuaá, à béh terreba haá né kóó, te béh nde ye Càn fela, ye bú a: «Tele mò eè!»

¹⁶ Cúcuí Càn mé feh seèn né lè beèh tueé den, ye béh né gi bò nuaá Càn.

¹⁷ Béh baá gi bò nuaá Càn sâ bòn. Mò né mân, béh nde né ngúlú Càn yieé. Béh bò Kristò ngúlú sâ yieé nde né kóó. Lòu sam, béh bó gèr nene né doón; mò né mân, sâ béh

bó te ngúlú seèn yila gi nde né doón ndo.

Ngúlú Càn mé né béh kela

¹⁸ Mè né bagasé kóó nyegé ye, béh nde né tànòr ngúlú Càn lòu sâ mé njolo nene ngâ, sâ béh né mene gèr cafané nene doón, béh mé njéh tán ndé ngwéh, béh njolo ke lom né mé ngúlú Càn.

¹⁹ Cieé mé Càn nde né bò nuaá seèn cie teèn nene sòm keéh sâ, *wón doón né lom cieé bú sâ gaán.

²⁰ Wón hèle lo baá wèllè kela ndo. Mé njéh mene, à lo kóó gwàn ná ngwéh, né seé Càn. À lo kwaá lòu naá bú teèn lòu. Mé njéh mene, ndem né lom cu doón kwaá den ye:

²¹ cieé déi wón gùm doón nde né ka ciò te yui kwer-e huaár yuo, à kwa terreba dé kóó beè Càn faá bò nuaá Càn nò.

²² Béh né kóó ye, wa hèn, wón gùm doón nene den ka gèr nene ye, à né lom faá ma nyeèr nò cuané den.

²³ Mè tueé bí ndo, wón mé huún gi lòm ngwéh; né mé béh mene. Càn lé béh Cúcuí Ngâ haá logó naá faá jèrè* nò; béh né kuku lè beèh cuané kela den, ye te Càn kweéh seér lom béh gùm doón, béh nuaá gi bò nuaá seèn, à horó sòm béh gèr yoòr dé kèi cèn ndo.

²⁴ Béh né gi kóó ye béh yili yuo gi aá kèn; mé njéh mene, nene te ndem ye. Njií mé nuaá né ndem teèn kwaá njií doón, mò à baá gi mé njolo nene, à ndem sâ mbaá kwá dèn ndé cú. Á sâ, nuaá mé naá gi njeré déi nene, nde cu né ndem kwaá den wa?

²⁵ Béh dé beèh ndem kwaá njií né te njií mé béh nene mé njolo nene ngwéh ye. Mò béh baá ménâ kwaá njií ndo, sâ béh seè kela den né lòu.

²⁶ Yeé baá ménâ, Cúcuí Ngâ waá, à né béh gam; wanóón béh né bò yuyuaá bò kela, béh Càn teèn dùa yí bèh. Né Cúcuí Ngâ mé feh seèn

dua den né Càn sòn beèh kɔ́, à Càn bɔŋ lom né dé tueé komò sam.

²⁷ Càn dé seèn né gi temé ñené; njií mé Cúcuí Ñagâ né bú dua sâ, à né ñgweé kɔ́. Lòu sam, Cúcuí Ñagâ Càn felè bò Yeésò bò dua lom né faá Càn gwaán nê nɔ.

²⁸ Béh né gi kɔ́ ye, bòó mé né Càn gwaán dɔ́ŋ, à ñjèh dɔ́ŋ bɔ́ gi né te gam seér bó lòu. Né bòó mé à lé yilá kwaá naâ beè seèn, faá à lo nyegé kwaá naâ nɔ.

²⁹ À lo naá gii bó jògò balé kwaá, lo naâ mé kàgà-ndòn seèn ndɔ, ye te bó we Huaán nyí, te Huaán nyí den bei dàm bò òm seèn dɔ́ŋ ma.

³⁰ Bòó mé Càn lé naâ ndòn felè bɔ́n kagá sâ, à bó yilá bilí gi aá kèn; à bó bò didilí bò ké toò seèn sie seér gi aá kèn ndɔ. Bò sâ bò baá gi dé bɔ́n ké toò Càn tàbè dobo.

Tàŋòr gwaán Càn

³¹ Sâ béh nde né mân tueé yɔ́gò keéh cuú wa? Mɔ Càn né jomo beèh, neì bunó cu nde né béh kɔ́ wa?

³² Mɔ Càn Ñuna seèn lòu gágá ñgwéh, à né seér bú felè beèh lòu semé, sé tagá bò ñjèh dé jomò wa? Mè tueé bí, à nde né béh ñjèh dɔ́ŋ mé Ñuna seèn mene haá bilí.

³³ Á sâ, bòó mé Càn lé naâ balé sɔm sâ, neì bó toò juú sií komo nde né kɔ́ wa? Ndóg nuaré déi mé terre b teèn sam. Càn nùà ñjèh tueé naâ kɔ́, ye bó né beè nyí dilísé ma.

³⁴ Á sâ, neì bó mé ju si nde né kɔ́? Ndóg, nuaré déi mé terre b teèn sam. Yeésò Kristò lé naâ kuú, à lé naâ te cio komo yuo, kènê à baá ké te be gaá Càn; à né Càn felè beèh dua den.

³⁵ Á sâ, nuaré déi nde né béh bò Kristò geé sɔm, te Kristò béh gwàn cú wa? Nde né gèr feh hihiné wa? Nde né bònò wa? Nde né cùè mé saám wa? Nde né dùkàn mé cio wa?

³⁶ Mè tueé bí, né te mvù Càn ye nyagá den, ye:

«Béh cio cieé dɔ́ŋ hèn líim sɔ́ né felè yeè.

Béh den né beè bò nùàr faá mbieè mé bó nde né ñɔ́b nɔ.»

³⁷ Mé ñjèh mene, béh né gi bò gèr sâ dɔ́ŋ mé terre b Yeésò Kristò yɔ́gò, njua mé temé seèn né yoòr beèh.

³⁸ Sâ mè né lom kɔ́ nyegé, ye njeré déi Yeésò yín kòmò ndé ñgwéh ye bú a: té béh gwàn. Né mene cio, né mene yòŋ, né mene bò cìlì Càn, né mene bò ñjèh tetarê ké te vulúu, bó bú yín kòmò ndé ñgwéh. Né mene kènê, né mene loró déi,

³⁹ né mene bò terre b dé ké teèr, né mene bò terre b dé ká doò, bó bú yín kòmò ndé ñgwéh. Né mene lètenè bò njií mé Càn si gii naâ dɔ́ŋ, njeré déi béh bò Càn gè kòmò ndé cú, ye bú a, té béh gwàn. Càn béh gwaán seèn yoòr Fehtoò beèh Yeésò Kristò feh keéh gi aá kèn.

9

*Càn bó bò huaán *Iserála*

¹⁻² Mè tueé bí, mè nùà Yeésò *Kristò, mè nyeén túé ñgwéh: temé mò ká lè yili gi aá kèn, né lom mè yulá faá cí nɔ. Ndòn mò né ménâ tueé, Cúcuí Ñagâ né mè ménâ tueé ndɔ, ye mè a, nyeén sam.

³ Sâ tueé né ye, mɔ ceér sé né teèn, huòm kela né mé Càn sé duagá kɔ́ naâ mè lòu, mè geé kɔ́ mé ceér Kristò, te gèh bò nùàr mò yili yuo seér kɔ́.

⁴ Bó né bò ndùté ndùtù Iserála; Càn ye, né bò ñuna nyí, wa terre b nyí ñené yuo kela ndeè né lètenè bɔ́n ma; à lé naâ ñgòŋ hihiné mé bó kɔ́, à sou kwaá bó *sóu seèn tieè, à feh bó ceér mé bó nde né bú teèn dua, à kwa kwaá bó ndéb tieè ndɔ.

⁵ Abrahâm bó bò ñuna seèn né bò jògò bò bɔ́n. Cu mé *Nùà Càn lé naâ nùàr mé húòm yoòr ñaá, bó lé bú ñaár naâ lè gèh bɔ́n sâ ndɔ. Felè ñjèh dɔ́ŋ né cegé bú Càn Nùà ñjèh. Kùsèm bú a, líe dèn ménâ cu dɔ́ŋ. Mòn.

⁶ Mè túé ñgwéh ndɔ, ye ndéb Càn tueé keéh né doó. Mòn sam, à tueé yíí né teèn; wanɔ́ŋ bòó mé né te

gèh bò Iserálà bò ɔ́ɔ́ɔ́, kèb cén né cegé bò gècèn bò kóó.

⁷ Sâ tueé né ye, te bòn bòn ndùtè ndùtù Abrahâm bò huaán seèn dé gècèn né cegé kèb cén ndò. Càn lé naá gi tueé ye Abrahâm a: beè nyí bò ndùtè ndùtù seèn gi cegé nde né te gèh Isâk ma.

⁸ Sâ tueé né ye, bò ñunà Càn bò huaán mé bó né mbembaá ñar go doô, sam; bò ñunà seèn gi cegé né bò huaán nùà njèh mé ndéb Càn né teèn yilá.

⁹ Càn lé ndéb sâ kwa kwaá naâ ye, mo cu wulu baá, nyí ndeè né cuû, te Sará ñar kwa huaán ma.

¹⁰ Cí gí lòm ñgwéh ndò: Rèbékà, veèh Isâk tele beèh dé koô, lé naá feh ñar kwa.

¹¹⁻¹² Sâ Càn nyegé kwaá gi aá felè bò huaán fà sâ kèn, ye Rèbékà a: Bei nde né ka òm den seér ma. Càn lo nde ménâ nyegé kwaá, sâ bó fà ɔ́ɔ́ɔ́, déi née veèn bó ñgwéeh ye, sâ bó lo née bó ñar ñgwéeh ye ndò. À lé ménâ bó seér naâ, ye te bò nùà ñene kò teèn, ye nyí njèh ɔ́ɔ́ɔ́ bó né mé kàgà-ndòn nyí ma. Nyí nùà balé weh lom né faá nyí gwaán nê nò, nyí mé seé seèn tán só bèh.

¹³ Den né faá né te mvù Càn nyagá den nò, ye: «Mè geí weh né Jakôb, mè si lo Esayû.»

¹⁴ Á sâ, kènê béh tueé nde né naàn? Sâ Càn bó gobó seér cu né lòu wa? Dé sâ tí ndôg!

¹⁵ Bí né kóó ye, Càn lé tueé naá mé Músi, ye bú a: Mo nyí gwaán né nuaré déi jere kóó, nyí nde né bú jere kóó ma. Mo nyí nde né nuaré déi bagaa bóó, nyí nde né bú bóó ndò.

¹⁶ Mo né mân, dé sâ beè nuaré déi sam, dé lòu legeè sam ndò; né lom beè Càn kó-jerè nùà njèh.

¹⁷ Né cu te mvù Càn nyagá den faá Càn lé tueé ñji naá mé mgbè Ejíptò nò, ye bú a: Nyí wò mgbè sie

kwaá né ye te be terrèb nyí ñené yuo kelà yoòr yeè, te yilí nyí ñgulí nde wón ɔ́ɔ́ɔ́.

¹⁸ Sâ tueé né ye, mo Càn né gwaán, à kò nùàr jere; mo à né gwaán, à ñgwan som bú temé lè ndò.

Nùà mé-sò

¹⁹ Merré déi nuaré déi nde né bieé ye mè a: mo né mân, sâ Càn mé bò nùàr bie le cu né dé kei wa? Mo Càn baá njèh mé temé seèn bóó, neì taré komo nde né kóó wa?

²⁰ Mo né mân ndò, sâ nùàr mò, wò né neì, mé né Càn ndugó wa? Sòó né yeé mé nùà mé-sò bieé ñji ye bú a: wò nyí mân me kwaá naá dé kei wa?

²¹ Bí kóó ye, mo nùà mé-sò tie gi aá màr kèn, à nde né màr sâ faá à gwaán nê nò kob geé, à mé déi me sòó dé nyàgàm, à mé kèb déi me lom sòó.

²² Mo né mân, sâ nuaré déi nde né sòn mé Càn komo nyi wa? À gwaán né bò nùàr yúlá-temé seèn feh keéh, à feh keéh bó be terrèb seèn ndò. Mé njèh mene, bóó mé à sé naá bó mé yúlá-temé sâ wulá som gií, à bó yolo seér cu né lòu.

²³ À lé sâ gwaán naâ, ye te be terrèb nyí ñené yuo kelà cie lètenè bóó mé nyí lé naá gi jògò nyegé kwaá, ye nyí nde né bó jere kóó, te bó yila te ñgulù nyí.

²⁴ Né béh. À lé naá béh bò dé seèn yilá kwaá. Lètenè bó *Júf gí lòm ñgwéh, né cu mé bò déi lètenè gèh bò nùàr hihiné mene.

²⁵ À te mvù Hosê tueé ñagá né môn ndò, ye:

«Bóó mé lé bò nùàr nyí ná ñgwèh, nyí bò nùàr nyí yilá nde né bó; lò nùàr mé nyí lé naá bunó, nyí bò yíé-temé bò nyí yilá nde né bó ndò.

²⁶ Bèh mé nyí lé ye bó nùàr nyí sam ɔ́ɔ́ɔ́,

nyí yilá nde né bó bò ñuna nyí kó bèh sâ, jue nyí Càn lán.»

27 Kèb déi, Esáyà lé naâ ké ter felè bò *Iseràlà bò môn logó njií ndo, ye: «Gwaán dàm bò Iseràlà bò a: màgà yógó mbésebé nòmò koô, ngób yili yuo lom nde né lètenè bòn kóó.

28 Lòu sam, Nùà Dueè gwaán lom aá ju dé kèi cên felè wôn tenâ.»

29 Esáyà lé naá cuù déi ménâ tueé kwaá ndo, ye:

«Mò Càn terrèb sé nduté ndútù kèb déi mé be téná ló ná ngwêh, mè tueé bí, béh sé naá gi faá *Sódòm no tob yuo, béh bò *Gómôr sé baá kèi cên ndo.»

**Iseràlà mé Njàgà Bagaà*

30 Sâ ye naàn wee? Sâ ye, bòó mé *Jûf sam, mé lé ceér fón ná ngwêh te bó na bò didilí bò beè Càn dón, Càn bò didilí bò ké toò seèn yilá seér cu aá bó. À bó ménâ yilá né felè temé mé bó né yoòr seèn kwaá njií doó.

31 Dé dàm bò Iseràlà bò môn sam. Bó dé bòn bele né *sóú te bó na bò didilí bò beè Càn mé njéh, bó née dé bòn bèh sâ wá ngwéeh ye.

32 Bó teèn wá ngwéh dé kei wa? Mè tueé bí, bó temé mé Càn kwá njií ngwéh, ye te bó na bò didilí bò toò seèn mé njéh, bó ndèm kwaá seér né mé seé bòn, ye bó bò didilí bò toò Càn na nde né mé njéh. Yeé baá ménâ, bó ceén baá-re te taá cén-gulè ndo.

33 Te mvù Càn né môn nyagá den ndo, ye:

«Mè komo kwaá tena baá taá cén-gulè ké Siyôn,*

né kweéh dièb.

Nuaá mé né temé yoòr seèn kwaá njií dón,

à bú dé seèn pó ló ndé ngwéh.»

10

1 Bò nùàr mò, mè né lom Càn felè bò *Jûf dua, ye te bó yili yuo. Né lom mè yoòr yilá dé gécên.

2 Mè nene bó né lom te seé Càn faá cí no bogó. Njèh cén, bó seér ngwé kòmò ngwéh;

3 wanón ceér mé Càn yilá né bò nùàr bò didilí bò mé njéh, bó bòn ngwé kó ngwéh no. Bó yeé ngwé kó cú ménâ, bó yila baá-re ceér mé feh bòn fón goò, ye te bó den beè Càn dilisé mé njéh. Yeé baá ménâ, ceér mé Càn sé né bó bò didilí bò mé njéh yilá, bó teèn ngwan seér cu baá-re lòu ndo.

4 Á sâ, *Kristò lé *sóú Músi te bèh denè seèn ngoró kwaá gi aá kèn ndo, ye te bòó mé kwaá njií seér né temé yoòr nyí dón, na seér bò didilí bò beè Càn kóó.

Càn dé bò nùàr dón

5 Ceér sóú joloò mé nùàr sé naà nùà dilí beè Càn mé njéh naá, Músi nùà njéh lé naá gi ter nyagá kwaá, ye: Nuaá mé né sóú mé gùm mene jolo komo dón, yòn kwa nde né kóó ma.

6 Sâ, ceér dé temé kwaá njií, te nùàr na nùà dilí beè Càn mé njéh né seér hiín ndo, à dé seèn ye: «Té mé feh yeé túé ye: Neì naá nde né ké te vulúu kóó wa?» Sâ tueé né ye: Neì naá nde né ké te vulúu kóó, te à yila njií Kristò ká doó wa?

7 Té túé ndo, ye: «Neì suaga nde né ké dòu ka tàbè kóó wa?» Sâ tueé né ye: Neì suaga nde né ké dòu kóó, te yilá wellê bú ndo wa? Té ménâ túé ndóg.

8 Càn né seér tueé ye, ngòr nyí né kwarè yeé sâ, né sònò yeé, né te temé yeé ndo. Ngòr sâ né felè temé kwaá njií. Béh bò nùàr hèn tueé yeé cí.

9 Mò wò né toò bò nùàr mé sòn yeé tueé, ye Yeésò né Nùà Dueè kóó, wò kwaá njií temé teèn ye Càn lé naá bú te cio komo som ndo, sâ wò yili yuo aá kèn.

10 Mò béh baá temé yoòr Yeésò ménâ kwaá njií, Càn nde né béh bò didilí bò beè seèn yilá. Mò béh né

mé sòn beèh gwaán, ye Yeésò né Nùà Dueè kóó, sâ Càn nde né béh yili sòm.

¹¹ Ngòr Càn né môn tueé ndo, ye: «Nuaá mé né temé yoòr seèn kwaá njií doón lòn pò lè ndé ngwéh.»

¹² Mò né mân, sâ lètenè bò Jùf mé bò mé Jùf sam, gwèn teèn sam cuú; bó baá lom doón mé Nùà Dueè cên. Bò mé né bú yueé foon doón, à né gi bó bagaa bóó laré.

¹³ Né te mvù Cànè môn nyagá den, ye: «Nuaá mé nde né Nùà Dueè yueé foon doón nde né yili yuo.»

¹⁴ Á, bò nùàr bú yueé yilá keéh nde né he, mò bó temé yoòr seèn kwá ní ngwéh wa? Bó temé yoòr seèn kwaá njií keéh nde né naàn, mò bó née ngúngwéeh ye wa? Bó ngweé keéh nde né he, mò nuaré déi seèn ndé ngwéh bó tueé wa?

¹⁵ Á, neí tueé nde né bó kóó, mò bó nuaré déi ké teèn témá ní ngwéh wa? Né cu te mvù Cànè nyagá den ye: «Bó baá mé gò Njàgà Bagaà! Keé bèh huòm nê!»

¹⁶ Mé njéh mene, bò nùàr Njàgà Bagaà sâ doón gwàn làrè ngwéh. Esáyà *sòn-Càn lo naá mân tueé ndo, ye: «Nùà Dueè, neí seèn kwaá njií né-re temé te ngòr beèh kóó?»

¹⁷ Mò né mân, bí kóó ye, ko bó ngweé logó ngòr, te bó gwaán ye. Mè ngòr sâ jue né kùr Kristò.

¹⁸ Njií ye mè a, bíe bí lòu: Hèn bó née ka ngòr sâ ngúngwéeh á? Hêceè, bó ngweé gi aá kèn! Te mvù Cànè né bèsónè nyagá den, ye:

«Hueh bò tebê bò ngulí sie aá *wón beè;

bò ngòr bòn ngulí nde gi aá bèh mé tàbè bô vulú né teèn kwaré doón.»

¹⁹ Mò né ménâ, kwá mè jògò bie cu déi ye: Hèn bò Iserála bò lé kaà ngwé kó ná ngwéh á? Mè tueé bí, Músi lo naá gi bó tueé, ye:

«Càn ye: ní bóó nde né mé be, te bí bar seér bò kurú lòu.

Ní nde né bí soób, te temé ñaá bí mé bò kùlù bò ñaà.»

²⁰ Esáyà salé sòm cuú dé seèn ndo, ye:

«Càn ye: Bòó mé lo ceér nyí fón ná ngwéh doón

ñene seér cu né nyí kóó.

Ní ñené yuo kela seér cuú né toò bóó mé nyí bíe bèh.»

²¹ Dé bò Iserála bò, Càn den cuú ye: «Cieé doón nyí né bó mé be ci yilá kuú,

kàmber la né bò dúagá-tie bò, mé bò taáb bò nyí.»

11

*Càn njolo mé *Iserála ci ngwéh*

¹ Kwá mè jògò bie ke ndo ye: sâ Càn sòm si njií aá bò nùàr seèn Iserála doó wa? Dé sâ, tí ndôg! Mè mé feh mò, mè né nùà Iserála sâ, mè né te gèh Benjamèn, nduté ndùtù Abrahâm.

² Càn bò nùàr seèn sòm si ngwéh, à lé ké bèh duóm ñene ko logó naá bó, bó né bò dé seèn. Ngweéh njií mé bó nyagá kwaá né felè *Elí te mvù Cànè doó, bí né gi kóó wa? À lé naá ju bò Iserála bò toò Càn nde, ye Càn a:

³ «Nùà Dueè, bó wula sòm gi aá bò sòn yeè, bó tulú komó sòm gi aá bò ko *sèmè yeè kèn, mè tene le aá mé huún; bó né cu ceér foon, te bó wula cu mè ndo.»

⁴ À yeé tueé gi aá mân, Càn lé ye bú a naàn wa? Ngweéh Càn lé ye bú a: «Wò mé huún sam mà.» Ye bú a, bò nùàr nyí kám téhbeh né teèn, bó toò Bahâl cècàn mbaâ cémmé bèh mà.

⁵ Mè tueé bí, kènê né cu faá bèh ménâ; bòn dé Càn lètenè bò Iserála bò née le ye; Càn lé bò sâ bò balé kwaá naá mé húóm-temé seèn;

10:11 10:11 Es. 28:16

10:13 10:13 Joël 2:32

10:15 10:15 Es. 52:7

10:16 10:16 Es. 53:1

10:18 10:18 Ps. 19:4

10:19 10:19 Deut. 32:21

10:20 10:20 Es. 65:1

10:21 10:21 Es. 65:2

11:1 11:1 Fil. 3:5

11:3 11:3 1 Rois 19:10, 14

11:4 11:4 1 Rois 19:18

⁶ lé naâ dé lòu, dèn ngwéh mé seé bòn. Mo sé né mé seé bòn, sâ húóm-temé Càṅ doô sé húóm-temé dé gècèn ná ná cù.

⁷ Sâ ye naàn wee? Sâ ye, njií mé bò huaán Iserála lé naâ fón sâ, bó lé kwà ná ngwéh, ye bòó mé Càṅ lé balé soóm naâ lètenè bòn sâ lé kwa cegé naâ kóó; bò déi dé bòn lé taré seér naâ feh lòu.

⁸ Né te mvù Càṅe môn nyagá den ndo, ye: «Càṅ lé naâ bó temé lè bóó kuú sòm, te wa mene hèn, bó mé njolo ḡéné cú, bó mé tie ḡwé cú ndo.»

⁹ *Davíd né cu felè bòn ménâ tueé ye:

«Bò kùrmò bòn a, bí cú bó kóó; bú a, siè bó tuagà, te bó ḡene gèr beè Càṅ mé njéh fì.

¹⁰ Njolo bòn a, yílí sér lòu, te bó njéh ḡéné cú.

Càṅ a, siè gú kwá dèn bó ḡògò beè môn; bú a, té be dù.»

¹¹ Kwá mè jògò bie cuù bieè ndo, ye: Bò *Júf yeé ceén aá môn, bó lé naâ toò die nyoló kelá ndeé á? Môn sam ndo! Bó yeé ceén aá ménâ, Càṅ nde seér bò hiín bò yili sòm, te furú seér bò Júf mé bò sâ bò lòu.

¹² Mo hèn bò Júf lé ceén naâ, te Càṅ bóó seér bò nùàr wón doón bagaa mé njéh, bó yeé die, Càṅ dà m nùàr wón doón kulu gi mé njéh, sâ mo dà m bò Júf cu cu gií te ceér Càṅe, dé sâ den weéh nde né naàn wa? Mè tueé bí, Càṅ nde né dà m gèh nùàr kulú samé gií mé njéh.

*Pól tueé njií né mé bòó mé *Júf sam*

¹³ Bí bòó mé Júf sam, mè kènê tueé njií né mé bí, ye bí a: mè né mbòn tebê Càṅ; à mè dé mò tema njií né ké lètenè bòó mé Júf sam. Yeé baá ménâ, mè sie nyegé seé mò mé vógó-temé mene ndo!

¹⁴ Mè né ndèm kwaá ye mè nde né bòó mé béh bó né mé gèh cèn jilí; mo huer baá bó mé bòó mé Júf sam

ngwa, te Càṅ yili sòm bò déi lètenè bòn;

¹⁵ wanóṅ Càṅ yeé sòm si njií aá bò Júf gè jomo, bò *wón nde ye huóóm doô no. Á sâ, mo Càṅ ndeè weh gi cu aá bó, dé sâ ndeè den weéh nde né naàn wa? Mè tueé bí, sâ baá cu ye-re dé mé bò komó teèn kwa bilí cu nde né mé yòn mene.

¹⁶ Mo jèrè* baá gi beè Càṅ, sâ bí kóó ye, kukuṅ né dé seèn ndo. Mo jògob toú né gi beè Càṅ, sâ mé béh mene doón né gi beè seèn ndo.

¹⁷ Bò huaán *Iserála den né faá toú mé fei yeé kómó, mé bó dobo kwaá né ká lo no. Bòó mé *Júf sam dé bòn né faá toú kómó dé ké ya dueè. Bó yeé dobo gi aá dé loò kèn, bó ḡob sòm béh déi teèn, bó ḡob wellé dé ké ya dueè, bó nyógó yí keéh te bèh sâ. Né kèi cén mé wò ndo. Wò mene nùà Júf sam, wò njua dóm keéh né felè nùà mé né Júf. Jògob yeé baá toú hèllè koó, à koó bilí baá-re mé wò mene.

¹⁸ Mo né mân, sâ wò té béh toú mé bó lé naâ ḡóób sòm doô sèb ndo. Té mbaá púnó kú, wò jògob kóó kwá ngwéh, jògob kwaá seér né wò kóó.

¹⁹ Merré déi wò nde né tueé ye: bó lé naâ béh déi ḡóób sòm, bó nyógó keéh nyí.

²⁰ Né gi môn dág; njéh cén, bó lé seér temé mé Càṅ kwá ní ná ngwéh, Càṅ lé bó werré soóm naâ dé cí. Wò yeé baá dé yeé temé yoòr Càṅ kwaá njií, bó wò te bèh denè bònne nyógó yí keéh né dé cí. Mo né mân, sâ té feh mbaá hà m kú! Lé b sér lòu.

²¹ Wanóṅ bò Júf mé né bò béh toú dé jéjêg kóó, mo wò ke, Càṅ bó kwá lo ngwéh. Sâ júée, mo né nyí, à tà ṅ só ndé ngwéh gù m doón.

²² Mè tueé wò, yíe kwàgà mé húóm-temé Càṅ, wò yieé cu kwàgà mé jéla-temé seèn ndo: mo ḡaa baá bú felè bòó mé né tie te ceér seène duagá, à né yeé bó seé faá cí no weh. Dé yeé môn sam; à né seér felè yeé nùà húóm-temé. Njéh cén, ko wò né

beè seèn pón ndo, sâ ye; wanón ò wò òb sòm cu aá kèn.

²³ Mò bò Jûf mé lé naâ temé duagá doô kweéh seér cu temé, sâ Càn nde né bó te ndilí nyogó njií cuú. Mè tueé wò, à né mé terre b mé à nde né bó te ndilí nyogó gií cuú.

²⁴ Wò dé yeè nùà Jûf sam, wò né seér béh dé ya dueè, bó lé wò òb tena weéh naâ lòu, bó nyogó njií te ndilí dé ká lò. Mò né mân, sé tagá bò Jûf mé né béh nùà njèh wa? Mè tueé wò, dé bòn dé nyogó sô sam nde cuú, bó tó lom nde aá lòu.

*Càn baá bò *Jûf ceér temé kweéh seér feh*

²⁵ Bò nùà mò, mè bí hèn feh keéh né njií mé lé leér deén naâ lòu, te bí feh bì faá bò kógòn bò nò wèh kwá cú. Sâ tueé né ye: bò huaán *Iserála kèb déi mene temé yoòr Càn kwá njí ngwéh, bó né mene tie duagá, mé njéh mene, bó nde né temé kweéh seér. Kò bòn bò mé Jûf sam nde kweéh seér gi aá temé, te bò Jûf kweéh seér ye ndo.

²⁶ Mò gi aá, te dà m bò Jûf yili yuo ye, faá né te mvù Càn nyagá den nò, ye:

«Nuaá mé nde né bò nùà yili sòm, ndeè yuo nde né ké Siyôn,†
à fò sòm bò ndüté ndütù Jakôb veèn yoòr.

²⁷ «Cu mé nyí nde né bó veèn yoòr kulú sòm,
ngòn nyí nde né cí.»

²⁸ Lòu sam, Càn lo naâ bó balé weh. Bó né mene taán, Càn bó gwaán keéh né felè bò tele bòn léi jògò. Wanón te Njàgà Bagaà bó né bò bòn Càn bò kela. Mò né ménâ, te gam seér bí ndo.

²⁹ Bí kó ye, mò Càn balé weh baá nuaré déi, à kulu bú, sâ gi aá kèn, Càn sòn kwéh sér ndé cú.

³⁰ Léi toò bí bò mé Jûf sam doón lé naá gi sòn Càn ngeén. Kènê bò

Jûf yeé baá sòn seèn ménâ ngeén, à jere kò seér cu aá bí.

³¹ Né cu mé bó ménâ ndo; bó yeé ngeén aá sòn Càn, à bí bagaà hèn bó seér né lè sòn bòn, te bó nene ménâ, bó kweéh seér temé, à kò cu bó jere môn ndo.

³² Sâ tueé né ye, bí bó doón naá gi sòn Càn ngeén, te seé bì sie nyegé bí be bagasé, à kò ye bí jere.

Kùsèm Càn Dueè

³³ Njua Càn né felè beèh yaámsé mân! Kógòn seèn dé tueé sam, à né gi njèh doón kó laré! Neì se komo nde né kàgà-ndòn Càn kó wa? Njií mé Càn nyegé kwaá né ter, neì ngweé komo nde né kó ndo wa?

³⁴ Né te mvù Càn môn nyagá den ndo, ye:

«Neì kò né múnò Nùà Dueè kó wa? Neì leéb komo nde né bú ndéb kó ndo wa?»

³⁵ Neì lé Càn njèh haá logó naâ kó, te Càn nde ye bú sòn sâ haá cuú wa?»

³⁶ Bí kó ye, njèh doón naá gi beè Càn, à bó kó gi né kó, doón né gi dé seèn. Kùsèm, terre b Càn a, sùmù yuò kélà cie dé kèi cèn. È môn!

12

Dene nùà seè Càn

¹ Mò Càn né béh jere faá bèh mân kó, sâ kúkùr bì bò nùà mò, ké mé bí née mé njolo hèn, bí mé Càn há njí gí gùm bì doón faá njèh *sèmè toò seèn nò. Ceér Càn duaà dé bagaà né cí, né bú yoòr huóm.

² Bí té gule wòn bèlè, bí bèlè sér gule dé Càn, te à kweéh seér gùm bì, mé lo bì mene, bí ngweé komo ye njií mé à né gwaán ndo! Sâ tueé né ye, à gwaán né bò njèh dé bebagaà mé né ñagásé tâ, mé né lom bú yoòr huóm dé gècèn.

³ Mè baá te fùgò Càn, mè bí doón hèn tueé keéh né dé cí, ye bí a, té mé feh bì púnó kélà. Sòn sâ, bí néné kó

11:26 11:26 Es. 59:20 † 11:26 11:26 Siyôn né yilí Jerúsalem déi (1 Chr. 11:4-5). 11:27 11:27 Jér. 31:33-34 11:33 11:33 Es. 55:8 11:34 11:34 Es. 40:13 11:35 11:35 Job 41:11 11:36 11:36 1 Kor. 8:6

sér bèh denè bìi dé jéjêg. Temé mé nùà kàn né yoòr Càṅ kwaá njií dɔ́ɔṅ, bú a, ḡéné kó terreb sâ ḡenè.

⁴ Bí kóɔ ye, nùàr né mé gà yoòr hihiné mé seé teèn hihiné ndɔ.

⁵ Né cu mé bò Yeésò bò ménâ: béh maga mene naàn, béh né lom gùm nùàr cén, béh nyɔ́gɔ bilí né yoòr *Kristò. Sâ béh bò mbeí beèh nyɔ́gɔ bilí né dɔ́ɔṅ ndɔ, béh den né faá bò gà hihiné nyɔ́gɔ bilí né yoòr nɔ, te bó me som gùm nùàr cén.

⁶ Béh né gi mé gà seé hihiné yoòr; Càṅ nùà kàn haá né dé lòu ndɔ. Mɔ lètenè beèh Càṅ nuaré déi haá né sòn seèn tueê, bú a, ḡéné kó temé mé à né yoòr Càṅ kwaá njií, à yila tueê.

⁷ Mɔ Càṅ haá né wò lo dé bò déi gaàm, sâ gàm bó gaàm, né seé yeè. Mɔ dé nuaré déi né njèh feèh, bú a, fèfeèh, né seé seèn.

⁸ Nuaá mé Càṅ dé seèn haá né bú lo dé nùàr sɔ́gɔ, bú a, fágá feh, né seé seèn. Mɔ dé yeè né be haâ, sâ há lòm bú mé be fà. Mɔ dé yeé né dé nùàr sie nyegê, siè nyégé bó mé temé yeè mene. Mɔ dé yeè né dé bò jámè bò gaàm, gàm lòm bó mé vɔ́gɔ-temé mene.

⁹ Bí gwàn lòm nùàr mé temé cén, bí nyénné veèn nyennè, bí gwàn sér bagaà.

¹⁰ Bí gwàn kú lètenè bìi, bí né lètenè bìi veéh kuú ndɔ.

¹¹ Bí dèn lòm bò seé bò, bí té fùòb gwàn. Bí bó lòm seé Nùà Dueè mé terreb mene,

¹² bí né ndèm mé bú kwaá njií, bí né mé bú samé. Bí né gèr yoló, bí né Càṅ cu dɔ́ɔṅ dua ndɔ.

¹³ Mɔ njeré déi né nuaré déi lètenè bìi saám, bí há bú teèn. Mɔ nuaré déi waà lo bìi, bí té njolo mé bú cì.

¹⁴ Mɔ bó né bí bunó, bí dùà sér Càṅ felè bòn lòu; bí júée Càṅ a, kúlú sér bò bònò bò bìi dé kulû ma, à té bó lòu dúágá.

¹⁵ Mɔ bò nuaré déi baá samé, bí bó samè gi dɔ́ɔṅ. Nuaá mé né yueé, bí bó yúé gi dɔ́ɔṅ ndɔ.

¹⁶ Bí dèn lòm lètenè bìi mé sòn cèn, bí té lòu ḡúgú sér. Nùàr dɔ́ɔṅ a, yú njolo bìi yuù; bí té dèn faá bí kɔ́gɔn yɔ́gɔ né bò nùàr dɔ́ɔṅ nɔ.

¹⁷ Nùàr a, té veèn mé veèn cú. Bí fón sér ceér, te bí bɔ́ɔ laré nùàr dɔ́ɔṅ bagaà.

¹⁸ Mɔ lónj né teèn, bí lègè lòm faá bí né lege nɔ, te bí bò nùàr den gi mé sòn cèn.

¹⁹ Bí té mé njùṅ kɔ́ɔ ndé sér, bò mbeí mò, bí kwá ló Càṅ nùà njèh som njùṅ mé feh seèn, faá né te mvù Càṅe nyagá den nɔ, ye: «Mè njùṅ som nde né kɔ́ɔ. Mɔ nuaré déi né wò veèn bɔ́ɔ, mè bú sòn sâ bɔ́ɔ som cu nde né kɔ́ɔ ndɔ, jueè mè Càṅ Dueè.»

²⁰ Né cu te mvù Càṅe beré déi nyagá den, ye: «Mɔ cùè né nùà bònò yeè sie, há bú yáb teèn; mɔ à né mé nyúá, há bú njèh ḡueê teèn ndɔ; te à ḡene ménâ, fegùlì bɔ́gɔ bú faá we nɔ, à kweéh seér temé.»

²¹ Té gwàn mé veèn yɔ́gɔ wò, yɔ́gɔ sér veèn kɔ́ɔ, bó yɔ́gɔ bú mé bagaà.

13

Sòn ḡómnà ḡweé

¹ Nùàr kàn a, ḡwé sòn bò ḡómnà ḡweè; bó dɔ́ɔṅ, bó né gi beè Càṅ, à bó terreb haá né kɔ́ɔ, bó mé feh bòn cèr ḡwéh.

² Sâ mɔ wò né feh mé bó taré, sâ wò ḡgen né sòn Càṅ nùà njèh. Lòu sam, à lé naá gùlì bó nyegé kwaá. Mɔ né mân, sâ bòó mé né feh toò bò ḡómnà taré dɔ́ɔṅ né ju yoòr bòn mé be bòn turú su.

³ Bí kóɔ ye, nuaá mé né gècèn bɔ́ɔ, dé seèn ḡómnà lòu vèh bèh; nùà veèn bú veéh yeé kɔ́ɔ. Mɔ wò ye te nyí bò kokoô bò dùlà cú, sâ bó lòm bò njèh bebagaà, te bó seèn wò mé njèh.

⁴ Seé mé bó né bɔ́ɔ sâ, Càṅ bó haá naâ kɔ́ɔ, te bó gam wò, wò bɔ́ɔ komo

bagaà. Á, mo wò né yeé veên boó, sá vèh bó veèh bòn! Mo sam, bó nde né wò gèr feh keéh, terreb né beè bòn. Bó né bò seé bò Càṅ. Mo nuaré déi boó veên, bó nde né bú gèr fí feh keéh. Càṅ ye te bò nùàr ṅene ko yúlá-temé nyí teèn.

⁵ Sâ tueé né ye, mo wò né toò bò ṅómna leéb, né njèh bagaà dé gècèn. Dé yúlá-temé Càṅ gí lòm ṅgwéh ndo; né cu te ndòn bí lè sé cú.

⁶ Bí làmpôn gwòm yeé dé cí. Bò seé bò mé né làmpôn weh sâ, né gí bò seé bò Càṅ ndo, à ye te bó boó dilí nyegé lòu.

⁷ Njii mé nùà kàn né bí bieé doón, bí gwòm gí bó faá bí sé naá kaà gwòm no; bí gwòm njí làmpôn mé bò làmpôn bò, dé kóstòn mé bò kóstòn ndo. Nuaá mé bí sé naá bú veéh doón, bí vèh bú veèh; bí *sumú nuaá mé bí sé naá bú sumú ndo.

Bò mbaábi gwaân

⁸ Bí té mé hùà nùàr yoòr ṅágá dèn; yoòr biì a, ṅágá dèn sér hùà lètenè biì gwaân kuú. Nuaá mé né mbeí mé temé cén gwaân doón, boó komo né dé seèn njii mé *sóú Càṅ tueé nê.

⁹ Mè tueé bí, bèh joloò Càṅ mé né tueé ye: té yàgà ndé, té feh wúlá, té yíb ṅúób, té temé te njèh nùàre kwá njí, mé bò sóú dé jomò mene doón, yila gí né te meí bòn cén hèn, à tueé lom né dé seèn ye: gwàn mbeí yeé faá wò gwaân né ṅàṅ yoòr yeè no.

¹⁰ Mo nùàr né mé gwaân lè, à veên mé mbeí bó njí ndé ṅgwéh. Mo wò né bò mbaábi mé temé yeé mene gwaân, sâ wò bele lom né dé yeè sóú gùm doón.

Dene kôr

¹¹ Bí né kóó ye, baá cu. Mo né mân, bí nyimè dèn làṅ, hèn baá gii cu mé Càṅ nde né béh teèn yili som. Dè wá ndé cú faá dé léi toò mé béh lé temé kwaá logó naá yoòr Yeésò *Kristò no.

¹² Cibí geé baá kèn, cieé baá gè jomo ko ṅagá ndo. Béh kwá ló seé cibítenè ménâ, béh yí wèh sér bò njèh taáb mé béh nde né taáb mé njèh suútenè lieé.

¹³ Béh gò dilí lòm faá bòó mé go né bèh ṅagá no. Béh té *wón sèlà, béh té mbè sèlà, béh té sár gwá, béh té ndiéṅ, béh té tɔgo ndè, béh té huer ṅgwà ndo.

¹⁴ Bí yoòr sù sér á yòn dé feé mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò. Njii mé ṅàṅ yoòr biì né gwaân doón, bí té teèn téré yílá cú.

14

Nùàr té mbeí bò

¹ Mo nuaré déi né te ceér Càṅe yuaá, bí tá bú taà, bí té bú lòu bò sér.

² Sâ tueé né ye: mo nuaré déi né mé terreb njèh doón yieé laré teèn, mbeí né dé seèn te ceér Càṅe yuaá, à dé seèn yieé lom né yùè,

³ sâ nuaá mé yieé laré né doón a, té mbeí mé yieé geí né lòu doò sèb. Dé mé yieé geí né lòu a, té dé mé yieé njii né mbaá doò ndúgó ndo; à né beè Càṅ.

⁴ Wò né nei, mé né ju felè nùà seé nùàr tená go wa? Á boó mene bagaà, né mene veên, doón né lom ju tele seé seèn. Mè tueé wò, nùà hèllè nde né bagaà boó komo; Nùà Dueè né mé terreb teèn, à nde né bú taá.

⁵ Bò nuaré déi ye: bò cieé déi né bò mbeí yogó. Sâ bò déi né dé bòn tueé ye: cieé doón né gí kèi cén. Mo né mân, sâ nùà kàn a, njéba nyegé te mùnò seèn bagasé.

⁶ Nuaá mé ye cieé déi né bò mbeí yogó doò, cieé sâ jolo né ye te seèn Nùà Dueè. Nuaá mé né njèh doón yieé laré doò, mé njèh seèn taré né Nùà Dueè ndo. Mo à nde aá yieé, à né yeé Càṅ vra, faá dé mé yieé geí né lòu vra yeé Càṅ, à né Càṅ seèn ndo.

⁷ Á sâ, nuaré déi den lom né dene dé seèn nùà njèh wa? À cio kuú lom né dé seèn nùà njèh ndo wa?

⁸ Mè tueé bí, mo béh né yon, béh yon né dé Nùà Dueè; mo béh né kuú, béh kuú né dé Nùà Dueè ndo. Mo né mân, sâ béh yili mene lòu, béh kuú mene, doón béh né gi beè Nùà Dueè.

⁹ Kristò lé kuú naâ dé cí, à komo yuo cu lè cio, ye te nyí den Nùà Dueè bò komô mé bò lèlàn bò.

¹⁰ Sâ, mo né mân, wò mbei yeè jue né dé kei wa? Á, wò ndo no, wò nùàr seb né dé kei ndo wa? Ngweéh béh nde gi né ké toò Càn waá, à tena ju felè beèh doón mà.

¹¹ Né gi te mvù Cànje nyagá den, ye:

«Càn Dueè ye: Kwá doón, mo Càn gècên né lom nyí, nùàr doón nde gi né toò nyí cemmé. Nùà kàn nde né lòu sâ ké ter mé sòn seèn logó njií, ye nyí Càn né lom Nùà terrèb koo.»

¹² Á sâ, nùà kàn a, njéba tég, à nde né sòn seèn mé be seèn toò Càn tueé.

Nùàr jueé

¹³ Mo né mân, sâ béh gè mé nùàr jueé lètenè beèh geè, béh gwàn sér bò mbei beèh lòu. Njií mé nde né mbei beèh te veèn luú njií, béh té gwàn.

¹⁴ Bèh Yeésò Fehtoò beèh nyogó bilí baá kèn. Kènê mè baá gi koo, ye yáb nùàr koo bó yíli bèh. Á, mo nuaré déi né munó ye, nyí nde né mé njéh fulá kuú, sâ né ka beè seèn fulásé ménâ ndo.

¹⁵ Mo wò né mbei yeè temé mé yáb déi yieé yulá, sâ koo ye nyí bú lòu gwàn sér ngwéh. Té bú teèn bó lèr kéh, né lom yáb mbaá; *Kristò lé naá gi felè mbei yeè sâ kuú!

¹⁶ Bí té gwàn dé njií mé né beè bií huóm, na seér njèh júêb beè bò déi.

¹⁷ *Lò Càn dé seèn mé yáb bò mbè dògò dèn ngwéh; né seér mé dene didilí bò pón mé vógó-temé, faá Cúcuí Njagâ haá nê no.

¹⁸ Nuaá mé né seé Kristò gèh dé hèn boó doón, né lom nùà bagaa beè Càn mé njolò bò nùàr mene.

¹⁹ Mo né mân ndo, sâ béh fón nyégé ceér mé còn nde né teèn yuo, te béh bò mbei beèh ta kuú te ceér Cànje.

²⁰ Nùàr a, té seé Càn mé yáb túlú njèrrè sòm. Dé yáb doón yieé larê né gi môn dág. Njèh cén, njií mé nde né mbei te veène luú njií, húóm ngwéh mé nùàr yieé njií sâ.

²¹ Huóm kela né mé nùàr núógó yíe ngwéh, à mbè júe ngwéh. Bú a, bèròn gi bò njií mé nde né mbei te veène luú njií doón ndo.

²² Sâ njií mé wò naâ lè yeè ngweé nyégé doò, kwá ló lè yeè bì Càn fà. Mè tueé bí, nuaá mé né koo ye nyí boó yíi né teèn, samésé nde né bú.

²³ Nuaá mé né njeré déi lòu yieé kiné, baá te ju beè Càn ndo. Lòu sam, ndòn seèn né mene bú tueé, à teèn jégé njéba dilí ngwéh. Mè tueé bí, mo nuaré déi né njií sâ koo, mé njéh mene à né ka teèn nejí den, sâ né veèn.

15

Gule Yeésò *Kristò beleé

¹ Béh bòó mé baá gi te ceér Càn tarésé doón, mo béh ye te huóm, béh gam sér bò yuyuaa bò lòu. Béh té faá béh né gwaán no bó.

² Nùà kàn a, bó sér njií mé nde né mbei yoòr huóm, te gam mbei, mbei bele ceér Càn mé temé seèn mene.

³ Te den faá Yeésò Kristò lé boó naâ no; à lé dé seèn dé mé à gwaán né koo bó ná ngwéh. À lé boó seér naâ faá né felè seèn te mvù Cànje nyagá den no, ye: «Séb mé bó lé selé naâ wò doò, sue le seér aá felè mò.»

⁴ Bò njií mé né gi te mvù Cànje nyagá den doón, bó lé nyagá kwaá naâ léi toò, ye te béh nde maán weh njèh teèn, yo taré béh taré, béh kwaá sèn. Sâ doón ye te béh ndèm kwaá njií gi mé Cànje.

⁵ Bú Càṅ nuaá mé sèṅ bô táré-yo yuo giì né beè seèn doô, bú a, há bí terreb, te bí bele gule Yeésò Kristò, bí den lètenè biì mé sòn cên,

⁶ te bí seén gi Càṅ Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé sòn cên doón ndo.

Njàgà Bagaà dé bò nùàr doón

⁷ Mo né mán, sâ bí bò mbeí biì kè nyégé kú yo biì lètenè biì faá Yeésò Kristò lé ke nyégé naâ bí no, te bò nùàr ṅene ménâ, bó seén Càṅ mé njéh.

⁸ Mè tueé bí, Yeésò Kristò lé nùà seê bò Jûf ṅa kuú naâ, ye te yuo faá Càṅ lé tueé kwaá naâ mé bò tele beèh léi jògò no, te nyí feh keéh béh teèn, ye béh a, Càṅ nyeén túé bèh ma.

⁹ À lé déi nde cuù naâ, ye te bòó mé Jûf sam ṅene kó-jere Càṅ felè boòn, bó seén bú mé njéh. Né te mvù Càṅe ménâ nyagá den, ye:

«Mè wò lètenè bòó mé Jûf sam hên seén go nde né dé cî; mè nde né yilí yeè mé bené seén.»

¹⁰ Te mvù Càṅe né cu nyagá den ndo, ye:

«Bí bòó mé Jûf sam doón sàmè gi ménâ ndo,

bí yilá ndé gi te mbàgà Càṅe.»

¹¹ Né cu beré déi tueé ye:

«Bí bòó mé Jûf sam doón, bí sén làrè Càṅ Dueè seèn.

Dàm nùàr a, sén làrè bú lò nùàr doón!»

¹² Esáyà *sòn-Càṅ tueé né môn ndo, ye:

«Ndùtè ndùtù Jèsè* baá ndeê,

à Nùà Dueè felè lò nùàr doón den nde né koó,

bòó mé Jûf sam ndèm kwaá njií gi nde né yoòr seèn.»

¹³ Càṅ mé haá yeé ndèm a, há bí dàm vógó-temé mé dolê, njua mé bí né temé yoòr seèn kwaá njií, te bí kwaá ṅeí cu ndèm mé terreb Cúcuí Ṅagâ lòu.

Pôl né mé terreb beè Càṅ

15:9 15:9 2 Sam. 22:50; Ps. 18:49 **15:10 15:10** Deut. 32:43 **15:11 15:11** Ps. 117:1 **15:12 15:12** Es. 11:10 * **15:12 15:12** Jèsè né yilí tele mgbè Davíd. **15:21 15:21** Es. 52:15 **15:22 15:22** Rôm 1:13

¹⁴ Bò nùàr mò, mè né bagasé koó nyégé, ye bí né gi bò húóm-temé bò, bí né ceér gècên ṅené koó, bí né gi mé terreb ndéb lètenè biì leéb kuú teèn.

¹⁵ Mé njéh mene, te bò beré déi lè mvù hên mè la naâ bí lòu nyagá turú, te bí nyèn cú. Lòu sam, mè né mé fùgò beè Càṅ kuú,

¹⁶ à lé ye mè a, mè né nùà seê Yeésò Kristò ké lètenè bòó mé Jûf sam ma. À lé naâ mè Njàgà Bagaà seèn beè jege haá, ye mè a, ndé ké lètenè boòn tueé den, te bó ṅa gi ṅèh *sèmè mé né nyí yoòr huóóm, te Cúcuí Ṅagâ haá bó terreb, bó den lom beè nyí jolosé ma.

¹⁷ Yeé baá mán, njií ye mè a, sàgàr kú lom mé seé Càṅ dé sàgàr ndo. Sâ doón né gi mé njua Yeésò Kristò.

¹⁸ Mo mè nde né sòn komo, sâ ko mè jue cegé né seé mé Kristò né beè mò boó keéh hên: mè né bòó mé Jûf sam ceér Càṅ feh, te bó ṅgweé sòn seèn. Kristò né ṅgòr sònò mò tueé keéh, à né seé beè mò boó keéh:

¹⁹ bò fém, mé bò ciè hihiné mé terreb Cúcuí Ṅagâ mene né gi teèn ṅené yuo kelá.

Mè lé terreb kwaá naâ faá bèh sâ, te mè nde ye mé Njàgà Bagaà felè Kristò bèh doón tueé ndeé. Mè lé tueé duóóm naâ ké Jerúsalem, nde wa mé lò Ilírí.

²⁰ Mè Njàgà Bagaà sâ tueé lom yeé bèh mé yilí Yeésò Kristò née teèn ṅgúlí wá ṅgwéeh ye, mè ye te mè gwà déi felè maṅ nuaré déi mé yí cú.

²¹ Te den faá né te mvù Càṅe nyagá den ndo no, ye:

«Bòó mé bó née bó njeré déi túé ṅgwéeh ye

nde né bú ṅené;

bòó mé née ju seèn ṅgúṅgwéeh ye

nde né ṅgweé gií ndo.»

Gò Pôl ké Rôm

16

22 Sâ né njií mé lé naâ mè cu doón yíin; mè gwaán né mene ké yoòr bìi ndeê, mè wá kòmò ñgwéh.

23 Kènê mè seé te tàbè hên boó gi aá kèn; mè nde né bí yon ke. Baá nyemà kóbeè mè né gò sâ kaga den.

24 Kò mè baá mé gò Espânye, mè kela ye ké yoòr bìi ndò. Mè gwaán né bí ñenê, te béh bí cer weh ndò, mè kwa gam beè bìi, mè kela nde ye ké Espânye sâ.

25 Njèh cén, mè jògò nde nées ké Jerúsalem ye, te mè haá njií bò Yeésò bò ké sâ gam.

26 Lòu sam, bò Yeésò bò ké Masedínà mé Akayî bilí gi aá kàgàlòn kèn; né lom bó yoòr huóm dé gècèn, bó ye, há njí mé bò saám bò ké Jerúsalem lètenè bò Yeésò bò.

27 Lé naâ mé kàgà-ndòn boòn ndò; sé né ka môn bòn. Ngweéh bò Jûf mé né ceér Yeésò ké Jerúsalem bele doón lé naá gi Njàgà Bagaà mé bò mé Jûf sam se wa? Sâ kènê kò bò mé Jûf sam yíi be teèn, te gam bò Jûf mé bò njèh dé ñgàn yoòr ndò.

28 Mò seé hèllè ndeè gi baá, mè haá lo aá bó kàgàlòn sâ, mè wa ye ké yoòr bìi, te mè nde ye Espânye kelá ndeé.

29 Mè né kóó ye: mò mè ndeè waá baá ké yoòr bìi, Yeésò Kristò nde né béh bí kulú nyegé.

30 Bò nùàr mò, mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò bò Cúcuí Nàgà mé né gwaán lètenè beèh kaá kwaá, mè né bí boñ, ye bí dùà gam mè Càñ teèn, bí dua lom bú felà mò tég,

31 te mè beè bò dúagá-tie bò ké Judé yílá cú, te mè wa nyegé mé gam bò Yeésò bò ké Jerúsalem bagasé, bó weh nyegé mé vógó-temé mene ndò.

32 Mò bí né ménâ dua, mè ndeè né ké yoòr bìi mé vógó-temé mene waá. Mò Càñ né gwaán, sâ mè nde né ké lètenè bìi du weh ndò.

33 Á sâ, Càñ mé haá yeé nùàr dolé a, kúru nyegé bí doón. È môn.

Bèh nùàr hihiné bie keéh

1 Bí kè nyégé tie beèh Fébè baga, à né nùà seé Càñ te bòñ bò Yeésò bò ké Kàñkrè.

2 Mò à waá, bí wèh lòm bú mé yilí Fehtoò beèh lè; seé bò Càñ bò né ménâ. Njií mé né bú yogó doón, bí gam bú gaàm. À né lom nùà gam nùàr dé gècèn, à lé naâ mè gam.

3 Bí bíé kéh Prisíl bò Akilâ baga; né bò mbeí seé mò te seé Yeésò *Kristò.

4 Bó lé naâ cio felè mò líim, te bó yili som ye mè. Mè né lom bó vra dé gècèn; bòñ bò Yeésò bò mé Jûf sam doón né taré bó môn vra ndò.

5 Bí bíé kéh mè bòó mé bilí dua yeé Càñ ké gwò boòn ndò. Bí bie keéh mbeí mò Efanête. Ké te tàbè Asià doón, nuaá mé lé kwaá njií logó naâ temé yoòr Kristò lé naâ bú.

6 Bí bíé kéh mè Marî, à né lom seé felè bìi mé terrebe mene boó.

7 Bí bíé Androníkù bò Juniâ, né bò nùàr mò, béh bó lé ké gwà cibì naâ kóó. Ké lètenè bò mbòñ tebé doón, bò nùàr né lom bó vra dé gècèn. Bó lé bò mbòñ Yeésò ña logó naâ kóó mé mè.

8 Bí bíé kéh mè Àmpliátù, né mbeí mò te yilí Fehtoò beèh.

9 Bí bie keéh mè Hùrbên, né mbeí seé beèh te seé Kristò. Bí bie keéh mbeí mò Setáki ndò.

10 Bí bíé kéh mè Àpelê baga; à lé naâ feh keéh ye né mene te gèr-e, nyí né temé yoòr Kristò kwaá njií. Bí bie keéh mè mbàgà Aristobûl ndò.

11 Bí bíé kéh mè nùàr mò Herodiôn baga. Bòó mé né temé yoòr Fehtoò beèh te mbàgà Nársi kwaá njií doón, bí bíé kéh mè bó teèn.

12 Bí bie keéh Trifénà bò Tripósà mé né seé Fehtoò beèh temá. Bí bie keéh mbeí beèh Pèrsidà, nuaá mé né seé seèn faá cí no boó.

13 Bí bíé kéh mè Rúfùs; à né lom te ceér Càñ mé gècèn mene njebá taré. Bí bie keéh meí seèn mé né meí mò ndò.

14 Bí bié kék bò Asenkretà bò Felegôn mé Hermé бага; bí bie keéh Pàtróbà bò Harmâ mé bò mbeí bòn ké yoór bòn бага ndo.

15 Bí bié kék mè Filológà bò Júli mé Néré bò tie seèn бага. Bí bie keéh Holimpâ mé bò Càn bò ké sâ doón.

16 Bí bié kú lètenè bìi mé temé cén. Bòn bò Kristò bò doón ye: bié kék bí бага doón ndo.

Ndeb dé cèrè jomò

17 Bò nùàr mò, kúkùr bìi, bí kè kógòn nyégé bagasé, wanóón njií mé béh lé feéh naâ bí doón, bò nuaré déi né lom teèn feré ndugó go, ye te bó yíi kèrrè lètenè bìi, bí sab ceér, bí temé te ngòr beèh kwá njí cú. Mò né mân, bí gè lòm mé ceér bòn doón.

18 Gèh bò sâ bò seé Fehtoò beèh Kristò bó ngwéh, bó lege seér né dé ngàn lèi bòn! Seé bòn né lom ngòr bebagaà sònò tueé nagâ; bó nère ménâ bó, bó né bòó mé bèh njèh kó ngwéh doón bele go.

19 Dé bìi môn sam, bò nùàr né gi kóó ye, bí né dé bìi sòn Nùà Dueé ngweé. Môn, mè né lom mé vógó-temé felè bìi dé gècèn. Njèh cén, mè né gwaán ye bí den lom bò kógòn bò mé né бага bó, te bí nyenné komo veèn.

20 Mè tueé bí, Càn mé haá yeé dolê, nde né toò hèn *Sátàn gulè bìi njalé kwaá. Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè bí beè!

21 Mbeí seé mò Timotê ye bié kék bí; bó bò nùàr mò Lùsiûs bò Jásòn mé Sosipàtà ye bí bí ndo.

22 Né mè Tèrtiù, mè mvù hèn nyagá né kóó, mè né bí lè yilí Fehtoò beèh bieé.

23 Gayûs ye bí bí; mè cer né ká lo seèn. Bò Yeésò bò doón bilí yila yeé ká lo seèn ndo. Herástà mé fer kàgàlòn bò loó bò doón né beè seèn ye bí bí. Dim beèh Kwártù ye bí bí ndo.

[

24 Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè doón. È môn!]

Càn seén ceré

25 Béh sén Càn seèn! Terreè né beè seèn, à nde né bí te ceér seèn bóó taré. Njàgà Bagaà seèn felè Yeésò Kristò mé mè né yeé se hèn né ménâ tueé ndo. Càn béh ménâ feh keéh né kóó. À lo Njàgà Bagaà sâ munó nab kwaá naâ ter. Lo naâ sâ wón née teèn sam ye.

26 Kènê, cu yeé wulu baá, à nenè som keéh ye bú bèsonè mé mvù bò *sòn-Càn bò, te dà m bòó mé Jûf sam doón ngweé laré, faá Càn ndeèr lé tueé naâ no, te bó kwaá njií temé teèn, bó ngweé tie.

27 Béh sén Càn seèn. Kógòn doón ceré le né mé bú. Terreè seèn a, *sumù yùò kélà cie dé kèi cèn mé Yeésò Kristò. È môn.

Mvù Pôl dé toò jògò mé bò Yeésò bò ké Kòrênt

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mé Càṅ lé naâ mé kàgà-ndòn seèn balé weh, te mè ṅa mbòṅ tebê Yeésò *Kristò. Bêh mbei beèh Sostên nyagá né kóó,

² béh nyagá njií né mé bòṅ biì, bò Càṅ bò ké Kòrênt. Càṅ bí yilá kwaá né beè seèn, te bí ṅa bò nùàr seèn mé yilí Yeésò Kristò. Mé bò nuaré déi mene, bó né mene he, mo bó né yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò dua, Càṅ né bó ménâ yilá ndò. À né Fehtoò bòn faá à né Fehtoò beèh ndò.

³ Càṅ Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí ðólê.

*Bagaà mé bò nùàr né beè *Kristò kwa*

⁴ Mè né Càṅ felè biì cu ðóṅ vra. Lòu sam, bí né lom mé fùgò seèn beè Yeésò Kristò kuú den.

⁵ Né bòn: sòn cên mé bí bò Kristò né coór bilí hên bókó né kóó, te bí nde ye mé gà fùgò hihiné beè Càṅ kuú. Tétég bí kò gi aá ceér gècên kèn, bí né gi gècên sâ tueé kóó ndò.

⁶ Né môn, cu mé béh lé tueé naâ ṅòr Càṅ ké lètenè biì, bí lé naá giì temé teèn ndòṅ kwaá njií,

⁷ bí né Yeésò Kristò Fehtoò beèh kela den, ye cieé déi à nde cuù né ṅené yuo kelâ. Yeé baá ménâ, lo dé kàn mé Càṅ haá yeé bò nùàr seèn doô bí sám cú ndò.

⁸ Bú Yeésò Kristò nùà ṅjèh nyeén nyegé nde né bí kóó, te bí taré wa lòu mé à nde né ju teèn tená ṅagá, te nuaré déi bí bò nyi cú.

⁹ Càṅ né Càṅ húóm-temê felè bò njií mé à tueé gi né ðóṅ, à bí kwaré ṅjuna seèn Yeésò Kristò Fehtoò beèh yilá njií né kóó, te béh bó te bilí cén.

Kèrrè lètenè bò Yeésò bò

¹⁰ Bò nùàr mò, mè né bí mé yilí Yeésò Kristò Fehtoò beèh dua: bí dèn mé sòn cên; kèrrè a, té lètenè biì yilá; bí dèn lòm mé temé cên, bí mùnò jí ṅjèh ðóṅ mé sòn cên ndò;

¹¹ wanóṅ bòó mé lé yuoó naâ ké yoòr Kòlòwê lé waà naâ, ye mè a: jóg baá ké lètenè biì teèn ma.

¹² Sâ tueé né ye, nùà kàn né tueé ye nyí né hiín. Dé kàn ye nyí né dé nyí nùàr Pôl, dé kàn ye: nyí né nùàr Apólòs; déi den cuù ye: nyí né dé nyí nùàr Piêr; déi ye: nyí né nùàr Kristò ndò.

¹³ Hên bí né munó ye Kristò kerré den né hihiné ménâ wa? Bó lé ké te toú sòn biì fagá naâ mè Pôl wa? Bó lé nòmò Càṅ kou naâ bí mé yilí mò Pôl ndò wa?

¹⁴ Mè né Càṅ vra dé mé lètenè biì ðóṅ mè lé nuaré déi nòmò Càṅ kóó kòu ná ṅgwèh, gi cegé né Krispús bô Gayûs doô.

¹⁵ Sâ nuaré déi seèn mbaá gwàn wèh ndé ṅgwèh, ye bó lé bí nòmò Càṅ kou naâ mé yilí mò ndò.

¹⁶ È heè, mè lé naá cuù bò nùàr te mbàgà Setéfánàs kou ndò. Kò ṅgweé mè lé naá cuù-re nuaré déi kou wa, mè dé sâ kó cú.

¹⁷ Kristò lé mè bèh nùàr kou témá ṅjí ná ṅgwèh, à lé tema njií seér naâ mè bèh ṅjagà Bagaà seè, ye mè a, té leba kógòn bò nùàr teèn yí kèh, wanóṅ cio mé nyí Kristò lé kuú naâ ké te toú fagá doô nde né ṅjèh mbaâ ṅjolò bò nùàr ṅaá le.

Càṅ né mé terre b mene mé kógòn mene

¹⁸ Bí kóó ye, kùr cio mé Kristò lé kuú naâ ké te toú doô, né seér ṅòr kùlù beè bòó mé nde né tuar yilá. Dé beèh môn sam; dé beèh, béh bòó mé Càṅ né yili sòm hên, kùr cio seèn né lom ṅòr gècên mé sòm keèh né terre b Càṅ cie kóó.

¹⁹ Né te mvù Càṅe nyagá den ye: «Mè nde né kógòn bò kékòṅòn bò beéh sòm,

mè vurú som ndòn bô kó-njèh bô ndo.»

20 Á sâ, bô kógòn bô hèllè baá gi he? Bô *njí-sòu baá gi he ndo? Bô sàñ gò njèh bô no? Mè tueé bí: Càn dé seèn feh keéh né ye: dàm bô kógòn bòn ká lè wónje sâ dóñj beè nyí né gi kùlù dé tuàr.

21 Bô nùàr mé be kógòn bòn sâ mene dóñj, bó Càn jéné kó ngwéh, bó kógòn seèn jéné kó ngwéh ndo. Yeé baá mân, Càn kaga baá-re ndòn, ye nyí yili som seér nde né bòó mé né temé yoòr nyí kwaá njií ma. Á si baá-re kòu. Lé naâ mé ngòr kùlù seèn hèllè ndo; béh hèn se yon yeé cí.

22 Bô Jùf ye, kó né fém, te bó jéne kó mé njéh; bòó mé Jùf sam dé bòn ye kó né kógòn te bó gwaán ye.

23 Mé njéh mene, béh kó lom né dé beèh kùr cio Kristò ké te toú doò tueé deèn. Béh né kóó ye ngòr hèn né lom beè bô Jùf duduané; beè bòó mé Jùf sam né ngòr kùlù ndo.

24 Dé bòó mé Càn balé som aá dóñj, né mene bô Jùf, mene bòó mé Jùf sam, beè bòn Kristò som keéh né terreb Càn mé kógòn Càn cie kóó.

25 Te bô nùàr nde bòn munó den ye Càn hèn bóó den né seé kùlù. Mò sé la né mene seé kùlù sâ, bô nùàr a, kóó ye: bó kógòn mene gèh dé heè wa, bó ké bèh kùlù Càn doò kógòn wá ngwéh ma. Njií mé bó ye né yuaâ Càn sé wa, bó a, kóó ye, dàm terrèb bòn dóñj ké teèn táre wá nyí ngwéh ma.

26 Bô nùàr mò, sâ Càn te bòn bìi hèn yilá bilí kwaá né bô nei wee? Mò ye tútueè, bí kóó ye, beè bô nùàr bô kógòn bô lètenè bìi màgà ngwéh, bô terreb bô né ngób, bô njonjolo bô màgà ngwéh ndo.

27 Càn balé weh seér né bòó mé bô nùàr ká lè wónje ye bó né duaàn sâ, te bô kógòn bô gulí; à balé weh seér cu né bòó mé bô nùàr né bó bô

yuyuaâ bô yilá, te fegùli sie nyegé bô terreb bô mé njéh.

28 Á balé weh seér né bô mbaá bô njolò bô nùàr, bô lolób bô mé bô kòn, te bô sâ bô njellé som bô terreb bô doò.

29 Á mé njéh ye te nuaré déi toò nyí mbaá púnó kú cú.

30 Bí kékòó ye Càn bí yoòr Yeésò Kristò bilí yíi gi né kóó, te béh bí jéne weh kógòn beè seèn. Mé yilí Kristò cèn sâ kènè, béh bí baá gi bô didilí bô njolò Càn, te béh den lom aá dene Kristò, à lé béh ña weéh naâ kóó.

31 Te yuo faá né te mvù Càn nyagá den no, ye: «Nuaá mé nde né punó, bú a, púnó lom mé yilí Nùà Dueè ma.»

2

Gule gò Pól ké Korênt

1 Bô nùàr mò, mè lé naâ ké lètenè bìi waá, mè tueé bí kùr gècèn mé Càn lo naâ ter leér kwaá, mè lé bí te hueh mé nde né bí yóó, túé ná ngwéh ndo; lé mé lo mò ná ngwéh.

2 Sâ dóñj mè lé ye te mè njeré déi ké lètenè bìi kó cú, mè kó lom ka Yeésò *Kristò, mè tétég kó lom bú Yeésò Kristò mé bó lé naâ ké te toú fagá njií doò.

3 Yeé baá ménâ, mè ké yoòr bìi yua ndelé yuo kelà baá-re lòu.

4 Mè né mene njèh feh, mè né mene ngòr Càn tueé, mè lé mé kógòn dé nùàr túé ná ngwéh ye te mè bou* bí lòu. Cúcuí Càn mé terreb seèn lé bí feh keéh naâ kóó, ye né ngòr gècèn.

5 Te kènè temé bìi te kógòn dé nùàr njébá dèn cú, te bí jéne kó seér terreb Càn, bí kwaá njií temé teèn.

Kógòn Càn

6 Á sâ, mè tueé den né ngòr kógòn ndo, mè ngòr kógòn sâ tueé njií né mé bô jojolò bô te ceér Càn. Gèh kógòn bú sâ dé wónj sam, dé bô

tetarê bò mé nde né dé bòn mbaá vu le sam ndo.

⁷ Hòs, dé hèn né kógòn mé Càṅ lé leér kwaá naâ lòu, ye nyí kwaá né dé beèh, te béh den kwarè nyí liesé. À lo bó naâ ménâ sâ wónṅ nées dùòm ṅgwéeh ye.

⁸ Gèh kógòn bú sâ, bò tetarê bò ká lè wónṅe bú kó ṅgwéeh ndóg. Mò bó sé naâ bú ṅgweé kóó, bó sé lé Nùà Njèh te toú fágá njí ná ṅgwèh; bó sé la kó ye, terreb njèh doónṅ né gi beè seèn.

⁹ Mé njèh mene, yuo né faá né te mvù Càṅe nyagá den nò, ye:

«Ṇgúlú mé nùàr mé njolo ṅéné bèh, à mé tie ṅgwé bèh,

dé mé sé bóó mene naàn temé mùnò kó bèh,

Càṅ ṅgúlú sâ nyegé kwaá seér né dé bóó mé né bú gwaán.»

¹⁰ Mè tueé bí, Càṅ bò njií hèn feh keéh lom né mé béh; à béh feh keéh né mé Cúcuí Ṇagâ. Cúcuí Ṇagâ né gi dé seèn njèh doónṅ ṅéné kóó; Càṅ nyegé kwaá né mene njeré déi ké lè seèn lòu, Cúcuí Ṇagâ né gi dé seèn ṅéné kóó.

¹¹ Né faá mé nùàr nò, càṅ mé né lè seèn kó lom né njèh mé né lè seèn kóó. Né ménâ mé Càṅ Dueè ndo, Cúcuí Càṅ kó lom né njií mé né lè Càṅ kóó.

¹² Dé beèh, béh lé cúcuí dé wónṅ kwà ná ṅgwèh, béh kwa seér né Cúcuí mé yuo né beè Càṅ, te béh ṅene kó gèh ṅgúlú mé Càṅ né béh mé húóm-temé seèn haá.

¹³ Mò béh baá dé beèh bò njèh sâ tueé, béh ṅòr mé bò nùàr munó yeé mé feh bòn kè mà bèh, béh tueé yeé dé mé Cúcuí Càṅ feh né béh kóó. Yeé baá ménâ, bóó mé Cúcuí Ṇagâ né bó lè ṅgulí, béh seé Cúcuí Ṇagâ sâ se ṅagá nyegé baá-re mé bó.

¹⁴ Nuaá mé Cúcuí Càṅ bú lè sam, à bò njèh gècèn mé né beè Cúcuí sâ felè wèh kwá ndé ṅgwéeh: beè seèn bò njií sâ doónṅ né seér bò njèh kùlù, à bó ṅgwé kòmò ndé ṅgwéeh ndo.

Lòu sam, Cúcuí Ṇagâ seèn nùàr njèh se yeé kóó.

¹⁵ Nuaá mé Cúcuí Càṅ né bú lè ṅgulí, nde né ju felè njèh doónṅ tená kóó. Dé seèn nùàr bèh ju tená felè seèn kwà ndé ṅgwéeh.

¹⁶ Te ṅòr Càṅe né mân nyagá den ndo, ye:

«Nei kó né mùnò Nùà Dueè kóó wa? Nei bú njèh feh komo nde né kóó ndo wa?»

Béh bóó mé Cúcuí Càṅ né béh lè ṅgulí doónṅ, béh né gi gèh mùnò dé *Kristò kóó.

3

Bò seé bò Càṅ

¹ Bò nùàr mò, mò ye tútueè, mè lé mé bí faá bóó mé Cúcuí Càṅ né bó yoòr nò, túé ná ṅgwèh: mè lé tueé loóm naá kaà mé bí faá bò nùàr ká lè wónṅe nò, faá bò huaán memanè mé baá ye ceér Yeésò *Kristò bele ndo.

² Mè lé haá naâ bí mbán, dèn ṅgwéeh sér. Mò sé naâ sér, bí sé yíé kòmò ná ṅgwèh. Né mene hèn, bí yíé kòmò ndé ṅgwéeh ndo.

³ Lòu sam, bí nées ka faá bò nùàr ká lè wónṅ ye nò. Mò huer bò jógó né ké lètenè bì ter saá ṅaá mân, sâ fèh kèh ṅgwéeh ye bí né faá bò nùàr ká le wónṅe wa? Sâ bí túé ṅgwéeh ye dene bì né faá dene bò *wónṅe bò nò wa?

⁴ Mé nùàr kàn ye: nyí né dé nyí nùàr Pól, nùàr kàn ye: nyí né dé nyí nùàr Apólòs doò, sâ bí faá bò lòu bò nò bó ṅgwéeh wa?

⁵ Apólòs né nei? Mè Pól, mè né nei? Bí kóó ye, béh né lom ka bò seé bò Càṅ mé lé naâ bí ceér feh, te bí nde ye temé yoòr seèn kwaá njií. Béh fà doónṅ, nùàr kàn ndeè lom né bèh seé seèn mé Càṅ lé haá kwaá naâ beè seèn.

⁶ Mè né nùàr doboò, Apólòs nùàr nòmò berrè; Càṅ nùàr njèh bóó né kóó, te ba yuo ye.

⁷ Sâ tueé né ye, nùàr doboò bò nùàr berrè fà doónṅ né gi mbaá; Càṅ né

lom nùà njèh teèn mé huún, à bɔɔ né kɔɔ, te ba yuo ye.

⁸ Nùà doboò bô nùà nòmò berrê né gi fà dɔɔn kèi cén; Càn haá keéh nde né bó sàgà seê bɔɔn faá nùà kàn bɔɔ keéh nê nɔ.

⁹ Béh né dé beèh bô mbeí seê, béh seê bɔɔ né dé Càn. Bí né dé bì njeèh Càn.

Bí né cu gwà mé Càn me kwaá nê ndɔ.

¹⁰ Mè dé mò teèn si nyegé né maàn, ka nág faá nji mé-gwà nɔ. Sâ né seé mé Càn haá né beè mò mé húóm-temé seèn. Nuaré déi dé seèn me né tùàgà felèbò. Sâ mɔ nùà kàn nde né be teèn yíi, bú a, kè nyégé gi seé seèn hèllè bagasé, te à cor njií ye be teèn.

¹¹ Wanɔɔn maàn den nyegé gi aá kèn; maàn sâ né Yeésò Kristò nùà njèh. Nuaré déi maàn déi sòn maàn sâ si kòmò ndé cú.

¹² Bí kɔɔ ye, bô déi nde né felèbò mé goó meé kwaá, bô déi me nde né mé lòn, bô déi nde né mé bô taá bebagaà; bô nuaré déi sie nde né dé bɔɔn toú, bô déi ngaà ngwàgàm, bô déi waga kwaá nde né nyure.

¹³ Mè tueé bí, kɔ baá lòu ju tenâ, te gèh seé nùà kàn njeé yuo kela ye cie. Lòu sâ lèh bɔɔn nde né we; we nde né gèh seé nùà kàn lòu sâ cie sie sòm keéh.

¹⁴ Nuaá mé seé seèn tuar ngiè lè ndé ngwéh, nde né sàgà kwa.

¹⁵ Nuaá mé seé seèn ngie le aá tuar, dé seèn sàgà kwà ndé ngwéh. Dé yilií, à nde né yili yuo; njèh cén, den nde né faá à dula taré yuoó naá tuar nɔ.

¹⁶ Bí né gi bagasé kɔɔ nyegé ye, bí né gwà Càn kɔɔ, wa Cúcuí Càn cer yeé lè bì ma.

¹⁷ Nuaá mé beéh sòm gwà Càn sâ, Càn nde né bú beéh sòm ndɔ. Lòu sam, *gwà Càn koò né bèh joloò. Mè tueé bí: bí né gwà Càn sâ.

¹⁸ Nùà a, té feh seèn mbaá bèlè kú. Mɔ nuaré déi né lètenè bì munó, ye nyí né ká te wónje kɔgón,

bú a, nà sér nùà kùlù, te à den ye nùà kɔgòn dé gècèn;

¹⁹ wanɔɔn kɔgòn dé ká te wónje né seér kɔgòn dé kùlù njolò Càn. Mvù Càn tueé né cí ndɔ, ye: «Kɔgòn bì sie cu nde né bí be toò Càn kɔɔ.»

²⁰ Né cu beré déi nyagá den ndɔ, ye: «Càn Dueè né mùnò bô kɔgòn bô kɔɔ, ye né njèh mbaá ma.»

²¹ Mɔ né mân, sâ nùà a, té mé yilí mbeí mbaá púnó kú, njèh dɔɔn né gi dé bì:

²² né mene Pól, né mene Apólòs, né mene Piêr, né mene wón, né mene yón, né mene cio, né mene kènê, né mene cieé déi, dɔɔn né gi dé bì.

²³ Bí né dé bì dé Yeésò Kristò. Bú, à né dé Càn.

4

*Mbòn tebé *Kristò.*

¹ Sâ bô nùà a, kékɔɔ ye, béh né dé beèh bô seé bô Yeésò Kristò ma. Ngòr Càn mé lé naá léi toò bèh nâb doò, Càn haá kwaá gi aá beè beèh, te béh feh bô nùà.

² Mè tueé bí, mɔ nùà haá kwaá baá mbeí njèh beè, sâ à ye bú a, bó lom seé sâ mé temé cén.

³ Dé mò, bí né mene njeré déi felè mò tueé, bó síi mene mè toò juù, mè dé sâ táj ngwéh; mè ju felè mò mé be mò téná ndé ngwéh ndɔ.

⁴ Càn mene mè lè sé ngwéh, sâ túé ngwéh ye mè né nùà gècèn, Càn Dueè tueé nde né ju felè mò kɔɔ.

⁵ Mɔ né mân, bí té ju felè nuaré déi mbaá téná wèh; kɔ baá lòu sâ. Fehtoò beèh ndeé né cuú; lòu sâ, bô njií mé né te cibi dɔɔn, à nde né cie nyalé sòm gií, à nde né mùnò bô nùà bèsonè salé kwaá gií ndɔ. Sâ né lòu mé Càn nde né nùà kàn mé seé seèn teèn seèn.

⁶ Bô nùà mò, mè hèn me njií né bí yoòr Apólòs mé yoòr mò, te bí ngweé kwa bô njèh gàm teèn; te bí bô njií mé bó lé nyagá naá lè mvù Càn kélá kékú. Nuaré déi a, té

lètenè biì mé yilí Apólôs bô Pôl mbaá púnó kú. Mɔ sam, nde né déi seén, nde né déi seb ndɔ.

⁷ Neì lé wò nùà koò bô déi sie kwaá naâ koó wa? Càṅ lé wò bô njèh yee dɔɔṅ koó há gí ná ṅgwèh wa? Á, mɔ Càṅ lé wò haá giì naâ koó bòn, wò mé njéh faá à wò lòu há ná ṅgwèh nɔ, punó caá né dé keì wa?

⁸ Bí ye, bí kwa gi aá bô njií mé bí né gwaán kèn sé wa? Wa bí lie gi aá kèn! Bí baá gi bô mgbè, wa béh dé beèh mgbè sam sé wa? Mè gwaán né môn ndɔ: bí bô mgbè sâ dèn lòm dé gècèn, te béh bí ndeè ṅa gi bô mgbèémgbè dɔɔṅ;

⁹ wanɔɔṅ den né faá béh bô mbòn tebê, Càṅ béh dé beèh weh kwaá njií né ké jomo nɔ, béh den né faá bòó mé bó nde né ké mbartogô wulá loó, te bô nùàr wón dɔɔṅ wɔgɔ nde gi ké teèn, te ke bilí béh mé bô cilí Càṅ mene.

¹⁰ ṅgweéh béh felè Kristò ṅa baá bô kùlù bô; bô kógòn bô beè seèn né bí wa? Béh né bô yuaá bô; bô tetarê bô né bí wa? Béh né njolò bô nùàr faá njèh mbaá nɔ; bí né mé yilí koó wa?

¹¹ ṅgweéh, wa mene hèn, béh né cùè mé nyúá nòmò homó, béh mé cògò sam, béh né núr kuú, béh né kàn mé kàn ndeé bele,

¹² béh né seé temá, te béh yilí sɔm ye yòn beèh mé be beèh. Á, bí nɔ? Mɔ bó baá béh selé, béh vra seér cu bó lòu; bó né béh bunó, béh né dé yoló yoló;

¹³ bó né béh veèn felè tueé kwaá, béh tueé seér dé beèh bô ṅgòr dé bebagaà. Wa hèn béh né lom gáb mbaá. Siàgà beè bô nùàr wón dɔɔṅ né cu béh ndɔ.

¹⁴ Bô nùàr mò, mɔ mè né mene bí mân nyagá njií, mè nyàgà ṅgwéh ye te bí gulí mé njéh, mè nyagá né ye te bí kɔgón seér mé njéh lòu; bô huaán mò né bí, temé mò né gi yoòr biì.

¹⁵ Bí sé né mene mé bô gàm bô beè kám yulà mé né bí ceér Yeésò Kristò feh, tele biì sé né cegé ka cén,

sâ gi aá. Dé ceér Yeésò Kristò feèh, tele biì sâ né mè. Lòu sam, mè lé bí Njàgà Bagaà se logó naâ koó.

¹⁶ Á sâ, mè né bí bɔṅ, bí bèlè lòm gule mò jéjég.

¹⁷ Mè bí Timotê huaán yíé-temê mò hèn tema njií kuú né dé cî, à né nùà gècèn te ceér Fehtoò beèh ndɔ, à nde cu né bí dene mò te ceér Yeésò Kristò feh ferré faá mè né bòn bô Yeésò bô bèh dɔɔṅ feh gɔ nɔ.

¹⁸ Bô nuaré déi baá ké lètenè biì punó gɔ, ye mè ndeé bí yòn kè ndé cú sé wa?

¹⁹ Môn sam, mè tueé bí, mɔ Càṅ né gwaán, toò hèn mè baá cuú ké lètenè biì ndeé, te mè ṅene bô hám feh bô sâ, kɔ ṅgweé seé bòn hèllè né-re mé terreb faá bó tueé né sâ wa?

²⁰ Mè tueé bí, béh *Lò Càṅ ṅene kò né mé seé, dèn ṅgwéh mé par sòn.

²¹ Bí ye naàn? Mɔ mè baá ké yoòr biì ndeé, mè wèh siè ṅgágá beè wa, mè ndé mé temé dólê, te bí ṅene kò ye mè né bí gwaán wa?

5

Gwàrè lètenè bô Yeésò bô

¹ Mè né ṅgweé, bó ye gwàrè baá ké lètenè biì teèn; ye gèh sár bú sâ, né mene bòó mé Càṅ dùlà bèh, bó ménâ tóbó cá ṅgwéh: wa nuaré déi lètenè biì né veèh teleè weh sé wa?

² Ye mé njéh mene, né seér cu beè biì njèh hám feèh ma. Kòcò, bí sé lé yueé seér naâ mé njéh lòu. Bí kwógò sòm nùà hèllè te mògò biì.

³ Mè ju felè seèn tena gi aá, faá mè sé né lètenè biì nɔ. Mè né koó ye, mè ké kwarè biì sam; mé njéh mene temé mò né ké yoòr biì.

⁴ Mè ju seèn mé yilí Yeésò Fehtoò beèh tena gi aá kèn. Mè né bí bɔṅ, bí bilí dèn bècènè, temé mò né ké lètenè biì, terreb Fehtoò beèh Yeésò né ké lètenè biì ndɔ.

⁵ Mɔ bí bilí gi aá, bí sòm kwá kèh nùà bú séná yí bèh *Sátàn, te gèr weh bú seé, ṅgàṅ yoòr seèn ṅerré yuo. Te lòu mé Fehtoò beèh Yeésò

ndeè cuù teèn, Càṅ yili sòm ye yòn seèn.

⁶ Bí té teèn mbaá púnó dèn. Mè tueé bí, kulu maànjé né yeé gùm tàgà dɔ́ɔṅ ter fulú komo njií.

⁷ Mɔ né mân, bí lùàgà sòm kulu veèn sâ yoòr biì luagà, te bí den ṅagásé, bí den seér faá nyàb nɔ. Sâ mé gècèn mene, bí né gi nyàb sâ ndɔ. Lòu sam, cieé koò beèh *Páskà duɔóm gi aá: Yeésò Kristò *mbieè sèmè dé Páskà yili sòm gi aá béh mé húóm seèn.

⁸ Kènè, béh kó lòm á Páskà yieè; béh yieé lom nde aá breèd cií, béh kulu faá léi toò nɔ kwá ndé cú. Béh té bò jéré-temé bò dèn cú, béh sòm gi be te veéne. Né kulu sèlà nùàr.

⁹ Mè lé bí mvù déi nyagá tema kuú naâ, te mè tueé teèn ye bí a: bí bò gwàrè bò té bècènè dèn bílí ma.

¹⁰ Mè lé dé sâ felè bò lòu bò túé ná ṅgwèh. Lòu sam, né bò *wón bò; sár gwaá né bó, temé te njèh nùàre kwaá njií né bó, yíb ṅuɔób né bó, cècàn duaà né bó. Bí mé bó gè kòmò ndé ṅgwèh. Mɔ bí ye te bí geé mé bó, sâ kɔ bí kwaá lɔ wón, wanɔ́ɔṅ bó né ṅgún kela.

¹¹ Mè lé jue seér naâ bò Yeésò bò. Mɔ nùàr ye nyí né nùà Yeésò, à né cu sár gwaá, à né temé te njèh bò nùàr jɔgó kwaá, à né cècàn dua, à né nùàr selé, à né mbè sela go, à né yíb ṅuɔób, sâ bí bó té bècènè dèn. Né mene yáb, bí bò sâ bò té mé ṅàb cèn yíé bílí ndóg.

¹²⁻¹³ Dé bò wón bò hèllè, mè ju felè bɔ̀n kɔ́ téná ndé ṅgwèh, Càṅ ju bɔ̀n tena nde né kɔ́. Dé bò Yeésò bò, bí téná biì ju felè bɔ̀n tenà. Te den faá né te mvù Càṅe nyagá kwaá nɔ, ye: «Bí kwógó sòm nùà veèn lètenè biì kwɔ̀gò.»

6

Nùàr té mbeí ju bó.

¹ Mɔ nuaré déi né mbeí ju lè mògò biì bele, kei bɔ́ mé à toò bò Càṅ bò

túé ṅgwèh, à nde seér mé njèh toò bɔ́ mé Càṅ kó bèh wa?

² Bí kó ṅgwèh ye bò Yeésò bò tena nde né ju felè *wón kɔ́ wa? Mɔ ju felè wón tena nde né bí, sâ ju dé maàn lètenè biì tenà né bí yɔgó wa?

³ Bí kó ṅgwèh ye béh ju tena bílí nde né mé felè bò cili Càṅ mene wa? Mɔ béh ju tena nde né felè bò sâ bò, sé tagá bò ju dene wón wa?

⁴ Mɔ né mân, mɔ ju déi die lètenè biì, bí toò bɔ́ mé né ké cie njií yeé dé kei wa?

⁵ Fegùli bí mé njèh siè ṅgwèh wa? Hèn lètenè biì dɔ́ɔṅ, nùà kógòn cén ka teèn yùò kélá nyi ṅgwèh, te tena ju felè bò mbaábɔ̀n wa?

⁶ Mè tueé bí: húóm ṅgwèh mé bí síí kuú mé ju lètenè biì, bí yuo kela mé njèh ké cie toò bɔ́ mé Yeésò kó bèh, te bó nyegé seér bí mé njèh kɔ́.

⁷ Mè tueé bí, mé ju né lètenè biì lané den, tueé né ye, bí die gi aá kèn. Bí njèh lòu yóló sér bèh dé kei wa? Bɔ́ mé né bí yíb ṅuɔób, bí bó kwá ló bèh mé ṅgei wa?

⁸ Dé sâ né lom beè biì yɔgó; bí dé yoló yóló bèh, bí bɔ́ gobó seér cu né dé gobó, bí né njèh bò nùàr ṅuɔób, né mene lètenè biì, bí né méná bɔ́.

⁹ Mè né tueé ye bí a ye, bò vevenè bò *Lò Càṅ yílá ndé ṅgwèh. Bí té feh biì mbaá bèlè kú: bɔ́ mé né yàgà tobó go o, bɔ́ mé né cècàn dua o, bɔ́ mé né gwòm cum o, bò sííb mé cer yeé bò mbeí o,

¹⁰ bò yíb bò o, bò tuaá bò o, bò sèlà mbè bò o, bò selé nùàr bò o, bò yíb wúlá feèh bò o, dɔ́ɔṅ Lò Càṅ yílá ndé ṅgwèh.

¹¹ Bò déi lé naâ lètenè biì ménâ. Mé njèh mene, Càṅ yaga sòm aá bí veèn sâ yoòr kèn, à sòm kwaá bí hiín, te bí den bò dé seèn, bí ṅa bò didilí bò beè Càṅ mé njua yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò bô Cúcuí Càṅ.

Dene mé yilí Càṅ nde né mé njèh lieé

12 Bò nuaré déi lètenè biì ye bó né gi mé ceér njèh dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́. Né gi môn dág; njèh cén, bó dɔ́ɔ́n húóm gi ngwéh. Mɔ́ sam, mè sé lé naâ ménâ tueé ndɔ́ ye: mè nde né njèh dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́ gií. Á sâ, né mene dé heè, mè teèn faá kwer nɔ́ ndaré lè ndé ngwéh wa?

13 Bí né cu yeé déi tueé ye: yáb né dé lèi, lèi né dé yâb. Né gi môn ndɔ́; njèh cén, bí kɔ́ɔ́ ye Càn nde né bó fá dɔ́ɔ́n nerré sɔ́m gií. Dé yàgà yɔ́ɔ́n, Càn yo beèh dé cí mé kwá ngwéh, à mé kwaá seér né yo beèh dé Fehtoò beèh, te Fehtoò beèh gam yo beèh ndɔ́.

14 Càn lé naâ Fehtoò beèh lè cio komo sɔ́m, à nde né béh lè cio mé terreb seèn ménâ komo sɔ́m ndɔ́.

15 Bí kɔ́ɔ́ ye, yo biì né gi bò gà yoòr Yeésò Kristò. Á sâ, mè nde né gà déi yoòr Kristò weh, te mè bɔ́ɔ́ yàgà mé njéh wa? Ndóg, môn sam gùm dɔ́ɔ́n!

16 Bí kɔ́ɔ́ ye, nuaá mé cer sɔ́rmbe déi, sâ bó bú fá dɔ́ɔ́n na baá cén. Mvù Càn tueé né môn ndɔ́, ye: bó fá dɔ́ɔ́n na nde né nùà cén ma.

17 Dé nuaá mé né yoòr Fehtoò beèh teé ndeé, bó bú baá mé temé cén.

18 Sâ tueé lom né ye, bí dùlà sár gwaâ dulà. Bò veèn dé mé nùàr né jomo sâ bɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́n, né gi yo kèb cieè. Sár gwaâ né dé seèn veèn mé nùàr bɔ́ɔ́ njií seér né yoòr seèn nùà njèh.

19 Bí kó ngwéh ye: yo biì né *gwà Càn koò mé Cúcuí Nágâ den yeé teèn wa? Cúcuí sâ, Càn lé haá naâ bí kɔ́ɔ́. Yo biì dé biì sam cuú, baá seér dé Càn.

20 Càn nge weh gi aá bí kèn, à lé bí ngeé naâ mé keh tarê. Mɔ́ né ménâ, bí siè nyégé lòm yo biì bagasé, te yilí Càn lie mé njéh.

7

Dene si bò veèh

1 Bí lé naâ mè bò njèh nyagá bieé njií. Dé véh jɔ́gɔ́, huòm kela né mé nùàr véh jɔ́gɔ́ ngwéh.

2 Á hèn, yàgà yɔ́ɔ́n seèn né-re teèn ndɔ́. Sâ mɔ́ né ménâ, nùà kàn a, jɔ́gɔ́ véh, jɔ́gɔ́ siíb ndɔ́.

3 Lètenè bɔ́ɔ́n, déi a, té mbeí mé ngògò bèlè sér.

4 Ma vèh a, té mé yo seèn faá à gwaán keéh nê nɔ́ bó, yo seèn né dé si seèn. Né cu mé huaán siíb môn ndɔ́: à té mé yo seèn faá à gwaán keéh nê nɔ́ bó, yo seèn né dé veèh seèn.

5 Sâ si bò veèh a, té mé yo bɔ́ɔ́n nómó kú. Merré déi, kɔ́ né cu tou joloò mé bí né Càn teèn dua, sâ ye. Jomo sâ bí weh cu dene biì cuúm. Mɔ́ sam, bí yóló kòmò ndé ngwéh; bí sé yeé yóló kòmò cú, *Sátàn yií keéh be teèn.

6 Mè bí lòu tágá ngwéh, bò mbeí mò, mè leéb né bí lòu.

7 Mɔ́ ye te huòm, nùà kàn sé la naâ faá mè nɔ́ den. Á hèn, nùà kàn seèn yoòr né mé seé seèn hiín faá Càn haá né bú nɔ́; mɔ́ seé dé hèn sam, sâ né dé yíé. Dé sâ, kɔ́ né beè Càn.

8 Mè hèn tueé njií né mé bò kòu bò, bó bò ma kú, ye bó a: huòm kela né mé huún faá mè nɔ́ deèn.

9 Á, mɔ́ bó ke, bó yóló kòmò ndé ngwéh, sâ bó jéjɔ́gò ndɔ́: huòm kela né dé jɔ́gɔ́ mé bɔ́gɔ́-temé.

10 Mè hèn tueé njií né mé bò Yeésò bò mé jɔ́gɔ́ baá véh mé siíb kèn; mè mé feh mò túé ngwéh, Fehtoò beèh tueé né kɔ́ɔ́, ye ma vèh a, té gwà siíb yùò.

11 Á, mɔ́ à yuo, sâ bú a, te siíb déi jɔ́gɔ́ cú. Mɔ́ né naàn wa, bò si túé kúlú cú lòu, te à cu cu gwò sií. Huaán siíb a, té veèh sòm ndɔ́.

12 Kènê baá dé bò jomo bò, mè tueé né dé hèn kɔ́ɔ́, Fehtoò beèh sam, mè ye bó a: mɔ́ nùà Yeésò déi né mé véh gwò, mé ma sâ dé seèn ceér Yeésò bèlè bèh, mɔ́ ma sâ gwaán lom né dene siíb, sâ bú a, té ma sâ sòm.

13 Né cu ménâ ndɔ́, mɔ́ ma Yeésò déi jɔ́gɔ́ kwa siíb mé dé seèn Yeésò dùà bèh, à gwaán lom né dene ma gwà, sâ ma doò a, té bú ngón ndɔ́.

14 Mè tueé bí, Càᅇ nde né huaán siĩb mé Càᅇ dùà bèh doô kulú, à kulu keéh nde né bú felè veèh seèn mé né yeé Càᅇ dua doô. Càᅇ nde né ma mé Càᅇ dùà bèh doô felè siĩ mé né yeé Càᅇ dua doô kulú keéh ndo. Mò sam, bò huaán boòn nde né faá ᅇnà bò Càᅇ-kô nò den. Á sâ, bó né gi bò ᅇnà Càᅇ ndo.

15 Mò kènê dé mé Càᅇ dùà bèh ᅇᅇon mbeí, ye nyí nde aá, sâ bó kwá ló bú, à nde. Mò à yuo aá, dé mé né yeé Càᅇ dua doô, la né mene si, né mene veèh, sâ à baá mé feh seèn. Dé Càᅇ, à gwaán lom né dole, à bí yilá bilí naá dé cí.

16 Wò ma dùà-Càᅇ, wò né ka jéjég kóó nyegé, ye nyí nde né si nyí yili som wa? Wò si mé né Càᅇ dua, wò kò nyegé nde né jéjég mé ᅇgei, ye nyí nde né veèh nyí yili som ndo wa?

Dene yeè nùà njèh, te Càᅇ nde ye wò yilá

17 Mé njéh mene, nùà kàn a, njébá taré lom te dene seèn nùà njèh mé Càᅇ lé haá naá bú tég. Càᅇ lé bú yilá naá, sâ à baá gi teèn. Hèn né njiĩ mé mè né te bòn bò Yeésò bò doón tagá bele.

18 Mò Càᅇ lé yilá naá nuaré déi, sâ bó ᅇob gi aá bú ᅇgór, bú a, té mbaá lèr kú cú. Mò Càᅇ lé yilá naá nuaré déi, sâ bó nées bú *ᅇgór ᅇób ᅇgwéeh ye, bú a, té ᅇgór mbaá ᅇób kú cú ndo.

19 Bó ᅇob mene wò ᅇgór, bó mene ᅇób ᅇgwéh, fà doón njeré déi gàm ᅇgwéh; njèh gàm né cegé *sóú Càᅇ joloò.

20 Nùà kàn a, dèn lè ká te dene seèn mé à lé naá teèn te Càᅇ yilá ye bú doô.

21 Càᅇ lé yilá naá wò, sâ wò né kwer wa? Té nyàmè. Mé njéh mene, mò ceér déi né toò yeè teèn ᅇné te wò den mé feh yeè, sâ léi be fà!

22 Mò wò né mene kwer, kóó ye kwer dé mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò né bú yilá, baá dé seèn mé feh seèn beè Fehtoò beèh. Dé nuaá mé Yeésò Kristò lé yilá naá bú, sâ à

né mé feh seèn, baá dé seèn kwer Kristò.

23 Càᅇ ᅇge weh gi aá bí mé keh taré kèn, bí té kwer nuaré déi mbaá ᅇá kú.

24 Bò nùàr mò: nùà kàn a, dèn lè ká toò Càᅇ te gèh denè seèn mé à lé naá kaà teèn, te Càᅇ yilá ye bú doô.

Felè bò kòu bò mé bò ma kú

25 Kènê mè tueé nde aá bí felè bò kòu bò. Dé sâ ndéb Fehtoò beèh sam, mè tueé né kóó; mè né nùà gècèn, mè nùà gècèn ᅇa né mé njua Fehtoò beèh.

26 Mè tétég jue né felè cu mé baá kènê taré hèn, ye bí a: huom kela né mé nùàr den le te dene seèn.

27 Wò né mé véh wa? Sâ té ceér mé bí bú geé nde né teèn fón. Wò nées véh jógó ᅇgwéeh ye wa? Sâ té véh fón.

28 Mè né mene mân tueé doón, mò wò jógó véh, wò veèn bó ᅇgwéh; mò mbò yàgà déi jógó siĩb, à veèn bó ᅇgwéh ndo. Njèh cén, mò bí né jógó kuú, bí kékòó ye, bí nde né mé gèr lè dene biĩ cafané kwaré. Mè bí hèn tueé kuú né dé cí, te gam bí.

29 Bò nùàr mò, mè ye bí a, cu nde aá wulú. Kènê bò véh bò a, dèn lom faá bó mé véh sam nò;

30 bòó mé né yueé a, dèn lom faá temé bó yulá ᅇgwéh nò; bòó mé né ja wa, faá temé bó lè vógó ᅇgwéh ndo; bòó mé né njèh ᅇge, faá bó mé njéh beè sam nò;

31 bòó mé bò njèh wòn né bó gam, faá bò njiĩ sâ bó njeré déi gàm ᅇgwéh nò. Lòu sam, gèh *wòn bú hèn ᅇgága ndé cú.

32 Mè gwaán né ye te bí njeré déi mùnò gò cú. Nuaá mé nées véh jógó ᅇgwéeh ye dé seèn faga lom né feh mé seé Fehtoò beèh tég, ye te huom Fehtoò beèh yoòr.

33 Nuaá mé jógó aá véh, dé seèn faga seér né feh mé bò njèh wòn, te huom veèh yoòr.

34 Yeé baá môn, geé yiĩ baá-re bú seé bèh fà. Mé bò véh né gi ménâ ndo; né mene ma kòu, né mene huaán vèh, à nde né feh te seé Fehtoò beèh fagá nyegé, ye te

nyí den nde lom yí ka seèn mé gùm mene. Dé mé jɔgɔ baá dé seèn siíb, faga seér nde né feh mé bò njèh wòŋ, te huòm si yoòr ndo.

³⁵ Mè hèn tueé kuú né ye te gam seér bí lòu, mè bí dé baá bá ngwéh, mè gwaán né ye te bí gɔ dilí nyegé, bí den mban nde yoòr Fehtoò beèh Yeésò mé seé seèn beè tég.

³⁶ Kènê baá dé bò ndà mé baá véh gɔ: mo huaán ndà bò gwòm seèn kaga ndòn, ye bó jógó ndé cú, nde nde si munó cu, ye mo né môn, sâ nyí boó né gwòm doô veên, temé bú lè diè cú, à yóló kó cú ndo, mo à munó cu aá ye nyí nde cu né bú jógó, sâ bú a, jógó bú jógò; dé sâ veên sam.

³⁷ Á, mo huaán ndà doô kaga lom né kàgà-ndòn seèn, nuaré déi sòn teèn kó yí ngwéh, ye nyí ka huaán véh doô jógó cú, à né ka ménâ yoló ndo, sâ à boó né bagaà mé à huaán véh doô jógó ngwéh.

³⁸ Sâ mo né ménâ, nuaá mé sua kwaá né huaán véh gwò, boó né bagaà; nuaá mé véh jógó ngwéh boó huòm kela né kó ndo.

³⁹ Ma véh mé bó jɔgɔ kwaá baá gwò, mo si née mé njolo ye, à mé feh seèn sam. Kɔ si kuú né lòu, sâ ma sâ baá ye mé feh seèn, à gwaán né mene siíb dé kàn, à jɔgɔ mé be seèn. Njèh cén, kɔ né siíb mé né ceér Yeésò *Kristò bele ndo.

⁴⁰ Dé mò, mo ma sâ ye nyí nde né mé huún den, yoòr huòm kela nde né bú cí. Mè lòu túé ngwéh; mè ká yoòr né mé Cúcuí Càŋ.

8

*Nyam *sèmè yieé.*

¹ Kènê mè tueé nde aá felè njeba mé bó semé naâ te gènnè. Bí tueé né gècèn, ye béh né gi bò kógòn bò. Njèh cén, kógòn sâ sela seér cu né nuàr lòu, né bú hám feh haá. Á sâ, njí mé gam nde né béh te ceér Càŋe né lom gwaán ndo.

² Mè tueé bí, nuaá mé né punó gɔ, wa nyí né njeré déi kó doóŋ, tueé seér né ye, nyí njí sâ kó ngwéh. Mo

sam, kɔ à kɔ faá Càŋ gwaán né no, sâ ye.

³ Nuaá mé dé seèn gwaán seér né Càŋ, Càŋ ye, nuàr nyí né bú.

⁴ Mo né ménâ, sâ béh yíé núógó sèmè mé yuoó naâ te gènnè yieé wa? Mé béh né gi kó ye cècàŋ né njèh mbaá, à mé yòŋ sam doô. Ngweéh béh né gi kó ndo ye, nuà yòŋ né lom Càŋ Dueé wa?

⁵ Mo bò càŋ né mene ké ter ka vulúu ngún, bó né mene ká doó ngún mé bò kokoò bò ngún ndo,

⁶ mé njèh mene béh né gi dé beèh kó, ye Càŋ terrèb né lom cén mé huún, Tele beèh né cegé bú mé njèh doóŋ yuo gi beè seèn; béh hèn den lom né dene seèn. Béh né cegé ka mé Fehtoò beèh cén-tà-cén ndo: né Yeésò *Kristò. Njèh doóŋ né gi beè seèn, béh yòŋ kwa né mé bú.

⁷ Mé njèh mene, bò nuàr gècèn sâ doóŋ kó làrè ngwéh. Beè boòn den né faá cècàŋ hèllè née den ka mé terreb ye no. Lòu sam, bó lé meh seér naâ mé bò càŋ gènnè. Bó te ceér Yeésò táre kòmò ngwéh. Yeé baá ménâ, mo bó baá núógó sèmè hèllè yieé, temé boòn lè diè cú ndo.

⁸ Mè tueé bí, yáb béh ké kwarè Càŋ kó ní ndé ngwéh; béh yieé mene yáb hèllè, béh mene yíé ngwéh, doóŋ ju sam, njèh gàm déi sam.

⁹ Mo né ménâ, sâ bí kè nyégé-re bagasé, wanóŋ bí sé dé biè yieé njí né mbaá, bò mé te ceér Càŋe táre ngwéh yeé ñene ménâ, bó sue yila kéh te veéne teèn.

¹⁰ Lòu sam, mo nuà yuaá ñene njí wò yí te mò mé yáb hèllè sònò, wò nuà kó-gècèn jògò, sâ wò bú teèn mé vógó-temé mene lú ní ngwéh wa?

¹¹ Ngweéh sâ nuà yuaá doô nde né dé seèn mé kógòn yeè hèllè leér le mà. Njèh cén, kékoò ye né nuaá mé Yeésò Kristò lé naâ felè seèn kuú ma.

¹² Mo bí veèn felè bò mbei biè sela weh né faá bèh mán, bí né bó temé lè boó yuaá, sâ bí kó ye, bí veèn

sâ boó njií né mé Yeésò Kristò nùà njèh.

¹³ Kènê mo mbeí mò te veên hên die yila nde né felè yâb, sâ boó mene naàn, mè yâb hèllè sònò nágá kéh ndé cú, te mbeí mò teèn mbaá diè kéh cú.

9

Felè bò mbònj tebê

¹ Mè mé feh mò sam wa? Mè mbònj tebê sam ndo wa? Mè lé Fehtoò beèh Yeésò mé njolo néné ná ngwêh wa? Te seê Fehtoò beèh, bí bò tàb seê mò sam wa?

² Mo bò déi la mene néné kó ngwêh ye mè né mbònj tebê, bí sé la né mè dé bìi néné kó. Lòu sam, bí lé bò Yeésò bò ña gií naâ mé mè; hên né njií mé tueé né ye, mè né mbònj tebê sâ.

³ Bòó mé né mè jueé, mè feh mò toò boòn cií tena né faá bèh mân, ye bó a:

⁴ hên, mè mé ceér yâb bò njèh jueé te seé mò hên sam wa?

⁵ Mo mè sé né faá bò mbònj tebê déi no boó, mè weh sie véh mé né te ceér Yeésò jomo, faá bò òm Fehtoò beèh mé Piêr né yeé weh sie no, mè sé mé ceér dé sâ ná ngwêh wa?

⁶ Wa dé bêh Bàrnàbâs boó lom nde né seé kó, te béh nde ye yâb teèn kwa wa?

⁷ Bí lo ngweé naâ he, ye mo sóji baá taáb lieé, à yieé seér kàgàlòn dé beè seèn wa? Wa dé bí ngwé bèh ye, bó né tàb toú mé bó dobo kwaá né ké ñueh kágá yieé wa? Bí ngwé bèh ye, tèn mbán kam jueé yeé te bòn nàgà sâ wa?

⁸ Bí té mùnò ye, mè tueé né mé kógòn bò nùàr; sam, *sòú Músi né ménâ tueé ndo.

⁹ Lè mvù Músi sâ bó sou nyagá kwaá né ter ye: nàgà mé né yolo dobo, té bú kágá sònò yí kwá. Sâ njeré déi né Càn mé nàgà yulá wa?

¹⁰ Ngweéh mé gècèn mene, Càn hên tueé njií né mé béh mà. Mé gècèn mene, bó ngòr jéjég nyagá njií

né mé béh. Né mene nùà boór kieé, né mene nùà yolo loboò, bó a, kwá ndèm ye gà yâb dé boòn né gi teèn ma.

¹¹ Mé béh, né cu ménâ ndo: béh lè bìi dobo kwaá gi aá gèh Cúcuí Njagá kèn. Mo béh sé la né mene njèh wônj beè bìi weh, sé la né njèh veên wa?

¹² Bò déi né ménâ boó komo, sé tagá béh wa?

Mé njéh mene, béh ceér bú sâ cór kè mà ngwéh, béh né seér lòu yoló, te béh bò nùàr ceér yín cú, te bó ngweé nyegé Njagá Bagaà felè *Kristò.

¹³ Bí né gi kó, ye bòó mé né seé ké *gwà Càn koò boó doónj, yieé yeé beè gwà Càn koò sâ; ye bòó mé haá yeé sèmè ké te kó, gà sèmè dé boòn yuo yeé teèn sâ ndo.

¹⁴ Fehtoò beèh tueé né ménâ ndo, ye bòó mé né Njagá Bagaà se a, yâb boòn yuo ndeé né teèn ma.

¹⁵ Mé njéh mene, mè dé mò ceér sâ cór kè mà bèh, mè nyàgà nji ngwéh ye bí a, témá nji mè njeré déi ndo. Kwá mè kuú mò! Dé mò, nuaré déi mè ngòr sàgàr yoò hên beè luàgà sòm ndé cú.

¹⁶ Mè dé Njagá Bagaà tueé púnó ngwéh, ba né mè lòu. Mè berónj, mè gwaán mene, né seé mò. Càn a bó mè sé ke Njagá Bagaà sè ye, te mè ñene gèr.

¹⁷ Mo mè sé lé gwaán weéh naâ seé hên kó, mè sé né dàgà kela. Á seèn môn sam, mè lé seé hên mé be mò kè wèh ná ngwéh, Càn nùà njèh lé mè beè jege haá naâ kó, ye mé a, né seé mò.

¹⁸ Á sâ, sàgà mò né kei ndo? Mè tueé bí, sàgà mò né seér mân: mè Njagá Bagaà se né dé lòu, vógó-temé mò né cí, mè njeré déi teèn faá mè sé la bieè naâ no, bíé ngwéh.

¹⁹ Mè né mé feh mò, mè kwer nuaré déi sam. Mé njéh mene, mè né kwer nùàr doónj; mè gwaán né ménâ mé be mò, sâ te mè kum kwa ye nùàr ngún.

²⁰ Mò mè baá seé lètenè bò Jûf bɔ́, kɔ́ mè den seér faá nùà Jûf, te mè kum kwa ye bó. Mè la mene ka *sòú Músi sam, kɔ́ mè den lom faá mè né gi ka sòú sà nɔ́, te mè kum kwa ye bó.

²¹ Né cu môn mé bò déi ndɔ́: mò mè baá lètenè bò mé sòú Músi kó ngwéh, kɔ́ mè den cu faá bó ndɔ́: mè den faá mè sòú Músi kó ngwéh nɔ́, te mè kum kwa ye bó. Dé hên túé ngwéh ye, mè sòú Càn jòlò ngwéh; môn sam gùm dɔ́n, mè né sòú Càn jolo; ngweéh mè né beé Yeésò Kristò mà!

²² Mé bò mé né yuaá, né cu ka ménâ ndɔ́, mè ké lètenè bɔ́n den nde né yuaásé faá bó nɔ́, te mè kum kwa ye bó. Mè dɔ́n mé bó dɔ́n mân bɔ́ gi né, te mè kwómé njií bò déi teèn yoór Yeésò, te à yili sòm bó.

²³ Sâ mè dɔ́n bɔ́ kuú né felè Njàgà Bagaà, ye te mè kwa gà dé mò teèn ndɔ́.

²⁴ Bí né gi kɔ́, ye bò mé dula yeé doò dɔ́n, doò kem yuo yeé lòù. Mé njéh mene, nuaá mé dula kela né kɔ́, yieé lom né sàgà kɔ́. Sâ bí sòm doò, bí dùlà lòm dé kɔ́ yieé weéh.

²⁵ Bò mé nde né doò dula dɔ́n né yeé doò maán, te bó memeéh. Sâ dɔ́n, bó bɔ́ gi né te lòù sâ bó tena feh, bó kwa ye tà m ngôg. Á sâ, tà m ngôg hèllè nde cu né mbaá njerré le ndɔ́. Dé beéh môn sam, béh bɔ́ né dé beéh ménâ, te béh ndeè tà m ngôg kwa seér dé kèi cèn.

²⁶ Mè dé mò doò mé njolo ké teèn hên tɔ́b lom né dé cì. Mè dèn ngwéh faá nuaá mé fi njií né kwà mbaá.

²⁷ Mè nuaá mé tueé yeé ngòr Càn kɔ́, mè yo mò tétán lobó meh né, ye te mè lòù diè sér cú.

10

Felè cècàn

¹ Bò nùàr mò, mè ye te bí munó kɔ́ cu dé mé lé naâ felè bò tele beéh léi jògò bɔ́. Bó lé naâ jomo Músi

gɔ́. Càn lé naâ bó dɔ́n jomo bègè cìi kwaá; bó dɔ́n, bó lé naá gi nòmò koò sela.

² Sâ tueé né ye, bègè bò nòmò sâ lé naâ bó nòmò Càn kou gií, te bó bilí den yoór Músi.

³ Yáb mé lé suagaà naâ ké ter beé Càn, bó dɔ́n, bó lé naá gií yieé,

⁴ bó jueé gi nòmò mé lé yuoò beé Càn ndɔ́. Ngweéh bó lé sâ jueé naâ nòmò kweéh jeleé mé né bó ke nyegé wa? Kweéh sâ lé naâ *Kristò.

⁵ Mé njéh mene, bó gàm Càn sâ ngwé kòmò ngwéh, nùàr kókoó mbaá lètenè bɔ́n lé naâ Càn temé lè bɔ́ yulá; bó lé ké ya dueé kuú sue leé naâ dé cì.

⁶ Bò njéh kèkènè sâ né béh njéh teèn feh den, te béh mé kàgà-ndòn veèn lè faá bó nɔ́ dèn dèn cú.

⁷ Bò déi lètenè bɔ́n lé naâ cècàn dua. Bí té faá bó nɔ́ dèn. Né te mvù Càn nyagá den ye: Cìlì nùàr né doò den ndeé nyegé, bó né yáb gènnè yieé, bó né mbè jueé; jomo sâ, bó kem wuo ter, bó yila *wón ngò.

⁸ Mé sár gwaá né ménâ ndɔ́. Béh té sár faá bò déi lé gwaá naâ lètenè bɔ́n nɔ́ gwá. Bó lé naâ sár ménâ gwaá, nùàr kám ndètoón cùòb tagár kuú gi mé cieé cèn.

⁹ Béh té Nùà Dueé sòn féla; bò déi lé naâ bú sòn lètenè bɔ́n féla, sàb gwaré wula gi bó ndɔ́.

¹⁰ Bí té Càn júé; bò déi lé naâ Càn lètenè bɔ́n jueé, cìlì Càn mé wula yeé nùàr waà, wula gi bó.

¹¹ Bò gèr hên bó kwa gi né, te feh bó njéh teèn. Bó nyagá kwaá né bó ter, te bó tueé kwaá béh ndɔ́. Lòù sam, béh dé beéh baá bèh mé wón nde aá gií.

¹² Sâ nuaá mé munó né ter njebá dɔ́n, bú a, kè nyegé bagasé, mò sam à nde né komo die.

¹³ Bò njií mé né bí jilí dɔ́n, né gi njéh cèn mé né bò nùàr wón dɔ́n jilí. Bí kó ye, Càn né Càn húóm-

temê felè beèh faá à lé tueé kwaá naâ béh nɔ. Sâ bó jilí mene bí naàn, à gwàn ndé ngwéh ye bó a: táre yógó bí. Njeré déi né mene bí jilí, à nde né bí terreb haá, te bí yolo komo, bí mvelé yuo teèn.

¹⁴ Sâ mo né mân, bò mbeí mò, bí dùlà cècàn duaà dùlà.

¹⁵ Mè né kóó ye, bí né bò kógòn bò, mè tueé njií né mé bí, bí kè nyégé bò njií hèn mé be bì.

¹⁶ Cu mé béh baá yáb Càn yieé, béh né bú felè ngàb mbè vra, bí kó nyégé bagasé ye, sâ béh bò húóm Yeésò Kristò hualé bilí né kóó. Né faá bèh ménâ mé breêd ndo. Ngweéh breêd mé béh kolé yieé yé doò, sâ béh bò ngàn yoòr Yeésò Kristò hualé bilí né kóó wa?

¹⁷ Breêd né lom yeé cén tà cén; béh kolé doón. Béh né mene kókoó, béh me yuo lom né ngàn yoòr cén faá breêd cén mé béh bilí gi yeé teèn doò.

¹⁸ Bí kè nji ke bò huaán *Iserála: Ngweéh bó nyam *sèmè ñobé yieé né ké toò Càn mà. Ngweéh ké te kó, bó bò Càn bilí né kóó wa?

¹⁹ Kènê te mè tueé-re ye cècàn mé nyam sèmè né mé terreb faá bèh ménâ teèn wa?

²⁰ Ndóg, mè tueé seér né dé mò ye, bòó mé né cècàn go doón, bó nyam sèmè sâ ñobé haá yeé mé bò tándulu, dèn ngwéh mé Càn Dueè. Mè tueé bí, bí té gwàn mé bí bò tándulu den bilí bècénè.

²¹ Bí mbè dé tándulù bô dé Càn Dueè fà doón júé kòmò ndé ngwéh; bí yáb tándulù mé yáb dé Càn Dueè fà doón yieé kòmò ndé ngwéh ndo.

²² Mo béh né ménâ bóó, temé nde né Càn mé béh ñaâ. Bí né munó ye, béh taré kela né kóó mé Càn wa?

Dene mé nde né yilí Càn toò bò nùàr seén

²³ Bò nuaré déi lètenè bìi ye, bó né gi mé ceér njèh doón bóó. Nyea, né gi môn dág. Njèh cén, bò njií sâ

doón húóm gi ngwéh. Béh né gi mé ceér njèh doón bóó dág. Njèh cén, bó béh te ceér Càn doón gàm làrè ndé ngwéh.

²⁴ Nùà kàn a, té njèh dé seèn nùà njèh fón; bú a, fón sér dé bò mbaáboòn.

²⁵ Bí nde né núógó ké tan nge yieé wa? Ceér né teèn, bí té kìnè.

²⁶ Né gi te mvù Càn ménâ nyagá den ndo, ye: Tàbè mé bò njií teèn doón né gi dé Càn Dueè.

²⁷ Mo nuaá mé Càn kó ngwéh né wò bèh yáb yilá njií, mo wò baá ké teèn, njií mé bó geé kwaá né toò yé doón, kó lòm mbaá yieé njií, té kìnè.

²⁸ Njèh cén, mo nuaré déi den teèn, ye wò a: Núógó hèn né núógó cècàn, sâ té sònò nágá kékú. Mo sam, nùà hèllè nde né yieé, nde né bú seé weh.

²⁹ Mè hèn tueé den né felè nùà hèllè mé nde né lòu nyamé den sâ, mè dé yeé mùnò ngwéh. Á sâ, nùà kàn nde né bieé ye: Naàn mé bó ye nyí a, té njií mé né te ceér-e yieé; mo sam, nde né mbeí nyí ki ma?

³⁰ Á, mo nyí né dé nyí Càn te yáb hèllè vra nɔ, bó nyí teèn jue cu né dé kei wa?

³¹ Mè tueé lom né ye bí a: bí né mene yieé, bí ñueé mene lòu, bí né mene kei bóó, bí bó gi njií mé yilí Càn nde né mé njéh lieé.

³² Bí té gwàn mé bò *Jûf ceén gule, bóó mé Jûf sam be lo gule, bò Yeésò bò be lo gule ndo, ye sâ doón né mé mbòntí mbòntí bìi.

³³ Bí bó sér faá mè nɔ: mè lege lom né te mè huóm laré beè nùàr doón, te njèh doón ndo; mè dé mé gam nde né mè nùà njèh fón ngwéh, mè lege né dé nùàr doón, te bó yili yuo.

11

¹ Mo né mân, bí kè wèh beè mò faá mè ke weh né beè Yeésò *Kristò ndo nɔ.

Ju cògò felè kaga kwaá

² Bò nùàr mò, mè vra baá bí, bí né gi mè te njèh doón munó den, bí né tabó ngweé, bí boó faá mè lé naâ bí tueé keéh nõ.

³ Mè ye te bí ko cu dé hên: bí kóo ye, felè bò siíb doón né Yeésò Kristò; felè ma vêh né huaán siíb; felè Yeésò Kristò né Càṅ ma.

⁴ Sâ mo né mân, huaán siíb mé né Càṅ mé tám felè dua, wa né *sòn-Càṅ mé tám felè tueé doón, né Fehtoò seèn Yeésò Kristò seb.

⁵ Dé ma vêh, cu mé à né Càṅ dua, wa né sòn-Càṅ tueé wa, mo à seér cògò felè kàgà kwá ngwéh, sâ à seb né si seèn mé né felè seèn ndo. Mo né mân, sâ à né faá ma mé bele né feh lòu nõ.

⁶ Mo ma vêh cògò felè kàgà kwá ngwéh, sâ bú a, dèn kó mé feh kóbò! Á sâ, feh kóbò hèllè mé feh hobô nde né ma vêh sie ndo wa? Njèh fegùli sam wa? Sâ, bú a, kàgà kwá lòm cògò felè nõón.

⁷ Dé huaán siíb, mo à nde aá Càṅ dua, bú a, té tám felè súli kwá. Lòu sam, à dé seèn felá né Càṅ; yoòr seèn ṅené yuo kelà né terreb Càṅ. Dé ma vêh, dé seèn feh keéh lom né terreb dé sií.

⁸ Lòu sam, bó lé huaán siíb yoòr ma vêh mé sòm ná ngwéh, bó lé ma vêh me sòm seér naâ yoòr huaán siíb.

⁹ Càṅ lé huaán siíb felè ma vêh mé ná ngwéh, à lé me seér naâ ma vêh felè huaán siíb.

¹⁰ Ma vêh cògò felè kaga kwaá nde né dé cí, te à feh keéh ye, nyí né ka si ma, wanóón sâ bò cìli Càṅ nde né ṅaán.

¹¹ Mè né mene mân tueé, bí kóo ye, beè beèh bò Yeésò bò, ma vêh mé feh seèn dèn ngwéh, huaán siíb mé feh seèn sam ndo.

¹² Lòu sam, bó lé ma vêh me soóm naâ yoòr huaán siíb. Bó yeé me gi aá bú, à nde ye bò siíb déi ṅar keéh. Bí té nyèn ye, doón Càṅ boó gií naâ kó ma.

¹³ Bí jògò ke ke mé be bií ye: mo ma vêh né Càṅ mé feh lòu dua, né

huoóm wa?

¹⁴ Bò nùàr né gi bèh doón kóo nyegé, ye mo huaán siíb den dé seèn mé feh tù, wa né njèh fegùli.

¹⁵ Feh tù né seér njèh bò vêh, ma vêh lie huóm seér né dé seèn mé njéh lòu. Càṅ bú yúli feèh dèdàbè ménâ haá né kóo, te cií nyegé bú feh.

¹⁶ Mo nuaré déi né njeré déi te ṅòr hên saán, bú a, kó cége mân, ye né mene béh, né mene bò Yeésò bò dé kàn, béh mé tòu déi toò lè mògò beèh sam cuú ma.

Yáb Càṅ yieê

(Matíò 26:26-29; Mârk 14:22-25; Lúk 22:15-20)

¹⁷ Mè nde né bí njeré déi tueé, mè bí teèn vrà ndé ngwéh. ṅòr sâ né mân: ye mo bí baá lè mògò bií, bí teèn boó kela seér né veèn mé bagaa sé wa?

¹⁸ Dé toò jògò bó ye, mo bí baá bècèné Càṅ dua wa, bí den né kekòbé ma. Merré déi né bòn.

¹⁹ Ko né ménâ ndo, te bò nùàr ṅene ko ye bò gècèn bò lètenè bií teèn.

²⁰ Mé njéh mene, cu mé bí bilí yeé dé yáb Càṅ yieê, bí te ceér Càṅ bó yí bèh;

²¹ wanóón bó ye, mé bí nde yeé yáb kaán gií, sâ nùà kàn baá seér mé yáb seèn beè, à né mé njéh sela den, sâ bò mbeí kwarè seèn né mé cùè kuú.

²² Mo né ménâ, bí ké gwò bií yí bèh, bí ñeé den teèn wa? Bí kó ngwéh ye bí sâ seb den né bòn bò Yeésò bò wa? Bí kó ngwéh ndo, ye bí boó gulí né bòó mé yáb beè sam wa? Kòcò, bí ye, júée bí a naàn? Bí ye, kéí bí mé njéh lòu wa? Mè teèn sam, mè tueé bí, mè bí dé sâ kéí nyi ndé ngwéh.

²³ Bò njií mé mè lé ngweé naâ sònò Fehtoò beèh Yeésò, mè lé bí feéh naâ cí. Lè cibí mé bó lé ndeè naâ Fehtoò beèh teèn sar, à lé naâ breèd weh,

²⁴ à vra Càṅ teèn, à kolé, ye: Hên né ṅaán yoòr nyí; nyí haá kuú né

felè biì. Bí bó dèn ménâ, bí né nyí teèn munó ma.

²⁵ À boó cu mé ngàb mbè ménâ ndo. Bó yeé yieé gi aá, à jògò weh ngàb doò, ye: Mbè hên né ngòn feé mé Càn ko né mé húóm nyí; wa cu doón mo bí baá ñueé, bí bó bèh mân, bí né nyí teèn munó den ma.

²⁶ Mo né mân, sâ yuoô hên nde wa lòu mé Fehtoò beèh cu ndeé né teèn, cu doón mo bí baá breèd mân yieé, bí né mân ñueé, sâ bí teèn tueé keéh né cio seèn.

²⁷ Mo né ménâ, sâ nuaá mé né breèd Fehtoò beèh mé yílí temé mene yieé, né mbè seèn mé yílí temé mene ñueé doón, né ngàn yoòr mé húóm Fehtoò beèh seb. Sâ bú a, kóo ye nyí né mé ju felè ndo.

²⁸ Sâ nùà kàn a, múnò nyégé ká lè seèn bagasé, te à nde ye breèd yieé, à ñueé ye mbè.

²⁹ Nuaá mé né breèd sâ yieé, né mbè sâ ñueé, mé ngàn yoòr Fehtoò beèh teèn ñéné kéh ngwéh, né ju yoòr mé be seèn ñuaán su.

³⁰ Beén bò nuaré déi lètenè biì tétán nu yeé mé njéh, bò déi mé njéh njou den né lòu, bò déi mé njéh kuú gi aá.

³¹ Mo béh sé né mé be beèh ke nyegé, te béh nde ye yieé, béh sé né ju beè Càn líim.

³² Sâ mo Nùà Dueè né kènê ju beèh tená, à né béh gèr feh, sâ à boó né te lòu mé *wón nde né ju die, béh teèn yílá cú.

³³ Sâ bò nùàr mò, mo bí nde aá yáb Càn bilí yieé, bí kèlâ bò mbaábi teèn.

³⁴ Mo cùè né nuaré déi sie, bú a, jògò yíé gi ké gwò seèn ye. Mo sam, bí mògò bilí nde né dé ju yoòr biì tulu suù.

Mè bò ju dé jomò kwaá lo née ménâ ye. Ko mè ndeé baá ké lètenè biì, mè tueé ye.

12

Seé mé Cúcuí Ñagâ haá né nùà

kàn

¹ Kènê mè nde né bí seé Cúcuí Ñagâ se. Bò nùàr mò, mè ye te bí ko nyegé gècên felè bò seé sâ.

² Bí né koó ye, cu mé bí lé Yeésò kó ná ngwéh, bí lé càn dua beèh càn tándûg, bó lé bí turú gò beèh lòu.

³ Mè ye te bí ngweé nyegé kènê, ye môn sam cuú; te bí ko ye, nuaá mé tueé né mé terreb Cúcuí Càn, dé seèn túé ndé ngwéh ye Càn a, dúágá Yeésò duagà! Nuaré déi túé kòmò ndé ngwéh ye: Yeésò né Nùà Dueé, mo à mé Cúcuí Ñagâ lè sam ndo.

⁴ Seé Cúcuí Ñagâ ñéné yuo kelâ né yoòr nùàr mé gèh hihiné; Cúcuí cén sâ boó gi né ménâ doón koó.

⁵ Ceér né hihiné, bó doón boó gi né seé Fehtoò beèh cén sâ.

⁶ Kèkènê seé boó hihiné doón, Càn cén sâ bò nùàr terreb haá gi né koó.

⁷ Nùà kàn né mé seé seèn yoòr faá Cúcuí Ñagâ haá keéh naá bú no, ye te gam nùàr doón.

⁸ À bò déi haá né terreb ngòr mé kógòn mene tueé; à haá bò déi terreb dé kàgà-ndòn Càn seè.

⁹ Né bú Cúcuí cén sâ haá né bò déi temé cén yoòr Càn kwaá njiì koó, à bò déi haá né terreb dé beén hihiné taré soóm.

¹⁰ Bú Cúcuí cén sâ bò déi haá né terreb dé fém boó, haá cu bò déi terreb dé *sòn-Càn tueé. À haá bò déi terreb te bó ñene geé ko bò njéh dé tándulù mé dé Cúcuí Ñagâ. À bò déi haá né terreb dé leba juù hihiné mbaá tueé; à bò déi dé boón haá né terreb dé bò leba juù sâ ngweé te bó se.

¹¹ Né lom ka terreb Cúcuí cén sâ boó gi né ménâ koó; à nùà kàn seé seèn haá né faá à gwaán keéh nê no.

Gùm nùàr mé bò gà hihiné teèn

¹² Béh né gi koó ye, nùàr né gùm cén, mé gà teèn hihiné. Gùm nùàr sâ né mene teèn mé gà hihiné, doón né gi yo cén. Mé Yeésò *Kristò né ménâ ndo:

13 né mene bò *Jûf, mé bòó mé Jûf sam, né mene bò kwer, mé bòó mé kwer sam doón, béh lé kou gi naâ nòmò Càṅ mé terreb Cúcuí Nḡgâ cén, te béh ḡa yo cén. Béh doón kwa bilí Cúcuí cén sâ ndo.

14 Bó gùm nùàr mé gà cén mé lòm ḡgwéh, né mé gà teèn hihiné.

15 Mò gule sé ye: nyí be sam, sâ nyí gà déi yoòr nùàr sam; mò à né mene ménâ tueé, sâ à gà mé né yoòr nùàr sam wa?

16 Mò tie sé ye: nyí hám gà déi yoòr nùàr sam, kò nyí sé la né njolo; mò à né mene ménâ tueé, sâ à gà mé né yoòr nùàr sam wa?

17 Mò gùm nùàr doón sé né gi lélán njolò, bó sé ḡgweé naâ mé kei wa? Mò sé né gi lélán tieé, bó sé njèh dulí ḡgweé naâ mé kei?

18 Mè tueé bí, Càṅ gà dé kàn yoòr nùàr me kwaá né te bèh seèn-e faá à gwaán nê nò.

19 Mò gà cén mé huún sé né gi gùm nùàr doón kóó, sâ yo sé teèn ná ḡgwèh!

20 Gà hihiné me bilí né kóó, te nde ye ḡaá gùm nùàr.

21 Mò né mân, sâ njolo a, té túé ye be a: nyí wò gwàn ḡgwéh! Feh a, té mé bò gule túé ye bó a: nyí bí gwàn ḡgwéh ndo!

22 Háye, bò gà mé né beè nùàr yuyuaásé doón, né gi mé seé bòn.

23 Bòó mé béh né munó ye bó hám gà déi sam doón, ḡgweéh béh ke nyegé kela cu né bó wa? Béh cií nyegé seér né bò gà mé béh né mé njéh gulí.

24 Bò dé mé béh mé njéh gùlì bèh, den né dé bòn ménâ. Càṅ lé me soóm naâ yo mé gùm mene, ye te béh cií kela seér bò gà dé memanè.

25 Yeé baá mân, yo lòu ḡàrè dèn cú ndo, te bò gà gam kuú seér lètenè bòn lòu.

26 Mò gà cén déi né yoòr yeé baán, sâ núr ḡgweé né mé bò mbeí mene. Mò gà déi né yoòr yeé ḡgulí, sâ bó bò mbeí nde né samé gií doón ndo.

27 Bí kóó ye, bí né gi doón gùm yoòr Yeésò *Kristò; nùà kàn yoòr seèn né gà cén déi.

28 Né ménâ mé bòn bò Yeésò bò ndo, Càṅ bó teèn te kwaá né lòu: toò jògò né bò mbòn tebê, jomo sâ bò *sòn-Càṅ bò; dé tagár né bò fèh-njèh bò; te bò fém bò nde ye bele. Jomo sâ né bòó mé taré soóm yeé bò nùàr o, bòó mé gam yeé bò mbeí o, bòó mé né seé ke nyegé o, bòó mé tueé né leba juú hihiné o, doón Càṅ bó te bòn bò Yeésò bò te kwaá né lòu.

29 Faá bèh mé bí né bó ḡené sâ, bó bò mbòn tebê doón sam, bó bò sòn-Càṅ bò doón sam, bó bò fèh-njèh bò doón sam ndo. Bó gi mé terreb fém bòó doón sam,

30 bó mé terreb beén taré soóm doón sam, bó gi mé terreb leba juú hihiné tueé doón sam, bó gi mé terreb leba juú sâ seé doón sam ndo.

31 Mò né ménâ, sâ bí gwàn kélá sér bò gà seé dé kokoò, bí gwàn lòm mé temé bií mene.

Mé njéh mene, kwá mè feh bí dé mé né bò mbeí doón huóóm yóó.

13

Gwaân

1 Mò mè sé né mene ju nùàr wón doón tueé laré, mè tueé bilí mé ju bò cili Càṅ mene, mò mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né mbaá faá jùàgà nò ḡgulí tum den, mò sam faá soḡo ḡgulí ndaṅ den né kóó ndo.

2 Mè sé kwa gi mene terreb *sòn-Càṅ tueé, mé bò njèh nénâb ḡgweé komò, mé terreb njèh doón kóó gií, mò mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né njèh mbaâ. Mè sé kwaá njií gi mene temé mò doón yoòr Càṅ, mè né mene tueé ye tòr a: kòmò yùò doó sâ, ndé sèr toò, à né mene sòn mò ḡgweé, mò mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né njèh mbaâ.

3 Mè sé geé njií gi mene bò njèh mò mé bò saám bò, mè yila nde bilí tuar mé gùm mò mene, mò mè mé

gwaân nùàr lè sam, sâ ndóg kwòm sam.

⁴ Nuaá mé né nùàr gwaán, né yeé sèn kwaá, né yeé nùàr bagaà, à huer kú bèh, à mènàṅ bó bèh, à feh hàṅ bèh.

⁵ Mò nùàr né nùàr gwaán, à njèh fegùlì bó bèh, à nùàr nyaâ nà ndé ṅgwéh, à nùàr fúru-temê den ndé ṅgwéh, à njùn kú ndé ṅgwéh ndò.

⁶ Nuaá mé né nùàr gwaán, kwè* sèn bèh, à gwaán seér né gècèn.

⁷ Nuaá mé né nùàr gwaán, né yeé veèn bò mbeì sen, à kwaá njií lom temé mé Càṅ, à né ndèm kwaá, ye Càṅ nde gi né njèh dójṅ nyegé, à né gi dójṅ yoló ndò.

⁸ Gwaân dé seèn nde den né mémèná dé kèi cèn. Ngòr bò sòn-Càṅ bò gi nde né kóó, terreb mé béh lé kwaá naâ dé leba juù hihiné tueé gi, kógòn bò nùàr gi yuo ndò.

⁹ Lòu sam, béh njèh dójṅ kó gi ṅgwéh, béh ngòr dé sòn-Càṅ dójṅ túé làrè ṅgwéh ndò.

¹⁰ Mò njií mé né gùm dójṅ ndeé waà baá, dé mé gùm dójṅ sam doò nde né leér yuo.

¹¹ Léi mé mè lé naâ huaán maàn, mè lé tueé beéh ngòr huaán maàn, mè lé munó beéh faá huaán maàn nò, mè njèh dójṅ ṅgweé kò lom faá huaán maàn ndò. Mè yeé kula baá, seé huaán maàn hèllè gi yuo mè yoòr.

¹² Kènè béh njene njií den né bò njèh cibi mbaá, faá béh njene yeé te nòmò† nò. Cieé déi béh nde né mé njolo njéné ṅagá. Kènè mè kò cegé né njèh kèb cèn, loòró déi mè nde né dójṅ kóó gií, faá Càṅ né mè mé gùm mene kóó gií nò.

¹³ Njèh tagár gi ndé ṅgwéh: temé cèn mé béh né yoòr Càṅ kwaá njií doò gi ndé ṅgwéh; ndèm mé béh né mé bú kwaá, gi ndé ṅgwéh; gwaân gi ndé ṅgwéh ndò. Lètenè bò njèh tagár hèn, gwaân kela né kóó.

14

Seé Cúcuí Njagá

¹ Sâ bí fágá lòm feh mé bò mbaábi gwaân. Bí gwàn seé Cúcuí Njagá yoòr biì gwaàn ndò. Bí tétég gwàn kélá *sòn-Càṅ tueé.

² Nuaá mé kwa né dé seèn terreb dé leba juù hihiné tueé, tueé njií lom né mé Càṅ, à mé bò nùàr túé njií ṅgwéh, à tueé seér né bò njèh nènâb faá Cúcuí Njagá tueé né bú nò. Bò nùàr bú sâ ṅgwé kòmò ndé ṅgwéh.

³ Dé nuaá mé kwa né terreb sòn-Càṅ tueé, môn sam. À dé seèn tueé njií né mé bò nùàr, te bó kwaá yam njií gi temé yoòr Càṅ, te toó nyegé bó, temé die bó lè.

⁴ Nuaá mé kwa né dé seèn terreb leba juù hihiné tueé sâ, tueé ṅgulí nyegé lom né temé dé seèn nùàr njèh. Dé nuaá mé kwa né dé seèn terreb sòn-Càṅ tueé, môn sam; à dé seèn tueé ṅgulí nyegé né temé bò Yeésò bò dójṅ.

⁵ Mè sé la ye bí dójṅ, túé gi leba juù hihiné; njèh cèn, mè gwaán kela né ye bí tueé seér sòn-Càṅ. Mè tueé bí, nuaá mé tueé né sòn-Càṅ huòm kela né kóó mé nùàr leba juù hihiné tueé. Mò sam, kò sè-njàb né teèn, te bò Yeésò bò ṅgweé kwa ye, bó kwaá yam njií gi temé yoòr Càṅ. Mò sam, sâ sòn-Càṅ kela né kóó.

⁶ Wanójṅ bò nùàr mò, hèn mò mè waà ké yoòr biì, mè tueé bí mé leba juù hihiné, mò bí ṅgúṅgwéh, sâ nde né bí gam wa? Ngweéh mò mè waà ké yoòr biì, kò mè tueé bí te ju mé nùàr dójṅ né ṅgweé, te bí ṅgweé ye mà. Mò né ménâ, bò njií mé mè naâ ké toò Càṅ njéné, mè nde né bí se nyegé; mè tueé mene ngòr kógòn, né mene ngòr sòn-Càṅ, né mene njèh feèh, mè tueé bí, kò mè boó ménâ, sâ gam ye bí.

⁷ Béh me njií mé kú bô nján; bó né bò toú mbaá. Mò wò tuaga vurú njií né mbaá, wò lobo vurú njií nján mbaá ndò, nde né ṅgulí cegé wa?

* **13:6 13:6** Mò nùàr die, bó né lòu seèn seér, sâ né kwè. † **13:12 13:12** Bó mé nòmò me njií né cafanè. Pól lé dé seèn me njií seér naâ mé daregà. Lòu sam, daregà dé léi toò lé naâ fufulú.

8 Hên, mo nùà túágá-tàŋ* né gèh tàŋ dé taáb tuagá vurú den, nuaré dèi nde né taáb mbaá nyegé kuú wa?

9 Né kèi cén ménâ ndo: mo bí tueé den né tebé te leba juù hihiné, sâ bò nùàr nde né tebé ngweé wa? Mè tueé bí, bí tueé den né mbaá, bó ngúngwéh, kobo kela né ter.

10 Bò ju hihiné né lom ká lè wóŋe ngún, bó doóŋ né gi te ceér-e ndo.

11 Mé njéh mene, mo mè ju mé bó né mè teèn tueé njií sâ ngwé kó ngwéh, sâ nùà hèllè né beè mò kìn, mè né taré kìn beè seèn ménâ ndo.

12 Né cu mân mé bí ndo, bí bòó mé né lom terreb seé Cúcuí Nágá gwaán doóŋ, bí lègè lòm terreb dé kokoô kwaà; tétég sé la né bòó mé nde né bò Yeésò bò gam, te bó kwaá yam njií lom temé yoòr Càŋ.

13 Teèn sâ, mo nuaré dèi kwa terreb leba juù hihiné tueê, sâ bú a, dùà Càŋ, te Càŋ haá bú terreb bò njàb teèn seè ndo.

14 Wanóŋ mè sé né Càŋ mé leba juù hihiné dua den, temé mò né dé seèn ngweé, feh mò dé seèn ngwé kwà ngwéh.

15 Á hên, mè bòó som nde aá naàn wee? Mo né ménâ, ko mè dua né mé ju loó mò, mè né mé leba juù hihiné dua ndo. Mo né bené, mè bené de nde né mé ju loó mò, mè de cu mé leba juù hihiné ménâ.

16 Wanóŋ mo wò vra lom né Càŋ mé leba juù hihiné, sâ bòó mé né kwarè yeè lòu bilí felá den, nde né ngòr yeè gwaán, ye «Môn” wa? Bó gwàn ndé ngwéh. Lòu sam, njií mé wò né teèn tueé sâ, bó ngwé kó ngwéh.

17 Sâ ngòr yeè hèllè la huòm mene naàn, mbeí yeè dé seèn gam ndé ngwéh.

18 Mè né Càŋ mé gècên mene vra. Lòu sam, mè né gi bí doóŋ mé leba juù hihiné tueé yóŋó.

19 Mé njéh mene, mo bò Yeésò bò bilí baá, mè gwaán kela né njàb tìn té tìn tueê, te yila bó felè, te gam bó;

mè gwaán kela né cí, mé njàb kám te leba juù hihiné tueé deèn.

20 Bò nùàr mò, bí té njèh faá bò huaán tetóŋr no múnò; bí múnò sér faá bò jojolò bò no. Ko né dé veèn boô, sâ ye; dé sâ bí teèn dèn sér faá bò huaán tetóŋr no; bó dé boòn veèn bó kó ngwéh.

21 Dé leba juù hihiné tueê, né te mvù Càŋe nyagá den ye:

«Càŋ Dueè ye: nyí nde né dà m bò nùàr nyí njèh tueé, nyí bó tueé keéh nde né sònò bò kìn; bò kìn nde né bó mé ju loó boòn kìn sâ tueé.

Mé njéh mene, bò nùàr nyí sòn nyí ngwé ndé ngwéh.»

22 Sâ tueé né ye, Càŋ né njeré dèi te leba juù hihiné feh kwaá; à feh kwaá né mé bò nùàr dé ké cieè. Dé sâ dé bòó mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií sam. Dé boòn né seér terreb dé sòn-Càŋ tueé beleè, te feh bó njèh, te bó ŋene ko teèn, ye Càŋ baá lètenè boòn mé terreb mene. Dé bò ké cie bò, bó dé sâ ŋéné kó ndé ngwéh.

23 Hên mo bò Yeésò bò bilí baá mògò dé Càŋ duaà, dé kàn mé dé kàn tueé lom né leba juù hihiné, mo bò lòu bò mé bò ké cie bò né lètenè bií teèn, sâ bó bí bò kùlù bò yilá ndé ngwéh wa?

24 Mè tueé bí, mo bí tueé seér né sòn-Càŋ mé ju loó, sâ, né mene nùà lòu né mene nùà ké cie nde né teèn yilá, à ngweé kwa, veèn seèn nde né bú be sie,

25 bò múnò lèrrèb seèn doóŋ nde gií né cie ŋené yuo kelá, à nde né toò Càŋ cemmé ndeé, à die bú, ye bí a: Né bòn, Càŋ terrèb né lètenè bií kó.

Njèh te ceér-e boô

26 Dé hên béh sònò tueé cu nde né kei, bò mbeí mò? Mo bí bilí baá kèn, nuaré dèi de bené, cén dèi feh njèh, dèi né bí njií mé à ŋenè naá ké toò Càŋ se nyegé, cén dèi tueé mé leba juù hihiné, cén dèi se seér te ju loó.

* 14:8 14:8 Tògò dé koò mé hueh faá tàŋ no.

14:21 14:21 Es. 28:11-12

Te bò njií mé bí bɔ́o gi né sâ dɔ́ɔŋ gam seér bò Yeésò bò lòu, bó kwaá yam njií gi temé yoòr Càŋ.

²⁷ Mɔ bí tueé né mé leba juù hihiné, sâ bí túé lòm nùà fà mé tagár, bí tueé te sòne te sòne; nuaré déi né bò njií mé bí tueé né sâ se seér.

²⁸ Gèh bò ngòr te leba juù hihiné hên, mɔ nùà seè teèn sam, sâ nùà kàn a, té mé njéh ter te mògɔ mbaá kòmò wùò kú; bú a, túé lòm ké lè mé Càŋ.

²⁹ Mɔ bòó mé tueé né dé bɔ̀ɔn *sòn-Càŋ baá tebé tueé, bó a, túé lòm nùà fà mé tagár ndɔ, te bò mbeí felá nyegé, bó pi lòu.

³⁰ Mɔ nuaré déi baá njèh mé njolo ké toò Càŋ ñené njií, sâ nuaá mé né njií sònò cu sâ tueé, bú a, téná ló môn, te mbeí tueé keéh.

³¹ Bí né gi mé ceér sòn-Càŋ tueé laré dɔ́ɔŋ. Njèh cén, bí túé cécéné, sâ te bò nùàr maán weh njèh teèn, temé taré gií bó lè dɔ́ɔŋ.

³² Lòu sam, bò sòn-Càŋ bò né yee bò siè-sòn bò.

³³⁻³⁴ Wanɔ́ɔŋ Càŋ gwàn ngwéh mé béh ndabé gɔ lòu, à gwaán seér né ye, béh bó njèh te ceér-e te ceér-e.

Bò véh a, té sòn lè mògò bò Yeésò bò túé, te mògò biì den faá dà m mògò bò Yeésò bò wɔ́ŋ dɔ́ɔŋ nɔ; bó mé ceér sòn tueé ké te mògò sam. Bó sou nyagá kwaá né te mvù Càŋe môn ndɔ, ye: Bò véh a, léb dèn lòu.

³⁵ Mɔ bò véh gwaán né njeré déi ngweé nyegé, wa bó a, ndé bíé nyégé mé bò si bɔ̀ɔn ké gwò ma; wanɔ́ɔŋ mɔ ma véh tueé sòn ké te mògò bò Yeésò bò, húóm ngwéh.

³⁶ Môn! Merré déi bí munó né ye, ngòr Càŋ lé yuoó naâ beè biì; merré déi bí ye, ngòr Càŋ lé nde loóm naâ dé biì ndɔ?

³⁷ Mɔ nuaré déi munó né ye, nyí né sòn-Càŋ, wa nyí né mé terreb Cúcuí Njagá, sâ à nde né kɔ́o ye, bò

njií mé mè nyagá né hên yuoó naâ sònò Fehtoò beèh.

³⁸ Mɔ à ménâ ñéné kó ngwéh, sâ bí té sòn seèn mbaá ngwé kú, bí té mé bú táŋ.

³⁹ Mɔ né mân bò mbeí mò, sâ temé biì a, gwàn kélá sòn-Càŋ tueé. Mé njéh mene, bí té leba juù hihiné yín ndɔ.

⁴⁰ Bí bó nyégé gi njèh dɔ́ɔŋ, te bele ceér.

15

Komo yuoò Yeésò

¹ Bò nùàr mò, mè lé naâ ké lètené biì Njàgà Bagaá se, bí lé naâ temé teèn tég kwaá njií; wa hên bí née den ka teèn tég njebá taré ye. Kèhè mè gwaán cu né bí se ferrê.

² Càŋ bí hên yili som keéh né mé Njàgà Bagaá sâ; kɔ bí né temé teèn nɔ́ɔŋ kwaá njií ndɔ, sâ ye. Mɔ sam, sâ bí lé gwaán kuú naâ dé mbaâ.

³ Bí kɔ́o ye, mè lé bí sâ feh keéh naâ ngéi ngòr mé Yeésò *Kristò lé naâ mè tueé; mè lé ye bí a, Yeésò Kristò lé naâ felè veèn beèh kuú ma, né ka nág faá bó lo nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe nɔ;

⁴ bó furú bú; lè cieé tagáre à komo yuo te cio, faá bó lo naâ te mvù Càŋe nyagá kwaá ndɔ;

⁵ à ñéné yuo kelà toò Piêr; jomo sâ toò bò mbòn tebé yulá cùòb fà doò.

⁶ À ñéné yuo kela cuù toò bò mbòn seèn déi, sâ bó né bècénè, bó lé naâ njèh yuií tìn mân yɔ́gɔ, bó ñene gi bú kèi cén dɔ́ɔŋ. Lètenè bòó mé lé naâ bú ñéné sâ, bò nùàr kókoó née mé njolo ye, kuú cegé né bò déi.

⁷ Jomo sâ, à nde ñéné yuo kelà toò Ják, à ñéné yuo kela cuù toò bò mbòn tebé dɔ́ɔŋ ndɔ.

⁸ Jomo bɔ̀ɔn dɔ́ɔŋ, te à ñéné yuo kelà ye toò mò. Á sâ, huaán mvuòòb te ñàr lè faá mè nɔ sam.

⁹ Lètenè bò mbòn tebé Fehtoò beèh dɔ́ɔŋ lólôb bò cèrè-mbân né mè ndɔ. Mè wúlú ngwéh nuaá mé sé

la né lètenè bò mbòn tebé yilá. Mò bó ye tútueè, mè lé naâ bòn bò Yeésò bò gèr mé gècên mene feh keéh.

¹⁰ Mé njéh mene, Càn kó-jerè njolo yoòr mò cì ngwéh; njua seèn mé kènê mè baá ye nuaá mé né mè hên. Kambér njua Càn sâ lé dé mbaâ ná ngwêh; mè tema yógó seér cu aá bò mbòn tebé seé mé njéh hên nò. Mé njéh mene, ka mè sam, né lom húóm-temé Càn mé né yoòr mò bók den né mân kók.

¹¹ Sâ, mò mè se mene Njàgà Bagaà kók, né mene bò mbòn tebé déi, dón ju sam, béh se gi né Njàgà Bagaà cén mé bí né gi temé teèn kwaá njií sâ.

Komo yuò bò nùàr

¹² Béh yeé baá ngòr Càn se yon, ye Yeésò Kristò komo yuo aá lè cio kèn, bók cu né naàn mé bò nuaré déi lètenè bìi ye, bò komó te cio kòmò yuò bèh wa?

¹³ Ngweéh sâ Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ngwêh ndò wa?

¹⁴ Mò Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ngwêh, sâ béh ngòr Càn tueé kuú né dé lòu, sâ bí temé teèn kwaá njií kuú né dé lòu ndò.

¹⁵ Te jomo sâ bó sie sagá cu ye béh nyeén teèn, ye béh né bò *sòn-Càn bò dé nyenyênê, kei mé bók béh ye bò nùàr a, Càn komo sòm aá Yeésò te cio wa? Mò sé né ka gècên ye bò komó te cio kòmò yuò bèh, ngweéh sâ Càn sé lé Yeésò te cio kòmò sòm ná ngwêh mà.

¹⁶ Mò Càn bò komó te cio kòmò sòm bèh, sâ Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ngwêh.

¹⁷ Mò Yeésò sé lé te cio kòmò yuò ná ngwêh bòn, sâ bí temé yoòr seèn kwaá njií den né dé lòu. Mò né ménâ, sâ bí vu aá be ndò, veèn bìi né cu ka yoòr bìi mbaán den.

¹⁸ Sâ tueé cu né ye, bòó mé lé naâ te ceér Yeésò kuú dón, lòu leér le gi aá kèn ndò.

¹⁹ Mò ye ndèm mé béh né yoòr Yeésò kwaá njií hên gam lom né béh

dé ká lè wónje, sâ bò nùàr a, yúé kélá béh mé bò déi.

²⁰ Mè tueé bí, Kristò lé naâ te cio komo yuo, à baá cu mé njolo, te feh kwaá ye béh a, bò komó nde né te cio môn komo yuo gií ma.

²¹ Lòu sam, cio lo yilá naâ ká lè wónje felè nùà cên, béh te cio komo yuo gi nde né felè nùà cên ndò.

²² Gèh dé mé bò ndùté ndùtù Ádàm né cio felè Ádàm bilí yilá hên, bòó mé mban bilí né yoòr Yeésò Kristò komo yuo nde né te cio felè seèn ménâ ndò.

²³ Njèh cén, nùà kàn né mé lèmè seèn: toò jògò pèm né Kristò. Lòu cuú seèn, bò Kristò bò bele keéh;

²⁴ sâ wónje ceré baá ndò. Lòu mé wónje ceré nde né teèn sâ, bò tándulu bó bò mgbè bòn mé bò kokoò bò mé ye wónje né beè bòn dón, Kristò nde gi né bó nyoló sòm, te à haá njií cu kogo mé Tele seèn Càn.

²⁵ Bú Kristò te kogo den ngogo nde né kók. Kò Càn domó njalé kwaá gi aá bò bòn bò ka ba gulè seèn, sâ à haá njií cu ye kogo mé Tele.

²⁶ Nùà bòn mé bó nde né nyoló ceré né Cio.

²⁷ Te mvù Cànje né gi ménâ nyagá den ndò ye: Càn ka ba gulè Kristò ba kwaá gi né njèh dón. «Dón» bú hên né dé seèn hiín, à Càn nùà njèh teèn kèrà kéh ngwéh. Dé seèn à njèh dón ka ba gulè Kristò ba kwaá gi né kók. Càn ka Nuna seèn dèn sér ndé ngwéh.

²⁸ Mò njèh dón ndeè baá gi ka Nuna Càn, sâ Nuna mé feh seèn baá ka Teleè ndò. Lòu sam, Tele bú terreb felè bò njií sâ dón haá gií naâ kók. Cu sâ, Càn den lom nde aá Nùà Dueè dé ndeèr felè njèh dón kók.

²⁹ Mè nde né bí njeré déi tueé. Bòó mé kou né nòmò Càn te sòn bò nùàr bòn mé kuú gi aá, bí jògò mùnò ke felè bòn ye. Bó ménâ bók né dé kei? Mò sé la né ka bòn, ye bò komó te cio kòmò yuò ndé ngwéh, sâ bó bòn

nòmò Càṅ te sòn bɔ̀n kou kuú né dé kei wa?

³⁰ Mé béh mene, sâ béh te gèr-e cu dɔ̀n ṅar yila kuú né dé kei?

³¹ Mè tueé bí, bò nùàr mò, mè né cio cieé dɔ̀n liím sɔ̀. Mè né mé vɔ̀gɔ̀-temé felè bìì, mè tueé né bí dé cì. Vɔ̀gɔ̀-temé sâ né ye: kènê béh bí dé beèh baá gi beè Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

³² Né mene ká Efêse, béh bò nyam yaà né mé lègè kwaré. Mɔ̀ se la né dé bò njèh wɔ̀ṅ, ṅgweéh sâ mè sé lege kuú den né dé mbaâ mà. Mè tueé bí, mɔ̀ Càṅ bò komó te cio kòmò sòm bèh, sâ mè sé la tueé naâ faá kàn hèn nɔ̀, ye: «Béh yíé yáb kókoó, béh ṅúé mbè kókoó ndɔ̀, kwéh béh nde né kuú gií.»

³³ Bí té feh bìì teèn bèlè ló: nùà veèn né yeé nùà багаà jin.

³⁴ Bí dèn faá nùàr nɔ̀, bí té veèn kè mà cú. Mè tueé bí, bò nuaré déi lètenè bìì Càṅ kó ṅgwéh. Fegùlì bí mé njèh siè ṅgwéh wa?

Yo dé feê

³⁵ Nuaré déi nde né bieé ye, bò komó te cio komo yuo cu nde né naàn wa? Yo bɔ̀n den nde né naàn ndɔ̀ wa?

³⁶ Sâ wò né tándugó! Wanɔ̀n mɔ̀ wò dobo yíì gèh njèh dòù, à beéh dòù vùàn lè bèh, te jìlì yuo teèn, fei ye wa?

³⁷ Wò né mene ṅgwàgàm dobo, wò dobo yeé mvum, wò ṅgege dòbò bèh.

³⁸ Càṅ haá keéh né mvum dé kàn jìlì seèn faá à gwaán nê nɔ̀, à haá bú kèkènè dé seèn mé né ka yoòr seèn ndɔ̀.

³⁹ Mé núógó né cu ménâ ndɔ̀. Núógó njèh cecemâ dɔ̀n kèi cén sam: núógó nùàr né hiín, núógó nyaàm hiín ndɔ̀; núógó noòn mé núógó ṅò né bele hihiné ménâ.

⁴⁰ Yo né kèi fà: dé ké te vulúu né hiín, dé ká doó hiín ndɔ̀. Bò yo dé ké te vulúu huómé nde né dé bɔ̀n hiín mé bò yo dé ká doò.

⁴¹ Yàgà huóm dé lòu né hiín, dé weéh hiín, dé bò mbentò hiín; ké lètenè bò mbentò sâ, yàgà huómé bɔ̀n né hihiné ndɔ̀.

⁴² Nde né ménâ lòu mé bò komó nde né lè cio komo yuo gií. Mɔ̀ bó furú sɔ̀m aá nùàr, à nde né fɔ̀ yuo. Mé yo dé feê, mɔ̀ nùàr komo yuo aá te cio, à dé seèn fò ndé cú.

⁴³ Mɔ̀ bó furú ṅjii aá komó dòù, sâ à baá yuaásé, veénsé mân. Lòu mé à komo yuo cu aá te cio, à nde né yàgà huóm, à den seér tarésé.

⁴⁴ Cu mé bó né bú ka tàbè furú ṅjii, à né núógó mé húóm. Mɔ̀ à komo yuo aá te cio, sâ yo seèn baá seér dé feê mé Cúcuí Càṅ haá naâ bú. Lòu sam, yo dé njèh wɔ̀ṅ né teèn, sâ yo dé Cúcuí né teèn ménâ ndɔ̀.

⁴⁵ Né gi te mvù Càṅe ménâ nyagá den, ye: «Ádàm nùà toò jògò lé naâ mé yòṅ.» Ádàm dé jomò né Yeésò, à dé seèn né Cúcuí mé haá né yòṅ kó.

⁴⁶ Bò nùàr yo dé Cúcuí sâ ṅéné lógó bèh, bó ṅene lógó yeé yo dé wɔ̀ṅ, te bó nde ye dé Cúcuí ṅené.

⁴⁷ Bó lé Ádàm nùà toò jògò meè naâ mé tàbè. Ádàm dé jomo lé dé seèn yuoó naâ ké te vulúu.

⁴⁸ Bò *wɔ̀ṅ bò felá né nuaá mé bó lé meè naâ mé tàbè hèllè; bò dé ké te vulúu felá dé bɔ̀n nuaá mé yuoó naâ ké te vulúu ndɔ̀.

⁴⁹ Né kèi cén mé béh ndɔ̀: béh felá né dé mé bó lé meè naâ mé tàbè; béh felá cu nde né nuaá mé lé yuoó naâ ké te vulúu ménâ ndɔ̀.

⁵⁰ Bò nùàr mò, mè bí hèn tueé né te bí kɔ̀ ye, bò ṅjii mé bó me gi né mé núógó bô húóm dɔ̀n, te *Lò Càṅe yíla ndé ṅgwéh. Naàn mé ṅjii mé nde né lòu fɔ̀ bô dé mé fò bèh nde né bècèné den bilí wa?

⁵¹ Bí kwá mè feh kwaá bí njèh nâb déi njolò: béh ndeè lòu dɔ̀n kú gi ndé ṅgwéh, béh nde né dɔ̀n kweéh seér gií.

⁵² Lòu mé tàn* dé cèrè jomò tuaga nde né teèn, béh nde né mvúár cén

faá bó ci né njolo nɔ kweéh seér. Mɔ tɔŋ sâ ndeè baá tuagá, bɔ komó nde gií né dòu mé yo dé feê komó yuo: yo dé sâ ndeè dé seèn kú ndé cú. Béh bɔ lɔŋ bɔ, yo dé beéh kweéh seér nde né lòu.

⁵³ Sâ tueé né ye, yo mé nde né kuú hên, ɲa seér nde aá yo mé kú ndé cú; à né yeé fɔ, à lòu fɔ ndé cú.

⁵⁴ Mɔ yo mé nde né kuú, mé nde né fɔ, ndeè ɲa seér aá dé mé kú ndé cú, fɔ ndé cú, sâ baá jéjég faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càn nɔ, ye: «Cio nyoló yuo aá kèn; yɔgó aá bú!»

⁵⁵ «Cècàgà Cio, terreb yeè sâ baá he? Cècàgà Cio, njòr yeè sâ baá he wee?»

⁵⁶ Cio yùòm kwaá né mé veèn, te à nde ye nùàr wulá. Veèn yùòm kwaá né mé *sóú te nùàr nde ye ju die ndɔ.

⁵⁷ Kùsèm Càn, siè ɲgób! Kènê béh Cio yɔgó aá kèn. Béh Cio yɔgó né mé Fehtoò beéh Yeésò Kristò.

⁵⁸ Belà, mɔ né mân, sâ bí sòm ɲí njágá ter, bí té kèkòg dèn, bí mbán ndé lòm yoòr Fehtoò beéh tég, bí né seé seèn cu dɔɔŋ tetoò temá ɲjí. Lòu sam, bí kɔ gi aá kèn ye, seé mé bí né mé terreb Fehtoò beéh bɔɔ hên nde né bí nòmò kókoó haá.

16

Kàgàlòŋ si bilí

¹ Mè gwaán cu né njeré déi tueê; né felè kàgàlòŋ mé bó né bilí, te gam bɔ Yeésò bɔ ké Jerusalem doò: bí bɔ ká kèi cén faá mè lé tueé naâ mé bɔ Yeésò bɔ te tàbè Galatí nɔ.

² Mé sóndè dɔɔŋ, nuaá mé kwa baá kàgàlòŋ, bú a, sòm kwá kèb déi yí jomo; mɔ mè ndeè waà baá ké sâ, te bɔ lòu bilí só cú.

³ Mɔ mè ndeè waà baá, te bí balé sòm bɔ nuaré déi, mè tema ɲjí bɔ mé njéh ké Jerusalem, mè nyagá kwaá mvù teèn.

⁴ Mɔ huòm kela né ké toò mé feh mò ndeè, béh bɔ nde dɔɔŋ.

Bò ɲjí mé Pól gwaán né bɔɔ

⁵ Mè nde né ké yoòr bií ndeé. Njéh cén, mè jògò kela nde nées Masedína ye. Kɔ mè kela ké teèn kela ndɔ.

⁶ Mɔ mè ndeè waà baá ké yoòr bií, merré déi mè nde né kóbeè cer weh; kɔ ɲgweéh cu dùlù nde né mè ké sâ kelá gií wa? Mè kó nyégé ɲgwéh. Sâ mɔ mè ndeè baá mé gò beré déi, bí nde né mè teèn gam.

⁷ Mè ye, mɔ mè kela ké yoòr bií kènê, sâ mè cèr màgà ndé ɲgwéh. Kɔ mè kela lɔgó Masedína, te mè ndeè wa ye ké yoòr bií, béh bí cer weh, mɔ Càn gwaán.

⁸ Mè nées ká Efèse ye. Kɔ *Pàntèkòt ndeè waà baá, sâ ye.

⁹ Lòu sam, Càn haá baá mè ceér ɲgòr seèn ká teèn tueê; seé né gɔ; bɔ bònò bɔ né doó merré den ndɔ.

¹⁰ Mɔ Timotê waà baá ké lètenè bií, bí kè nyégé ká bú bagasé, te yo seèn se lètenè bií. À faá mè nɔ bɔɔ né seé Fehtoò beéh.

¹¹ Nuaré déi a, té bú sèb. Bí gàm sér bú lòu, te gò seèn kela lè dɔlê, à wa cuú ká yoòr mò. Mè né bɔ bɔ mbeí kela den.

¹² Dé mbeí beéh Apólòs, mè né yeé bú cu dɔɔŋ toó nyégé, te bɔ bɔ mbeí ndeè waà ké yoòr bií ndɔ. Mé njéh mene, à gwàn ɲgwéh ké sâ kènê ndeè. Mɔ lón ndeè ɲené baá, à nde ye.

Bèh cerê

¹³ Bí dèn lɔŋ, bí kwá ɲí lòm temé yoòr Fehtoò beéh nɔɔŋ, bí dèn bɔ fágá-feh bɔ, bí dèn mé terreb ndɔ.

¹⁴ ɲjí mé bí né bɔɔ dɔɔŋ, bí gwàn bɔ mbeí bií teèn gwaán.

¹⁵ Bí né gi Setéfánàs mé mbàgà seèn mene kɔɔ, bí né cu kɔɔ ye, te tàbè Akayî bɔɔ mé lé kweéh seér lɔgó naâ temé né bɔ ndɔ. Jomo sâ bɔ yila seé, te bɔ gam bɔ Yeésò bɔ. Sâ bɔ mbeí mò, mè né bí bɔŋ,

¹⁶ bɔ nùàr faá bɔ sâ bɔ, bɔ bɔ mbaábɔn, bí kwá ló bɔ feh dilí nyégé bí ceér kɔɔ.

17 Setéfànàs mé Fortunátùs bô Àkayíkùs mé waà né hên, mènè mé vógó-temé felè bòn; bó né ka beè mò faá sòn bìi dón nɔ.

18 Temé mò né lè mé bó die, faá temé bìi lé naà lè mé bó die nɔ. Bí kó nyégé gèh dé mé bí vra nde né bòn sà bòn teèn bagasé.

19 Bòn bòn Yeésò bòn ká te tàbè Asià ye, bíé kèh bí бага.

Akilâ bôn Prísil bó bòn Yeésò bòn mé bilí yeé ké gwò bòn ye, bíé kèh bí mé yilí Yeésò ndɔ.

20 Bòn mbeí beèh mé né gi ká kwarè mò dón ye, bíé kèh bí бага. Bí bíé kú lètenè bìi mé temé cén mene dón.

21 Dé hên mènè nyagá lom né mé be mò jéjég, ye: Pól né bí bieé o.

22 Nuaá mé Fehtoò beèh gwàn ngwéh dón, bú a, sísíbi! Maranátà!* Fehtoò beèh, ndê!

23 Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè jí bí beè.

24 Temé mò dón né gi ké yoòr bìi mé yilí Yeésò Kristò.

16:19 16:19 Seé b. 18:2 * 16:22 16:22 Maranátà mé ju hebreèh ye: Fehtoò beèh, ndê!

Mvù Pôl dé jomò mé bò Yeésò bò ké Korênt

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl mbòn̄ tebê Yeésò *Kristò. Càn̄ lé mè sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Bèh òm̄ beèh Timotê nyagá njií né mé bí bò Càn̄ bò ké Korênt, mé bò nùàr Yeésò te tàbè Akayî mene òóŋ.

² Tele beèh Càn̄ bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí òlè.

Bèh gèr mé bèh bòn̄

³ Kùsèm Càn̄ Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò. Tele kó-jere né bú. Né mene gèh gèr dé heè, à né béh teèn òóŋ bòn̄ laré.

⁴ À béh te dà m̄ gèr-e bòn̄ laré né kóó, ye te béh bòn̄ keèh cu bòó mé né gèr feh hihiné òené m̄n.

⁵ Yoòr beèh né gèr mé lé naâ yoòr Kristò. Càn̄ béh bòn̄ né mé Kristò ndò.

⁶ Mò béh né mene dà m̄ bò gèr m̄n òené laré, sâ, béh mé njéh bòn̄ né bí, te yili sòm bí. Mò béh baá òóŋ, nde né bí bòn̄ ndò, te bí kwa terre b, bí yolo laré ye gèr faá béh nò.

⁷ Béh né kwàgà biì yieé, béh né kóó ye, yoòr biì né gèr mé né yoòr beèh. Mò né m̄n, sâ Càn̄ béh bí bòn̄ nde né òóŋ.

⁸ Mò bó ye tútueè, njèh faá gèr nò, béh lé naâ bú ké te tàbè Asià òené kum. Gèr béh nyunò dulí seér cu lòu; nuaré òené lé mùnò ná cù ye nyí nde né teèn yili yuo.

⁹ Á sâ, lé béh feh seér naâ lòu ndò, ye te béh mé terre b beèh tán̄ cú, te béh temé kwaá njií seér yoòr Càn̄. À nùàr te cio komo sòm yeé kóó.

¹⁰ À lé béh te gèr hèllè yili sòm̄ naâ kóó, à nde cu né béh m̄n yili sòm. Béh ndèm beèh kwaá né ye,

à béh méménâ yili sòm den nde né kóó ma.

¹¹ Bí nde né béh Càn̄ teèn dua gam, te Càn̄ ngweé hueh bò nùàr kókoó, à gam béh; te nùàr ngún vra gi bú felè beèh ndò.

Gò Pôl mé à lé naâ kuín

¹² Temé beèh né lè sagár. Lòu sam, ndòn beèh ye béh a: béh yoòr né mé dene bèsónè mé dene gècèn, wa né toò bò nùàr òóŋ òené, tétég né njolò biì ma. Bí kóó ye, béh mé kógòn dé nùàr dèn ngwéh, né seér húóm-temé Càn̄ gam né béh kóó.

¹³ Yeé baá m̄n, béh bí bò njèh dé tetarê nyàgà ní cú ndò, béh bí nyagá njií lom aá bò njií mé bí nde né ngweé komo. Mè né gwaán ye te bí ngweé komo.

¹⁴ Dé kènè mè né kóó ye, bí ngweé faŋ den né lòu. Mé njéh mene, cu òené bí nde né ngweé komo, ye lòu mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò cuù nde né teèn, bí sagár nde né mé béh, faá béh nde né mé bí sagár nò.

¹⁵⁻¹⁶ Teèn sâ mè lé naâ giì gwaán ye te mè wa lògò ké lo biì, mè kela nde ye Masedínà. Mò mè cuù baá, béh bí den weh cu ndò, te bí dé biì kwa njua mbei fà. Jomo sâ bí sé naâ mè gam, te mè nde ser ké Judé.

¹⁷ Njèh cén, mè lé ménâ bó ná ngwéh. Mè yeé ménâ bó cú, bí ye, sâ mè mé bí bòó né ja wa? Wa bí ye, mè hèn bòó né seé ngàn̄ yoòr, mè né mé sòn fà wa?

¹⁸ Càn̄ né sòn mò kóó, béh mé bí tueé lom né sòn cén; mò béh ye: «Nyea», sâ gi aá. Mò béh ye: «Hòs», sâ gi aá ndò.

¹⁹ Lòu sam, Nuna Càn̄ Yeésò Kristò, mé bèn̄ Silàs mé Timotê lé naâ ké lètenè biì se òoó né lom nùà gècèn. À dé seèn nyea bò hòs bècènè gwàn hùalè bèh; à gi lom né «Nyea».

²⁰ À né dé seèn «nyea» mé bò ndéb Càn̄ òóŋ mboón gi né teèn. Béh «È m̄n» mé yilí Yeésò Kristò tueé yeé dé cí, te Càn̄ ter òaá lom kóó.

21 Càn béh bí hên kurú kwaá né kɔ́, te béh beè Kristò njebá lom tég. À béh balé kwaá né kɔ́, ye béh né bò nùàr nyí.

22 À béh mágá seèn yoòr maga kwaá gi aá, à nyeén kwaá gi béh Cúcuí seèn te temé ndɔ, te béh ñene kɔ mé njéh, ye nyí nde né béh njèh dɔ́n haá gií ma.

23 Mè tueé bí, sòn mò né Càn. Mɔ né nyeén, mè kú kuù. Mɔ mè sé naá ké lɔ biì waá, mè sé naá bí seé weh. Mè lé kuún naá dé cî.

24 Béh gwàn ñgwéh felè biì taàb ndɔ. Lòu sam, bí ceér Yeésò Kristò sie lom né tég. Njii mé né lè beèh, béh ye te béh bí seé bɔ́ lom felè biì, te gam bí, yo sagár bí.

2

1 Mè kuún baá-re gò hèllè ndɔ, te mè bí temé lè bó yúlá cú;

2 wancón sâ neì mè temé lè bɔ́ samé cu nde né kɔ́ wa? Ñgwééh sé la né bí mà. Hên, mɔ temé biì né lè yúlá, bí nde né mè temé lè bɔ́ samé cuí wa? Dé sâ ndóg.

3 Mè lé bí mvù hèllè nyagá naá dé cî, ye te mè ndeè waà, bí mè temé lè bó yúlá cú. Lòu sam, bí sé la mè temé lè bɔ́ samé seér naá kɔ́. Dé mò, mè lé naá gií kɔ́ ye, mɔ mè né samésé, bí nde gi né mé vógó-temé mene dɔ́n sagár ndɔ.

4 Mè tueé bí, mè lé bí mvù hèllè nyagá njii naá mé yímé njolò, mé yíli temé mene dɔ́n. Mè lé nyàgà ná ñgwéh ye te temé yili bí mé njéh lè ndɔ, mè ye te bí ñene kɔ seér lòu, ye mè né lom bí mé gècên mene gwaán ma.

Veên lè kulú sòm gi

5 Mɔ nuaré déi lé naá bò nùàr temé lè bɔ́ yúlá, à mé mè bó nji ñgwéh, à bɔ́ njii né mé bí mene. Mɔ sam, à sâ bɔ́ njii né mé bò déi lètenè biì.

6 Bí lé naá bú gèr feh keéh. Kènè wulu baá kèn.

7 Bí kulú sòm á yúlá-temé sâ lè biì, bí bɔ́ seér cu bú lòu, wancón à nde né mé kú vuagá kuú.

8 Mɔ né mân, mè né bí bɔ́, bí fèh kéh bú gwaán biì ndɔ.

9 Mè lé bí mvù sâ nyagá njii naá ye te mè jògò ke ke, bí né sòn mò ñgweé wa.

10 Mɔ bí kulu sòm gi aá veên nùà hèllè lè biì, sâ mè nde né veên seèn lè mò kulú sòm. Mé njéh mene, mɔ à naá mè njeré déi bɔ́, sâ mè veên seèn lè mò kulú sòm gi aá kèn. Mè ménâ bɔ́ né felè biì, toò Yeésò Kristò,

11 te *Sátàn terreb felè beèh kwà cú. Lòu sam, béh né gi seé seèn kɔ́.

Nyàmè Pól ké Troàs

12 Bí né kɔ́ ye, mè lé naá ké Troàs ndeé, te mè se Njàgà Bagaà felè Kristò. Wa ké teèn, mè kwa Fehtoò beèh gulu kwaá baá mè ceér seé seèn lɔ́.

13 Njèh cén, mè lé òm beèh Tîte ké teèn kwà ná ñgwéh. Mè yeé bú ké teèn kwà cú, temé mò lè diè cú ndɔ. Mè bie weh bò nùàr, mè fɔ́n gò, mè nde Masedínà.

*Bò tángóg jomo *Kristò*

14 Siè ñgób, Càn Dueè, béh né wò vra! Béh jomo Kristò né bò tángóg. Wò béh mân sie kwa naá kɔ́, ye te cu dɔ́n béh cɔ beh nyí, béh yoòr den mé múmú nyí, bèh dɔ́n béh né nyí mé bò nùàr ñgɔ feh.

15 Mé gècên mene, béh né faá kómó múmú mé Kristò né mé Càn haá njii nɔ. Bò mé nde né yili yuo dɔ́n nde né múmú sâ ñgweé. Bò mé nde né lòu leér le, ñgweé gi múmú sâ ndɔ.

16 Dé bɔ́n nde né múmú ciòò, bó kuú nde né mé njéh. Dé bò mé nde né yili yuo, múmú yòn. Sâ nuaré déi nde né seé hên bɔ́ komo wa?

17 Mé njéh mene, béh dé beèh faá bò déi nɔ sam. Dé bɔ́n, ñgòr Càn beè bɔ́n né seé kàgàlòn. Sâ béh dé beèh tueé sege lom né ñgòr Càn. Càn lé béh temà naá kɔ́, béh tueé

den né toò seèn, béh tueé né mé yilí Kristò.

3

Bò seé bò dé ngòṅ feê

¹ Sâ ngòṅ hên tueé né ye, béh punò né lòu wa, né naàn? Kò bó nyagá sòó cu bí mvù, ye bí a, béh né bò gècên bò wa? Wa kò bí nyagá haá béh mvù beè, te béh nde ye beré déi ndò wa? Bò déi dé sâ bɔ́ó yeé kɔ́ó, dé beèh môn sam, bò nùàr né gi béh kɔ́ó.

² Mvù beèh né bí. Né gi te temé bìi nyagá den. Bò nùàr nde né ṅené kɔ́ó, bó jaṅé cí.

³ Né lom bèsonè ṅené den ye *Kristò lé nyagá naâ mvù sâ kɔ́ó, à beè beèh tema keéh né lòu. À mé nòmò nyàgà ṅgwéh, à nyagá seér né mé Cúcuí Càn làn. À te taâ nyàgà kwá ṅgwéh, à nyagá kwaá seér né lè nùàr.

⁴ Né lom môn, temé beèh né gi bèh sâ. Baá gi ké toò Càn mé njua Kristò.

⁵ Bɔ́ó mene naàn, gèh seé hên, béh túé ṅgwéh ye béh né bú mé feh beèh bɔ́ó komo ndò. Mò béh né njeré déi bɔ́ó komo, sâ Càn njií sâ bɔ́ó né kɔ́ó.

⁶ À bɔ́ó naâ kɔ́ó te béh nde ye bò seé bò dé ṅòṅ feê ṅaá. Ngòṅ feê sâ dé seèn mé *sòú tán ṅgwéh. Sòú né mene te mvù nyagá den, à cí tán ṅgwéh. Né seér Cúcuí ṅagá feh né béh ceér kɔ́ó. Sòú mé bó lo naâ nyagá kwaá sâ, nùàr kem yí seér né te cio. Cúcuí Càn dé seèn nùàr yilí sòm seér né lòu.

⁷ Bó lo naâ sòú sâ te taâ nyagá kwaá; bò nùàr ṅene kò terre Càn teèn; kuún Músi lé naâ mé njéh lòu baá seér. Bò huaán *Iserála yeé nde aá njolo teèn ke njií, dé keè sam. Á sâ, ṅagá hèllè nde cu né mbaá nyimé le ndò. Mè tueé bí, mò sòú mé bèh ceré seèn né cio, né bò nùàr terre Càn mân feh keéh,

⁸ sé tagá seé Cúcuí ṅagá nùà ṅèh wa?

⁹ Mò ngòṅ mé nde né bò nùàr te ju sie yí, né gi mé terre Càn yoòr, sé tagá ngòṅ mé nde né nùàr toò Càn nùà dilí yilá wa?

¹⁰ Njií ye béh a, júée ye terre mé lé naâ terre sâ ṅa baá ṅèh mbaá; wanɔ́ṅ terre dé kènè seèn taré kelá né kɔ́ó nɔ.

¹¹ Mò dé mé lé cèr màgà ná ṅgwèh doò, lé naâ ménâ lieé huɔ́óm, sé tagá dé mé cer den nde aá kèi cén wa?

¹² Yeé baá mân, ndèm beèh yieé ndò.

¹³ Béh dé beèh faá Músi sam. Músi dé seèn lé naâ njolo vuɔb, ye te ṅagá mé né toò kuún nyí njolò bò huaán *Iserála nyimé dèn cú.

¹⁴ Bò huaán Iserála lé naâ lòu ndegé seér. Né mene bò ndùtè ndùtù bɔ́òn née ṅgwé kòmò ṅgwéeh ye. Bó né mene mvù ṅòṅ cuúm jaṅé, bó lom njeré déi teèn ṅgwé kòmò ṅgwéh; den cu né ka nág faá bó née njolo vuɔb den ye nɔ. Lòu sam, kò nùàr né jomo *Kristò, vùɔb seèn huar yuo ye bú njolò.

¹⁵ Mé cafanè mene, bó né mene mvù Músi jaṅé, bó lom ṅgwé kòmò ṅgwéh; den né faá vùɔb cén sâ bó lalé den né kɔ́ó nɔ.

¹⁶ Kò nùàr ṅa seér né nùà Fehtoò beèh, vùɔb huar yuo ye bú yoòr.

¹⁷ Lòu sam, Fehtoò beèh né Cúcuí. Bèh mé Cúcuí Fehtoò beèh né teèn dɔ́ṅ, bò nùàr kwer sòú sam cuú.

¹⁸ Béh bɔ́ó mé né gi ka Yeésò dɔ́ṅ, vùɔb béh njolò huar yuo aá kèn. Yoòr beèh ṅené seér aá terre Fehtoò beèh. À né béh kweéh seér, te béh ndeè den faá bú nɔ, te terre seèn yoòr beèh yam ṅeí cu lòu. Dé sâ Cúcuí Fehtoò beèh bɔ́ó lom né kɔ́ó.

4

Sòò màr mé bò ṅèh gècên Càn lè

¹ Càn mé húóm-temé seèn béh seé hên beè haá kwaá né kɔ́ó, temé béh lè kú ṅgwéh dé cí.

² Bò njèh fegùli mé bò nùàr né lòu boó naáb bele doón, be beèh teèn sam. Béh lòu túé nágá ngwéh, béh ngòr Càṅ lòu túé kwéh sér ngwéh ndo. Béh tueé seér né ngòr gècèn, béh né toò Càṅ bèsonè mbaá, béh ye te bò nùàr ḡene ko gècèn beèh teèn ndo.

³ Mè tueé bí, mo beè bò déi Njàgà Bagaà ka nágá ngwéh, sà nágá ngwéh beè bòó mé nde né lòu leér le sà.

⁴ Bó temé teèn kwá njí ngwéh. Lòu sam, *Sátàn né *wón hèn tuú, à bó temé beè vuob sie gi aá kèn, ye te bó ḡagá Njàgà Bagaà ḡéné kòmò cú, te bó ḡéné kó cú ye yoòr *Kristò ḡéné né gùm Càṅ Dueè nùà njèh.

⁵ Bí kóó ye, mo béh baá ngòr Càṅ se, béh felè beèh túé bèh, béh se lom né Yeésò Kristò, ye Fehtoò né lom bú. Béh dé beèh né bò seé bò bìi, felè Yeésò Kristò ma.

⁶ Càṅ mé lo tueé naá ye ḡagá a, bá lètenè cibí baá doò, béh ḡagá seèn lè ba kwaá né kóó, te feh bò nùàr ḡagá seèn, bó ḡene ko *sùsùm seèn mé né toò kuùn Kristò baá den.

⁷ Béh né faá soò màr no. Mé njéh mene, Càṅ bò njèh gècèn seèn yíi kwaá seér né lè beèh, te feh keéh ye terreèb né lom dé Càṅ, dé beèh sam ma.

⁸ Béh né mene te dà m gèr-e huná yilá, mé njéh mene, gèr hèllè béh dób ngwéh. Béh né mene ndio, béh ndèm sòm bèh.

⁹ Bó né mene béh bunó, mé njéh mene, Càṅ njolo mé béh cì ngwéh. Bó né mene béh doó turú, mé njéh mene, béh ḡerrè ngwéh.

¹⁰ Béh yoòr beèh cu doón ko lom né núr cioò Yeésò, te yòn seèn yoòr beèh ḡéné seér kóó.

¹¹ Béh bòó mé né làṅ hèn, béh né lom te cio; né felè Yeésò, te yòn seèn ḡéné yuo kelà yoòr beèh, béh bò wàn bò.

¹² Mo né mân, cio nde né béh seé weh, te yí yoòr bìi ḡéné seér yòn.

¹³ Né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: «Mè né temé cén mé Càṅ kwaá njií, mè ngòr seèn se né dé cí.» Dé beèh ménâ ndo, béh né temé cén mé Càṅ kwaá njií, béh bò nùàr ngòr seèn se né dé cí ndo.

¹⁴ Béh né kóó ye, Càṅ mé lé naá Yeésò Fehtoò beèh te cio komo som, nde né béh te cio faá bú no komo som ndo, te à weh bilí njií gi béh bí doón ké toò seèn.

¹⁵ Njií mé né kelá doón boó gi né te gam bí, te nùàr ḡgún kuú fùgò beè Càṅ, nùàr ḡgún vra ḡeí bú lòu ndo. Sà doón te be terreèb Càṅ ḡa ter kóó.

Dene ḡgulí

¹⁶ Temé béh lè kú ngwéh dé cí. Yo beèh yua nde den né dé yuaá kóó, temé beèh né dé seèn lòu taré ḡaá seér; cieé doón Càṅ né bú terreèb sagá.

¹⁷ Gèr né mene béh kema doón, beè beèh né njèh mbaá, nde né gií. À béh toó kwaá seér né ceér kùrmò. Né mèi bò kùrmò; à ter le nde né cu doón.

¹⁸ Béh dé beèh temé kwaá njií né te njií mé bó lòu ḡéné bèh. Njií mé bó né lòu ḡéné, béh temé teèn kwá njí ngwéh. Lòu sam, njií mé bó né lòu ḡéné doò beéh ḡagá bèh. Njií mé bó lòu ḡéné bèh ter dé kèi cèn ḡgaga le né kóó.

5

¹ Béh ká cie cer ḡgogó née lè dùṅ ye. Sà jue né yo beèh dé ká te *wónje. Mo ḡerrè baá, Càṅ nde né béh ḡwà nùà njèh ké te vulúu haá. Sà baá ḡwà beèh dé kèi cèn, mé nùà kóó mé ná ḡgwêh.

² Mo béh né mene kènè cuané, béh mé njéh gaán gi né ḡwà feè ké te vulúu kwaà.

³ Béh ndeè ké sà kwa lom nde aá yo dé tètàgà.

⁴ Dé ká te wónje né môn, béh lè dùṅ hèllè cuané nde né fí. Sà túé ngwéh ye, béh ḡwàán lom aá te yo húóme huaré yuoò. Béh gaán né yo

dé ké te vulúu, te yo dé húòm hên ña seér dé Cúcuí mé dé seèn kú ndé cú.

⁵ Càn mé feh seèn lé ye nyí nde né béh ménâ kweéh seér. À béh Cúcuí seèn haá gi aá kèn, te béh ñene kó mé njéh ye, nyí nde né béh njèh doón haá gií ma.

⁶ Yeé baá môn, temé beèh lè kú cú ndó. Béh kó lom aá njèh cén, ye mo yo hên née béh yoòr ye, sâ loó Fehtoò beèh née dàb mé béh ye ndó.

⁷ Né môn, béh temé kwaá njií né te njií mé béh lòu ñéné bèh. Béh tán só ñgwéh ye, kó béh ñene baá.

⁸ Béh yeé môn tán cú, temé beèh lè kú cú ndó. Béh gwaán lom né yo dé hên kwaá loó, te béh nde ké kwarè Fehtoò beèh.

⁹ Sâ béh né mene mé njolo, béh kuú mene, béh gwaán lom né seé mé à gwaán nê.

¹⁰ Lòu sam, béh nde gi né toò *Kristò njebá, te à tena ju nùà kàn. À tena nde né mé seé seèn; né mene seé bagaà, né mene dé veèn, baá sàgà seèn.

Nàn lètenè nùàr bô Càn

¹¹ Béh né gi Fehtoò beèh veéh kóó. Yeé baá môn, béh né lom tég lege, ye te bò nùàr cer gi ménâ ndó. Càn né gi béh kóó nyegé. Mè né munó ye, bí né gi mè kóó ndó.

¹² Béh toò bìi lòu púnó ñgwéh, béh ye te béh se nyegé bí dé seé, te bí sagár mé béh. Mo sam, bò nuaré déi né lètenè bìi punó gó, bó mé yòn nùàr tán ñgwéh, bó dé boòn punó seér mé dé ñgàn yoòr. Mo né ménâ, te bí ke weh yoòr beèh, bí maáb tena lo bó toò.

¹³ Bó ye béh né kùlù sé wa? Mo béh né mene kùlù, sâ né felè Càn. Á, mo béh né te ceér-e, sâ né te gam bí ndó.

¹⁴ Béh dé beèh kó lom né ye, gwaán Kristò béh môn lu né kóó. Béh né gi kóó ye, nùà cén naá felè nùàr doón kuú. Sâ tueé né ye, nùàr doón né gi mé gà te cio sâ teèn.

¹⁵ À cio kuú né dé nùàr doón, te bòó mé né mene yon, dé boòn yòn dèn cú, bó yon seér aá dé nuaá mé lé naá felè boòn kuú, mé lé naá felè boòn te cio komo yuo cuú ndó.

¹⁶ Mo né môn, sâ béh nuaré déi mé njolo nùàr kè ndé cú. Béh lo naá mene Kristò mé njolo nùàr ke njií, béh bú kènê ménâ wèh ndé cú.

¹⁷ Nuaá mé nyogó den né yoòr Kristò baá dé seèn nùà feê. Bò njèh dé cucuúm bú yoòr huar yuo aá kèn; yoòr seèn ñéné lom nde aá dé feê.

¹⁸ Sâ doón Càn ye te mé Kristò béh bó nyogó bilí. Kènê, à seé sâ haá keéh né beè beèh, ye béh bilí njî bò nùàr ká yoòr nyí te bó bó nyogó bilí ndó ma.

¹⁹ Bí kóó ye, Càn lé bò nùàr ká yoòr seèn nyogó njií naá mé Kristò, à lé mé veèn boòn lè siè dèn ná ñgwèh. À lé béh yoòr boòn tema njií seér naá lòu, ye béh ndé júée bó a, bó ndé nyògò ndé gi ká yoòr nyí ma.

²⁰ Béh kela baá-re bò sòn Kristò, béh ña ndó. Càn mé feh seèn sònò beèh tueé keéh né kóó. Béh né bí mé yilí Kristò bon, kúkùr bìi, bí dèn nyògò ndé gi ká yoòr Càn.

²¹ Bí kóó ye, Kristò lé mé ndògò veèn déi yoòr ná ñgwèh. Mé njèh mene, Càn lé naá bú te núlu felè beèh loró yí. Sâ doón Càn ye te béh mé bú toò nyí ña seér bò didilí bò.

6

¹ Bí kóó ye, béh bò Càn seé hên boó yeé kóó. Bí né gi fùgò beè Càn kuú. Mo né môn, kúkùr bìi, bí té gwàn mé fùgò sâ ña njèh mbaà beè bìi.

² Né gi te mvù Càn nyagá den, Càn ye:

«Cu mé húóm-temé nyí né bí beè yaám sie hên, nyí né hueh bìi ñgwéé.

Lòu mé bí nde né teèn yili yuo, nyí nde né bí gam.»

Mè tueé bí, hên baá cu mé nùàr gwaán nde né húóm-temé Càn teèn sâ, à nùàr yili som nde né lan lan.

³ Béh gwàn ngwéh mé nuaré déi ndugó seé beèh; béh né ceér fɔ́ón, ye te nuaré déi béh gule beè bè ló cú.

⁴ Te ñené den yoòr beèh cu dɔ́ón, ye béh né bò seé bò Càṅ: béh né mene dàṁ gèr ñené laré, béh né yeé bó dɔ́ón yoló gií.

⁵ Bó lé naâ béh núr duún, bó yií béh gwà cibì, bó né béh gèr yoòr soób su. Béh né gèr mé seé temâ ñené, cu déi yɔ́gó bilí béh mé yáb yieé mene, béh lóm cèr kwà ngwéh.

⁶ Mé njéh mene, béh né lom feh keéh ye béh né bò seé bò Càṅ ma: veèn déi yoòr beèh ñéné nyi ngwéh, béh né lom ceér gècèn kɔ́ó, béh né gèr yoló, béh né bò nùàr húóm-temé feh keéh,

Cúcuí Ñagâ né béh yoòr ñené, béh né bò mbeí beèh mé temé cén gwaán,

⁷ Béh né bò nùàr ngòr gècèn tueé, yoòr beèh ñené lom né terreb Càṅ. À béh yilá né bò didilí bò. Sâ né bò njéh taâb beèh, béh be fà dɔ́ón weh sie né cí.

⁸ Bò nuaré déi né béh seén, bò déi né béh lòu bóó gulí.

Bò nuaré déi né dé veèn felè beèh tueé, bò déi tueé dé bagaà.

Béh né bò gècèn bò; mé njéh mene, bó né béh bò nyeén bò yilá.

⁹ Den né faá bó béh kó ngwéh nɔ́, sâ bó né gi béh kɔ́ó.

Den né faá béh né bò komó, sâ béh né gi bò làṅ bò.

Bó né béh te gèr-e fagá yií; mé njéh mene, béh kú ngwéh.

¹⁰ Bó né mene béh temé lè bóó yilí, béh né lòu samé seér.

Béh né bò saám bò njolò bò nùàr, sâ bò nùàr ngún lie gi né mé béh ndɔ́.

Den né faá béh mé njeré déi sam, sâ dàṁ njéh ceré né beè beèh.

¹¹ Belà, Korênt bò, béh bí dàb dɔ́ón hèn tueé ñagá né njií mé né ká lè beèh.

¹² Dé beèh, béh né bí gwaán, bí seér béh gwàn ngwéh kɔ́ó.

¹³ Kènê, mè nde aá mé bí faá bò huaán mò nɔ́, tueé njií: bí ngwé kó béh yoòr biì ngweè, te den faá béh né bí ká yoòr beèh ngweé njií nɔ́. Bí kwá ló béh temé biì làṅ.

Dene kôr

¹⁴ Bí nuaá mé Yeésò kó ngwéh té njéh kèi cén mùnò, faá bó nàgà mé terreb hihiné te vún cén-e kwá bilí bèh nɔ́. Naàn naàn mé njéh dilí bò njéh gobô nde né mé sòn cén den wa? Ñagâ bò cibí hùalè bèh ndɔ́.

¹⁵ Bóó mene naàn, *Kristò bò *Sátàn bècénè té bilí ndé ngwéh. Nuaá mé né temé yoòr Yeésò kwaá njií, bò nuaá mé temé yoòr Yeésò kwá nji ngwéh né yeé kèi cén munó gií wa?

¹⁶ Naàn naàn mé gwà Càṅ bò sùagà nde né felá nyi wa? Bí kékɔ́ò ye, béh dé beèh né gwà Càṅ dé Càṅ làṅ. Càṅ mé sòn seèn tueé né ménâ ndɔ́, ye:

«Jue nyí Càṅ Dueè, nyí cer nde né ké lètenè biì, nyí né teèn yon den.

Càṅ biì nde né nyí, bí nde né bò nùàr nyí ndɔ́.

¹⁷ Mɔ́ né mân, nyí tueé bí, bí gè mé *wón geè,

bí té njií mé né dulí cór, te nyí weh kwaá ye bí kèbè nyí.

¹⁸ Tele biì nde né nyí; bò huaán nyí dé sisiib mé dé vévêh nde né bí ndɔ́, jue nyí Càṅ terrèb.»

7

¹ Bò mbeí mò, ndéb mé Càṅ kwa kwaá né béh tieè né cí. Mɔ́ né mân, béh yàgà sòm gi veèn yoòr beèh, béh den lom njolò Càṅ ñagásé, béh veéh lom bú mé temé beèh mene.

Vógó-temé Pôl

² Bí temé biì kwá ló mé béh, bò nùàr mò! Béh lé nuaré déi veên bó ná ñgwêh, nuaré déi gule beè beèh bè ló ñgwéh, béh nuaré déi lòu bèlè ñgwéh ndo.

³ Mò béh né mân nyagá, béh nyàgà ñgwéh ye ju a, siè bí. Dé sà ndóg! Lòu sam, temé beèh né bí. Né ka faá mè lé naá giì bí tueé nò, né mene dé yilii mé dé kuû dón, béh bí né kóó.

⁴ Temé mò né lom ké yoòr biì, mè sagár né mé bí. Te dà m gèr mé né béh kwa laré dón, temé mò lè kú ñgwéh, mè kuû seér cu né mé vràb dé kuû.

⁵ Mè tueé bí, béh wa mene ké Masedínà, bèh dù lé teèn ná ñgwêh. Béh lé naâ mé lègè kwaré; kèb cieè lègè o, kèb lè veéh o, lé naâ béh seé weh.

⁶ Mé njéh mene, Títe yeé waà baá, yo taré cu béh. Sà dón, Càñ Yili nùàr lé béh ter sòm naâ kóó.

⁷ Gí cége ñgwéh dé waâ Títe ndo. À lé naá cuù béh tueé ye béh a, temé nyi né lè mé bí nòré dé gècèn. Lòu sam, bí ye bí gwaán lom né mè ñenê, wa bí né mé yímé njolò, bí né jomo mò ma. Môn, bò nùàr mò, temé mè ká lè sagár seér aá lòu.

⁸ Mè né kóó ye, mvù mò lé naâ bí temé lè bóó yulá. Mè lé naâ cí nyamé ndo, ye temé nde né bí lè mé njéh yilii weh. Mé njéh mene, mè nyàmè cú, mè né seér lòu samé.

⁹ Mè dé yulá-temé biì sàmè ñgwéh, mè samé seér aá, ye bí mé njéh kweéh seér aá temé ma. Lòu sam, mvù mò hèllè lé bí veên bó ná ñgwêh; Càñ mé yulá-temé biì hèllè bóó seér né seé.

¹⁰ Yulá-temé dé Càñ né yeé môn. À temé nùàr kweéh seér yeé mé njéh, te nùàr nde ye yili yuo. Sà nùàr a, té mbaá nyàmè kú. Yulá-temé de wôn, nùàr mé njéh ku seér né cio.

¹¹ Bí ñenê ñgwéh ye, yulá-temé biì hèllè baá seér kènè njéh seè beè Càñ wa? Yulá-temé sà lé naá seér bí

temé ter jógó kwaá, nùàr kàn baá sòn seèn mé be seèn se. Veéh lé naâ bí sie, bí sòm kwaá njií nùàr veên hiín, bí gwaán seér cu ñgòr mò, bí né teèn bógó, ye te nùàr hèllè ñene gèr mé njéh. Sà dón, bí tueé ñagá né sòn biì, ye be biì teèn sam ma.

¹² Mè tueé bí, mè lé naá menè bí mvù dé jomò nyagá njií, lé felè nùàr veên doò ná ñgwêh; lé felè nuaá mé à naâ bú veên bóó, ná ñgwêh ndo. Lé naá seér ye te bí ñene kò mé yilii Càñ, ye bí né béh gwaán.

¹³ Bí yeé baá ñenê kóó, yo béh hèn taré cu né mé njéh ndo.

Mé dé sà gí lòm ñgwéh, béh tétég samé cu né mé vógó-temé Títe. Lòu sam, ye bí né lom nyi yo mé gècèn mene bóó taré.

¹⁴ Sà tueé né ye, púnò mé mè lé naâ toò seèn mé yilii biì punó doò, lé naâ teèn yilá, ye né ñgòr gècèn, wa né faá ñgòr gècèn mé béh lé tueé naâ bí ma.

¹⁵ Lòu sam, à lé naâ ké yoòr biì waá, bí bene nde bú faá nùàr nò kwa weh, bí né tie faá cí nò ñgwéé. À né cí munó njií, vógó-temé bóó bú njéh.

¹⁶ Mè né lom mé vógó-temé dé gècèn ndo, ye mè né kwàgà biì yieé.

8

Be haâ

¹ Bò nùàr mò, béh ye te bí ñene kò húóm-temé Càñ mé né ké Masedínà lètenè bò Yeésò bò ndo.

² Bó lé naâ gèr faá gèr nò ñenê; mé njéh mene, bó lé naâ yoòr yoló kwaá njií, bó mé njéh samé seér cu lòu. Bó né mene bò saám bò, bó kàgàlòn seé Càñ haá lom mé be fà.

³ Mè tueé bí, njéh faá há-be nò, bó lé naâ mé terreb bòn mene haá, bó né ménà mé kàgà-ndòn bòn haá yógó keéh.

⁴ Bó né cu béh teèn lòu bòn yii, ye béh há bó ceér, te bó yii be te seé sà ndo, te gam bò Càñ bò ké Judé ma.

⁵ Dé sâ yɔgɔ keéh cu baá-re faá béh lé naâ munó nɔ: bó lé jògò temé kwaá njií naâ mé Fehtoò beèh, bó kwaá njií mé béh ndɔ, bó kwaá njií lom faá Càŋ gwaán né nɔ.

⁶ Béh Tîte hên bɔŋ kuú né dé cî, ye bú a, kúkùr seèn, à ndé cú ké lètenè biì, te seé mé à lé baŋ lòò naâ doò, nde den méménâ; bú a, ndé bilí wèh kàgàlòn dé biì ndɔ ma.

⁷ Mè né kɔó ye, bí né gi te seé Càŋe ngulí, bí mé Yeésò kwaá njií né temé cén, bí né njèh kɔó, bí né tueé kɔó ndɔ, bí te seé Càŋe tegé né lòù, bí né mé temé beèh lè. Sâ mɔ né mân, bí ngulí yuò kélâ mé te seé kàgàlòn mene, bí haá lom be fà doón.

⁸ Mè bí lòù tágá ngwéh ndɔ; sâ mè ye te bí ke weh yoòr bò déi, bí feh keéh gèh dé mé gwaán biì né yieé.

⁹ Lòù sam, bí né gi húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò kɔó. Nùà sèsàm né bú. Mé njéh mene, à lé nùà saám ŋa seér naâ felè biì. Njua mé à lé naâ ménâ bɔó, te bí nde ye bò sèsàm bò mé saám seèn hèllè ŋaá.

¹⁰ Mɔ né mân, mè dé mò ye: seé mé bí lé baŋ lòò naâ nyèmà léilé hên, bí bó ndé dèn mé njéh toò. Bò toò jògò bò te seé hên lé naâ bí; bí lé seé hên gwaán logó naâ kɔó.

¹¹ Bí tégé cú teèn mé terreb te seé sâ mboón, faá bí lé ye bí nde né bɔó nɔ. Bí kwa mene kei, bí há cí.

¹² Lòù sam, njií mé bí kwa keéh né beè, mɔ bí né Càŋ mé vɔgɔ-temé mene haá, à nde né weh. Mɔ bí mé njéh beè sam, Càŋ túé ngwéh ye bí há nyí ndɔ.

¹³ Bí té mùnò, ye béh ba né bí lòù, te bí die saám felè bò déi. Sam, mè ye te bí bó den seér kèi cén.

¹⁴ Kènê bí né mé njéh beè, bí há bòò mé njéh sam teèn. Lòù mé bí mé njéh sam cuú, te bó ndeè gam bí teèn te den gi kèi cén.

¹⁵ Te mvù Càŋe né ménâ nyagá den ndɔ, ye:

«Nuaá mé lé naâ yáb kókoó kwa lé túnú ná ngwéh.

Nuaá mé lé kwaá naâ ngób lé cùè ngwé ná ngwéh ndɔ.»

Tîte mé bò mbei déi fà

¹⁶ Kùsèm Càŋ Dueè. À lé bɔó naâ kɔó te Tîte nde ye bí mé temé seèn mene gam, à teèn bɔgɔ lom dé bɔgɔ faá béh nɔ!

¹⁷ Béh yeé baá bú dua ye bú a, ndé ké yoòr biì, à gwaán ndɔ. Sâ à lé toò baá giì mé kàgà-ndòn sâ lè.

¹⁸ Béh ye te bò nuaré déi nde kɔó. Nùà sâ, bò gwà Càŋ bò né yeé bú kei, ye à né seé Njàgà Bagaà bɔó huóm.

¹⁹ Béh bú mé dé cén sâ témá cégé ngwéh, bò gwà Càŋ bò lé balé som cuú naâ bú kɔó, ye te béh bó gɔ, à bilí gam béh kàgàlòn teèn, te húóm-temé Fehtoò beèh ŋené ŋagá mé njéh, te bò nùàr ŋene kɔ teèn, ye temé beèh né yoòr bɔòn ndɔ.

²⁰ Kàgàlòn sâ né kàgàlòn mé yilí, béh né lom bú ke nyegé, te nuaré déi béh teèn nàm cú;

²¹ te béh yuo bò gècèn bò beè bò nùàr, dèn lòm ngwéh beè Fehtoò beèh.

²² Béh né cu bó òm beèh déi jomo som kwaá, te bó bó nde. Béh lé naá giì nùà bú sâ kweé nyegé, temé seèn cu doón né te seé Càŋe. Temé seèn kènê né cu yoòr biì ndɔ, à teèn tegé ŋeí seér né dé tegé.

²³ Dé Tîte, à né mbei seé mò, béh bú seé bɔó yeé kɔó, te gam bí. Dé bò fà bò jomo seèn doò, bò gwà Càŋ bò temá né bó kɔó. Bò nùàr nde né bó ŋené, bó seén *Kristò.

²⁴ Bí fèh kéh be gwaán felè bò nùà hên, te bò gwà Càŋ bò mé lé temá naâ bó doò ŋene kɔ teèn, ye né gècèn, béh felè biì mbaá sàgàr kú ngwéh.

9

Be haá mé vràb mene

¹ Gàmm mé béh nde né mé bò Càŋ bò ké Judê temá njií doò, né gi tieè biì, kɔ mè nyagá soó cu bí lòù wa?

² Mè né gi kɔó ye bí lé gwaán naâ kɔó, ye bí nde né bó gam. Mè mé

njéh ké toò bò Masedínà bò punó gi aá kèn ndo, ye bó a, bò mbeí beèh ké Akayí né lom te gule, wa bó lé kàgàlòn sâ bilí duóòm naâ nyemà léilê ma. Bò Masedínà bò yeé nde ngweé njií mân, bò nùàr ngún sagár gi ye bó nde né be teèn yíí ndo.

³ Mè bí Títe bó bò mbeí hên tema njií kuú né dé cí, ye te bí nyegé kwaá gi bò njèh doón doó. Mò béh ndeè waá baá, te bó mè nyeén mé púnò mò hèllè siè cú. Ngweéh mè lé naâ tueé ye bí baá gi te gule mà.

⁴ Mò sam, béh bò Masedínà bò ndeè né waá, kàgàlòn hèllè née bilí ngweéh ye, sâ mè nde né njolò boòn gulí. Mò né môn, sé tagá bí wa?

⁵ Mè yeé ñene aá ménâ, mè ye, kò mè boñ bò tagár bò hên, ye bó a, kélá toò, bó ndé kàgàlòn mé bí lé naâ tueé sâ bilí kwaá ma. Mò né mân, sâ mè ndeè né waá, mè kwa ye, bí lé naâ mé vógó-temé mene haá, bó lé bí lòu bá ná ngwêh.

⁶ Bí kóo ye: nuaá mé dobo né ngób doón kwa cu nde né ngób; nuaá mé dobo né ngún, nde né ngún kwaá ndo.

⁷ Sâ nùà kàn a, há ká mé kàgà-ndòn seèn, bó té bú lòu bá. Bú a, té lòu há nyàmè ndo. Lòu sam, Càñ gwaán kela né dé nuaá mé haá ngulí né lòu.

⁸ Mè tueé bí, Càñ né Càñ ngùlù, à né mé terreb dé bí njèh doón haá laré, te njeré déi bí sám cú, te bò njèh fu bí beè, bí boó laré seé bebagaà mé njéh cu doón.

⁹ Né te mvù Càñe ménâ nyagá den ye:
«Nùà bagaà né yeé bò saám bò be haá.

Húóm-temé seèn né dé cu doón.»

¹⁰ Càñ nuaá mé né yeé nùà kié-boór gèh njèh haá, né bú yáb haá, nde né bí ménâ haá ndo, te beè biì merré den lòu, né mé tàb be fà waá ndeé,

¹¹ né bí wulú, bí né bò déi teèn haá. Kàgàlòn mé bí nde né bò nùàr beè haá keéh sâ nde né bó yoòr huóòm, te bó seèn Càñ mé njéh.

¹² Bí kóo ye, kàgàlòn mé bí nde né haá sâ nde né bò Càñ bò gam. Dèn lòm ngwéh bú sâ; bò nùàr ngún nde cu né Càñ mé njéh seèn ndo.

¹³ Há-beè bí sâ nde né feh keéh ye bí né bò ngwé-tie bò, bí né Njàgà Bagaà *Kristò mé temé cén sie ma. Mò baá ménâ, te bò nùàr seèn laré Càñ, bó ye bú a, bí bó njèh haá naâ be fà, bí né bò nuaré déi ménâ haá ndo ma. Bó nde né bú ménâ vra.

¹⁴ Bó nde né bú felè biì dua, temé boòn jògò le yoòr biì, ye lòu sam, bí lé naâ mé fùgò beè Càñ kuú, dé tueé sam, wa bí lé naâ bó mé njéh gam ma.

¹⁵ Kùsèm, béh sén bilí Càñ Dueé; be mé à lé naâ béh haá doò dé meè sam.

10

Pól gwaán né sòn seèn tueé

¹ Né mè Pól, mè né mé bí tueé njií. Bí ye, mò mè né ká kwarè biì, mè né nùà dolê; mò mè kwarè biì sam cuú, mè ña nùà salé sé wa? Sâ kúkùr, mè bí boñ né mé húóm-temé *Kristò nùà dolê.

² Bí kwéh sér dene biì, te mè ndeè waá ké yoòr biì, mè ñáñ cú. Bò nyeén bò déi né ké lètenè biì tueé gò, ye mè boó yeé seé *wón sé wa! Mè tueé bí, mè nde né bó seé weh, mè né gi mé terreb ménâ boò teèn.

³ Dé môn, né môn, béh né gi mé yo bò wón bò yoòr dág; njèh cén, béh gèh seé dé nùà wón mé njéh bó ngwéh.

⁴ Bò njèh taáb dé beèh mé béh né taáb mé njéh lieé, faá dé wón no sam. Bó dé boòn né mé terreb Càñ teèn. Né mene gbàñ, béh nde né mé njéh ñaré sòm. Béh mé njéh ñaré yeé bò mùnò nyenyenê ndo.

⁵ Bò njèh púnò mé né ceér Càñ soló tená doón, béh nyoló sòm yeé mé njéh, te bò nùàr ñene keéh gècèn Càñ. Né mene mùnò bò nùàr, béh né gi ka Kristò sie kwaá njií.

⁶ Béh baá lom kènê te gule. Mo bí né sòn beèh ñgweé, béh nde né bò dúágá-tie bò seé weh.

⁷ Ñgweéh bí njèh ñene lom né kèb cieè mà. Mè tueé bí ndo, mo nuaré déi ye nyí né nùàr Kristò, sâ bú a, kó nyégé bagasé ye mè Pól, mè né nùàr Kristò ndo.

⁸ Mo mè né mene bí terreb mé Fehtoò beèh haá naâ mè saán keéh, mè fegùlì kwá ndé ñgwéh. À lé mè haá naâ ye te gam bí; à túé ñgwéh ye mè a, ndé bí mé njéh sie ñaré.

⁹ Mè gwàn ñgwéh mé veéh sie bí mé bò mvù mò.

¹⁰ Wanóón, bó né felè mò tueé ye: mo Pól nyagá njií né béh njèh lòu, à né lom njèh tueé jelá dé gècên. Á sâ, mo à baá ká lètenè beèh mé feh seèn, à né lom yuaásé, ñgòr sònò seèn táre bèh ndo.

¹¹ Mè tueé bí, nuaá mé né ménâ tueé doón, bú a, kó nyégé bagasé ye: béh né mene ká dàb, njií mé béh né lòu nyagá doón, mo béh baá ké kwarè biì, béh boó nde né cí.

¹² Lètenè boòn sâ, bò déi né tueé go ye bó né bò kokoò bò, bó né keên ñgeré. Béh mé bó ñgeré njí ndé ñgwéh. Bó mòu coré né mé be boòn, bó né feh boòn mé njéh me. Né bò tándugó.

¹³ Dé beèh, mòu mé Càn ye béh wá teèn, béh kélá kék ndé ñgwéh, béh bò nùàr saán keéh lom né seé mé né beè beèh. Càn lé béh mé njéh tema njií naâ mé ké lo biì mene.

¹⁴ Cu mé béh lé naâ ké lo biì mé Njàgà Bagaà felè Kristò waá, béh lé mòu Càn sèlà kék ná ñgwéh.

¹⁵ Béh mé seé nuaré déi mbaá púnó wèh ndé ñgwéh. Béh ndèm kwaá seér né yoòr biì, ye bí nde né temé yoòr Kristò mé gècên mene kwaá yaám njií, te seé beèh yam ké lètenè biì faá Càn tor kwaá né béh ndo.

¹⁶ Te jomo sâ, béh kwa ye ceér, béh se nde mé Njàgà Bagaà te bò lò dé ké toò ndo. Dé beèh, te seé mé bò déi

boó kwaá né koó, béh teèn púnó yílá ndé ñgwéh.

¹⁷ Né gi te mvù Càn nyagá den ye: «Nuaá mé gwaán né punô doón, bú a, púnó mé yilí Fehtoò beèh.»

¹⁸ Mo sam, bòó mé né seé boòn mé be boòn seèn, Fehtoò beèh njolo teèn kè njí ndé ñgwéh. À njolo ke njií seér nde né yoòr nuaá mé né bú yoòr yilá.

11

Pól bó bò mbòñ tebê dé nyeên

¹ Bí ñgwé-re, kènê mè nde aá ñgòr kùlù tueé, bí yóló ká biì môn.

² Mè tueé bí, bòó mé bele yeé bí doò, mè né huer mé bó ñgwa, mè huer kuú né mé temé Càn. Mè kulu kwaá gi aá bí dé *Kristò kèn, mè ye te bí den lom ñagásé faá mbò yàgà mé né yo seèn jolo ndo, te mè coló njií bí gwà siib, sâ bí née ñagásé ye.

³ Veéh né mè sie, ye nuaré déi sé waà né, bele se som bí temé yoòr Kristò, faá sàb tánàgà lé naâ Evà bele leér som ndo.

⁴ Mè lòu túé ñgwéh, bò nuaré déi né yeé ké lètenè biì waá, bó né bí Yeésò dé hiin feh mé Yeésò dé beèh sam; bó né bí cúcuí dé hiin feh mé bí cúcuí hèllè kó ñgwéh; bó feh bí Njàgà Bagaà dé hiin mé dé beèh sam; bí né tie teèn felá njií. Ñgweéh sâ bí féla nyégé ká bagasé mà.

⁵ Bí munó né koó, ye bò nùà hèllè né bò mbòñ tebê dé kokoò; mè né dé mò koó ye, bó mè yógó ñgwéh.

⁶ Mè la mene túé nágá kó ñgwéh, dé njèh koó, mè né koó ye mè né ñgàn teèn. Ñgweéh béh lé naá giì bí dé sâ feh nyegé mà.

⁷ Cu mé mè lé naâ ké lètenè biì Njàgà Bagaà Càn se, mè lé kàgàlòñ beè biì wèh bèh, mè lé leéb suagà naâ doó, ye te bí ter yuo seér koó. Sâ mè lé boó saab naâ lòu wa?

⁸ Ñgweéh mè lé kàgàlòñ sieé weh seér naâ beè bò Yeésò bò te loó dé hiin, te mè nde ye bí gam mà.

⁹ Ké lètenè biì sâ, mè lé kàgàlòn beè biì dùà ná ngwêh. Bò njií mé lé naá giì mè saám, bò Yeésò bò ké Masedínà lé waà naâ kɔ́, bó haá mè. Mè lé nuaré déi seé beè há ná ngwêh, mè nuaré déi seé beè há ndé ngwêh ndɔ.

¹⁰ Felè ngòr hên mè né lom sagár dé gècên, ye te tàbè Akayî hên doón nuaré déi mè gèh vógó-temé hên lè lùàgà sòm ndé cú, mè bí mé gècên Kristò lè tueé gi aá.

¹¹ Sâ mè mân tueé né dé kei wa? Mè bí gwàn cú wa? Heè ceè, Càṅ né kɔ́ ye mè né bí gwaán!

¹² Faá mè né mé bí bɔ́ hên, mè bɔ́ den nde né ménâ, te bò mbòn tebê dé nyenyeên hèllè ceér punó kwà cú, te bó túé cú ye béh bó né mé seé kèi cén ndɔ.

¹³ Mè tueé bí, bò mbòn tebê dé nyeên ceré né bò sâ bò! Bó den né mbaá, bó né bò mbòn tebê Kristò ṅaá seér, bó né bò nùàr mé njéh bele gɔ.

¹⁴ Mɔ bó né mene mân bɔ́ gɔ, bú a, té bí ndègè, cu déi *Sátàn mé feh seèn né yeé faá cìlì Càṅ dé ṅagá nɔ ṅaá seér.

¹⁵ Sâ mɔ Sátàn né yeé mân bɔ́, sé tagá bò seé bò seèn wa? Bó nde né faá bò seé bò dé gècên ṅaá seér ndɔ. Kwá nɔ́ṅ, loù ju tenâ, Càṅ bó seé weh nde né mé seé bòn hèllè.

Gèr mé lé naâ Pól kwa

¹⁶ Mè né cu tueé: nuaré déi a, té mè nùà kùlù yílá. Á, mɔ bí ye mè né nùà kùlù, sâ bí wèh mè faá nùà kùlù sâ nɔ, te mè punó weh teèn.

¹⁷ Fehtoò beèh mè dé hên kɔ́ túé ngwêh, seé kùlù mò sâ ye mè a, púnó ménâ punò.

¹⁸ Mè punó né mé njéh faá bò nuaré déi punó né mé *wón nɔ.

¹⁹ Ngweéh bí né gi bò kógòn bò mà. Bí bò kùlù bò yolo kò ná he?

²⁰ Bó doóm seér mene bí lòu, bí ṅa mene kwer, bó né mene bí bò njéh beè bele yieé, bí né gi yoló kɔ́; bó seb mene bí lòu, bó né mene bí be

nglò yíi, beè biì huom kela seér yeé cí.

²¹ Fegùli wula mè! Béh yua sela baá-re ndɔ, wanɔ́ṅ béh sé lé naâ mân bɔ́ mà!

Bí kwá mè tueé bí ngòr kùlù: Kèné mè punó nde aá faá bɔ́ mé né punó sâ. Mɔ nuaré déi baá mé njeré déi punó, mè nde né ménâ punó taré ndɔ.

²² Bó ye, bó né *Hebreêh. Mè tueé bí, mè né Hebreêh ndɔ. Bó né *Iserála, mè né taré Iserála. Bó né bò ndùté ndùtù Abrahâm, mè né ndùté ndùtù Abrahâm ndɔ.

²³ Bó ye, bó né bò seé bò Kristò, mè né taré nùà seé Kristò. Mɔ bó ye tútueè, mè né bó mé seé sâ bɔ́ yɔ́gɔ. Mè tueé aá kèn, mè tueé né faá nùà kùlù sâ. Ngweéh seé lé tema kela naâ mè mé bó wa?

Ké gwà cibì lé den kela naâ mè mé bó.

Bó lé mé tou mbalé kela naâ mè mé bó;

te cio cíci lé naâ mè.

²⁴ Ngágá yulá tagár cùòb tarènéà, beè bò *Júf kàn mé kán, lé naâ mè kwaá. Lé kwaá naâ mè mbei tìn.

²⁵ Bò Ròm bò lé naâ mè lobo. Bó mè lobó naâ mbei tagár.

Bó lé naâ mè mbei cén tɔbé.

Bàtò mè te ndèndèṅ nòmò su yíi mbei tagár.

Mè nde cén déi cer bilí mé dùà mene gùm cieè.

²⁶ Mé gò dé gulè cu doón, gèr mè ló ngwêh.

Né mene dùdùà, gèr.

Né mene ceér dueè, bò yíb wúlá-feèh bò.

Né mene beè bò Júf, gèr.

Né mene beè bɔ́ mé Júf sam, gèr.

Né mene lelɔ, né mene yeya, gèr.

Né mene dùà te ndèndèṅ nòmò, gèr.

Né mene beè bò Yeésò bò dé nyeên, gèr.

²⁷ Njéh faá núr seé nɔ, mè lé naâ ngweé.

Lóm goó ye, júée nyí.

Nyúa mé cùè né njéh bɔ́.

Yáb joloò né sâ. Dúlù né sâ.

Saám cògò ye, kéh nyí.

²⁸ Mè kulá caá nde né mé ñgei, cieé doón felè bò Yeésò bò bèh kàn mé bèh kàn temé mè lè diè ñgwéh.

²⁹ Mò nuaré déi yua te ceér Càñe, mè yua taré ménâ. Mò nuaré déi die yila baá te veène, né mè lè bógó.

³⁰ Mò sé la né mè dé punô haá, sâ mè punó nde né te njií mé né yuaâ mò tueé.

³¹ Càñ Tele Fehtoò beèh Yeésò né kóó ye, mè nyeén túé ñgwéh. Kùsèm seèn.

³² Cu mé mè lé naâ ké Damâs, sâ Arétàs né mgbè kóó. Ngómna te tàbe seèn lé naâ bò sóji ké sònò kágá kwaá tená, ye bó siè mè sieè.

³³ Bò Yeésò bò lé naâ mè lè sogo yií kwaá, bó segé som keéh mè te lón bógò, bó kwaá keéh mè ké cie, te mè nde ye beè seèn mvelé yuo.

12

Njií mé lé naâ Pôl njolò ñené yuo kelá

¹ Mè nde né punó, la mene gàm ñgwéh, mè punó nde né môn. Mè kènê punó nde aá mé vuú felè Fehtoò beèh mé lé naâ njolò mò ñené yuo kelâ.

² Mè né nùà Kristò déi kóó, né mè. Lan baá nyemà yulà cùòb nèà mé Càñ lé weh njií naâ mè ké ter te vulúu, jomo sâ, mè suaga cuù ye. Kò ñgweé, mé gécên mene, mè lé naá-re ké ter sâ ñaá wa, né-re vuú lé ñené naâ mè njolò kóó wa, mè kó ñgwéh. Càñ kò lom né dé sâ kóó.

³ Mè tueé cu né ye, mè né kóó ye, mè hèllè lé naâ ké mbar Càñ ñaá waá, mè né cu tueé ndo ye, kò ñgweé mé gécên mene, mè lé naá-re ké ter ñaá sâ, wa né-re vuú lé ñené naâ mè njolò kóó wa, mè kó ñgwéh, Càñ kò lom né dé sâ kóó.

⁴ Bò ñgòr mé nùàr fèlâ kòmò ndé ñgwéh, mè lé naâ ké teèn ñgweé; né jolo mé nùàr tueé ñgòr sâ ndo.

⁵ Mè punó lom nde né mé mè nùà Kristò hèllè, mè mé dé felè mò punó ndé ñgwéh. Mò mè nde né mé dé felè mò punó, kò mè punó seér felè bèh yuyuaâ mò.

⁶ Mò mè tueé mene ye mè nde né punó, mè nùà kùlù sam, mè tueé yií né teèn. Mé ñjéh mene, mè gwàn ñgwéh punô, te bí mè weh lom faá bí né mè ñené, bí né mè ñgweé nò, te mè beè biì nùà koò mé vuú mò hèllè ñá cú.

⁷ Mè tueé bí, felè bò njií mé Càñ lé feh keéh naâ mè doón, mè sé naâ nùà punò teèn ñaá. Ñjéh cén, Càñ nde mè haá seér cu gèr te den yoòr mò faá ñgwaga nò, ñjege lom mè faá seé *Sátàn nò, te mè bèh punò hèllè kwà kéh cú.

⁸ Mè lé naâ Fehtoò beèh teèn dua, mè dua bú mbei tagár, ye bú a, sòm mè ñjéh hèn yoòr teèn.

⁹ Ye mè a: mè né fùgò beè nyí kuú, mè kó cége dé mò cí, nde né mè wulú; wa kò nùà baá yuaá, terreb nyí ñené ye yoòr seèn ma. Mò né mân, mè né lom mé vógó-temé dé gécên, mè punó seér nde aá mé yuaâ mò hèllè lòu, te terreb Kristò kurú nyegé mè kóó.

¹⁰ Sâ kènê, mè samé seér nde aá mé yuaâ mò dé samé. Né mene séb, né mene núr, né mene bònò, né mene dà m gèr feh hihiné, mò né felè Kristò, mè samé seér nde né mé ñjéh dé samé. Lòu sam, kò mè baá yuaásé, te mè den ye tarésé.

Nyàmè Pôl felè bò Kòrènt bò

¹¹ Mè né mene nùà kùlù mân ñaá doón, bí haá né mè sònò kóó. Ñgweéh sòn mò sé lé tueé naâ bí mà. Mè sé né mene ñjéh mbaâ, bí kóó ye, mè ka bò mbòn tebê dudueèr biì hèllè sam.

¹² Bò seé mé né tueé ye, mè né mbòn tebê dé gécên lé naá giì ké lètenè biì ñené, mè lé naâ fém mé ciè hihiné bógó, mè né sèn kwaá, mè sèn kwaá lom dé fì.

¹³ Mè lé naâ bí hiín weh kwaá, mè weh kwaá bò Yeésò bò te loó déi hiín

wa? Kɔ bí jue né-re yáb, dé sâ mè lé bí dé biì bié ná ngwêh, ye te bí kî cú. Ngweéh sâ mè lé saàb naâ lòu mà, bí kúlú njí-re biì dèh doó, bí té ndè.

¹⁴ Mè baá cu gò ké yoòr biì kaga; sâ baá dé mbei tagâr. Mɔ mè wa cuù mene ké yoòr biì, mè ka bí dé yâb kî ndé ngwéh. Mè gwaán kela né gùm biì, njèh biì sam. Bò huaán njèh kɔɔ fón bèh, te koó bò tele; bò tele fɔón seér yeé njèh kɔɔ, bó koó bò huaán.

¹⁵ Ká beè mò, mɔ mè né mene bò njèh mò felè mò sɔm gií, mè sɔm bilí mé yòŋ mò mene te gam bí, nde né mè yoòr sagár. Mɔ mè né bí gèh dé hèn gwaán, sâ bí temé yoòr mò sɔm waga seér nde né lòu wa?

¹⁶ Bí kóɔ ye, mè lé bí yáb bié ná ngwêh ye te bí kî cú. Mé njéh mene, nuaré déi túé ndé ngwéh ye mè lé bí njèh beè bele weéh naâ lòu wa?

¹⁷ Á sâ, mè lé naâ bò nuaré déi ké yoòr biì temá njii; cén déi lé naâ bí njèh beè bele weh wa?

¹⁸ Mè lé ye Títe a, kúkùr ndé ké yoòr biì, mè sɔm kwaá bú mbei déi jomo. Sâ bí ye Títe lé naâ bí njèh beè bele weh wa? Dé sâ ndóg! Njii mé mè lé bɔɔ naâ, Títe bɔɔ lom né cí. Te dene beèh toò biì, béh bú né mé temé cèn.

¹⁹ Kɔ ngweéh dàb baá teèn mé bí né munó den, ye béh toò biì hèn tena den né sòn beèh wa? Sâ mè tueé bí, bò mbei mò, cí sam. Béh tueé né dé beèh toò Càŋ faá *Kristò gwaán nê nɔ. Sâ doón béh ye te bí kwaá yam njii gi temé yoòr seèn.

²⁰ Mè né veéh ye, mè sé ndeè wa né ké yoòr biì, mè bí faá mè né gwaán nɔ, kwà ngwéh; bí mè faá bí né gwaán nɔ kwà cú wâ? Lòu sam, mè né jógó mé huer ké lètenè biì veéh; mè né sà bô kèrrè mé séb veéh; mè né júéb bô púnò mé ngare veéh ndɔ.

²¹ Mè né veéh ye, mè sé ndeè wa né ké lètenè biì, mè gulí kuú mé bí, mè keré die toò Càŋ ndɔ. Sâ mè nde né mé yúé yueé kuú. Né felè bòó mé

né lom veèn bɔɔ, bó temé kwéh sér ngwéh doò: bó né te veèn jóú yilá, bó né yàgà bɔɔ tobó gɔ, sár né lulí ndeé den, mè veéh né cí.

13

Bèh tagá cerê

¹ Mè nde cuù né ké yoòr biì ndeé, sâ baá dé mbei tagâr. Mɔ béh nde né ju dé kàn tená, kɔ bòó mé lé naâ nené né doó nùà fà mé tagár, faá mvù Càŋ tueé nê nɔ.

² Mè lé naâ bí njeré déi te gò mò dé jomò tueé. Bòó mé lé bɔɔ naâ veèn, mè lé naâ bó tagá, mè taga lɔ bò déi ndɔ. Mè né mene ká dàb mân, mè né cu bí tueé ye bí a, mɔ mè ndeè waà baá ké yoòr biì, mè nde né bò sâ bò gèr feh keéh.

³ Bí ye te bí sònò mò nene kɔ ngòr *Kristò. Bí nde né nené ndɔ. Mɔ Kristò baá seé seèn lètenè biì bɔɔ, à lòu yúa sér bèh, à taré seér yeé dé tarê.

⁴ Né môn, bó lé naá gií bú te toú faá nùà yuaá nɔ fagá njii. Càŋ mé ngeér sam, à baá cu làn. Né mé terreb Càŋ. Béh bòó mé né yoòr seèn nyógó ndeé, béh né gi yuaásé môn ndɔ. Mé njéh mene, lètenè biì béh né làn faá bú nɔ. Né mé terreb Càŋ ndɔ.

⁵ Bí mùnò nyégé mé feh biì bagasé! Mɔ bí né te ceér Càŋe ngulísé, bí nde né nené kɔɔ. Bí kó ngwéh ye Yeésò Kristò né te temé biì wa? Sâ kɔ bí ka ngulí ngwéh lòu, wanóŋ à né gi te temé biì.

⁶ Mè né ndèm kwaá, ye bí nde né nené kɔɔ ye béh né dé beèh ngulísé.

⁷ Béh né Càŋ felè biì dua, ye bú a, gàm bí, te bí veèn déi mé be kèrà cú. Béh feh beèh mé njéh cí ngwéh ndɔ, béh mé njéh yueé seér né bí. Seé beèh la mene njolò bò nùàr njéné ngwéh, béh dé sâ táŋ ngwéh.

⁸ Lòu sam, béh gwaán lom né gècèn, béh bú gè jomo sì ló bèh.

⁹ Mɔ béh né yuaásé, né béh yoòr lòu huóm seér, te bí taré seér kɔɔ,

bí den lom ñagásé. Béh Càn dua yeé ménâ.

¹⁰ Mè né mene ká dàb, mè bí nyagá njií né te mè ndeè waà, sâ bí kweéh seér gi aá, mè bí lòu ndè cú. Mè né kóó ye, Càn lé naâ mè terreb jege haá, à lé mè haá naâ, ye te gam bí, à túé ñgwéh ye mè a, ndé bí mé njéh sie ñaré.

¹¹ Sâ bí dèn bá-re, bò nùàr mò! Bí lègè lòm tég te bí den ñagásé, bí né lètenè bìi toó kuú. Bí dèn mé sòn cên, bí dèn mé ðólê ndo. Te Càn húóm-temê mé haá yeé ðólê kurú nyegé bí.

¹² Bí bíé kú lètenè bìi mé húóm-temé Kristò lè. Bò Yeésò bò ðóón ye bíé kéh bí ndo.

¹³ Fùgò Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé húóm-temé Càn a, ká siè bí beè. Cúcuí Ñagâ a, kúru bílí bí ðóón.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò te tàbè Galatí

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê mé bò nùàr mè kóó témá ná ngwêh, mè jomo nuaré déi kélá ná ngwêh ndo. Né Yeésò *Kristò bô Càn Tele seèn nuaá mé lé komo sòóm naâ bú lè cio sie kwaá né mè kóó.

² Béh bò mbei mò mé né gi ká kwarè mò dón bí mvù hên nyagá njií né kóó, béh tema njií né mé bí bò Yeésò bò mé bòn hihiné te tàbè Galatí dón, béh né bí bieé.

³ Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dólé.

⁴ Bú Yeésò Kristò mé feh seèn lé naâ te veèn beèh yilá kuú, à lé ménâ bóó naâ, ye te nyí yili sòm béh faá Tele beèh Càn gwaán nê nò, wanón *wón baá ve.

⁵ Kùsèm terreb Càn a, sùmù yùò kélá cie dé kèi cên. È môn.

Njàgà Bagaà né lom cén

⁶ Né mè lòu geí lóó; wanón Càn né bí yilá, te bí nde fùgò beè *Kristò kuú, kwar cén bí né seér bú durá si lóó, bí nde te Njàgà Bagaà dé hiñ faár yilá nò.

⁷ Mè tueé bí, bò nùàr bí feh ter bóó ñellé né kóó, bó ye te bó kweéh seér Njàgà Bagaà felè Kristò mé dé hiñ. Mé gècên mene bí kóó ye, Njàgà Bagaà déi teèn sam gùm dón.

⁸ Mò nuaré déi waà, né mene béh, né mene cili Càn déi suagà né ter kóó, à tueé seér bí Njàgà Bagaà dé hiñ, dé mé béh lé naâ bí tueé hên, à bí cí túé ngwéh, sâ Càn a, dúágá bú!

⁹ Béh lé naá gi bí mân tueé ndo, mè hên ferré cu né bí dé ferré, ye bí a: mò nuaré déi waà, à né bí Njàgà Bagaà dé hiñ tueé seér, dé mé bí lé

naá gi ngweé, à bí cí túé ngwéh, sâ Càn a, dúágá bú!

¹⁰ Bí ye, mè mân tueé kuú né te bò nùàr seèn mè mé ñéh wa? Hôs, mè yueé lom né gam dé beè Càn. Á sâ, mè ye te huòm bò nùàr yoòr mé mè ndo wa? Mò mè sé la ye te mè huòm cu bò nùàr yoòr, mè tueé bí, mè sé née nùà seè Kristò ñá ngwéh ye.

Gèh dé mé Pôl lé ñà naâ mbòn tebê teèn

¹¹ Mè tueé bí bò nùàr mò: Njàgà Bagaà mé mè né se hên, nùàr lé bú kóó si ná ngwêh.

¹² Mè lé bú beè nuaré déi wèh ná ngwêh, nuaré déi lé mè bú kóó fèh ná ngwêh ndo. Yeésò Kristò mé feh seèn lé mè Njàgà Bagaà hên feh loóm naâ kóó.

¹³ Bí lé naá gi ñàgà denè mò dé léi toò ngweé, sâ mè née te tòu bò *Jûf ye. Bí lé naâ ngweé, ye mè lé naâ bòn bò Yeésò bò gèr mé terreb mene feh, ye kò bó ñellé yuo aá, temé mò dólé ye.

¹⁴ Bò Jûf mé né kèi mò dón, mè lé naá gi bó mé gènnè beèh kóó yóó. Mè tueé bí, tòu bò jògò bò lé mè yoòr yila loóm naâ faá seé mò nùà ñèh nò.

¹⁵ Kàmbér sâ Càn mé húóm-temé seèn lo mè balé kwaá gi aá kèn, à lo mè balé kwaá naâ sâ bó née mè ñàr ngwéh ye, ye te mè ndeè ña nùà seè nyí ma.

¹⁶ Cu sâ yeé wulu baá, ye nyí nde né mè Nuna nyí feh ñagá, te mè nde bú ké lètenè bòó mé Jûf sam saán yon ma. À feh ñagá mè ndo. Mè tueé bí, mè lé ndé ná cù sòn nuaré déi bieé sòó.

¹⁷ Bò mbòn tebê mé né gi ké toò mò, mè lé ké Jerusalem yoòr bòn ndé ná ngwêh te mè bie nyegé lòu ndo. Mè lé nde seér naâ te tàbè Arabí; jomo sâ mè nde cu ké Damâs.

¹⁸ Nyèmà tagár yeé kela baá, mè nde ye ké Jerusalem yoòr Piêr, te béh

bú meh. Mè yeé wa baá, mè cer ké sâ sóndè fà.

¹⁹ Mé njéh mene, mè lé mbòn tebé déi ké teèn ñéné ná ñgwèh ndo, lé gi cegé naâ Jâk, òm Fehtoò beèh.

²⁰ Mè tueé bí, njií mé mè né bí nyagá hên, Càn né ñéné, mè nyeén túé ñgwéh, né ka môn jég.

²¹ Te jomo sâ mè nde ye te tàbè Sirí bô Silisí.

²² Bòn bô *Kristò bô dé ké Judê lé mè kó ná ñgwéh,

²³ bó lé ñgwéé cegé naâ njàgà mò mé bó né tueé ye: Nuaá mé lé naâ béh seé weh, ye te nyí wula ceré som béh doò, Njàgà Bagaà hên tueé den cu aá bú ma.

²⁴ Yeé baá mân, bó yila baá-re Càn felè mò seèn ndo.

2

Pól bó bô mbòn tebé déi

¹ Nyemà yulà cùòb nèa yeé kela baá, mè cu cu ké Jerusalem, bēh Bàrnàbās lé naâ kóó; mè weh sie Títe beè ndo.

² Càn lé tueé naâ kóó, ye mè a, ndé ké teèn ménâ. Wa ké teèn, béh bô kokoò bô lètenè bô Yeésò bô nde bèh ndón-ndón, béh den bilí teèn, mè tueé bó gèh dé mé mè né yeé Njàgà Bagaà lètenè bô mé Jûf sam doò se, te bó ñgwéé kó, wanóón seé mò dé jomò mé dé toò mene nde né lòu sibí le.

³ Béh bô Títe lé naâ kóó. À né mene nùà Greék, à mene *ñgór ñób ñgwéh, mé njéh mene bó lé cí tán só ná ñgwéh.

⁴ Bô mbeí seé beèh dé nyenyenè lé né mene lètenè beèh tueé foré go, ye ñób bú ñgór ñòòb, mé njéh mene lé yíé ná ñgwéh. Sâ, bô sâ bô hèllè lé naâ lètenè beèh sulá yilá, bó né dene beèh te ceér Yeésò Kristò kweé, ye te bó ñene dene mé béh né mé feh beèh den sâ. Bó lé ye, kó béh den den ka *sóú bô Jûf ma.

⁵ Càn mé ñgeér sam, bó lón beè beèh kwà ñgwéh dé ndôg, béh ye

te Njàgà Bagaà mé gècèn seèn yoòr den le ter kóó, bí ñgwéé lom cí.

⁶ Dé bô kokoò bô jògò, bó né bô kokoò bô njolò bô nùàr, mè dé sâ tán ñgwéh, beè Càn nùàr doón né gi kèi cén. Bô kokoò bô sâ, mè yeé se ñagá baá seé mò toò bòn ménâ, bó pón ndo, bó njeré déi teèn túé yí cú.

⁷ Bó ñene kó seér cu lòu, ye kàmber Càn lé naâ bēh Piēr Njàgà Bagaà beè jege kwaá bòn; wa Piēr nde né dé seèn ké lètenè bô *Jûf, mè nde dé mò ké lètenè bô mé Jûf sam ma.

⁸ Né bòn, Càn mé lé haá naâ Piēr terreb, à tema njií bú ké lètenè bô Jûf doò, haá cu né mè terreb mân kóó, à tema njií mè dé mò ké lètenè bô mé Jûf sam.

⁹ Bô Jâk mé Piēr bô Jân mé né bô kokoò bô lètenè bô Yeésò bô yeé ñene kó baá ye, mè hên bóó lom né seé jégé mé yuoó naâ beè Càn ménâ, bó haá bēh Bàrnàbās be, ye béh bó né mé sòn cén, wa béh dé beèh ndé cú ké lètenè bô mé Jûf sam, te bó nde dé bòn lètenè bô Jûf ma.

¹⁰ Njéh cén, bó ye béh a: kúkùr beèh, béh té bô saám bô te bòn bòn nyèn, béh gàm bó gaàm ma. Sâ né njií mé mè lé naâ feh mé njéh fagá ndo.

Pól bô Piēr ké Antiôs

¹¹ Cu mé Piēr lé waà naâ ké Antiôs, mè lé naâ bú njolò bô nùàr yaga. Lòu sam, à lé naâ bóó saáb.

¹² Sâ, cu mé à lé waà naâ ké teèn, bó bóó mé Jûf sam lé yieé bilí beèh kóó. Jomo sâ Jâk tema njií bô nuaré déi ndo; bó lé naâ dé bòn lètenè bô mé ye kó *ñób ñgór ñòòb doò. Bó yeé waà baá, veéh sie yógo Piēr mé bó, à som yo seèn ndo, bó bô mbeí mé Jûf sam hèllè yíé bílí cú.

¹³ Bô Yeésò bô mé né Jûf yeé ñene aá ménâ, bó som yo bòn faá Piēr ndo. Te gùm Bàrnàbās mé feh seèn nde cu ye-re ménâ bóó gobó, bó bó doón som gi yo bòn.

14 Mè yeé ñene, bó jéjég faá Njàgà Bagaà né tueé nɔ gò dilì cú, mè tueé ñaré njií lom Piêr cicie toò bò nùàr dɔɔŋ, mè ye bú a: Wò né gi kɔɔ ye nyí né nùà Jûf, wa dene nyí né faá nuaá mé Jûf sam nɔ ndɔ; wò kɔ gi aá ye nyí faá nùà Jûf nɔ dèn cú. Keí mé bɔɔ, wò ye bòò mé Jûf sam a, kɔ dèn jí faá bò Jûf nɔ wa?»

*Né mene *Jûf, mene Jûf sam, cegé né beè ndèm*

15 Béh né gi dé beèh bò Jûf dé ñàr lè, béh te gèh bòò mé ceér Càn kó ñgwéh yùò ná ñgwéh.

16 Mé njéh mene, béh kɔ né ye, Càn nùàr nùà dilì yilá lom né mé temé seèn yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií, dèn ñgwéh mé *sóú bele komoò. Né mene béh, béh né gi temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te Càn nde ye béh bò didilí bò mé njéh yilá, dèn ñgwéh mé sóú beleè. Lòu sam, nùàr nùà dilì ké toò Càn mé sóú ñá ndé ñgwéh.

17 Béh bò Jûf ndèm mé Kristò kwaá njií kuú né, ye te béh den njolò Càn dilísé, béh ndèm mé sóú kwá ní cú. Sâ béh né gi ñené kɔɔ, ye béh né mé veèn yoòr faá bòò mé Jûf sam ndɔ. Á, sâ tueé baá-re ye Kristò né gwaán ye veèn a, yám ndé sér toò wa? Dé sâ tíndôg ndɔ!

18 Ñgweéh mè lɔ naâ sóú ké jomo kaáb si njií mà. Mɔ mè hèn mena den cu né sóú mé mè lé naá gii doó kaáb si doò, sâ mè beè Càn kuú den cu né sóú hèllè mé be mò.

19 Lòu sam, sóú lé mè te cio lu yii naâ kɔɔ, mè beè seèn baá seér faá komó nɔ, te mè làn den seér te ceér Càn. Lòu sam, bó lé ké te toú faga bilí naâ bèn Kristò.

20 Mɔ mè kènê née mene làn ye, sâ mè sam cuú; yoòr mò baá seér yòn dé Kristò. Dene mò ká lè wón hèn baá seér dene dé ndèm mé Njuna Càn kwaá njií. À lé mè gwaán naâ kɔɔ, à lé felè mò kuú naâ kɔɔ ndɔ.

21 Ndóg mè fùgò Càn faá ñhèh mbaâ nɔ wèh ndé ñgwéh. Mɔ sé la ye nùàr nde né nùà dilì ké toò Càn mé sóú ñaá, ñgweéh sâ Kristò kuú vu né dé lòu mà!

3

**Sóú wa, ndèm wa?*

1 Kòcò, tándugó Galatî bò! Neí bí mân yieé wula caá né kɔɔ, mé bó se nyegé gi mene bí cio Yeésò *Kristò ké te toú, bí né lom ndugó ñeí doò?

2 Mè gwaán lom né bí ñhèh cén bieê, bí jògò túé ke mè ye: Càn lé bí Cúcuí seèn tema njií naâ felè sóú joloò wa, lé naâ felè temé te Njàgà Bagaà kwaá njií wa? Mè tueé bí, lé naâ seêr felè Njàgà Bagaà mé bí lé naâ ñgweé, bí kwaá njií temé teèn doò.

3 Bí mân ndugó caá né dé keí? Bɔɔ né naàn mé bí lé duóòm nyegé gii mé Cúcuí Càn kpóg, kènê bí lòò cí, bí bɔɔ seér cu aá mé feh bií wa?

4 Bí lé naâ gèr felè Njàgà Bagaà ñené. Sâ tueé né ye, bí lé ñene kuú naâ dé lòu wa? Ñgweéh dé lòu sam ñgweéh mà.

5 Mɔ Càn né bí Cúcuí seèn haá, à né bò fém lètenè bií bɔɔ bele, sâ à ménâ bɔɔ kuú né felè sóú joloò wa? Ñgweéh né felè Njàgà Bagaà ñgweé mé temé teèn kwaá njií mà.

6 Né te mvù Càn felè Abrahâm nyagá den ye: Abrahâm lé naâ temé cén yoòr Càn kwaá njií; Càn lé bú nùà dilì yilá naâ mé njéh.»

7 Sâ bí féla nyégé-re bagasé, ye: bòò mé né temé yoòr Càn faá Abrahâm nɔ kwaá njií, bò nduté ndútù Abrahâm dé jéjég né bó.

8 Càn lé naâ Abrahâm jògò tueé kwaá, ye nyí felè seèn kulu keéh gi nde né dà m nùàr wón dɔɔŋ ma. Lòu sam, à lɔ naá gii ménâ jògò nyegé kwaá, ye nyí nde né bòò mé Jûf sam bò didilí bò yilá; nyí bó ménâ yilá nde né mé temé cén yoòr nyí kwaá njií ma.

⁹ Abrahâm lé naâ temé teèn kwaá njií; Càn lé naâ bú ménâ kulú ndo. Mo né mân, bòó mé temé kwaá njií né yoòr Càn dɔ́ɔ́n, Càn nde né bó ménâ kulú.

¹⁰ Bòó mé né dé bɔ̀ɔ̀n te sòú tétég ngelá den dɔ́ɔ́n, bó né lom duagásé. Ngweéh Ngòr Càn né gi ménâ tueé ndo wa? ye: Bòó mé sòú Càn mé gùm mene faá bó nyagá kwaá né te mvù Càn nɔ, jòlò jégé ngwéh dɔ́ɔ́n, bó a, den duagásé.»

¹¹ Ngweéh ngòr Càn né gi tueé ngagá mà, ye: nuaré déi nùà dilí ké toò Càn mé sòú joloò ñá wá ndé ngwéh. Lòu sam, né te mvù Càn nyagá kwaá gií, ye: nuaá mé ña né nùà dilí beè Càn mé temé cén yoòr seèn kwaá njií dɔ́ɔ́n kwa nde né yòn kɔ́ɔ́.

¹² Ngweéh sâ sòú né hiín, temé yoòr Càn kwaá njií né hiín ndo mà. Lòu sam, né te mvù Càn nyagá den gií, ye: Dé sòú, nuaá mé né sòú mé gùm mene jolo komo, yòn kwa nde né kɔ́ɔ́.»

¹³ Kristò lo ndeè duagásé den dɔ́ɔ́n; lo naâ felè beèh, ye te nyí ña sɔ̀m béh dúágátí yoòr, béh geé mé ceér sòú. Dé sâ né gi te mvù Càn nyagá den ye: Nuaá mé bó segé njií né te toú dɔ́ɔ́n yoòr né mé dúágátí.»

¹⁴ Kristò lé mân bɔ́ɔ́ kuú naâ ye te dèh mé Càn lé naâ Abrahâm mé njéh kulú doò, kema keéh bòó mé Jíf sam teèn. Bó dèh sâ kwa nde né mé Kristò, te béh ndèm kwaá njií gi yoòr seèn, béh kwa Cúcuí Ñagá faá Càn lé naâ béh tueé nɔ.

**Sòú mé ndéb*

¹⁵ Belà, mè nde né bí njeré déi tueé, mè me njií nde né bí mé njèh wɔ̀n: mo nuaré déi naá gií ngúlú seèn taán nyegé, nuaré déi sòn teèn yí ndé cú, ye te nyí vurú sɔ̀m. À túé ndé ngwéh ye nyí nde cu né njeré déi felèbò sagá ndo.

¹⁶ Beè Càn né môn. Càn lé ndéb kwa kwaá naâ mé Abrahâm bô nduté ndùtù seèn. Sâ tueé né ye, ngòr Càn dé bô nduté ndùtù seèn dɔ́ɔ́n júé ngwéh, te nùàr dɔ́ɔ́n làgà cú. Te mvù Càn bó jue lom né nduté ndùtù seèn cén tà cén. Mo né mân, sâ bó jue lom né Kristò.

¹⁷ Mè gwaán né tueé ngagá ndo, ye bí a: Càn lé naâ ngòn coló, à kwa kwaá ndéb ter, ye ngòn sâ le nde né ménâ. Mo à lo naá gií ménâ coló, cer ter nyemà yuií nèà mé nyemà yulà tagár te sòú nde ye cie yuo. Á sâ, sòú né mé terrebe teèn, à nde né ngòn sâ cum lo wa? Ndóg! Mé ndéb mene sòú bó calé kòmò ndé ngwéh.

¹⁸ Mo ngúlú Càn yieé sé né mé sòú beleè, sâ ndéb dé seèn sé teèn mbaá ná kú cù. Mè tueé bí, Càn lo Abrahâm ngúlú seèn tieè kwa kwaá naâ mé ndéb.

¹⁹ Mo né cu mân, á sâ Càn lo dé seèn sòú sou kuú naâ dé kei ndo? Bí kɔ́ɔ́ ye, Càn lo sòú teèn sou sagá cuú naâ, ye te bô nùàr ñene kɔ veèn mé njéh. À lo ménâ sou kwaá ngogó naâ, sâ nduté ndùtù Abrahâm nùà njèh lo née wá ngwéh ye. À yeé waà baá, sòú hèllè cuaré yuo. Càn lo sòú sâ tueé keéh naâ sònò bô cili Càn. Nuaré déi kela lètenè bɔ̀ɔ̀n mé bô nùàr faá nàñ nɔ, à den, à né bô nùàr njií mé lé yuoó naâ sònò bô cili Càn tueé keéh.

²⁰ Ngweéh mo nàñ né teèn, sâ né lètenè njèh fà: déi né kèb déi, déi kèb déi wa? Dé Càn, à dé seèn né cén.*

Kwòm sòú

²¹ Sâ tueé né ye, *sòú bô ndéb Càn nyuùn kwàrè bèh wa? Môn sam ndo! Mo sòú mé nde né bô nùàr yòn haá sé né teèn, à sé naâ bô nùàr sie seér, te bó ña bô didilí bô mé njéh.

²² Á, seèn môn sam. Mvù Càn seèn né gi cie tueé kwaá, ye veèn né lom *wɔ̀n dɔ́ɔ́n beè kebbé sie; wa dé sâ

3:10 3:10 Deut. 27:26 **3:11 3:11** Hab. 2:4 **3:12 3:12** Lévi. 18:5 **3:13 3:13** Deut. 21:23 **3:16 3:16** Gen. 12:7 **3:17 3:17** Ex. 12:40 **3:18 3:18** Rôm 4:14 * **3:20 3:20** Sâ tueé né ye, cu mé Càn lé kwa kwaá naâ Abrahâm ndéb tieè, à lé Abrahâm tueé njií naâ mésòn seèn, nàñ lé teèn ná ngwéh.

bòó né te ndéb Càn mboón, faá Càn lé naâ tueé nɔ, ye nyí nde né bò nùàr yili sòm, nyí yili sòm nde né bòó mé né temé bòòn yoòr Yeésò Kristò kwaá njií ma.

²³ Léí toò béh lé naá giì ka sòu faá bò gwà cibì bò nɔ. Kristò yeé waá baá, te bò nùàr nde ye temé yoòr seèn kwaá njií.

²⁴ Cu sâ sòú lo naâ dé seèn faá dèi beèh nɔ, ye te Kristò nde waá, béh ña bò didilí bò njolò Càn mé temé yoòr seèn kwaá njií.

²⁵ Kènê cu temé kwaá njií sâ waá baá. Béh geé baá mé ceér sòu, béh beè dèi hèllè yuo gi aá.

²⁶ Lòu sam, béh bò Yeésò Kristò bilí seér aá kóó; béh baá bò ñuna Càn. Béh bò ñuna Càn ña né mé temé cén yoòr seèn kwaá njií.

²⁷ Bí lé nòmò Càn kou kuú naâ, ye te bí bò Kristò nyogó bilí cén. Sâ kènê bí baá gi mé Kristò yoòr.

²⁸ Mɔ né mân, sâ kènê lètenè bò *Júf mé bòó mé Júf sam gwèn teèn sam cuú; lètenè bòó mé den né mé feh bòòn mé bò kwer, gwèn teèn sam cuú; lètenè bò siíb mé bò véh mene gwèn teèn sam cuú ndo; dóón bí nyogó bilí gi aá cén yoòr Yeésò Kristò.

²⁹ Mɔ bí né bò nùàr Kristò, sâ kènê bí baá gi bò nduté ndùtù Abrahâm ndo; sâ bí yieé nde né ngúlú Càn faá à lé naá giì tueé kwaá nɔ.

4

¹ Bí kwá mè tueé cu bí ndo; huaán mé nde né ngúlú teleé yieé, mɔ à née mbò ye, mé be ñèh seèn sâ mene, bô kwer né kèi cén.

² Cu sâ, à nde née sòn bò dèi seèn ngweé ye; à ngweé sòn bòó mé né bò ñèh seèn ke nyegé ndo. Kɔ cu mé tele seèn lé sie kwaá naâ ndeè wulu baá, sâ ye.

³ Béh né ménâ ndo: cu mé béh lé naâ bò huaán tetóór; béh lé naá giì ka tòu beèh faá kwer nɔ.

⁴ Nde nde, cu mé Càn lé sie kwaá naâ yeé wulu baá, à tema njií Nuna

seèn ndo: ma déi ñar bú, à yií keéh feh te *sòú bò Júf ménâ ndo.

⁵ Sâ dóón ye te nyí yili sòm bòó mé né gi ka sòu, te béh dóón ña gi ye bò ñuna Càn ma.

⁶ Càn tema njií baá-re Cúcuí Nuna seèn ká lè biì, te ñené huòm, ye béh dóón né bò huaán nyí ma. Cúcuí sâ né mé sòn seèn yilá, ye: Tele mò!

⁷ Mɔ né mân, sâ wò kwer sam cuú, wò baá huaán. Sâ ngúlú mé Càn lé nyegé kwaá naâ mé bò ñuna seèn doò, à nde né wò teèn haá.

Nyàmè Pól felè bò Galatí bò

⁸ Léí toò bí lé Càn kó ná ngwèh, bí lé naá seér kwer bò cècàn.

⁹ Dé kènê môn sam cuú, bí ñene kɔ baá Càn gècèn kèn. Dé mò, mè nde né tueé seér ye bí a, Càn ñene kɔ né bí kóó. Á, mɔ baá gi mân, sâ naàn naàn mé bí nde cu né kènê bò càn tándùg mbaá dua gɔ wa? Naàn naàn mé bí nde cu né kwer bòòn ñaá den ndo wa?

¹⁰ Bí bò cieé mé bò weéh déi jolo den né dé kei wa? Bí bò kùr bené déi jolo yeé dé kei? Bí né yeé bò nyemà déi jolo. Né dé kei ndo wa?

¹¹ Ngweéh sâ seé mò ké lètenè biì nde né mbaá mvuaán le mà. Mè hèn veéh kuú né cí!

¹² Bò nùàr mò, kúkùr biì, bí dèn gí faá mè nɔ; mè baá gi dé mò faá bí kèn. Léí toò bí lé naâ mè veèn déi bòó wa?

¹³ Bí né gi kóó ye, mè lé naâ ké lètenè biì mé beèn yoòr waá seér; mè lé ké sâ den leé naâ dé cí, mè né bí Njàgà Bagaà teèn se keéh ndo.

¹⁴ Beèn mò hèllè ye júée nyí. À kɔ ye nyí bí gèr felè mò feh kum aá. Mé ñèh mene, bí lé mè sì ló ná ngwèh, bí mè kwógó ngwéh ndo; bí lé weh kwaá njií seér naâ mè yoòr biì faá cìlì Càn déi nɔ; lé den loóm naâ faá bí sie nyegé né Yeésò Kristò nùà ñèh.

¹⁵ Mè tueé bí, mɔ ceér sé né beè biì teèn, bí sé naâ mè njolo biì luagá haá njií gií! Bí yeé bòó kɔ gi aá mân

kèn, sâ hên jég seèn kwa cu né bí kei wa?

¹⁶ Wanóη mē yeé tueé gi aá bí gècên kèn, mē den seér cu faá nùà bònò beè bìi wa?

¹⁷ Bò nyenyenê bò hèllè né ké lètenè bìi tueé nagá gɔ, bó ye te bó bou* weh gi bí beè mò mé njéh, bí bó seér seé bòn.

¹⁸ Mɔ né mân, sâ nùàr a, bóú yí nùàr teèn, te gam bú. Mɔ mē né mene ké lètenè bìi, mē mene teèn sam, te den den faá béh bí né kɔɔ nɔ.

¹⁹ Óè, bò huaán yíé-temê mò, mē te gèr-e yila cu aá kèn, mē baá cu gèr yoló. Mē yolo den né faá ma déi yolo né nyer nɔ. Kɔ bí ndeè ηa nyegé baá bò mbòn Kristò kèn, sâ ye.

²⁰ Mē tueé nde né naàn? Dene mò sé la né kènê ké yoòr bìi; feh mò ter mé ju bìi ηellé gi aá kèn.

Dèbbè Hàgâr bô Sarâ

²¹ Bí bòó mé gwaán né ka sòu deèn dɔɔη, bí jògò tué ke mē ye, bí beéh *sòú sâ ηgwé bèh wa?

²² ηgweéh bó nyagá kwaá né te mvù Càηe, ye Abrahâm lé naâ mé huaán fà wa? Déi né ηunà kweèr, déi ηunà veèh seèn nùà njèh.

²³ ηunà dé kweèr, bó lé bú ηaár naâ faá bó ηar yeé bò huaán dɔɔη nɔ. ηunà dé veèh nùà njèh, Càη lé naá gi ηaàr seèn toò tueé kwaá, te bó nde ye bú ηar.

²⁴ Béh nde né njeré déi teèn ηgweé keéh: bò véh fà sâ né sòn ηgòn fà. Cén déi, yilí seèn né Hàgâr; né sòn ηgòn déi. Dé sâ né ηgòn mé Càη lé tueé naâ ké felè tòr Sinayî doò. Bò huaán mé bó lé ηaár naâ te ηgòn bú sâ dɔɔη lé naá gi dé bòn te yuii kwer-e.

²⁵ Hàgâr né sòn tòr Sinayî sâ te tàbè Arabî. Hàgâr cên sâ né cu sòn Jerusalem dé cafanê bó bò nùàr teèn mene. Lòu sam, bó né gi bò kwer sòu.

²⁶ Jerusalem dé gècên né ké te vulúu, à dé seèn né véh dé nùà njèh, à kwer sam. Dé beèh, meí beèh dɔɔη né bú.

²⁷ Né te mvù Càηe nyagá den ye: Sàmè sér dé yeé lòu, ma ηgiin! Kwá njí lòm be mé ja kioò, nyer déi wò némá ηgúηgwéh! Si yeé lé naâ wò si loó, wò mé huaán sam.

Mé njéh mene, bò huaán yeé maga kela nde né kɔɔ mé dé huer yeé.

Wò samé nde né dé cî.»

²⁸ Bò nùàr mò, bí né dé bìi bò ηunà Càη. Càη lé naâ ménâ toò tueé kwaá faá à lé naâ felè Isâk toò tueé kwaá nɔ.

²⁹ Léi toò huaán mé bó lé ηaár naâ bú mé terreb Cúcuí Càη sâ, bó lé naâ bú bunó; huaán mé bó lé ηaár naâ faá bó ηar yeé nùàr nɔ, lé bunó naâ bú kɔɔ. Mé kènê mene, née den ka môn ye.

³⁰ Yeé baá môn, ηgòr Càη tueé ηagá ndɔ, ye: Kwógó sòm ma mé né dé seèn kwer sâ kwógò; kwógó sòm bò ηuna seèn mene. Kóo ye, ηgúlú teleé né dé ηunà veèh nùà njèh; ηunà kweèr dé seèn te gà ηgúlu sam.»

³¹ Mɔ né mân, bò nùàr mò, sâ béh bí dé beèh bò ηunà kweèr sam, béh né bò ηunà veèh dé nùà njèh.

5

Ka sòu mvelé yuoò

¹ *Kristò béh te yuii kwer-e se som aá kèn, ye te béh den lom mé feh beèh, béh ka sòu dèn cú. Sâ, bí dèn lòm mé feh bìi nɔɔη ménâ, bí té te yuii kwer-e yílá cú.

² Né mē Pól, mē tueé né kɔɔ, bí féla nyégé bagasé: mɔ bí né cu *ηgór ηɔób, sâ Kristò njèh gam beè bìi sam cuú.

³ Bòó mé né ηgór ηɔób dɔɔη, sâ bó a: jòlò kòmò lòm *sòú mé gum mene ndɔ.

⁴ Bí bòó mé né sòú jolo, ye bí bò didilí bò beè Càη ηa nde né mé njéh

* 4:17 4:17 Nùàr laán wellê te ηa nùàr yeé.
4:29 4:29 Gen. 21:9 4:30 4:30 Gen. 21:10

4:22 4:22 Gen. 16:15; 21:2 4:27 4:27 Es. 54:1

doón, bí kóo ye, bí bò Kristò geé baá kèn; bí vu aá be mé fùgò Càn ndo.

⁵ Dé beèh môn sam; béh dé beèh ndèm kwaá njií seér né mé bú, ye loú sâ à nde né béh bò didilí bò beè seèn yilá. Béh hên kela den né cí, béh né temé teèn mé terreèb Cúcuí Nágâ kwaá njií gií ndo.

⁶ Béh kó né ye, mo béh nyogó den né yoòr Yeésò Kristò, béh ñob mene ñgór, béh mene ñób ñgwéh, doón ju sam. Njèh gècèn né lom temé cén yoòr Kristò kwaá njií. Bó temé cén sâ ñene kó nde né mé lètenè beèh gwaán kuú.

⁷ Bò nùàr mò, hên bí lé baá gií ceér gècèn faá nùàr nò bele nyegé; bôó né naàn mé bí ceér gècèn sâ bèlè cú wa? Neì bí yiín né kóó?

⁸ Dé mé bí né seér ñgò sâ, bí kékòò ye, beè Càn mé né bí yilá doò yuò ná ñgwéh.

⁹ Bó lo kó tueê ye: Nyure* cén beèh yeé túóm kóó. Hên baá-re cí sâ.

¹⁰ Mé njéh mene, mè né kóó ye, béh bí baá gi dé beèh beè Fehtoò beèh, béh bí nde né mé sòn cèn den ndo. Mè né cu kóó ye, né mene neì, nuaá mé né bí feh ter ñellé gò sâ, nde né ju tarê die.

¹¹ Bò nùàr mò, mè dé mò túé ñgwéh ye nuaré déi a, kó ñób só cú ñgór, te Càn gam ye bú. Mo sé né môn, mè sé né cu gèr beè bò *Júf ñené den wa? Sâ cio mé Yeésò lé kuú naá ké te toú doò sé naá cuú njèh dièb beè bôòn ñaá wa?

¹² Mè teèn sam. Bôó mé né ka bí feh ter ñellé gò sâ, bó a, njií ká bó njií, bó teèn kà bílí mé tuluú mene!

¹³ Dé bìi bò nùàr mò, Càn bí yilá gi aá kèn, ye te bí den mé feh bìi. Njèh cén, mé feh bìi deèn sâ, túé ñgwéh ye bí bó làrè njií mé ñgàn yoòr né gwaán doón. Sòn sâ, bí gwàn kú sér mé njéh lètenè bìi dé gwaân, bí né lètenè bìi gam kuú.

¹⁴ Lòu sam, bò sóú doón yila gi né yoòr sóú bú cén mé né tueé ye:

Gwàn mbeí yeè faá wò gwaán né ñgàn yoòr yeè doò.

¹⁵ Á, mo bí den seér cu né faá bò nyam ké ya dueè nò, bí lètenè bìi bôó kuú seér veèn mé veèn, sâ bí kè keè, mè tueé bí, bí nde né lètenè bìi calé kuú.

Ceér dé bò nùàr mé ceér dé Cúcuí Càn

¹⁶ Mo né mân, mè tueé bí, bí kwá lo yòñ bìi beè Cúcuí Nágâ, te à feh bí ceér kóó. Njií mé ñgàn yoòr bìi gwaán seér né kóó, bí té dé sâ bó.

¹⁷ Lòu sam, bò njií sâ bó bò dé Cúcuí Càn nyuùn kwàrè bèh. Yeé baá môn, Cúcuí Càn bar taré bó ndo: déi bò mbeí nyuùn kwàrè cú, te njií mé bí gwaán né bôò doón, bí bó kòmò cú ndo.

¹⁸ Bí kóó ye, mo Cúcuí Càn bí ceér feh né kóó, sâ bí dé bìi ka sóú sam cuú.

¹⁹ Nùàr doón né gi seé ñgàn yoòr bagasé mân kóó nyegé: ñgàn yoòr gwaán né yàgà yon tobo; à gwaán né fúár, à gwaán né sár tegé.

²⁰ Ñgàn yoòr gwaán né cècàn dua gòò; táhunó né bú. Bò nùàr né bò mbeí bunó gò; togo bò huer mé ñá-temé né li; keèn né bó seé weh, bó né mé sòn hihiné kerré den,

²¹ bó né njèh kàn gwaán, bó né sela gò, bó né soóm gò, bó né lom mé bò veèn déi faá bèh mân bôó ndeé. Mè bí tueé kwaá cu né faá mè lé naá gií bí tueé nò, ye bí a: bôó mé né mân bôó doón *Lò Càn mé njolo ñéné ndé ñgwéh ndóg.

²² Tàb dé Cúcuí Nágâ né seér gwaân, vógó-temé, còñ, sèn, jere kóò, húóm-temé, dene kóbè sâ,

²³ dolé, mé yo sieè. Bò njií mé né bò njèh bebagaà ménâ doón, *sóú gwaán né cí.

²⁴ Bò nùàr dé Yeésò Kristò doón faga wula gi aá ñgàn yoòr bôòn ké te toú, bó dé bôòn bò tuaá dé vevené sâ doó su njií gi aá kèn.

²⁵ Cúcuí Nágâ béh yòn haá né kóó. Mò né mân, sâ béh kwá ló gí yòn beèh beè seèn, te à feh béh ceér kóó.

²⁶ Béh té feh hàmm, béh gè mé sà lètenè beèh fòòn, béh té mé huer lètenè beèh ngéré kú cú.

6

Mambin seè lètenè bì jógó kuú

¹ Bò nùàr mò, mò bí nene mbeí bì deí baá te veèn yilá, bí bòó mé Cúcuí Càn né bí lè teèn, bí tülù sòm kèh bú teèn tulù, bí feh nyegé bú ceér dé dilí, bí feh bú mé hueh dolé; wò né feh yeè teèn bòn keéh ndò. Mò sam, wò nde né faá bú nò die.

² Bí gàm kú lètenè bì gaàm, bí né mé seè lètenè bì jógó kuú. Mò bí né ménâ bòó, sâ bí né tòu *Kristò bele huóm.

³ Mò nuaré deí né lètenè bì munó, ye faá nyí nò sam, mé à hàmm njeré deí sam ndò, sâ bú a, té feh seèn mbaá bèlè kú.

⁴ Nùà kàn a, kè nyegé kèkènè seèn mé be seèn. Mò né teèn yilá, à nde né mé seè dé seèn nùà njèh sagár, à mé seè dé bò mbeí mè só ndé cú.

⁵ Mè tueé bí, nùà kàn jógò nde né seè seèn nùà njèh mé feh seèn.

⁶ Nuaá mé bó né bú Njàgà Bagaà se, bú a, kòb sòm bò njèh seèn kèb deí, à haá nuaá mé feh yeé bú Njàgà Bagaà sâ teèn.

⁷ Bí té feh bì bèlè: bó beéh Càn séi bèh. Nùà kàn kwa cu nde né njií mé à lé dobó naâ.

⁸ Mò à dobo né njií mé ngàn yoòr né gwaán, sâ ngàn yoòr nde né bú cio beè kwaá haá. Á, mò à dobo né dé mé Cúcuí Nágâ gwaán né kóó, sâ Cúcuí kwa haá nde né bú dé seèn yòn tètàgà.

⁹ Béh bó lòm bagaà, béh té be mé njéh dù. Mò béh gùr ngwéh, lòu sâ béh nde né kwaá.

¹⁰ Sâ, mò né mân, keí mé née hèn, béh bó làrè bagaà mé nùàr dójò, tétég mé bòó mé né te mbàgà Cànje faá béh nò, béh té bó nyèn.

¹¹ Bí né gèh bò njolo mvù dé kokoò hèn néné wa? Mè bó nyagá né mé be mò, te mè tema njií bí.

¹² Bòó mé né seè fù ngàn bòó dójò njeí né bí mé *ngór ngòb kóó. Bó ye te *wón seèn bó mé njéh seèn. Lòu sam, bó né gèr veéh; bó ye, mò bó tueé lom né felè cio Kristò ké te toú wa, bó nde né bó lòu bunó seér ma.

¹³ Á sâ, bòó mé né te ngór ngòb ngelá den sâ, bó *sóú hèllè mé feh bòòn jòlò kòmò bèh ndò. Bó gwaán lom né ye te bí ngòb kuú mé ngór, bó punó seér mé njéh lòu, ye bí baá mé mágá bòòn yoòr ma.

¹⁴ Dé mò môn sam. Beè mò, mè punó seér nde né mé cio Fehtoò beèh Yeésò Kristò ké te toú. Mè wón kó cú mé njéh, wón mè kó cú mé njéh ndò; mè baá gi te njèh wónje komó mbaá.

¹⁵ Béh né mene ngór ngòb, béh mene ngór ngòb ngwéh dójò, ju sam. Njèh gècèn né lom nùà feè beè Càn njaâ.

¹⁶ Bòó mé né gi ceér dé sâ bele dójò, Càn a, kó bó jere, há bó dolé, à kulu bilí bó mé bò dé seèn lètenè bò huaán *Iserála mene dójò.

¹⁷ Duóm mé lan, nuaré deí a, té mè feh ter bó njéllé cú. Bò mágá mé né yoòr mò hèn tueé ngá gi aá kèn, ye mè baá dé mò nùàr Yeésò.

¹⁸ Bò nùàr mò, húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè gí bí beè. È môn.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Efêse

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Mè mvù hên nyagá njií né mé bí, bò nùàr Càn ké Efêse mé né gi temé tég yoòr Yeésò Kristò kwaá njií doón.

² Tele beèh Càn bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolê.

Bò njèh bebagaà mé Càn né béh felè Yeésò haá

³ Kùsèm Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò! À lo naá giì béh bò dàmbè njèh bebagaà ké te vulúu kúlú haá. À lo béh haá keéh naâ beè Kristò.

⁴ Mé à lo nde wón si, sâ dàb mé à lo béh yoòr Yeésò Kristò balé yií gi aá, ye te béh ndeè den lom bò nùàr nyí, mé ndògò veèn déi yoòr beèh ñéné sááb cú.

⁵ Càn mé húóm-temé seèn lo ménâ nyegé kwaá giì mé kàgà-ndòn seèn, ye nyí ndeè nde né béh bò huaán nyí mé Yeésò Kristò sie seér ma. À lé ménâ gwaán naâ koó.

⁶ Sâ ye te tànòr húóm-temé nyí ñéné yuo kelà cie mé njéh. Béh yila baá-re fùgò làgàti beè seèn kuû. Sâ doón né mé Huaán yíé-temé seèn.

⁷ Mé húóm Njàn, à lé naâ béh te veène yili sòm, à kulu sòm yúlá-temé beèh lè seèn ndo. Sâ doón, ye te béh ñene ko tànòr húóm-temé nyí teèn.

⁸ Né lom felè beèh faá cí no yaám ndeé, ye te kónkɔɔn bò lo nyí yam sie lom béh beè mé gùm mene.

⁹ Njií mé à lo naâ ter nyegé naáb kwaá sâ, lo naá giì mé kàgà-ndòn seèn, ye te ndeè mboón

mé Kristò ma. À béh hên feh keéh né cí,

¹⁰ wa loù mé wón nde né teèn gií, nyí nde né njèh ké te vulúu mé ká doó mene doón bècène horó bilí, te Kristò den lom felè boòn koó.

¹¹ Mé Kristò béh baá gi mé gà teèn. Sâ tueé né ye, Càn lo béh ter ké toò balé kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Né ménâ, à njèh doón boó gi yeé jéjég faá à nyegé kwaá yeé no,

¹² te be terrèb seèn ñéné yuo kela yoòr beèh bò toò-jògò bò mé lo naá giì ndèm mé Kristò kwaá lojó.

¹³ Mé bí mene ndo, cu mé Njàn Bagaà mé né ngòr gècèn lé waà naâ ké lètenè biì te yili sòm bí, ngweéh bí lé naá giì temé yoòr Kristò kwaá njií mà! Yeé baá ménâ, Càn maga kwaá gi bí yilí seèn yoòr ndo. Mágá sâ né Cúcuí Njàn. Cúcuí Njàn sâ lo ndéb seèn jegé naâ koó.

¹⁴ Béh yeé kwa baá bú, béh ko baá-re mé njéh ndo, ye ngúlú Càn né béh kela, ye loù mé Càn nde né béh dé kèi cèn yili sòm wa, béh nde né ngúlú seèn yieé ma. Sâ doón, Càn ye te be terrèb nyí ñéné yuo kelà cie mé njéh.

Pôl né Càn teèn vra

¹⁵ Mo né mân, mè né lom Càn felè biì mé gècèn mene vra. Lòu sam, bó ye mè a, bí né lom temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò kwaá njií, wa bí bò Yeésò bò gwaán né mé temé cén ndo ma.

¹⁶ Mè né Càn felè biì vra, mè sòn dù bèh. Mè né bú dua,

¹⁷ bú Càn *sùsùm, Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò, mè ye bú a:

Há ñeí cú bí Cúcuí seèn lòu, te bí ngweé komo njèh, à feh ñagá bí gècèn seèn, te bí ko ñeí cu Càn dé ñeí.

¹⁸ Bú a, kúkùr seèn, à sì kwá lege ñagá seèn lè biì, te bí ñene gèh ndèm mé à yilá kwaá né bí beè seèn mé njéh doó.

- Bú a, bó te gèh sèsàm ngùlù mé bò nùàr seèn nde né kwa dɔ́ɔ́n den den njolò biì bèsónè.
- 19 Bú a, bó te béh bí bòó mé né gi temé yoòr seèn kwaá njií dɔ́ɔ́n, béh ñene kɔ be terrèb seèn mé né lom yoòr beèh faá cí nɔ yieé. Terrebe seèn bú sâ, dé seèn dé se komoò sam.
- 20 À lé Yeésò Kristò te cio komo sɔ́óm naâ mé terrebe bú sâ, à weh ñaâ mé bú ké te vulúu, à kwaá njií bú te be gaâ seèn.
- 21 Felè ñhèh dɔ́ɔ́n né bú. Terrebe wɔ́n né mene naàn, né mene gèh terrèb dé heè ké te vulúu dɔ́ɔ́n, né gi ka seèn. Gwaán yilí bɔ̀òn a, ngúlí yòh méné wɔ́n dɔ́ɔ́n, gwaán bú a, ndé ngúlí yílá te nàm dé ké toò mene dɔ́ɔ́n, felè bɔ̀òn dɔ́ɔ́n né Kristò.
- 22 Càn lo ka ba gulè Kristò ba yíi gi naâ ñhèh dɔ́ɔ́n; à feh te mbàgà seèn sie kwaá né bú ndɔ.
- 23 Mbàgà seèn sâ né faá kukun Kristò nɔ. Kristò mé gùm mene ñené yuo kelà né teèn, à yoòr né mé kèkènè Càn mé gùm mene ndɔ.

2

Bèh yili yuoó

- 1 Léí toò, bí lé naâ mé gècèn mene sabé, bí né te veèn teré yílá, bí lé beè Càn naá giì cùg faá bò komó nɔ.
- 2 *Wɔ́n lé bí yoòr yila seér naâ kɔ́, bí ngo seér cí. Bí lé sòn ngweé seér naâ dé mgbè terrèb ké ter ka vulú. Wa hèn, terrebe seèn hèllè ka gi ngwèh ndɔ, née ka mé seé yoòr bò ngén-sòn bò temá ndeé den ye.
- 3 Béh né kɔ́ ye, béh dɔ́ɔ́n lé naá giì ménâ ndɔ. Tuaá veèn lé naâ béh lè salé, béh lé naá giì njií mé ngàn yoòr beèh gwaán né kɔ́ bɔ́ seér, béh lé ñhèh dɔ́ɔ́n bɔ́ giì naâ mé feh beèh ménâ. Béh sé naá giì ju mé gèh dene bú sâ die, faá bò nùàr dɔ́ɔ́n nɔ.

4 Mé ñhèh mene, húóm-temé Càn né ñhèh yɔgô: Càn mé húóm-temé seèn né seér cu béh jere kɔ́.

5 Béh lé né gi mene toò seèn mé veèn beèh hèllè komó cùg, à lé naâ béh yòh dé feê mé *Kristò haá seér, à yili sɔ́m béh dé lòu,

6 à béh te cio komo sɔ́m keèh mé bú, à béh kwaá njií seér ké te vulúu, te béh bó den kɔ́.

7 Càn béh tànòr húóm-temé seèn mé Yeésò Kristò ménâ feh keèh gi né, ye te bò jomo bò dɔ́ɔ́n ñene kwaá gi fùgò dueè nyí njolò.

8 Bí lé yili yuoó naâ mé fùgò húóm-temé Càn sâ. Lé naâ mé temé yoòr Càn kwaá njií. Bú sâ lé mé kàgà-ndòn biì nùà ñhèh ná ngwèh. Càn lé bí fùgò sâ haá naâ mé lèi seèn.

9 Béh lé seé bagaà déi bó kòmò ná ngwèh ndɔ; à lé béh haá naâ dé lòu, ye te nùàr mé seé déi mbaá púnó kú cú.

10 Bí kó sér ye, Càn lo béh meè naâ kɔ́; wa, à lo béh si bilí kwaá naâ yoòr Yeésò Kristò, ye te ká jomo, yoòr beèh ndeè yam lom bò seé bebagaà mé nyí lo naá giì léi jògò ter nyegé kwaá doò.

Gèh nùàr cén dé feê

11 Mɔ né mân, bí múnò njí cú dene biì dé léi toò, bí bòó mé Jùf ñàr-lè sam, mé bò *Jùf bí yilá né kurú, wa lòu sam, bó né dé bɔ̀òn *ngór ñɔ́b ma. Sâ né lom mágá te ngàn yoòr kèb cieè mbaá ndɔ.

12 Bí bòó mé bó né ménâ yilá sâ, bí múnò njí cú gèh dene biì dé léi toò sâ ndɔ, bí bò Kristò lé née nòmò dàb we dàb ye. Sâ bí lé beè Càn née kìn ndɔ. Sâ te bòn bò nùàr seèn *Iserála bí lé née teèn sam ye. À lo né mene ngòh kɔ ye te ndéb nyí mboón, mé ñhèh mene à lo bí teèn yí kèh ná ngwèh. Sâ bí lo cu sâ née *wɔ́n ngo ye, bí mé ndèm lè sam, Càn lé mé yilí beè biì cu sâ ná ngwèh ndɔ.

13 Mé ñhèh mene, kènè Càn bí bò Kristò sie bilí gi aá kèn. Bí bòó mé

lé naá gi nòmò dàb we dàb mé Càṅ léi toò sâ baá gi kènê kwarè seèn. Sâ doón né gi mé njua húóm Kristò.

¹⁴ Còṅ beèh né bú. Lòu sam, à lé naá feh seèn *semé, à sie bilí bò Jûf mé bòó mé Jûf sam mé njéh, à tulu sòm kòṅ mé lé naá bó mé sòn hihiné kerré kwaá doô. Bùnò gi lètenè bòn ndò, bó doón ṅaá bilí gèh cên.

¹⁵ Né mene bò *sóú Jûf dé kàn mé dé kàn doón, Kristò bó tor wula gi aá kèn, ye te gèh nùàr fà ṅa bilí, bó me yuo gèh dé feê cén, bó den yoòr nyí, bó ṅweé fu ma.

¹⁶ Kristò yeé kuú baá ké ter te toú, à kuú nyoló lo kèrrè hèllè ké teèn sâ. À lo gèh nùàr fà sie bilí naá mé cio bú sâ, te nde ye gèh dé feê cén ṅaá, à nyogó njií bú yoòr Càṅ.

¹⁷ Kristò lé ká te wòṅe ndeè naá Njàgà Bagaà se ndò, te bí bòó mé Jûf sam kwa gi còṅ, wanóṅ bí bò Càṅ lé naá gi nòmò dàb we dàb. Déi né cu, te bò Jûf mé né dé bòn kwarè Càṅ kwa gi còṅ ménâ ndò.

¹⁸ Sâ kènê né mene Jûf mene Jûf sam doón, Cúcuí Tele beèh Càṅ né gi béh yoòr, béh baá mé sòn toò Càṅ; né mé njua Kristò.

¹⁹ Mò né mân, sâ bí bòó mé Jûf sam doón, kìn beè Càṅ sam cuú. Bí bó nòmò dàb we dàb sam cuú ndò. Bí kènê baá gi huaán, faá bò déi nò, bí bó kènê mbàgà Càṅ sio né doón, bí bó né bò nùàr seèn.

²⁰ Bí né gi felè maàṅ meé den. Maàṅ sâ né bò mbòṅ tebê bó bò *sòn-Càṅ bò. Taá dàn teèn né bú Yeésò Kristò nùà njèh.

²¹ Gwà sâ tarésé den né mé bú, te ham nyegé bagasé, ṅa gwà Càṅ dé koò mé bú nùà njèh ndò.

²² À gwà sâ me né mé bí, te den bèh joloò Càṅ, Cúcuí seèn cer beh teèn. Lòu sam, bí bò Yeésò Kristò né koó teé bilí.

3

Seé Pôl felè bòó mé Jûf sam

¹ Yeé baá ménâ, mè Pôl mé né ká gwà cibi felè Yeésò *Kristò, mè né Càṅ felè bií bòó mé Jûf sam dua.

² Bí lé naá gi ṅweé, ye Càṅ mé húóm-temé seèn lé naá mè seé hên jege haá, ye mè a, ndé ké lètenè bií seé nyí bòó jegé.

³ Njií mé à lo naá gi nyegé naáb kwaá sâ, à lé naá mè njolò ṅené feh ndò. Mè la naá bò njàb déi teèn nyagá weh, te mè tema njií bí.

⁴ Mò bí baá mvù mò hên jané, bí nde né teèn ṅené koó, ye mè né gi mé njèh nâb felè Kristò sâ ká lè ma.

⁵ Njií mé lé naá lòu leér den sâ, Càṅ lo bú mé bò léi-toò bò ṅené fèh ná ṅweh. À nde Cúcuí seèn yoòr bò mbòṅ tebê seèn mé bò *sòn-Càṅ bò tema njií seér aá kènê, te à nde ye bó ṅené feh.

⁶ Njèh lèrrèb sâ né ye: mé Njàgà Bagaà sâ, bò Jûf mé bòó mé Jûf sam doón, nde gi né ṅúlú Càṅ yieé, bó doón baá gi yoòr yo cên, bó né gi te ndéb mé Càṅ lo kwa kwaá naá mé Yeésò Kristò doô teèn ndò.

⁷ Mè mbòṅ Njàgà Bagaà hên ṅa lom né mé fùgò húóm-temé Càṅ felè mò, à mè terreè seèn yoòr nyeén su né koó.

⁸ Wanóṅ, ṅweéh lètenè bò nùàr Càṅ doón, lolôb cèrè-mbàṅ bò cèrè-mbàṅ faá mè nò sam mà. Mé njéh mene, Càṅ né cu mè jere lòu koó seér, ye mè a, ndé bòó mé Jûf sam ṅgòr felè ṅulù mé né beè Kristò se. Mè tueé bí, ṅulù bú sâ dé tueé sam.

⁹ Ye mè a, sè ṅágá kwá nùàr doón tieè ma, te bó ṅweé kò gèh dé mé Càṅ né njèh nâb sâ mboón. Nùà njèh né bú Càṅ, à lo ménâ nyegé nab kwaá naá koó,

¹⁰ ye te ndeè ṅené yuo kelà te mbàgà nyí mân, te bò cili Càṅ bó bò tetarê bò ké ter ka vulú ṅene ṅagá kòṅkòṅ nyí mé ceér hihiné teèn.

¹¹ Càṅ mé Yeésò Kristò Fehtoò beèh mân bòó né jéjég faá à lo naá

giù mé kàgà-ndòn seèn dé kèi cèn nyegé kwaá nɔ.

¹² Kènê, béh baá mé sòn toò Càn teèn, béh njeré déi vèh cú njua mé béh né beè Kristò, mé temé beèh né gi yoòr seèn ndɔ.

¹³ Sâ kúkùr bìi, mɔ dàm gèr né mene mè seé felè bìi weh, bí té gùr, mè gèr ñene né te bí yila ñgùlù Càn.

*Gwaân *Kristò*

¹⁴ Yeé baá ménâ, mè né toò Tele beèh Càn cemmé.

¹⁵ Né mene ké ter, né mene ká doó, mbàgà bò nùàr dɔɔñ njebá gi né mé yilí seèn.

¹⁶ Càn ñgùrmò* né lom bú. Mè né bú dua, ye bú a, sì kwá bí lege Cúcuí seèn lè, te bí kwa beh terre, bí né tég njebá taré.

¹⁷ Kristò a, cèr lòm te temé bìi tég. Lòu sam, bí temé kwaá njií né yoòr seèn. Bú a, bó te gwaân yíi lom jɔgɔb lètenè bìi mé terre,

¹⁸ te bí bò nùàr Càn mbaábi ñgweé komo ye dàb bô hám gwaân Kristò, bí ñgweé komo gèh dé mé gwaân Kristò teèn né yilá keéh ndɔ.

¹⁹ Dé sâ né môn, bí nde né gwaân seèn ñgweé komo. Njèh cén, nùàr bú mé gùm mene ñgwé kòmò bèh. Mé njéh mene, mɔ bí baá bú ñgweé kɔɔ, te bí yoòr den lom mé kèkènè Càn mé gùm mene.

²⁰ Bú nuaá mé né seé yoòr beèh mé terre seèn bɔɔ, nde né faá béh dua né bú nɔ bɔɔ yɔgɔ keéh. Béh né mene njeré déi lòu munó lóɔ, à nde né béh ménâ bɔɔ yɔgɔ keéh ndɔ.

²¹ Kùsèm, ñgóg Càn a, ñgúlí dèn te mbàgà seène mé Yeésò Kristò dé nyemà mé nyemà ménâ. È môn.

4

Yo cén mé gà hihiné

¹ Sâ, mè nuaá mé né dé mò ká gwà cibì felè seé Nùà Dueè hèn, né bí bɔɔ, ye bí a, bí dèn lòm dene jéjèg mé Càn né bí mé njéh yilá sâ.

² Bí dèn lòm yebbésé, dolésé, lélán sèn; bí né lètenè bìi yoló kuú, bí né lètenè bìi gwaán kuú ndɔ.

³ Bí kóɔ ye, Cúcuí Càn né bí bècéné teé bilí. Bí lègè lòm tég, te bí den le bò cèn bò, bí den mé còñ lètenè bìi, faá Cúcuí te bilí né bí nɔ.

⁴ Ñgweéh yo *Kristò né gùm cén, Cúcuí Ñagâ cén ndɔ mà. Mé ndèm né ménâ ndɔ, à né lom bèh cén. Càn bí dɔɔñ yilá bilí gi né teèn.

⁵ Fehtoò beèh né lom cén, bèh temé kwaá njií cén, nòmò Càn kou cén,

⁶ Càn né lom cén ndɔ, Tele beèh dɔɔñ né bú, felè njèh dɔɔñ né bú, à seé bɔɔ laré né dɔɔñ, lè njèh dɔɔñ né gi bú ndɔ.

⁷ Bí kóɔ ye, lètenè beèh nùà kàn né mé gà seé seèn yoòr faá Kristò haá keéh né bú mé húóm-temé seèn nɔ.

⁸ Né faá né te mvù Càn fele Kristò nyagá kwaá ndɔ, ye:

À yeé baá ké ter te vulúu ñaá ndeé, à sie sie bò bònò bò beè,

à seé ká doó haá lɔ mé bò nùàr.»

⁹ À yeé ñaá nde aá ké ter te vulúu, sâ tueé né ye naàn? Ñgweéh sâ ye, à lɔ jògò kura suagà logó naâ tóg ká doó mà.

¹⁰ Nùà cèn mé lé ká doó suagà naâ kɔɔ sâ, lé ké ter felè vulúu ñaá nde cuù naâ kɔɔ, te à ñené yuo kela giù te njèh dɔɔñ.

¹¹ À nùà kàn seé hihiné haá né kɔɔ: à bò déi haá né seé mbòn tebè, bò déi *sòn-Càn, bò déi ñgòr Càn se yɔɔñ, bò déi tèn bòn bò Kristò bò, bò déi nùà fèh-njèh.

¹² À bó seé hihiné ménâ geé haá né te bó gam bò Càn bò, bó yíi gi be te seé Càn ndɔ, te mbàgà Càn mé né kukuñ Kristò kwaá yam njií gi temé yoòr seèn.

¹³ Gèh dé sâ, ndeé béh sie bilí nyegé nde né kɔɔ, te temé mé béh né yoòr Kristò kwaá njií doò yuo gi kèi cén, te béh dɔɔñ kɔ nyegé Ñunà Càn bagasé, béh kula jolo wa ye nùàr faá

* **3:16 3:16** Nuaá mé né gi mé njèh dɔɔñ beè.

bú nɔ, béh yoòr den mé kèkènè seèn mé gùm mene ndɔ.

¹⁴ Sâ, béh faá bò huaán memané dèn ndé cú. Gwaán cu sâ ndéb bò nyeèn bò né mene ter lulí ñaá, mé béh kóbó ndóré gò ndé cú, faá fu né mé mvùòb nòmò dùà doón kobó ndóré gò nɔ.

¹⁵ Béh dé beèh túé ñágá sér á gècèn mé gwaân mene; béh né te njèh doón mé gècèn mene kulá laré, te béh kula wa faá Kristò nɔ. Felè beèh né bú.

¹⁶ À bò gà hihiné bècènè me jolo bilí né kóó. Bò gà sâ yo ña né kóó ndɔ. Bò gà sâ, dé kàn yoòr mbeí bagasé nyogó nde né mé cègè seèn faá Càn bó kwaá nê nɔ; ye mɔ gà dé kàn baá seé seèn faá tueé nê nɔ bó, te yo somo huòm, gwaân yam sie bú beè mé gùm mene ma.

*Dene dé feê mé *Kristò*

¹⁷ Mè bí hèn tueé njií né mé yilí Nùà Dueè: Càn a bó bí gò cu gò bò Càn-kò bò déi. Bó dé bòn kɔ cegé né mbaá munó cur njií,

¹⁸ lo bòn felè né cibi mbaá, bó te yòñ Cànè né kìn. Lòu sam, bó né bò cùr, bò tanɗwan bilí né bó ndɔ.

¹⁹ Bó fegùlì kó cú, bó yoòr yɔ waá seér né fúár; bó né núlú yoòr huan su, dé sie komòd sam nde cuú.

²⁰ Bí gè lòm mé ceér bòn nɔón. Kristò lé bí dé bì gèh dene bú sâ fèh sér ná ñgwèh.

²¹ Ngweéh mé gècèn mene, bí lé naá giì kùr Kristò ñgweé, bó feh bí gècèn mé né yoòr seèn ndɔ mà.

²² Sâ, bí húár yùò lòm dé bì te dene bú léi toò hèllè nɔón, bí ñá bò fefeê bò, wanɔón gèh dene bú lélané nógèr hèllè lé bí bele njií seér naâ lè cio.

²³ Kènè yoòr bì a, ñéné sér á dene feê, mé mùnò feê ndɔ.

²⁴ Bí yoòr sù sér á yo dé feê. Bú sâ né yo mé Càn lo sií naâ, ye te felá yo dé nyí nùà njèh; te teèn ñéné lom

seé didilí, jéjég seê mé yuo yeé te gècèn.

²⁵ Mɔ né mân, bí máb nyeén! Nùà kàn a, túé lòm gècèn mé mbeí. Lòu sam, béh doón bilí me gi né yo cén.

²⁶ Mɔ temé baá nuaré dèi yulá, bú a, kèkèè; mɔ sam, à nde né veèn mé njèh sela. Nùà a, té mé yulá-temé lè gùm cieê só yilí.

²⁷ Bí té gwàn mé táhòrò yií keéh be teèn.

²⁸ Nuaá mé né yeé yíb ñuɔób, bú a, sòm be teèn nɔón. Bú a, té kòb bó cú, à lègè sér mé ba beè seèn te gam bú, à gam keéh bò saám bò teèn ndɔ.

²⁹ Ngòr a, té bí sònò yùò jéla; sònò bì a, yùò sér bò ngòr bebagaà mé nde né bò mbaábi te ceér Cànè gam, te Càn kulu bó mé njèh.

³⁰ Càn a bó bí bó yulá Cúcuí Càn temé; bí kóo ye mágá Càn nùà njèh yoòr bì né bú. Temé beèh lè die né mé bú, ye lòu sâ wa, Càn nde né béh dé kèi cèn yilí sòm ma.

³¹ Bí káb lóu nji jéla-temé ké dàb; ñá-temé bó fúru-temé ké dàb ndɔ. Togo bó séb a tándóg. Bí té temé jéré, te ngòr veèn leér yuo lètenè bì.

³² Bí dèn sér lètenè bì lélané húóm-temé, bí né mé jere lètenè bì kóo kuú ndɔ. Dé kàn a, kúlú sòm veèn mbeí senà lè seèn, faá Càn né veèn beèh doó mé Kristò kulú njií nɔ.

5

Dene bèh ñagâ

¹ Kènè, bí baá bò huaán yíé-temé Càn. Mɔ né mân, sâ dene Càn nùà njèh a, ñéné lòm yoòr bì kóó.

² Bí njèh doón bó gi mé gwaân bò mbaábii lè faá *Kristò né mé gwaân beèh lè nɔ. À lé mé njèh kuú naâ felè beèh, à nde dé seèn Càn *sèmè haá seér mé gùm seèn nùà njèh; te yo Càn nɔré mé njèh.

³ Kènè, bí baá bò nùà Càn; Càn a bó bí nde yàgà; bí té nógèr cór, bí té temé te ngúlú kwá nji. Né mene dé

tueê, gèh bò njií hên a, té sònò biì yùò.

⁴ Bò ngòr vevenê a, té sònò biì nduàlè yùò. Né mene ja, bú a té bí sònò yùò jélá vé ndò. Bí te njèh dɔ́ɔ́ɔ́nè vrà sér Càn dé vraà.

⁵ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né sár gwaá, bô tánégér mé nùà nyaâ dé bɔ̀ɔ̀n ngùlù Kristò bô Càn yíé ndé ngwéh. Dé nyaâ, njií mé nùàr né mbeí nomó dɔ́ɔ́ɔ́n, né cècàn beè nùà sâ.

⁶ Càn a bó nuaré déi waà, né bí mé bò ngòr mbembaâ bele weh. Bí kɔ́ɔ́ ye, temé né yeé Càn mé bò seé vevenê hèllè ñaá, à jeré njií bò dúágá-tie bò gèr yoòr.

⁷ Bí bò sâ bò té mé njeré déi bó kwàrè gùm dɔ́ɔ́ɔ́n.

⁸ Bí dé biì te cibi faá léi toò nɔ́ sam cuú, bí kènè yoòr baá gi mé ñagâ Fehtoò beèh Yeésò Kristò. Bí gò bá gò nuaá mé né bèh ñagâ,

⁹ bí né tàb faá bɔ̀ɔ́ mé né bèh ñagâ nɔ́ waá ndò: bí dèn lòm lélan hùóm-temê, lélan dene dilí, mé lélan gècèn.

¹⁰ Bí lègè lòm tég, te bí ñene kɔ́ bò njií mé né Fehtoò beèh yoòr huóm, bí bɔ̀ɔ́ cí.

¹¹ Bò ngiín seé mé bò macùr né bèh cibi bɔ̀ɔ́ dɔ́ɔ́ɔ́n, bí té be teèn yí, bí sàlè sér bó mé njéh lòu.

¹² Wanɔ́ɔ́ɔ́n njií mé bò sâ bò né yeé lòu bɔ̀ɔ́ leér go hèllè, dé mé nùàr nde né tueé komo mé fegùli sam.

¹³ Mɔ́ bó né njeré déi cie salé som, kèkènè njií sâ nde né cie ñagá le.

¹⁴ Lòu sam, njií mé né ye bèsonè dɔ́ɔ́ɔ́n, né suútenè. Bó te mvù Cànɛ tueé né dé cí, ye:

Wò baá lóm kpóg.

Nyìmè yùò lètenè bò komô nyìmè, te yoòr yeé ñenè seér ñagâ Kristò.»

¹⁵ Sâ, mɔ́ né mân, kɔ́ bí bɔ́ɔ́ nyegé feh mé dene biì bagasé ndò. Bí té dene macùr kèrà; yoòr biì a, yám sér á dene kógòn.

¹⁶ Lón mé né toò biì ñenè dɔ́ɔ́ɔ́n, bí té yí kéké, wanɔ́ɔ́ɔ́n cafanè veèn fií né kela.

¹⁷ Bí té lòu bó mbì njií, bí féla nyégé lòu, te bí ngweé ye njií mé Fehtoò beèh né gwaán, bí bɔ̀ɔ́ cí.

¹⁸ Bí té mbè sèlà. Mɔ́ sam, bí lòu ndabé seér aá kèn. Sòn sâ, bí sèlà sér Cúcuí Ñagâ,

¹⁹ bí né ngòr Càn mé bené lètenè biì se kuú, bí né tòu Càn lòu de; bò bené mé Cúcuí Ñagâ né bele teèn dɔ́ɔ́ɔ́n, bí sén gí Fehtoò beèh mé njéh seèn, bí sén lòm bú mé temé biì mene.

²⁰ Bí vrà làrè Tele beèh Càn te njèh dɔ́ɔ́ɔ́n, bí vra bú mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò, bí té sòn dù.

Dene ma gwà lètenè si bô veèh

²¹ Bí bɔ̀ɔ́ mé né *Kristò veèh dɔ́ɔ́ɔ́n, bí ngwé kú sòn lètenè biì ngweé.

²² Bò véh a, ngwé sòn bò si bɔ̀ɔ̀n faá bó ngweé né sòn Fehtoò beèh nɔ́.

²³ Lòu sam, felè veèh né si; né faá felè mbàgà Càn né Kristò ndò nɔ́. Mbàgà sâ né kukun seèn, à bú yili som yeé kɔ́ɔ́.

²⁴ Sâ bò véh a, ngwé làrè sòn bò si bɔ̀ɔ̀n te njèh dɔ́ɔ́ɔ́n, faá mbàgà Càn ngweé né sòn Kristò nɔ́.

²⁵ Mé bí bò siíb ndò, bí gwàn lòm bò veèh biì mé temé cén faá Kristò lé naâ mbàgà Càn gwaán, à kuú felè seèn nɔ́.

²⁶ Á lé teèn kuú naâ ye te mbàgà Càn den lom beè Càn ñagásé, faá nyí lé naá giì bú mé nòmò bô ngòr nyeén kwaá nɔ́.

²⁷ Sâ dɔ́ɔ́ɔ́n, ye te mbàgà Càn toò nyí yuo kela lom kóbè sâ, à luagár huóm yàgà, à den pír, à dé nyí den lom mé gùm mene.

²⁸ Mɔ́ né mân, sâ bò siíb a, gwàn lòm bò véh bɔ̀ɔ̀n mé temé cén faá bó gwaán né ñgàn yoòr bɔ̀ɔ̀n nɔ́. Nuaá mé né veèh mé temé cén ménâ gwaán dɔ́ɔ́ɔ́n, gwaán né ñgàn yoòr seèn nùà njéh.

²⁹ Á sâ, nuaré déi né yeé ñgàn yoòr seèn kɔ́ɔ́ bunó cuú ndò wa?

Ngweéh à bú koó seér yeé mé yáb, à boṅ nyegé bú wa? Né faá Kristò boṅ yeé mbàgà Càṅ ndo no.

³⁰ Lòu sam, béh doṅ, béh né gi bò gà seèn.

³¹ Né dé cî mé nùàr nde né tele bô meí si loó, à nde veèh kwa, bó bú den, te bó fà doṅ ḡa lom cén.» Né te mvù Càṅe ménâ nyagá den.

³² Ngéi ngòr gècên né te lèmè hèn ḡenè ḡagá. Mè ko né dé mò ye, ngòr hèn tètég jue né Kristò bô mbàgà Càṅ.

³³ À jue cu ma gwà ndo. Nùà kàn a, gwàn lòm veèh seèn mé temé cén faá à gwaán né ḡaṅ yoòr seèn no. Ma dé kàn a, ḡwé táre sòn sù ndo.

6

Bò huaán bó bò tele mé meí

¹ Bí bò huaán, seé biì toò Fehtoò beèh né sòn bò tele biì mé meí biì ḡweè, te dilí ye.

² Né te mvù Càṅe ménâ nyagá den ndo, ye: ḡwé sòn tele yeé mé meí yeé ma. Bèh joloò Càṅ dé toò jògò mé ndéb né teèn baá ye bú hèn,

³ ye mo wò né mân boó, wò nde né samésé den, cieé yeé maga ye ká te wóṅe ndo.

⁴ Mé bí bò tele huaân ndo, bí té bò huaán temé bó yúlá, bí léb sér bó ndéb, bí né bó mé temé Fehtoò beèh lè soró nyegé.

Bò kwer bó bò tele seé boòn

⁵ Bí bò kwer, bí ḡwé sòn bò tele seé biì, bí vèh bó veèh, bí né toò boòn lòu ndelé seér. Bí bó lòm seé boòn mé temé cén faá né seé *Kristò no.

⁶ Bí té lélanṅ njolò nùàr bó húóm lòm, ye te bó keí bí, bí doṅ bó sér faá bò kwer Kristò no. Bí njèh doṅ bó gí mé temé cén faá Càṅ gwaán né no.

⁷ Bí seé boòn bó lòm mé kàgà-ndòn biì faá né seé Fehtoò beèh no, bí té túé ye né lom seé dé bò nùàr.

⁸ Bí kóo ye, nuaá mé né seé teèn boó yiì doṅ, né mene kwer, mene kwer sam, nde né sàgà beè Nùà Dueè mé seé sâ kwa ma.

⁹ Bí bò tele seé, bí bó yí mé bò kwer biì teèn ménâ ndo, bí té bó lòu mgbálé. Bí kóo ye, ké te vulúu bí bó doṅ né gi mé Tele cên, à dé seèn nùàr lòu gèi bèh.

Kò bò Yeésò bò

¹⁰ Mè tueé lo né ye bí a, bí bilí dèn gí beè Fehtoò beèh, te bí taré nyegé mé terreb dé seèn.

¹¹ Bí yoòr wèh sù kwá sér bò njèh taáb mé né beè Càṅ, te bí kwa nyegé terreb, bí njebá taáb mé táhòrò nùà kóṅkoṅ, à bí bèlè cú.

¹² Bí kóo ye, béh taáb sâ mé nùàr líe njí ḡwéh, béh lie njí né mé bò càṅ tándulu ké ter ka vulú, béh lie njí mé kundunṅ *wóṅ cibì bó bò terreb ká teèn hihiné mene.

¹³ Mo né mân, bí beè njebá lòm mé bò njèh taáb dé Càṅ, te lòu mé cieé veèn nde jueè teèn, bí kwa terreb, bí weh *Sátàn seé; bí ko taáb, sâ bí nées ter njebá den ye.

¹⁴ Bí mélá dèn gí te gule; bí dèn lòm bò gècên bò, sâ né kàndá biì, bí teneè cam kwá cí. Dene dilí né cògò taáb biì, bí yoòr vùòb kwá cí.

¹⁵ Bí yílá Njàgà Bagaà mé feh mene seé, te nùàr doṅ kwa dolé. Bí yílá ménâ, sâ né débágá biì, bí gulé yí kwá cí.

¹⁶ Bí kwá njí dèn temé yoòr Fehtoò beèh, kò biì né cí, te cií nyegé bí, sàṅ bí siè cú. Táhòrò né mene bí sàṅ yoòr si njí, nde né mbaá nyimé le.

¹⁷ Bí gwàn lòm dé gwaân ye Càṅ né bí yili som; tám taáb biì né cí. Bòu-taáb biì né ngòr Càṅ; bí wèh siè beè. Cúcuí Njàgà haá né bí koó.

¹⁸ Bí dùà dèn Càṅ cu doṅ mé Cúcuí seèn lè, bí té sòn mé bú dù. Bí dèn lanṅ ndo, bí né tég njebá taré, bí né Càṅ felè bò nùàr seèn doṅ dua laré.

¹⁹ Bí né bú felè mò dua ndo; bú a, há mè njàb ngòr mé né teèn yilá, mè tueé cí, te mè se ñaré nyegé Njàgà Bagaà mé lé naâ bèh naâb leér den doò, mè njeré déi vèh cú.

²⁰ Mè la née mene ká gwà cibì ye, mé njéh mene, Yeésò Kristò mè sie kwaá né nùà tebê, ye mè a, sè Njàgà Bagaà seè. Bí dùà Càn felè mò, te mè se lom mé terre b faá gwaán nê no.

Bèh cerê

²¹ Yíé-temé beèh Tisîk mé né seé Fehtoò beèh teèn bôó yíí, tueé nde né bí dene mò koo, te bí den mé njàgà mò tieè.

²² Mè bú ké yoòr bìi tétég tema njií né dé cí, te bí ko gèh dene beèh, temé die bí lè.

²³ Tele beèh Càn bô Fehtoò beèh Yeésò *Kristò a, há làrè bô mbaábi dolé doón; bó a, bó te bí gwaán kuú lètenè bìi, bí kwaá njií ñeí temé yoòr bòn dé ñeí.

²⁴ Bòó mé né gi Fehtoò beèh Yeésò Kristò dé kèi cèn gwaán doón, húóm temé Càn a, ká siè jí bó beè.

Mvù Pól mé bò Yeésò bò ké Filíp

Bèh bieé

¹ Né mè Pól, bèh Timotê nyagá njií né mé bí kóó. Béh né bò seê bò Yeésò *Kristò. Béh bie né bí bò Càṅ bò lè lóó Filíp; béh né bò kokoô bò mé bò mabon lètenè bìi dɔ́ṅ bieé ndɔ. Bí né gi te ceér Yeésò Kristò.

² Càṅ Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dólè.

Njií mé Pól né Càṅ teèn felè bò Yeésò bò dua

³ Cu dɔ́ṅ, mɔ mè baá bí munó, mè né yeé Càṅ felè bìi vra.

⁴ Mɔ mè baá bú felè bìi dua, mè dua lom yeé bú mé vógó-temé mene ndɔ.

⁵ Lòu sam, bí lé naâ mè seé Càṅ gam. Bí lé duóóm naâ lòu mé bí lé ṅweé lógó naâ ṅgòr Càṅ teèn, tóg nde waà hên, bí yì ṅwéh.

⁶ Mè né kóó ye, seé bagaà mé Càṅ lé ban lòu naâ ké lètenè bìi hên, Càṅ nde né bú mboón sɔm keéh; nde né lòu mé Yeésò Kristò cu ndeè né teèn.

⁷ Mè dé hên tueé yíí né teèn. Lòu sam, mè né kwàgà bìi yieé. Béh bí baá gi dé beèh kènê te fùgò Càṅe. Mè né kóó ye, bí né jomo mò ká gwà cibì, faá bí lé naâ jomo mò te ṅgòr Càṅ nɔ. Béh bí lé Njàgà Bagaà ter lege njií naâ kóó.

⁸ Càṅ né dé seèn kóó ye, mè gwaán né bí mé temé Yeésò Kristò mene dɔ́ṅ ndɔ.

⁹ Mè né lom Càṅ cu dɔ́ṅ felè bìi dua, te gwaán yam nde den lètenè bìi ménâ, te bí den komo ye mé kékɔṅ, bí ṅene kɔ bò njèh dé bebagaà mé dé vevenê,

¹⁰ bí geí weh bò dé bebagaà. Te Kristò ndeè cuù lòu sâ, à kwa gi bí ṅagásé mé veèn yoòr sam.

¹¹ Bí bɔ́ komo gi nde né bò seé didilí mé terreb Yeésò Kristò, te bò

nùar ṅene môn, bó seèn Càṅ teèn, bó *sumú bú ndɔ.

*Yeésò *Kristò né yòṅ*

¹² Bò nùar mò, bí kóó ye, bò njií mé né gi mè kwa hên dɔ́ṅ né seér ṅòr Càṅ lòu gam ma.

¹³ Bò sójì mé ke yeé bɔ̀gò mgbè Rôm né gi kóó, ye mè né mbòṅ Yeésò Kristò, wa mè gwà cibì hên yila kuú né dé cí ma. Bò nùar dɔ́ṅ né gi mân kóó ndɔ;

¹⁴ te bò Yeésò bò kókoó mbaá yeé nde ṅene mè né ká gwà cibì te ṅòr Càṅe mân, haá bó terreb te ceér Fehtoò beèh ndɔ, bó ṅar yila lom ṅòr Càṅ seè, bó njeré déi vèh cú.

¹⁵ Mè né gi kóó ndɔ, ye bò nuaré déi dé bɔ̀n ṅòr Kristò tueé lom né mé sà mene, te bó ba njií mè doó. Mé njéh mene, ju sam, bò déi né teèn, bó né ṅòr Càṅ mé temé cén tueé.

¹⁶ Temé bɔ̀n né gi yoòr mò, bó né kóó ye mè né ká gwà cibì, te gam Njàgà Bagaà ma.

¹⁷ Dé bò dé hèllè, bó ṅòr Kristò tueé né mé temé fà, bó né huer felè mò kuú, te ká gwà cibì mè ṅene seér gèr mé njéh lòu.

¹⁸ Yúlá ṅwéh ndɔ. Bò temé fèfà bò tueé mene kóó, né mene bò temé cécéné bò, dɔ́ṅ bó tueé gi né ṅòr Yeésò Kristò, temé mò né gi mé njéh vɔ́gó; nde né ménâ vɔ́gó ndeé den ndɔ.

¹⁹ Mè né kóó ye, bò njií hên nde né dɔ́ṅ huóóm gií, te gam sɔm mè lè gwà cibì, njua Càṅ duaà mé bí dua yeé felè mò doó; njua Cúcuí Yeésò Kristò mé né gàm mò ndɔ.

²⁰ Mè tueé bí, mè fegùlì gwàn ṅwéh, mè gwaán seér né dene taré lè ṅòr Càṅe. Mè kɔ né ye nde né ménâ bɔ́ ndɔ, ndèm mò né gi teèn sâ. Mè née mene làn, mè kuú mene, mè gwaán lom né te ṅóg Yeésò ṅulí yuo kelà yoòr mò cu dɔ́ṅ faá bèh mân.

21 Mè kò né ye, cu mé mè née mé njolo, yòŋ mò né Kristò. Mò mè kuú, huòm kela cu ye baá-re cí sâ.

22 Á hên, mò ye mè dèn lè ká cie, te mè bɔ́ nyegé seé Càn, sâ mè ke weh nde né dé heè?

23 Mè ndaŋ le aá kèn. Mè gwaán kela né yí kwarè Kristò yuo den nde; yí doó sâ huòm kela né kóó.

24 Á, ká lè wɔ́ŋ kwarè bì mé njolo deen, né cu njèh bagaà ndo, te gam bí,

25 mè né dé sâ ménâ kóó nyegé.

Mò né mân, sâ, mè né kóó ye, mè nde née ká cie den weh ye. Béh bí den nde né kóó, te gam njií ser bí ké toò, te bí samé kwaá njií nyegé temé yoòr Càn bagasé.

26 Mè nde né te gwà cibì yuo. Mò béh bí baá cu kóó, bí nde né sagár, te bí seén nyegé Yeésò Kristò felè mò, ye mè baá cu lètenè bì ma.

27 Njèh cén, bí dèn dillì yí teèn faá Njàgà Bagaà Kristò tueé né nɔ. Mò bí né teèn ménâ den yií, sâ mè né mene kwarè bì, mè né mene dàb, mè nde né ngweé njií, ye bí né lom ceér seèn tég sie huóm, wa bí né gi mé sòn cên, bí né gi doóŋ mé temé cên lege, te Njàgà Bagaà yam, bò nùàr kwaá njií temé teèn ma.

28 Mò né mân, bí té bò bònò bò bì vèh nyì gùm doóŋ, te bó ñene kò teèn, ye bó vu le aá kèn; wa bí dé bì yilì yuo aá kèn ndo. Càn yilì sòm nde né bí kóó.

29 Njua mé bí né beè Kristò, bí baá gi dé bì mé fùgò Càn yoòr. Fùgò sâ né mân: déi né temé yoòr Kristò kwaá njií; déi né gèr jomo seèn ñenê ndo.

30 Sâ tueé né ye, bí yií aá be teèn kèn; béh bí taáb hên lieé né doóŋ. Mè lé naá gií mé njèh ké lètenè bì lieé yuo kelâ, lé naá njòlò bì ndo. Hên nde den née cí ye, bí bú ngweé gi aá kèn.

2

*Dene Yeésò *Kristò*

1 Yoòr Kristò nyogó deen, né bí terreb haá wa? Gwaán mé à né bí gwaán hên, né bí yoòr taré ndo wa? Teèn sâ Cúcuí Njàgà te bilí aá bí bècénè wa? Bí né jere lètenè bì kóó kuú wa? Bí né temé lètenè bì huóm kuú ndo wa?

2 Mò né mân, sâ bí mógó dèn cu doóŋ mé sòn cên, mé temé cên, bí né lètenè bì gwaán kuú. Mò bí né lètenè bì ménâ jéjég bɔ́, temé mò nde né lè sagár dé gècên.

3 Bí té keèn ngéré, bí té bò mbaábi yoòr ngúmó. Nùà kàn a, ñá sér nùà dólè toò bò mbeí lòu. Nùà kân a, wèh mbeí faá nùà kóó seèn nɔ.

4 Nuaré déi té njèh lélán dé seèn bó lòm; njèh doóŋ bí bó kwá dé bò mbaábì teèn.

5 Bí dèn lètenè bì mé temé Yeésò Kristò lè.

6 Kèkèné Càn mé gùm mene né gi yoòr seèn.

Mé njèh mene, à teèn ñéí ngwéh.

7 À bèh denè seèn kwaá lo seér naá mé be,

à ña nùàr; bó ñar bú lòu, à ña kwer ndo.

8 À ndabé lo feh seèn teèn mé sòn Càn ngweê.

À yila nde weéh te cio; né mene cio te toú,

à lé ngén ná ngwéh.

9 Yeé baá ménâ, Càn *sumú njií bú ter ndo,

à bú sie kwaá seér dé kóó felè njèh doóŋ,

à yilá kwaá bú yilí dé kóó yoòr ndo.

Yilí bú sâ né gi yilí bò nùàr doóŋ mé terre

nyogó keéh.

10 Né yilí Yeésò. Ye te *wɔ́ŋ doóŋ veéh gi cí;

né mene ké ter; né mene ká doó, mé ké dòu mene doóŋ, te bó cemmé gi toò seèn,

11 bó né mé sòn bòn tueé ye:

Yeésò Kristò né Nùà Dueè kóó; te terre Càn Tele seèn ñenê yuo kelâ bèsoné mé njèh.

Bí dèn ká lè wɔ́ŋe faá ñagà nɔ

12 Bò mbeí mò, sâ mo né mân, mè la mene kwarè biì sam cuú, bí ngwé dèn ká tie cu doón, faá bí lé ngweé naâ, cu mé mè né ké yoòr biì no; bí ngwé yógó kéh cú ménâ. Bí vèh Càṅ veèh, bí bënë yílá gí lè seé seène, te bí yili yuo.

13 Bí kóo ye, Càṅ boó den né seé yoòr biì kóo te bí gwaán ye njií mé à gwaán nê, bí boó ye njií mé né bú yoòr huóm ndo.

14 Mo bí baá seé dé kàn boó, bí té ndúgó, bí té lùlù ndo.

15 Bí né bò ṅunà Càṅ; bí dèn mé sòn fuú, bí dèn ṅagásé; njeré déi a, té bí yoòr túán, wanóṅ bí né lètenè bò gogobó bò kela, bó veèn dùlà bèh. Bí né ṅagâ lètenè boòn, bí né faá mbentò no.

16 Bí kóo ye, bí né mé ṅòr yòn beè, te bí feh bò nùàr. Mo bí boó né ka mân jéjég, sâ loù cuú Kristò temé mò nde né felè biì sagár, ye seé mò ké lètenè biì lé mbaá vù lè ná ṅgwèh, mè lé núr mbaá kú ná ṅgwèh ndo.

17 Bí kóo ye, mbe dé biì né temé mé bí né yoòr Càṅ kwaá njií sâ. Dé mò, merré déi bó nde né mè wulá. Mo mè kuú mene, sâ húóm mò nde né lè mbe biì doô sagá yílá ndo. Mo né mân, sâ mè né mé vógó-temé dé gècèn; bí sàmè gàm mè teèn.

18 Bí dèn mé vógó-temé ménâ ndo, te mè samé gam bí teèn.

Timoté bô Èpàfèrodi

19 Mo Fehtoò beèh Yeésò né gwaán, sâ toò hên mè ndeè né Timoté ké yoòr biì temá njií, te mè ngweé nyegé ṅàgà biì sònò seèn, yo taré mè.

20 Nuaá mé béh bú né seé hên munó, né lom bú. À munó lom né bí dé gècèn.

21 Bò déi nyamé lom né seé boòn, bó dé Yeésò Kristò tán ṅgwéh.

22 Dé Timoté, bí né kwàgà seèn yieé, bí né kóo ye, à né yeé mè seé boó gam, béh bú seé ṅàgà Bagaà boó lom né faá tele bô huaán no.

23 Ko mè ngweé ṅagá baá njií mé né felè mò ndo, te mè tema njií ye bú ké yoòr biì.

24 Mè né kóo nyegé, ye Fehtoò beèh né mé terreb teèn; sâ toò hên mè mé feh mò, mè ndeè né bí yon ke ndo.

25 Mè ye te kènê Èpàfèrodi jògò nde cuú ké lo ye. Né mbeí seé mò, à mè taáb ṅàgà Bagaà lie gam yeé kóo. Bí lé ye bú a, ndé gàm mè teèn; à gam aá mè kèn. Huóm né dé kènê à cu cu ké lo yoòr biì.

26 Lòù sam, à lé naâ baán, bí lé naâ giì ngweé. À yeé ngweé aá ménâ, temé bú lè diè cú ndo, à né mé tuaá biì.

27 Mè tueé bí, à lé naâ beén taré die; le man à kuú yili. Càṅ lé ko loóm naâ bú jere kóo. Dé sâ Càṅ lé ko bilí naâ teèn mé jere mò mene, wanóṅ mè sé naâ mé yúlá-temé te mbeí kuú ndo.

28 Mè bú ké jomo wágácèn hên tema njií cuú né te yo taré bí, temé die bí lè, die mè lè ndo.

29 À baá ké yoòr biì ndeè. Mo à waà, bí sié nyegé bú mé vógó-temé, bí sie bú mé temé Fehtoò beèh lè mene. Bí wèh kwá bú nùàr beè biì.

30 Mè tueé bí, à lé naâ cio te seé Kristò ṅoón; ye ko nyí gam aá mè sòn biì kèn. Le man à kuú yili teèn ndo.

3

Dene gècèn njolò Càṅ

1 Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a: bí sàmè dèn beè Fehtoò beèh lòù. Mè né mene lòù tueé ferré, mè hómó ndé ṅgwéh, te gam bí.

2 Mè ye bí a, bí bòn feh biì mé bò nyeèn bò; né bò nyam; bó ṅgela seér né te *ṅgór ṅoòb tég, wa te nùàr ṅa ye nùà Càṅ.

3 Sâ ṅgór gècèn ṅoòb né yeé dé beèh ndo. Seé Càṅ mé terreb Cúcuí seèn boó yeé béh; béh sagár lom né mé Yeésò *Kristò, béh ndem mé tòù bò nùàr kwá bèh.

4 Mɔ sam, mè sé né ndèm teèn kwaá njií ndɔ.

5 Lòu sam, mè lé yeé baá cieé téndelé, bó lé naâ mè ngór ngóɔb. Mè né bò huaán Iserála, bó lé mè njaár naâ lè gèh bò Benjamên, mè né bò *Hebreêh bò jégég sâ. Mɔ bó jue né *sóu beèh joloò, mè né *Farisiên.

6 Mè lé jolo lom beéh sóu beèh faá cí nɔ, mè nde teèn wula bilí cu mé bò nùàr Yeésò Kristò mene. Mɔ bó sé ye, nùàr nde né mé sóu yili yuo, mè sé yili yuo naâ mé sòn fuú.

7 Mé njéh mene, bò njií mé lé naá gi beè mò faá njèh kàm hèllè dɔɔŋ kènè baá seér beè mò mbièrrè mbaá. Mè kɔ lom aá njií mò Kristò.

8 Lélánj bò dé hèn jí lòm ngwéh, mè né cu mé bò njèh dɔɔŋ mene ngóɔn bilí. Mè bó ngon né te mè kɔ lom Yeésò Kristò Fehtoò mò, tétán né cí. Mè horó som aá be mò te bò njií sâ dɔɔŋ kèn. Mè su njií gi aá bó doó faá ngwóɔb nɔ, te Kristò den lom njèh kàm beè mò kɔɔ,

9 mè nyogó nde yoòr seèn. Yeé baá môn, mè baá toò Càŋ dilísé ndɔ. Dé sâ dèn cú mé sóu hèllè joloò, baá seér mé temé yoòr Kristò kwaá njií. Bú sâ né njua Càŋ. Bòó mé né temé yoòr Kristò kwaá njií dɔɔŋ, à né gi bó ménâ bóó ndɔ.

10 Kènè mè gwaán lom né Kristò kɔɔ nyegê; mè gwaán né terreɓ seèn felè ciòò kɔɔ nyegê ndɔ. Mè gwaán né gèr faá bú nɔ nènè, te mè kuú faá bú ndɔ.

11 Mè né ndèm kwaá, ye mɔ nde né yieé, mè nde né lè cio komo yuo faá bú nɔ.

Ké teèn dula waá

12 Mè túé ngwéh ye, mè wa baá dé mò ké teèn kèn, wa mè baá dé mò ngagásé ndɔ; môn sam. Mè née te doò ye. Yeésò Kristò ke som aá mè kèn, mè bú hèn ke weh né dé cí.

13 Bò mbeí mò, mè baá lè doò. Mè mùnò ngwéh ye mè sie kwa baá; dé sâ ndóg. Mè kɔ lom né njèh cén, ye dùlà ndé lòm tetoò, mè njolo jomo kè njií ndé cú.

14 Hèn mè dula nde den né ké sònòbò te mè yieé weh sàgà doò mò. Né ké te vulúu, bèh mé Càŋ né béh jomo Yeésò Kristò yilá njií.

15 Béh bòó mé taré gi aá lè ceér Càŋe dɔɔŋ, béh mùnò jí kèi cén ménâ ndɔ. Mɔ lètenè bìi bò déi né mene bèh hiín munó keéh, Càŋ nde né bó feh nyegé.

16 Bòó mene naàn, béh bèlè dèn ká ceér Càŋ kèi cén faá béh lé bele duóòm naâ nɔ.

17 Bò mbeí mò, bí bèlè lòm gule mò. Bí kè wèh yoòr bòó mé den né faá béh ndɔ.

18 Mè lé bí tueé beéh cu dɔɔŋ, mè bí kènè tueé né mé yímé njolò mene, ye bí a: bò nùàr kókoó mbaá né Kristò bunó. Béh né yoòr bóòn nènè kɔɔ, ye cio mé à lé kuú naâ ké te toú doò né faá njèh mbaá beè bóòn nɔ.

19 Bò sâ bò nde né dé bóòn mbaá kum le. Lòu sam, bó Càŋ dùlà bèh, bó kɔ lom né lèi bóòn. Bò njií mé bó nde né teèn gulí, bó né seér teèn taré kuú. Temé bóòn gwaán kela né bò njèh wòŋ.

20 Dé beèh môn sam, béh bí né gi dé beèh bò huaán lòò ké te vulúu. Hèn béh kela den né Yilí nùàr Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé ndeè né suagâ.

21 Mɔ à ndeè waá baá, à nde né yo beèh dé wàn hèn kweéh seér, te den ngagásé faá yo dé seèn nɔ. À bóó nde né mé terreɓ seèn; à njèh dɔɔŋ ka seèn bilí kwaá gi né mé terreɓ bú sâ.

4

1 Mɔ né mân bò nùàr mò, bí dèn ndé lòm dé bìi ka Fehtoò beèh nɔɔŋ. Temé mò né gi yoòr bìi, mè né mé tuaá bìi ndɔ. Bí som keéh né be seè mò cie kɔɔ. Bò mbeí mò, mè né mé vógó-temé felè bìi dé gècên.

Bèh ndéb leéb

2 Mè hèn tueé njií né mé Èvòdì bò Sèntík; mè ye bó a: Kúkùr bóòn, bó dèn kè beè Fehtoò beèh mé sòn cèn.

³ Mbeí mò, mè né wò bɔŋ ndɔ, bɛ̀lò né lè seé cén-e fà dɔ́ŋ; kúkùr yeè ndé gam bò véh fà hên gaàm; béh bó lé seé Njàgà Bagaà bɔ́ naâ dɔ́ŋ, béh bó lé naâ seé temá dé gècên. Bò fà bò hên mé Klèmân bò bò mbeí seé mò déi lé naâ kɔ́. Mè tueé wò, yilí bɔ̀n baá gi ké te mvù yòŋ nyaga den.

⁴ Bí sàmè dèn cu dɔ́ŋ beè Fehtoò beèh; mè né tueé ferré, bí sàmè dèn teèn lòu.

⁵ Bí dèn dɔ̀lése toò bò nùàr dɔ́ŋ. Fehtoò beèh baá ndeè.

⁶ Bí té njeré déi nyàmè gùm dɔ́ŋ. Né mene cu dé heè, mɔ njeré déi né bí yɔ́gò, bí dùà njí mé Càn, bí né bú kugór, bí né bú vra ndɔ.

⁷ Càn nde né bí dɔ̀lé haá, te temé die bí lè, bí den lom beè Yeésò *Kristò pón. Gèh dɔ̀lé bú sâ, bò nùàr bú ngwé kòmò bèh.

⁸ Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a: bò njèh dé bebagaà mé bò nùàr nde né Càn teèn seén, bí siè nyégé bó sieè. Bò dé gècên mé bò nùàr dɔ́ŋ nde né veéh gií, bò dé didilí, bò dé ñenagâ mé né njolò bò nùàr lieé huóóm dɔ́ŋ, bí siè nyégé cí.

⁹ Bò njií mé bí lé naá gií sònò mò ngweé, mé bí lé naá gwaán, bí bó bá cí. Mè lé tueé deén naâ tieè bií, mè bɔ́ den njolò bií ndɔ, kènê bí bó bá mé be bií. Mɔ bí né ménâ bɔ́, bí bò Càn mé haá yeé dɔ̀lé den nde né kɔ́.

Pól né Càn felè bò Filíp bò vra

¹⁰ Mè beè Fehtoò beèh né mé vɔ́gò-temé dé gècên. Lòu sam, bí baá cu mè ke nyegé. Sâ bí lé naá gií ménâ felè mò munó ndɔ, ye te bí gam mè. Njèh cén, bí lé lón kwà ná ngwèh lòu.

¹¹ Mè túé ngwéh ye njeré déi né mè saám ndɔ. Mè den meh gi aá dé mò mé gèh dé hên kèn.

¹² Né mene dene saám, né mene dene sèsàm, mè né gi den kɔ́. Né mene he, né mene naàn, beè mò táré cú. Mè né mene fulu, mè sɔ́ mene

cùè, njèh né mene teèn, mene teèn sam, mè maán kɔ gi aá dene bú sâ kèn.

¹³ Mè né bò njií sâ dɔ́ŋ bɔ́ kɔ́ gií. Né Kristò haá né mè terre b sâ kɔ́.

¹⁴ Mé njéh mene, bí lé naâ mè lè gèr-e gam dé gècên; mè né bí vra.

¹⁵⁻¹⁶ Bí bò Filíp bò, bí né gi kɔ́, ye cu mé mè lé ndeè naâ Njàgà Bagaà ké Tesaloník tueé duóóm, bí lé mè njèh ké sâ tema njií beéh kɔ́, te gam mè. Mè kwaá lo mene tàbè bií Masedínà, béh bí lé gam kuú cegé naâ kɔ́, bò Càn bò déi lé be teèn yí ná ngwèh.

¹⁷ Mè túé ngwéh ye mè né njeré déi beè bií gwaán; háyè, mè gwaán seér né te bí kwa sagá cu nòmò bií teèn.

¹⁸ Bò njií mé bí lé naá gií mè temá njií sâ dɔ́ŋ, mè lé naá gií ñené; né kókoó. Kènê mè baá lom mé njèh beè ngún. Èpàfèrodí lé waà naâ mé njéh kɔ́, ye naâ beè bií ma. Kùsèm sâ né mbe dé bií, Càn né njolo teèn ke njií, né njèh bagaà beè seèn dé gècên.

¹⁹ Càn mò né Càn sèsàm; njií mé né bí saám dɔ́ŋ, à nde né bí mé be terre b seèn haá laré; à bí haá né mé njua Yeésò Kristò.

²⁰ Kùsèm Tele beèh Càn, be terre b yeè a, ñá dèn cu dɔ́ŋ ter dé nyèmà mé nyèmà. È môn.

Bèh ceré

²¹ Bí bíé kéh bò Yeésò bò loó dɔ́ŋ mé yilí seèn. Bò mbeí mò mé béh bó né kɔ́, ye bíé kéh bí ndɔ.

²² Bò Yeésò bò ká lo dɔ́ŋ ye bíé kéh bí; tétég né bɔ́ mé né ké mbàm lè bɔ̀gò mgbè dueè.

²³ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè gi bí beè.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Kolôse

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Bèh òm beèh Timotê nyagá njií né mé

² bí bò nuàr Càn ké Kolôse. Bí bò mbeí beèh mé né gi temé tég yoòr Kristò kwaá njií òón, Tele beèh Càn a, kúlú bí, à haá bí òlê.

Càn vraà

³ Bèh né yeé Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò felè bìi dua. Cu òón bèh né bú teèn vra.

⁴ Lòu sam, bèh né njàgà bìi ngweé, ye bí né lom temé yoòr Yeésò Kristò tég kwaá njií, ye bí né lom bò Yeésò bò mé temé cén gwaán ndò.

⁵ Sâ òón, bí ndèm kwaá njií gi né te njií mé Càn lo naâ bí ké te vulúu nyegé kwaá. Njií sâ, bí lé naá gií bú te Njàgà Bagaà ngweé, bó lé naâ bí se. Ngòr gècèn né cí.

⁶ Lé naâ ké lètenè bìi kar waá, né *wón òón kaá ndeé, né mé tàb bèh òón waá yaám ndeé, né bò nuàr gam. Ké lètenè bìi né ménâ ndò. Bèh lo mé bí lo ngweé naâ Njàgà Bagaà, tóg nde wa hèn, née den ka môn yaám ndeé ye. Bí lé naâ mé fùgò beè Càn kuú, bí né gècèn seèn teèn ñené kóó ndò.

⁷ Epaferâs lé feéh naâ bí Njàgà Bagaà sâ kóó. Né mbeí seè beèh, temé beèh òón né gi yoòr seèn, à seé Kristò bòó yeé mé temé cén, à seé ké lètenè bìi bòó né mé sòn beèh mene.

⁸ Gèh terre mé Cúcuí Njàgà lé haá naâ bí te bí gwaán bò mbeí bìi mé njéh doô, à lé naá gií bèh tueé nyegé.

⁹ Bèh yeé ngweé aá ménâ, bèh yila Càn felè bìi duaà, bèh sòn dù cú. Bèh ye bú a, há lòm bí terre te bí ngweé komo njií mé temé seèn

gwaán nê; bú a, há bí kógòn bò lo mé terre Cúcuí Njàgà, te bí ñene ko njéh gècèn.

¹⁰ Mò baá mân, te bí teèn gò yíi lom aá faá Fehtoò beèh gwaán nê ndò, te bí bòó komo ye bò njií mé né bú yoòr yilá ndò. Sâ te bí wa tàb mé njéh, bí bòó seé bagaà, bí né cu Càn dé kóó kóó ñeí.

¹¹ Bèh né bú dua ye bú a: sòm njií be terre seèn ter, à nyén kwá bí terre yoòr, te bí kwaá sèn, bí yolo komo ye njéh.

¹² Bí kóbó Tele beèh be mé vógó-temé mene. À lé bòó naâ kóó, te bí nde ye ké bèh ñagá yilá komo, bí yieé ngúlú mé à lo nyegé kwaá naâ dé bò nuàr seèn.

¹³ À lé naá gií bèh ka cibì turú sòm, à yíi njií bèh ké lè bògò Huaán yí-temé seèn.

¹⁴ Mé Nuna seèn cèn sâ à lé naâ bèh te veéne yili sòm, à kulu sòm yúlá-temé beèh lè seèn ndò.

**Kristò felè njéh òón*

¹⁵ Bèh Càn mé njolo ñéné bèh, bèh bú mé njolo ñene né yoòr Kristò.

Huaán né bú,
Nuà Dueè felè bò njií mé Càn lo si gií naâ òón né lom bú ndò.

¹⁶ Lòu sam, Càn lo njéh òón si gií naâ mé bú,
ye te den gií dé seèn.

Né mene bò njéh dé ké te vulúu,
né mene bò dé ká doô,
bòó mé njolo né ñené o, bòó mé njolo ñéné ngwéh o,
òón Càn lo si gií naâ mé bú.
Felè njéh òón né bú ndò.

Sâ terre wón né mene naàn, né mene gèh terre dé heè ké te vulúu òón né gi ka seèn.

¹⁷ À lo teèn naá logò kóó, te wón nde ye die.

Njií mé né teèn òón lané sie gi né yoòr seèn.

¹⁸ Felè mbàgà Càn né bú;
à né feh, mbàgà Càn né kukuñ.

Yòn dé feê duóm né yoòr seèn.
 Te cio lé komo yuo logó naâ bú.
 Càn ye te felè njèh dɔ́ɔ́n den lom bú,
 19 wa lòu sam, kèkènè nyí mé gùm
 mene né yoòr seèn;
 20 nyí njèh dɔ́ɔ́n ká yoòr nyí nyɔ́gɔ́
 njií gií né
 mé bú ma.
 Bó faga njií bú ter te toú ndɔ́.
 Húóm seèn yeé ber aá, pón die
 lètenè nùàr bô Càn.
 À lé mân bó naâ, ye te bó bô njèh
 dé ké te vulú mé ká doó dɔ́ɔ́n
 den cu mé sòn cên.

21 Né mé bí ménâ ndɔ́: léi toò bí
 bô Càn lé naá gií nòmò dàb we dàb.
 Mùnò bìi mé seé bìi lé naâ feh keéh
 ye, bí né lom bô bònò Càn bô ma.

22 Mé njéh mene, kènè Càn bí ká
 yoòr seèn weh nyɔ́gɔ́ njií cuú aá kèn.
 Né mé cio Njuna seèn. À lé naâ faá
 nùàr nɔ́ kuú, te yaga sòm bô veên bìi
 dɔ́ɔ́n. Càn ye te bí yuo kelà toò nyí
 ngásé, te nuaré déi bí mé ndògò
 veên déi yoòr njéné sáb cú.

23 Mɔ́ né mân, sâ kɔ́ bí den lom
 nɔ́ɔ́n, bí né te ngòr Càn tég njebá
 taré, te bí ndèm yoòr Njàgà Bagaà
 sòm cú. Bí lé naâ Njàgà Bagaà sâ
 ngweé, né *wón dɔ́ɔ́n beè ngulí sie,
 bô nùàr dɔ́ɔ́n bú ngweé gi aá kèn.
 Mè Pól ndɔ́, mè nùà seê hèn ña keéh
 né felè Njàgà Bagaà sâ.

Seé gwà Càn mé né beè Pól

24 Mè né mé vógó-temé, bô nùàr
 mò, mè la né mene dà m gèr felè
 bìi njéné laré, mè samé seér né mé
 njéh dé samê. Ngàn yoòr mò jamé
 né mân, te gèh gèr mò mboón faá
 *Kristò lé ye mè nde né felè mbàgà
 nyí njéné nɔ́. Né kukun seèn.

25 Càn mè seé hèn jege haá naâ
 kɔ́, ye mè a: ña nùà seê mbàgà nyí,
 mè nde bí ngòr nyí mé gùm mene se
 ma.

26 Càn lo ngòr sâ leér nab kwaá
 beéh lòu. Nde nde, cu yeé wulu baá,
 à nde ye bú njolò bô nùàr seèn njéné
 sòm keéh,

27 ye te bó ñene kɔ́ njèh dueè mé
 nde né nùàr wón dɔ́ɔ́n gam laré. Né
 njií mé nyí lo nyegé leér kwaá naâ
 lòu. Mè tueé bí, bòó mé Juf sam,
 njèh dueè sâ né Kristò yoòr bìi. Bí
 mé njéh kwaá gi aá ndèm, ye bí nde
 né ké mbàm Càn dobo yilá.

28 Béh bô nùàr dɔ́ɔ́n hèn tueé den
 né felè Kristò sâ. Béh né nùà kàn tie
 ndògò, béh né nùà kàn mé lo mene
 feh, te bó den mé Kristò yoòr, bó ké
 toò Càn yuo lom faá nùàr nɔ́.

29 Terreb mé Yeésò haá né mè hèn,
 mè mé njéh lege den né cí.

2

1 Bí kóo ye, mè né mé seé felè bìi
 kwaré. Seé sâ né felè bìi bô Kolôse
 bô, bô Laodísè bô, mé bô toò bô
 mene. Bí mene mè kó ngwéh,

2 mè lege lom né ye te temé bí lè
 kú cú, te bí gwaán kuú lètenè bìi, bí
 ña bilí gi dɔ́ɔ́n cén; te lo yam sie bí
 beè mé gùm mene, bí mé njéh den
 bô sèsàm bô te ceér Càn, temé die
 bí lè. Teèn sâ, njèh gècên mé Càn
 lé leér nab kwaá naâ doô, bí nde
 né ngweé kɔ́: né gùm *Kristò nùà
 njèh.

3 Kógòn bô lo mé gùm mene merré
 den né beè seèn.

4 Mè bí mân tueé né ye te nuaré
 déi bí beè Kristò bèlè nágá sòm cú.

5 Mɔ́ mè la mene ké kwaré bìi sam,
 temé mò dɔ́ɔ́n né gi ké yoòr bìi. Mè
 né ngweé ye bí né te ceér Kristò tég,
 bí né temé cén mé bú kwaá njií ndɔ́.
 Mè né lom mé vógó-temé bìi lè dé
 gècên.

*Dene njên beè Yeésò *Kristò*

6 Ngweéh bí lé naá gií gwaán ye
 Yeésò Kristò né Fehtoò bìi mà. Sâ bí
 ngò bú.

7 Bí dèn lòm beè seèn nɔ́ɔ́n, bí né
 yoòr seèn teé ndeé, bí temé nɔ́ɔ́n
 kwaá njií lom mé bú faá bó lé naâ
 bí feh nɔ́; bí né bú teèn vra yíi.

8 Bí dèn làn, te nuaré déi bí
 kónkɔ́n nyeên déi lè bèlè yí cú. Gèh
 kónkɔ́n dé sâ né yeé tánágá bô *wón
 bô. Bô sâ bô né dé bòn beè tándulú,

bó feh yeé njií mé nùàr munó né kɔ́, dèn ñgwéh mùnò dé Kristò.

⁹ Dé Kristò, yoòr seèn né gi lélan̄ kèkènè Càn̄ mé gùm mene.

¹⁰ Sâ tueé né ye, bí bɔ́ mé né gi yoòr seèn dɔ́n̄ baá gi mé njéh yoòr mé gùm mene ndɔ́. Á dé seèn né mé terreb felè njèh dɔ́n̄. Né mene gèh terrèb dé heè dɔ́n̄, né gi ka seèn.

¹¹ Bí bɔ́ mé né gi yoòr Kristò dɔ́n̄, bí baá gi mé mágá seèn yeyoòr. Né faá bó sé la naâ bí *ñgór ñɔ́b nɔ́. Njèh cén, bó bú mé be ñɔ́b ñgwéh; Kristò nùà njèh bú yoòr bìi maga kwaá né kɔ́, ye te bí geé mé ceér veên.

¹² Nòmò Càn̄ mé bó lé kou náa bí doô, bó lé sâ furú bilí naâ bí bɔ́ Kristò. Càn̄ lé sâ te cio komo sɔm bilí naâ bí bó ndɔ́. Lòu sam, bí lé naá giù temé cén yoòr seèn kwaá njií, ye Càn̄ terrèb lé naâ bú lè cio komo sɔm ma.

¹³ Sâ lo toò, bí lo naá giù bɔ́ komó lan̄, bí lé ceér Càn̄ kó ná ñgwéh, bí lé *sóú seèn cum seér naá lòu. Mé njéh mene, Càn̄ bɔ́ veên beèh dɔ́n̄ kulu njií seér doó, à komo sɔm béh mé Kristò.

¹⁴ Mɔ́ sam, béh sé kuú seér naá kɔ́. Lòu sam, béh lé naá giù ju beè Càn̄ sela. Mé njéh mene, Càn̄ nde hùà sâ gwom seér mé cio Kristò; den cu né faá à lé naá hùà sâ ké te toú tɔ́r wulá ndɔ́.

¹⁵ Mé cio cén sâ, à né bɔ́ cècàn̄ te kɔ́ mé njéh huaré sɔm. Njií sâ né mene mé gèh terrèb dé heè dɔ́n̄, à né bú toò bɔ́ nùàr huaré; gògò né die ndeé.

¹⁶ Mɔ́ né mân, sâ bí té gwàn mé nuaré déi taán̄ haá seér bí njèh lòu, né mene yáb, né mene njèh ñueê, bú a, té bí lòu tán̄ há. Nuaré déi a, té bí cieé koô déi lòu tán̄ há ndɔ́; né mene lòu weéh feê joloò, né mene lòu sóú, nuaré déi té bí teèn mbaá nam kú.

¹⁷ Bɔ́ njií sâ dɔ́n̄ lé nées gi jèrè* ye; kukuñ lé naá jomo, né Kristò nùà

njèh.

¹⁸ Bí té gwàn mé bɔ́ nùàr taán̄ yíi bí seé bɔ́n̄ déi, wa bí kwàrè mé nɔ́, bí dùà gò cili Càn̄. Bó né mene ndòn se gɔ́, ye né seé Càn̄, dɔ́n̄ bí té sòn bɔ́n̄ ñgwé, né gi bɔ́ hám feh bɔ́, bó sâ punó gɔ́ né dé wôn̄.

¹⁹ Bɔ́ sâ bɔ́ dé bɔ́n̄ yoòr Fehtoò beèh sam. Fehtoò beèh dé seèn né feh; kukuñ né bɔ́ nùàr seèn. Á bó yoòr nyɔ́gɔ́ bilí né faá yo nyɔ́gɔ́ bilí yeé bɔ́ gà mé cègè nɔ́; à né bó koó, bó né faá Càn̄ gwaán nê nɔ́ kulá huɔ́m ndɔ́.

*Cio mé yòñ beè Yeésò *Kristò*

²⁰ Bí né kɔ́ ye, bí bɔ́ Kristò lé naá kɔ́ kuú bilí, ye bɔ́ tándulu ká te wón̄e mé terreb felè bìi sam cuú. Bí yeé kɔ́ gi aá ménâ, kei mé bɔ́ bí den cu faá bɔ́ *wón̄ bɔ́ nɔ́ wa? Bí tie te bɔ́ njií sâ felá njií né dé kei wa? Bɔ́ né bí tagá,

²¹ wa té dé kàn kèrà, té dé kàn nágá, té dé kàn cór ndɔ́. Bí tie teèn felá njií yeé dé kei wa?

²² Mè tueé bí, gèh bɔ́ *sóú bú sâ, bó tagá kuú né felè bɔ́ njèh wàn. Bɔ́ nùàr bɔ́ sóú sâ si yeé kɔ́, bó bó feh cu né kɔ́ ndɔ́.

²³ Bɔ́ sóú hèllè njolò nùàr ñené né faá njèh kógòn nɔ́. Dé kàn ye bèh joloò né mân, dé kàn ye né mân; wa nùàr a, kwàrè mé nɔ́. Bú a, jámé sér yo. Né gi ménâ dág. Njèh cén, nùà kàn a, kɔ́ ye, ndóg bɔ́ sóú hèllè veên mé né lè nyí sòm kòmò ndé ñgwéh ma.

3

¹ Bí né gi kɔ́ ye, bí bɔ́ Kristò lé komo yuo giù naá te cio kɔ́. Mɔ́ né mân, sâ bí fón lòm bɔ́ njèh dé ké te vulú, bèh mé Kristò né teèn den den. Á né ké te be gaá Càn̄e.

² Bɔ́ njèh dé ké te vulú a, yílá kélá bí yoòr kɔ́ mé bɔ́ njèh dé ká lè wón̄e.

³ Lòu sam, bí bɔ́ Kristò lé naá kuú bilí, Càn̄ né bɔ́ yòñ bìi ké beè

seèn leér kwaá, à leér kwaá né yoòr Kristò.

⁴ Yòŋ bìi dé jéjêg né Kristò. Mò à ndeè cuù baá, te bí ñené lie nyegé kwarè seèn.

Dene dé cuùm mé dé feê

⁵ Mò né mân, sâ bí kwóbé leba mé ceér wòŋ. Mè ye, bí kwóbé leba mé yàgà yòŋ, mé fúár ndò. Bí té njèh cì, bí té tuaá ngàŋ yoòr bèlè, bí té temé te njèh nùàre kwá njí. Mò sam, nde né cècàŋ bìi ñaá.

⁶ Bòó mé né ménâ bòó dɔ́ŋ, né gi feh mé Càŋ taré. Temé bú lè mé bó ñaá nde né dé cì.

⁷ Mé bí mene, bí lé naá gi veên sâ ngɔ; felè bìi lé cer loóm naâ cí.

⁸ Kènê bí sòm á be teèn. Temé a, té bí lè ñá, bí té fúru, bí té temé jéré ndò. Séb a, té bí sònò yùò; bí té biag sònò bìi gèh sòm.

⁹ Bí té mé nyeén lètenè bìi còrè kú. Lòu sam, yoòr bìi yo dé cuùm sam cuú,

¹⁰ baá yo dé feê. Yo dé feê sâ, Càŋ mé lo naâ bú si, né bú beè beè nyeén, te den faá yo seèn nùà njèh nɔ, ye mò bí baá faá yo nyí nùà njèh, bí nde né nyí mé gùm mene kɔ́ nyegé.

¹¹ Mò né mân, sâ bòó mé Jûf sam bó bò Jûf né kèi cén; bòó mé *ŋɔb aá ngór mé bòó mé ngór ŋɔb ngwéh dɔ́ŋ né gi kèi cén ndò. Né mene bò ya dueè bò, né mene bò cùr, né mene bò kwer, né mene bòó mé kwer sam dɔ́ŋ né gi beè Càŋ kèi cén. Càŋ dé seèn kɔ lom né Kristò mé né lè bɔ̀n.

¹² Càŋ lé balé weéh naâ bí kɔ́, bí né bò dé seèn, temé seèn né gi yoòr bìi. Mò né mân, bí dèn mé jere bò mbaábìi lè, bí dèn bò húóm-temé bò, bí té ngúmó, bí dèn sér dɔ́lèsé, bí né temé sie,

¹³ bí né lètenè bìi yoló kuú. Temé né mene nuaré déi mé mbeí yulá, bú a, kúlú sòm lè seèn kulù. Bí kúlú sòm gí veên bò mbaábìi lè bìi, faá

Nùà Dueè né bò dé bìi lè seèn kulù sòm nɔ.

¹⁴ Njii mé kela né kɔ́ né gwaân. Bú a, ká siè lòm bí beè mé gùm mene, te bí dɔ́ŋ nyɔ́gó bilí gi cén.

¹⁵ Bí kwá Kristò lab bí mboó. À bí yilá kuú né mé njéh, ye te bí dɔ́ŋ ña bilí cén. Sâ bí vrà bilí bú.

¹⁶ Bí kwá ngòr Kristò si ngùlù lètenè bìi, bí né lètenè bìi feh kuú, bí né sɔ́gó kuú mé kɔ́gòn mene ndò. Bí si bené, bí né ngòr Càŋ lòu de. Bò bené mé Cúcuí Ñagâ né bele teèn dɔ́ŋ, bí sén gí Càŋ mé njéh seèn, bí sén lòm bú mé temé bìi mene, bí né bú vra ndò.

¹⁷ Bí né mene njeré déi bòó, bí tueé mene lòu, bí dɔ́ŋ bó gí mé yilí Fehtoò beèh Yeésò. Bí né Tele beèh Càŋ beè seèn vra keéh ndò.

Dene nùà Yeésò toò bò mbeí

¹⁸ Bí bò véh, bí ngwé sòn bò si bìi ngweè, seé bìi toò Fehtoò beèh né cí.

¹⁹ Bí bò siíb, bí dèn mé gwaân bò véh bìi lè ndò, bí té bó lòu fúru sér.

²⁰ Bí bò huaán, bí ngwé làrè sòn bò tele bìi mé meí bìi te njèh dɔ́ŋe. Mò bí né ménâ bòó, nde né Càŋ yoòr huɔ́m.

²¹ Bí bò tele huaân, bí té bò huaán lòu ndè jéla sér; temé nde né bó lè gur.

²² Bí bò kwer, bí ngwé sòn bò tele seé bìi ngweè, bí témá làrè seé bɔ̀n mé temé cén, bí té lélaŋ njolò nùà bó húóm lòm, ye te bó keí bí. Bí dé bìi dula né Fehtoò beèh.

²³ Seé sâ den mene naàn, bí bó lòm bú mé temé cén faá seé Fehtoò beèh nɔ, bí té túé ye né lom seé dé bò nùàr.

²⁴ Bí kóo ye, Fehtoò beèh gwɔm nde né bí kɔ́. Gà ngùlù mé à lé naâ mé bò nùàr seèn nyegé kwaá, bí nde né yieé ndò. Lòu sam, seé bìi né seé Fehtoò beèh Kristò.

²⁵ Nuaá mé né seé vevenê bòó dɔ́ŋ, Fehtoò beèh nde cu né bú mé

sàgà dé veên ménâ gwom ndo; à seên nùàr lòu gèi bèh.

4

¹ Bí bò tele seê, bí bó dìlì nyégé felè bò kwer bìi bagasé. Bí kóo ye, bí né taré ka Nùà koò bìi ké te vulúu ménâ ndo.

Ndeb ceré jomò

² Bí dùà dèn Càṅ cu dɔ́ɔṅ, bí né làn den, bí né bú teèn vra keéh,

³ bí né bú felè beèh dua ndo, te béh kwa ceér, béh se ṅòr seên, te ju *Kristò mé lé naâ lòu leér den, ṅené yuo kelà bèsonè. Mè ká gwà cibì tétég hèn yila kuú né mé njéh.

⁴ Sâ bí dùà Càṅ teèn, te mè se bò nùàr faá né tueé no.

⁵ Bòó mé bò Yeésò bò sam, bí dèn toò bɔ̀on ṅgulísé. Lón mé né toò bìi ṅené dɔ́ɔṅ, bí té yì kéh.

⁶ Bò ṅòr bìi a, ṅulí sábé lòm bò nùàr tieè cu dɔ́ɔṅ lòu. Njii mé bó né bí bieé nyegé dɔ́ɔṅ, bí kó gèh dé mé bí nde né bó bagasé se nyegé.

Bèh ceré

⁷ Tisik òm yíé-temé beèh tueé nde né bí njàgà mò kóó. À né lom seé Fehtoò beèh mé temé cén bɔ́ó, béh bú seé bɔ́ó yeé kóó.

⁸ Mè bú ké yoòr bìi tétég hèn tema njii kuú né, ye te bí ṅweé kùr beèh, temé taré cu bí lè.

⁹ Bò Onesim òm yíé-temé beèh dèi go nde né kóó. Onesim dé seên né nùàr bìi cén dèi, à seé Càṅ bɔ́ó né mé temé cén. Njii mé né kán kelá dɔ́ɔṅ, bó nde né bí tueé.

¹⁰ Aristark ye bíé kéh bí. Béh bú né ká gwà cibì kóó. Mârk ṅunà bei Bàrnâbâs ye bíé kéh bí ndo. Mè lé naá giì bí tueé ye bí a, mo à waà baá, bí siè nyégé bú bagasé ma.

¹¹ Yeésò mé bó yilá cu né Jústus, ye bíé kéh bí ndo. Lètenè bò Juf mé né bò Yeésò bò dɔ́ɔṅ, seé *Lò Càṅ ká lo bɔ́ó lom né béh bò tagár bò hèn. Yo mò né lom mé bó taré dé gècèn.

¹² Nùà bìi Epaferâs ye bíé kéh bí. Né nùà seê Yeésò Kristò ndo. À né Càṅ felè bìi dua, à sòn dù ṅgwéh, ye Càṅ a, há bí terre, te bí den lom tég, bí né teèn joló huóm; te njii mé Càṅ gwaán nê, bí njii sâ ṅene ko lom mé gùm mene, bí bɔ́ó cí.

¹³ Dé hèn, mè nde né sòn seên gwaán: à né lom bí mé gècèn mene munó. À né bò nùàr Laodísè munó, à né bò Hierapolí bò ménâ munó ndo.

¹⁴ Lúk dóptà yíé-temé beèh bò Demâs ye bíé kéh bí ndo ma.

¹⁵ Bí bíé kéh bò mbeí beèh ké Laodísè dɔ́ɔṅ, bí bie keéh Nimfâ mé bò Yeésò bò mé bilí yeé ké gwò seên mene.

¹⁶ Mò bó jaṅé gi aá mvù hèn lètenè bìi, bí há njii mé bò Laodísè bò te bó jaṅé ké te mògò bɔ̀on ndo. Mò bò Laodísè bò tema njii aá bí mvù mò dèi, bí jaṅé cú lè mògò bìi ménâ ndo.

¹⁷ Bí júée Arsip a, seé Fehtoò beèh mé né beè seên doò, bú a, bó sòm bɔ̀o ma.

¹⁸ Né mè Pól, mè bèh hèn nyagá né mé be mò, mè bie aá bí. Bí té nyèn, ye mè né dé mò ká gwà cibì ndo. Húóm-temé Càṅ a, ká siè gi bí beè.

Mvù Pôl dé toò jògò mé bò Yeésò bò ké Tesaloník

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl bò Silvên mé Timotê nyagá né kóó. Béh nyagá njií né mè bòn bìi ké Tesaloník, bí bòó mé né beè Càn Tele beèh bò Fehtoò beèh Yeésò *Kristò bilí den. Bó a, kúlú bí, bó haá bí dólê.

Dene bò Tesaloník bò

² Béh né Càn cu dójò felè bìi dójò vra, béh né cu bú felè bìi dua ndo, béh sòn dù bèh.

³ Mò béh baá Càn dua, seé mé bí né mé njéh bókú kuú doò, béh né yeé teèn munó keéh, ye lòu sam bí né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, wa bí né bú gwaán ndo, bí seé tema kuú né dé cî ma. Béh kò né ye, bí né lom ndèm mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò tég kwaá njií.

⁴ Bò mbeí mò, béh né kóó ye, Càn né bí gwaán, à hên balé weh né bí dé cî.

⁵ Sâ tueé baá kènê ye, Njàgà Bagaà mé béh lé ndeè naâ bí se doò lé ngòr cî ná ngwêh, terreb Cúcuí Njàgà lé naá gii teèn ngulí den; béh lé naá kóó ye, béh tueé yíí né teèn ndo. Bí lé naá gii te dene beèh lètenè bìi nené nyegé; sâ dójò lé naâ ye te gam bí.

⁶ Jomo sâ bí lé naâ faá béh nò bókú, bí né gule Fehtoò beèh bele, bí né temé te ngòr Càn kwaá njií, bí né lè gèr-e beè bò nùàr mbiín yilá ndeé, bó né bí bunó; mé njéh mene, terreb Cúcuí Njàgà né seér cu bí yoòr lòu ngulí huóóm.

⁷ Yeé baá ménâ, bò Yeésò bò ké Masedínà mé Akayí dójò njene weh gi beè bìi ndo.

⁸ Njua mé bí lé naâ ménâ bókú komo, te ngòr felè Fehtoò beèh nené yuo kelà teèn ké Masedínà mé Akayí, te ngóg ngulí nde felè bìi bèh

dójò, ye bí dua lom né Càn mé temé cén ma. Kènê béh njeré déi teèn túé ságá ndé cú,

⁹ Bò nùàr né gi mé be bòn felè bìi tueé, ye cu mé béh lé waà naâ ké yoòr bìi wa, bí lé naâ béh ke nyegé ma. Bó né cu tueé, ye bí kweéh seér aá temé bìi kèn, wa bí be yoòr bò cècàn dójò som gi aá, bí kènê dua lom né Càn gècèn mé né Càn làn ma; ye bí né seé seèn bókú ndo,

¹⁰ wa Njuna seèn Yeésò mé à lé komo sóóm naâ lè cio doò, bí né bú kela den ma. Né môn, à nées ké te vulúu ye. Lòu téná-juú à ndeè béh lè juú beè Càn yili som nde né kóó.

2

Seé Pôl ké Tesaloník

¹ Bò nùàr mò, bí né gi mé feh bìi kóó ye, seé mé béh lé bókú naâ ké lètenè bìi lé mbaá mvúán lè ná ngwêh.

² Bí kò gi aá kèn ndo, ye béh lé naâ gèr ké Filíp fí nené, te béh waà ye ké Tesaloník yoòr bìi. Béh yeé baá cu bí Njàgà Bagaà se nyegé, bò nùàr kókoó mbaá yila cu béh bunô ndo. Mé njéh mene, Càn lé haá nejí cuú naâ béh terreb dé haâ, te béh se bí Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè seèn mé njéh.

³ Bí kóó ye, ngòr Càn mé béh né tueé hên te nyeéne yuò ngwêh, béh kòb teèn yí ngwêh, béh bò nùàr lòu bèlè nyí ngwêh ndo.

⁴ Càn lé naá gii béh kweé nyegé, te à nde ye béh Njàgà Bagaà beè haá kwaá, te béh nde ye bò nùàr faá bèh mân se ndo. Béh túé ngwêh ye nuaré déi a, sèn béh seèn. Béh kò lom né dé beèh Càn; à ká lè beèh njene gi né kóó.

⁵ Bí né gi kóó, ye bókú mene naàn, béh ngòr tánágà déi fèlâ nyí bèh; béh túé nágà bèh dé kàgàlòn beè nuaré déi kwaà ndo. Mè tueé bí, Càn né sòn beèh kóó.

⁶ Béh túé ngwêh ye bò nùàr a, *sùmù béh sùmù. Né mene beè bìi,

né mene beè bò nùàr, béh teèn sam lág.

⁷ Mò sé né dé dene *sùsùm deèn, béh né bò mbòn tebé Yeésò *Kristò, béh sé lé naâ bí yoòr ñgumó. Mé njéh mene, béh seér ménâ gwàn ñgwéh. Béh lé toò biì dólé seér cuù naâ lòù, béh bòn seér cu bí, faá meì huaân bòn yeé bò ñuna seèn nò.

⁸ Sâ dón béh lé gwaân giì naâ bí, ye te béh tueé bí Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè Càn. Lé jí cégé ná ñgwéh dé ñgòr Càn tueé ndò, béh lé felè biì ñgòn bilí naâ mé cio mene. Sâ ye bí né lom béh yoòr yilá faá cí nò.

⁹ Seé faá seé nò, béh lé naâ gèr mé njéh ké lètenè biì ñené. Ñgweéh bí né gi ménâ kóó mà, belà. Béh lé naâ seé mé cíbíteèn mene temá bilí. Sâ ye te béh bí yáb lòù dùà kí dèn cú, te bí sònò beèh ñgweé lom Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè Càn.

¹⁰ Dene beèh ké lètenè biì bò nùàr Càn lé naâ ñagásé, dilísé ndò, veèn dèi lé teèn túán nyì ná ñgwéh lág. Bí lé naâ giì dene beèh ñené; Càn lé naâ ménâ ñené jí ndò.

¹¹ Bí né cu kóó jí, ye béh lé bóó naâ mé nùà kàn ké lètenè biì faá tele bóó yeé mé bò ñuna seèn nò.

¹² Béh lé naâ bí seèn, ye te yo taré bí taré; béh né bí toó nyegé, béh né bí sògó, ye bí a: bí dèn yí lòm dene biì teèn, faá Càn gwaân nê nò. Nùà ñhèh né bú. À bí yilá né kóó, ye te bí yila ñgùlù nyí.

¹³ Béh né cu Càn cu dón vra. Béh vra den né bú felè ñgòr seèn mé béh lé naâ ké lètenè biì tueé doô. Lòù sam, bí yeé baá ñgweé, bí lé naâ giì lè sie kwaá, ye né ñgòr gècên mé lé yuoó naâ beè Càn, wa lé beè nùàr yùò ná ñgwéh ma. Á sâ, né lom môn ndò, né jégé ñgòr Càn. Bí bò Yeésò bò dón, à né mé terreè lètenè biì teèn.

¹⁴ Bò nùàr mò, gèr mé kwa né bí hèn né faá gèr mé lé kwaá naâ bò nùàr Yeésò Kristò ké Judê ndò nò. Sâ

tueé né ye, bò lòù bò biì tulu su aá bí gèr yoòr, faá bò *Júf lé tulu suú naâ bò nùàr Càn dé ké Judê nò.

¹⁵ Bò Júf hèllè lé naâ Fehtoò beèh Yeésò Kristò wulá sòm, bó lo bò *sòn-Càn bò wula giì naâ kóó ndò. Béh dón, bó lé naá cuù béh bunó. Bó yeé baá ménâ bóó, bó yuo Càn te temé, bó ña bò bunò bò ñjolò nùàr dón ndò.

¹⁶ Bó ye te bó yíin bilí béh mé ceér ñgòr Càn seè mene, te dà m nùàr hihiné ñgòr Càn ñgwé kwà cú, te Càn bò nùàr yilí sòm cú ndò. Dàm veèn bòn hèllè yeé mboón aá ménâ, Càn jeré njí bó yulá-temé seèn yoòr ndò.

Pôl baá mé tuaá bò Tesalonik bò

¹⁷ Bò nùàr mò, béh né mé tuaá biì ká lè beèh, béh bí njolo kwàre ñgwéh lòù, wanón temé beèh jògò le lom né yoòr biì. Cu dón béh né gi gò ké yoòr biì gwaân sòó.

¹⁸ Mè Pôl né mene mé feh mò lege, mé njéh mene *Sátàn né lom béh yíin, wanón béh né lom gò ké yoòr biì gwaân sòó.

¹⁹ Lòù sam, yè ndèm beèh mé vógó-temé beèh dón né bí; te béh kwa ye tám ñgòg, te lòù mé Fehtoò beèh Yeésò ndèè cuù teèn, béh dobo tàbè toò seèn.

²⁰ Mè tueé bí, yo nde né béh lòù sâ mé bí samé kelá.

3

¹⁻² Béh yeé ñene dé ménâ yoló deèn nde aá yógó, béh kaga lom aá ndòn, ye béh nde né Timoté ké yoòr biì temá njí, te béh le lom ké Àtèn mé huún beèh. Timoté né òm beèh, béh bó bóó yeé seé Càn kóó, béh bó né yeé Njàgà Bagaà felè *Kristò se. Béh tema njí né bú ké yoòr biì, te à nde bí seèn, à toó nyegé bí te ceér Càn,

³ ye te gèr bí jíli cú. Bí né gi kóó ye gèr ñenè né seé beèh dón.

⁴ Cu mé béh lé naâ ké lètenè biì, béh lé ye bí a, gèr ñenê né toò beèh teèn ma; hèn né cí sâ, bí né gi kóó.

⁵ Mè lé Timotê hèn tema njií kuú naâ dé cí. Mè yeé yolo mene, dé yolô sam cuú; mè ye te à nde jògò ke-ke bí nées te ceér Càṅe ṅgulí den ye wa. Càṅ lé naâ mè lè tené dé gècên, mè ndio lom ye merré déi *Sátàn bele weh gi aá bí kèn, te seé beèh mvuan le.

⁶ Timotê yeé nde aá, à cu cuù, à tueé lom béh ṅgòr bebagaà dé gècên, ye béh a: bí nées gi ṅgulí den ye ma; wa bí né lom lètenè biì gwaán kuú ndo; ye béh a: bí né lom béh mé vógó-temé mene cu doón munó den, wa bí né taré mé tuaá beèh lè, faá béh né mé tuaá biì ndo nò.

⁷ Te Timotê yeé nde tueé gi béh mân, bò nùàr mò, yo sagár laré béh doón. Béh né mene mé gèr kwaré, béh dé sâ tán cú. Lòu sam, temé biì né lom yoòr Yeésò tég,

⁸ bí baá gi beè Fehtoò beèh, bí né lom bú tég sie. Sâ kènê temé beèh die aá lè kèn.

⁹ Mè tueé bí, gèh dàṁ vógó-temé mé bí né béh beè Càṅ haá hèn, dé tueé sam, béh bú dé sâ vrà kó cú ndo.

¹⁰ Béh né lom bú suúteèn mé cíbíteèn mene dua, ye bú a, kòmò kéh béh ceér teèn, te béh nde ñene ṅgweé cuú bí mé njolo ye, te béh feh jege bò njií mé né toò le doón.

¹¹ Béh né Tele beèh Càṅ nùà ñhèh bô Fehtoò beèh Yeésò dua, ye bó a: há béh ceér kóó, te béh nde ké yoòr biì.

¹² Béh ye Fehtoò beèh Yeésò a, bó yám dèn ká gwaân lètenè biì yaàm; bú a, gàm bí te bí gwaân nyegé bò nùàr doón faá béh né bí gwaân nò;

¹³ à há bí terrebe te ceér seène, te lòu mé bó bò nùàr seèn ndeè cuú teèn, à kwa bí beè Tele beèh Càṅ, sâ bí né gi ṅagásé tâṅ.

4

Dene mé né beè Càṅ ṅagásé

3:6 3:6 Seé b. 18:5

¹ Sâ bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a, bí dèn lòm beè Càṅ ṅagásé faá béh lé feéh naá bí nò, te huòm Càṅ yoòr. Béh né kóó ye, dene biì né gi ménâ dág. Mé ñhèh mene béh né cu bí mé terrebe yilí Fehtoò beèh Yeésò boṅ: kúkùr biì, bí bó yógó kéh cú ménâ.

² Bò njií mé béh lé feh belé naâ bí mé yilí Yeésò Fehtoò beèh doón, bí né gi kóó.

³ Càṅ gwaán né ye bí dèn lòm jolosé. Sâ tueé né ye: bí té yàgà ndé.

⁴ Nùà kàn a, kó lòm veèh seèn, bó bú dèn lòm beè nyí fà doón jolosé; te bò nùàr ñene ménâ, bó seèn nyí teèn.

⁵ Bó té mé tuaá veèn lè faá bò Càṅ-kó nò dèn.

⁶ Te bò njií hèn doón, nuaré déi a, té mbeí felè kéh; nùàr té ñhèh mbeí kèṁà ndo. Béh lé naá gi bí tueé kwaá, nùà kàn né mé tie cí, ye: bòó mé nde né teèn die yilá, Fehtoò beèh nde né bó gèr feh keéh.

⁷ Càṅ lé béh dé yàgà ndeè yilá fón ná ṅgwèh; à lé yilá seér naâ béh, ye te béh ṅaga seér beè nyí dé ṅagâ.

⁸ Sâ kènê bí ṅgweé gi aá kèn; nuaá mé si njií ṅgòr hèn doó, nùàr si ṅgwéh, à si njií né Càṅ Nùà ñhèh mé haá yeé bí Cúcuí ṅagâ kóó.

⁹ Béh né kóó ye, bí né dé biì lètenè biì gwaán kuú, bí túé cú ye, kò bó nyàgà túé njí sô bí njeré déi teèn, Càṅ lé naâ bí dé biì feh gií.

¹⁰ Né mene bò nùàr Yeésò *Kristò ké Masedínà doón, bí né gi yeé bó gwaán. Mé ñhèh mene, béh né cu bí boṅ: Kúkùr biì bò nùàr mò, bí bó yógó kéh cú dé jomò.

¹¹ Bí fágá lòm feh te bí den noón; nuaré déi té lè ñhèh mbeí ló yilá; bò ñhèh biì doón, bí bó gi mé be biì, te bí kóó feh biì mé ñhèh, faá béh lé tueé naâ bí nò.

¹² Mo bí né mân boó, bí bò nùàr kí ndé ṅgwéh, ye bó a, kó bí koò. Sâ né mene bò Càṅ-kó, bó nde né bí teèn seèn.

Loù cuù Fehtoò beèh

¹³ Bò nùàr mò, béh gwaán né te bí kò nyegé njèh felè bòó mé lé naâ kuú; te bí dèn cú faá bòó mé ndèm yoòr Yeésò Kristò kwá nji ngwéh nò; wanón mɔ cio kwa baá bó, bó né yeé kú vuagá. Bí té dé biì ménâ bó.

¹⁴ Lòu sam, béh né gi kóó ye, Yeésò lé naâ kuú, à komo yuo cu aá lè cio kèn. Mé béh né cu ménâ ndò. Bòó mé né gi temé yoòr Yeésò kwaá nji dón, Càn nde né bó felè seèn komó sòm keéh, à weh nji bó bó ké yoòr seèn.

¹⁵ Hên béh tueé nde aá bí bò ngòr mé Fehtoò beèh lé feéh naâ mé sòn seèn, ye: loù mé nyí cuù nde né teèn wa, bòó mé lé kuú baá, ndeè kela logó nde né toò kóó; te béh bòó mé nées kú ngwéeh ye, ndeè bele ye bó ma.

¹⁶ Sâ né loù mé hueh tarê Càn nde né teèn ngulí. Cìlì seèn dé koò nde né loù sâ tueé taré; tàn* Càn nde né tuagá; Yeésò Kristò Fehtoò beèh mé feh seèn ndeè né ké te vulúu suagá; bò nùàr mé lé naâ lè yilí seèn kuú gí dón komo yuo logó ndeè né kóó;

¹⁷ te Càn nde ye béh bò lèlàn bò weh, à koró bilí béh bó dón te bègè. Jomo sâ béh bó nde né ké ter kem naá, te béh bò Fehtoò beèh kwaré ké sâ, béh bó den le ké yoòr seèn dé cu dón.

¹⁸ Ngòr hên, bí bó dólé kú bèh temé lètenè biì mé njéh.

5

¹ Bò nùàr mò, felè cu mé bò njèh kèkènè sâ nde né teèn bóó bele, bó bí dé biì lòu nyàgà só ndé cú.

² Bí né gi mé feh biì kóó ye: Fehtoò beèh kar waà nde né lòu. Lòu sâ nde né faá nùà yìb kar waà né cibítenè nò.

³ Kò bò nùàr baá yo nyen, bó baá tueé ye: *wón huóm aá, wa loó dólé baá ma. Kò baá ménâ, te kar waà ye felè bóòn, kum sòm bó. Mè tueé bí, dé mvelé sam ndé ngwéh; ceéhr

keéh nde né bó faá nyer ceéhr keéh yeé ma mé lèi hueéh nò.

⁴ Dé biì, bí bèh cibì sam. Cieé sâ bí faá nùà yìb nò kár kwà ndé ngwéh.

⁵ Bí né gi dé biì bòó mé go né bèh nagá, bí né bò bèsonè bò. Béh bò nuaá mé go né bèh cibì sam, béh cibítenè gò bèh.

⁶ Mò né mân, sâ béh té lóm faá bò déi nò cèr dèn, béh nyimè dèn sér làn, béh né teèn yoló kelá den.

⁷ Bó lóm cer yeé cibítenè, bó sela cibítenè ndò.

⁸ Dé beèh môn sam, béh né gi bò suútenè bò, béh yíyolò, béh kwá nji gí temé yoòr Yeésò, béh né lètenè beèh gwaán kuú. Sâ né kò dé beèh. Béh ndèm tég kwá nji lóm yoòr Yeésò mé nde né béh lòu sâ yili sòm. Sâ né cu tám taáb dé beèh ndò.

⁹ Càn lé béh dé ju dieè mé ná ngwéh, à lé balé kwaá seér naâ béh, ye te béh yili yuo mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò.

¹⁰ Yeésò Kristò lé naâ felè beèh kuú, ye te lòu sâ béh né mene làn, béh kuú aá mene, te béh bó ndeè den beh ma.

¹¹ Á sâ, bí taré kú lètenè biì ménâ dón; bí sén kú lètenè biì seèn, faá bí bóó ka yeé nò.

Bèh ceré

¹² Belà, béh né bí bɔɔ: bòó mé né seé Càn lètenè biì temá, Fehtoò beèh bí haá kwaá né beè bóòn, bó bí ceér feh yeé kóó; bí ngwé sòn bóòn ngweè.

¹³ Bí wèh kwá bó faá nùàr beè biì, bí gwàn bó mé temé cén ndò. Lòu sam, bó né mé seé Càn beè. Bí bò mbaábi dèn mé sòn cèn.

¹⁴ Belà, béh né bí dua, bí kwágá bò fùòb bò kwagaa ndò; bí tó nyégé bò veéh bò toò; bí gàm bò yuyuaá bò gaàm; bí kwá làrè sèn yoòr bóòn dón.

¹⁵ Bí kè nyégé keè, nuaré déi a, té veèn cú, bí húóm sér lètenè biì lòu; bí bò nùàr dón húóm gí ménâ ndò.

¹⁶ Bí sàmè dèn cu dón lòu.

17 Bí dùà dèn Càn kèi cén.

18 Né mene kei, bí vrà dèn Càn teèn ménâ. Bí bò nùàr Yeésò Kristò, sâ né njií mé Càn gwaán né beè bìi.

19 Bí té Cúcuí Nàgâ toò cí téná.

20 Bí té ngòr bò *sòn-Càn bò doó sî njií.

21 Njèh doón bí kè nyégé gí bagasé, te bí weh le mé bò dé bebagaà beè.

22 Bí té veên déi mé be cór nyi lág.

23 Càn mé kulu dolé yeé njèh kóó, bú a, sènè kwá bí beè seèn lòù, à ke nyegé yòn bìi mé càn bìi mé yo bìi mene, te lòù mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò ndeè cuù teèn, à kwa lom bí ngásé tâñ.

24 À lé bí yilá naâ kóó; à né nùà jéjêg, bú nùà njèh nde né bí mé feh seèn ke nyegé.

25 Bò nùàr mò, bí dùà Càn felè beèh duaà ndo.

26 Bí bíé kèh béh bò mbeí bìi doón, bí jógó sîè bó beè.

27 Mè né bí mé yilí Fehtoò beèh boñ, bí jáné làrè mvù hên toò bò nùàr bìi doón.

28 Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká sîè gí bí beè.

Mvù Pôl dé jomò mé bò Yeésò bò ké Tesaloník

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl mé Silvên bò Timoté nyagá njií né mé bòn bìi ké Tesaloník, bí bòó mé né gi beè Tele beèh Càṅ bò Fehtoò beèh Yeésò *Kristò dɔ́ɔṅ.

² Tele beèh Càṅ bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dɔ́lê.

Loù ju tenâ

³ Bò nùàr mò, béh vrà lòm Càṅ felè bìi, béh té sòn dù. Mɔ béh né ménâ bòó, sâ né teèn yilá. Lòu sam, bí né temé cén kwaá ṅulí huɔóm, né tetoò yaám ndeé; gwaân mé dé kàn né mbeí lètenè bìi gwaán doò né naṅ ndo.

⁴ Béh mé yilí bìi te bòn bò Yeésò bò bèh dɔ́ɔṅ hên punó gɔ né mé njéh. Gèh sieè mé bí né lom mé temé cén sie huɔóm sâ né бага dé gècèn. Bó né mene bí teèn bunó, bó né mene bí gèr feh keéh, mé njéh mene bí temé teèn sòm ṅwéh; béh hên punó gɔ né mé njéh.

⁵ Bí né ménâ yoló, te ṅené yuo kelà teèn, ye Càṅ ju tena yíí né teèn, wa dé *Lò Càṅ yilá bí nde né wulú ma. Lòu sam, bí dà m gèr hên yoló laré né felè Lò Càṅ sâ.

⁶ Yila né teèn ndo. Càṅ bò njèh dɔ́ɔṅ bòó gi nde né te ceér-e te ceér-e. Bòó mé né bí gèr feh keéh hèllè, à nde né bó gèr sâ horó haá cuú,

⁷ te bí bòó mé né gèr ṅené, kwa seér cu dù kɔ́ó. Béh nde né ménâ kwa ndo. À ndeè mán bòó nde né lòu mé Fehtoò beèh Yeésò cuù nde né teèn.

Lòu sâ à ndeè né ké te vulúu ṅené yuo kelâ, à nde né mé bòn bò cili seèn dé tetarê jomo,

⁸ à wa ndeè né te leba weè, te à weh bò Càṅ-kó seé, à nde né bò tàṅ-tie bò seé ménâ weh ndo. Lòu sam, bó temé te Njàgà Bagaà Fehtoò beèh Yeésò kwá nji ṅwéh.

⁹ Bó nde né te gèr dé nyèmà mé nyèmà nyoló le, bó leba den gèr ké ndɔ́ṅ-ndɔ́ṅ, bó dé bɔ́on *sùsum Nùà Dueè yoòr bɔ́on ṅwé ndé cú, bó te ṅulù seèn-e yilá nyi ndé cú ndo.

¹⁰ Mɔ à ndeè baá lòu sâ cuù, bò dé seèn nde né bú seèn; bòó mé né gi temé yoòr seèn kwaá njií dɔ́ɔṅ nde né mé bú *sumú kuú. Lòu sâ bí dɔ́ɔṅ, bí nde gi né lètenè bò sâ bò ndo. Lòu sam, ṅòr Càṅ mé béh lé naâ bí tueé doò, bí né temé teèn kwaá njií.

¹¹ Béh Càṅ felè bìi cu dɔ́ɔṅ hên dua den né dé cí. Béh ye Càṅ a, bó te bí den komo dene jéjég mé à né bí mé njéh yilá doò. Béh ye bú a, kúkùr seèn à há bí terreb teèn, te bí bòó komo багаà mé bí né gwaán doò; bò seé mé bí bòó né mé yilí seèn dɔ́ɔṅ, bú a, nyén ṅulí gi bó nyeèn ndo.

¹² Mɔ né mán, sâ yilí Fehtoò beèh Yeésò nde né felè bìi lieé ṅagá, bí nde né mé bú lieé nyegé ndo. Bò njií hên dɔ́ɔṅ Càṅ bò Yeésò Kristò Fehtoò beèh nde né mé húóm-temé bɔ́on dé lòu bòó gií.

2

Loù mé Fehtoò beèh cuù nde né teèn

¹ Mè dé kènê tueé nde aá felè cieé mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò ndeè né teèn cuù, mé béh nde né toò seèn bilí gií ndo. Béh né bí bɔ́n, kúkùr bìi bò nùàr mò,

² bí té kèkòg dèn; càṅ a té bí lè mbaá téné kú. Bò nuaré déi né mene tueé ye bí a, cúcuí ye bó a, Fehtoò beèh cu gií aá kèn, bí té gwàn ye. Bó né mene ṅòr Càṅ ménâ se, bó né mene mvù déi jané, ye bí a, béh nyagá naâ ménâ kɔ́ó, bí té lòm gwàn; feh a, té bí ter mbaá ṅéllé kú.

³ Bí té gwàn mé nuaré déi bele bí felè cieé sâ lòu.

Mé cieé bú sâ ndeé dé seèn waâ, kɔ veên bò nùàr baá furú, bó baá Càṅ taáb saán; kɔ meì bò jéré-temé bò ndeé ñené ñaga baá bèsonè, sâ ye. Né nùà yílá-beè bòn.

⁴ Nùà jéré-temé hèllè nde né Càṅ yoòr yuo njobá, ye bò nùàr a, té bú dùà, bó té njeré déi dùà gò. À nde né Càṅ felè njobá tená, ye nyí né bú yɔgó. Dé sâ gí lòm ndé ñgwéh, à nde cu né mé njéh ké *gwà Càṅ koò logó yilá bilí, à nde mela den te kɔgɔ, ye nyí né Càṅ nùà njèh sâ.

⁵ Á, ñgwééh cu mé béh bí lé naá kɔó, mè lé naá gí bí ménâ tueé ndo wa? Bí dé sâ mùnò kó cú á?

⁶ Mé njéh mene, dé kènê à née mé ceér sam ye, njeré déi né bú toò lalé tená, kɔ cu mé Càṅ lé sie kwaá naá sâ ndeé waá baá kɔó, sâ ye; bí né gí ménâ kɔó.

⁷ Cí gí cége ñgwéh ndo: bó née mene bú beè ménâ sie kwaá, terrej jéré-temé seèn hèllè né doó naáb ño den, né lom mé seé yieé ndeé. Njèh cén, bú nùà njèh nde née wá ñgwééh ye, kɔ nuaá mé sie kwaá né bú beè sâ ndeé sòm aá yo, sâ ye.

⁸ Cu sâ meì bò jéré-temé bò hèllè nde né cie ñené ñagá, te Yeésò Fehtoò beèh ndeé weh nyegé ye bú seé: à nde né bú mé ndândaà cúcuí mbaá fulú wulá sòm, te njènjàn ñagá seèn nyoló sòm weéh ye bú.

⁹ Mɔ tájéré hèllè ndeé baá cie ñagá den, à nde né ñjagá mé terrej *Sátàn sieé: à nde né bò njèh kèkènè hihiné boó bele; bò fém mé bò cìe nyenyenê nde né cie bomó sue,

¹⁰ te à bele kwa bò nùàr teèn. À nde né jomo veên mé nòmò hihiné kelá, te à bele kwa bò mé nde né leér le mé njéh. Lòu sam, gècèn mé sé né bó yili sòm, bó temé teèn kwá ní ñgwéh; bó bú gwàn ñgwéh ndo.

¹¹ Càṅ yeé ñene aá ménâ, à bó terrej mangelèṅ mbaá hèn tema njií seér né mé njéh, te bó gwaán kela seér bò njèh dé gobô sâ ndo.

¹² Sé yeé baá môn, te bòó mé gècèn gwàn bèh doón yila gi beè. Veên seèn huòm kela né bó yoòr kɔó no.

Bòó mé Càṅ nde né yili sòm

¹³ Bò nùàr mò, bí bòó mé Fehtoò beèh né bí gwaán hèn, béh né lom Càṅ felè bìi vra dé gècèn. Yila né teèn ndo. Lòu sam, Càṅ lé naá bí balé kwaá, sâ wóné née sam ye, ye te bí ndeé yili yuo faá bèh mân, bí ña bò dé nyí. Bí bò dé seèn ña né mé terrej Cúcuí Ñagá bò temé cén mé bí né te ñgòr gècèn kwaá njií doò.

¹⁴ Càṅ lé bí yilá naá mé njéh; lé naá mé Njàgà Bagaá mé béh lé seé naá bí doò, ye te bí yila ké bèh *sùsùm Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

¹⁵ Mɔ né mân bò nùàr mò, sâ bí húné lòm noón, bí kwaá njií temé te tabó mé béh lé naá ñgwéé, béh feh keéh cu bí doò; bò déi béh lé tueé naá bí mé feh, bò déi béh lé bí nyagá naá lòu; bí kwá ní temé teèn noón.

¹⁶⁻¹⁷ Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé feh seèn bò Tele beèh Càṅ a, siè nyégé bí. Bó gwaán né béh kɔó, bó cu doón toó nyegé né béh kɔó, bó temé beèh ter jɔgɔ kwaá né kɔó; doón né gi mé húóm-temé boòn. Bó a, tó nyégé bí, bó haá bí terrej, te bí boó lom bò njèh bebagaá, bí tueé nyegé ñgòr sònò bagasé ménâ ndo.

3

Pól ye, bó dùà Càṅ felè nyí duaà

¹ Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a, bí dùà kéh béh Càṅ teèn, te ñgòr Fehtoò beèh sela yam nde bèh doón kukwar, te lie faá lé lie huòm naá ké lètenè bìi no.

² Bí dùà cú bú, te à mvelé sòm béh beè bò jéré-temé bò teèn, wanóón né bò vevenê bò. Ñgòr Càṅ mé béh né se hèn, bò nùàr bú doón gwàn làrè ñgwéh.

³ Mé njéh mene, Càṅ né den ka te be sâ. À nde né bí terrej haá, à nde né bí kurú nyegé, te veên bí kèrà cú.

⁴ Béh né kwàgà bìi mé yilí Fehtoò beèh yieé, ye bí né yeé bɔ́ɔ́, bí nde cu né mé njèh faá béh lé tueé naâ bí nɔ́ bɔ́ɔ́ ndeé den.

⁵ Fehtoò beèh a, lèmè nyégé bí temé lè, te bí gwaán ñeí cu Càṅ dé gwaán, bí yolo komo njèh faá Yeésò *Kristò nɔ́.

Pôl ye nùà kàn a, bó seé

⁶ Bò nùàr mò, béh tueé né bí mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò, ye bí a: bò Càṅ bò mé né dene fùòb bɔ́ɔ́n den ðɔ́ṅ, bí bó té bècénè dèn bílí, bò sâ bò tabó mé béh lé naâ bó feh hèn bèlè ṅwèh.

⁷ Dé bìi, bí né gi gule beèh kɔ́ɔ́, bí gò bèlè teèn. Lòu sam, léi mé béh lé naâ lètenè bìi, béh lé bò fùòb bò ná ṅwèh.

⁸ Béh lé gùm beèh beè nuaré déi yì ló ná ṅwèh, ye te à koó den béh dé lòu. Béh lé tema seér cuù naâ seé dé temâ, béh tema bílí seé mé cíbítènè mene. Sâ ðɔ́ṅ béh ye te béh nuaré déi lètenè bìi seé beè há cú.

⁹ Lé túé ná ṅwèh, ye sâ béh mé ceér yâb sam cuú; dé sâ ndóg ndɔ́. Béh lé ménâ tema seér naâ, ye te bí ke weh teèn, bí bele gule beèh.

¹⁰ Béh lé cie ké lètenè bìi tueé ñaré njií naâ dé cî, ye bí a: nuaá mé seé gwàn ṅwèh ðɔ́ṅ, bú a, té yâb sònò nágá kèh ndɔ́;

¹¹ wanɔ́ṅ bó ye béh a, bò nuaré déi né ké lètenè bìi teèn, bó né léláṅ fùòb mbaá ṅɔ́lé gɔ́; wa seé bɔ́ɔ́n né lom ṅòr bò nùàr hua weèh sé wa.

¹² Mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò, béh né mé bò sâ bò tueé njií, ye bó a, bó témá lòm seé nenɔ́ṅ, te bó koó feh bɔ́ɔ́n mé be bɔ́ɔ́n ma.

¹³ Béh né mé bí tueé njií ndɔ́, bò nùàr mò, bí té be dù, bí bó dèn bagaà cu ðɔ́ṅ.

¹⁴ Ndéb mé béh né lè mvù hèn leéb kwaá, mɔ́ nuaré déi tie teèn félá ní ṅwèh, bí kè bú keè, sâ bí gè lòm mé ceér seèn nɔ́ṅ, te à gulí kɔ́.

¹⁵ Bí té bú cu sâ faá nùà bònò bìi nɔ́ wèh ndɔ́, bí fèh sér bú lòu, ye né nùàr bìi.

Bèh ceré

¹⁶ Nùà Dueè mé kulu ðɔ́lé yeé njèh kɔ́ɔ́, bú a, kúlú ðɔ́lé nyégé dèn bí mé gèh kulù hihiné cu ðɔ́ṅ. Nùà Dueè a, dèn mé bí ðɔ́ṅ!

¹⁷ Mè bie aá bí, né mè Pôl, mè bèh hèn nyagá né mé be mò. Hèn né be mò, te mvù mò ðɔ́ṅ mè jege gi né mân.

¹⁸ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè ðɔ́ṅ.

Mvù Pôl dé toò jògò mé Timotê

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn Yilì nùàr bô Yeésò Kristò mé ndèm beèh dɔ́ɔ́n né gi yoòr seèn hèn lé ye mè a, dèn mán kɔ́ɔ́.

² Mè nyagá njií né mé wò Timotê. Wò né faá huaán mò ñàr lè nɔ. Bèlò fà dɔ́ɔ́n né gi temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií. Huaán mò, Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kó wò jere, bó kúlú wò, bó haá wò dɔ́lê.

Dene kôr

³ Cu mé mè lé nde aá ké Masedínà ndeé, mè ye wò a, dèn lè ké Efêse, te wò yiín bò nùàr ñhèh nyenyenê feèh.

⁴ Júée bó a: té mé bò dèbbè bò tele bɔ̀ɔ̀n léí jògò sà̀n lè, bó té mé dɔ̀gòtì yilì bò tele bɔ̀ɔ̀n sâ gènnè lè ndɔ, wanɔ́ɔ́n saân nde né mé njéh lòu yaám seér, te yiín ceér Càn. Júée bó a, dé ceér Càn môn sam; wa Càn dé seèn bò nùàr yilì sɔ̀m seér né mé temé yoòr seèn kwaá njií ma.

⁵ Sâ dɔ́ɔ́n né ye te bí gwaán kuú lètenè bìi gwaàn. Mɔ né mán, kɔ bí lè den seér mé temé ñagâ, ndòn bìi lòu sé ñgwéh, bí temé bìi kwaá njií lom mé Càn ndɔ, sâ ye.

⁶ Wanɔ́ɔ́n bò nuaré déi durá yuo gi aá te ceér gècèn hèn. Bó né seér lè saáne ndugó yilá.

⁷ Dé kàn ye, kɔ júée nyí ña nde né nùà fèh-sóú Càn kɔ́ɔ́; dé kàn ye, kɔ nùà fèh-ñhèh júée nyí ndɔ. Á sâ, bó ndègè bò ñhèh hèllè ñgwé kòmò bèh ndɔ. Né mene sònò bɔ̀ɔ̀n yuo, bó bú ñgwé kòmò bèh lág.

⁸ Béh né gi kɔ́ɔ́ ye, *sóú né ñhèh bagaà. Ñhèh cén, kɔ wò jolo bú faá tueé nê nɔ.

⁹ Dé nùà gècèn, sóú bú kɔ́ɔ́ tágá cú. Càn sóú sou njií né mé bò vevenê bò, bò kwá-sóú bò o, bò táre-feh bò

o, bò jéré-temé bò o, bò ñgèn-sòn Càn bò o, bò sèb-Càn bò o, bò wúlá-feh bò o, bò wúlá-tele bò o, bò wúlá-meí bò o,

¹⁰ bò gwá sár bò o, bò siíb mé cer seér né bó mbeí bɔ̀ɔ̀n o, bò gò kwer bò o, bò nyeén bò o, bò jègè kòb bò o, dɔ́ɔ́n Càn sóú sou njií né mé bó. Bòó mé gècèn faá tueé nê nɔ bèlè bèh dɔ́ɔ́n, Càn sóú sou njií cu né mé bó ndɔ.

¹¹ Njàgà Bagaà né gi ménâ tueé. Càn lé jege kwaá naâ beè mò, ye mè a, ndé ménâ feh. Né Njàgà Bagaà mé tueé né felè Càn *Sùsùm, Nùà Ngùrmò.*

Pôl ye njua mé Càn lé naâ nyí jere kɔ́ɔ́

¹² Mè né lom Fehtoò beèh Yeésò *Kristò vra dé gècèn; à mè terreb lè seé hèn haá né kɔ́ɔ́. À lé naá gií kwàgà mò yieé, te à nde ye mè nùà seé seèn mán sie kwaá.

¹³ Sâ léí toò mè lé naá beh bú bunó, mè né bú gèr feh, mè né bú teèn selé yií. Mé njéh mene, Fehtoò beèh dé sâ táɱ ñgwéh, à né seér mè jere teèn dé kɔ́ɔ́ kɔ́ɔ́ yií, ye mè née temé yoòr nyí kwá ní ñgwéeh ye lòu, wa mè bɔ́ɔ́ cur den né mbaá ma.

¹⁴ Yeé baá mán, húóm-temé seèn ka sie mè beè ndɔ, à kweh seér mè, te mè sie lom bú mé temé cén, mè gwaán bò nùàr seèn mé temé seèn lè.

¹⁵ Kwá mè tueé bí jéjég ñgòr; bò nùàr a, siè be mé njéh tég. Jéjég ñgòr sâ ye: Yeésò Kristò lé ndeé naâ ká te wónje bò vevenê bò yilì sɔ̀m. Kánkán nùà veèn sâ lètenè bɔ̀ɔ̀n dɔ́ɔ́n né mè hèn.

¹⁶ Mé njéh mene, mè kánkán nùà veèn la jògò hèllè, Càn né cu mè bagaà lòu bɔ́ɔ́ seér. Sâ dɔ́ɔ́n ye te bò nùàr ñene kɔ siè-temé Yeésò Kristò teèn, te haá bò jomo bò terreb, bó kwaá njií taré temé yoòr nyí, bó ndeé kwa yòn tètàgà.

¹⁷ Bò nùàr a, sèn Càn seèn. Terreb seèn a, sùmù yùò kelà cie dé kèi

cên. Nùà Dueè dé cu doón né bú. Nùàr bú mé njolo ñéné bèh ndo. Càn ndeèr né lom bú. È môn.

Pôl baá Timoté ndéb leéb

¹⁸ Huaán mò Timoté, mè ngòr hên doón kwaá lo aá beè yeè, te yuo faá bò *sòn-Càn bò lé tueé naâ felè yeè no. Mè ye te wò sie be mé ñéh, wò lie yí taáb teèn.

¹⁹ Mo wò baá mân boó, kwá ñí lòm temé yoòr Càn tég, wò bó gí ñhè doón mé ñágá-temé mene ndo. Bò nuaré déi lé naâ ceér bagaà hên berón, bó som gi temé yoòr Càn. Yeé baá mân, bó lé naâ lòu leér le gí ndo.

²⁰ Lètenè boòn sâ Himenê mé Alesándà né teèn. Mè lé naâ be felè boòn som, te bó yila nde ko beè *Sátàn, bó né ñhè teèn maán, te bó Càn sèb cú.

2

Ndeb felè Càn duaà

¹ Mè toò jògò tueé logó né ye bò nuàr a: dùà làrè Càn felè nuàr doón, bó kúgór bú kugòr, bó vra laré bú felè nuàr doón ndo ma.

² Bó dùà bú felè bò mgbèémgbè mé bò kokoò bò mene, te bó sie dilí nyegé ñhè, béh ñgweé ye fu, temé die béh lè, béh sie lom Càn mé temé cén, béh den dene bò kàm bò.

³ Mo bí né Càn Yilì nuàr mân dua laré, sâ bí boó né ñíí mé né bú njolo dilí huóm.

⁴ À gwaán né ménâ ndo, ye te bò nuàr doón ñene ko gècên nyí, bó yili yuo gi.

⁵ Lòu sam, Càn gi cegé né bú mé huún. Lètenè Càn bó bò nuàr kòu né cegé cén ndo. Kòu sâ né lom nùà cén; nùà cén sâ né Yeésò *Kristò.

⁶ À lé bò nuàr mé huóm seèn ñge weéh naâ koó. Lé naâ te cu mé Càn lé nyegé kwaá naâ ndo. Yeé baá môn, ñéné yuo kelà bèsonè, ye Càn gwaán né bò nuàr doón yili som ma.

⁷ Càn lé mè mbòn tebê seèn hên sie kwaá naâ dé cí, ye mè a, ndé ngòr nyí lètenè bòó mé Juf sam se yon; wa fèh bó feèh, né ngòr gècên, te bó kwaá ñíí temé cén teèn ma. Né ka môn jég, mè nyeén túé ñgwéh.

⁸ Yeé baá môn, mè né lom gwaán, ye bò siíb a, dùà làrè bú bèh doón, bó sòm ñí be Càn duaà ter, bó dùà lòm bú mé temé ñagâ. Toogo mé saân a, té lètenè boòn fúru kè.

⁹ Bò vèh a, sù yí cògò teèn, bó fón gèh cògò mé né te ceér-e, bó su lom cí; bó té feh lòu nyàgà góné; bó té yiyâr mé gòm bègè yí, bó té cògò bègè sù ndo.

¹⁰ Bó bó sér bò seé dé bebagaà mé né teèn yilá, te feh keéh ye bó né Càn veéh.

¹¹ Mo bò vèh baá ju Càn maán, bó té sòn kòmò, bó léb sér teèn lòu.

¹² Mè né ma vèh yíin; bú a, té bò siíb ñhè koó fèh sér, à mé sòn toò bò siíb sam ndo; bú a, húné lòm noón.

¹³ Lòu sam, Càn lé me logó naâ Ádàm, te à nde ye Evà meé.

¹⁴ *Sátàn lé Ádàm bèlè ná ñgwèh, à lé belé naâ Evà. Evà lé *sóú Càn kwaá naâ koó.

¹⁵ Mé ñéh mene, ma vèh nde né mé bò huaán yili yuo; ko à né temé yoòr Càn kwaá ñíí ndo, à né bò mbeí mé temé cén gwaán, à bò nuàr doó káré si ñgwéh, à né veèn nyenné, sâ ye.

3

Seé bò kokoò bò gwà Càn

¹ Kwá mè tueé wò jégé ngòr. Jégé ngòr sâ né: nuaá mé gwaán né dé seèn seé gwà Càn, ye te bó haá beè nyí, fón kwa baá seé dé bagaà kèn.

² Sâ bú a, dèn nuaá mé yilí seèn ngúlí vé ñgwéh, à dèn lòm mé vèh cén, à té mbè sèlà, à dèn nùà kógòn, à bó yí ñhè te ceér-e. Bú a, dèn nùà wèh-kìn; bú a, dèn lòm nùà fèh-ñhè dé gècên;

3 à té sibi, à té sà fón, à té nùar mgbé, à dèn sér dolésé, à té kàgàlòn gwàn sèlà ndo.

4 Bú a, dèn nuaá mé né mbàgà seèn nyegé komo, à kò nyegé bagasé ye bò huaán nyí né tie ngweé, bó né leéb, sà ye.

5 Wanóη mo nùar mbàgà seèn nùà njèh nyégé kó ngwéh, à mbàgà dé Càη nyegé komo nde né naàn wa?

6 Mo bí nde aá nùà koò sie, bí té nùà feè siè. Mo sam, à nde né mé njéh lòu punó seér, te à die ju beè Càη, faá *Sátàn lo dieé naâ nò.

7 Mo bí nde aá nùà koò sie, kò bú a, dèn dene bò kàm bò, te bò loó bò veéh ye bú ndo. Mo sam, bó nde né bú seb; fegùli sé ye baá bú sie, à sela yuií Sátàn.

Bò mabon gwà Càη

8 Bò mabon gwà Càη a, dèn lòm cu doóη dene bò kàm bò ménâ ndo, bó té sòn fà túé. Bó a, té mbè sibi, bó té kàgàlòn mé kòb mene fón;

9 bó kwá njí gí temé te ngòr gècèn mé Càη né béh feh hèn, bó ηaga seér temé lè.

10 Mo bí nde aá mabon gwà Càη sie, bí jògò kwé nyége bú bagasé ye; mo à kela né kela, à yila ye seé sà.

11 Bò véh boòn a, dèn lòm dene bò kàm bò ménâ ndo, bó té sòn túágá sàr gò, bó té mbè sèlà, bó dèn lòm te njèh doóηe kóbè sà.

12 Mabon gwà Càη a, dèn lòm mé véh cén; bú a, dèn nuaá mé né bò huaán nyegé komo, à né mbàgà seèn nyegé komo ndo.

13 Bò mabon gwà Càη mé né gi seè boòn faá Càη tueé nê nò boó komo doóη nde gi né njolò bò nùar lieé huóm. Bó ngòr Càη sà tueé lom nde né mé terreb teèn, ye bò nùar a, bó temé kwá njí gí yoòr Yeésò *Kristò ma.

Tàηòr njèh nâb déi

14 Mè né munó ye, mè ndeé né ké yoòr yeè ndeé. Mé njéh mene, mè ye, kwá mè nyagá njí ngogò wò lòu ye.

15 Mo mè né mene ηgagá, te wò ηene mvù hèn, wò kò gèh dé mé bò nùar Càη nde né den. Bò nùar Càη sà, mè jue né mbàgà Càη. Càη mé né Càη làη lé naâ gècèn seèn teèn nyeén kwaá, te kù den bú sà, à taá kwaá gècèn sà ter koó.

16 Mè tueé bí, dé saân sam, bò njèh nâb mé Càη né béh te ceér seène feh hèn né lom tàηòr, ye:

À lo naâ nùar ηaá.

Cúcuí Nηagá feh keéh ye à né dilisé.

Bò cili Càη lé naâ bú mé njolo ηené.

Lò nùar ηgweé gi ju seèn.

Bèh doóη bò nùar né temé yoòr seèn kwaá njí.

À ηaá nde cu aá ké te vulúu kèn.»

4

Bò nyeén bò

1 Sà Cúcuí Nηagá lé naá gi bèsónè tueé kwaá, ye mo wón nde aá gií wa, bò nuaré déi nde né temé yoòr Yeésò *Kristò sòm, bó kwaá njí seér yoòr bò cècàη mé nde né bó bele weh gií, wa bó nde né ngòr bò tándulú ηgweé seér ndo.

2 Ye bó nde né mé feh boòn beè bò tánágá bò leér le gií. Lòu sam, bò sà bò mé ndòn lè sam cuú; ndòn boòn fií yuo aá kèn.

3 Bò nyeén bò sà nde né bò nùar ndéb vevenê tieè kurá kwaá; bó nde né bò nùar tueé, ye bó a: té véh jógó, bó té gèh yáb dé kàn yíé, bó té dé kàn yíé ndo. Á sà, Càη lé bò yáb sà doóη si gií naâ koó ndo, ye te bòó mé né temé yoòr nyí kwaá njí, mé né gècèn nyí koó doóη yieé beh ménâ, bó né nyí teèn vra ma.

4 Mè tueé bí, sà bò njí mé Càη lé si gií naâ doóη né gi baga. Mo né mân, nùar té déi teèn mbaá jìnè kú; bú a, vra lòm Càη dé vraa, à yieé njí sònò.

5 Ngòr Càη bò Càη duaà nyegé gi aá bò njí sà beè Càη kèn.

*Nùà seè Yeésò *Kristò dé baga*

6 Mo wò né bò nùar ndéb mân leéb nyegé, sà wò né nùà seè Yeésò Kristò

dé bagaà, wò né te ngòr Càṅ kula ndeé. Lòu sam, wò né temé te ngòr gècèn kwaá njií, wò né ceér Yeésò bele.

⁷ Mò né mân, té be yeè te dèbbè bò jògò bò yí, né gènnè tándugô, ceér Càṅ sam. Mân sér dé yeè gò nùà Càṅ.

⁸ Gò dé ká te *wónje mé yo taré nde né mé njéh né ka teèn huóm weh ndo. Mé njéh mene, gò dé beè Càṅ huóm kela né kóó. Mò wò né faá Càṅ gwaán nê nò gò, sâ wò baá gi kènê mé yòṅ teèn, te wò ndeé kwa cu ye yòṅ dé tètàgà.

⁹ Bèlè môn, jéjég ngòr né cí; bò nùàr a, siè be mé njéh tég.

¹⁰ Béh séé hên lege kuú né dé cí. Lòu sam, ndèm beèh doón né gi yoòr Càṅ; à né Càṅ làn, Yilì nùàr né bú; à né dé bò nùàr doón ndo. Tétég né dé bòó mé né temé boòn yoòr seèn kwaá njií.

¹¹ Fèh jí bò nùàr ngòr hên doón, néí lòm bó yoòr tég.

¹² Té gwàn mé nuaré déi seb wò, wa wò née huaán maàn ye. Mè tueé wò, dèn lòm dé yeè toò bò Yeésò bò faá mòu nò, wò gò feh seér bó gò bò Yeésò bò. Ngòr yeè a, dèn môn; dene yeè môn. Ngò fèh bó gwaân yeè, wò ngò feh bó temé yoòr Yeésò kwaá njií, wò jolo feh bó ndo.

¹³ Cu mé wò née mè kela den hên, fágá lòm feh tég, wò né ngòr Càṅ ké ter toò bò nùàr jané njií, wò né bó se, wò né bó feh nyegé ndo.

¹⁴ Té séé yeè mé Càṅ lé haá kwaá naâ beè yeè sâ sèb. Wò lé terreè sâ kwaá naâ cu mé bò *sòn-Càṅ bò lé naâ felè yeè tueé doò, bò kokoò bò lé naâ wò be felè baá ndo.

¹⁵ Mè tueé wò, kè nyégé séé sâ bagasé, bó lòm bú mé temé cén, te bò nùàr ke njií njolo teèn, bó kò ye wò né te ceér Càṅ tetoò yaám ndeé.

¹⁶ Bòṅ feh yeè mé dene yeè. Njií mé wò né bò nùàr feh doón, bòṅ feh yeè mé njéh ndo. Dèn lòm teèn tég, te wò yilì sòm gùm yeè nùà njéh,

wò yilì sòm keéh bòó mé né sòn yeè ngweé ndo.

5

Dene toò bò Yeésò bò

¹ Mò wò nde aá nùà kàm njéh tueé, té bú lòu ndè, né tele yeè, túé ní bú mé hueh dole. Kè nyégé bò ndà bagasé ndo, kè ní bó doón faá bò dé yeè nò.

² Bò véh mé né ké toò yeè, wèh kwá bó faá bò méi yeè nò; bòó mé né jomo yeè faá bò tie yeè ndo, jòlò lòm bó mé temé cén.

³ *Sùmù nyégé ma kù bagasé. Mò né ma kù dé gècèn, té njolo mé bú cì.

⁴ Á, mò ma kù né mé bò huaán teèn, wa né bò ndù seèn wa, sâ júée bó a, bó jògò gàm lógô bú kóó ye, wa séé bò Càṅ bò né cí ma, te bó meh mé njéh meèh. Bó a, kóó ye bò tele boòn lé naâ bó ménâ koó ndo ma. Mò bó né ménâ boó, nde né Càṅ njolò díli huóm.

⁵ Mò ma kù mé bó jue né ma kù sâ né lom dé seèn mé huún, nùà gàm déi toò sam, sâ ndèm seèn doón né gi yoòr Càṅ, à dé seèn sòn mé Càṅ duaà dù ndé ngwéh, à nde né bú cibí mé lou mene dua den, ye bú a, gàm nyí teèn ma.

⁶ Dé ma kù mé né *wónje gwaán, môn sam; à née mene làn, à baá gi dé seèn komó. Dé sâ né môn.

⁷ Ndògò nyégé bó tie mé ngòr hên bagasé, te yilì boòn ngúlí vé cú.

⁸ Mò nùàr temé yoòr bò nùàr seèn kwá ní ngwéh, tétég mè jue né mbàgà seèn, mò à temé teèn kwá ní ngwéh, sâ à né ceér Yeésò *Kristò seb; sâ nùà bú sénâ veèn seèn né dé bò Càṅ-kò doón dulí yógó.

⁹ Mò wò nde aá yilì ma kù déi lètenè bò mbeí nyagá yíí, kò à yógó keéh baá nyèma yulá ténjén; kò à gwòm cùm bèh ndo;

¹⁰ Kò bò nùàr né yeé séé seèn keí, ye à lé naâ bò huaán bagasé koó nyegé, sâ ye. Kò bó ye à lé naá beh kìn ké lo seèn weh njií; à né bò Càṅ bò gule beè yaga kwaá, à né bò nùàr

te gèr-e gam, sâ ye; kɔ à lé naâ bò njèh bebagaà mé temé seèn mene bɔ́ laré. Mɔ né gi ménâ, wò nyagá ye yilí seèn.

¹¹ Mɔ ma kû né cui, té yilí seèn te mvù mbaá nyagá kú. Lòu sam, cu mé njií sâ nde cuù né bú ñaá, à nde né ceér Yeésò Kristò doó si njií, à nde siíb seèn jɔ́gɔ́.

¹² Sé yeé baá môn, sòn mé à lé komó naâ toò bò nùàr ye nyí siíb jɔ́gɔ́ ndé cú hèllè sie bú ndo.

¹³ Mɔ sam, wò sé yeé baá bú nyagá, à lɔ́gɔ́ le, à yila baá-re gùgwò mvuaán gɔ̀. Sé yeé yɔ́gɔ́ baá, à yila tuaga sar gɔ̀, à né ngòr bò nùàr hua weh bele. Bò njií mé à sé la sònò fèlà ná ngwèh, à suaré seér cí.

¹⁴ Mɔ né mân, sâ ma kû mé né cui a, jɔ́gɔ́ kó dé seèn siíb, à sie nyegé gwà; bó ñar kwa huaán teèn, te bò bònò bò veèn yoòr beèh túé njí cú.

¹⁵ Wanɔ́ɔ́n bò ma kû déi si lɔ́ gi aá ceér Yeésò Kristò, bó né *Sátàn ngo seér.

¹⁶ Mɔ ma Yeésò Kristò déi né mé ma kû déi jomo, bú a, ndé gam sér ma kû sâ kɔ́, te bò Càn bò gèr mé njéh ñéné cú; te bò ma kû mé né bò dé gècèn le lom beè bò Yeésò bò kɔ́.

¹⁷ Bò kokoò bò mé né seé lètenè bò Càn bò bɔ́ díli huɔ́óm dɔ́ɔ́n, bí vrà bó dé bòn te mbeí fà. Mè tétég jue né bò mé se yeé ngòr Càn mé temé cén, mé né ngòr Càn feh ndo.

¹⁸ Lòu sam, né te mvù Càn ménâ nyagá den, ye: Nàgà mé né yolo mé gule lobo, bí té bú kagá sònò yí kwá!» Ye nùà seé a, dèn mé sàgà seé dé seèn teèn ndo ma.

¹⁹ Mɔ bó né nùà koò gwà Càn déi toò yeé mé ju bele, té sòn kòmò ye, kɔ́ wa baá nùà fà mé tagár mé naá njií sâ ñéné, sâ ye.

²⁰ Mɔ bò nuaré déi né veèn bɔ́, ndè sòm bó cie toò bò nùàr dɔ́ɔ́n, te veéh sie bò jomo bò sieè.

²¹ Mè né wò tueé; mè tueé né wò toò Càn mé toò Yeésò Kristò. Bò cili Càn mé à lé balé kwaá naâ, né gi

ngweé ndo. Mè ye wò a, té ngòr hèn nyèn, bó lòm ménâ, té gwèn teèn kwá. Bò njií mé wò né bɔ́ dɔ́ɔ́n, bó lòm be cén.

²² Té nuaré déi be felè kwar cén mbaá bá, ye bú a: ndé bèh seé Càn. Jògò kè née seé seèn keè ye. Té te veèn nuaré déi diè yíla, dèn lòm dé yeé ñagásé.

²³ Kènê té ndândaà nòmò ñué cú, ñué ténà wèh mbè teèn ngóɔ́b, te gam lèi mé né wò yulá doò.

²⁴ Veèn né hihiné. Veèn bò nuaré déi jògò ngumó yuo kela lɔ́gɔ́ née cie ye, te bò nùàr nde ye ju teèn tená; bò déi kɔ́ bó tena gi aá ju, ñéné yuo kela ye cie.

²⁵ Bò seé bebagaà né gi ménâ ndo, bó né gi bèsónè ñéné den. Bò mé née mene lòu leér den, nde gi né cie yuo kelá.

6

¹ Júée bò kwer a, ngwé nyégé sòn bò tele seé bòn bagasé; bó a, sùmù húóm lòm bó mé temé cén, te nuaré déi yilí Càn fèlà béh cú, te bó njií mé béh né feh hèn bó béh cú ndo.

² Bò kwer mé tele seé bòn né bò Yeésò bò, mè ye bó a, bó té bò tele seé bòn sèb, wa lòu sam, bó bó né gi kèi cén toò Yeésò *Kristò ma. Mɔ sé la né bèh kei wa, bó sé la seé bɔ́ kela seér naâ mé bó. Lòu sam, bó gam né bò Yeésò bò, bó bó né gi mé ceér cèn, bó né bó gwaán ndo.

Bò nyenyenê bò

Nde bò nùàr ngòr hèn feh, ñéi lòm teèn tég.

³ Mɔ nuaré déi né bò nùàr ngòr dé hiín feh seér, à ngòr gècèn mé lé yuoó naâ sònò Fehtoò beèh Yeésò Kristò fèh ngwéh, mɔ à tòu seèn mé béh né yeé feh doò fèh ngwéh ndo,

⁴ sâ nùà hèllè njeré déi kó ngwéh, à punó mbou gɔ́ né lòu. Lè seèn kurú lom né saân, à dé seèn tɔ́gɔ́ nde lom né felè bò ñàb ngòr ndo. Sé yeé baá môn, huer yuo teèn, tɔ́gɔ́ bò séb

kolé die teèn, júéb nde né cie bomó sue ndo.

⁵ Bó yeé leér lo aá ceér gècên, bó baá lòu go cur seér, madar saân ko die lètenè bòn ndo. Sâ doón bó munó gi né ye, mo nùar baá tòu Càṅ feh wa, à nde né kàgàlòn ṅún teèn kwa ma. Kàmber sâ ndóg dé kàgàlòn sam.

⁶ Mè gwaán aá ndo, tòu Càṅ né ṅgúlú dueè bòn. Njèh cén, ko temé nùar né lè mé bò njèh dé seèn nùar njèh huóóm ndo, sâ ye.

⁷ Béh lé ká te *wónḡe waà naâ be be. Mo béh baá kuú, béh cu cu nde né be be ndo.

⁸ Mo waà ká toò, béh baá yáb mé cògò mene teèn kwa, sâ wulu né wulù mà.

⁹ Bòó mé gwaán gi né njèh doón kwa larê, *Sàtàn nde né bó sòn teèn felá sie, à nde né bó mé njèh hihiné nyuagá keéh, bó nde né teèn ndugó yilá, bó sela yuii seèn, bó sibi le teèn ndo.

¹⁰ Tétán né yeé kàgàlòn. Dògòti yúlá-temê bò nùar doón bilí gi né felè kàgàlòn gwaân. Bò nùar kókoó mbaá yuo kwaá lo gi aá ceér Càṅ felè kàgàlòn, bó né te gèr-e sielé yilá, gèr né lom bó seé faá cí no weh ndo.

Bèh cerê

¹¹ Dé yeè, wò nùar Càṅ, beè yeè a, té ménâ dèn; sòm be yeè te bò njií sâ doón, lègè lòm tég te wò den dilísé, màn sér dé yeè gò nùar Càṅ, kwá njií lòm temé yoòr seèn, kó lòm bò mbeí yeè gwaân, yóló bó yolò, dèn lòm toò bòn yébbè yébbè mân ndo.

¹² Líe lòm taáb mé temé cén faá nùar Càṅ no, kúmó kwá yòn tètàgà beè tég; Càṅ lé wò hèn yilá kuú naâ dé cí. Wò lé naá gi toò bò nùar ṅún mé gècên mene tueé, ye nyí kwaá njií aá temé teèn.

¹³ Mè nde né wò ndéb tieè kwaá kwaá. Càṅ né ṅweé; yòn doón haá yeé bú. Yeésò Kristò né ṅweé ndo; à lé naâ gècên seèn toò Pónsè *Pilátò

ménâ tueé. Bó né gi ṅweé. Mè ye wò a:

¹⁴ jòlò nyégé *sóú Càṅ bagasé, kébbé nyégé bagasé, te Fehtoò beèh Yeésò Kristò ndeè cuù, sâ nées ṅagásé tân, veèn déi teèn kèrà ṅgwéh.

¹⁵ Càṅ nùar njèh ndeè cu sâ tueé nde né kóó.

Terreb doón né gi beè seèn, bú Nùar ṅgùrmò.*

Mgbè bò mgbè né lom bú.

Nùar Dueè felè bò dudueèr bò doón gi lom né bú ndo.

¹⁶ Nuaá mé dé seèn kú ndé ṅgwéh gi cegé né bú.

Bèh cèrè seèn né lom yí te njolo ṅagá jéjég;

nùar a, bó mene naàn, à ké teèn wá nyi ndé ṅgwéh.

Nuaá mé ḡene ṅweé aá bú mé njolo nées sam ye;

ndóg nuaá mé nde né bú njolò ḡené, teèn sam nde ṅweéh ndo.

Bò nùar a, sèn bú seèn;

terreb dé seèn né dé nyèmà mé nyèmà. È môn!

¹⁷ Hèn né ndéb bò sèsàm bò; júée bó a, mo bó baá ṅgúlú wòn yieé satí, bó té ṅàṅ fù; bó té ndèm mé ṅgúlú wòn mbaá kwá njií kú, né wàn; bó ndèm kwá njií sér mé Càṅ. À béh njèh doón haá gi né kóó, ye te béh samé huóóm mé njèh ma.

¹⁸ Sógó bó soḡò, te bó boó komo bagaà, júée bó a, bó bó màgà kélá sér cí ma; bó dèn làgàti, bó há njií lòm be mbaá ma.

¹⁹ Mo bó né ménâ boó, sâ bó né bò ṅgúlú bòn ter dé cieé kwéh leér kwaá, te bó ndeè kwa yòn tètàgà teèn.

²⁰ Huaán mò Timotê, seé mé Càṅ né wò beè jege kwaá hèn, kébbé nyégé bú tég. Mo bò nùar baá bò wob ṅòr doò kwarè yeè tueé den, ye bó né njèh kóó sé wa, té sòn yeè teèn yí gùm doón; dé sâ ceér Càṅ sam;

²¹ wanóŋ bò nuaré déi sòm gi áá
temé yoòr Càŋ kèn, bó né lòu tueé
gobó seér, ye bó né gi kóó sé wa. Té
sòn yeè teèn yí.

Húóm-temé Càŋ a, ká siè jí bí
dóŋ beè.

Mvù Pôl dé jomò mé Timotê

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn, ye mè a, ndé kùr yòn se; júée bò nùar a: mɔ bó bilí den né beè Yeésò Kristò wa, bó nde né yòn tètàgà kwa ma.

² Mè nyagá njií né mé wò huaán yíé-temé mò Timotê. Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kó wò jere, bó kúlú wò, bó haá wò dólê.

Pôl né Timotê seén

³ Mè né Càn vra, mè né lom seé seèn mé temé ñagá bɔɔ; mè bɔɔ né faá bò tele mò léi jògò lé bɔɔ naâ nɔ. Cu dɔɔn mè né Càn dua, mè yilí yeè suúteèn mé cibíteèn mene nyèn bèh, mè né bú felè yeè vra.

⁴ Mè né wò munó dé gècên. Lòu sam, mè lo nde ké yoòr yeè yuo, wò lé naâ yúé si. Kènê mè yeé ñene aá ménâ, mè ye sâ ko mè wa cuù ké yoòr yeè waà, te yo sagár cu mè.

⁵ Gèh temé yeè cén mé wò né yoòr Yeésò Kristò kwaá nyegé doò né ká lè mò, mè bú nyèn ñgwéh. Sâ lé naâ seé Loyisè meí yeè dé koò, à lo naâ temé cén yoòr Càn kwaá njií. Jomo sâ meí yeè Enisè kwaá njií cu ka ménâ. Wò hên kwaá njií cu né cí, mè né kɔɔ.

⁶ Mɔ né ménâ, huaán mò, seé mé Càn lé haá kwaá naâ beè yeè doò, té be mé njéh dù, wanɔɔn nde né nyimé yuo. Càn lé wò haá naâ kɔɔ; lé naâ lòu mé mè lé baà naâ wò be felè doò.

⁷ Té njeré déi vèh nyi gùm dɔɔn. Cúcuí mé Càn lé haá naâ béh hên nde né béh temé lòu taré seér, nde né béh gwaán haá, haá béh terre, te béh sie komo yo mé njéh ndɔ; à béh veéh lè yí ndé ñgwéh.

⁸ Sâ mɔ wò baá felè Fehtoò beèh tueé, té fegùl kwá. Né mene felè mò

kwer seèn, té gùl ménâ ndɔ. Njéné lòm gèr te Njàgà Bagaà faá mè nɔ; kó lòm ye, terre nyi né beè Càn.

⁹ À lé béh yili sɔóm naâ kɔɔ; à béh yilá bilí né dé cí, ye te béh ña bò nùar nyi. Lé naâ mé kàgà-ndòn seèn ndɔ, béh lé seé bagaà déi bó kòmò ná ñgwéh, à lé béh yili sɔóm naâ dé lòu. Béh lé njua sâ kwa keéh naâ mé Yeésò Kristò, sâ wón lo née teèn sam ye.

¹⁰ Yeé baá kènê, à nde ye húóm-temé sâ yoòr Yilí nùar Yeésò Kristò ñené sɔm keéh. Lòu sam, Yeésò Kristò duagá sɔm aá terre cíoò kèn, à né béh Njàgà Bagaà feh, à teèn sâ ñené sɔm keéh né béh yòn tètàgà ndɔ.

¹¹ Kènê à Njàgà Bagaà sâ jege haá né beè mò, ye mè a, ndé bò nùar bèh dɔɔn feh bele, sè bó seè.

¹² Mè gèr hên ñene kuú né dé cí. Mé njéh mene, mè mé gèr tán cú. Lòu sam, mè né gi bèh ndèm mò kɔɔ, mè né kɔɔ ye, seé seèn mé à jege kwaá né beè mò hên, à nde né kebbé nyegé, à kebbé nyegé den nde né ménâ tóg ko ndeè wa baá cieé sâ ndɔ.

¹³ Bò ñgòr jéjêg mé wò lé naá gi sònò mò ñgweé dɔɔn, siè kwá felè, wò bele ménâ ndɔ, wò sie lom Yeésò Kristò mé temé cén, wò né bò nùar mé temé Yeésò lè gwaán.

¹⁴ Njàgà Bagaà mé Càn jege kwaá né beè yeè sâ, té gwàn mé nuaré déi kweéh seér bú. Kébbé nyegé lòm bú mé terre Cúcuí Njàgà mene; à baá gi béh lè lè.

¹⁵ Ñgweéh wò né gi kɔɔ ye, bò Càn bò mé né te tàbè Asía dɔɔn durá si lo gi aá mè wa? Fijèn bô Hermojéné né gi lètenè sâ teèn ndɔ.

¹⁶ Dé Onesifôr môn sam. Càn a, té njolo mé mbàgà seèn ci. Lòu sam, cu dɔɔn à lé naâ mè yo bɔɔ taré. À fegùl tán ñgwéh ye mè né nùà gwá cibì.

17 À yeé waà baá ká Rôm, gèh dé mé à lé foon kwaá naâ mè doô, lé dé tueé ná ngwéh.

18 Wò né cu koo ye, à lé mè ké Efése gam kelà naâ koo ndo. Nùà Dueè a, bó húóm lóm bú bagaà lou téná-juù dé gècèn.

2

*Dene sóji Yeésò *Kristò*

1 Sâ huaán mò, kwá fùgò mé wò né beè Yeésò Kristò kuú hèn haá wò terreb koo.

2 Njií mé wò lé naá giì sònò mò ngweé doón, mè lé tueé naâ toò bò nùàr ngùn, wò jègè há kèh bò njií sâ mé bò gècèn bò déi ndo, te bó feh ser mé bò déi ménâ.

3 Néné taré gèr ndo, dèn lóm kóbè sâ faá sóji Yeésò Kristò no.

4 Mò sóji yila baá taáb, à dé seèn be te dene bò lòu bò yí ndé cú, à gwaán seér né kwaá-taáb boòn yoòr yilâ.

5 Déi né cu nùà dùlà doò ndo: nuaá mé né doò dula, nde né tam ngóg kwa. À kwa nde né mé doò teèn dula yíí.

6 Déi né cu nùà kíé boòr ndo. Mò à né boór seèn kóbè sâ lege kíe nyegé, à nde né yab koo yieé logó.

7 Mùnò nyégé bò ngòr mò hèn bagasé. Fehtoò beèh nde né wò terreb haá, te wò ngweé komo njèh doón.

8 Mùnò ní cú dé Yeésò Kristò, *nduté ndútù Davíd. Ngweéh à lé naâ te cio komo yuo mà. Njàgà Bagaà mé mè né yeé tueé doón né gi ménâ tueé ndo.

9 Mè gèr hèn nene gi né mé Njàgà Bagaà sâ; bó mè ká gwà cibì faá nùà veèn no yíí kwaá né dé cí ndo. Mé njéh mene, né baga, bó te yuií sie colo kwaá lom né mè, bó ngòr Càn siè kwá ngwéh.

10 Mè gèr hèn yolo den né dé cí, te bòò mé Càn né balé som doón yili yuo gi, bó yili yuo nde né mé Yeésò

Kristò, te bó den ké bèh *sùsum dé nyemà mé nyemà.

11 Kwá mè tueé wò jéjég ngòr déi; jéjég ngòr sâ ye:

Mò béh bò Yeésò kuú né koo, béh bó làn den gi nde né koo.

12 Mò béh né noón den, béh né gèr yoló,

sâ béh bó nde né mgbè doón cer gií. Mò béh ye béh bú kó ngwéh, sâ à nde né ménâ tueé taré, ye nyí béh kó ngwéh ndo.

13 Mò béh kóbè sâ sam, béh koo ye, à né dé seèn cu doón kóbè sâ ma; wanóón à seèn hihiné kerré den nde né naàn wa?»

Nùà seé mé né Càn yoòr huóm

14 Wò kèrà jilì cú bò nùàr kemà, te bó munó ko cu ngòr hèn, lùòm nágá lóm bó mé yilí Càn, júée bó a: té mé togo felè bò wòb ngòr ndè lé ma; njèh gam déi sam. Mò sam, bò déi nde né ngweé, bó sibí le keéh teèn.

15 Fágá lóm dé yeé feh, dèn lóm nùà seé mé né seé seèn teèn boó yíí, te wò huóm Càn yoòr, fegulì wò mé seé yeé siè cú, wò né ngòr gècèn te ceér-e te ceér-e tueé yíí.

16 Gè dé yeé mé bò ceér wòb ngòr faá bèh sâ no; bó dé boòn te ceér Càn sam. Bòò mé né teèn yilá doón nde gi né ndèm boòn teèn cuaré loó, te bó veé nàá seér dé nàá.

17 Bò ngòr boòn hèllè nò sie lom né bò nùàr beè faá nyer no. Hemené bò Filétè né lètenè boòn ndo.

18 Bó geé lom aá dé boòn mé ceér gècèn gùm doón, seé boòn baá seér bò nùàr boó siì. Bó né bò nùàr tueé ye bó a: Càn lo nùàr te cio komo som giì baá kèn sé wa. Yeé baá ménâ, bò nuaré déi yila temé yoòr Càn som beleè ndo.

19 Mé njéh mene, Càn mé ngeér sam; à lo naá giì maàn nùà njèh si kwaá, né doò noón den den. Bó felèbò nyagá kwaá né ye: Nùà Dueé né gi bò dé seèn koo, wa nuaá mé

gwaán aá ye nyí baá dé Nùà Dueè dɔ́ɔ́n, bú a, nyénné veên nyenné ma.

²⁰ Kóó ye, ké gwò nùà lieê bò njèh gwà feh hihiné né gi teèn. Bò déi, bó me né mé goó, bò déi mé lòn bèlè, bò déi mé màr, bò déi bó kwe né tou; dé kàn né mé bèh seê seèn teèn. Bò déi né teèn, kɔ baá mé lòu cieé koô, bó kema ye bó dé bɔ̀ɔ̀n. Dé bò déi, bó seé mé njèh bɔ̀ɔ̀ gi né cieé dɔ́ɔ́n.

²¹ Né yoòr beèh faá bèh ménâ ndɔ̀: nuaá mé sɔ̀m aá be te veéne, baá dé seèn ñagásé, nde né ménâ den; dé seèn kɔ né lom dé seé koô, sâ bó nde ye seé mé bú bɔ̀ɔ̀. Tele nde né bú dé seèn lòu kwaá nebbé nyegé, ye lòu sam, à nyí gam nyegé né kɔ́. Mɔ seé bagaà déi ñené yuo kelà mene beré déi, tele bèh seé sâ njií nyegé nde né bú ndɔ̀.

²² Mɔ né mân, sâ té ja mé veên faá bò ndà nɔ̀ wà; fón sér dé yeè ceér dé didilí; kwá ní temé yoòr Càn, gwàn lòm bò mbeí yeè mé temé cén, dèn toò bɔ̀ɔ̀n dɔ̀lɛ́sɛ́. Bòó mé né Fehtoò beèh mé temé cén yueé fɔ̀ɔ̀n dɔ́ɔ́n, bí bó dèn gi ménâ.

²³ Mɔ bò nùà baá saán ndualé gɔ̀, té sòn yeè teèn yí nji; wò né kɔ́ ye, gèh bò saán kùlù bú sâ nde ké toò mboón yeé mé jóg.

²⁴ Kóó ye, nùà seê Nùà Dueè beéh dé seèn tɔ̀gɔ̀ ndè bèh; seé seèn né seér bagaà mé bò nùà dɔ́ɔ́n bɔ̀ɔ̀ laré. Bú a, dèn lòm nùà fèh-njèh dé gècèn, à yóló bò nùà yolò.

²⁵ Bú a, fèh nebbé gi bò tásaán njèh lòu, à feh lom bó mé temé dɔ̀lɛ́ ndɔ̀. Merré déi Càn nde né bó ceér cieé déi feh, te bó yueé fɔ̀ɔ̀n feh bɔ̀ɔ̀n, bó bele ceér gècèn.

²⁶ Lòu sam, *Sátàn lé naâ bó te yuií curú kwaá, bó né sòn seèn ñgweé. Mɔ nùà seê Càn né bó lòu feh nebbé seér, merré déi lòu sâ bó nde né te yuií huaré yuo, bó cu cuù ká beè Càn.

3

Lòu mé wón gi nde né teèn

3:8 3:8 Ex. 7:11

¹ Kóó ye, mɔ wón nde aá gií wa, bò cieé dé cèrè jomò ndeè den gi nde né tetaré tetaré ma.

² Bò nùàr nde gi né bò nyaá bò ñaá, bó nde gi né mé kàgàlòn gwaán le, bó nde né mé púnò kuú, bó nde né feh ham, bó nde né Càn seb, bó nde né sòn bò tele mé bò meí bɔ̀ɔ̀n ñgeén; nùàr né mene bó bagaà bɔ̀ɔ̀, bó vrà ndé ñgwéh; bò njií mé né gi beè Càn jolo dɔ́ɔ́n, bó vèh ndé ñgwéh ndɔ̀.

³ Bó nde né temé jeré, bó jere mé bò mbeí kwá ndé ñgwéh, bó nde né nùàr sar gɔ̀, bó yo siè ndé ñgwéh, bó nde né lélán taáb jélákág. Bó bò njií mé né teèn yilá nyuùn kwàrè ndé ñgwéh.

⁴ Bó nde né lélán súi, bó nde né fií, bó nde né mé ñgàn fu sela, bó gwaán kela nde né *wón mé Càn.

⁵ Dé ñgòr Càn bó né gi yoòr dág wagá kwaá; njèh cén, bó né terreb Càn kèb cén ñgoró njií, ye né njèh mbaâ ma. Mè tueé wò, gè lòm mé ceér gèh bò sâ bò nɔ́ɔ́n.

⁶ Bò déi lètenè bɔ̀ɔ̀n né gùgwò ñgou yilá ndeé, bó né bò véh yuyuaâ teèn tɔ̀gɔ̀ weh bele. Bò véh hèllè né-re te veên mé ceér hihiné teré seér faá bó gwaán nɛ̀ nɔ̀.

⁷ Bó né gi njèh maân gwaán dág; mé njèh mene, bó ceér gècèn kó kòmò bèh.

⁸ Nde cu mé bò siíb hèllè, bó né lom ñgòr gècèn saán beéh sɔ̀m, bó saán né faá bò Jánè bô Jambèrè lé saán taré naâ mé Músi ndɔ̀ nɔ̀. Lòu sam, lè bɔ̀ɔ̀n né seér cúcuí veên, bó né mé njèh lòu cur gɔ̀, ye bó né temé yoòr Càn kwaá njií sé wa?

⁹ Càn mé ñgeér sam, bó mé njèh dàb ndé ndé ñgwéh ndɔ̀. Lòu sam, bò nùàr nde né ñené kɔ́ gií, ye bó bɔ̀ɔ̀ ndugó gɔ̀ né lòu, bó né faá bò Jánè bô Jambèrè nɔ̀.

Bèh ndéb sɔ̀gɔ̀ ceré

¹⁰ Dé yeè, wò kɔ̀ gi aá bò njií mé mè né yeé feh kèn, wò né gi gule gò mò kɔ́, wò né kwòm seé mò kɔ́ gií,

wò kɔ gi aá temé mé mè né mé Càṅ kwaá njií kèn ndɔ; wò né gi siè-temé mò kɔ́, wò né gwaân mò kɔ́; mè né yoló, wò né gi kɔ́;

¹¹ Bùnò mé bò nùàr né mè bunó, wò né gi ṅené, bò dàṃ gèr mé mè lé ṅenè naâ dɔ́ṅ né gi lè yeè; bò njií mé lé kwa gií naâ mè ké Antiôs dɔ́ṅ né gi lè yeè ndɔ. Bò dé ké Ikoniúm o, bò dé ké Lîstrè o, dɔ́ṅ njèh faá bònò nɔ, mè lé naâ mé njèh kwaré, wò né gi kɔ́. Mé njèh mene, Nùà Dueè lé naá gií mè teèn mvelé sɔm.

¹² Kóo ye, bòó mé gwaán né beè Yeésò *Kristò mé temé cén deèn dɔ́ṅ nde gi né mé bònò ménà kwaré ma.

¹³ Dé bò jéré-temé bò mé bò bèlè nùàr bò, bó nde né mé seé ṅgeêr bònò tetoò bóó ndeé den, bó nde né bò nùàr bele, te bó bele keéh mé gùm bònò mene.

¹⁴ Dèn lòm dé yeè nɔ́ṅ; bò njií mé wò lé naá gií maán, mé wò lé naá gií mé temé yeè mene gwaán doò, dèn lòm teèn tég. Gèh bò nùà fèh-njèh mé lé feéh naâ wò bò njií sâ dɔ́ṅ, wò né gi bó kɔ́.

¹⁵ Bò njií mé né te mvù Càṅe nyagá den, wò né gi bó kɔ́ ndɔ. Wò lé bó kɔ duɔ́m naâ, sâ wò nées huaán maàn ye. Ngòr Càṅ sâ nde né wò ceér feh, né ceér dé bòó mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te Càṅ yilí sɔm bó.

¹⁶ Bò njií mé né gi te mvù Càṅe nyagá den hèn dɔ́ṅ né gi mé Cúcuí Càṅ teèn, te feh dilí béh ceér gècèn; à nde né béh bèh sesabê beèh njolò feh kwaá, te béh soró nyegé gi, béh bóó seér bò njèh dé didilí njolò Càṅ.

¹⁷ Sâ te nùà Càṅ den ye nùà Càṅ jégég sâ, à bóó komo ye seé bebagaà ndɔ.

4

¹ Mè né wò tueé, mè tueé né wò toò Càṅ, mé toò Yeésò Kristò ndɔ. Kóo ye, à ndeé né cuú, à sɔm be

terrèb seèn ter; à tena ju bò komò mé bò lèlàn bò. Mè tueé né wò toò bònò:

² Túé lòm ngòr Càṅ teèn faá wò né tueé nɔ, sógò njébá lòm teèn tég. Bó gwaán mene, bó berón mene, kó lòm tueé, wò né bó lòu bɔṅ. Ndè bò déi lòu, wò né bò déi lòu seèn, wò né seṅ kwaá, wò né bó feh,

³ wanɔ́ṅ cu baá ndeê, bò nùàr ngòr gècèn gwàn ndé cú, bó nde né bò nùà fèh-njèh dé nyenyenê ṅún yilá weh seér. Lòu sam, bó gwaán né cí, né tieè bònò ṅulí huɔ́m.

⁴ Bó tie te gècèn féla ní ndé ṅgwéh dé ndóg, bó nde né lòu faár seér, bó gwaán kela bò dèbbè nyenyenê hèllè.

⁵ Dé yeè, siè lòm yo mé be yeè, siè yo felè njèh dɔ́ṅ, yoló sér gèr lòu, wò né bò nùàr Njàgà Bagaà se. Né seé yeè. Seé mé Càṅ lé haá kwaá naâ beè yeè dɔ́ṅ, bó jégé lòm bú mé gùm mene.

⁶ Dé mò, cu waà baá kèn, kènê mè nde aá feh mò semé njií; hèn baá cu kuú mò waà né kɔ́.

⁷ Mè taáb lie huɔ́m gi aá kèn, mè mé doò mò ké sònòbò dula yuo kela baá ndɔ; wa hèn temé mò né gi kóbè sâ.

⁸ Sâ kènê, sàgà mò baá gi ter: né tàṃ ṅgòg. Càṅ bú haá yeé nuaá mé né seé teèn bóó dilí yíí. Lòu sâ Nùà Dueè mé né yeé ju tená dilí, nde né mè tàṃ sâ felè sulí kwaá. Mè gí cégé ṅgwéh, bòó mé né gi gwaán ye bú a, cú cú dɔ́ṅ nde gi né tàṃ ṅgòg sâ kwa ndɔ.

Bò nùàr pɔ lo gi aá Pól

⁹ Fágá ká feh, cieé fà hèn wò nde cuú ká yoòr mò.

¹⁰ Demâs mè dula si lo njií aá kèn. À kènê gwaán lom né *wón mé feh seèn vɔgò gò; à nde aá ké Tesaloník ndɔ. Kèrésân fɔón aá dé seèn gò Galatí; Tîte fɔón taré gò Damatí.

¹¹ Kènê ká kwarè mò le lom né Lúk. Mò wò baá ndeê, wèh siè Mârk beè; à né yeé mè seé gam.

¹² Mè tema njií aá Tisík dé seèn ké Efêse.

¹³ Mò wò baá ndeê, wèh siè kék mè cògò dùlù teèn; mè lé kwaá lòò naâ ké Troâs ké lo Kárpus. Wèh siè kék mè bò mvù beè teèn ndò, mè tétég jue né bò mvù dé paàr doô.

¹⁴ Alesándà nùà lè lé naâ mè veên bóó maga sela. Ju sam, Càṅ gwòm nde né bú kóó.

¹⁵ Dèn lòm dé yeè toò seèn mé κόνκων mene, wancónη njií mé béh né yeé feh dónη, à né yeé berónη, ye te ḡellé yuo ḡellè.

¹⁶ Cu mé bó lé tueé logó naâ ju mò teèn, mè né mene sòn mò se, nuaré déi lé mè gam kélá ná ḡgwêh, bó lé si lo seér naâ mè lòù. Mé njéh mene Càṅ a, té bó mé njéh tán.

¹⁷ Fehtoò beèh nùà njèh lé mè mé huún kwá ló ná ḡgwêh, à haá cu ye baá-re mè terreè, mè né ḡgòr seèn mé njéh tueé jege seér. Lou sâ bóó mé Juf sam dónη ḡgweé gi ḡgòr seèn. À luaga som keéh baá-re mè sònò gélôg teèn ndò.

¹⁸ Mè né kóó ye, Nùà Dueè nde né mè te veên dé kàn ménâ luaga som ndò; à nde né mè cií nyegé, te mè ndeè ḡaá ké te vulúu, mè den ké Mbàm kwarè seèn. Kùsèm terrèè Càṅ a, sùmù yùò kélà cie dé kèi cên. È môn.

Bèh ceré

¹⁹ Bíe kék mè Prisil bô Akilâ baga, wò bie keéh mbàgà Onesifòr ndò.

²⁰ Herástà den le aá dé seèn ké Korênt. Trofim lé naâ dé seèn baán; mè lé kwaá lòò naâ bú ké Milê.

²¹ Lègè ndé kâ jògò te cu dùlù ndeè ye waâ.

Bò Ebúlù mé Púdèn bô Línù mé Kelódià bó bò Yeésò bò déi dónη ye bíe kék wò baga ma.

²² Fehtoò beèh a, kúrú nyegé wò. Húóm-temé seèn a, ká siè jí bí dónη beè ndò.

Mvù Pól mé Títe

Bèh bieê

¹ Né mè Pól, nùà seê Càn; mè né cu mbòṅ tebê Yeésò *Kristò ndò. Càn né mè temá, ye mè a: bò nuaá mé nyí né yilá, ndé bó ṅòr nyí tueé nyegé, te bó kwaá njií temé yoòr nyí, bó ṅene kò ṅòr gècèn, bó bele tòu nyí ma;

² te bó den mé ndèm, ye bó nde né yòṅ tètàgà faá nyí lo tueé naâ nò kwa. À nyeén túé bèh lág; à lo tueé naâ sâ *wón née ké jomo lè ndègè ye;

³ te cu yeé wulu baá, à nde ye yòṅ sâ lè ṅòr seène feh ṅagá. Jomo sâ à kwaá lo beè mò, ye mè a, ndé bò nùàr ménâ se nyegé ndò. Nyí Càn Yìlì nùàr tueé naâ ménâ kóó ma.

⁴ Mvù hèn mè nyagá njií né mé wò Títe. Wò né faá huaán mò ṅàr lè nò. Bèlò fà dónṅ kwaá njií gi né temé te ṅòr cén-e. Huaán mò, Tele beèh Càn bô Yeésò Kristò Yìlì nùàr a, kúlú wò, bó haá wò dólé.

Seé mé Títe nde né boó den

⁵ Huaán mò, mè lé kwaá lòò naâ wò lè tàbè Kreéta, te wò boó cor nyegé bò njií mé lé leé naâ toò dónṅ, wò sie kwaá bele bò nùàr, bó den bò kokoò bò te bònṅ bò Yeésò bò lè loó dé kàn mé dé kàn. Mùnò dèn ká bò ndéb mò munò; mè lé ye wò a:

⁶ nùà koò gwà Càn né lom nùà gècèn mé bò nùàr yilí seèn túé vé ṅgwéh ma; kò à né lom mé véh cén; kò bò ṅuna seèn né temé yoòr Càn kwaá njií, bó né veèn nyenné, bó né tie ṅweé, bò nùàr né ménâ ṅene kóó ndò; sâ ye.

⁷ Nùà seê gwà Càn a, kóó ye nyí beè né mé seé Càn Dueè ma. Yilí seèn a dèn lòm ṅgulísé. À té ṅúgò, à té nùà ṅá-temé dèn, à té mbè sèlà,

à té sà fón, à té kàgàlònṅ mé kòb mene fón.

⁸ À dèn sér cu dónṅ nùà wèh kìn, nùà húóm-temé, nùà kógòn, nùà dilí, nùà ṅagá, mé nùà siè yoò ndò.

⁹ Bú a, njéba táre lòm te ṅòr Càn tég, te den faá tueé nê nò; ye né ṅòr gècèn. Mò né mân, sâ à nde né bò nùàr feh nyegé, à toó nyegé bó mé njéh; te sie bò sà-n-sòn bò be.

¹⁰ Tétán né bò nuaré déi lètené bò *Júf; bò sâ bò Càn dula bèh; bó né bò nùàr bele gò, bó né bó ṅòr kùkùlù tueé ndualé gò ndò.

¹¹ Mò bó baá ménâ tueé, yín bó yiin; wancónṅ bó né mbàgà bò nùàr boó ṅellé. Njií mé bó sé la fèh ná ṅgwéh, bó né bò nùàr cí feh seér, bó né-re kàgàlònṅ kòkòb teèn yieé keéh.

¹² Nùà ndòn déi lètené boòn mé feh seèn lo jueè bòn, wa:

Cu dónṅ nyeén tueé né tabó bò Kreéta bò, né bò nyam veèn, né bò fùòb bò mé gwaán lom né lòu yieé deèn.»

¹³ Nùà hèllè lo jueè bòn. Mè tueé wò, mò wò baá bó njèh tueé, ndè sér bó lòu, te bó taré seér lè ceér Càn dé taré.

¹⁴ Yilá bó yilá, te bó mé dèbbè ndègè bò Júf kwé lè cú, bó mé ndéb bò nyeèn bò ṅgwé lè cú ndò, wancónṅ bò nyeèn bò hèllè ṅòr gècèn gwàn bèh.

¹⁵ Dé nùà ṅagá, beè seèn njèh dónṅ né gi ṅagásé. Dé bòó mé ṅagá ṅgwéh môn sam; njèh dónṅ beè boòn ṅagá bèh. Lòu sam, bó temé yoòr Càn kwá njií bèh, ndòn boòn né kuú, lè boòn né lom ndàndaà veèn.

¹⁶ Bó tueé né faá bó né Càn kóó nò, sâ né lom nyeén, seé boòn nde seér né bèh hiín, bò dúagá-tie bò mé seé dudulí yo dónṅ ceré né bó. Ndóg seé bagaà né lom bó yògò dé gècèn.

2

ṅòr gècèn

¹ Dé yeè, mo wò baá ngòr Càṅ feh, fèh lòm te ceér-e faá tueé nê no.

² Júée bò kuúm a, bó té mbè sèlà, bó dèn dene bò kàm bò, bó dèn bò kógòn bò, bó kwá njí temé lè njèh gècên, bó dèn mé gwaân lè, bó yóló njèh yolò.

³ Túé cú mé bò ma kukuúm ménâ ndo, júée bó a: bó dèn lòm te ceér-e, bó té sòn túágá sàr gò, bó té kwer mbè ná, bó fèh nyégé bò véh dé tètòr njèh bagasé ma.

⁴ Sâ bò véh dé tètòr nde né bò si boòn mé bò nuna boòn bagasé gwaán nyegé,

⁵ bó nde né bò kógòn bò den, bó den ṅagásé, bó nde né njèh ké gwò boòn mé húóm-temé mene boó nyégé, bó nde né sòn bò si boòn ṅgweé, te bò nùàr ṅòr Càṅ túé béh cú.

⁶ Túé bò ndà ménâ ndo, júée bó a: bó siè yo sièè.

⁷ Wò mé feh yeè, dèn fèh bò nùàr dene gècên, te bó ke weh teèn. Fèh ṅgúlí nyégé njèh bagasé, né njèh kàm; fèh lòm bú faá nùà kàm no.

⁸ Túé lòm bò ṅòr dé didilí. Mo wò né bò ṅòr ménâ tueé, bò nùàr sàndé ṅgwéh, bò bònò bò nde né lòu gúlí seér, te sòn nyeên duú bó ndo.

⁹ Júée bò kwer a, bó ṅgwé tie ṅgweè, bó bó làrè njíí mé bò tele seè boòn gwaán nê doón, te bó den beè bò tele boòn huómsé. Bó té sòn boòn ṅgén,

¹⁰ bó té bó njèh ṅúób, bó dèn lòm bò gècên bò jéjég sâ. Mo bó boó né ménâ, sâ bò nùàr nde né ṅòr Càṅ teèn seèn keéh. Càṅ Yìlì nùàr né bú.

¹¹ Bí kóo ye, húóm-temé Càṅ né njolò bò nùàr ṅené laré, ye nyí gwaán né bò nùàr doón yili soóm.

¹² Gèh húóm-temé bú hèn né béh lòu tueé kwaá, te béh nyenné veèn, béh soóm temé beèh te *wónje, te béh ṅa seér bò lo bò, béh ká te wónje den dilí nyegé lòu. Béh go lom gò bò Càṅ bò,

¹³ béh gaán cieé sèsàm mé ndèm beèh doón né gi teèn doò. Lòu sâ *sùsùm Yeésò *Kristò Yìlì nùàr ndeé né bèsónè ṅené yuo kelâ. Càṅ Dueè né bú.

¹⁴ À lé béh lè veèn ṅa weéh naá mé feh seèn, ye te béh den lom ṅagásé, béh ṅa bòn bò nùàr nyí, te béh boó komo bagaa, béh boó lom teèn dé boó.

¹⁵ Sâ kènè fèh lòm bò nùàr ménâ, fèh sòm kèn be seè yeè toò boòn, te bó kwa ye terrebe te ceér Càṅe. Ndè bílì bó teèn mé dé ndeè mene. Mè tueé wò, té gwàn mé nuaré déi seb wò ndo.

3

Dene nùà Càṅ

¹ Túé cú ye bò nùàr a: bó ṅgwé sòn bò ṅgómna ṅgweè, bó ṅgweé sòn bò kokoò bò ndo; bó léb toò boòn leèb, bó kó gi ye, seè bagaa boó laré né seè boòn ma.

² Júée bò nùàr a, bó té nùàr júé, bó té tógò ndè, bó húóm temé, bó dólé sér toò bò nùàr doón lòu ma.

³ Kóo ye béh doón, béh lé naá gi ndugó go; béh lé naá bò tàn-tie bò, béh né mbembaá boó sabé njí; tuaá né lom béh yoòr faá cí no yilá huóóm, béh né temé jeré soó, béh né huer kuú, béh bò nùàr né bunó kuú ndo.

⁴ Mé njéh mene, Càṅ Yìlì nùàr lé naá seèr béh húóm-temé seèn feh keéh, à temé yoòr beèh sòm ṅgwéh,

⁵ à lé naá béh yili soóm; lé naá dé lòu ndo, dèn ṅgwéh mé seè bagaa boó komoò. À lé kó seér naá béh jere lòu, à yaga soóm béh veèn yoòr, te bó ṅar seér béh dé feè; terrebe Cúcuí ṅagá kweéh seér béh ndo.

⁶ Kènè Càṅ fam njíí aá béh Cúcuí sâ yoòr, béh baá mé njéh lè lè. À béh ménâ boó kuú né felè Yeésò *Kristò, nuaá mé lé naá béh yili soóm.

⁷ À lé béh ménâ boó naá mé húóm-temé seèn, ye te béh ṅa bò didilí bò

beè nyí, béh kwa yòṅ tètàgà mé béh né gi ndèm teèn kwaá njií doò.

⁸ Bò jéjég ṅòr né cí. Mè gwaán né ye wò tueé ṅeí den teèn lòù, te bòó mé né temé yoòr Càṅ kwaá njií doóṅ faga feh, bó yila lom seé gècèn bòò. Huòm kela né cí, te gam nùàr doóṅ.

⁹ Njèh cén, té sòn te ṅòr kùlù yí, gè mé ceér dèbbè ndègè bò nùàr, té tɔgɔ ndè, té mé *sóú sà̀n lè, gàm ṅgwéh lág, né lom wɔb ṅòr mbaá.

¹⁰ Mò nuaré déi baá kèrre si, túé kwá bú tueé; túé bú mbei fà, jomo sà̀ yùò kwarè seèn yuoò.

¹¹ Kóó ye, kèkènè bò sà̀ bò jomo saàb naà ceér gècèn, bó ju die nde né mé be bòòn ma.

¹² Mò mè tema njií aá wò Artemâs, wa né Tisík wa, lègè ndé kâ ndeè, wò ndé kwà mè ké Nikòpòlís; mè taáṅ gi aá, ye cu dùlù kwa nde né mè ké sà̀ ma.

¹³ Bó nyégé ká bagasé, te wò gam Jènâs bô Apólôs mé gò bòòn teèn ndo. Jènâs né dé seèn nuaá mé né gi sóú kóó. Té gwàn mé bó gɔ be be.

¹⁴ Bò Yeésò bô doóṅ a, yí gí be te seé, bó mèh mé seé bagaà bòò, te bó koó bòó mé njèh né bó saám ndo, bó té mbaá dèn vù dèn.

¹⁵ Bò nùàr ká kwarè mò doóṅ ye, bíé kéh wò бага. Bíé kéh bò mbei beèh mé né gi te ceér Yeésò ndo.

Húóm-temé Càṅ a, ká siè gí bí beè doóṅ.

Mvù Pôl mé Filemônj

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl, mè né ká gwà cibì felè Yeésò *Kristò; bèn dìm beèh Timotè nyagá né kóó, béh tema njií né mé wò mbeí seé beèh Filemônj. Temé beèh né yoòr yeè.

² Béh né bí bò tie beèh Apiâ bieé. Arsíp mé né sójì Yeésò Kristò faá béh nɔ, béh né bú bieé ndɔ. Bíé kéh bò Cànj bò mé bilí dua yeé Cànj ké gwò yeè dɔ́ɔ́j ndɔ.

³ Cànj Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dɔ́lè.

Gwaán lètenè Filemônj bó bò Yeésò bò

⁴ Cu dɔ́ɔ́j, mɔ mè baá Cànj dua, mè né yeé bú felè yeè dua, mè né lom bú felè yeè vra dé gècèn.

⁵ Lòu sam, bó ye mè a, wò né bò Yeésò bò mé temé cén gwaán, wa wò né temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò kwaá njií ndɔ ma, mè né bú vra.

⁶ Mè né Cànj dua, te bilí mé béh bí né ka Yeésò Kristò den bilí hèn, yam sòm keéh gi húóm-temé Cànj mé né yoòr beèh dɔ́ɔ́j bèsóne.

⁷ Dìm mò, gèh dé mé wò né bò mbaábi gwaán sâ né lom mè yoòr sagár dé gècèn, né lom mè yoòr taré huóm dé gècèn ndɔ. Lòu sam, wò sâ bóó nɔré né temé bò Cànj bò.

Ju Onesîm

⁸ Mè né wò bój ndɔ. Mè né mbònj tebê Kristò, à mè terreb jege haá né kóó. Mè sé la ye wò a: bó lòm mân bóó.

⁹ Mé njéh mene, dé bò mbaábi gwaán, kɔ mè bój wò lòu. Kóó ye né mè Pôl, gùm tela kàm dɔ́ɔ́j. Mè né cu ká gwà cibì felè Yeésò Kristò ndɔ.

¹⁰ Mè wò bój né kóó. Né felè Onesîm. Onesîm né huaán mò te

ceér Yeésò Kristò; mè ká gwà cibì ña baá tele seèn.

¹¹ Léí toò, à lé njéh gàm beè yeè ná ñgwêh, kènê njéh gàm beè beèh fà dɔ́ɔ́j faá bú nɔ sam cuú.

¹² Mè nde né bú ké yoòr yeè temá njií, mè bú tema njií né faá mè cua tema njií né wò temé mò ká lè nɔ.

¹³ Mè sé la ye bú a: Cu mé mè né ká gwà cibì felè Njàgà Bagaà hèn, à dèn bèh kwarè mò, te à gam beh mè faá sòn yeè nɔ.

¹⁴ Mé njéh mene, mè ménâ bó ndé ñgwêh. Sâ dɔ́ɔ́j mè gwàn ñgwêh dé mé ba wò lòu, te wò bóó ye mè bagaà; huóm kela né mé wò gwaán seér mé be yeè.

¹⁵ Merré déi lé ye bú a: dùlà kwá ló wò ménâ, te à ndeè cu cuú, wò kwa ye bú dé kèi cèn.

¹⁶ Mɔ né mân, sâ kènê à faá kwer nɔ sam cuú, à huóm kela seér cu aá kóó mé kwer. Né nùà yíé-temé beèh beè Yeésò Kristò. Tétég né ká beè mò, à né lom nùà yíé-temé mò dé tueê sam. Mè né kóó ye à nde né ké beè yeè ménâ huóm yɔ́gɔ́ keéh. Lòu sam, kèb déi à né kwer yeè, à baá dìm yeè te ceér Nùà Dueè ndɔ.

¹⁷ Sâ mɔ wò né mè faá mbeí seé yeè weh, siè nyégé bú faá wò sé la sie nyégé naâ mè nɔ.

¹⁸ Mɔ à lé naâ wò njeré déi bóó sabé, wò né bú huà bele, túé ñjì kán, mè gwòm wò.

¹⁹ Mè wò bèh hèn nyagá lom né mé be mò Pôl, ye mè nde gi né wò bò njií sâ gwòm ma. Kékóó ye, nyí né mé huà mò yoòr ndɔ; mè lé wò ñgòr Cànj feéh naâ kóó, te wò nde ye yòñj dé feé kwa.

²⁰ Mɔ né mân, sâ kúkùr yeè dìm mò, bó sòm yeè mè seé hèn mé temé Nùà Dueè lè teèn; bó nɔré yeè mè temé lè faá nùà Yeésò Kristò nɔ teèn ndɔ.

²¹ Mè né kóó ye mè baá nyagá hèn, wò nde lom né mân bóó; wò nde né ménâ bóó yɔ́gɔ́ keéh, mè né gi kwàgà yeè yieé.

²² Nyégé kwá mè bèn cèrrè déi teèn ndo. Mè né ndèm kwaá ye Càṅ nde né faá bí né bú dua no gwaán, bí nde cu né mè ñené.

Bèh ceré

²³ Epaferàs mé né ká gwà cibì felè Yeésò Kristò faá mè no, ye bíé kéh wò бага.

²⁴ Bò mbeí seé mò Mârk bô Aristârk mé Demâs bô Lûk ye bíé kéh wò бага ndo.

²⁵ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè.

Mvù mé bò Hebreêh bò

*Càṅ béh kènê njèh tueé seér aá mé
Nuna seèn*

¹ Lɔ jògò Càṅ lɔ bò tele beèh njèh tueé keéh beéh sònò bò *sòn-Càṅ bò; à lɔ naâ bó mé ceér hihiné mbei ngún tueé.

² Nde nde ká jomo te nàm cèrè jomò hèn, à bò nùàr njèh tueé seér aá mé Nuna seèn. À lɔ njèh dɔ́ɔṅ si giì naâ mé bú, à bò dàṃ njèh seèn dɔ́ɔṅ jege kwaá gi né beè seèn.

³ Terreḅ Càṅ nùà njèh ṅené né yoòr seèn; kèkènè Càṅ mé gùṃ mene né bú. À *wón dɔ́ɔṅ ta né kɔ́, à ta kwaá né mé ṅòr terrèḅ seèn. À lé ndeè naâ bò nùàr mé húóm seèn *sené, te veèn bɔ̀n gi. Seé seèn yeé mboón aá, à ṅaá nde cu ké te vulúu, à né te be gaá Càṅ terrèḅ den den.

Kela né Huaán mé bò cìlì Càṅ

⁴ Huaán né seér Nùà Dueè kɔ́ mé bò cìlì Càṅ. Yilí mé Càṅ yilá kwaá né bú yoòr né cu yilí dé bò cìlì Càṅ ham yɔ́gò ndɔ.

⁵ Bèh lɔ mé naâ-naà, lètenè bò cìlì Càṅ dɔ́ɔṅ, Càṅ mé cén déi teèn túé njí ṅgwéh, ye bú a:

Wò né Huaán nyí,
Lan nyí ṅa baá Tele yeè.»

À cu mé cìlì Càṅ déi túé njí ṅgwéh ye nyí nde né Tele seèn ṅaá, à ṅa ṅuna nyí ndɔ.

⁶ À lé ménâ jue seér naâ mé ndoón seèn. Cu mé à lé ndeè naâ bú ká te wónṅe temá njî, à lé naâ tueé ye:

Dàm bò cìlì nyí dɔ́ɔṅ a,
cémmé gí toò Huaán nyí, bó die bú.»

⁷ Dé bò cìlì seèn, à lé felè bɔ̀n tueé seér naâ ye:

Bó né bò cìlì nyí; bó né faá fu nɔ;
ye bó né cu bò seé bò nyí; bó né faá
leba weè ndɔ.»

⁸ Dé Nuna seèn, à ye:

Kùsèm Càṅ, kɔ́gɔ dé yeè né dé
ndeè.

Wò né Mgbè te Lò yeè cer dilí,

⁹ wò gwaán lom né njí mé né teèn
dilí yilá,

wò veèn gwàn nyí bèh.

Càṅ mé né Càṅ yeè lé wò hèn balé
weh kuú naâ

dé cí.

À wò dàṃ bò vógó-temé seèn yoòr
hèn kulu su gi né mé njèh ndɔ;

À ye te kɔ́gɔ dé yeè lie kela kɔ́ mé
kɔ́gɔ

dé bò mbaábù.»

¹⁰ Càṅ lɔ naá cuù déi felè Nuna seèn
tueé ye:

Né wò Nùà Dueè,

tàbè ké bèh duóm lé dieé naâ mé
wò.

Wò lé vulú bɔ́ naâ mé ba beè yeè
ndɔ.

¹¹ Dé bò njí sâ, bó nde gi né nyueé
leér yuo,

wò cie le lom kɔ́.

Bó nde gi né faá cògò nɔ kulí yuo;
¹² wò nde né bó bècénè faá cògò nɔ
gurú bilí ndɔ.

Bó nde gi né kweéh seér;

ndóg wò dé yeè kwéh sér ndé
ṅgwéh,

wò kúlè nyí ndé ṅgwéh ndɔ.»

¹³ Bèh lɔ mé naá kaà sâ Càṅ mé cìlì
Càṅ déi túé njí ṅgúṅgwéh ye bú a:

Dèn ndê ká te be gaá nyí,

kɔ nyí ba yí gi aá bò bònò bò yeè ka
ba gulè yeè.»

À lé ménâ jue seér naâ mé Nuna.

¹⁴ Á sâ, dé bò cìlì Càṅ nɔ, bó né bò
neì wa? Ngweéh bó dɔ́ɔṅ né gi bò
càṅ mé bɔ́ yeé seé Càṅ Dueè wa?
Càṅ tema yeé bó, te bó nde gam bɔ́
mé à nde né bó yili sòm.

2

Ceér còṅ

¹ Mɔ né ménâ, sâ béh mègè ṅéí cú
te ṅòr gècèn mé béh lé ṅweé naâ
doò tég. Mɔ sam, béh nde né ceér
leér lɔ.

² Béh kóo ye, ngòr Càn mé bò cili Càn lé tueé waà naâ mé njéh doô né gi cie mé feh seèn ñené ñagá, ye né lom ngòr gècên ma. Bí kóo ye, bòó mé lé naâ ngòr sâ ngeén, mé lé naâ bú lòu seb seér doón, lo naá gi gèr beè Càn teèn ñené yíí.

³ Sé tagá béh wa? Mò ceér koô mé nde né béh yili som hên, béh né bú lòu seb seér, naàn naàn mé béh nde né ju beè Càn mvelé wa? Mè tueé bí, Nùà Dueè mé feh seèn lé naâ mé ngòr sâ tueé waâ, toò jògò lé naâ bú. Jomo sâ jege bele bòó mé lé naá gi ngòr hên sònò seèn ngweé ndò, bó ye béh a, né lom ngòr gècên ma.

⁴ Càn nùà njèh lé naâ be teèn mé terreb mene kwaá; à né bò ciè mé bò fém hihiné teèn bòó bomó yíí, à né nùà kàn seé Cúcuí Ñagâ yoòr kwaá, à né nùà kàn faá à gwaán nê nò kwaá ndò.

Yeésò yòh haá né kóó

⁵ Né mene *wón dé jomò mé béh né sònò tueé hên, Càn túé ngwéh ye bò cili Càn a, né beè bòn.

⁶ Beré déi tueé seér né te mvù Càn ye:

Hè, sâ nùà né-re hám kei mé wò nde né bú munó nyi ná Càn? Sâ wò te ndándaà nùà mbaá ke nyegé kuú né kei wa?

⁷ Cu déi wò lé naâ bú ka bò cili yeè maànjé sie kwaá weh.

Yeé gi aá, wò bò bú ngog, wò *sumú seér bú lòu,

⁸ wò terreb felè njèh doón haá gi beè seèn ndò.»

Mò né gi tueé ye: Càn terreb felè njèh doón haá gi né beè nùà, sâ tueé né ye, né lom ménâ, sàñ lè ngwéh, njèh doón né gi beè nùà sâ. Mé njéh mene, wa mene hên, béh ñené sòm ngwéh bèh mé njèh doón né gi beè nùà sâ ndò.

⁹ Béh ñene ko cegé né mé Yeésò. Dé seèn, cu déi Càn lé naâ bú ka bò cili Càn maànjé sie kwaá weh. Njua mé Càn lé naâ bú ménâ sie kwaá weh sâ,

ye te à cio kuú seér felè nùà doón. Yeé gi aá, Càn bò bú ngog ndò, à bú sumú seér cu lòu. Lé naâ mé nùà cioò bú sâ.

¹⁰ Càn nùà njèh mé lo síí naâ njèh doón kóó, ye ko nyí Yeésò sieé seér né mé gèr bú sâ, te nùà ngún ña keéh gi bò huaán nyí teèn, nyí weh njíí bó ká mbàm yoòr nyí ma. Lòu sam, bó né mé Yeésò yili yuo.

¹¹ À bò nùà veèn yoòr yaga som gi né kóó. Bòó mé baá gi jolosé doón, bó bó baá gi kènê mé Tele cên. Né dé cí mé Yeésò bò sâ bò yilá né bò lob seèn, à fegùli kwá só cú.

¹² À tueé seér né ye:

È Càn, mè nde né yilí yeè lètenè bò lob mò saán,

mè nde né wò mé bené seén, mè wò seén nde né toò cili nùà.»

¹³ À den cuù ye:

Dé mò, mè temé kwaá lo nde né mé Càn.»

À den cuù ndò, ye:

Mè hên nò, béh bò huaán mé Càn lé naâ mè beè haá kwaá.»

¹⁴ Yeésò lé nùà ñaà naâ, ye lòu sam, bò huaán mé nyí né bó huaán yilá sâ né gi bò nùà, wa ko nyí ña nùà ndò. Sâ doón ye te nyí kuú cio, nyí mé njéh nyoló som *Sátàn mé terreb cioò né beè seèn.

¹⁵ Ye te bòó mé lé naá beéh cio veéh doón, cio vèh cú, te bó huaré den gi mé feh bòn. Lòu sam, bó lé ka cioò naá gi bò kwer.

¹⁶ Mè tueé bí, à lé ndé ná ngwéh ye te nyí gam bò cili Càn; à lé tétég nde kuú naâ ye te nyí gam bò ndùtè ndùtù Abrahâm.

¹⁷ À lé nùà tétég hên ña kuú naâ mé njéh. Ko à sé lé naá kaà nùà ménâ ñaá seér ndò, te à we ye bò lob seèn, à den *ngàn sèmè bòn dé koô, mé né lom beè Càn kóbè sâ, lélán húóm-temê ndò. Sâ doón ye te nyí bóó yíí seé Càn teèn, nyí *semé som feh nyí nùà njèh, te Càn kulu som cili nùà veèn yoòr.

¹⁸ Wa mene hên, bòò mé gèr né bó jilí, veên né bó taáb doón, à nde né bó gam den. Lòu sam, bó lé naâ bú mé veên ménâ taáb ndo, à lé naâ mé gèr kwaré.

3

Kela né Yeésò mé Músi

¹ Mo né môn bò nùàr mò te ceér Yeésò, Càṅ lé yilá naâ bí koó ndo; bí njolo kè njí lòm mé tebé Càṅ Yeésò ngan sèmè dé koô. Béh bò nùàr saán keéh yeé bú.

² Càṅ lé naâ bú nùà seê seèn sie kwaá. À seé seèn boó lom mé temé cén faá Músi lo naâ ké gwà Càṅ boó no.

³ Á, ṅweéh yilí nùà mé-gwà ṅgulí kela yeé koó mé gwà nùà njèh wa? Mé Yeésò bô Músi né ménâ ndo. Músi dé seèn né faá gwà no. Terreb dé koô wulu né mé Yeésò nùà mé-gwà, dèn ṅweéh Músi.

⁴ ṅweéh gwà dé kàn né seé nùà mé-gwà wa? Né ménâ mé Càṅ, à njèh doón si gi né koó.

⁵ Músi dé seèn te mbàgà Càṅe né nùà seê. Càṅ lé ye bú a, ndé bò nùàr sòn nyí toò tueé kwaá. À lé naâ ménâ mé temé cén tueé gií ndo.

⁶ Dé *Kristò, à né Huaán. Mbàgà Càṅ né beè seèn. À bú ke den né te be sâ. Mbàgà Càṅ sâ né béh. Njèh cén, ko béh né bú mé temé cén sie, béh né ndèm mé bú kwaá, béh né mé njèh sagár, sâ ye.

Bèh dù né bò nùàr Càṅ kela

⁷ Mo né mân, béh ṅweé sòn Cúcuí ṅagâ; à lé ye:

Lan mo bí baá hueh Càṅ ṅweé,

⁸ bí té temé lòu dúágá sér,
bí té faá bò tele bií léí jògò no dèn.

Wa cieé déi ké ya dueè bó lé naâ gágà mé Càṅ saán.

⁹ Càṅ nùà njèh ye:

bò tele bií léí jògò lé naâ mè sòn felá.
Bó né mene gèh terrèb mò ké kun-
duṅ

te nyèmà yulà nèà ṅené,

mé njèh mene bó né lom gágà mé mè saán.

¹⁰ Temé lé mè lè mé bó ṅaá njií naâ dé cí,

ye: bò nùà hên ceér mò ṅéné kó ṅweéh,

bó cu doón munó sabé seér né lòu.

¹¹ Yeé baá mân, temé ṅaá ṅeí cuú mè mé bó lòu,

mè jege ye: lòlòm bò nùà hên bèh dù ká yoòr mò ndé ndé cú ndo.»

¹² Sâ belà, bí kè nyégé keè, te nuaré déi mé temé veên lètenè bií lè dúágá dèn cú, te à ceér Càṅ làn kwá ló cú ndo.

¹³ Mo ye te huom, bí fágá sér feh, bí né lètenè bií cieé doón lòu toó kuú. Lòu sam, cieé mé yuoô bà doón né gi lan mé Càṅ jue né sâ. Bí té gwàn mé nuaré déi sela veên, à ṅwan le teèn.

¹⁴ Béh bò Kristò go né koó. Njèh cén, ko béh né bú mé temé cén sie, béh bele faá béh lé naâ ké bèh duoôm no ṅweé, tóg nde wa bèh cerê ndo.

¹⁵ Né te mvù Càṅe ménâ nyagá den ye:

Lan mo bí baá hueh Càṅ ṅweé,

bí té temé lòu dúágá sér,

bí té faá bò tele bií léí jògò no dèn.

Bó lé naâ gágà mé Càṅ saán.»

¹⁶ Á sâ, bòò mé lé naá gií hueh Càṅ ṅweé, bó né seér gágà mé bú saán sâ, lé naâ bò nèi wee? ṅweéh lé naâ dà m bòò mé Músi lé ker yuoô naâ mé njèh ké Ejiptò doò mà.

¹⁷ Á, te nyèmà yulà nèà sâ, temé lé Càṅ lè ṅaá njií naâ mé bò nèi ndo wa? Lé naâ mé bòò mé lé gela kuú gií naâ mé veên ké ya dueè sâ ndo.

¹⁸ Càṅ lé naâ jege ye, bò nùà hên bèh dù ké yoòr nyí ndé ndé cú. À lé sâ jege njií naâ mé bò nèi ndo wa? ṅweéh lé naâ mé bòò mé lé saán naâ bú gágà sâ wa?

¹⁹ Béh ṅweé ko mé njèh ye, bó lé bú mé temé cén sié ná ṅweéh; ye bó lé bèh dù sâ ndé ná ṅweéh dé cí ma.

4

¹ Càn lé naá giì béh ndéb tieè kwaá loó, ye béh nde né bèh dù ké yoòr nyí kwa, te béh bó den ké sâ. Sâ mo né mân bò nùàr mò, bí kè nyégé keè, te nuaré déi lètenè biì dèn cú faá à nde né bèh sâ liím nɔ.

² Lòu sam, béh baá gi mé tie Njàgà Bagaà faá bò jògò bò lo naá giì mé tie cí ké ya dueè nɔ. Njèh cén, bó lo dé bɔ̀n ngweé fañ deén naâ lòu, bó temé teèn kwá nji ngwéh. Yeé baá môn, lé bó dé bɔ̀n gàm ná cù ndo.

³ Dé beèh mé né gi temé cén yoòr seèn kwaá njiì dɔ̀ɔ̀n, béh nde né teèn yilá. Né bèh dù mé Càn lé ye: Yeé baá mân, temé ñaá ñeí cuù nyí mé bó lòu, nyí jege ye: lólòm bò nùà hên bèh dù ké yoòr nyí ndé ndé cù.»

À lo né mene mân tueé, sâ dàb mé à lo wɔ̀n si gi aá kèn; sâ seé seèn lo gi aá ndo.

⁴ Nde cu beré déi te mvù Cànè né felè cieé téhbeèh nyagá kwaá ndo, ye: Càn lé bɔ̀o giì naâ seé. Yeé baá mé cieé téhbeh, à du sɔ̀o lòu ma.

⁵ Bèh dù cên sâ né te mvù Cànè nyagá den, ye: Lólòm bò nùà hên bèh dù ké yoòr nyí ndé ndé cù.»

⁶ Bò léi toò bò mé lé Njàgà Bagaà ngweé logó naâ kɔ̀o lé bèh dù sâ yilá ná ngwéh ndo. Lòu sam, bó lo temé teèn kwá nji ná ngwéh. Mo né mân, sâ bèh sâ née teèn ye, né bò jomo bò kela den.

⁷ Yeé baá mân, Càn sie kwaá cu cieé dé hiín, à yilá kwaá cieé bú sâ lan”. Te nde nde, Càn tueé keéh ye sònò *Davíd faá mè la naâ nyagá nɔ, ye: Lan mo bí baá hueh Càn ngweé, bí té temé lòu dúágá sér.»

⁸ Hên mo Josúê sé lo naá giì bò tele beèh léi jògò bèh dù lemé yíi, Càn sé naá cuù cieé déi sie kwaá wa?

⁹ Mè tueé bí, sâ bèh dù sâ née teèn ye, né bò nùàr Càn kela den. À né

faá dù dé lòu cieé téhbeh mé Càn lo duú naâ teèn nɔ.

¹⁰ Nuaá mé yila te dù sâ nde né dé kèi cên du, faá Càn lo naâ seé seèn bɔ̀o gií, à du dé kèi cên nɔ.

¹¹ Sâ belà, béh fágá lòm feh dé teèn yilá, béh té gwàn mé cén déi lètenè beèh ñgeén sòn Càn, à liím bèh dù sâ, faá bò léi toò bò nɔ.

¹² Ngòr Càn né làn, à né lélán terrèb, à né bòu nulá yɔ̀gɔ̀, kèb fà dɔ̀ɔ̀n nulásé túéñ. À nula yila nde né yí te njolo temé mbaá, à né mé sùarmú bô cègè weé ndeé; à né mé mùnò nùàr tená ndeé, à né mé tuaá lè nùàr ñobé ndeé ndo.

¹³ Njiì mé nde né njolò Càn lòu leér le teèn sam. Dàm bò njiì mé Càn lo si giì naâ dɔ̀ɔ̀n né gi njolò seèn. Nùà kàn ngúlú mé be seèn sulá nde né toò seèn.

*Yeésò *ngàn sèmè dé koô*

¹⁴ Béh né mé ngàn sèmè beèh dé koô teèn. Ngàn sèmè sâ né Yeésò *Kristò Njànà Càn, à lé naâ ké ter te vulúu ñaá ndeé, à den ké felèbò. Mo né mân, béh siè lòm ngòr Càn tég, béh né mé njéh toò bò nùàr njebá.

¹⁵ Ngàn sèmè beèh dé koô né béh jere kɔ̀o, à né gi yuaâ beèh kɔ̀o ndo. Lòu sam, bó lé naâ bú te njèh dɔ̀ɔ̀n ceéh, bó lé bú ceéh naâ faá béh nɔ. Njèh cén, dé seèn à lo veèn déi cór ná ngwéh.

¹⁶ Mo né mân, belà, bí ndê, béh bilí nde gi ké kwaré kɔ̀gɔ̀ Càn bèh fùgò kuû, béh té njeré déi nyàmè. Ké teèn sâ, à nde né béh jere kɔ̀o, béh nde né mé fùgò beè seèn yieé kuú ndo. Béh hin, mo njeré déi né béh yɔ̀gɔ̀, te gam béh.

5

¹ *Ngàn sèmè dé koô dɔ̀ɔ̀n balé yuo giì né lètenè bò nùàr, te à ña nùà seé Càn dé bò mbeí seèn. Seé seèn né mbe mé *sèmè toò Càn haá, te veèn bò nùàr gi mé njéh.

² À nde né yuaâ bò cùr ñgweé komo, à ñgweé komo yuaâ dé bòó mé né bòó sabé gɔ ndɔ. Lòu sam, bú nùà ñjèh né yuaásé faá bó nɔ.

³ Sé yeé baá ménâ, à léláñ veên dé bò mbeí sèmè lòm ndé cú, à semé bilí nde aá mé dé seèn mene.

⁴ Nùàr tí felè seèn mé be seèn lòbò bèh, wa nyí baá ñgàñ sèmè dé koô. Càn haá yeé nùàr bèh bú sâ kɔó; à lo naâ *Arôñ ménâ bòó.

⁵ Né kèi cén mé Kristò ndɔ, à lo yo seèn kɔó siè hám ná ñgwéh, ye te nyí ña ñgàñ sèmè dé koô. Càn lo bú ñgàñ sèmè dé koô sie kwaá naâ kɔó, ye:

Wò né Huaán mò,
lan mè ña baá Tele yeè.»

⁶ Wa cu beré déi ye:

Wò né dé yeé ñgàñ sèmè dé kèi cén,
wò né te gule Melkisedêg.»

⁷ Cu déi ká te wónɛ, Yeésò lé naâ Càn mé terreb dua, à né bú lòu bɔñ, à teèn logɔ bilí mé yúé mene, yímé lé naâ bú njolo berré ndɔ. À lé sâ dɔóñ ñgweé gi naâ sòn Càn mé nde né bú te cio yili som. Yeé baá ménâ, Càn ñgweé ñjii mé à né dua ndɔ.

⁸ À lo né mene Njunà Càn kɔó, mé ñjèh mene à lo naâ tie ñgweê maán; lo naâ mé dàm gèr ñené larê.

⁹ À yeé sieé yuo aá teèn, Càn sie kwaá bú manyor* còñ dé bòó mé né sòn seèn ñgweé dɔóñ, te bó yili yuo dé kèi cén.

¹⁰ Lòu sam, Càn ye: à né dé seèn ñgàñ sèmè dé koô, à né te gule Melkisedêg ma.

Nuaá mé kwaá lo ceér Càn, bú a, kè keè

¹¹ Te ju hên béh né lom mé ñjèh tueé teèn ñgún. Ñjèh cén, né taré. Béh se mene lòu, tie bìi baá lieé.

¹² Wanɔóñ hên né cu mé bí sé la baá gi bò nùà fèh-ñjèh teèn, bí sé la né bò déi lòu feh seér. Mé ñjèh mene, bí ye, ñgòr Càn mé bí lé naá gi ñgweé hên, kɔ bó fèrré dèn cú

bí cí. Sâ tueé né ye, bí sér yíé kó ñgwéh, bí gwaán seér né mbán.

¹³ Nuaá mé né mbán ménâ ñaám dɔóñ né faá huaán mbogò nɔ; à mé terreb sam, à ñgòr bagaà mé dé veên gè kó ndé ñgwéh.

¹⁴ Dé nùà koô, yáb tetarê né seé seèn, à mé seé bò kokoô bò meh gi aá, à né gi bò ñjèh dé bebagaà mé dé vevenê geé kɔó.

6

¹ Mɔ né mân, sâ béh jóló ña sér ter lòu. Bò ñgòr mé béh lé naá gi felè *Kristò ñgweé doô baá gi béh lè faá maàñ nɔ. Bó maàñ lòu si fèrré ndé cú. Né mene dé feh yueé fɔón, te bí kwaá lo ceér veên, né mene temé yoòr Càn kwaá ñjii, bí ñgweé gi aá kèn.

² Né mene tòu nòmò Càn, né mene dé nùàr be felè baá, né mene te cio komo yuoò; né mene dé lòu ju tená dɔóñ, bí baá gi mé ñjèh lè.

³ Mɔ né mân, sâ béh jóló ña sér ter lòu! Béh nde né ménâ mé terreb Càn bòó komo.

⁴ Mɔ sam, bò déi nde né ceér Yeésò si loó. Mɔ bó né ceér Yeésò si loó ndɔ, sâ bèh yili yuo bɔòn nde né taré. Á, ñgweéh bó lé baá gi ké toò Càn bèh ñagâ mà. Bó lé naá gi dàm ñjèh ké te vulúu kwa laré, bó kwa bilí mé Cúcuí Njagâ mene.

⁵ Bó ñene nyegé, ye ñgòr Càn né lom ñjèh gècèn kɔó. Terreb *wón mé baá ndeê hên, bó lé naá gi ñené ndɔ.

⁶ Mɔ bó né cu lòu die seér, ñgweéh sâ bèh yili yuo bɔòn nde né taré wa? Sɔó kuú mene, bó temé kwéh kòmò ndé cú. Lòu sam, bó né seér Njunà Càn yí ter lòu fagá ñjii cuú, bó sellé kwaá bú ké mbartogó, te séb bomò sue bú yoòr bomò.

⁷ Mè tueé bí, mɔ tàbè déi né nu kwa, né lom bú yoòr te mbeí te mbeí neé yilá, yab né teèn yuo huɔóm, né

nùà ñueèh gam, sâ Càn né tàbè sâ kulú.

⁸ Njèh cén, mo teèn ba yuo seér né téker bô ñjè, sâ tàbè hèllè né cùr, Càn nde né bú lòu duagá seér, tàbè hèllè ñgie yuo.

⁹ Béh la né mene sònò mân tueé, mé njéh mene bô nùàr mò, béh né kwàgà bìi yieé, bí nde né dé bìi yili yuo.

¹⁰ Càn nùà tá-gobó sam. À seé bìi nyèn ndé ñgwéh; à né gwaân lètenè bìi ñené. Gà m mé bí lé naâ bô nùàr seèn mé yilí seèn gam doô, à né ñené. À né ñené ye, bí nées bó gam den ndo. À bí nyèn ndé ñgwéh.

¹¹ Mé njéh mene, belà, béh né gwaán ye nùà kàn a, fágá cú feh, te seé bìi jegé, bí kwa ye ñjii mé bí né ndèm teèn kwaá ñjii sâ.

¹² Bí té ndòm, bí bèlè sér gule bôó mé né ceér Càn mé temé cén sie, mé né njèh yoló komo, mé njèh doón kwa gi né faá Càn lé tueé naâ no.

Ndéb Càn mé jègè mene

¹³ Lo mé Càn lo kwa kwaá naâ Abrahâm ndéb tieè, à lo naâ bú teèn mé jègè mene jege bilí. Càn yeé ke, nùà koô mé né bú ham yogó teèn yùò kélá ñgwèh, à jege seér gùm seèn nùà njèh,

¹⁴ ye Abrahâm a:
Nyí nde né wò kulú;
bò ndüté ndütù yeè nde né mbaá yaám ndeé den ma.»

¹⁵ Yeé baá môn, Abrahâm yila baá-re yoló ndo; à né ka yoló. Nde nde, Càn kulu ñjii bú faá à lé tueé kwaá naâ bú no.

¹⁶ Mo bô nùàr né njeré déi tueé, bó né lòu jege, sâ bó jege né mé yilí nuaá mé ham yogó né bó haàm. Mo bó jege aá ménâ, sâ la né mene gèh saân dé heè, nde né lètenè bòn tené, bó ko lom jègè doô.

¹⁷ Lo naâ mé Càn ménâ ndo, ye te nyí feh keéh bôó mé nde né ñgùlù nyí yieé mé njéh, te bó ñene ko

teèn, ye kàgà-ndòn nyí kwéh sér ndé ñgwéh ma. À lo jègè te ndéb sâ jege yii naâ dé cí.

¹⁸ Ndéb bô jègè né bô njèh fà mé beè Càn kèh bèh. Bóó mene naàn, Càn nyeén túé bèh. Mo né mân, sâ béh bôó mé Càn né gbàn beèh doón, yo né gi béh mé njéh taré, ye ndèm beèh nde né yieé.

¹⁹ Ndèm sâ né beè beèh faá kùn* no. À béh pón sie njebá kwaá né koó, te temé nde ye béh lè die. Né mene kòn cògò *gwà Càn koô ké te vulúu, ndèm sâ teèn nyueé yilá nde né koó, à yuo kela yí lètenè mò yoòr Càn.

²⁰ Ké bèh sâ lo yila logó naâ Yeésò, à né sòn beèh ké sâ koó. À lo naâ *ngàn sèmè dé koô ñaá, né dé kèi cèn te gule Melkisedêg.

7

*Melkisedêg, *ngàn sèmè dé koô*

¹ Melkisedêg sâ lo naâ mgbè Salêm.* Ké toò Càn Dueè ngàn sèmè né bú. Cu mé Abrahâm lé lieè naâ taáb mé bô mgbè, à yeé wula gi aá bó, à baá cuù, nuaá mé lé ndeè naâ ké ceér dueè, bô Abrahâm kwaré, à kulu Abrahâm, lé naâ Melkisedêg sâ.

² Abrahâm lo naâ bú mbe haá ndo: ñjii mé lé naâ yulà doón Abrahâm lé naâ bú cén teèn sòm kwaá. Yilí Melkisedêg sâ tueé né ye: né mgbè mé dilí lom né dé seèn dé gècèn. Mgbè Salêm tueé né ye: né mgbè mé haá yeé dolé ndo.

³ Nuaá mé ko sòm tele Melkisedêg bô meí, teèn sam. Né mene jògò bô seèn déi, nuaré déi kó sòm ñgwéh. Nuaá mé tueé sòm kùr ñààr mé kùr ciò seèn teèn sam ndo. À den né faá Njuna Càn no: à né ngàn sèmè dé nyèmà mé nyèmà.

⁴ Melkisedêg né duesé! Bí kwàgà yieé mé Abrahâm: Abrahâm né mene tele dà m bô huaán *Iserála doón koó, mé njéh mene bú mé feh seèn lé

6:8 6:8 Gen. 3:17-18 6:14 6:14 Gen. 22:16-17 6:19 6:19 Lé v. 16:2 * 6:19 6:19 Kùn né ñjii mé sie kwaá né njèh bècèné. 6:20 6:20 Ps. 110:4 7:1 7:1-2 Gen. 14:17-20 * 7:1 7:1 Salêm lé naâ yilí Jerusalem déi. Mé ju hebreêh ye: Dene dolé.

naâ Melkisedêg mbe haá; bò njií mé à lé cu gií mé njéh bèh taâb ðóŋ, te njèh yulà, à lé naâ Melkisedêg teèn cécéne sòm haá.

⁵ Bò ndüté ndütù *Leví mé né ngàŋ sèmé né gi mé *sóú Músi tieè, né bó sɔgó den, ye bó a: bí ndé beè bò huaán Iserálà; njií mé baá yulà ðóŋ, bí weh bele teèn cécéne cécéne ma. Sâ ðóŋ lé naá den cuù lètenè bò nùàr bòn mé né gi ndüté ndütù Abrahâm ndo.

⁶ Melkisedêg lé dé seèn jògò bò Leví ná ngwéh. Mé njéh mene, à lé naâ mbe beè Abrahâm weh; te njèh yulà ðóŋ Abrahâm lé naâ bú teèn cécéne cécéne sòm haá bele. Abrahâm lé né mene kóó ye nyí né mé ndéb Càn yòòr ðóŋ, mé njéh mene à lé Abrahâm kulu seér cuù naâ kóó.

⁷ Bí né gi kóó ye, nuaá mé kulu yeé mbeí ham kela né kóó mé mbeí.

⁸ Wanóŋ ngweéh bò ngàŋ sèmé te mbàgà Leví, mé weh yeé mbe ðóŋ, né yeé kuú gií wa? Dé Melkisedêg môn sam; à né mbe faá bó nɔ weh, mé njéh mene à kú bèh. Mvù Càn tueé né ménâ.

⁹ Sâ Leví né mene mbe beè bò huaán Iserálà weh, à mene Melkisedêg bèsonè há ngwéh, mé njéh mene à lé naá gií bú mbe haá ndo.

¹⁰ Lòu sam, cu mé Abrahâm tele koò seèn bò Melkisedêg lé kwaré naâ teèn, sâ à lé baá gií yòòr Abrahâm. Njèh cén, sâ à lé née te càŋ ye.

**Ngàŋ sèmé dé koò déi faá Melkisedêg ndo*

¹¹ Seé bò ngàŋ sèmé te gèh *Leví ðóŋ lo gule dobo gií naâ mé *sóú ké lètenè bò huaán Iserálà. Mɔ seé bò ngàŋ sèmé Leví sé né seé ngulí, sé lo húóm ná cú mé ngàŋ sèmé dé koò déi nené yuo kela cuù beré déi te gule Melkisedêg. Ngàŋ sèmé dé koò sé lo yuo cegé kaà te gèh *Arôn ñunà Leví.

¹² Ngweéh mɔ gèh ngàŋ sèmé kweéh seér, sóú né yeé kweéh seér ndo wa?

¹³ Bí kóó ye, Fehtoò beèh mé béh né felè seèn tueé hèn, dé seèn nùà Leví sam, gèh dé seèn né hiín. Te gèh seèn-e nuaré déi ngàŋ sèmé teèn ná ngúŋgwéh.

¹⁴ Béh né gi kóó ye, à né dé seèn te gèh bò Júdá bò. Béh né cu kóó ye, Músi yeé baá felè bò ngàŋ sèmé tueé wa, à lo njeré déi te gèh bú hèn túé ná ngwéh ma.

¹⁵ Bí kóó ye, ngòr hèn nené ñagá baá kèn; ngàŋ sèmé déi faá Melkisedêg nɔ waà baá.

¹⁶ Bú sâ sóú lo kóó tán ná ngwéh, te bó nde ye bú ngàŋ sèmé sie kwaá. À dé seèn né nùà njèh, à né ngàŋ sèmé mé né den cu ðóŋ làŋ.

¹⁷ Te mvù Càn tueé taré né ménâ ndo, ye:

Wò né dé yeé ngàŋ sèmé dé kèi cèn, wò né te gule Melkisedêg.»

¹⁸ Yeé baá môn, Càn tor wula sóú dé léi toò sâ ndo, ye né yuaá, gàm teèn sam ma.

¹⁹ Mé gècèn mene, sóú Músi hèllè nùàr njolò Càn *sèné kòmò bèh. Càn mé ñgeér sam; njií mé né sóú sâ huóóm yɔgó, waà baá kèn. Ndèm beèh kènè ðóŋ baá gi teèn, à béh ké yòòr Càn ñgoró njií né kóó.

²⁰ À dé seèn né nuaá mé Càn lo nde bú ngàŋ sèmé dé koò sie, à lo teèn jege bilí naâ mé jègè mene. À lo dé bò ngàŋ sèmé déi lòu jègè ná ngwéh.

²¹ Dé Yeésò à lé naâ jege, ye bú a: Jue nyí Nùà Dueè, nyí jègè kèh ndé ngwéh;

wò dé yeé né ngàŋ sèmé dé kèi cèn.»

²² Yeé baá ménâ, béh yieé kwàgà mé Yeésò ndo, ye ngòŋ dé seèn yieé kela né kóó mé ngòŋ dé cuúm.

²³ Njeré déi né cu teèn ndo. Bí kóó ye bò ngàŋ sèmé lé naâ ñgún. Lòu sam, bó né yeé seé ngàŋ sèmé toò kuú kwaá loó.

24 Dé Yeésò môn sam; à seé seèn toò kú kwá ló ñgwéh; cu dɔ́ɔ́ɔ́ à né den làn.

25 À bò nùàr yili komo né dé cí. Bòó mé né gi yoòr Càn mé bú ndeé, à né bó dé kèi cên yili sòm. Lòu sam, cu dɔ́ɔ́ɔ́ à né dé seèn làn, à né Càn felè bɔ̀ɔ̀n dua den.

26 Yeé baá ménâ, ñgàɔ́ sèmè mé nde né béh gam, kɔ́ né bú. À dé seèn né jolosé, mé sòn fuú ndɔ́, à veên déi cór bèh. Càn lɔ́ naâ bó bò vevenê bò híin geé kwaá, à weh ñjii bú dé seèn ké ter te vulúu.

27 À dé seèn faá bò ñgàɔ́ sèmè dé kokoò hèllè sam. À Càn *sèmè felè veên dé seèn nùà ñjèh há ñgúɔ́gwéh, à dé bò mbaáɔ̀n cieé dɔ́ɔ́ɔ́ faá bó *semé yeé sâ, sèmè bèh ndɔ́. À lɔ́ dé seèn semé naâ mbei cén dé kèi cên. À lɔ́ ménâ semé naâ mé gùm seèn nùà ñjèh ndɔ́.

28 Bò ñgàɔ́ sèmè mé sóú Músi lɔ́ sie kwaá gií naâ kɔ́ dɔ́ɔ́ɔ́ lɔ́ naá gií bò wàn. Te jomo sóú, Càn nde ye lòu jege; à ñgàɔ́ sèmè dé koò teèn sie kwaá seér baá-re Ñuna seèn mé né dé seèn tê dé kèi cên.

8

**Ñgàɔ́ sèmè beèh dé koò*

1 Njolo ñgòr mé béh né tueé hèn dɔ́ɔ́ɔ́ né ye: ñgàɔ́ sèmè beèh né gèh ñgàɔ́ sèmè dé koò sâ. À né ké te vulúu yoòr Càn terrèb mé né te kɔ́ɔ́. À né te be gaâ seèn den den.

2 À seé seèn bɔ́ɔ́ den né ké gwò lètenè mò. Gwà sâ né sòn *gwà cògò; ñjèh cén, à né dé seèn gwà gècèn mé Càn nùà ñjèh lé sieè naâ kɔ́, nùàr lé bú kɔ́ síé ná ñgwéh.

3 Bó ñgàɔ́ sèmè dé koò dɔ́ɔ́ɔ́ sie kwaá né, te à haá beh Càn mbe mé *sèmè. Yeé baá ménâ, kɔ́ ñgàɔ́ sèmè beèh dé koò sâ haá bú njeré déi ménâ ndɔ́.

4 Mɔ́ à sé né ká te wóɔ́ɔ́, à sé naâ ñgàɔ́ sèmè den kwa wa? Lòu sam, bò ñgàɔ́ sèmè bɔ̀ɔ̀n né ká doó teèn,

bó né gi Càn mbe faá *sóú Músi lé tueé naâ sâ haá.

5 Ñjèh cén, seé mé bò ñgàɔ́ sèmè hèllè bɔ́ɔ́ yeé sâ, bó si weh lom né lòu, bó si weh yeé yoòr seé dé Càn ké te vulúu. Mé seé Músi lé naâ faá bèh ménâ ndɔ́: cu mé Músi lé ndeè naâ gwà sieé, Càn lé ye bú a: kè nyégé bagasé, wò nde ménâ sieé ma. Síé sòm ká nág faá nyí lé naâ wò ké te tòre nɔ́ feh.

6 Kènê seé dueé baá seér beé Yeésò, né dé bɔ̀ɔ̀n hèllè yɔ́gɔ́ kééh, à béh yoòr Càn nyɔ́gɔ́ ñjii né mé ñgòɔ́ dé feé; dé sâ né ñgòɔ́ dé cuúm yɔ́gɔ́. Lòu sam, ñgòɔ́ bú sâ né mé ndéb dé bagaà teèn. Ndéb bú sâ kela né kɔ́ mé ndéb dé cuúm.

7 Mɔ́ ñgòɔ́ dé toò jògò sé lɔ́ naâ teèn yilá, sé lɔ́ húóm ná cù mé Càn kweéh seér bú mé ñgòɔ́ dé feé.

8 Béh kɔ́ baá ye, bú sâ lɔ́ teèn yilá ná ñgwéh bɔ̀n. Lòu sam, Càn lé née bò nùàr seèn teèn bɔ́ den, ye:

Cu déi ndeè né waâ,
nyí nde né ñgòɔ́ dé feé mé bò huaán
*Iserála kɔ́.

Nyí nde né mé gèh bò huaán Júda ménâ kɔ́ ndɔ́,
jue nyí Nùà Dueè.

9 Dé sâ dèn ndé cú faá dé mé nyí lé kɔ́ naâ
mé bò tele bɔ̀ɔ̀n léi jògò nɔ́.

Nyí lɔ́ né mene bó te tàbè Ejíptò mé
be nyí

kou sòm kééh,
mé ñjèh mene bó lé naâ ñgòɔ́ sâ lòu
cum seér.

Nyí yeé ñene aá ménâ,
nyí sòm be nyí yoòr bɔ̀ɔ̀n ndɔ́;
jue nyí Nùà Dueè.

10 Hèn né ñgòɔ́ mé nyí kɔ́ nde né mé
bò huaán Iserála lòu sâ, jue
nyí Càn Dueè:

Nyí bó sóú nyí sou kwaá seér nde aá
felè,

nyí bó nyagá kwaá seér nde aá te
temê ndɔ́,

te Càn bɔ̀ɔ̀n den lom nyí, bó den bò
nùàr nyí.

11 Cu sâ nuaré déi bò mbaábon lòu fèh só ndé cú,
 ye bó a: kè Nùà Dueè baá ye hèn nõ.
 Né mene huaán maàn, né mene nùà koô,
 doón nde gi né nyí ñené koó.
 12 Nyí nde né yúlá-temé boón lè nyí kulú som;
 nyí veèn boón ká lè nyí siè kwá ndé cú.»
 13 Mé Càn nde mé ñgòn feè mân tueé, sâ à ye ñgòn dé léi toò hèllè baá dé cuùm ma. Né yeé môn ndo, mo njeré déi kulí baá, à né yeé dé cuùm ñaá, te jomo sâ à nyoló yuo weéh lòu.

9

*See bò *ngàn sèmè mé see dé Yeésò*

1 Ngòn dé léi toò lé naá gi mé bò *sóu teèn, bò nùàr lé Càn dua ñene beéh mé ñéh. Bèh Càn duaà lé naá gi teèn.

2 Bó lé naá *gwà cògò sieé, kòn lé naá teèn fà. Kòn dé toò jògò, bó lé yilá naá bú mò. Tàndán lám kpàcògò lé naá gwò sâ; gbàgà breéd mé bó haá yeé toò Càn lé naá gwò sâ ndo.

3 Tùtùlù kòn dé yí jomò bó lé teèn colo tenà naá cògò; bó yilá mí bú sâ mò dé joloò.

4 Kò lé naá gwò sâ teèn, bó me né mé goó, te bó ñgie beh bò san teèn. Mbèn ñéi lé naá gwò sâ teèn ndo, bó mban sie né bú mé goó. Né mbèn ñgòn. Bó me cu né ñguú ñéi mé goó, bó dilí kwaá yí lè mbèn sâ ndo. Yí lè ñguú sâ né *mánà. Lè mbèn sâ lé naá cùgò *Arôn mé lé naá mvue faám doô. Bò mbeh taá ñéi fà lé naá lè mbèn sâ ndo, bò sóú ñgòn né teèn nyagá den bele.

5 Felè mbèn sâ bó lé teèn me dilí kwaá naá bò cili Càn terrèb.* Bó me ndogó ñjii né bó bà yí felè mbèn, bèh mé bó ber yeé húóm teèn, te Càn

kulu som bò nùàr veèn yoòr. Kè, ñgòn hèn dé kènè tueé gi sam.

6 Bó yeé nyegé kwaá gi aá ménà, bò ñgàn sèmè né lom cieé doón te mí dé toò jògò sâ yilá sóó, bó né see Càn teèn boó.

7 Te mí dé yí jomò doô, ñgàn sèmè dé koô yila cegé yeé teèn koó, à yila cegé yeé mbei cén te nyemà ndo. À teèn yila yeé mé húóm nyaàm beè, te à haá *sèmè mé ñéh, Càn kulu som bú veèn yoòr, kulu som gi bò nùàr veèn mé bó né boó sabé doò yoòr ndo.

8 Cúcuí Ñagá feh kwaá baá-re béh mé bò ñhèh sâ ndo, ye béh a: mo mò bú toò jògò sâ née ka toò tég ñéi tená, sâ ndóg ceér mò dé joloò née ndúg ye ma.

9 Sâ doón né kàn mé feh kwaá né bò ñhèh dé cafanè, ye béh a, bó né gi mbe mé *sèmè dag haá; ñhèh cén, gèh Càn duaà bú sâ temé nùàr nyégé kòmò ndé ñgwèh.

10 Né lom bò gènnè yâb bô gènnè mbè mé tòu nyénnè ma. Bò ñjii sâ doón né gi wàn ndo. Bó lo teèn deén naá, ye te béh be lulú den ñgogò mé ñéh. Mo ñhèh doón ndeè kweéh seér gi aá, Càn ye te nyí fo som ye bò sâ bò.

11 Kènè *Kristò waá baá ndo. Ngàn sèmè dé koô né bú; béh bò ñhèh gècèn kwa gi né beè seèn. À lé naá lè mò dé Càn yilá ndeé. Bú sâ né dé Músi hèllè lieé yogó, né bú jolo yogó ndo. Bò nùàr lé koó síé ná ñgwèh, à dé ñhèh wôn sam ndo.

12 Kristò lo teèn yila ndeè naá dé kèi cèn. Lo mé húóm mbieè ná ñgwèh, mé húóm huaán nàgà sam ndo. Lo naá seér mé húóm seèn nùà ñhèh. À lo béh yili sóóm naá mé ñéh, lo naá dé kèi cèn ndo.

13 Bí né gi koó ye, dé tòu nùàr, bó nùàr yoòr yuob yeé húóm mbieè mé húóm tela nàgà. Bó né yeé nàgà

9:2 9:2 Ex. 26:1-30; 25:31-40, 23-30 9:3 9:3 Ex. 26:31-33 9:4 9:4 Ex. 30:1-6; 25:10-16; 16:33; Nomb. 17:8-10; Ex. 25:16; Deut. 10:3-5 9:5 9:5 Ex. 25:18-22 * 9:5 9:5 Bó bò cili Càn sâ yilá né chérubins". 9:6 9:6 Nomb. 18:2-6 9:7 9:7 Lé. 16:2-34 9:13 9:13 Lé. 16:15-16; Nomb. 19:9, 17-19

tuar ngie njií; bó weh tou sâ, bó yuob njií bò nùàr yoòr ndò, ye sâ bó *sené yeé bó lòu.

14 Mò né yeé mé húóm nyaàm mân, sé tagá mé dé Kristò wa? Kristò lé dé seèn *semé seér naâ gùm seèn nùà njèh. Dé sâ né lom jéjég sèmè kóó, Cúcuí Càn ndeèr né teèn. Dé seèn húóm seèn nde né temé beèh sené, te bò seé mamvuaàn lè beèh dèn cú, te béh ña bò seé bò Càn làn.

15 Sâ tueé né ye, Kristò nyogó bilí aá béh bò Càn kèn; à béh bó nyogó bilí né mé ngòñ feé, te bòó mé Càn lé naá gii yilá dójñ yila gi ngúlù seèn, bó den teèn dé ndeèr, faá à lé ye bó nde né teèn yilá ñò. Lòu sam, Kristò lé naâ cio beèh ñaá weh. Bò nùàr te ngòñ dé toò jògò hèllè lé né mene veèn bòó, à lé naâ bó teèn huar som.

16 Bí kóó ye, mò nùàr lé naá gii ngúlù seèn lòu taáñ kwaá, kò bó ndeè ñene ye à kuú baá, bó geé ye ngúlù sâ.

17 Mò nùàr lé naá gii ngúlù seèn jege kwaá, à née mé njolo, bó ngúlù hèllè cu sâ gè ndé ngwéh.

18 Mé ngòñ Càn dé toò jògò hèllè lo naâ ménâ ndò; húóm lé naâ teèn yilá, te ngòñ kwa ye terreèb.

19 Músi yeé kulá kwaá gi aá cili nùàr sóú Càn dójñ tieè, à weh húóm huaàn nàgà mé húóm mbieè, à hualé bilí mé nòmò. À weh cù, à bilí mé yúli sòrñgaàn, à né te húóme yíi njií, à né felè mvù sóú yuob njií, à né cili nùàr yoòr yuob njií ndò.

20 À ye bò nùàr a:

Hèn né húóm mé Càn kò kuú né ngòñ mé njéh,

ye te bí jolo cí.»

21 Músi lé naâ húóm sâ te *gwà cògò yuob njií, à lé naâ te njèh seé gwà Cànge dójñ yuob njií ndò;

22 faá sóú tueé nê ñò, ye né mene kei wa, kò húóm njèh dójñ *sené né kóó ma. Yeé baá ménâ, kò húóm kwar

kóó, te Càn nde ye nùàr veèn yoòr kulú som ndò.

**Sèmè dé *Kristò veèn yaga cegé né kóó*

23 Bò njií mé bò nùàr lé naâ ké te vulúu si weh sâ, bó lé naá gii bó faá mè la naâ tueé ñò, sené gii. Njèh cén, bò dé ké te vulúu dé bòòn gwaán né bò jéjég sèmè.

24 Mè né tueé: Kristò lo te mò mé bò nùàr me né kóó yilá ná ngwêh. Lòu sam, né lom cecemé mé bó lé si weèh naâ yoòr mò dé ké te vulúu. À lé yila seér naâ ké te vulúu sâ. À ké teèn toò Càn kènê né sòn beèh.

25 Ké lètenè bò *Júf nyèmà dójñ *ngàn sèmè dé koò né yeé lè mò joloò mé húóm nyaàm beè yilá sóó. Dé Kristò lé môn ná ngwêh, à lé teèn lòu yágá dèn ná ngwêh, à lé feh seèn semé cegé naâ mbei cén.

26 Mò sam, sâ bèh lo mé wón lo duóóm naâ, à sé naâ gèr mé gùm seèn nyèmà dójñ ñené kum. Mè tueé bí, môn sam. À lé dé seèn waà naâ te nàm bú mé wón nde aá teèn ceré hèn; à gùm seèn nùà njèh *semé cegé mbei cén, te yaga som bò nùàr veèn yoòr.

27 Né mene neì dójñ kuú cegé yeé mbei cén. Mò à kuú baá, à nde ké te ju toò Càn.

28 Kristò lé kuú naâ mbei cén ndò; à lé feh seèn semé naâ, ye te nyí kulu som nùàr ngún veèn yoòr. À nde cuú né mbei cén dé jomò waá; dé sâ felè veèn sam cuú, nde baá dé bò nùàr seèn yili sóòm. Bòó mé né bú goó kela den dójñ nde né yili yuo gii.

10

1 Mè tueé bí, *sóú Músi né lom cecemé bò njèh jéjég. Bò njèh jéjég sâ née ké toò ye ndò. Sóú seèn hèllè mé terreèb sam, à nùàr ké toò Càn nyégé ní ndé ngwéh gùm dójñ; wanóón à seèn nùàr mé cíci *sèmè

cíci sèmè nyèmà δούη *sené caá nde né mé ηgei wa?

² Mo veên sé lo né bò dùà-Càη bò yoòr mé gèh sèmè bú sâ gií, kènê bó sé lo núr veên yoòr βοδὸν ηγwé dèn ná cû; sèmè hèllè sé lo naâ gií ndo.

³ Mo wa hên bó née den núr sâ yoòr βοδὸν ηγweé, sâ sèmè hèllè né bó nyèmà δούη lòu tueé den, ye bó a: bí né bò vevenê bò ma.

⁴ Lòu sam, húóm nàgà mé húóm mbieè dé βοδὸν veên sènè kòmò bèh.

⁵ Yeé baá ménâ, cu mé *Kristò lé ndeè naâ ká te wónηe ndeé, à lé ye Càη a:

Wò sèmè bò mbe gwàn bèh, wò ye mè a, ηá sér nùàr.

⁶ Bó né mene wò mbe nyaàm ké te kò ηgela haá den, wò njolo teèn kè nji bèh.

Né mene sèmè dé veên senê, wò njolo teèn kè nyi bèh ndo.

⁷ Yeé baá môn, mè ye wò a: Sâ mè hên nò, Càη mò!

Mè ndeè, te mè βοό faá wò gwaán nê nò;

te den ka nág faá né felè mò te mvù nyagá den ndo.»

⁸ Sâ Kristò lé tueé λογó naâ faá béh la naâ ηγweé nò, ye Càη a: Wò sèmè gwàn bèh, wò mbe gwàn bèh. Bó né mene wò nyam ké felè kòδ ηgela haá, wò njolo teèn kè nji bèh; né mene sèmè dé veên senê, wò njolo teèn kè nyi bèh ndo.» Á sâ, bò sèmè hèllè né gi faá sóu tueé nê ndo.

⁹ Kristò den cuù faá béh la naâ ηγweé nò, ye Càη a: Sâ nyí hên nò, Càη nyí! Nyí ndeè te nyí βοό faá wò gwaán nê nò.» Mé Kristò lo nde faá bèh ménâ tueé, sâ feh keéh né ye, Càη bò sèmè hèllè vurú sòm gi aá kèn, à teèn yí keéh seér aá sèmè dé Yeésò Kristò ma.

¹⁰ Kristò lé naâ dé seèn faá Càη gwaán nê nò βοό jege. À lé *semé naâ gùm seèn nùà njèh, lé naâ mbei cén dé kèi cèn ndo. Béh baá *senésé mé njèh.

¹¹ Dé bò *ηγàη sèmè, né lom ka cíci sâ bó baá cu teèn; bó né lom cieé δούη ter njebá σοό, bó né seé cèn sâ βοό gerá kuú, bó né-re sèmè sâ ferré den, sâ sèmè hèllè veên yoòr sòm kòmò bèh ndo.

¹² Dé Kristò, à lo semé cegé naâ mbei cén, ye te nyí fò sòm bò nùàr veên yoòr dé kèi cèn. Jomo sâ à ηá yuo ké ter, à nde te be gaá Càηe den ndeé.

¹³ Á kènê né ké sâ, à kela den né cu mé Càη nde né bò bùνò bò seèn ka ba gulè seèn baá yíi.

¹⁴ Mé sèmè Kristò cén-tà-cén sâ, bòó mé né *senésé baá gi dé βοδὸν tê dé kèi cèn.

¹⁵ Cúcuí Nàgà toò tueé taré né béh ménâ ndo, ye né lom môn jéjég, wa Càη ye:

¹⁶ Hên né ηγòη mé nyí kò nde né mé bó lòu sâ,

jue nyí Càη Dueè:

nyí bó sóu nyí sóu kwaá seér nde aá felè,

nyí bó nyagá kwaá seér nde aá te temê ndo.»

¹⁷ À den cuù déi, ye:

Nyí veên βοδὸν ká lè nyí siè kwá ndé cú;

bó lé naá menè sóu nyí kwalé,

nyí dé cuùm sâ lòu táη ndé cú ndo.»

¹⁸ Bí kóo ye, mo Càη kulu sòm gi aá veên yoòr nùàr kèn, húóm cú mé nùàr haá cu sèmè.

Béh dèn ndé lòm yí yoòr Càη

¹⁹ Mo né mân bò nùàr mò, sâ kènê béh njeré déi nyàmè ndé cú, béh nde né te mò joloò yilá. Né mé njua húóm Yeésò.

²⁰ Bí kóo ye, Kristò béh ceér lηη komo kwaá baá kèn. Né ceér feé mé béh nde né yòη teèn kwa. Á ηerré sòm aá cògò mé lé naâ toò cií tená doò. Sâ jue né gùm seèn nùà njèh mé lé naâ kuú doò.

²¹ Kènê béh baá mé *ηγàη sèmè beèh dé kòδ teèn; felè mbàgà Càη δούη né bú.

22 Sâ béh hin lom ké yoòr Càn mé temé cén, mé ndèm beèh mene doón. Yeésò yaga som gi aá béh temé kèn; bó lé naâ béh mé nòmò ñagâ kou ndo.

23 Béh kwá nji lòm ndèm te njií mé béh né bò nùàr tueé hèn tég. Bí kóo ye, Càn boó nde né nág faá à lé naâ béh tueé kwaá no.

24 Béh kè kú lètenè beèh, te gwaân yam lètenè beèh, seé bagaà yam mé njéh ndo.

25 Béh té lè bilí bò Càn bò kún, faá bò déi né yeé kuún no. Béh fágá kú sér dé beèh mé feh. Bí kóo ye, kwarè biì doó sâ baá giì cieé mé Nùà Dueè ndeé né teèn cuù.

26 Mo béh né gi gècèn Càn kóó, mé njéh mene béh né cu veèn mé be beèh loró ñeí, sâ béh kóo ye: ndóg, sèmè mé nde cu né béh veèn sâ yoòr yaga som teèn sam ma.

27 Mo nuaré déi né yeé ménâ boó, sâ bú a, ndèlè kú mé veéh ndelè, à kèlâ lòm á dé seèn ju mé nde né bú lòu sâ kwa. We taré nde né bò bònò bò Càn lòu sâ mé ndègè mene ñgie ceré.

28 Né gi bí tieè mé sóú Músi ménâ ndo, ye: mo nùà fà mé tagár tueé gi né mé sòn cèn doón, ye nùà mân cum aá sóú, sâ bó wúlá bú wulà, bó té jere kwá ma.

29 Mo mé sóú Músi né mân, sâ ju nuaá mé seb seér né dé seèn Njuna Càn den nde né naàn wa? Mo à dé seèn tán ñgwéh ye húóm ñgòñ Càn lé naâ nyí *sené, wa Cúcuí Càn né nyí bagaà dé lòu boó, à né bú lòu selé seér, sâ ju felè seèn den nde né naàn ndo wa? Mè tueé bí, dé nùà sâ dé tueé sam.

30 Ñgweéh béh né Càn kóó wa? À lé naá giì sòn seèn cie tueé kwaá, ye: Nyí njùñ som nde né kóó. Mo nuaré déi né wò veèn boó, nyí bú sòn sâ boó som cu nde né kóó ndo. À né gi tueé ye:

Jue mè Nùà Dueè,
mè nde né ju felè bò nùàr mò tená.»

31 Càn a bó nuaré déi die ke ju beè Càn làn lòu sâ no, te à ñene bú.

32 Bí jògò mùnò nji ke ye: cu mé bí lé naâ ñagâ ñené logó, bí lé naâ dà m gèr ñené laré; bí lé naâ yoòr noón yoló kwaá njií ndo;

33 séb o, núr o, doón bí lé naá giì mé njéh njolò bò nùàr kwaré. Mé njéh mene bí lé dé sâ tán ná ñgwéh, bí lé naâ bò mbaábi mé né ménâ jamé, lòu taá seér.

34 Bí lé naâ bò gwà cibì bò jere kóó. Bò nùàr né mene bò njèh biì ñgaá weh, bí lé naá giì be teèn mé vógó-temé mene som, ye bí nde cu né ménâ kwa yógó keéh, wa dé sâ dé seèn jí ndé cú ndo ma.

35 Mo né mân bò nùàr mò, bí té temé ter sòm. Bí kóo ye, sàgà biì ké beè Càn né duesé ma.

36 Huóm kela né ménâ yolô, bí té gùr, te bí boó ye njií mé né Càn yoòr huóm, bí kwa ye faá Càn lé ye nyí nde né bí haá ndo.

37 Né te mvù Càn ñyagá den ye: Le lom aá njó, tánjò mân, sâ nuaá mé ndeé né ndeé doó waá baá kèn, à ñgágá ndé cú.

38 Càn ye, nuaá mé ña né nùà dilí beè nyí

mé temé cén yoòr nyí kwaá njií doón kwa nde né yòñ kóó.

Mo à bele seér njolo, nyí som temé yoòr seèn ndo.»

39 Dé beèh, mè mùnò ñgwéh ye béh né te bònò bóó mé nde né jomo cuù teèn. Ñgweéh bò sâ bò nde né lòu leér le ma. Béh dé beèh né temé cén mé Càn kwaá njií, te béh yili yuo.

11

Temé cén kwaá njií

1 Mo nùàr né temé cén mé Càn kwaá njií, sâ à né ndèm mé bú kwaá, ye nyí ko gi aá kèn ye Càn nde né njií sâ ménâ boó ma. À mene njií sâ mé njolo ñené ñgwéh, à né gi kóó ye, né teèn.

² Càṅ lo ye bò jògò bò né te ceér-e. Lòu sam, bó lé naâ bú mé temé cén sie.

³ Béh lo temé cén kwaá njií gii naâ mé Càṅ, te béh nde ye ṅgweé kóó, ye Càṅ lo *wón sií naâ mé ṅgòr seèn. Sâ tueé né ye, njií mé nùàr mé njolo ṅéné bèh lo sií naâ dé mé nùàr né lòu ṅéné kóó.

⁴ Mé Ábèl lo naâ ménâ ndo. À lo naâ Càṅ *sèmè haá. À lo lòu haá ṅgulí naâ mé temé cén yoòr seèn kwaá njií. Yeé baá ménâ, sèmè seèn nde ye dé Kayîn ṅgulí yógó. Njua mé Ábèl lo naâ Càṅ mé temé cén ménâ sie ndo, Càṅ lo naâ bú nùà dilí yilá; à weh sèmè dé seèn, te bò nùàr ṅene kó mé njéh. Gwaán Ábèl a kú seèn kuù, be seé seèn kú ṅgwéh; wa hèn temé cén mé à lé naâ yoòr Càṅ kwaá njií doò née ṅgulí ndeé den ye.

⁵ Mé Hénòg lo naâ ménâ ndo. Càṅ lo naâ mé bú ké te vulúu làn weh ṅaá te à dé seèn lòu kú cú. Càṅ yeé weh ṅaá baá mé bú ménâ, bó bú mé njolo ṅéné cú ndo. Sâ doón lo naá gii mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií. Te mvù Càṅe né nyagá den, ye: mé Càṅ lo nde Hénòg ménâ weh, sâ Hénòg lo huóm gii naâ Càṅ yoòr lòu ma.

⁶ Á ṅgweéh sâ, boó mene naàn, mo nùàr temé cén mé Càṅ kwá njií ṅgwéh, à Càṅ yoòr huóm ndé ṅgwéh mà. Sâ tueé né ye, nuaá mé nde né yoòr Càṅ den ndeé doón, kó à né gi mé temé seèn bagasé ṅéné njií, ye Càṅ né teèn; wa boó mé né ceér seèn foón doón, à nde né bó sàgà haá ma.

⁷ Mé Noê lo naâ ménâ ndo. Mé gèr lo nde wón kwa, Càṅ lo naá gii Noê toò tueé kwaá; Noê lo sòn seèn ṅgweé naâ, sâ à née bò njií sâ mé njolo ṅéné ṅgwéeh ye. Lo naâ mé temé cén mé Càṅ kwaá njií. À fagá kom faá Càṅ lé naâ bú tueé no, à yili som mbàgà seèn mé njéh. Ju sie bò jomo bò mé njéh ndo. Noê lé nùà dilí

beè Càṅ ṅaà naâ mé temé cén yoòr seèn kwaá njií sâ.

⁸ Mé Abrahâm lo naâ ménâ ndo; à lé sòn Càṅ ṅgweé naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií; à lé naâ ter te sòn Càṅe komo wuo, à nde te tàbè mé Càṅ ndeé nde né bú haá doò. À mene tàbè sâ kó ṅgwéh, mé njéh mene à kó lom teèn ndeé.

⁹ Tàbè mé Càṅ lo ye nyí nde né bú haá sâ, à lo teèn cer deén naâ faá nùà kìn no. Lo naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií. Nde nde Càṅ ye Isâk bô Jakôb a, nyí nde né bó lò bú cén sâ haá ndo. Mé njéh mene, bó bò Abrahâm doón né ké sâ te *gwà cògò faá bò kìn no cer den.

¹⁰ Lòu sam, Abrahâm lé njolo ke deén naâ mé loó déi; Càṅ nùà njéh lé loó sâ sií naâ kóó, lé naâ mé kàgà-ndòn seèn ndo; à bú kaṅ yon né mé báj. Abrahâm lé kela deén naâ cí.

¹¹ Mé Sará lo naâ ménâ ndo. À lo baá gii mene kuúm, mé njéh mene à lé naâ huaán ṅar kwa. Lo naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií; ye nyí né gi bagasé kóó nyegé, Càṅ boó nde né faá à lé naâ tueé ma.

¹² Si seèn Abrahâm lo baá gii mene faá komó no, mé njéh mene bó bú lé naâ huaán ṅar kwa. Dàm bò nduté ndútù nùà cén sâ lé naâ tetoò faá mbentò no yaám ndeé, né faá mbésebé sòn nòmò koó yaám ndeé den ndo.

¹³ Nde nde bò nùà hèn kuú gi, sâ temé boòn cén né den ka yoòr Càṅ kwaá njií ye. Njéh cén, bò njií mé Càṅ lé tueé naâ sâ, bó lé dé boòn kwà ná ṅgwéh, bó lé bó ṅene njií seér naâ lòu, bó né bó mé be yí dàb bieé njií den. Bó lé naâ ṅéné kóó, ye bó né bò kìn, loó boòn ká te wónje sam ma.

¹⁴ Bòó mé né mân tueé doón né gi bèsónè feh keéh, ye bó né loó feé foón te bó yila teèn dé kèi cèn.

¹⁵ Mo bó sé né lò boòn ké jomo munó njií, bó sé naâ ceér foón, te

bó cu cu gi jomo.

¹⁶ Njèh cén, temé bòn lé naá seêr te lóó mé né dé ké jomò huóm yógó. À né dé seèn ké te vulúu. Càn ye bó júee nyí né Càn bòn dé cî, wa fegùlì nyí mé njéh siè ndé ngwéh ma. Lòu sam, nyí lé naá gi bó lóó dé feê nyegé kwaá.

¹⁷ Càn lo naá Abrahâm ceéh, ye bú a, wò *sèmè haá nde né nyí ñuna yeè Isâk ma. Abrahâm lo naá bú ménâ haá. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Ndéb Càn felè Isâk lo né mene Abrahâm lè, mé njéh mene à lo kó cegé naá Càn feh keéh, ye bú a: sèmè mé gòndòh huaân sâ hên ma.

¹⁸ Sâ, mé Isâk sâ, Càn lé naá gi Abrahâm tieè tueé kwaá, ye bú a: bòn ndüté ndütù yeè ndeè ñar nde né bú ma.

¹⁹ Sâ Abrahâm né gi terre Càn teèn ngweé keéh, ye Càn nde né Isâk te cio nyimé komo ndo. Abrahâm kwa cu baá-re kú-nyimé seèn Isâk faá nuaá mé yuoò dòu no.

²⁰ Mé Isâk lo naá ménâ ndo. À lo naá Jakób bòn Esayû kulú. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²¹ Mé Jakób lo naá ménâ ndo. À yeè nde aá kuú, à lé naá cùgò sieé, à komo njebá teèn, à die Càn, à kulu bòn ñuna Joséf. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²² Mé Joséf lo naá ménâ ndo. Cu mé bòn huaán *Iserála lo nde ké Ejiptò yuo, à lo naá gi njolò ñené kwaá, à tueé kwaá bó toò te à nde ye kuú. À tueé kwaá bó njií mé bó nde né mé kuú seèn bók ndo. Sâ dóh lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²³ Mé bòn tele Músi lo naá ménâ ndo. Bó yeè ñar aá Músi, bó sie leér sóó bú weéh tagár. Bó né sòn mgbè Ejiptò ñgeén; veéh bó siè ngwéh. Lòu sam, bó lé naá ñené, ye huaán

né lom yàgà huóm dé gècên. Sâ dóh lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁴ Mé Músi nà njèh lo naá ménâ ndo. Músi yeè kula baá, à lé naá yilí ndù *Faròh yoòr huar sòm. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁵ À lé naá cio ngòh, ye mò bó bòn nà Càn ñene né gèr dóh, huóm kela né cí mé *wónh yógó; wa lòu sam, wónh yógó hèllè né wàn ma.

²⁶ Ye, gèr felè *Nùà Còh ñenè huóm kela né nyí kóó mé ngùlù Ejiptò yieé. Lòu sam, à lé njolo ke njií naá mé sàgà dé ké toò.

²⁷ Temé lo naá mgbè Ejiptò mé bú ñaá. Mé njéh mene, à vèh ngwéh, à kó lom te tàbè sâ yuoò. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Lòu sam, temé seèn né lom yoòr Càn tég; den lom beè seèn faá à né bú mé njolo ñené njií no.

²⁸ À lo naá bòn huaán Iserála *Páskà si kwaá, ye bó a: lóro kwá bèlè huóm te hin te hin, te cìlì Càn mé wula yeè nà doò ñene ménâ, à bòn ndoón beè bòn Iserála bòn wúlá cú ma. Sâ dóh lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁹ Mé bòn huaán *Iserála lo naá ménâ ndo. Bó lo naá ndèndèh nòmò kóó faá njèh mbaâ no sela. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Càn lo naá nòmò sâ kèb cén lu njií, te bó kela sa. Bó nòmò sâ yilá né nòmò bèlè. Bòn Ejiptò bòn yeè nde aá ménâ sela ke, bó kum le dé bòn dùa.

³⁰ Mé bòn Jerikò lo naá ménâ ndo. Bòn huaán *Iserála lo naá bú cieé téhbeh jege yòh, à ñem die. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

³¹ Mé Rahâb sòrmbe lo naá ménâ ndo. Bó bòn mbeí lo kèi cén kú gí ná ngwéh. Lo naá mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Lòu sam, à lo naá dé seèn bòn no Càn ke nyegé. Bòn mbeí ñgeén seér sòn Càn lòu.

11:17 11:17 Gen. 22:1-14 **11:18 11:18** Gen. 21:12 **11:20 11:20** Gen. 27:27-29, 39-40 **11:21**
11:21 Gen. 47:31; 48:1-20 **11:22 11:22** Gen. 50:24-25; Ex. 13:19 **11:23 11:23** Ex. 2:2; 1:22
11:24 11:24 Ex. 2:10-12 **11:28 11:28** Ex. 12:21-30 **11:29 11:29** Ex. 14:21-31 **11:30 11:30**
Jos. 6:12-21 **11:31 11:31** Jos. 2:1-21; 6:22-25 **11:32 11:32** Jug. 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31;
11:1-12:7; 1 Sam. 16:1-1 Rois 2:11; 1 Sam. 1:1-25:1

32 Sâ belà, mè nde né-re tueé gií à. Cu né he? Mè jògò tueé nde né dé Jedeôn wa, dé Barâk wa, dé Saámsôn wa, dé Jeftê wa, dé *Davíd wa, dé Samuel wa, dé bò *sòn-Càṅ bò wa?

33 Bó lo naâ lò déi mé taáb lieé yɔgó, bó lo bó lie yɔgó naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií. Bó né njèh te ceér-e te ceér-e bóó yíí. Njií mé Càṅ lo ye bó nde né beè nyí kwa dɔ́ɔ́n, bó lo naâ kwa gií. Bó né gélôg sòn mé be sie;

34 bó né we tarê mé be sie nyimé; gwaga taâb né yoòr bɔ̀n luaré kelá, né doó sue ndeé; bó lé naá gií bò yuyuaâ bò, bó ṅa seér cu bò tetaré bò; bó né bò kwaá-taâb ṅaá seér, bó né bò kìn mé taáb yieé.

35 Bòó mé lo naá gií kuú, bò déi lètenè bɔ̀n lo naâ te cio komo yuo cuú, bò véh bɔ̀n lo naâ bó làn kwa cuú. Sâ dɔ́ɔ́n lo naá gií mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií.

Bò déi lo naâ mé gèr teèn ṅené kuú ndɔ. Bó lo ye bò sâ bò a: mo bó Càṅ ṅón ṅwéh wa, bó nde né bó wulá ma. Mé njéh mene, bó lo Càṅ ṅón ná ṅwêh; ye lòu sam, bó né kɔ́ɔ́ ye bó nde né lè cio komo yuo, bó kwa yòṅ tètàgà ma.

36 Séb né bò déi yoòr sue, núr né bó yoòr bɔ́gó. Bò déi né te yuií jaá yilá, bó né bó ké gwà cibì jɔ́gó silí njií.

37 Bó né bò déi mé taá tɔ́bé wulá; bó né bò déi mé bòu sèsèg segé tená; bó né bò déi lòu kɔ́ré wulá; bó né bò déi bèh kàn mé bèh kàn kwɔ́gó njií. Bò sâ bò né mé par mbieè yoòr su gɔ; saám né bó seé weh, bó né bó teèn bunó yíí. Bó lo naâ gèr mé gècèn mene ṅené.

38 Bó né yeya yɔṅ gɔ, bó né te tòre yɔṅ gɔ ndɔ. Bò déi né te gbaṅe ndeé, bó cer teèn; bò déi dòu lùgò. Mé gècèn mene *wɔ́ṅ sé bò nùà hèn siè kòmò ná ṅwêh bɔ̀n; à wúlú ṅwéh.

39 Càṅ né mene tueé ye, bò nùà hèn né lom temé cén yoòr nyí kwaá njií, mé njéh mene bó lé ndéb Càṅ sâ kwà ná ṅwêh.

40 À lo gwàn ná ṅwêh mé ndéb seèn mboón, mé béh bó kɔ́ɔ́ sam. Ye huóm kela né mé ndeè mboón seér ká te nàm beèh ma.

12

Tele beèh Càṅ

1 Dé beèh né бага; dàṁ bòó mé lo naá gií temé cén yoòr Càṅ kwaá njií dɔ́ɔ́n né béh beè kaáṅ sie, te béh ṅene weh beè bɔ̀n, yo taré béh. Sâ njií mé nde né gò beèh ki, béh gè lòm mé ceér seèn nɔ́ɔ́n. Mo sam, veèn né cíci kela, à béh gá ndé ṅwéh. Béh té doò hómó, yoòr beèh né cí.

2 Béh lè mè lòm mé Yeésò. Temé beèh dɔ́ɔ́n né gi beè seèn; toò bò jomo gi né bú ndɔ. À lé naâ cio ké te toú yoló, à gèh cio fegùli hèllè dùlà ṅwéh. Lòu sam, ye vɔ́gɔ-temé nyí né ter; wa Càṅ nde né nyí haá ma. Kènê à baá ké teèn kwarè kɔ́gɔ Càṅ, à né te be gaâ seèn den den.

3 Bí jògò kè nji ke bú ye. Bò vevené bò lé naâ bú gèr feh keéh; mé njéh mene à lé naâ yoló. Bí yóló ménâ ndɔ, bí té gùr.

4 Bèh lo mé bí bò veèn né lege dɔ́ɔ́n, nuaá mé lo naâ teèn kuú le ṅweé teèn sam. Sâ bí té gùr.

5 Bí kó cú, ye Càṅ né bí ndɔgɔ wa? À mé bí tueé né faá tele tueé njií né mé ṅuna seèn nɔ, ye:

Huaán mò,
mo Nùà Dueè né wò njèh mé gèr mene feh,
ṅwé lòm bú be fà.

À né mene wò lòu nde, té gùr ndɔ.

6 Né môn:
Càṅ njèh mé núr mene feh yeé bò yíé-temé bò seèn.

Nuaá mé Càṅ kɔ́ né ye hèn baá ṅuna nyí dɔ́ɔ́n,

à né yeé bú ménâ lobo.»

7 Bí gèr yolo né dé njèh maân. Càṅ mé njéh feh keéh né ye, bí né bò ṅuna nyí. Huaán mé tele bú lòbò bèh né teèn wa?

8 Mò bí gèr beè Càṅ ṅéné ṅgwéh, faá huaán ṅene yeé beè teleè nɔ, sâ bí bò ṅuna Càṅ sam. Sâ bí né bò huaán kùkùn.

9 Wanɔ́ṅ béh né gi kɔ́ ye, bò tele beèh dé ká doò né yeé béh seé mé gèr mene feh, béh né sòn bòn ṅgweé; sé tagá Tele beèh ké te vulúu wa? Mè tueé bí, béh ṅgwé kélá sòn dé seèn, te béh kwa yòṅ.

10 Bò tele beèh dé ká doò feh tena weh yeé béh gèr lòu; bó né mé béh faá bó gwaán nê nɔ bɔ́ keéh. Dé Càṅ, à mé gèr nyegé seér né béh lòu, ye te béh yuo ṅagásé faá nyí nɔ.

11 Dé yulá, mò gèr kwa aá nùàr, né yeé yulá. Nùàr cu sâ túé ndé ṅgwéh ye nyegé seér né nyí lòu. Kò nde kela sa baá, nùàr nde ye ṅéné kɔ́, ye kàmbér lé nyegé seér naâ nyí lòu wa. Te dene seèn nde ye kweéh seér, temé die bú lè ndɔ.

Bèh lòu sɔ́gò

12 Sâ mò né mân, bí tòrò be torò, bí cou nyegé gule ndɔ,

13 bí bèlè lòm ceér dé dilí, te gule mé né sɔ́gɔ dɔ́ṅ lòu mbògò sér cú, à taré seér lòu.

14 Bí lègè lòm tég, te dɔ́lê cer mgbè lètenè bìi mé bò nùàr dɔ́ṅ. Bí den lom jolosé ndɔ. Mò sam, nùàr a, té ndèm mbaá kwá kú, ye nyí nde né Càṅ Dueè mé njolo ṅéné.

15 Mò bí bagasé kè nyégé ṅgwéh, nuaré déi nde né fùgò beè Càṅ líim. Bí né lom bagasé ke nyegé, te cén déi lètenè bìi nyure veèn ṅá cú, à jin bò mbaábɔn.

16 Bí té njolo cì, te nuaré déi lètenè bìi yàgà ndé cú, à bò njèh jejoloò faá Esayû nɔ sèb cú ndɔ. Esayû lo naâ ménâ, à lo naâ dene bei seèn yoòr go sɔm; lo naâ mé yáb;

17 te ká jomo à nde ye gwaán den, ye tele a, bei né nyí, kúlú nyí kulú; tele lé naâ berɔ́ṅ ndɔ. À né mene mé yímé mene yueé fɔ́n, ceér mé à nde cu né kweéh seér lé teèn ná cù. ṅgweéh bí né gi ménâ kɔ́ má.

18 Bí kwarè tòr mé bó sé naâ mé be kema sam. Bò huaán *Iserála lo naâ tà-kpù weè ké te tòr Sinayí ṅéné, mé mgbátág cibí teèn líér, léláṅ fu taré.

19 Tàṅ* lé naâ ké teèn mbamé, mé hueh nùàr mene. Mò bò huaán Iserála baá hueh doò ṅgweé, njií ye bó a, kú lòm mé veéh dé kuû. Bó né Càṅ bɔṅ, ye bú a: Té mé béh ménâ túé njí cù.»

20 Lòu sam, hueh doò lé naá loôm mé gècèn mene tueé taré, ye bó a: Né mene nùàr, né mene nyam, njií mé cor kema tòr hèn dɔ́ṅ, bó tòbè wúlá sòm bú tòbè ma.

21 Lé naá loôm bó taré yɔ́gò dé gècèn. Músi mé feh seèn lé naá gi môn tueé, ye: Baá nyí yoòr hemé; veéh baá nyí lòu bené seér ma.

22 Dé bìi môn sam, bí né dé bìi te tòr dé Siyɔ́ṅ,† bèh mé loó Càṅ làṅ né teèn: né Jerusalem dé ké te vulúu; bò cili Càṅ né lom teèn mgbɔ́ṅ.

23 Bí bò ndoón ‡ den bilí né kɔ́, bí né kùrmò juɔ́bé. Yilí bò sâ bò né gi ter te mvù Càṅe nyagá den. Bí baá gi dé bìi ká yoòr Càṅ; ju felè nùàr dɔ́ṅ tena nde né bú. Bí bò càṅ bò didilí bò mé baá gi tē den né kɔ́.

24 Bí baá ká yoòr Yeésò. Càṅ lé ṅgòṅ feê kɔ́ naâ mé bú. Húóm seèn bí yuɔb den né kɔ́. ṅgulí kela né cí mé húóm Ábèl.

25 Sâ bí kè keè, bí té sòn nuaá mé né bí tie ndɔ́gò doò bèrɔ́ṅ, wanɔ́ṅ bò jògò bò lo naâ tie duagá, bó berɔ́ṅ sòn nuaá mé né bó ká te tàbè tueé, bó ṅene gèr mé njéh. Sâ mò béh né sòn nuaá mé tueé né dé ké te vulúu ṅgeén, sâ béh nde né te ju mvelé yuo wa?

12:12 12:12 Es. 35:3 12:13 12:13 Prov. 4:26 12:15 12:15 Deut. 29:18 12:16 12:16 Gen. 25:29-34 12:17 12:17 Gen. 27:30-40 12:18 12:18-19 Ex. 19:16-22; 20:18-21; Deut. 4:11-12; 5:22-27 * 12:19 12:19 Tògò dé koò mé hueh faá tàṅ nɔ. 12:20 12:20 Ex. 19:12-13 12:21 12:21 Deut. 9:19 † 12:22 12:22 Siyɔ́ṅ né yilí Jerusalem déi (1 Chr. 11:4-5) ‡ 12:23 12:23 Huaán dé toò jògò. 12:24 12:24 Gen. 4:10 12:25 12:25 Ex. 20:22

²⁶ Lɔ sâ hueh seèn lɔ naá giì tàbè jilí. À né cu béh déi tueé kwaá ndɔ, ye nyí nde cu né tàbè mbei cén jilí, wa dé sâ tàbè kɔ́ jilí lòm ndé cú, jilí bilí nde aá mé vulú mene ma.

²⁷ Dé mé à tueé né ye mbei cén” hên, feh kwaá gi aá, ye bò njií mé Càn lé si giì naâ dɔ́n nde né lòu sâ jilí nyoló gií, te bò dé ndeèr ndeè ter le lom kɔ́.

²⁸ Sâ béh vrà lòm Càn mé terre. Lòu sam, à béh haá né lò mé dé seèn jilí nyí ndé ngwéh. Béh sén yí lòm bú teèn faá à gwaán nê nɔ, béh léb toò seèn leèb, béh veéh bilí bú.

²⁹ Mè tueé bí, Càn beèh né lom we mé ngie yeé njèh dé mvûn.

13

Dene mé nde né Càn yoòr huóm

¹ Bí gwàn kú dèn lètenè biì cu dɔ́n lòu.

² Bí kɔ gi ndɔ, ye bí nde né bò kin sie nyegé ma. Bò déi lɔ bɔ́ naâ ménâ, bó sie nyegé keéh bò cilí Càn teèn, bó kɔ́ ngwéh ye né bó.

³ Bí múnò ká bò gwà cibì bò múnò, te den faá bí bó né ké gwà cibì sâ dɔ́n nɔ. Bòó mé bó né bó gèr feh keéh, bí té bó nyèn, te den faá bó gèr sâ feh keéh né bí bó dɔ́n ndɔ.

⁴ Gwòm a dèn lòm jolosé beè nùàr dɔ́n. Si bô veèh a, té gwòm cùm; dé kàn a, dèn lòm kóbè sâ. Mɔ sam, Càn nde né ju felè bò cùm-gwòm bò tená, à tena ju felè bò ndé-yàgà bò ndɔ.

⁵ Kàgàlòn a, té bí kɔgò kàgà. Njií mé né beè biì néné yuo kelâ dɔ́n, yo a, taré sér bí mé njéh lòu. Lòu sam, Càn ye nyí wò mé huún kwá ló ndé ngwéh ma, wa nyí wò vú ló ndé ngwéh ndɔ.

⁶ Mɔ né mân, béh gwaán njií nde né ké ter mé temé cén ye:

Gàm mò né Nùà Dueè, mè njeré déi vèh ndé ngwéh.

Nuaré déi mè njeré déi bó kòmò ndé ngwéh ndɔ.»

⁷ Bí té bò kokoò bò biì dé léi toò nyèn; ngòr Càn ké lètenè biì lé seé naâ bó. Bò sâ bò lé kuú giì naâ te ceér Càn. Bí kè wèh dene bɔ́n, bí kwaá njií temé cén yoòr Càn ménâ ndɔ.

⁸ Bí kɔ́ ye, Yeésò *Kristò né den cu dɔ́n kèi cén: à né léilé, à né lan, à nde den nde né ménâ kèi cén ndɔ.

⁹ Bí kè nyegé bagasé, wanɔ́n bí nde né leér le. Lòu sam, bò nuaré déi baá bò njèh fefeè lètenè biì feh yií. Huóm kela né mé temé beèh sagár seér mé fùgò Càn, te yo taré nyegé béh tarè. Dèn ngwéh dé tòu yâb. Mè tueé bí, bɔ́ mé né tòu yâb hèllè genné seér dɔ́n né yeé lòu mvuaán yuo kelâ.

¹⁰ Béh né mé kɔ *sèmè dé beèh teèn. Bò *ngàn sèmè mé bɔ́ yeé seé te *gwà cògò bò Jûf, sèmè teèn yíé ndé ngwéh, bó mé ceér sam.

¹¹ Ngàn sèmè bò Jûf dé koò né yeé te mò dé bɔ́n yilá, à beè yila yeé mé húóm nyaàm, à nde bò nùàr veèn yoòr mé njéh semé sòm. Jomo sâ bó jɔgò weh komó nyam hèllè, bó nde ngie njií ké jomo lɔ.

¹² Né dé cí mé Yeésò lé nde kuú naâ ké jomo lɔ. À lé kuú naâ ye te nyí bò nùàr *sené seér mé húóm dé nyí nùà njèh.

¹³ Mɔ né mân, sâ béh hin gi ké jomo lɔ yoòr seèn, béh bó nde gulí kuú ké sâ dɔ́n.

¹⁴ Lòu sam, lɔ́ beèh dé kèi cèn ká te wôn sam, béh fɔ́n seér né lɔ́ dé ké toò.

¹⁵ Sâ, béh té sòn mé Càn seèn dù. Sòn sèmè dé beèh né cí, né mé njua Yeésò. Sâ tueé né ye: béh sén bèh yilí Yeésò toò bò nùàr mé sòn beèh nùà njèh.

¹⁶ Bí té bagaà bɔ́ nyèn, bí gàm kú lètenè biì gaàm. Sâ né gèh sèmè mé né Càn yoòr huóm dé gècèn ndɔ.

¹⁷ Bí ngwé sòn bò kokoò bò biì ngweè, bí dèn bèh ka bɔ́n. Lòu sam, bó lóm felè biì cèr ngwéh, ye

Càṅ nde né mé bó bieé le. Mɔ bí né sòn bɔ̀n ṅweé, sâ bó nde né seé bɔ̀n mé vɔ̀gɔ-temé mene bɔ̀. Mɔ sam, bó sé bɔ̀ né seé mé yúlá-temé mene. Á sâ, nde né bí gam cuú wa?

¹⁸ Bí dùà dèn Càṅ felè beèh cu dɔ̀ṅ. Béh kɔ gi aá kèn, ye dé beèh, temé beèh né lè die. Lòu sam, béh gwaán lom né ye dene beèh a, húóm gí te njèh dɔ̀ṅ lòu.

¹⁹ Mè né bí dua, kúkùr biì, bí dùà lòm Càṅ kókoó, ye bú a, kwá mè cu cu ké yòr biì wágácén ma.

Bèh Càṅ duaà

²⁰ Càṅ mé yuɔb yeé nùàr dɔ̀lè komo sɔm aá Fehtoò beèh Yeésò te cio kèn. Á Nùà mbieè nùà njèh yuo né mé cio bú sâ. Càṅ ṅgòṅ dé kèi cèn jegé né mé húóm seèn ndɔ.

²¹ Càṅ yùòb nùàr a, nyén kwá bí ṅgulisé, te bí bɔ̀ faá à gwaán nê nɔ. Bú a, sòm kèh be seé seèn yòr beèh mé Yeésò Kristò, te béh bɔ̀ njií mé né bú yòr huóm. Kùsèm terreb Yeésò Kristò a, *sùmù yùò kélá dèn cie dé nyèmà mé nyèmà. È môn.

Bèh ceré

²² Bò nùàr mò, bí té ndè, mè bí hèn nyagá kuú né ye te yo taré bí taré; mè nyagá lom né tibisé ndɔ.

²³ Bí kóo ye, bó sɔm aá mbeí beèh Timoté gwà cibì kèn. Mɔ à waà né jògò, sâ mɔ mè baá ké yòr biì ndeê, béh bú wa ndeè né kɔ́.

²⁴ Bí bié kèh mè bò kokoô bò gwà Càṅ mé bò Càṅ bò ké sâ dɔ̀ṅ. Bò Càṅ bò mé né bò Italí bò dɔ̀ṅ ye bié kèh bí ndɔ.

²⁵ Húóm-temé Càṅ a, ká siè gí bí beè dɔ̀ṅ.

Mvù Jâk

Bèh bieê

¹ Né mè Jâk nyagá né kɔ́ó. Mè né nùà seê Càn bô Fehtoò beèh Yeésò *Kristò. Mè nyagá njií né mé bí bô Càn bô* mé né wón dɔ́ón ñellé ndeé, mè né bí bieé.

Càn mé temé cén duaà

² Bò nùàr mò, mɔ́ bí baá mene bô dà m gèr feh híhiné ñené, bí sàmè sér mé njéh lòu;

³ Bí kɔ́ né ye, mɔ́ bí né temé yoòr Càn tég kwaá njií, gèr né mene bí jilí, sâ feh né bí njèh yoló.

⁴ Mɔ́ bí baá yoló, bí yoló ñagá lò m njèh dɔ́ón ndɔ́, te gècèn biì yieé lom mé gùm mene, veèn déi yoòr biì ñéné cú, bí den lom bô jéjég bô sâ.

⁵ Mɔ́ lètenè biì lo né nuaré déi saám, bú a, yúé njií mé Càn, à nde né bú ceér feh; à né Càn kó-jere felè nùàr dɔ́ón, à haá yeé mé temé cén.

⁶ Njèh cén, kɔ́ nùà bú sâ a, dùà lò m bú mé temé seèn mene ndɔ́, à té lòu sà n sér. Mɔ́ sam, nùà saàn den né faá mvùòb nòmò nɔ́; fu sé yeé baá kobó, nde né mé bú dùà dɔ́ón ndɔ́rè yòñ.

⁷ Mɔ́ à né gèh nùà dé sâ, bú a, té ndèm mbaá kwá kú, ye nyí nde né njeré déi beè Càn kwa ndɔ́;

⁸ bú a, kó sér lòu, ye nyí né nùà sòn fà, nyí né táfùr mbaá ma.

Nùà saám mé nùà lieê

⁹ Nùà saám mé né beè Yeésò *Kristò a, té njeré déi nyàmè; bú a, sàmè sér lòu, ye ñgúlú dé nyí né beè Càn ma.

¹⁰ Mé nùà lieê mene, bú a, sàmè tá ré mé ñgúlú dé beè Càn ménâ ndɔ́. Bú a, kó ye, dé kènè nyí nde né lòu jieé seér, nyí nde cu né faá mvue nyurè nɔ́ yuaá yuo.

¹¹ Mɔ́ lou komo yuoó aá gè bà, nde né baá taré, à bɔ́gò ñema sòm nyure

dɔ́ón, bô mvue yua yuo gi, nòmò yàgà bɔ́òn nyimé yuo gi ndɔ́. Nùà lieê né ménâ, à nde né lètenè bô njèh seèn mòm nyimé yuo.

Tájilí

¹² Nuaá mé gèr jilí mene bú naàn, mɔ́ à né yoló, à nde né samésé den. Lòu sam, à nde né yòñ ndeèr jomo sâ kwa. Né sàgà mé Càn lé naá tueé kwaá, ye bòó mé né nyí gwaán dɔ́ón, nyí nde né mé bó haá.

¹³ Mɔ́ veèn baá nuaré déi taáb, bú a, té Càn yoòr kú, à té túé ye, Càn tab né nyí kɔ́ó. Mè tueé bí, veèn Càn siè kòmò bèh, Càn nùàr mé veèn tá b bèh ndɔ́.

¹⁴ Tuaá mé né yoòr nùàr nderé né nùàr kɔ́ó, né bú soób, ye te à sela veèn.

¹⁵ Tuaá hèllè sé yeé baá kurú, veèn ñar. Veèn sé yeé baá yaám, cio ñar ndɔ́.

¹⁶ Bò nùàr mò, temé mò né yoòr biì, bí té feh biì mbaá bèlè kú.

¹⁷ Bò njèh dé bebagaà yuo gi né ké te vulúu beè Càn nùà njèh. Lou bô weéh mé bô mbentò ké te vulúu dɔ́ón lé si gi naá bú. À dé seèn kwéh sér bèh, à faá lou nɔ́ yílá lèr bèh, à béh te cibi faá lou nɔ́ si ló ñgwéh.

¹⁸ À béh yòñ haá seér yeé kɔ́ó, à béh haá lom né mé kàgà-ndòn seèn ndɔ́. À lé béh yòñ sâ haá keéh naá te ñgòr gècèn-e, ye te béh yuo kela logó mé yòñ sâ kɔ́ó, béh den felè bô njií mé nyí lé naá gi si dɔ́ón.

Nùà ñgwé-tieè

¹⁹ Bò nùàr mò, temé mò né yoòr biì, bí múnò dèn ñgòr hèn munò. Sâ tueé né ye: mɔ́ bó né tueé, nùà kàn a, féla kór gí dɔ́ón. Njèh cén, bú a, téé wúwágá túé ye; temé a, té bú wúwágá ñá ndɔ́.

²⁰ Mɔ́ sam, nùà fúru-temé njèh didilí beè Càn bó húóm ndé ñgwéh.

²¹ Bí gè mé ceér jéré-temé lè biì, bí nyénné sér veèn lòu. Bí gwaán yebbé seér ñgòr Càn mé Càn dobo

kwaá né lè biì doô; dé sâ yili sòm seér nde né bí kóó.

²² Bí té ngòr Càn mbaá ngwé fàn njií, kó bí bóó seér faá ngòr Càn tueé né nɔ, sâ ye. Mɔ sam, sâ bí né feh biì mé be biì bele.

²³ Mè tueé bí, nuaá mé né ngòr Càn ngweé, à faá ngòr Càn tueé né nɔ bó ngwéh, felá né nuaá mé la naâ daregà ke.

²⁴ À yeé ñene nyegé gi aá njolo seèn teèn bagasé, à kwaá njií doó, à fɔón gò seèn; tètèi sam à nyen njií cu aá gèh dé mé njolo seèn hèllè la naâ.

²⁵ Dé nuaá mé né *sóú Càn ñene kóó, môn sam, à dé seèn sóú mbaá ngwé njií ngwéh, à bú nyèn ngwéh. Lòu sam, sóú sâ né sóú jéjêg mé né nùàr te veèn huaár sòm. À né temé teèn kwaá njií, à né faá tueé né nɔ bó ndɔ. Dé seèn Càn nde né bú mé seé seèn kulú.

²⁶ Mɔ nuaré déi né munó ye nyí né nùà Càn, mé à leba siè ngwéh, sâ à né feh seèn bele, à Càn dua kuú né dé lòu.

²⁷ Ceér Càn duaà mé né Càn yoòr huóóm tueé né dé seèn ye: kó nùàr né bò huaán kú mé bò ma kú te gè-e sie nyegé, sâ ye; kó à né be te seé *wóñe sòm, te veèn bú yoòr jèrè ndé cú, sâ ye ndɔ. Tele beèh Càn gwaán kela né cí.

2

Nùà balé

¹ Bò nùàr mò, bí bóó mé né dé biì temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò Kristò Nùà *Sùsùm kwaá njií dɔón, bí té bò nùàr lòu bàlè.

² Sâ jue né, merré déi nuaré déi bò mbeí ndeè naâ te mògò biì yilá ndeé, déi né nùà sèsàm, à né mé bò cògò sèsàm yoòr mé lòn sèsàm beè ndɔ; déi né dé seèn nùà saâm, mé cògò tándàrè mân yoòr.

³ Bó fà dɔón yeé waà baá, bí *sumú weh nùà sèsàm dé seèn lòu, bí feh bú kɔgò sùsùm, ye bú a: ndé dèn dé yeé ká teèn. Bí né nùà saâm

dé seèn ter ngaán kwaá den; mɔ sam bí ye bú a: dèn ndé dé seèn ka biì te bàn tabe.

⁴ Ngweéh sâ bí geí né nùàr lòu wa? Ngweéh sâ ndièm veèn lè biì doô tena né ju ménâ kóó mà.

⁵ Bò mbeí mò, temé mò né yoòr biì, bí felá nyégé bagasé, bí kóó ye, Càn ká lè wóñe balé weh seér né bò saám bò, ye te bó kwaá yam njií gi temé yoòr nyí, bó yila Lò nyí faá nyí lé naâ tueé kwaá nɔ: sâ à lé ye bóó mé gwaán né nyí dɔón nde gi né Lò nyí yilá.

⁶ Mɔ Càn né dé seèn ménâ tueé, bí bò saám bò lòu seb seér né dé kei wa? Ngweéh bò sèsàm bò hèllè bí gèr feh keéh yeé kóó wa? Ngweéh bó bí toò juú njií yeé kóó wa?

⁷ Yilí nyógòr mé né yoòr biì doô, bó bóó beéh yeé kóó ndɔ mà.

⁸ Mɔ bí né sóú dé koò mé lé yuoó naâ sònò Nùà Dueè jolo, sâ bí bóó yíi né teèn. Te mvù Cànje né môn nyagá den, ye: Gwàn mbeí yeé faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè nɔ.»

⁹ Mɔ bí ménâ bó ngwéh, bí né seér nùàr lòu balé, sâ bí kwa né sóú, bí sela né veèn; á sâ, ju nde né bí sie ndɔ.

¹⁰ Lòu sam, nuaá mé kwa baá njolo sóú cén kwa bilí né mé bò dé jomò mene.

¹¹ Bí kóó ye, nuaá mé lé yíin naâ yàgà kuú doô, yíin cu né feh wulá kóó ndɔ. Mɔ né mân, nuaá mé yàgà kú ngwéh, wula seér né dé seèn feh, kum né sóú.

¹² Mè tueé bí, njií mé bí né gi tueé, mé bí né bóó dɔón, bí kóó ye, sóú mé nde né béh te veène huaár sòm doô nde gi né bí ju teèn bele laré.

¹³ Lòu sâ jere Càn mé nuaré déi siè ndé ngwéh faá jere lé nùà sâ mé mbeí siè ná ngwèh nɔ. Dé bò kó-jere bò, lòu sà bó nde né ju feém.

Temé yoòr Yeésò kwaá njií, mé seé mene

¹⁴ Bò nùàr mò, hèn mɔ nuaré déi tueé lom né mé sòn, ye nyí né temé

yoòr Càn kwaá njií, à njií mé Càn tueé nè bó ñgwéh, sâ né njeré déi gam wa? Gèh temé kwaá njií bú sâ nde né bú yili sòm ndo wa?

15 Mè jue né merré déi cògò bô yáb né yeé mbeí saám,

16 bí né bú tueé seér, ye bú a: ndé bá-re бага, dùlù a, té wò dólé; cùè a, té wò siè ndo. Mo njií mé né bú yógó sâ, bí bú há ñgwéh, sâ lélán ñgòr bií nde né bú gam wa?

17 Né kèi cén mé temé nùàr ndo: mo nuaré déi né temé yoòr Càn kwaá njií, à seé bó ñgwéh, sâ temé kwaá njií seèn sâ né komó temê.

18 Mo nuaré déi ye mè a: mè boó né dé mò seé, nyí kwaá njií né dé nyí temé yoòr Càn ma, mo à tueé né ménâ, sâ mè nde né bieé ye bú a: Jògò fèh ke mè ndândaà temé yoòr Càn kwaá njií, mé seé teèn yílá ñgwéh sâ, te mè feh keéh bú temé yoòr Càn kwaá njií, mè feh keéh bú mé seé mò.

19 Ñgweéh wò né gi kóó ye, Càn gi cegé né cén mà. Wò ko yíi né teèn. Bò tándulu né taré môn kóó ndo, bó toò seèn ndelé yeé dé cí!

20 Kòcò, tándugó! Kè, ndândaà temé yoòr Càn kwaá njií mé seé teèn yílá ñgwéh, né temé kuû. Ko bó né gi fà doón, sâ ye. Kwá mè feh wò.

21 Ñgweéh Abrahâm, tele beèh dé koò, lé nùà gècèn beè Càn ñaà naâ mé seé wa? À lé naâ ñuna seèn Isâk toò Càn *semé njií.

22 Kèné wò ñene ko baá kèn, ye temé seèn yoòr Càn kwaá njií, bô seé seèn lé naá gi bècénè fà doón, te temé seèn yoòr Càn kwaá njií mboón ye mé seé seèn.

23 Te yuo faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànè no, ye: Abrahâm lé naâ temé cén yoòr Càn kwaá njií; Càn lé bú nùà dilí yílá naâ mé njéh.» À lé bú mbeí seèn yílá naâ dé cí ndo.

24 Sâ, bí ñéné kó bá ñenè, ye Càn nùàr nùà dilí beè seèn yílá né mé

temé yoòr seèn kwaá njií bô seé fà doón ma.

25 Lé naá cuù mé Rahâb sòmbe ménâ ndo: Càn lé bú nùà dilí beè seèn yílá naâ mé seé gècèn seèn: bô tebé bô déi lé yuoó naâ lètenè bô *Jûf, bó waà, à sie nyegé bó, à né bó gam. Bó yeé baá mé gò, à feh bó ceér dé hiín, te bó beè yílá cú.

26 Den né faá yo nùàr no; mo cúcuí nùàr yuo aá, yo ña ká jomo komó. Né mé temé yoòr Càn kwaá njií ménâ ndo, mo seé teèn yílá ñgwéh, sâ né komó temê.

3

Leba

1 Bò nùàr mò, bí té mgbón mbaá mèrrè dèn, ye bí nde gi né bô fèh-ñjèh bô ñaá. Mè tueé bí, béh bô fèh-ñjèh bô sâ, ju nde né felè beèh teèn; ju dé beèh taré kela nde né kóó mé ju dé bô nùàr.

2 Lòù sam, béh doón, béh né gi kèkènè bô veèn hihiné boó laré. Mo nùàr sòn mbaá túé sábé ní ñgwéh, sâ nùà gècèn jéjég né bú, à nde né gùm seèn sie kóó.

3 Béh nyam tébàgàr lòñ sònò yíi yeé dé cí, ye te bó ñgweé sòn beèh ñgweè, te béh sie komo gùm boòn doón mé njéh.

4 Déi né cu bàtô; mé hám seèn mene doón, támbèn pilí mân lemé go né mé bú kóó. Bò fu tetarê né mene bàtô velá mgbomé yógó, mé njéh mene, mo nùà fàr-bàtô ye nyí gwaán né kàn mé kàn ndeê, à nde né tàñèr bàtô hèllè bèh sâ mé njéh pilí lemé njií.

5 Mé leba né yeé ménâ ndo; támbèn gà mé jie kela né yoòr nùàr kóó né bú. Mé njéh mene, à bô gègeér ñgòr tueé yegé komo gi né kóó. Déi né cu we. Mo támbèn boó weè mân ñaga baá, à nde né gùm ndèndèn hobô doón ñgie sòm.

6 Leba né môn, à né faá we no, dàmbò veèn ká lè wónje doón bilí gi

né teèn, à gùm nùàr ðóŋ bɔ́ beéh yeé kɔ́. Mɔ̀ à baá sela, à nde né gùm nùàr ðóŋ beè ŋɔ sie, à ŋgie sɔm bú. Lòu sam, we bú sâ yuo den né tuar te cio.

⁷ Nùàr né gi bò kèkènè njèh ðóŋ sie komo, à tu bó: bò nyam o, bò non o, bò sàb mé bò ŋgò o, ðóŋ nùàr né gi bó sie komo.

⁸ Dé leba mɔn sam: bèh lo mé naâ-naâ, nuaá mé né leba sie komo née teèn sam ye. Leba né lom gùr veên, nùàr bú siè kòmò bèh; teèn gɔbé den lom né lélan̄ ndièm.

⁹ Mé leba cèn sâ, béh Tele beèh Càn seén né mé njéh; bò nùàr mé Càn me kwaá né faá sòn seèn nɔ, béh bó duagá cu né mé njéh ndɔ.

¹⁰ Béh vra né mé sòn cèn sâ, béh duagá cu mé sòn cèn sâ ndɔ. Kòcò bò nùàr mò, bí léloò,

¹¹ wanɔŋ manyor* cén nòmò bagaà bô nòmò veên bèh cén-e sòm bèh.

¹² Mán̄gòrè yeé màkpelân̄ féi bèh, teér mán̄gòrè féi bèh ndɔ. Né kèi cén mé nòmò ménâ; ndóg nòmò bagaà te nòmò jelâ yùò bèh, bò nùàr mò.

Kón̄kɔŋ mé lo dé Càn

¹³ Nùà loò déi né lètenè biì teèn wa? Nùà kógòn déi né lètenè biì teèn ndɔ wa? Bú a, bó yébbé sòm kèh te seé seèn, te bò nùàr ŋene kɔ teèn, ye à né njèh kɔ́.

¹⁴ Á, mɔ̀ bí jelá le né lélan̄ sà bô huer ndɔ, sâ bí té mbaá púnó kú, bí té gècèn Càn te nyeéne nyímé ló.

¹⁵ Gèh kógòn bú sâ beè Càn yùò bèh; né lo dé bò nùàr ká lè wɔŋe, dé sâ né seé táhòrò.

¹⁶ Lòu sam, bèh mé sà bô huer né teèn, njèh nde né bèh sâ lòu ndabé den, veên feh hihiné nde né bèh sâ kurú ndɔ.

¹⁷ Kón̄kɔŋ Càn dé seèn mɔn sam, à né dé seèn ŋagásé tâŋ, ðalésé mbô, yébbè yébbè ndɔ; à né dé seèn lélan̄ húóm-temê, mé kó-jere, lélan̄ ŋagá

temê; à nùàr gèi bèh, à mé sòn fà sam ndɔ.

¹⁸ Mè tueé bí, bòó mé né ðolé lètenè bò mbaábɔ̀n goó su ðóŋ, vu kwaá né gèh bèh ðolé, te wa tàb, bó ndeè kaga nyegé bagasé. Tàb sâ né dene dé dilí.

4

*Mbeí *wôn̄ deèn*

¹ Jógó mé kèrrè lètenè biì kelà he ndɔ wa? Sâ ðóŋ né gi tuaá wôn̄ mé né lè biì, ŋaán̄ né bí mɔn kɔ́.

² Bí sé yeé baá njeré déi gwaán, temé biì jɔgɔ le teèn; bí sé yeé kwà cú, ŋa wúlá-feh. Tuaá sé yeé baá bí mé njeré déi sie, bí sé yeé kwà kòmò cú, lègè die lètenè biì, kèrrè kela baá-re teèn yila. Mè tueé bí, bí bò njií sâ kwà bèh; lòu sam, bí mé Càn dùà njí bèh.

³ Bí né mene mé bú dua njií, bí kwà bèh. Lòu sam, bí teèn dùà yí ŋgwéh, bí kɔ lom né duaà, te bí bóó mé njéh faá bí gwaán nè nɔ.

⁴ Kòcò, jue ka bí bò vevenê bò! Bí kó ŋgwéh ye, mɔ̀ bí né bò mbeí wôn̄, sâ bí né bò bònò bò Càn wa? Né yeé mɔn; nuaá mé ye nyí né mbeí wôn̄ né nùà bònò Càn.

⁵ Bí té mùnò, ye bó te mvù Càn nyagá kuú né dé lòu, ye: Yòn̄ mé Càn yíi kwaá né yoòr beéh hèn, à bú cíi lom nde né mé huer mene.

⁶ Sâ kè-re ndɔ, mé njéh mene, Càn né cu béh húóm-temé seèn lòu feh keéh ŋeí, te yuo faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càn nɔ, ye:

Nuaá mé né lòu ŋumó ðóŋ, Càn bú gwàn bèh,

à húóm-temé seèn feh keéh seér né mé bò ðolé bò.»

⁷ Mɔ̀ bí ye te huɔm, bí léb ndé toò Càn, bí njéba taáb mé *Sátàn, à nde né bí dula kwaá loó.

⁸ Bí ŋgòrò ndé jí yoòr Càn, te Càn ŋgoró nde yoòr biì ndɔ. Kòcò bò leba bò, bí yàgà sòm jí bò veên beè, bí yaga nyegé temé ndɔ.

⁹ Bí vúágá kú, bí sì yúé, bí né njegér. Bí lòò ja kioô, bí yúé sér lòù. Bí lòò vógó-temé, bí vúágá sér kú.

¹⁰ Bí cémmé ndé jí toò Fehtoò beèh, à nde né bí ter sie sòm.

Ju felè mbeí tenâ

¹¹ Bò nùàr mò, nùàr té mbeí júé. Nuaá mé né mbeí jueé, mé né ju felè seèn tená go dɔ́ɔ́, jue né *sóú, à ju tena né felè sóú ndɔ́. Mɔ́ à né ju felè sóú ménâ tená, sâ à feh seèn weh né faá nùà téná-juù nɔ́, à sóú hèllè jòlò ndé cú.

¹² Mè né tueé ye bí a, ye sóú sou lom né Càn nùà njèh, à né lom nùà téná-juù teèn mé huún ndɔ́. Terreb nùàr yili sòm mé nùàr calé sòm né cegé beè seèn mé huún. Wò né nei mé né ju felè mbeí tená wa?

Hàm feh

¹³ Bí bòó mé né tueé go ye: lan wa, né kwéh wa, béh nde né te lòó mân ndeé, béh cer teèn gùm nyèmà, béh né toón bɔ́ɔ́, béh né kàgàlɔ́n kwa, bí bòó mé né ménâ tueé sâ, bí ngwé nyégé bagasé.

¹⁴ Njii mé wa ndeé né felè bìi kwéh, bí né kɔ́ɔ́ wa? Bí den né faá mvulu bègè nɔ́; à nde jí né bagasé sie ndɔ́gò, tètèi sam à ñagá yuo cu aá kèn.

¹⁵ Mɔ́ ye te huóm, bí sé la tueé seér naâ ye: mɔ́ Nùà Dueè né gwaán, à nde né béh terreb haá, te béh bɔ́ɔ́ dé kàn mé dé kàn.

¹⁶ Bí lòò cí, bí né seér feh mé púnò mbaá ham go. Bí kó ngwéh ye gèh púnò bú sâ né dé veèn wa?

¹⁷ Sâ kènê ndɔ́, nuaá mé né ceér bagaà kɔ́ɔ́, lòò cí, nde bele seér ceér dé hiín, kuú baá veèn kèn.

5

Gèr felè bò lilié bò

¹ Bí bò lilié bò ngwé nyégé bagasé ndɔ́, bí sì mbà siì, bí njègèr lòm dé njegêr, gèr baá felè bìi ndeê!

² Bò ngúlú bìi hèllè baá jí tàbè, sueé cògò bìi yieé jí aá kèn.

³ Jagàb kàgàlɔ́n bìi vu sòm aá ndɔ́, te bí ndeé die ju mé njéh. Mè tueé bí, gùm bìi vu nde né faá we ngie né bú kɔ́ɔ́ nɔ́. Lòù sam, bí nde ngúlú bìi cuan bilí, sâ wón baá jí ká bèh ceré.

⁴ Bí né bò seé bò ké ñueh yíi, bó né bí boór kieé, bó né yab kwaá, bí bó kàgàlɔ́n gwòm bèh. Bí ngwé ní kèñ bɔ́ɔ́n kán, bó né Càn terreb felè bìi kèñ yilá, à né hueh bɔ́ɔ́n ngweé ndɔ́.

⁵ Bí né dé bìi *wón samé yieé, bí né pòyòg yieé. Ngweéh bí né lom faá nyam cèllè mé bó nde né ñɔ́ɔ́b wa?

⁶ Bòó mé bèh njèh kó ngwéh, bí ju felè bɔ́ɔ́n tena jí aá kèn, bí wula kuú né bó mé sòn fuú ndɔ́. Mé njéh mene, bó kɔ́ lom né kuú, bó sòn toò bìi táré bèh.

Temé sieè mé Càn duaà

⁷ Bò nùàr mò, bí siè lòm temé tég, kɔ́ Fehtoò beèh ndeé cuú baá kèn. Bí kè wèh beè nùà kíé-boór: mɔ́ à kie jí aá boór seèn, à nde né sèn mé nu cèn kwaá, à nde né sèn mé nu dé jomò kwaá, à né yab teèn yoló kela den.

⁸ Bí yoló ménâ ndɔ́, bí siè lòm temé tég, Fehtoò beèh baá ndeé.

⁹ Bò nùàr mò, bí té lètenè bìi lòù ndúgò gò, te ju ndeé bí beè Càn siè cú. Nùà téná-juù baá ndeê, à hèn nɔ́.

¹⁰ Belà, bí múnò ní cégé mé dene bò *sòn-Càn bò léi jògò; bó lé naâ lè yilí Nùà Dueè tueé, bó né gèr teèn ñené yíi. Mé njéh mene, bó lé naâ lòù yoló seér. Bí kè wèh beè bɔ́ɔ́n, bí yolo lom ménâ ndɔ́.

¹¹ Béh né jí kɔ́ɔ́ ye, kènê bó né dé bɔ́ɔ́n dé samé samé seér. Lòù sam, bó lé naâ tég sie huóm. Bí lé naá giì siè-temé Jòb ngweé. À yeé baá temé môn sie, Nùà Dueè lé naâ bú njèh ngún kulú haá cuú; bí né jí kɔ́ɔ́. Lòù sam, Nùà Dueè né Càn kó-jerè, lélán húóm-temé ndɔ́.

¹² Tétán bò nùàr mò, bí té jègè jègè nyi. Nùàr a, té vulú jègè, à té

tàbè jègè. Né mene kei, bú a, té njií sâ jègè nyì. Nùà kàn a, túé lòm sòn cén, sâ gi aá. Mɔ né nyea, sâ né lom nyea; mɔ né sam, sâ né lom ka sam, gi môn ndɔ; te ju bí beè Càn siè cú.

¹³ Lètenè bìi nuaré déi né gèr teèn ñené wa? Bú a, dùà Càn duaà. Nuaré déi né samé wa? Bú a, sî bené.

¹⁴ Lètenè bìi nuaré déi né teèn baán wa? Bú a, yílá bílí bò kokoò bò gwà Càn. Mɔ bó baá gi doó, bó dua bú Càn felè, bó bó bú kómó mé yílí Nùà Dueè.

¹⁵ Mɔ bó dua lom né mé temé cén, sâ Nùà Dueè nde né nùà beèn doó yili sòm, à nde né bú ter sie sòm. Mɔ à naâ veèn déi bóó, Nùà Dueè nde né bú mé njéh kulú sòm ndɔ.

¹⁶ Mɔ né mân, sâ bí sàlè sòm kú mé veèn lètenè bìi, bí né mé Càn dua kuú, te bí taré yuo. Bí kóó ye, mɔ nùà dilí baá Càn mé temé cén dua, sòn seèn né yeé ñgulí dé gècèn ma.

¹⁷ Né faá *Elí nɔ; à lé naâ nùàr faá béh ndɔ. À lé dua loóm naâ Càn mé temé seèn mene doón, ye te nu né cú. Ngweéh nu ka né ñgwéh tóg nde wa nyèmà tagár mé kwèh mà.

¹⁸ À yeé dua cu aá Càn, nu ne cu ye; yab nde cu ye yuo.

¹⁹ Bò nùàr mò, mɔ nuaré déi né ceér gècèn saáb, nuaá mé weh njií cuù bú te ceér gècéne doón bóó yíí né teèn.

²⁰ Bí kóó ye, nuaá mé sie sòm nùà veèn déi te veéne, feh bú ceér Càn, yili sòm seér né nùà sâ te cio lòù. Sâ veèn seèn lé naá menè ñgún, bó nde né bú mé njéh kulú sòm jíí.

Mvù Piêr dé toò jògò

Bèh bieê

¹ Né mè Piêr, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Mè nyagá njií né mé bí bò nùàr Càn mé njellé yila gi aá te tàbè Pónè, tàbè Galatí, tàbè Kapadòs, tàbè Asía mé tàbè Bitinî. Bí bòó mé né ké sâ cicie faá kìn nɔ cer gɔ dɔɔŋ, mè nyagá njií né mé bí.

² Tele beèh Càn lo naá gi bí ter ké toò jògò balé kwaá; lo naá mé kàgà-ndòn seèn ndɔ. Bí kènê baá gi bò nùàr seèn, né mé terre Cúcuí Njagâ; Càn ye te bí ngweé sòn Yeésò Kristò, à *sené bí mé húóm seèn. Kùsèm dolê seèn a, yám siè bí beè!

Ndèm mé né ngulí

³ Kùsèm Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

À lo béh kɔɔ naá mèi bò jerè: à komo sòm Yeésò Kristò lè cio, ye te béh yòn dé feê kwa mé bú, bèh ndèm beèh kènê dɔɔŋ né gi sâ.

⁴ Ngulù Càn né cu béh kela. Ye nyí kwaá né mé bò nùàr nyí. Ngulù bú sâ dé seèn vù kòmò ndé cú, jéré teèn siè kòmò ndé ngwéh, à nòmò kwéh sér kòmò ndé cú ndɔ. Càn bú dé seèn leér kwaá né ké te vulúu kwarè seèn, ye né dé biì.

⁵ Bí bòó mé né gi temé cén yoòr Yeésò Kristò kwaá njií dɔɔŋ, Càn terre né bí beè kurú kwaá, te lòu mé wón ndeè gi, Yeésò Kristò yili sòm béh, bò nùàr ñene mé njolo bòn.

⁶ Ngweéh sâ bí sàmè bilí cége kɔɔ mà! Mɔ gèr feh hihiné ye nyí nde né mene bí teèn ceéh weh, bí dèn samésé.

⁷ Dé sâ, ye te bó ñene kɔ teèn, ye temé cén biì né yieé. Ngweéh né mene goó ñhè wàn, bò nùàr bú faá ñhè gècèn nɔ ñene kɔ yeé mé tuar yilá yuo kelâ wa? Sé tagá ndèm biì mé né goó te mbeí yuií huóm yɔgɔ

wa? Sâ, mɔ bí né mene gèr teèn ñene dɔɔŋ, né te bó ñene kɔ mé ñhè ye bí né bò gècèn bò; te lòu mé Yeésò Kristò ndeè cuù, Càn seèn nyegé ye bí, bí den gi bò nùàr beè seèn.

⁸ Ngweéh bí né Yeésò gwaán mà. Bí lo mene bú njolò ñéné ngwéh, mé ñhè mene, temé cén biì dɔɔŋ né gi yoòr seèn, bí né teèn samé sɔɔ. Gèh sèsàm bú sâ dé tueé sam.

⁹ Lòu sam, bí yili yuo aá kèn. Né mé temé cén mé bí né yoòr seèn kwaá njií doô.

¹⁰ Sâ lo baá dàb mé bò *sòn-Càn bò né ceér mé né nùàr yili sòm hèn kweé fɔɔn, bó né bò nùàr njií sâ se nyegé, ye bó a: Càn lo naá gi ké toò jògò ter nyegé kwaá, ye nyí ndeè nde né bí dé lòu yili sòm ma.

¹¹ Bó mé feh bòn lé naá loôm mé terre mene lege, ye te bó ñene kwaá gi nàm mé kèkènè sâ njolò. Lòu sam, Cúcuí Njagâ mé né lè bòn doô, lé naá gi bó toò tueé kwaá, ye bó a: Kristò ndeè jògò ñene logó nde né gèr, te jomo sâ be terre seèn ñéné ñaá ye mé ñhè ter ma.

¹² Bó né mene lege, ye te bó ñene kwaá gi nàm bú sâ njolò, mé ñhè mene Càn lo ye bó a, bó ndeè nàm sâ njolò kɔɔ ñéné ndé ngwéh, wa bí bò hèn bò ndeè nàm bú sâ njolò ñene seér nde né kɔɔ ma. Kènê, bí baá gi mé ñhè tieè: Cúcuí Njagâ lé naá ké te vulúu beè Càn suagâ; bòó mé né Njagâ Bagaà se lé naá terre kwa, bó se kwaá bí ngòr sâ tieè. Sâ ngweéh lo né mene bò cili Càn, bó lo naá gwaán ye te bó ñene kwa teèn mà.

Dene nùà Càn

¹³ Mɔ né mân, bí téné lòm cúcuí mé seé Càn. Bí dèn dene kɔr, bí kwá njí gi ndèm ye lòu mé Yeésò Kristò ndeè né cuù, wa bí nde né mé fùgò beè seèn kuú ma.

¹⁴ Bí ngwé sér á sòn Càn, bí té ñhè mé feh biì faá léi toò nɔ bó cùr cú. Dé sâ lé naá sâ bí née Càn kó ngwéh ye.

15 Bí bòó mé Càṅ lé naá giì balé sòm dɔ́ŋ, bí dèn lòm jolosé faá Càṅ nùà njèh nɔ.

16 Te mvù Càṅe bó toò nyagá taré né cí ndɔ, ye: Bí dèn lòm jolosé. Lòu sam, mè né Nùà joloò.»

17 Mɔ bí nde aá Càṅ dua, ṅweéh bí né yeé bú Tele biì yilá mà. Né bòn. Jéjég juù felè nùàr dɔ́ŋ tena yeé bú, à ju nùà kàn tena né mé seé seèn ndɔ. Mɔ né ménâ, sâ bí vèh lòm bú mé temé cén. Cu mé bí née ká lè wónje hèn, bí dula bú dula.

18 Bí né gi kɔ́, ye bí lo naá giì te cùr tòu bò jògò bò teèn. Yeésò Kristò lé bí teèn ṅge weéh naâ kɔ́, à lé bí teèn huar sòm naâ mé keh tarê; bí né gi gèh keh sâ kɔ́, lo dèn ná ṅwèh mé njèh wàn faá kàgàlòn bô goó nɔ, ndóg lo cí ná ṅwèh.

19 Lo naá seér mé jéjég húòm Kristò nùà njèh. À dé seèn né faá *mbieè sèmè mé beré dèi yoòr sòrò nyì ṅwéh, veèn dèi yoòr sam ndɔ.

20 Càṅ lo Kristò balé kwaá naâ sâ wónjé née teèn sam ye. Te nde nde, yeé baá ká jomo mé cu nde aá giì hèn, Càṅ nde ye bú bèsónè felè biì ṅené sòm keéh, ye te à yili sòm bí.

21 Bí temé cén yoòr Càṅ kwaá njií né mé bú, ye: Càṅ lé naâ bú te cio komo sòm, ye Kristò né nùàr mé yilí. Te temé cén bô ndèm biì dɔ́ŋ nde ye kènè yoòr Càṅ jógó le.

22 Bí *senésé mân yuo gi né mé ceér gècèn ṅweê, ye te bí gwaán ṅagá bò mbaábi mé temé cén. Sâ bí bógó lòm ká-re lètenè biì mé temé cén ménâ.

23 Bí kɔ́ ye, bó bí ṅar seér cu aá dé feê. Tele biì né tètàgà, gèh seèn kú bèh. Gèh sâ né ṅòr seèn, né ṅòr ṅulí mé dé seèn yieé den né cu dɔ́ŋ.

24 Né gi te mvù Càṅe nyagá den, ye: Nùàr dɔ́ŋ né faá nyure nɔ. Dene nyàgàm bòn né faá mvue nyurè sâ ndɔ.

Mɔ nyure baá ṅemá, mvue né yeé nyoló yuo.

25 Ter cu dɔ́ŋ le lom yeé ṅòr Nùà Dueè.»

Njàgà Bagaà mé bí né ṅweé hèn né cí.

2

Taá dàn

1 Sâ kènè né mene gèh veèn dé heè dɔ́ŋ, bí sòm jí bá be teèn: bí té nyeèn túé cú, bí té leba nágá cú, bí té huer kú, bí té nùàr júé ndɔ.

2 Bí dèn sér á faá bò huaán mbembogò nɔ, bó sòn mé mbán ṅaâm dù bèh. Njèh cén, mbán dé biì né ṅòr Càṅ, bí té sòn mé njèh dù nyì, te bí kula seér mé njéh, bí yili yuo.

3 Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Bí lé naá giì húòm-temé Nùà Dueé ṅené ṅweé!»

4 Mɔ né ménâ, bí nde bílí dèn jí ká kwarè Nùà Dueè; taá dàn né bú. Bò nùàr lé naâ bú ké jomo komo si njií, sâ beè Càṅ taá nùà njèh né seér bú, Càṅ lo naá giì bú ter balé kwaá.

5 Bí bílí ndé jí ká yoòr seèn, te bí ṅa gi bò taá nùà njèh, bí me yila te gwà Càṅ dé koô, Cúcuí seèn cer beh teèn; te ké gwò sâ bí ṅa gi bòn bò *ṅàṅ sèmè, bí seé Càṅ bòó lom mé temé cén, te temé nɔré bú lè mé bí felè Yeésò *Kristò.

6 Te mvù Càṅe né gi mân nyagá den ndɔ, ye:

Mè taá nùà njèh balé sòm aá kèn, à né lom mé yilí beè mò kɔ́.

Kènè mè nde né bú taá dàn te loó Siyôn* sio kwaá.

Nuaá mé né temé cén yoòr seèn kwaá njií dɔ́ŋ

lòu pó lè ndé ṅwéh.»

7 Dé biì, taá bú sâ beè biì baá gi mé yilí. Lòu sam, temé biì dɔ́ŋ né gi yoòr seèn. Beè bòó mé temé teèn kwá ní ṅwéh, môn sam. Bó mene ṅéné kó ṅwéh, mé njéh mene,

Né taá mé bò mé-gwà bò lé naâ ké jomo

komo si njií, taá dàn ña seér cu né kóó.»

⁸ Né beré déi te mvù Cànje nyagá den ndo ye:

Né taá cén-gulè bò nùar,

kweéh dièb boòn né cí.»

Bó teèn cenné die kuú gi né mé dúagá-temé boòn. Sâ Càn lo toò baá gi mé kàgà-ndòn sâ lè ndo, ye bó nde né dé boòn faá bèh sâ cenné ma.

⁹ Dé biì, bú a, té cí dèn; lòu sam, bí dé biì né bò nùar Càn. Bò *ngàn sèmè dé Nùà Dueè né bí. Càn bí hiín nyeén kwaá né ye bí baá bò gèh nùar nyí. À lo bí balé soóm naâ, ye te bí nde bò nùar be seé nyí tueé, bí ye bó a, nyí lé bí te cibi ña soóm naâ kóó, nyí weh kwaá njií bí bèh ñagá ma.

¹⁰ Léi toò bí lé bò gèh nùar Càn ná ngwêh, bí bò gèh nùar seèn ña né kènê. Bí lo kó ná ngwêh, ye Càn né yeé bí jere kóó ndo. Baá ye kènê, bí baá fùgò húóm-temé seèn kuú.

Dene nùà seé Càn

¹¹ Bí kóo ye, ká te wónje bí ndeé né kìn, wa bí nde né wàn cer weh ndo. Mò né mân, sâ kúkùr biì bò mbeí mò, njií mé ngàn yoòr gwaán né kóó, bí té temé teèn njií. Lòu sam, bò njií sâ lege ye te bó wula som yòn biì.

¹² Dene biì ké lètenè bò Càn-kó a, dèn lòm dilísé. Mò bí né ménâ den, sâ bó né mene bí jueé, bó nde né seé bagaà biì ñené, bó keí seér cu bí lòu, te lòu mé Càn ndeé cuù teèn, bó seén bú.

¹³ Bí yoòr sâ né mé yilí Nùà Dueè, bí ngwé làrè sòn bò kokoò bò doón. Bí ngwé lòm sòn mgbè dé koò faá cí no, terreb dé koò né beè seèn.

¹⁴ À bò ngómnà terreb haá yeé kóó, te bó nde ye bò vevenê bò seé weh;

¹⁵ bòó mé né njèh boó huóóm, bó seén nyegé bó ndo. Bí ngwé jí sòn

boòn. Sâ doón, Càn ye te bòó mé né lòu boó ndugó go, sé yeé baá seé bagaà biì ñené, te sie bó sòn.

¹⁶ Bí fèh kéké mé dene biì ye bò nùar a, bí baá mé feh biì ma. Njèh cén, mé feh biì bú sâ, né dé bò seé bò Càn, dèn ngwéh mé feh biì dé veèn boó.

¹⁷ Bí léb làrè toò bò nùar doón. Bò mbaábi mé né te ceér Yeésò Kristò doón, bí gwàn jí bó mé temé cén, bí né Càn mé feh mene veéh, bí né sòn mgbè dé koò ngweé ndo.

*Gèr *Kristò*

¹⁸ Bí bò seé bò, ngwé jí sòn bò tele seé biì mé gùm mene. Bò déi né mene temé huóóm, bò déi mene temé húóm ngwéh doón, bí ngwé njií sòn boòn kèi cén.

¹⁹ Lòu sam, nuaá mé né gèr mé sòn fuù ñené doón, mò à mé njéh veéh né Càn, sâ à boó né njèh bagaà.

²⁰ Mò wò sé la gèr hèllè ñene né mé yìe veèn yeè no, wò sé la bú yóló ná ngwêh wa? Neì sé la wò seén naâ kóó ndo wa? Mò bí gèr ñene seér né mé seé bagaà, bí né mbaá yoló njií, sâ beè Càn né njèh bagaà.

²¹ À bí yilá njií naâ bèh cí. Lòu sam, Kristò mé feh seèn lé naâ mé gèr felè biì kwaré, te bí ñene weh teèn, bí bele ménâ.

²² Sâ ndóg, à lo bèh veèn déi kó ná ngwêh ndo; ndóg nyeén déi bú sònò yùò ngúngwéh.

²³ Bó né mene bú mbaá selé weh, mé njéh mene, à lo sòn cú ná ngwêh. À né mene gèr ñené, à lo sòn cú ná ngwêh ndo.

À lé doón kwaá lo gii naâ beè Càn, ye ju teèn tena yilí nde né bú ma.

²⁴ À mé feh seèn lé naâ veèn beèh yoòr nguú kwaá, bó faga bú sòn beèh.

Sâ doón ye te béh den gi bò komó te veéne,

ye te béh làñ den seér te seé didilí. Nyer Kristò lé bí taré soóm naâ kóó.

25 Lòu sam, bí lé naá gií faá bò sòrngaṅ mé né lòu sabé go no. Kènê bó bí bilí kwaá baá ká kwarè nùà njèh. Gó biì né bú.

3

Bò vèh bó bò si

1 Bí bò vèh ndo, bí ṅgwé gí sòn bò si biì. Ko ṅgweéh bò déi lètenè bòn Càn dùà bèh wa, mo bí né sòn bòn ṅgweé, bó nde né ménâ ṅené, bó kweéh seér temé. Gwaán cu sâ, bí té mene bó ṅgòr Càn lòu túé, bó nde gi né te dene biì ṅené keéh, ye bí né te ceér-e.

2 Lòu sam, bó nde né ṅené, ye bí né teèn boó yíí, wa bí né bó veéh ma.

3 Bí té gwàn mé bí fón seér ceér dé yàgà huóm; né lom bò njèh dé kèb cièè. Mè jue né feh lòu beéh goné kwaâ, yíyâr bègè tieè yíí, bò cògò nyàgàm yoòr su kwaá beleè ndo, mè jue né cí.

4 Bí yàgà húóm sér kèb lè, te bú sâ ndeè lè bò nùàr gí cú. Mo bí né dolé huóm, bí né doón den, bí nde né Càn yoòr mé gècèn mene huóm.

5 Léí toò bò vèh déi lé naâ ménâ boó, bó lé yàgà nyegé seér naâ mé ndèm yoòr Càn kwaá njií, bó né sòn bò si bòn ṅgweé.

6 Sâ né njií mé Sará lé boó naâ; à lé Abrahâm yilá naâ Nùà njèh". Lé naâ mé tie ṅgweê. ṅgweéh bò ṅuna Sará kènê baá bí mà. Mo bí né bò njèh teèn boó yíí, veéh bí mé njeré déi siè ṅgwéh, sâ bò ṅuna seèn né bí.

7 Mé bí bò siíb ndo, bí wèh kwá bò veéh biì faá nùàr no. Lòu sam, bí bó doón yòn tètàgà beè Càn kwa nde né kèi cén. Nùà kàn a, kóo ye, dé vèh faá nyí no táre wá ṅgwéh lòu. Mo bí né ménâ boó, sâ njií mé bí né mé Càn dua njií, à nde né ṅgweé.

Bèh bò Yeésò bò soḡô

8 Bí dèn lòm mé sòn cèn, bí né mé jere lètenè biì kóo kuú, bí né lètenè biì faá bò huaán mé lèi cèn

no gwaán kuú ndo. Dé kàn a, té toò bò mbeí lòu jéla sér; dé kàn a, dólé sér toò bò mbeí lòu ndo.

9 Mo nuaré déi né bí veèn boó, bí té veèn mé veèn cú. Né mene séb, bí té mé séb cú ndo. Bí dé biì cu sá kulú sér bó lòu. Lòu sam, Càn lé bí tétég yilá kuú naâ dé nùàr lòu kulú, te bí kwa keéh dèh teèn ndo.

10 Né te mvù Càn nyagá den, ye: Nuaá mé né dene nooré mé bò cieé nenoré yoòr seèn gwaán doón, bú a, siè leba mé júéb, à sie leba mé nyeén ndo.

11 Bú a, nyénné veèn, à boó seér bagaà.

Bú a, fón kwá cú ceér mé dolé nde né bò nùàr teèn kwa, à kela cí.

12 Lòu sam, njolo Nùà Dueè né seér yoòr bò didilí bò.

Tie seèn né gi ṅgòr bòn ṅgweé ndo. Dé bò vevené bò, à njolo yoòr bòn kè ní bèh.»

Gèr mé seé bagaà ṅenê

13 Mo bí né lélán bó-bagaà, sâ nuaré déi nde né bí veèn boó wa?

14 Bí né mene gèr ṅené, mo né felè seé bagaà, bí té njeré déi nyàmè, bí té nuaré déi vèh, Càn nde né bí kulú.

15 Bí temé biì gùm doón kwá ní lòm mé Yeésò *Kristò, te Nùà Dueè teèn cer lom bú. Bòó mé né bí njèh bieé doón, bí dèn lòm lan toò bòn, te bí se bó kwòm mé bí né ndèm mé Yeésò Kristò kwaá njií.

16 Mo bí baá bó se, bí sè ní bó meman, nenoon ndo. Njèh cén, bí té mé veèn yoòr dèn. Mo bí né ménâ boó, sâ bó jue kuú mene bí te ceér Yeésò Kristò naàn, nde né bó sònò cí le.

17 Mo Càn gwaán né ye bí gèr ṅené sér mé seé bagaà, mè tueé bí, huom kela né cí mé gèr felè seé veèn ṅené.

18 ṅgweéh Kristò mé feh seèn lo naâ felè biì kuú mà! À lé naâ mbeí cén dé kèi cèn kuú. Sâ nùà dilí faá bú no sam ndo; mé njèh mene, à nde cio bò jéré-temé bò kuú seér cu kóo, sâ doón ye te nyí weh nyogó njií cuú

bí ká yoòr Càṅ. Càṅ mé ngeér sam, bó yeé wula sòm aá bú te yo húóme, Càṅ nde bú haá seér yo dé Cúcuí.

¹⁹ À lo mé Cúcuí sâ nde bilí naâ ké dòu bēh cibì yoòr bò càṅ mene, à né bó ngòr Càṅ se.

²⁰ Bò sâ bò lo naâ feh mé Càṅ taré. Lo naâ te nàm Noê. Sâ Càṅ né sèṅ kwaá, ye kò Noê fagá gi aá kòm. Mò gi aá, à yili sòm lom nùà téndelé, à né bó mé nòmò yili sòm.

²¹ Nòmò sâ lo naâ cecemé nòmò Càṅ mé né bēh kènê yili sòm hèn. Gèh nòmò Càṅ bú sâ dé seèn dé ngàṅ yoòr koù sam, bēh bú bie njií yeé mé Càṅ, te à nyegé bēh temé mé njéh. À né bēh temé mé njéh nyegé ndò. Né mé njua Yeésò Kristò. À lé naâ te cio komo yuo,

²² à ṅaá nde ké te vulúu, à den nde te be gaá Càṅe. Bò cìlì Càṅ bó bò kokoò bò mé bò terreḅ bò ké ter ka vulúu dɔ́ṅ né gi beè seèn.

4

Dene feê

¹ Bēh lé naá gií ṅené, ye Yeésò *Kristò lé naâ gèr mé yo nùàr yoòr ṅené. Mò né mân, sâ bí yí lòm njágá dòu mé gèr faá bú nò. Lòu sam, nuaá mé né gèr mé ngàṅ yoòr ṅené dɔ́ṅ, dé seèn veèn yoòr seèn ṅgwé ndé cú.

² Mò né mân, sâ duoòm hèn, nde wa lòu mé cieé bìi gi nde né teèn, bí dèn bá dene mé Càṅ gwaán nê. Njií mé ngàṅ yoòr bìi gwaán né kɔ́, bí té kèrà cú.

³ Veèn bìi kela baá mé dé jomò. Lòu sam, bí lo naâ veèn faá bò Càṅ-kó nò bɔ́: bí lo naâ feh loḡó, njií mé ngàṅ yoòr gwaán né kɔ́, bí lé naâ bɔ́, bí né *wɔ́ṅ sela; njií mé nùàr sé la bó ná ṅgwēh, bí né cí bɔ́ seér, bí né lòu sela tugó seér. Cècàṅ né mene beè Càṅ njèh lòròmû, mé njéh mene bí lo naâ cí dua bilí gií. Wulu baá kèn.

⁴ Kènê, bò Càṅ-kó nde aá mé bí lòu híim seér. Lòu sam, bó sé yeé

bí lètenè bɔ́n te tándabé denè hèllè ṅéné cú, bí ṅa tou sêb beè bɔ́n.

⁵ Kwá wɔ́ṅ, Càṅ nde aá ju felè bò làṅ bò mé bò komô tená ndò. Lòu sâ bó nde né toò juù njebá, bó salé kwaá seé bɔ́n cie mé sòn bɔ́n.

⁶ Kristò lo ké dòu yoòr bò komô waá naâ dé cí, ye te nyí se bò càṅ bɔ́n Njàgà Bagaá. Lòu sam, cu mé bò sâ bò lo naâ ká cie, ju lo naâ felè bɔ́n tená, faá né yeé felè bò nùàr dɔ́ṅ nò. Kristò lo mé Njàgà Bagaá ké dòu se ndeè naâ, ye te bó kwa seér cúcuí, bó den faá Càṅ den nê nò.

Dene bò Yeésò bò lètenè bɔ́n

⁷ Wɔ́ṅ nde aá gií, sâ njèh dɔ́ṅ ceré baá ndò. Bí siè yo, bí dèn bá dene kɔ́, te bí dua nyegé ye Càṅ.

⁸ Bí gwàn kú dèn lètenè bìi cu dɔ́ṅ, njèh dueè né cí. Mò bí né lètenè bìi mé temé cén gwaán kuú, sâ veèn ṅún nde né lètenè bìi nyimé yuo gií.

⁹ Cu dɔ́ṅ hin gwà kìn a, dèn dèn lo bìi loṅ; nùàr té déi lòu ndúgó sér.

¹⁰ Bí lètenè bìi né gi mé gèh seé hihiné yoòr. Càṅ haá né nùàr kàn méná kɔ́; bú a, siè mé temé cén, à né bò nùàr mé njéh gam.

¹¹ Nuaá mé Càṅ ye seé dé seèn né ngòr Càṅ tueê, bú a, sè ngòr Càṅ. Mò seé nuaré déi né nùàr gaàm, bú a, gàm lom mé temé Càṅ mene ndò. Bò dé kàn a, bó gi méná, te bò nùàr seén gi Càṅ felè Yeésò Kristò mé gùm mene. Nùà *sùsùm né bú; terreḅ seèn né dé ndeè. È môn!

*Gèr jomo *Kristò ṅenê*

¹² Bò mbeí mò, mò gèr né mene bí yoòr furú, bí té lòu híim sér, faá né njèh kèkènè nò.

¹³ Bí sàmè sér mé njéh dé samê, ye bí baá gèr faá Kristò nò ṅené. Te lòu mé be terreḅ seèn ndeè ṅené ṅagá teèn, vɔ́ḡó-temé kibí sie bí beè.

¹⁴ Mò bò nùàr bí selé né ye bí né bò mbòṅ Kristò fí, bí kɔ́ ye, samésé né bí. Lòu sam, bí bò Cúcuí Càṅ né kɔ́, terreḅ dɔ́ṅ né gi beè seèn.

¹⁵ Càn a bó nuaré déi ñene gèr lètenè biì mé yìè veên déi: yìè wulá-nùàr, yìè yîb, wa né te ju nuaré déi mbaá lóó yilá wa, Càn a bó bí gwaán gèh gèr bú sâ.

¹⁶ Nuaá mé dé seèn gèr ñene seér né mé yilí Kristò, bú a, té mé fegùlì kú gùm dǎǎ, à vrà sér Càn mé njéh dé vraà. Lòu sam, à né yilí Kristò.

¹⁷ Kènê baá cu, bó nde aá ju tená. Bó ju tena logó nde né te mbàgà Càn. Á, mo bó ju tena duóóm né mé béh mân, sâ ju dé bòó mé né Njàgà Bagaà Càn ñgeén, den nde né naàn?

¹⁸ Sâ te mvù Càn né gi nyagá den, ye:

Mo bò didilí bò lege né lòu, te bó nde ye yili yuo,

sâ bò jéré-temé bò mé bò vevenê bò dé bǎǎ bóó nde né naàn wa?»

¹⁹ Mo né mân, sâ bóó mé gèr ñene né mé yilí Càn dǎǎ, bó a, kó lòm mé seé bagaà tetoò bóó ndeê. Bó gùm bǎǎ dǎǎ ñéh kwá gí yoòr Càn; à ñjéh dǎǎ si gi naâ kǎó. Ndéb seèn doó diè kélá bèh.

5

Seé bò Yeésò bò dé kokoô lètenè bò mbeí

¹ Mè kènê tueé ñjii nde né mé bò kokoô bò lètenè biì. Mè toò né taré nùà koô lètenè bò Yeésò bò ménâ ndǎ. Mè lé naá giì bò dà m gèr *Kristò mé njolo ñené. Lòu mé be terrèb Càn nde né teèn ñené ñagá, mè gà dé mò teèn lím ndé ñgwéh. Mè né bí dua:

² Kúkùr biì, bǎǎ bò nùàr Càn mé Càn haá kwaá né beè biì doô, bí kè nyégé lòm bó faá nùà ñjéh né bǎǎ mbieè seèn ke nyegé nǎ; bí dèn kór lòm teèn mé temé cén faá Càn né gwaán ndǎ. Càn a bó nuaré déi bóó jelá seér seé lòu. Bú a, bó lòm seé faá seé né bieé nǎ, dèn ñgwéh seé kàgàlǎ.

³ Bòó mé né beè biì sâ, bí té gwàn mé bí tuú seér bó lòu. Dene biì a,

húóm sér toò bǎǎ dé huóòm, te bó si weh dene bagaà teèn.

⁴ Te lòu mé Tele bò mbieè ndeè cuu teèn, bí kwa gi tám ñgoòg dé nyemà mé nyemà.

⁵ Mè kènê tueé nde né mé bò mbò ndà ndǎ, bí ñgwé tie. Bòó mé nyemà bǎǎ né dé biì yǎgǎ dǎǎ, bí vèh bó veèh.

Mè kènê tueé ñjii nde aá mé bò nùàr dǎǎ, bí dèn yébbé kú lètenè biì lòu. Né te mvù Càn nyagá den, ye:

Càn ñjéh nomo yeé nùà fù ñgàn,

à kulu seér nùà dǎlê.»

⁶ Sâ, bí dèn yébbé nde gi ká beè Càn terrèb, te lòu mé ye nyí nde né bí ter teèn sie sǎm, à sie sǎm bí mé be seèn.

⁷ Bò ñjii mé né bí seé weh dǎǎ, bí húaré kwá ñjii beè seèn, à bí ke nyegé né kǎó.

⁸ Bí dèn kór lòu, bí né bèh dǎǎ ke tená; *Sátàn nùà bǎǎ né kwaré biì faá gélóg nǎ ñgugó ñuǎb gǎ, te nyí sie yieé cén déi lètenè biì.

⁹ Bí wèh bú seé, bí ñjéba lòm te ceér Càn tég, bí té jilì. ñgwéh bí né gi kǎó ye, bò Yeésò bò mbeí biì bèh dǎǎ né gi mé gèr ménâ kwaré mà.

¹⁰ Njua mé gèr hèllè dàb ndé ndé ñgwéh ndǎ. Mo cu sâ kela baá, Càn húóm-temé mé lé naâ bí te dene tètàgà beè seèn mé Kristò yilá kwaá, nde né bí nǎǎ mé feh seèn vuaá kwaá, à haá bí terreb, te bí ñjéba nyegé ye tarésé.

¹¹ Bú a, dèn dèn nùà terrèb dé nyemà mé nyemà ménâ ndǎ. È môn!

Bèh ceré

¹² Mè né bí bieé. Mvù maànje hèn, Silàs nyagá kwaá né mè kǎó, te mè nde ye bí temá ñjii. Beè mò, à né nùàr mò, mé né ceér Yeésò Kristò te be sâ bele. Mè mvù hèn nyagá né ye te mè toó nyegé bí, bí kǎ nyegé bagasé ye, mé gècèn mene, fùgò Càn

mé bí né teèn sâ, né faá bí naá gii
ngweé nɔ. Bí té teèn yùò nyì.

¹³ Bòṅ bò Càṅ bò ká Babilôn mé
Càṅ balé kwaá né faá bí nɔ, ye bíé
kéh bí бага. Nuna mò Mârk ye bíé
kéh bí ndɔ.

¹⁴ Bí bíé kú lètenè bìi mé temé
nùàr lè. Bí bò ngwómé Kristò, dólé
a, dèn mé bí dɔóṅ.

Mvù Piêr dé jomò

¹ Né mè Simôn Piêr; mè né nùà seê Yeésò *Kristò, mè né mbòn tebê seèn ndò. Mè né bí nyagá njií. Bí kóó ye, béh bí doón yòòr Kristò kwaá njií gi né temé cên. Dé bìi né faá dé beèh nò yieé, njua mé Càn beèh Yeésò Kristò Yìlì-nùàr né Càn dilí.

² Càn bô Fehtoò beèh Yeésò a, kúlú bí. Dólé bòn a, yám siè bí beè. Lòu sam, bí né bó kóó.

Yòòr Càn mege ndeé

³ Càn mé terreb seèn lé béh haá gi naâ bò njií mé nde né béh gam, te béh kwa yòn, béh den mege nde yòòr seèn. À lé bóó naâ kóó, te béh nde ye Kristò kóó. Né nuaá mé lé naâ béh te dene koò seèn yilá yií, ye te nyí feh keéh béh húóm-temé nyí.

⁴ À lé naâ béh ndéb tieè kwaá kwaá, ye nyí bóó nde né bò njèh dudueèr mé né gi njèh doón huóm yóó, ye te bí mvelé yuo beè *wôn, bí temé te bò njèh nùàr jógó kwá cú, te bí lè den seér mé kèkènè dé nyí ma.

⁵ Mò né ménâ, sâ bí lègè néi cú lòu. Mè né kóó ye, bí baá gi mé temé cên yòòr Yeésò Kristò; kènê bí gò dilí néi cú lòu ndò. Bí felèbò kó néi cú Càn dé kóó.

⁶ Mò bí kó gi aá, bí né yo teèn sie yií. Mò dé sâ gi aá, bí felèbò kwá yí sèn, bí né yòòr Càn mege ndeé.

⁷ Mò bí mege nde gi aá yòòr Càn kèn, bí lètenè bìi dèn lòm dene bò òm bô bei. Mò bí den kó gi aá ménâ, bí felèbò doón sagá yií baá-re gwaân.

⁸ Mò yòòr bìi yam den né bò sâ bò, sâ nde né bí terreb haá, te bí kó nyegé Fehtoò beèh Yeésò Kristò, bí den làn, te tàb yuo teèn.

⁹ Mò nuaré déi mé bò njií hèn yòòr sam, sâ tácugó bilí né bú, à nyen aá ye, Càn lé naâ nyí veèn dé léi toò yòòr kúlú sòm.

¹⁰ Mò né mân, sâ belà, bí beè Càn dèn gi mé gùm mene. Ngweéh à lé bí yilá naâ dé cí mà. À lé naâ bí balé weh; bí mègè néi cú yòòr seèn lòu. Mò bí né yòòr seèn tég mege ndeé, sâ bóó mene naàn, bí diè ndé ngwéh.

¹¹ Càn nde lom né bí ké mbàm yòòr Yeésò Kristò gulu keéh. Fehtoò beèh mé Yìlì-nùàr né bú. Ké doó sâ baá bèh denè seèn dé nyèmà mé nyèmà.

¹² Mè kó né ye bí né gi bò njií hèn kóó nyegé, wa bí doón njebá den né te gècên mé bí lé naâ ngweé doò ndò. Mé njéh mene, mè ye kó mè jilí den bí beè beè.

¹³ Mè ye, cu mé mè née mé njolo hèn, kó mè bí jilí den beè beè, te bí den den làn. Beè mò huóm kela né cí.

¹⁴ Lòu sam, ser toò hèn mè nde aá mé yo dé wàn geé; Fehtoò beèh Yeésò Kristò lé naá gi mè njolò nené feh.

¹⁵ Mè mé terreb mene doón lege lom aá cí, te bí sie den be mé njéh jomo.

**Sùsùm mé terreb *Kristò*

¹⁶ Cu mé béh lé ye bí a, Fehtoò beèh Yeésò Kristò nde né mé terreb mene *sumú cuù, béh lé mé feh faá dèbbè bò nùàr nò túé ná ngwéh, béh lé sùsùm seèn nené naâ mé njolo.

¹⁷ Cu mé à lé naâ sùsùm mé terreb beè Tele seèn Càn kwa, béh lé naá gi doó. Béh yeé ngweé, hueh déi ké sònò Càn Dueè Nùà terrèb lé naâ ngulí, ye:

Hèn né huaán yíé-temé nyí, temé nyí né lè mé bú nòré.»

¹⁸ Lòu sâ béh bó lé naâ ké felè tòr joloò, béh lé naâ hueh sâ mé tie ngweé.

¹⁹ Yeé bilí cu aá mé ngòr bò *sòn-Càn bò mene, béh kó nyegé lom baá-re ye né môn. Mò bí ye te huóm, bí féla njí tie teèn. Lòu sam, ngòr bò sòn-Càn bò né te cibi faá lâm nò baá den, tóg kó cieé naga baá kóó. Cu sâ

có ndeè né yuoô, à ba njeré sie bí temé beè.

²⁰ Tétég bí jògò kó ye, ngòr sòn-Càṅ mé né gi te mvù nyagá den, nuaré déi bú mé lèi seèn sé kòmò bèh.

²¹ Lòu sam, boó mene naàn, ngòr sòn-Càṅ beè nùàr yùò bèh. Cúcuí Nágâ lé bó ceér feéh naâ kóó, ye te bó tueé keéh bò nùàr njií mé yuo yeé sònò Càṅ.

2

Bò nyeén bò (Jûde 4-13)

¹ Bóó mé ye bó né bò *sòn-Càṅ bò sé wa, lo naâ toò lètenè bò nùàr nabé yilá, bó goó su nyeén teèn. Bò fèh-nyeén bò nde cu né lètenè bìi ménâ ndò. Bó nde né bí bò ngòr nyenyenê feh, te mògò ṅellé mé njéh. Nùà fèh-njèh beéh Yeésò Kristò mé lé naâ bó yili sòm, bó nde né bú ṅoóon, bó yila nde seér te gèr-e, bó nyoló le teèn mé be boòn.

² Nùàr ṅgún nde gi né bó te tándabé denè hèllè kem bele; te bò nùàr tueé beéh ceér gècèn.

³ Bò nyeén bò hèllè sé yeé baá kàgàlòn beè bìi gwaán, bó yila bò dèbbè mé feh munó fòôn, bó né bí mé njéh njuaré. Kwá nòón, ju boòn né ter taáb kwaá ndò; nuaá mé nde né bó seé weh lóm cèr ṅgwéh, ye kò nyí nyoló sòm aá bó kèn.

⁴ Mé bò cili Càṅ mene, Càṅ lé déi jomo kélá kéh ná ṅgwéh. Bóó mé lé naâ veèn kuú doón, né gi kènê ké dòu bèh cibi tuar, bó né ju teèn kela den.

⁵ Mé nàm bò jògò bò mene, Càṅ déi jomo kélá kéh ṅgwéh: à lo naâ *wón mé nòmò kum sòm. Lé naâ felè bò jéré-temé bò. À yili sòm cegé Noê, nùà dilí, à yili sòm mé nùà téhbeh ndò.

⁶ Bò loó kokoô déi lé naâ teèn: yili boòn lé naâ *Sódòm bô *Gómôr: Càṅ lo bó tuar kum loò naâ mé yìè veèn boòn ndò. Ye te bò jéré-temé bò dé

jomò ṅene kwaá gi seé mé nyí nde né bó weh njolò.

⁷ À lo ké Sódòm yili sòm cegé naâ *Lôt, nùà dilí. Lòu sam, veèn mé bò nùàr lo naâ boó doón, temé lé naâ Lôt mé njéh lè yulá dé gècèn.

⁸ Sâ cieé dé kàn mé cieé dé kân, mé bó lé naâ veèn kuú soó, bó né lom Lôt temé lè mé veèn boòn hèllè boó yulá. Càṅ yeé ṅene à né dé seèn nùà dilí ménâ, à yili sòm bú.

⁹ Beè Nùà Dueè né yeé môn, bòó mé né yoòr seèn mege ndeé doón, ceér mé à nde gi né bó teèn yili sòm, à né kóó, te bó diè cú. À né gi lèh bò jéré-temé bò kóó ndò: à bó sie kwaá né beè, te loú ju tenâ, bó yila lè gèr-e.

¹⁰ Mè tueé bí, gèr nde né ṅueé. Bóó mé boó né njií mé ṅgàṅ yoòr boòn gwaán nê, mé né bò dudueèr bò seb doón, gèr tétán ṅueé kela nde né bó.

Bò fèh-nyeén bò mé mè la naâ tueé hèllè, mènṅàṅ ceré né beè boòn. Né mene bòó mé né mé terreé ké te vulúu teèn, bò nyeén bò hèllè né lom bó ṅaár sie, bó tobé bó séb.

¹¹ Sâ bò cili Càṅ né gi bò fèh-nyeén bò sâ mé terreé yóó ndò. Mé njéh mene, bó bò nyeén bò toò Nùà Dueè jóóó ní bèh, bó bó sélé bèh ndò.

¹² Dé bò fèh-nyeén bò hèllè, bó njèh doón boó mbi go né mé feh boòn, bó né faá bò nyam ké ya dueè mé bó nde né lòu sie ṅoób nò; bó né mbaá selé mbi njií, bó ṅgwé kòmò bèh. Cio boòn né cu gèh dé sâ ndò: bó nde né mbaá faá bò nyam ké ya dueè nò kuú mbi njií.

¹³ Gèr mé bó né bò nùàr feh doó, Càṅ bó sòn sâ gwòm cu nde né mé núr gèr ndò. Bó vóóó-temé boòn kwa seér yeé mé veèn, bó né mé njéh cie ṅagá le. Mò bó né doó, bí bó né yáb yieé bilí, mè tueé bí, né njèh fegùlì. Yo bó taré seér cu né mé nyeén boòn hèllè lòu.

14 Njolo boòn le lom né yoòr bò véh nùàr. Bó né mene te núlu jelág soó, bó hómó bèh. Nuaá mé bó ñene, à te ceér Càñe táre nyégé ñgwéh doón, bó bele weh bú, bó yíi njií te veên. Cu doón, temé boòn né lom te kàgàlòñe. Yeé baá ménâ, Càñ ye, nyí bó duagá som nde né mé gèr ndo.

15 Bó né ceér seèn kwaá loó gií, bó sabé bele seér ceér dé hiín, bó né faá Balam ñunà Bosôr no boó: sâ Balam lo te veéne jím yilà naá mé yìe kàgàlòñe.

16 Càñ lo naá bú nde: vuomndee nde tueé bú sòn beè faá nùàr no, ye te à geé mé ceér kùlù sâ.

17 Bò fèh-nyeén bò mé mè la naá bí tueé hèllè né bò bèlè-nùàr bò. Bó den né faá nduùn mé nòmò teèn sam no. Bó den cu né faá vulú nuù no mé fu né mé ñjèh kobó jógó ndeé, nu teèn sam. Càñ ye, kwá noón, bó bò mgbátág cibì nde né beè nyí kwaré ndo.

18 Bó né bò cùr ñgòr yie punó go; bó ke né njií mé né bò nùàr yoòr yilà, bó ñjebá yila teèn, te bó bele kwa bò nùàr. Bòó mé lé naá te bòñ bò macùr sâ mvelé yuo, sé yeé ñgweé cu ménâ, bó die yila cu teèn.

19 Bó né bò nùàr tueé ye bó a: mo bí den beè beèh, bí né mé feh bìi ma. Á sâ, bó bò ñjèh bò hèllè toò né taré kwer veên ndo. Lòu sam, nùà kàn né kwer beè njií mé né felè seèn cer.

20 Mo nuaré déi naá gií mé feh seèn ñené kóó, ye Yeésò *Kristò Fehtoò beèh né Yìlì nùàr, mo à naá te veéne mvelé yuo, à yilà ndeé ká beè Yeésò, jomo sâ mo à den cuù, à nde cu te veên teré yilà, sâ veên seèn bú dé jomò hèllè nde né dé toò ñaá yógó, te weh bú seé.

21 Gèh dé mé nùàr nde gií né ceér dilí kwa, te à yuo kwaá lo cu ndéb Càñ sâ, huom kela né mé à sé lo ñéné kó ná ñgwèh ye né ceér dé dilí.

22 Sâ doón tueé né ye, kàn déi tueé né gècèn. Kàn sâ né tueé ye: Tíeb

mé boór naá sònò tieé som, à baá cu nagá. Ñguiáñ mé bó naá kènê kou som, baá cu tuob teré ndo ma.»

3

*Cuù Yeésò *Kristò*

1 Bò mbeí mò, mè bí hèn nyagá baá mvù mò dé jomò. Te bò mvù mò fà doón, mè ferré den né bò njií mé bí lé naá gií ñgweé. Mè ye te bí den beh làn, bí né bó munó nyegé.

2 Mè ye te ñgòr mé bò *sòn-Càñ bò lo naá gií léi toò tueé doón, lè bìi gí cú; te bò ndéb mé Fehtoò beèh Yìlì nùàr lé tueé keèh naá bí sònò bò mbòñ tebé, lè bìi gí cú ndo.

3 Bí jògò kó née bú hèn ye: bí kóo ye, mo wón nde aá gií, bò nuaré déi ndeé né lètenè bìi yuo kelâ, dé kàn nde né njií mé ñaá né lè seèn boó; bó nde né bí selé,

4 bó ye bí a: Ñgweéh Kristò ye nyí baá cuù mà! Á, heèh wee? Ñgweéh bèh lo mé bò tele beèh lo kuú gií, ñjèh doón née den ka faá wón lo duóm naá mà.»

5 Sâ bò hèllè bò berón lom né mé be boòn gwaán ñagá ye: lo baá dàb wa, Càñ lo vulú mé tàbè síi naá mé ñgòr, à lo tàbè síi naá mé nòmò ndo, wa jomo sâ à lo naá tàbè bô nòmò hihiné geé kwaá ma. Bó dé sâ mùnò ñgwéh.

6 Sâ mé nòmò cèn sâ Càñ lo wón dé cuùm kum soóm naá mé ñjèh. Nòmò dueè yeé baá nañ, wón dé léi toò hèllè dùà mbíb.

7 Vulú bô tàbè dé jomò hèn ter ñjebá den cu né mé ñgòr cèn sâ, te we ndeé ñgie som bó lòu. Càñ ye, kwá bó den; lòu mé nyí nde né ju bò jéré-temé bò tená, nyí nde né bó tuar ñgie njií, nyí nyoló som bò jéré-temé bò ndo.

8 Bò mbeí mò, bí kóo ye, beè Nùà Dueè, cieé cén né faá nyemà kám no, nyemà kám né faá cieé cén ndo.

9 Mo Nùà Dueè ye nyí nde né njií sâ boó, sâ à bú boó nde né ka nág

ménâ. Bò déi né munó ye, à wágá wá ndé ngwêh. Mè tueé bí, à ngágá ndé ngwéh, à bí yolo den né lòu. À gwàn bèh dé nuaré déi leér le, né mene neì. À gwaán seér né mé nùà kàn né feh seèn yueé fɔ́ɔ́n, te à yili sòm bú.

¹⁰ Mé cieé Nùà Dueè, Nùà Dueè kar waà nde né faá nùà yìb nɔ. Lòu sâ, bèmè nde né to taré, vulú nde né nyueé leér, we nde né ké te vulúu die, njèh dɔ́ɔ́n ngie yuo, tàbè mé bò njèh teèn dɔ́ɔ́n nde gi né ngie yuo ndɔ.

¹¹ Bò nùàr mò, mɔ Càn njèh dɔ́ɔ́n calé sòm nde né faá bèh mân, sâ dene bìi den nde né gèh dé heè wa? Bí kè nyégé bagasé, te bí den lom nyennésé, te ñené yuo kelà yoòr bìi, ye bí né yoòr Càn mege ndeé ma.

¹² Bí njolo kè mé cieé Fehtoò beèh, bí né seé bɔ́ɔ́, te à cuù ye. Lòu sâ, vulú nde né tuar yilá ndeé, bò njèh teèn dɔ́ɔ́n laga nde gi tuar.

¹³ Né faá Càn lɔ tueé kwaá naâ nɔ, ye te vulú dé feê mé tàbè dé feê yuo kela nyegê kɔ́ɔ́, bò njèh didilí cer teèn. Béh hèn kela den né cí!

¹⁴ Sâ bò nùàr mò, cu mé bí né cieé sâ teèn kela hèn, bí lègè lòm faá bí lege aá nɔ, te bí ndeè yuo gi njolò Càn kóbè sâ mé veèn yoòr sam, còñ die lètenè bìi, bí bò Càn.

¹⁵ Bí kóɔ ye, sèn mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò né kwaá doô gam né kɔ́ɔ́, te bí ndeè nde ye yili yuo. Pól nùà yíé-temé beèh lé naá giì bí ménâ te bò mvù seène nyagá njií ndɔ. Càn lé bú kógòn sâ haá naâ kɔ́ɔ́.

¹⁶ Cu mé à né felè ngòr hèn nyagá dɔ́ɔ́n à tueé gi né faá bèh mân. Te bò mvù seèn mé à nyagá gi né kɔ́ɔ́, bò beré déi né lom taré dé gècèn. Bò cùr mé temé kuú sé yeé ngwé kòmò cú, bó lugó keéh njií kwòm bèh hiín, bó ferré yií seér nyeén, faá bó bɔ́ɔ́ yeé mé bò beré déi te mvù Càn nɔ. Kwá-re nɔ́ɔ́n ndɔ, bó mé njéh tulu su né ju yoòr!

¹⁷ Dé bìi bò mbeí mò, bí baá gi mé njéh tieè, bí dèn á dene kòr, te veèn bò jéré-temé bò bí jìn cú, te bó bí te bèh denè bìi kòrò sòm cú ndɔ.

¹⁸ Sâ bí bó lòm tég, te húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò yam sie bí beè, bí kɔ ñeí cu bú dé kɔ́ɔ́. Yìlì nùàr né lom bú. Kùsèm, *sùsùm seèn a, ká ndé wón dɔ́ɔ́n, yuoô lan, nde tóg dé nyèmà mé nyèmà. È môn!

Mvù Jân dé toò jògò

Ngòr mé lé naâ nùàr ñaá

¹ Béh bí hên nyagá njií kuú né felè ngòr mé né yòñ haá. Mé wón lo nde duóòm, sâ à lo dé seèn baá gi teèn. À lé naâ tieè beèh ngulí yilá, béh lé naâ bú ñené ndo. Né ka môn jég, béh lé naá gi bú mé njolo ñené, béh lé naâ bú mé be kema ndo.

² Yòñ sâ yeé waá baá ká lètenè beèh, à ñené ñagá bèsonè, béh ñene ye bú mé njolo. Béh hên jue den né bí cí. Né yòñ tètàgà mé lo naâ ké kwarè Tele seèn doô, à lé naâ njolò beèh ñené yuo kelâ.

³ Njií mé béh lé naâ ñené, mé béh lé naâ ngweé sâ, béh hên tueé keéh né bí cí, te béh bí te bilí gi teèn bècénè. Dé beèh, béh bò Tele mé Nuna seèn Yeésò *Kristò te bilí gi aá kèn. Béh ye te béh bí doón te bilí gi ménâ ndo.

⁴ Béh bí mân nyagá kuú né ye te temé beèh die lè, béh samé gi mé gùm mene.

Ñagá Càn

⁵ Béh hên tueé keéh né bí hueh Yeésò Kristò: wa Càn né lom ñagásé tâñ ma. À mé bèh cibì déi yoòr teèn sam gùm doón.

⁶ Mò béh tueé né ye, béh baá yoòr Càn teé ndeé, mé béh né te cibì gò den, sâ béh tueé né nyeén, seé beèh te ceér gécên sam.

⁷ Á, mò béh gò né bèh ñagá faá Càn nùà ñèh né bèh ñagá no, sâ tueé né ye béh bí né gi bècénè teé bilí; sâ tueé cu né ye, húóm Nuna seèn Yeésò Kristò né béh veèn yoòr yaga sòm gií ndo.

⁸ Mò béh ye, béh mé veèn déi yoòr sam, sâ béh bele den cu né feh beèh mé be beèh, béh mé gécên yoòr sam.

⁹ Nuaá mé né dé seèn bò veèn seèn cie lòu tueé sòm seér, sâ Càn nde né bú bò veèn seèn doón kulú sòm gií,

à *sené nyegé bú ndo. Lòu sam, Càn né lom dilisé, à boó lom yeé jéjég faá à lé naâ tueé kwaá no.

¹⁰ Mò béh ye béh bò vevenê bò sam, sâ béh mé ngòr seèn lè sam, béh yoòr seèn Nùà ñèh horó kwaá seér né nyeén.

2

**Kristò nùà gàm beèh.*

¹ Bò huaán mò, mè bí mvù hên nyagá njií kuú né ye te bí veèn bó cú. Ye mò lètenè bì nuaré déi né mene veèn boó, te à ko ye, béh né mé nùà gàm beèh ké beè Tele beèh teèn ma; né Yeésò Kristò nùà dilí.

² À lé naâ feh seèn te cio mé yìe veèn beèh semé njií, te Càn nde ye béh veèn yoòr kulú sòm. Lélán dé beèh mé huún gi lòm ngwéh, né dé bò nùàr *wón doón ndo.

³ Mò béh né sòn Càn ngweé, béh nde né teèn ñené koó ye béh né Càn koó.

⁴ Mò nuaré déi ye nyí né Càn koó, mé à sòn Càn jòlò ngwéh, sâ né nùà nyeèn, à mé gécên yoòr sam.

⁵ Nuaá mé né dé seèn ngòr Càn jolo, gwaán seér né Càn mé gécên mene koó. Béh ñene ko yeé mé ñèh ndo, ye béh né yoòr Càn nyogó ndeé.

⁶ Nuaá mé ye nyí nyogó den aá dé nyí yoòr Càn, sâ ko bú a, gò lòm ká nág faá Yeésò lé gó naâ no.

Ngòr dé cuùm mé né den feésé

⁷ Bò mbeí mò, ngòr mé mè nyagá né hên ñèh feè beè bì sam; né ngòr cuùm mé bí lé naá gi ké bèh duóòm ngweé. Ngòr sâ bí lé naá gi bú gwaán ndo.

⁸ Ngòr sâ né mene dé cuùm, mé ñèh mene né feésé. Mè bí hên nyagá né cí. Gécên seèn né yoòr Yeésò Kristò ñené ñagá; né lè dene bì ñené yuo kelâ ménâ ndo. Lòu sam, cibí baá ñellé yuo, ñagá baá seér koó baá; né ñagá nùà ñèh.

⁹ Nuaá mé ye nyí né bèh ñagâ, mé à né mbeí bunó ðóŋ tueé né nyeén, à nées den ka bèh cibì ye.

¹⁰ Nuaá mé né bò mbaábon gwaán, né seér bèh ñagâ kóó. Dé seèn, ndògò njií mé nùàr nde né teèn ceén die bú yoòr sam.

¹¹ Dé nuaá mé né bò mbaábon bunó, môn sam; à dé seèn né te cibì, à né teèn gò yon, cibí cibí aá bú njolo, à lèmè kó cú.

¹² Bò huaán mò, Càŋ bí bò veèn bìi fò som gi aá kèn, né felè yilí Yeésò; mè bí hèn nyagá kuú né dé cí.

¹³ Mé bí bò tele mò ndò, ñgweéh nuaá mé lo naá logô teèn, te wón nde ye duóm, bí né gi bú kóó mà; mè bí hèn nyagá njií né dé cí. Mé bí bò ndà mene, bí lé naá *Sátàn taré yógó; mè bí hèn nyagá njií né dé cí ndò.

¹⁴ Né cu mé bí bò huaán mò, bí né Càŋ Tele beèh kóó; mè bí nyagá njií né dé cí. Mé bí bò tele mò ndò, ñgweéh nuaá mé lo naá logô teèn, te wón nde ye duóm, bí né gi bú kóó mà; mè bí nyagá njií né dé cí. Mé bí bò ndà mene, bí né taré, bí né mé ñgòr Càŋ lè, bí né Sátàn taré yógó; mè bí nyagá kuú né dé cí.

¹⁵ Bí té *wón gwàn, bí ñgón bilí mé tò mò ñhèh wón mene, wanóŋ nuaá mé né wón gwaán, dé seèn Tele beèh Càŋ gwàn kòmò ndé ñgwéh.

¹⁶ Bí kóó ye, bò ñhèh wón né mé ceér hihiné: tuaá veèn né bò nùàr lè li den; bó ñhèh wón ñéné ténà bèh. Mò bó baá ñgulù wón yieé, bó né mé kàn lobo nyen le. Mè tueé bí, gèh dé sâ yuo yeé beè wón; ndóg beè Tele beèh Càŋ yùò bèh.

¹⁷ Kwá-re nóŋ ndò; wón hèllè baá gií, bò njií mé bò nùàr né gwaán sâ baá nyoló ndeé. Nuaá mé bóó né faá Càŋ gwaán nê nò, tètàgà le lom nde né kóó.

Nùà bònò *Kristò

¹⁸ Bò huaán mò, waá baá kèn! Bí lé naá gií ñgweé, ye mò wón nde aá gií wa, nùà bònò Kristò ndeé né cu sâ waá ma. Kènè bò bònò bò Kristò baá lom cie faá cí nò bomó sue; béh

baá mé ñhèh ñéné kóó, ye hèn baá bèh cerê sâ ndò.

¹⁹ Mé gècèn mene, bò sâ bò lé yuoó naá ká lètenè beèh. Mé ñhèh mene bó lé dé beèh ná ñgwèh. Mò bó sé lo né bò dé beèh, béh bó sé nées kóó ye. Sâ ðóŋ bóó gi né te béh ñene ñagá teèn, ye bò sâ bò te bòn beèh sam bòn.

²⁰ Dé bìi môn sam. Dé bìi Kristò lé naá bí Cúcuí Ñagá yoòr nyeén kwaá gií, bí lé naá bú kwa; bí né gi bò ñhèh dé gècèn mé bú ñéné kóó.

²¹ Mò mè né mene bí mân nyagá, sâ túé ñgwéh ye bí nées gècèn kó ñgwéeh ye; né seér ye bí né gècèn kóó ma. Bí né gi kóó ndò, ye ñgòr gècèn mé nyeén yoòr sam gum ðóŋ.

²² Á sâ, nùà nyeèn né nèi? Sâ nùà nyeèn né nuaá mé ye Yeésò *Nùà Còŋ sam. Nùà bú sâ né nùà bònò *Kristò, à berón bilí né Huaán mé Tele mene.

²³ Né yeé môn, nuaá mé né Huaán berón, berón né mé Tele mene; mò à né Huaán gwaán, sâ à gwaán né mé Tele mene ndò.

²⁴ Dé bìi, bò njií mé bí lé ñgweé naá ké bèh duóm hèn, bí lèr kwá nyégé lè bìi bagasé. Mò bò njií mé bí lé ñgweé naá ké bèh duóm doò né gi lè bìi te be sâ den den, sâ bí bò Tele mé Huaán nyógó bilí né kóó.

²⁵ Sâ ndéb mé Kristò lé kwa kwaá naá béh tieè doò né yon tètàgà ndò.

²⁶ Mè bí nyagá kuú né felè bòó mé gwaán né bí beleè doò.

²⁷ Dé bìi, bí kóó ye Kristò bí Cúcuí seèn yoòr nyeén kwaá gi aá kèn. Nuaré déi a, té bí njeré déi mbaá fèh kú cú, Cúcuí seèn né gi bí ñhèh ðóŋ feh den, à feh lom né bò ñhèh gècèn gècèn ndò, à ñgòr nyeèn déi teèn fèh yí kèh bèh. Bí nyògò dèn gí yoòr Kristò, faá Cúcuí Ñagá né bí feh den nò.

²⁸ Bò huaán mò, bí bò Kristò nyògò dèn lòu, te lòu mé à ndeé cuè, béh njeré déi nyàmè cú, te fegùlì ndeé béh tò seèn siè cú ndò.

29 Bí né gi kɔ́ ye Kristò né lom dilísé. Sâ bí kó nyégé-re bagasé ndɔ, ye nuaá mé né njèh teèn bɔ́ dilí yíi dɔ́ɔ́ né nuna Càṅ ma.

3

Bò nuna Càṅ

1 Bí jògò ke ke gwaân mé Tele beèh Càṅ gwaán né béh kán ye! Ngweéh à béh yilá né bò nuna seèn mà. Né bòn, béh né lom bò nuna Càṅ. Bò *wɔ́ɔ́ bò dé bòn béh néné kó ngwéh; lòu sam, bó Tele beèh Càṅ nua njèh kó ngwéh.

2 Bò mbeí mò, bí kɔ́ ye, béh baá bò nuna Càṅ. Gèh dene mé né béh kela sâ nées bèsónè néné yùò kélá ngwéeh ye lòu. Mé njéh mene, béh né gi kɔ́ ye: mɔ *Kristò ndeè ñagá yuo kelá baá, béh bú nene nde né te be sâ, te béh den faá bú nɔ.

3 Sâ nuaá mé né ndèm yoòr Kristò mân kwaá njií dɔ́ɔ́, bú a, dèn lòm ñagásé faá Kristò né ñagásé ndɔ.

4 Nuaá mé né veèn kema dɔ́ɔ́ sela né *sóú. Lòu sam, veèn né sóú selaà sâ.

5 Bí né gi kɔ́ ye, Yeésò lé ká lè wɔ́ɔ́ nde kuú naâ bò nua veèn yoòr fɔ sɔ́m, wanɔ́ɔ́ ndògò veèn déi lé yoòr seèn ná ngwéh gùm dɔ́ɔ́.

6 Sâ nuaá mé nyogó den né yoòr seèn dɔ́ɔ́, dé seèn veèn kè mà ndé cú. Nuaá mé né dé seèn veèn sela sɔ́, nées Yeésò Kristò néné ngwéeh ye, sâ à bú kó ngwéh ndɔ.

7 Kúkùr bìi bò huaán mò, bí té gwàn mé nuaré déi bele bí! Bí kɔ́ ye, nuaá mé né njèh bɔ́ dilí dɔ́ɔ́, baá gi dilísé faá Yeésò Kristò né dilísé nɔ.

8 Nuaá mé né dé seèn mé veèn kema ndeé den dɔ́ɔ́, né dé seèn nua *Sátàn. Lòu sam, Sátàn né yee môn, à lé veèn bɔ́ duòóm naâ ké bèh duòóm ndɔ. Nuna Càṅ lé ká cie hèn nde kuú naâ bò seé Sátàn hèllè nyoló sɔm.

9 Nuaá mé né nuna Càṅ dɔ́ɔ́, dé seèn veèn sèlâ ndé cú; dé seèn Càṅ baá Tele seèn kɔ́, à veèn déi bó kòmò ndé cú, à dé seèn yoòr baá seér mé kèkèné dé Càṅ.

10 Mɔ nua baá nuna Càṅ, bó nde né bú néné kɔ́, bó nde né bò dé Sátàn néné kɔ́ ndɔ: bò mé njèh teèn bó dilí yí ngwéh, mé bò mbaábon gwàn ngwéh dɔ́ɔ́, dé bòn bò nuna Càṅ sam.

Gwaân lètenè bìi

11 Bí lé naâ ngòr hèn ké bèh duòóm ngweé gií, ye béh gwàn kú lètenè beèh gwaàn.

12 Mɔ né mân, sâ béh té faá Kain nɔ dèn; né nua Sátàn. À lé naâ dim seèn wulá. À lé dim wulá naâ mé ngei wee? Ngweéh sâ lé naâ mé dògòtì seé bòn mà. Seé dé seèn lé naâ veénsé; seé dé dim dilísé. À lé dim wulá naâ mé njéh.

13 Bò nua mò, mɔ *wɔ́ɔ́ baá mene bí bunó, bí té lòu géi sér.

14 Béh dé beèh te cio sam cuú, béh baá seér te yòɔ. Béh né gi ménâ kɔ́ nyegé; lòu sam, béh né bò mbeí beèh mé temé cén gwaán. Nuaá mé mbeí mé temé cén gwàn ngwéh nées dé seèn te cio ye.

15 Nuaá mé né mbeí lè sie kwaá dɔ́ɔ́ né nua wulá-nua. Bí né gi kɔ́ ye nua wulá-nua dé seèn mé yòɔ tètàgà yoòr sam.

16 Dé Yeésò *Kristò né hiín; à gwaán lom né dé seèn nua mé temé cén, à lé cio beèh hèn ña weh kuú naâ dé cî, béh ceér nua gwaân nene kɔ né teèn sâ. Mɔ né mân, béh kè wèh teèn, te béh kuú felè bò mbeí beèh ménâ ndɔ.

17 Wanɔ́ɔ́ hèn mɔ nuaré déi né mé ngúlú beé, mbeí mé njéh sam, à mbeí jere kó ngwéh, sâ à né mé temé Càṅ lè wa?

18 Bò huaán mò, béh bí té lòm nua mé léláɔ sòn mbaá gwàn nágá dèn, béh gwàn gí nua mé temé beèh mene, mé seé beèh mene dɔ́ɔ́.

19 Mɔ bɛh né bò mbeí beèh mân gwaán, bɛh nde né teèn ñené kɔ́ɔ ye bɛh né bò huaán gɛcɛn, sâ temé beèh nde né lè toò Càn die ndo.

20 Á, mɔ càn né bɛh lè mé njeré déi tené, sâ mé njéh mene, bɛh ká toò Càn ndé ndé cù wa? Ngweéh Càn nùà njèh né temé beèh ñené yɔgɔ mà. Mè tueé bí, njèh doón né gi njolò Càn.

21 Bò mbeí mò, mɔ càn bɛh lè téné ngwéh, sâ bɛh nde né njeré déi toò seèn nyamé wa?

22 Bɛh né bú njèh doón bieé, à nde né bɛh haá, ye bɛh né ndéb nyí jolo, wa bɛh boó né njií mé né nyí yoòr huóm ma.

23 Ndéb sâ né mân: Càn ye, kwá njí lòm temé cén yoòr Nuna nyí Yeésò Kristò, wa bí né lètenè bìi gwaán kuú ndo ma, te den faá à lé naá gi tueé kwaá nɔ.

24 Nuaá mé né sòn Càn ménâ jolo doón, dé seèn nyɔgɔ den né yoòr Càn; sâ Càn né bú yoòr teèn ndo. Mɔ bɛh bò Càn né kɔ́ɔ, bɛh ngweé kɔ́ né mé Cúcuí seèn yoòr beèh. Càn lé bɛh ménâ haá naá kɔ́ɔ.

4

Cúcuí dé Càn mé cúcuí nùà bònò seèn

1 Bò mbeí mò, mɔ nuaré déi waà, né njeré déi kwarè bìi tueé den, wa nyí tueé né mé terreb Cúcuí Naga, bí té mbaá gwàn njí, bí kwé sér bú lòu. Mɔ à bí tueé né mé terreb Cúcuí dé Càn, bí nde né teèn ñené kɔ́ɔ. Wanɔ́ɔn bò *sòn-Càn bò dé nyenyenê baá *wón beè ñab sie.

2 Mɔ né Cúcuí dé Càn, bí nde né bú dé seèn ñené kɔ́ɔ: nuaá mé né bèsónè tueé ñagá, wa né gɛcɛn, Yeésò Kristò lé naá nùà ñaá ma, nuaá mé né ménâ tueé doón, tueé né mé Cúcuí dé Càn sâ.

3 Nuaá mé né dé seèn Yeésò lòu ngɔ́ɔn seér doón, mé Cúcuí dé Càn lè sam; lè seèn né seér cúcuí nùà bònò Kristò. Bí lé naá gi ménâ ngweé, ye

à baá ndeê. Hên baá bú sâ, kènê à baá gi ká te wónɛ.

4 Mé njéh mene, bò huaán mò, bí baá gi dé bìi bò dé Càn; bí né bò sâ bò taré yɔgɔ. Cúcuí Càn baá gi bí yoòr; taré kela né bú mé cúcuí bò wón bò hèllè.

5 Bò sòn-Càn bò dé nyenyenê sâ né dé boón bò wón bò; bó tueé né njií mé wón gwaán nê, wón sòn boón ngweé né dé cí.

6 Dé beèh môn sam, bɛh né dé beèh bò nuna Càn. Nuaá mé né Càn kɔ́ɔ doón né gi dé seèn sòn beèh ngweé. Nuaá mé nuna Càn sam né sòn beèh lòu ñgeén seér. Bɛh nùà Cúcuí gɛcɛn mé nùà cúcuí dé nyeèn ñene kɔ́ yeé mé njéh sâ.

Càn né lélán gwaân

7 Bò mbeí mò, bɛh gwàn kú lètenè beèh gwaân. Lòu sam, gwaân yuo yeé beè Càn. Nuaá mé né nùà mé temé cén gwaán doón né nuna Càn, sâ nùà sâ né Càn kɔ́ɔ ndo.

8 Nuaá mé dé seèn nùà gwàn ngwéh, Càn kó ngwéh. Lòu sam, gum Càn nùà njèh né gwaân sâ kɔ́ɔ.

9 À né lom bɛh mé temé seèn mene gwaán; à lé naá gɔ́ɔn Nuna seèn ká te wónɛ temá njií, ye te bɛh kwa yòn mé bú. À bɛh gwaân seèn bèsónè feh keéh né mé njéh.

10 Gwaân sâ túé ngwéh ye bɛh né Càn gwaán komo; Càn nùà njèh gwaán seér né bɛh kɔ́ɔ; à lé naá Nuna seèn ká lè wónɛ felè beèh temá njií, à semé bú felè beèh, te à kulu som gi bɛh veèn yoòr mé njéh.

11 Bò mbeí mò, mɔ Càn né bɛh mân gwaán, sâ bɛh gwàn kú dèn lètenè beèh môn ndo.

12 Wanɔ́ɔn nuaá mé lé naá Càn mé njolo ñené teèn sam. Mé njéh mene, mɔ bɛh né lètenè beèh mân gwaán kuú, sâ à né lè beèh teèn; sâ gwaân seèn nde né yoòr beèh jegé yuo kelá.

13 Càn né bɛh Cúcuí seèn haá. Bɛh ñene kɔ́ yeé mé njéh, ye bɛh né yoòr

Càn nyɔ́gɔ den; ye à nyɔ́gɔ den né yoòr beèh ndɔ.

¹⁴ Béh lé naá gii mé njolo beèh ñené, ye Càn Tele beèh lé naá Nuna seèn ká te wónje temá njií, te *wónje yili yuo mé bú. Béh né gi nùàr dɔ́ɔ́n ménâ tueé bele.

¹⁵ Nuaá mé né bèsonè tueé ñagá, ye bò nùàr a, Yeésò né Nuna Càn dɔ́ɔ́n, nyɔ́gɔ den né yoòr Càn; sâ Càn né yoòr seèn nyɔ́gɔ den ndɔ.

¹⁶ Gèh gwaán mé Càn né béh gwaán hên, béh né gi dé beèh yoòr beèh ñgweé kɔ́, béh né lom temé teèn tég kwaá njií. Lòu sam, gùm Càn nùà njèh né gwaán sâ. Nuaá mé né mbei cu dɔ́ɔ́n gwaán, nyɔ́gɔ den né yoòr Càn, sâ Càn né yoòr seèn nyɔ́gɔ den ndɔ.

¹⁷ Mɔ béh né mé gwaán lè deí, sâ lòu téná-juu béh dé beèh njeré déi nyàmè ndé cú. Lòu sam, gèh dé mé Yeésò nê, béh né ká te wónje môn ndɔ.

¹⁸ Mɔ nùàr né mé gwaán lè, à njeré déi vèh ndé cú; gwaán mé né lè seèn doò nde né veéh kwɔ́gɔ som. Lòu sam, mɔ veéh né nùàr sie, sâ ndòn seèn weh né bú seé kɔ́, ye bú a, wò nde né gèr ñené ma. À sé yee baá-re ménâ veéh, gwaán Càn mé né bú yoòr doò mbierré yuo ndɔ.

¹⁹ Dé beèh, gwaán Càn né gi béh lè. Lòu sam, à lé naá gii béh gwaán, te béh nde ye bú gwaán.

²⁰ Mɔ nuaré deí ye nyí né Càn gwaán, mé à né mbei seèn lòu bunó seér, sâ nùà sâ né lom nùà nyeên, wanɔ́ɔ́n à mbei mé né njolò seèn gwàn kòmò ñgwéh, sé tagá Càn mé à mé njolo ñéné bèh wa?

²¹ Ndéb hên Yeésò *Kristò tueé né mé sòn seèn ye: kɔ nuaá mé né Càn gwaán dɔ́ɔ́n, gwaán mbei seèn ndɔ, sâ ye.

5

**Wónje yɔ́gɔ*

¹ Nuaá mé né temé kwaá njií, ye *Nùà Còɔ́n né Yeésò, dɔ́ɔ́n né ñunà

Càn. Sâ nuaá mé né Tele gwaán, nde né mé bò ñuna seèn mene gwaán bilí ndɔ.

² Mɔ béh né Càn gwaán, mɔ béh né *sóú seèn jolo, béh nde né teèn ñené kɔ́, ye sâ béh né bò ñunà Càn gwaán.

³ Mɔ béh né Càn gwaán, sâ béh né sóú seèn jolo. Sóú sâ tétán yúlá ñgwéh ndɔ.

⁴ Lòu sam, béh né bò ñuna seèn; nuaá mé né ñunà Càn dɔ́ɔ́n, né yee wónje yɔ́gɔ. Béh wónje yɔ́gɔ né mé temé beèh yoòr Yeésò tég kwaá njií.

⁵ Neí wónje yɔ́gɔ nde né kɔ́ wa? Mè tueé bí, gi cegé né nuaá mé né temé yoòr Yeésò kwaá njií, ye Nuna Càn né bú.

*Bò njií mé tueé né sòn Yeésò *Kristò*

⁶ Yeésò Kristò nùà njèh lé naá ká te wónje waá; bó kou bú nòmò; à lé naá kuú, húóm seèn ber. Lé dé lélán nòmò ná cége ñgwéh, lé naá mé nòmò bò húóm mene. Cúcuí Naga tueé né ménâ ndɔ, ye né lom gècên. Nùà gècên né cu Cúcuí sâ ndɔ.

⁷ Bò njií mé né gi sòn Kristò tueé né tagár:

⁸ Cúcuí né ménâ tueé, nòmò bò húóm tueé cu né ménâ ndɔ. Bò njèh tagár hên tueé gi né mé sòn cên dɔ́ɔ́n.

⁹ Béh né gi kɔ́ ye bò nùàr né yee béh njeré déi tueé, béh ñgweé sòn bɔ̀ɔ̀n, sé tagá sòn dé Càn wa? Bí kékɔ̀ ye kela né sòn dé Càn mé dé bò nùàr. Dé Càn, à tueé né felè Nuna seèn nùà njèh.

¹⁰ Sâ nuaá mé né temé cén yoòr Nuna Càn kwaá njií dɔ́ɔ́n, nde né yoòr seèn ñgweé kɔ́, ye né gècên. Nuaá mé temé yoòr Càn kwá ní ñgwéh dɔ́ɔ́n, sie né Càn nyeén ndɔ; wanɔ́ɔ́n Càn nùà njèh né mene mé sòn seèn felè Nuna seèn tueé ñagá, nùà hèllè seèn temé teèn kwá ní ñgwéh nɔ.

¹¹ Bèh hên tueé né sòn Yeésò sâ, ye Càn béh yòn tètàgà haá baá kèn; wa yòn sâ yuo yeé beè Nuna seèn ma.

¹² Sâ nuaá mé né beè Nuna seèn doón né mé yòn sâ yoòr. Nuaá mé beè Nuna Càn dèn ηgwéh, dé seèn mé yòn sâ yoòr sam.

Yòn tètàgà

¹³ Bí bòó mé né gi ndèm lè yilí Nunà Càn kwaá njií doón, mè hên nyagá njií né mé bí, te bí kò nyegé ye bí baá mé yòn tètàgà teèn ma.

¹⁴ Béh njeré déi toò Càn nyàmè cú. Béh né gi bagasé kóó nyegé, ye mò béh né bú njeré déi te sòn seène dua yí wa, à nde né sòn beè ηgweé ma.

¹⁵ Mò béh né gi mân kóó nyegé, ye à né yeé sòn beè ηgweé, sâ béh kò gi aá kèn ye béh kwa baá njií sâ ndò.

¹⁶ Mò nuaré déi ηene mbeí sela baá veên mé nùàr te cio tülù yí ηgwéh, bú a, dùà lòm Càn felè mbeí hèllè tég; Càn nde né mbeí sâ yilí sòm. Njèh cén, kò né ka veên mé nùàr te cio tülù yí ηgwéh sâ ndò. Veên déi né teèn, né yeé nùàr te cio tulu yí. Mè túé ηgwéh ye bí dùà Càn te gèh bú sâ.

¹⁷ Bò seé vevenê né ηgún; doón né gi núlú. Njèh cén, bò déi nùàr mé njéh kú ndé ηgwéh.

¹⁸ Béh né gi kóó ye, mò nùàr né nunà Càn, à mé veên bó dèn ndé cú. Nunà Càn né bú cií nyegé, *Sátàn bú dé seèn cór ndé ηgwéh.

¹⁹ Béh né gi kóó ye, béh né dé beèh bò dé Càn, wa *wón né dé seèn beè Sátàn.

²⁰ Béh né gi kóó ye, Nunà Càn lé naâ ká yoòr beèh waâ, à lé naâ béh feh komo logó, te béh ηene kò Càn gècên mé njéh. Béh yoòr Càn gècên sâ nyogó den né mé Nuna seèn Yeésò Kristò. Càn dé gècên gi lom né bú; yòn tètàgà né lom bú ndò.

²¹ Bò huaán mò, bí gè lòm mé ceér cècàn nòón.

Mvù Jâŋ dé fà

Bèh bieé

¹ Né mè nùà koô gwà Càn nyagá né wò kóó. Mè né wò bieé dé vèh, mè né bò ñuna yeè bieé ndo. Càn lé balé soóm naâ wò kóó; mè né wò mé gècèn mene gwaán. Mè jí lòm ñgwéh, bòó mé né ñgòr gècèn kóó doóné né jí wò gwaán ndo.

² Lòu sam, béh né mé ñgòr gècèn yoòr, ñgòr gècèn sâ le den nde né yoòr beèh dé ndeèr.

³ Béh bòó mé né ceér gècèn bele, mé né lètenè beèh gwaán kuú doóné, Càn Tele beèh bò ñuna seèn Yeésò *Kristò nde né béh kulú, bó nde né béh jere kóó, bó nde né béh dolê haá ndo.

Gècèn bò gwaân

⁴ Lé naá loôm mè yoòr mé gècèn mene ñoré huóóm. Lòu sam, mè lé naâ bò huaán yeè déi te ceér gècèn kwa, bó bele lom né faá Tele beèh né béh soóó no.

⁵ Teèn sâ, mè né wò boŋ, dé vèh, béh gwàn kú dèn ká lètenè beèh gwaán. Ndéb bú hèn dé feé sam, né den ka ndéb mé béh bí lé naá gii ké bèh duóóm ñgweé doó, mè wò hèn nyagá njíí cu né cí.

⁶ Mo béh né lètenè beèh gwaán kuú, sâ béh né sòn seèn jolo. Càn lé naá gii ménâ soú kwaá, ye bí gwàn kú bèh lètenè biì gwaán. Bí lé naá gii ké bèh duóóm ñgweé ndo.

⁷ Mè lòu túé ñgwéh, bò nyeén bò ñab sie aá *wóŋ beè; bó né lom beróŋ, ye Yeésò Kristò lé nùàr ñá ná ñgwèh. Mè tueé bí ndo, nuaá mé né mân tueé doóné né nùà nyeên, né nùà bònò *Kristò sâ.

⁸ Bí kógon lòm beè bòn dé gècèn, te sàgà seé biì ndeè mbaá vù lè cú, bí ndeè bú kwa jí mé gùm mene.

⁹ Nuaá mé né ñgòr felè Kristò ñgeén, né seér dé hiin sagá yí doóné, dé seèn beè Càn sam; beè Càn bò

Ñuna seèn né seér nuaá mé né yeè ndéb Kristò jolo.

¹⁰ Mè tueé bí, mo nuaré déi waá ké yoòr biì, à ndéb Yeésò Kristò fèh ñgwéh, bí té bú gwò yí kék, bí lím bílí bú mé dé bieé mene doóné.

¹¹ Lòu sam, nuaá mé né gèh bò sâ bò bieé, né gèh veèn mé bó né boó sâ lòu seèn. Sâ be seèn né teèn ndo.

Bèh ceré

¹² Mè né lom mé ñgòr lè ñgún. Njèh cén, mè bí lòu nyàgà ndé ñgwéh, mè gwaán kela né ké yoòr biì mé feh mò yoŋ ndeè, te béh bí tueé kó mé sòn, béh samé jí mé gùm mene.

¹³ Bò Ñuna bei yeè mé Càn lé balé soóm naâ hèn ye bíé kék wò.

Mvù Jân dé tagâr

Bèh bieê

¹ Né mè nùà koô gwà Càṅ nyagá né wò kóó. Yíé-temé mò Gayûs, mè né wò bieé. Mè né wò mé gècên mene gwaán.

² Mbeí mò, mè né lom gwaán ye njèh dɔ́ṅ a, yùò húóm gí beè yeè lòu, wò té bán ndɔ́. Dé ceér Càṅ beleè, mè né gi bagasé kóó nyegé ye càṅ wò lè téné ndé ṅwéh.

³ Mè né lom mé vógó-temé felè yeè dé gècên. Lòu sam, bò Yeésò bò lé naà waà, bó keí huóm wò toò mò, bó ye mè a, gècên yeè né yieé, wa wò né ceér gècên bele huóm ma.

⁴ Mè túé kó cú mbeí mò, kènè bèh nóré-temé mò dɔ́ṅ baá lom bèh mé bò huaán mò né gi ceér gècên teèn bele huóm hên.

Gàyûs nùà gècên

⁵ Mbeí mò, kóó ye mé nyí né bò Yeésò bò mé gècên mene gam sâ, nyí bóó yíí né teèn ma. Wò né mé bò dé kìn mene gam bilí ndɔ́.

⁶ Bó né yeé ká te bòn beèh waà, bó né yilí yeè teèn keí huóm, ye wò né lom bó gwaán dé gècên. Kúkùr yeè, gàm dèn ká bó mé temé Càṅ lè ménâ, te bó gɔ́ nde den mé gò bòn tetò.

⁷ Bó lé yuoó baá gò kèn, ye bó nde aá bèh seé dé *Kristò, bó gwàn bèh njeré déi beè bò Càṅ-kó bò kemaà ndɔ́.

⁸ Sâ kɔ́ béh gàm gèh bò sâ bò kóó, te béh bó dɔ́ṅ yíí gi be te seé gècènè.

Diòteréfè bô Dèmeteriyû

⁹ Mè lé naà huaán mvù déi mân te bòn bìi nyagá njií. Njèh cén, Diòteréfè mé gwaán né felè bòn deèn, né yeé ṅòr mò doó si njií.

¹⁰ Bú a, kwá-re seèn nɔ́ṅ ndɔ́, mè baá ndeê. Mò mè waà baá, bò veèn mé à lé bóó gi naà dɔ́ṅ, mè nde gi

né cie salé sɔ́m; bò ṅòr jejelâ, mé bò nyeén seèn yoòr beèh dɔ́ṅ, mè nde gi né lòu sâ salé sɔ́m. Dé sâ gí cégé ṅwéh; bò Yeésò bò mé waà né kìn ké sâ dɔ́ṅ, à bó gwàn bèh. Bò loó bò ye te bó sie nyegé mene bó, à né bó yíin ndɔ́. Né mene te bòn bò Càṅ bò, à né bó teèn kwɔ́gɔ́ sɔ́m bele ndɔ́.

¹¹ Mbeí mò, té dé yeè gule bò vevenê bò bèlè, bèlè sér gule nùà bagaà. Nuaá mé né bagaà bóó, né ṅunà Càṅ kóó; nuaá mé né yeé dé seèn veèn kema dɔ́ṅ née mé Càṅ njolò sam ye.

¹² Dé Dèmeteriyû, nùàr dɔ́ṅ né seé seèn keí laré. Gècên né sòn seèn ménâ tueé; béh tueé taré né sòn seèn ménâ ndɔ́. Wò né gi kóó ye béh tueé yeé gècên; béh tueé né gècên sâ.

Bèh cerê

¹³ Mè né lom mé ṅòr lè ṅún mbaá; mé njèh mene mè wò lòu nyàgà ndé ṅwéh.

¹⁴ Mè gwaán kela né ké yoòr yeè mé feh mò ndeê. Nde né toò hên, te bélò tueé kɔ́ mé sòn; huóm kela né cí.

¹⁵ Kùsèm, dèn mé dolê. Bò mbeí yeè ye bíé kèh wò. Bíé kèh bò mbeí beèh ké sâ cécéne cécéne dɔ́ṅ ndɔ́.

Mvù Jûde

Bèh bieê

¹ Né mè Jûde, nùà seê Yeésò *Kristò; mè né òm Jâk. Mè nyagá njií né mé bí bòó mé temé Càn né yoòr biì, bí bòó mé Càn Tele beèh né bí yilá, à né bí beè Yeésò Kristò kurú kwaá ðóŋ.

² Bú a, kó bí jere teèn; ðólê mé gwaân seèn a, yám siè bí beè.

Bò ngòr nyenyenê feh gò (2 Piêr 2:1-17)

³ Bò mbeí mò, mè lé tétég lege loóm naâ ye te mè nyagá njií bí mvù felè ceér mé béh bí ðóŋ nde gi né teèn yili yuo. Mé njéh mene, kò mè bí nyagá seér mvù dé hên, te toó nyegé bí toò, te bí lege njií ceér Càn ter. Né ceér dé kèi cèn mé à lé naâ mé bò dé seèn haá.

⁴ Wanoŋ bò jéré-temé bò déi baá lètenè biì nabé yilá; fùgò Càn mé béh né dé lòu kuú den hên, bó né bú lòu feré seér, bó né ceér teèn kwa keéh, te bó teré yilá kò te núlu. Bó yeé baá ménâ bòó, bó né Yeésò *Kristò gòndòŋ Nùà koò beèh cèn mé njéh gè jomo yalé si njií. Sâ Nùà Dueè né lom bú ndò. Kwá-re noŋ ndò mà, bó nde né gèr ñené, dàb mé mvù Càn luòm kwaá gi aá kèn, ye bò sâ bò nde né ju die.

⁵ Mè kò né ye bí né gi bagasé kó nyegé. Mé njéh mene, bí kwá mè kemá weh cu bí gèh dé mé Nùà Dueè lé yili soóm naâ ðàm bò huaán *Iserála te tàbè Ejiptò hên ye. À lé naâ bó yili soóm; mé njéh mene à yeé ñene bò déi temé yoòr seèn kwá njií ngwéh, à wula soóm gi bó.

⁶ Lé naá cuù mé bò cili Càn déi ménâ ndò; bó yeé baá mé feh boòn den, bó faá Càn lé tueé naâ nò ðèn cú, Càn lé naâ mé bó ké kundun te

ndèndèn cibî mgbátág sie ndeé, à ferá lo bó te fògò lòŋe. Wa hên bó bó née ka ké sâ jueé den ye. Càn ye, mò cieé ju tenâ ndeè waá baá, bó ju die ye dé tíndòg.

⁷ Lé naá cuù mé *Sòdom bò *Gòmôr mé bò loó kukwarè ménâ ndò. Bó né be mé sár kwaá njií. Njií mé môn sam bèh, bó bòó seér cí. Yeé yògò baá, ngweéh Càn lé naâ bó we taré yoòr jege si, te nùàr kàn ngweé kwaá dé seèn tieè wa?

⁸ Mè tueé bí, bòó mé né lètenè biì nabé yilá hên, né ménâ bòó ndò; bó né ndòn jurá se bele, bó né bò nùàr te núlu mé njéh kulu su, bó né terreè dé Càn mé njéh seb, bó né bò kokoò bò ké ter ka vulúu séb teèn tobé yí ndò.

⁹ Sâ gèh njií bú séná, né mene Mikael cili Càn dé koò doò, lé ménâ bó ná ngwéh. Bò *Sátàn lé né mene togo felè komó Músi nde, bó né kweé kuú, mé njéh mene Mikael lé gwàn ná ngwéh Sátàn ju yoòr luú njií, à bú lòu séi ngwéh ndò, à tueé cegé ye bú a: Bì Càn jue nde né kóó.»

¹⁰ Dé bò nyeèn bò hèllè môn sam. Njií mé bó ngwé kó ngwéh ðóŋ, bó né mbaá selé njií. Bó né faá bò nyam ya dueè nò munó cur go. Bó sé yeé baá ménâ fur go, bó leér le keéh teèn.

¹¹ Gèr boòn fí ndò! Bó boòn gèh ceér Kaín sâ belé né dé kei? Bó boòn te kàgàlòŋ faá Balam nò die sabé yila né dé kei ndò? Bó mbaá kú ngwéh, yìè né ka mé taré-feh boòn faá Korê nò.

¹² Mò bó né lètenè biì teèn, lòu kúmnjúg* sâ bò nùàr nde né felè boòn cenné dielé keéh. Bó fegùli kwá bèh, bó kò cegé yeé dé boòn, bó dé nùàr tán bèh. Bó den né faá vulú nuú nò mé fu né mé njéh kobó jògò ndeé, nu teèn sam. Bó den cu né faá toú ngiín ndò; né mene jàtenè, bó tàb wá bèh. Komó jaâr te mbeí fà

1:1 1:1 Mat. 13:55; Mk. 6:3 **1:5 1:5** Ex. 12:51; Nomb. 14:29-30 **1:7 1:7** Gen. 19:1-24 **1:9 1:9** Dan. 10:13, 21; 12:1; Vuú 12:7; Deut. 34:6; Zach. 3:2 **1:11 1:11** Gen. 4:3-8; Nomb. 22:1-35; 16:1-35

* **1:12 12** Mbè mé yáb dé maàn. À due lemé né mbàgà, nùàr ðóŋ sam.

mé jɔgɔb muró die gi aá cie kèn, ceré né bó.

¹³ Bó den né faá leba nòmò koò furú ñaáñ yeé ké dùà nɔ. Bó né bò seé fegùlì bɔ́ bele, te bó sé yeé yuo, cíciíb huar le. Bó den cu né faá mbentò sàr ndɔ. Bèh denè bɔ̀n dé kèi cèn mé Càn kwaá né bó, né lom ké kundun te ndèndèn cibi mgbátág.

¹⁴ Né Hénòg, ndùté ndùtù Ádàm, huaán dé lèmè téhbeèh né bú, à lo naâ felè bɔ̀n ñené, Càn lo ye bú a: Júée bò nùàr a: Nḡwé, Nùà Dueè ndeé né mé bò cìlì seèn dé jojoloò kem waâ, bó nde lom né mgbón mbaá,

¹⁵ te à weh sie ju felè nùàr wón dɔ́n tenâ ma, te bò jéré-temé bò mé lé naâ taáb mé bú lieé njií dɔ́n yila gi beè mé jéré-temé bɔ̀n sâ.

Bòó mé lé naá gi bú bò ngòr jéré-temé yoòr tueé njií dɔ́n nde gi né gèr mé nyie fì yieé.»

¹⁶ Bò nùà hèn né yɔgɔ̀ bòn; cu dɔ́n temé bɔ̀n lè nórè bèh; sònò mbembaá ndugó gɔ̀ né seé bɔ̀n; bó ñèh dɔ́n bɔ́ ñaáñ gɔ̀ né mé feh bɔ̀n; seé bɔ̀n né ngòr mènḡḡ sònò tueé gɔ̀ faá bèh sâ ndɔ; bó gwagá yieé lom né mé tánágá, bó ñueé mé leba.

Bèh ndêb

¹⁷ Bò mbeí mò, bò ngòr mé bò mbòn tebè Fehtoò beèh Yeésò *Kristò lé naâ bí toò tueé kwaá doò, bí té nyèn.

¹⁸ Bó lé ye bí a: mɔ̀ ndeè baá te nàm cèrè jomò wa, bò nuaré déi ndeè né yuo kelâ, bó weh bí séb ma; wa bó nde né mé bò ñèh vevenê faá temé bɔ̀n gwaán nê nɔ, bɔ́ kuú ndɔ.

¹⁹ Mè tueé bí, yìè kèrrè lètenè bò nùàr né bò sâ bò. Bó mé Cúcuí Càn yoòr sam, yoòr bɔ̀n tab lom né ñèh wôn.

²⁰ Dé bìi bò mbeí mò, bí fágá feh, bí kwá yám nji lòm temé cèn yoòr

Yeésò, faá Càn né bí feh nɔ. Bí dùà lòm Càn mé terreèb Cúcuí Nḡgâ mene dɔ́n.

²¹ Càn né bí gwaán, bí mé dèn jí ka seèn nɔ́n, bí né Fehtoò beèh Yeésò Kristò mèi bò húóm-temé bò teèn gaán den, te à ndeè cuù, bí kwa yòn tètàgà beè seèn.

²² Bòó mé né beè Yeésò den ndoré gɔ, bí kó bó jere teèn,

²³ bí yìlì sòm sér bó lòu, bí né bó tuar gellé sòm keéh. Bí kó cú bò mbaábi déi jere toò faá bèh sâ ndɔ. Njèh cèn, bí ciéñ lòu, bí dùlà bílí mé bò kurú cògò bɔ̀n mene, wanɔ́n dé sâ né seé ḡḡḡ yoòr.

Bèh Càn seén ceré

²⁴ Dɔ́n né gi beè Càn. À né mé terreèb, à nde né bí cií te bí diè cú. À nde né bí ké mbàm bèh *sùsùm weh njií, te bí den lom toò seèn kóbè sâ, bí samé kuú mé vógó-temé beè seèn.

²⁵ Béh sén bú seèn! Càn sùsùm gi lom né bú. À béh mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò yili sòm né kɔ́! *Wón dɔ́n a, vèh bílí jí mou terreèb seèn hèn veèh. Nùà sùsùm gi cegé né bú; be terreèb seèn cie dé kèi cèn ñené le lom nde né kɔ́. Lo duɔ́m naâ mân, née den ka môn ye, nde den cu nde né kèi cèn ménâ tóg dé tueé sam. È môn!

Mvù vuú mé Yeésò Kristò lé naâ Jâṅ njolò ṅené feh

Bèh duóṃ

¹ Te mvù hên né gi òṅṅòtì njií mé Yeésò *Kristò lé naâ cie ṅené sòm keéh. Càn lé ye bú a, bò njií mé nde gií né waâ doón, ndé bò seé bò seèn njolò ṅené feh kwaá ma. Yeé baá ménâ, Yeésò Kristò tema njií cìlì seèn déi ké yoòr Jâṅ nùà seé seèn ndo.

² Jâṅ yeé ṅene gi aá, à se kwaá gi bò nùàr njií sâ doón tieè, ye bó a: Hên né ṅòr Càn, ṅèh gècèn mé Yeésò Kristò tueé naâ mé sòn seèn.

³ Bò ṅòr mé né sònò Càn yuo hên, nuaá mé né bú ké ter toò bò nùàr jaṅé njií doón, Càn nde né bú kulú. Bòó mé né ṅgweé, mé né faá tueé nê nò bóó, à kulu nde né bó ménâ ndo. Mè tueé bí, baá didì.

Bò Yeésò bò bòn téhbeh

⁴ Né mè Jâṅ, mè nyagá njií né mé bò Yeésò bò bòn téhbeh te tàbè Asía doón. Càn a, kulú bí, à haá bí òlè. À né léi jòṅò, à né kènê, ké jomo yóṅṅoṅ né cu bú ndo. Bò cúcuí téhbeh mé njebá yeé toò kòṅṅò seèn a, kulú bí, bó haá bí òlè.

⁵ Yeésò *Kristò a, kulú bí, à haá bí òlè ndo. Sòn-Càn jéjèṅ né bú, à lé te cio komo yuo lógó naâ kóó. Nùà ṅèh né bú, felè bò mgbè doón né bú ndo.

À né béh gwaán. Mé húóm seèn, à lé naâ béh lè veèn yili sòm,

⁶ béh ṅa bò huaán ké mbàm, te béh den bò *ṅṅàṅ sèmè, béh bóó seé Tele seèn Càn. Kùsèm be terrèb seèn a, *sùmù yuò kélá dèn cie dé nyèmà mé nyèmà. È môn.

⁷ Bí kè njií ké ter te bègè kíê, ka suaga né bú. Bò nùàr nde né bú doón ṅené laré; bòó mé lé naâ bú kwar mé gwaga sieé lógó doón nde gi né bú loù sâ mé njolo ṅené cuú. Dàm bò nùàr ká doó doón nde né loù sâ mé yúé jomo seèn saá kuú. Dé sâ nde né môn bóó. È môn.

⁸ Feh né mè; tií né mè ndo.» Né Càn ndeèr tueé né kóó. Sâ bí kóó ye, à né léi jòṅò, à né kènê, ké jomo yóṅṅoṅ né cu bú ndo. Terreb doón né gi beè seèn.

*Vuú felè Yeésò *Kristò lé naâ Jâṅ njolò ṅené*

⁹ Né mè Jâṅ, bei biì. Béh bí doón né gi yoòr Yeésò. Né mene gèr, né béh bí doón. Ké mbàm né béh bí doón. Béh bí doón yolo bilí né kóó ndo. Bó lé mè dé mò sieé naâ, sâ mè né ṅòr Càn tueé, bó weh njií mè ké Pàtòmósè; ten tàbè sâ tené le né ké lètenè ndèndèṅ nòmò mân. Bó ye, mè lé ye bò nùàr a: Yeésò né lom nùà gècèn kóó fí.

¹⁰ Yeé baá mé cieé dé Fehtoò beèh, Cúcuí ṅagâ waá kema mè ndo. Mè yeé ṅgweé, ké jomo mò hueh déi baá teèn ṅgulí mbamé den faá tàn* nò;

¹¹ ye: Bò njií mé wò né ṅené hên doón, wèh mvù, nyàgà kwá gí teèn, wò tema njií mé bò Yeésò bò bòn téhbeh doón ma; bòn dé ké Efèse, bòn dé ké Smírnè, bòn dé ké Pérgàm, bòn dé ké Tiatír, bòn dé ké Sârdè, bòn dé ké Filadelfi mé bòn dé ké Laodísè.»

¹² Mè yeé baá mân ṅgweé, mè bele seér, te mè ke njií nuaá mé né tueé den sâ. Mè ṅene njií tàndán lâm téhbeh; bó me né mé goó.

¹³ Njeré déi né ké lètenè bòn faá nùàr nò. À né mé còṅṅò suù dàbsé mân yoòr, à cam tena né ká te kàṅé mé kàndá goó mân ndo.

1:4 1:4 Ex. 3:14; Vuú 4:5 **1:5 1:5** Es. 55:4; Ps. 89:27 **1:6 1:6** Ex. 19:6; Vuú 5:10 **1:7 1:7** Dan. 7:13; Mat. 24:30; Mk. 13:26; Lùk 21:27; 1 Tes. 4:17; Zach. 12:10; Jâṅ 19:34, 37 **1:8 1:8** Vuú 22:13; Ex. 3:14 * **1:10 1:10** Tòṅò dé koò mé hueh faá tàn nò. **1:13 1:13** Dan. 7:13; 10:5 **1:14 1:14-15** Dan. 7:9; 10:6

¹⁴ Yúlí feèh wula njeré lom né bú felè pób faá nyogór nɔ; njolo né lom bú lè bɔ gui faá bɔgó weè ndɔ.

¹⁵ Bò gule né lom yòh, faá tugó sieé né yí tuar nɔ. Hueh ngugó lom né bú beè faá vùvù nòmò koô ndɔ.

¹⁶ Be gaâ seèn weh sie né mbentò téhbeh. À nema kwaá né tàndòh bòn sònò, kèb fà dɔ́h nulásé túèh. Kuún seèn beéh tɔgóm lom né dé tɔgóm faá lou suútenè nɔ.

¹⁷ Mè yeé ñene aá bú ménâ, mè jɔgɔ die nde doó gulè seèn faá komó nɔ. À kema njií mè be gaâ yoòr, ye mè a: Té vèh! Feh né mè; tíí né mè ndɔ.

¹⁸ Yòh né beè mò. Mè lé naâ kuú, mè baá cu làn dé kèi cèn, mè baá mé terrebe felè cio mé ndugo bò càh mene.»

¹⁹ Jomo sâ ye mè a: Nyàgà-re nyagà mà! Nyàgà gí ká bò njií mé wò né ñené hèn: bòó mé né kènè bòó, mé bòó mé nde cu né toò hèn bòó dɔ́h, nyènyagà.»

²⁰ À den cuú ye mè a: Kwá mè se wò kwòm mbentò téhbeèh mé wò né ká te be gaâ mò ñené hèn; mè se cu wò dé bò tàndáh lám goô téhbeh doô ndɔ. Bò mbentò téhbeh hèn né bò cili Càh felè bò Yeésò bò bòn téhbeh; bò tàndáh lám téhbeh hèn né bò Yeésò bò bòn téhbeh ndɔ.»

2

Tebé dé bò Yeésò bò ké Efêse

¹ Nyàgà njií mé cili Càh dé bòn bò Yeésò bò ké Efêse, júee bú a: Nuaá mé be gaâ seèn weh sie né mbentò téhbeh tueé né kɔ́; à né ké lètenè bò tàndáh lám goô téhbeèh yɔh den, ye:

² Mè né seé yeé kɔ́ ma. Mè né kɔ́ ye, wò né gèr mé seé ñené, wò né yoló ndɔ. Mè né kɔ́ ye, bò jéré-temé bò ceér beè yeé kwà bèh. Bòó mé né bò nùar bele gɔ, wa bó né mbòn tebè

dɔ́h, wò né bó kweé nyegé, wò sie bó nyeén.

³ Wò né gèr felè mò yoló, temé yeé lè kú ngwéh.

⁴ Né gi môn dág. Njèh cén, wò mè faá ké bèh duóm nɔ gwàn nyégé cú.

⁵ Mè tueé wò, ñéné kó cú bèh hèllè ñenè, wò kweéh seér temé, wò bɔ́ cu faá léi toò nɔ. Mɔ sam, mè ndeé né yoòr yeé ñaár waâ, mè ko som tàndáh lám yeé bèh denè seèn.

⁶ Mé njéh mene, wò bɔ́ cu née yeé бага ndɔ. Lòu sam, wò né seé bò Nikolâ * bò beróh; mè beróh taré né toò ménâ ndɔ.

⁷ Ngòr mé Cúcuí Ñagâ né bòn bò Yeésò bò tueé den hèn, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé. Nuaá mé nde né veèn taré yɔgó dɔ́h, mè nde né bú ké mbar Càh yí keéh, à kaga yieé tàb tou yòh.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Smírnè

⁸ Nyàgà njií mé cili Càh dé bòn bò Yeésò bò ké Smírnè, júee bú a: Nuaá mé feh né bú, tíí né bú, tueé né kɔ́; à lé naâ kuú, à baá cu làn. Ye:

⁹ Mè né kɔ́ ye, wò né dàh gèr ñené; mè né saám yeé kɔ́ ndɔ. Mè tueé wò, mé njéh mene, wò né seér nùà sèsàm. Ngòr jéré-temé mé bò nùar né felè yeé tueé dɔ́h, mè né gi ngweé. Bò sâ bò ye bó né *Júf sé wa, sâ bó Júf déi sam ndɔ, né lom bòn bò *Sátàn bò.

¹⁰ Mè tueé wò, té gèr mé wò nde cu né ñené doô vèh nyí. Bó nde né bò nùar bìi déi gwà cibì domó yí, Sátàn nde né bí ceéh, bí nde né mé gèr kwaré; nde né dé cie yulà. Mé njéh mene, ngón lòm cio tég, wò den kóbè sâ, mè nde né wò tám ngôg sulí; tám sâ né yòh.

¹¹ Ngòr mé Cúcuí Ñagâ né bòn bò Yeésò bò tueé den hèn, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé. Nuaá mé nde né veèn taré

1:15 1:15 Ese. 1:24; 43:2 **1:17 1:17** Es. 44:6; 48:12; Vuú 2:8; 22:13 * **2:6 2:6** Bò Nikolâ bò lé bò nùar njèh feéh naâ faá Balam nɔ. Ndé te lè mè 14, wò ngweé seé seèn teèn. **2:7 2:7** Gen. 2:9; Vuú 22:2; Ese. 28:13; 31:8 **2:8 2:8** Es. 44:6; 48:12; Vuú 1:17; 22:13 **2:11 2:11** Vuú 20:14; 21:8

γωγό δωδω, dé seèn núr cioò dé jomò ηγwé ndé cú.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Pérgàm

¹² Nyàgà njí mé cìlì Càn dé bòn bò Yeésò bò ké Pérgàm, júée bú a: Nuaá mé né tueé hên né mé tàndòn bòu sònò, kèb fà δωδω nulásé túη, ye:

¹³ Mè né bèh denè yeè kωó; wò né ké bèh mé kωγ *Sátàn né teèn. Mé njéh mene, wò temé kwaá njií lom né yoòr mò. Ké te lege Sátàn sâ, bó lé naá menè Antipas sòn mò jégèg teèn wulá, wò lé temé yoòr mò sòm ná ηgwèh.

¹⁴ Né gi môn dág. Njèh cén, bò nuaré déi né ké beè yeè sâ teèn, bó né ηγòr Balam ηgweé. Sâ Balam lo naá Balák ceér veèn feh, te à kulu su bò huaán *Iserála te veéne, bó né *sèmè cècàn yieé, bó né yàgà ndeé ndo.

¹⁵ Wò né cu mé bò nuaré déi teèn, bó né ηγòr bò Nikolâ† bò ηgweé ndo.

¹⁶ Mò né mân, sâ kwéh sér cú dene yeè. Mò sam, mè ndeé né ké yoòr yeè ηaár waá, mè koré wula gi bò sâ bò mé bòu sònò mò hên. Ngágá ndé cú.

¹⁷ Ngòr mé Cúcuí Nágâ né bòn bò Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie ηgweé, bú a, ηgwé nyégé bú bagasé. Nuaá mé nde né veèn taré γωγό δωδω, nde né yáb mé bó yilá né *mánà” doò yieé; nuaré déi bèh sâ kó ηgwéh. Mè haá kwaá nde né bú taá ndòn beè, mé yilí feè déi né teèn nyagá den. Nuaré déi yilí bú sâ ηéné kó ndé ηgwéh; gi lom né bòó mé né mé njéh beè.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Tiatîr

¹⁸ Nyàgà njí mé cìlì Càn dé bòn bò Yeésò bò ké Tiatîr, júée bú a: Ngòr hên, Njuna Càn tueé né kωó. Nuaá sâ, njolo bō gui lom né bú lè faá bōgō weè nō, gule bō lom né yōη, faá tugó sieé den né yí tuar ndo. À ye:

¹⁹ Mè né gi seé yeè kωó; wò né mé gwaân lè; wò né nua gècên, wò né seé sie, wò né yoló ndo. Mè né kωó ye, wò bōó kela né seé kènê mé léi toò.

²⁰ Wò bōó gi né ménâ dág. Njèh cén, wò Jasebêl yín bèh dé kei? Ma sâ né yeé bò seé bò mò bele, wa nyí né *sòn-Càn sé wa. À né bó ceér veèn feh, ye bó a, ndé yàgà mbaá, bó yíé *sèmè cècàn ndo.

²¹ Mè né mene bú cieé kulá haá, te à kweéh seér teèn, à kō lom né yàgà seèn ndeê.

²² Mò né mân, mè nde né bó bò yàgà seèn δωδω gèr feh, à nde né dé seèn lè ndagáa keré le. Mò sam, kō bó kweéh seér temé, bó sòm be teèn, sâ ye.

²³ Mè nde cu né bò ηuna seèn wulá ceré ndo, te bò Yeésò bò ηene kō teèn ye, mè né mùnò nua mé temé nua ηené gií ma. Nua kàn kwa nde né sàgà beè mò mé gèh seé seèn.

²⁴ Bí bò Yeésò bò déi ké Tiatîr sâ, dé bìi be te ηγòr sâ cór yí ηgwéh. Bò njií mé bó yilá né gùgò *Sátàn hèllè, bí temé teèn kwá nji bèh ndo. Mè bí dé bìi mbaá tágá kú ndé ηgwéh;

²⁵ kō né cegé dé hên: bí siè dèn ká ηγòr Càn tég faá bèh sâ nō; te mè ndeè cuù, mè kwa bí teèn.

²⁶ Nuaá mé nde né veèn taré γωγό, mé jolo komo nde né njií mé mè gwaân nê δωδω, nde né terreb beè mò kwa. Mè haá nde né bú terreb felè nua δωδω,

²⁷ à feh nde né bó ceér mé cùgò lòn, à nde né bó faá màr nō tieé. À nde né terreb beè mò kwa faá mè lé kwaá naá terreb beè Tele mò nō.

²⁸ À gō nde né mé có beè.

²⁹ Ngòr mé Cúcuí Nágâ né bòn bò Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie ηgweé, bú a, ηgwé nyégé bú bagasé.»

3

2:14 2:14 Nomb. 22:5, 7; 31:16; Deut. 23:4; Nomb. 25:1-3 † **2:15 2:15** Bó bò nua feéh naá faá Balam nō. **2:17 2:17** Ex. 16:14-15; 16:33-34; Jân 6:48-50; Es. 62:2; 65:15 **2:20 2:20** 1 Rois 16:31; 2 Rois 9:22, 30 **2:23 2:23** Ps. 7:9; Jér. 17:10; Ps. 62:12 **2:26 2:26-27** Ps. 2:8-9

Tebé dé bò Yeésò bò ké Sârdè

¹ Nyàgà nǝí mé cìlì Cànǝ dé bònǝ bò Yeésò bò ké Sârdè, júée bú a: Ngòr hèn yuo né sònò nuaá mé weh sie né cúcuí téhbeh mé mbentò téhbeh beè; ye: Mè né gi seé yeè kóó. Yilí yeé né toò bò nuàr ngulí, ye wò né lànǝ; kàmbér wò né seér komó.

² Mǝ né mân, nyimè dèn cú lànǝ, wò taré be mé dé jomò ndǝ. Mǝ sam, nde gi né dǝóǝ kuú yuo. Mè ñene, seé yeè ké beè Cànǝ né gi gogobó mbaá.

³ Ngweéh wò lé naá gii ngòr Cànǝ ngweé, wò gwaán ndǝ wa? Mùnò cú munò; wò kweéh seér temé, wò bóó cí. Mǝ sam, mè kar waà nde né yoòr yeè lòu, nde né faá nuà yíb nǝ, wò cu sâ kó ndé ngwéh.

⁴ Mé njéh mene, bò nuaré déi né lètenè bìi ké Sârdè sâ teèn, jéré cògò bònǝ kè mà bèh. Bò sâ bò nde né mé cògò ñenagá yoòr wulá njerré den; béh bó nde né bècènè gǝ, bó wulu né wulù.

⁵ Nuaá mé nde né veèn taré yǝgǝ dǝóǝ nde né mé cògò wulé ménâ beè mò su kuú. Mè yilí seèn te mvù yòǝ fò sòm ndé ngwéh. Mè nde né bú toò Tele mò mé bò cìlì seèn mene gwaán weh.

⁶ Ngòr mé Cúcuí Ñagá né bònǝ bò Yeésò bò tueé den hèn, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Filadelfi

⁷ Nyàgà nǝí mé cìlì Cànǝ dé bònǝ bò Yeésò bò ké Filadelfi, júée bú a: Nuà joloò tueé né ngòr hèn kóó, nuà gècèn né bú, à né mé kǝ Mgbè *Davíd beè, à gulu yeé kóó; mǝ à gulu baá, nuàr cóló cú; à colo yeé kóó; mǝ à colo baá, nuà gùlù bèh ndǝ. À ye:

⁸ Mè né gi seé yeè kóó; mè né kóó ye, terre yeé né lom ngób. Mé njéh mene, wò né sòn mò ngweé, wò né bò nuàr yilí mò saán keéh. Kènè,

3:3 3:3 Mat. 24:43-44; Lúk 12:39-40; Vuú 16:15 10:32; Lúk 12:8 **3:7 3:7** Es. 22:22; Job 12:14 21:2; Es. 62:2; 65:15 **3:14 3:14** Prov. 8:22

hin baá toò yeè lǝǝ, mè gulu kwaá né wò, nuaré déi a, jògò kema ke ye.

⁹ Bònǝ bò *Sátàn bò, mè nde né bó seé weh; né lom bò nyeèn bò: bó ye bò nuàr a, *Júf né bó, sâ bó Júf sam. Kwá nǝóǝ, mè nde né bó seé weh, te bó nde ka bìi cemmé. Bó nde né teèn kóó, ye mè né wò gwaán ma.

¹⁰ Lòu sam, wò né ngòr mò sie, wò né yoló ndǝ. Lòu mé gèr nde né *wǝǝ dǝóǝ jilí laré, mè nde né wò dé yeé cí nyegé.

¹¹ Wò ngweé gi aá kèn, kébbé nyégé bagasé, wò né teèn tég njebá taré. Mǝ sam, nuaré déi nde né tám ngóg yeè luaga weh. Mè baá ndeè.

¹² Nuaá mé nde né veèn taré yǝgǝ dǝóǝ, mè nde né bú ké gwò Tele mò faá sòm nǝ sieé kwaá. Sâ baá bèh dene seèn dé kè cèn. Mè nde né bú yilí Cànǝ Tele mò yoòr nyagá kwaá, mé yilí loó seèn, Jerusalem dé feè mene. Loó sâ suagá nde né ter beè Cànǝ. Mè nde né yilí mò dé feè yoòr seèn nyagá kwaá ndǝ.

¹³ Ngòr mé Cúcuí Ñagá né bònǝ bò Yeésò bò tueé den hèn, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Laodísè

¹⁴ Nyàgà nǝí mé cìlì Cànǝ dé bònǝ bò Yeésò bò ké Laodísè, júée bú a: Nuaá mé né È môn” tueé né kóó. Sòn-Cànǝ jéjèg né bú, nuà gècèn né bú ndǝ. Bò nǝíí mé Cànǝ lo naá gii si dǝóǝ, ndègè né bú. Ye, júée wò a:

¹⁵ Mè né gi seé yeè kóó. Wò dólé ngwéh, wò sálé ngwéh ndǝ. Wò kàn sam, kàn sam. Mǝ wò sé la naâ cén ke som, beè mò huòm kela né cí.

¹⁶ Mǝ sam, kóó ye, nyí né ñabésé, nyí salésé sam, nyí dólésé sam, mè nde né nyí tieé som ma.

¹⁷ Wò ye, nyí né nuà sèsàm, wa njeré déi nyí sám ngwéh, nyí mé tuaá njeré déi sam ndǝ. Wò kó ngwéh ye nuà kújere faá nyí nǝ sam wa, ye nyí né lunṭuru, nyí né

3:5 3:5 Ex. 32:32-33; Ps. 69:28; Vuú 20:12; Mat. **3:9 3:9** Es. 49:23; 60:14; 43:4 **3:12 3:12** Vuú

tácugó, saám né nyí sòn doó sege, wò ménâ kó ñgwéh wa?

¹⁸ Mè né wò bɔɔ, ndê goó dé jéjêg ká beè mò ñge weh, te wò yam mé ñjéh. Ndê bò cògò dé wuwulê ká beè mò ñge weh, te wò cíí mèfà hèllè mé ñjéh, wò huar sòm fegùlì yoòr beè bò nùàr. Wò ndê lèh njolò ká beè mò ñge weh, te wò deén beh njolò, wò ñene nyegé ñjèh bagasé.

¹⁹ Mɔ mè né nùàr gwaán, mè bú pamé seér yeé lòù, mè feh bú gèr te à kekòò. Á sâ, mɔ né mân, fágá lòm feh mé temé kweéh seér tég, wò bele ceér mò.

²⁰ Mè né tütúlù hin gɔó den; nuaá mé né hueh mò ñgweé, à gulu keéh mè dɔ́ɔɔ, mè nde né gwò seén yilá, béh bú yieé bilí mé ñgàb cèn.

²¹ Mè tueé bí, nuaá mé nde né veèn taré yɔ́gɔ́ dɔ́ɔɔ, mè nde né bú bèh denè te kɔ́gɔ́ mò haá. Né faá mè nɔ: mè lé veèn taré yɔ́gɔ́ naá, te mè nde ye bèh denè te kɔ́gɔ́ Tele mò kwa.

²² Ngòr mé Cúcuí Nágâ né mé bòn bò Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie ñgweé, bú a, ñgwé nyégé bú bagasé.»

4

Càɔ keí ké te vulúu

¹ Jomo sâ vuú déi ñené cu njolò mò, mè ñene ñjì hin né ké te vulúu lɔɔ gulu den. Mè ñgweé ñjì cu hueh nùà lòù mé lé tueé mbamé deén naá faá tɔɔ doò, baá cu ménâ tueé, ye mè a: Nâ ká ter, mè feh kwaá wò bò ñjì mé nde gi né waá dɔ́ɔɔ njolò.»

² Sòn mé bó jueè, sâ Cúcuí Nágâ waá kema mè ndɔ, mè ñene ñjì kɔ́gɔ́ mgbè déi ké te vulúu, nuaré déi né teèn den den.

³ À huóm ndellé lom né yàgà faá taá ndòn beéh den né te lou nɔ. Kwarè kɔ́gɔ́ sâ dɔ́ɔɔ fí kan yɔɔ né nyènyèmà, à né faá taá ndòn nɔ beéh ñuerré den ndɔ.

⁴ Kwarè kɔ́gɔ́ mgbè sâ dɔ́ɔɔ kan yɔɔ cu né bò kɔ́gɔ́ déi, bó né ndètoón cùòb nèà, mé bò kokoò bò teèn ndètoón cùòb nèà ndɔ. Bó su bele né cògò wuwulê mân. Bó né bele mé tà m kàgà fefelè, bó me né tà m sâ mé goó.

⁵ Mbàn né ké te kɔ́gɔ́ sâ be yuoò, nu né ké teèn gwaán tulú, bò hueh né ké teèn ñgulí ndɔ. Ké toò kɔ́gɔ́ sâ bó mɔgɔ́ kwaá né kɔ́r teèn téhbeh. Sâ lé naá bò cúcuí Càɔ téhbeh doò.

⁶ Ké toò kɔ́gɔ́ sâ, ñjeré déi lé naá doó faá tàmbàɔ tuùb nɔ laga den. Né faá daregà mé taá ndòn nɔ wulá togóm den.

Bò ñjeré déi nèà né ké kwarè kɔ́gɔ́ sâ ñjebá kaáɔ den; bó né mé njolo kèb toò mene, kèb jomò mene. Dɔ́ɔɔ bó né gi lèlàn.

⁷ Dé toò jògò felá né gélôg, dé jomò felá huaán nàgà, dé tagâr né mé feh ter faá feh nùàr nɔ. Dé nèà, felá né jìé mé né ter lóó gɔ.

⁸ Bó nèà dɔ́ɔɔ né gi mé bà yoyoòr, dé kàn né mé ñjéh ténjén, dé kàn né mé ñjéh ténjén. Bó né mé njolo yo dɔ́ɔɔ ndɔ; kèb lè mé kèb cieè mene né gi njolo. Cíbíteèn mé suútenè mene, bó sòn dù bèh, bó né lom bené de sɔ́ó, ye:

Càɔ Dueè Nùà terrèb jolo lom né dé tueé sam.

À né léi jògò, à né kènê, ké jomo yóɔgɔɔ né cu bú ndɔ.»

⁹ Bò ñjèh lèlàn nèà doò ménâ seén den né Nùà ndeèr mé né ké te kɔ́gɔ́, bó né bú keí, bó né bú vra den.

¹⁰ Mɔ bó baá ménâ seén, bò kokoò bò ndètoón cùòb nèà doò sue cemmé nde gi doó toò Nùà ndeèr mé né te kɔ́gɔ́, bó né bú keí. Bó né bò tà m kàgà toò kɔ́gɔ́ komó su ñjì, bó né sònò de, ye:

¹¹ Kùsèm, Càɔ beéh, Nùà Dueè, *sùsùm mé terreèb né wò sie huóm, béh seén lom né wò Nùà dueè. Lòù sam, wò lo ñjèh dɔ́ɔɔ si gi naá kóó.

Lé naâ mé kàgà-ndòn yeè, te njèh
δοόνη nde ye die.»

5

**Mbieè sèmè mé mvù*

¹ Mè ñene njií bú ké te kɔgɔ; à né mvù mé be gaâ weh sie. Bó keéh kwaá né lòu, bó nyagá né kèb lè mé kèb cieè mene. Bó lieré kwaá né ñgèh teèn bèh téhbeh.

² Mè ñene cu cìlì Càn dé koô, à né ké ter lɔgɔ njií, ye: Nuaá mé nde né mvù hèn keh komo te à ke njií njolo teèn né neì wa?»

³ Á sâ, mɔ nuaré déi naâ he! Né mene ké ter, né mene ká doó, mé ké dòu mene, nuaá mé nde né mvù sâ keh komo te à ke njií njolo lè, teèn sam.

⁴ Nuaá mé nde né mvù sâ keh komo, te à ke njií njolo teèn yeé yuò kélá cú ménâ, mè si yúé.

⁵ Nua koô déi lètenè bò kokoô bò doô ye mè a: Té yúé, Gélɔg né teèn, à né te gèh bò Júdá; né *ndùté ndùtù mgbè Davíd, à né dé seèn mé terreè, à né njèh doón taré yɔgɔ, à nde né bò ndɔ ñgèh téhbeh doô kélé sɔm gií, à komo ke lè.»

⁶ Mè ñene njií baá-re Mbieè sèmè né ter lètenè kɔgɔ mgbè doô njebá den. Bò njèh lèlàn nèa né ké teèn njebá kaán den ndɔ. Bó bò kokoô bò ndètoón cùòb nèa doô né kɔó, Mbieè sèmè dé seèn den né faá bó wula gi aá bú nɔ. Á né mé lúli felè téhbeh, njolo téhbeh ndɔ. Bò njolo sâ né bò cúcuí Càn téhbeh. Càn né bó ká doó bèh doón temá njií.

⁷ Mbieè sèmè nde ser yí yoòr nua te kɔgɔ doô, à weh bú mvù mé né te be gaâ doô beè.

⁸ Á yeé weh gi aá, bò njèh lèlàn nèa, mé bò kokoô bò ndètoón cùòb nèa doô, sue cemmé nde gi doó toò seèn, dé kàn mé nján beè, dé kàn mé nján beè. Bó né cu mé ñgàb beè-beè, bó ñgàb sâ me né mé goó, san

né bele lè dedeí ndɔ. San sâ né sòn Càn duaá dé bò Yeésò bò.

⁹ Bó né bené feè sònò de den, ye: Wò wulu lom né nua mvù hèn kemaà kɔó.

Nua mvù hèn lè komo keè gi lom né wò.

Lòu sam, bó lé naâ wò wulá, wò lé naâ bò nua lè veèn yili sɔm, lé naâ mé húóm yeè.

Lé naâ nua mé gèh hihiné, ju hihiné

mé tàbè hihiné ndɔ.

¹⁰ Wò lé bó naâ kɔó, te bó nde ye bò huaán ké mbàm ñaa, bó den bò *ñgàñ sèmè, bó bó seé Tele beèh Càn.

Bó cer nde né felè bò nua wón doón.»

¹¹ Mè yeé ke, mè ñene njií bò cìlì Càn ñgún ké kwarè kɔgò. Bó kan keéh né kɔgɔ bó bò lèlàn bò nèa, mé bò kokoô bò ndètoón cùòb nèa doô yí lètenè. Bó né lom kékám kékám, dé kulá sam. Mè yeé ñgweé,

¹² bó né ké ter tueé njií, ye: Kùsèm Mbieè Sèmè mé lé naâ kuú. Nua Dueè né cegé bú; à né lom nua ñgùrmò* kɔó.

Kékɔñ sie lom né bú; Nua *sùsùm hèn nɔ.

Kùsèm, nua a, kéi bú kei.»

¹³ Jomo sâ mè ñgweé njií cu bò njií mé Càn lé si gií naâ doón baá bené de ndɔ; bò dé ké te vulúu o, bò dé ká te tàbè o, bò dé ké dòu mé bò ké dùa bò mene doón né gi de, ye:

Kùsèm, béh hèn kéi yeé nuaá mé né te kɔgɔ

bò Mbieè Sèmè.

Bò dudueèr bò, bò terrèb bò,

bò sùsùm bò dé cu doón gi lom né bó.»

¹⁴ Bó né de, bò lèlàn bò nèa doó né gwaán, ye: Né môn!» Bò kokoô bò doó né dé bóòn doó sue cemmé ndeé, bó né bú kei.

6

Bò ndɔ ñgèh téhbeh

5:1 5:1 Ese. 2:9-10; Es. 29:11 5:5 5:5 Gen. 49:9; Es. 11:1, 10 5:6 5:6 Es. 53:7; Zach. 4:10 5:8 5:8 Ps. 141:2 5:9 5:9 Ps. 33:3; 98:1; Es. 42:10 5:10 5:10 Ex. 19:6; Vuú 1:6 5:11 5:11 Dan. 7:10 * 5:12 5:12 Nuaá mé né gi mé njèh doón beè.

1 Mè yeé ke, Mbieè Sèmè sie ko som aá ndo ngèh déi lètenè bò ndo ngèh téhbeh doô. Mè ngweé njií nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô baá tueé, hueh ngugó lom né bú faá nu nɔ, ye: Ndê!»

2 Mè ñene njií nyam tébágà wulésé mân baá ké teèn njebá den, nuaré déi né teèn ñaá den, à né mé lièm beè, bó sulí kwaá né bú tám ngôg felè ndo. Nùà sâ lé naá gií feh jógó; à nde cu né feh déi jógó.

3 Jomo sâ Mbieè Sèmè sie ko som cu ndo ngèh déi. Mè yeé ngweé, nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!»

4 Mè ñene njií cu nyam tébágà déi bèlèsé mân baá ndeé, à né mé nùàr ngètenè. Bó jege nùà sâ, ye bú a: Ndé dé seèn taáb ká te tabe bèh doón kóó si, te bò nùàr wula kuú seér mé yo bɔ̀n ma. Bó haá kwaá bú tàndòn bòu taáb beè ndo.

5 Jomo sâ Mbieè Sèmè sie ko som cu ndo ngèh dé tagár. Mè yeé ngweé, nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!» Mè ñene njií nyam tébágà déi yilísé mân né ké teèn mé nùàr ngètenè njebá den. Nùà sâ né dé seèn mé mòu beè.

6 Mè ngweé njií cu faá né hueh nùà cén déi ké lètenè bò lèlàn bò nèà doô nɔ, né tueé den ye: Sàgà seé dé gùm cieé nde cegé né kó yolò cén; mɔ̀ né ngwàgàm, nde né kó tagár. Té kómó bô mbè dé bɔ̀n teèn kèrà kèh.»

7 Mbieè Sèmè sie ko som cu ndo ngèh dé nèà. Mè ngweé njií nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!»

8 Mè ñene njií cu nyam tébágà déi filísé mân né mé nùàr ngètenè njebá den. Nùà sâ, yilí seèn né Cio; à né mé gùm ndugo bò càñ doón jomo. Bó jege bò sâ bò, ye bó a: Bí ndé kòb gè bò nùàr wón doón bèh nèà, bí wula som kòb cén teèn. Bí wulá bò nuaré déi mé njèh salé; bò déi mé

cùè, bò déi mé beén, te bò déi nyam yaá sie wula bó kóó.»

9 Mbieè Sèmè sie ko ser cu ndo ngèh dé tìn. Mè ñene njií bò càñ ké ka kòò. Né bòó mé lé naá gií kuú, bó lé bò sâ bò wula gií naá lòu, ye bó lo naá ngòr Càñ tueé fí; wa bó lo njebá taré loóm naá teèn, ye bò nùàr a: ngòr gècèn né lom cí fí ndo.

10 Bò càñ mé lé naá ké ka kòò sâ né ké ter bieé njií den ye: Nùà Dueé, Nùà joloò mé Nùà gècèn, wò ndeé ju felè bò nùàr wón doón tueé nde né heèh wa? Bòó mé lé naá béh wulá, wò cio beèh mé bó bie nde né heèh ndo wa?»

11 Bó su kwaá bele baá-re bò càñ sâ cògò wuwulé mân yoòr, bó ye bó a: Bí jògò kwáa môn ye, bó née bò mbeé seé bìi wulá gí ngwéeh ye. Kò bó wula gi aá bó faá bí nɔ, te wulu ye.»

12 Jomo sâ Mbieè Sèmè sie ko ser cu ndo ngèh dé ténjèn. Mè yeé ngweé, tàbè baá jilí taré; lou baá seér cu yilísé faá cògò gùlù dé yilí nɔ. Weéh gùm doón bó seér cu aá dé seèn faá húóm nɔ.

13 Bò mbentò né lom ká doó sue suagá. Né faá fu taré we su yeé bò tàb kekòñ nɔ.

14 Vulú né faá yùè nɔ keéh ndeé, né nyue leér yuo. Bò tòr bó bò ten tàbè mé tená le bele yeé lètenè ndèndèñ nòmò doón vu gi be mé bèh denè bɔ̀n.

15 Jomo sâ bò nùàr fɔ̀n doò: bò mgbè o, bò kokoò bò o, bò kwaá-taáb o, bò sèsám bò o, bò terrèb bò mé bò jomo bò doón, né mene kwer, né mene bò lòu bò, doón né gi mbaá dula kem njií. Bò déi nde lé gbàñe faár yilá, bò déi nde ké te tòre lètenè kweéh dula ñaá, te bó leér den teèn.

16 Bó ye kweéh mé tòr a: Nèmè sù sér béh yoòr kóó; bí lèr béh leér, te nuaá mé né ké te kɔ̀gò kié béh ñéné

kéh cú; te yúlá-temé Mbieè Sèmè ká yoòr beèh jèrè wá cú.

17 Né cieé yúlá-temé bòn waà né kóó, baá bó fulu ñaá. Ndóg nuaré déi ter yìlì lè ndé ñgwéh.»

7

*Bò huaán *Iserála kám yuú mé kám yulà nèà cùòb nèà*

1 Jomo sâ mè ñene njií bò cìlì Càn òu nèà, bó né ké te bò gou wónje nèà òóñ njebá den, bó né bò fu nèà sie yíin loó, te bò fu hèllè tàbè bò nòmò mé tou dé kàn kóbó kè mà cú.

2 Sâ bò cìlì Càn doô lé naá gi mé terreb beè, te bó bók beéh tàbè mé nòmò mé ñjéh. Mè ñene njií cu cìlì Càn òu baá kèb bà yuoô, à né mé mágá Càn làn beè, à né mé bò cìlì Càn nèà doô logó njií, ye bó a:

3 Bí téé tàbè bò nòmò mé bò tou bó béh ye; kó béh tuaán laré gi aá bò seé bò Càn mágá toò kuún, sâ ye.»

4 Jomo sâ bó kulá feh keéh baá-re mè òu mè òu mé baá gi mé mágá Càn toò kuún sâ ndó, bó lé naá kám yuú mé kám yulà nèà cùòb nèà; òóñ lé naá gi bò huaán Iserála.

5 Te gèh Júdá, bó tuaán kám yulà cùòb fà; te gèh Rúbèn, kám yulà cùòb fà; gèh Gàd, kám yulà cùòb fà;

6 gèh Asêr, kám yulà cùòb fà; gèh Naftalí, kám yulà cùòb fà; gèh Manasê, kám yulà cùòb fà;

7 gèh Simeôn, kám yulà cùòb fà; gèh Leví, kám yulà cùòb fà; gèh Isakâr, kám yulà cùòb fà;

8 gèh Jebulôn, kám yulà cùòb fà; gèh Joséf, kám yulà cùòb fà; mé gèh Benjamên, kám yulà cùòb fà ndó.

Cìlì nùàr

9 Jomo sâ mè yeé ke, mè ñene njií cu cìlì nùàr né mbaá yaám ndeé, dé kulá sam. Lò nùàr wón òóñ lé naá gi teèn, mé bèh hihiné, gèh hihiné, ju hihiné ndó. Bó né ké toò kógo Càn bò Mbieè Sèmè njebá den, bó né

mé cògò wuwulê yoòr, mé ñgéh-teèr beè beè ndó.

10 Bó né ké ter gógó njií, ye: Càn Tele beèh ké te kógo bò Mbieè Sèmè béh mân yili som né kóó.»

11 Sâ òu bò cìlì Càn baá gi ké kwarè kógo kaán den ndó, bó né bò kokoô bò mé bò lèlàn bò nèà lètenè kaán keéh. Bó né toò kógo cemmé sulí ndeé, bó né Càn kéí,

12 bó ye:

Né bòn! Nùà *Sùsùm né Tele beèh Càn, Nùà òu.

Terreb mé kékón né gi beè seèn.

Béh vrà bú vraà, béh vèh òu bú. Kùsèm terreb Càn a, *sùmù yuò kélá cie dé kèi cèn.»

13 Jomo sâ nuaré òu òu deèn ké lètenè bò kokoô bò doô, ye mè a: Bòó mé né cògò wuwulê su hèn né bò òu wa, bó yuoô he ndó wa?»

14 Mè ye bú a: Kó kela né wò, dé koô.» À tueé baá-re ye mè a: Né bòó mé lé naá lè mambin gèr cèrè jomò kelá ma. Wa bò sâ bò lé naá cògò bòn lè húóm Mbieè Sèmè yaga. Bò cògò bòn baá gi wuwulê.

15 Bó ké toò Càn den né dé cí. Bó né seé seèn ké gwà Càn cíbí mé lou mene bók só.

16 Cùè mé nyúá bó siè ñgwé ndé cú; lou mé njeré òu bó lí ñgwé ndé cú ndó.

17 Mbieè Sèmè né ké lètenè kógo, à ke nyegé né bó kóó, à nde né bó lè nduùn nòmò yòñe njií. Càn nde né bó yímé njolò fo som ndó.»

8

Ndó ñgèh dé téhbeèh

1 Te Mbieè Sèmè yeé nde sie kó som ndó ñgèh dé téhbeèh doô, ñjéh òóñ maáb tené le gi ké ter. Nde nde, wa gùm kwèh yòñ lòu ñjéh òóñ né òóñ.

2 Jomo sâ mè yeé ke, bò cìlì Càn téhbeh né ké toò Càn njebá den; bó haá kwaá né bó tàn* téhbeh beè.

6:17 6:17 Joël 2:11; Mal. 3:2 7:1 7:1 Jér. 49:36; Dan. 7:2; Zach. 6:5 7:3 7:3 Ese. 9:4, 6 7:14 7:14 Dan. 12:1; Mat. 24:21; Mk. 13:19 7:16 7:16 Es. 49:10 7:17 7:17 Ps. 23:1; Ese. 34:23; Ps. 23:2; Es. 49:10; 25:8 * 8:2 8:2 Tògò dé koó mé hueh faá tàn ndó.

3 Cìli Càn deí wa cuù, à né mé tándán beè, tándán sâ bó me né mé goó. À nde ké kwarè kòò njebá ndeé. Bó kela bú san lè tándán ngún, bó bilí kwaá, ye te à hualé bilí mé dàmè bò Yeésò bò, à né ké felè kòò mé Càn ngie haá njií. Bó kò sâ me né mé goó; né ké toò kògò den den.

4 Ju weè saàn mé dàmè bò Yeésò bò dɔ́ɔ́ né beè cìli Càn yuo, né yoòr Càn lulí ndeé.

5 Jomo sâ cìli Càn nuaán sòm we hèllè felè kòò, à kwaá njií lè tándán deí, à tum si njií ká doó. Mbàn né die, nu né gwaán, bò hueh né ngulí, tàbè jílí lom mé gècèn mene.

Bò tàn†

6 Jomo sâ bò cìli Càn téhbeh mé tàn beè beè doó njebá nyegé mé tàn bɔ́ɔ́n.

7 Cìli Càn dé toò jògò yi si tàn: boó mé we mé húóm mene bomo suagà ká doó, ngie sòm kòb tàbè cén, kòb fà le. Kòb bò toú cén ngie yuo, kòb fà le. Bò nyure dedoó ngie yuo gi ménâ ndo.

8 Cìli Càn dé jomò yi cu tàn dé seèn: kèkènè tànòr tòr deí lélán weè mân, komo tum suagà, die yila dùà; kòb ndèndèn nòmò cén ña húóm, kòb fà le.

9 Dàm bò njií mé yon yeé dùà dɔ́ɔ́n, kòb cén kuú gi, kòb fà le. Kòb cén bò bàtò dùà dɔ́ɔ́n ñerré yuo, kòb fà le.

10 Cìli Càn dé tagâr yi cu tàn dé seèn: mè ñene tàtù mbentò deí komo suagà ké ter lélán weè faá boó kòòr nɔ, die yila dùà nòmò mé bò nduùn mene; kòb cécéné veé yuo.

11 Yílí mbentò sâ né nó. Nòmò kòb cén jelá yuo, kòb fà le. Bò nùàr kókoó mbaá ñueé kuú gi mé njéh; sâ jelá yogó baá.

12 Cìli Càn dé nèà yi cu tàn dé seèn. Lou kòb cén yili, kòb fà le. Weéh

kòb cén yili, kòb fà le. Bò mbentò dɔ́ɔ́n, kòb cén yílí yuo, kòb fà le. Lou cib soó gùm kòb cieê cén, kòb fà le. Weéh cib ñaga kòb cibí cén ménâ ndo.

13 Mè yeé ke cu, jìè baá tóg ké ka vulúu loó yon, à né ké ter keí njií, ye: Gèr-e! Gèr-e! Bò cìli Càn dé tagâr nde aá tàn dé bɔ́ɔ́n tuagá. Mambin gèr nde né bò nùàr ká doó kwa.»

9

1 Cìli Càn dé tîn yi cu tàn dé seèn. Mè ñene tàtù mbentò deí ká doó, à lé die suagà naâ ter, bó né bú kí lege ngòbè beè haá kwaá.

2 Mbentò doó komo lege ngòbè sâ ndo. Ju weè kulu yuo kela teèn, ka yílí ñaá ter lég, cib sòm lou; ter dɔ́ɔ́n yili yuo mé ju weè lege ngòbè hèllè.

3 Kètàr né ké teèn bomó yuo den, né ká doó sue suagà, bó né bèh dɔ́ɔ́n kwaár ndeé; bó né bó gèh terreè bò tantàn jege haá, bó ye bó a:

4 Bí té nyure mé toú kèrà. Bí ndé lòm yoòr bò nùàr. Bòó mé mágá Càn toò kuún sam, bí bó júé lòm kòó.»

5 Bó ye bó a: Bí té bò nùàr lòu wúlá, bí témá só bó seé yoòr weéh tîn, bó nde né mé gèr kwaré.» Bàn kètàr yulá nde né ka bó nág faá dé tantàn gèr nɔ.

6 Bó yilá fɔ́ɔ́n nde né cio mé njéh gùm weéh tîn dɔ́ɔ́n, cio bó sòn kòmò ndé ngwéh. Bó gwaán nde né mene kuú, cio nde né bó ngɔ́ɔ́n, te bó kekòò.

7 Bò kètàr sâ den né faá bò nyam tébágà mé bó kaga kwaá né dé gò taáb nɔ: bò ñjeré deí né bele bó felè faá tà m ngôg mé bó me né mé goó nɔ. Toò sieè bɔ́ɔ́n den bele né faá dé nùàr nɔ.

8 Yúlí feèh né faá dé bò vèh ndo; nyie den bele né bó sònò faá nyie gélôg.

8:3 8:3 Am. 9:1; Ex. 30:1, 3 8:5 8:5 Lévi. 16:12; Ese. 10:2; Ex. 19:16; Vuú 11:19; 16:18 † 8:5 8:6 Tògò dé koó mé hueh faá tàn nɔ. 8:7 8:7 Ex. 9:23-25; Ese. 38:22 8:10 8:10 Es. 14:12 8:11 8:11 Jér. 9:15 8:12 8:12 Es. 13:10; Ese. 32:7; Joël 2:10, 31; 3:15 9:2 9:2 Gen. 19:28 9:3 9:3 Ex. 10:12-15 9:4 9:4 Ese. 9:4 9:6 9:6 Job 3:21; Jér. 8:3 9:7 9:7 Joël 2:4 9:8 9:8 Joël 1:6 9:9 9:9 Joël 2:5

9 Te kàṅ bòn den né faá cògò lòn nɔ. Bèmè bà bòn ṅgulí felá né bèmè bòn bò màtúá taáb mé bò nyam tébágà né bèh taáb tulu njií.

10 Njòr né bele bó te ṅgere faá dé taṅṅàṅ gèr nɔ. Terreb mé bó feh keéh nde né bò nùàr gèr mé njéh weéh tìn doô né gi bó ké te ṅgere sâ.

11 Mgbè bòn né *Sátàn. Bèh denè seèn né lè lege ṅgòbè hèllè. Yilí seèn né Njéllé-nùàr. Mé ju *hebreèh né Àbadôn; mé ju greèk né Apoliôn ndɔ.

12 Hèn née gèr dé toò jògò ye; bò fà bò déi baá cuù ndeê.

13 Jomo sâ cìlì Càn dé ténjèn yi cu taṅ dé seèn. Mè ṅgweé njií ké te kò toò Càn hueh déi né ṅgulí den. Bó kò sâ me né mé goó. Hueh sâ né ké te gou seèn nèà doón ṅgulí den.

14 À tueé njií mé cìlì Càn dé ténjèn mé taṅ baá toò seèn doô, ye bú a: Bò cìlì nèà mé bó lé naâ bó ké kwarè nòmò Efrátè coló kwaá doô, sè yi bó.»

15 Bó se yi bó nèà doón ndɔ. Sâ bó lé naá gi bó nyegé kwaá, lé naâ dé cu sâ, dé cieé sâ, dé weéh sâ mé dé nyèmà sâ ndɔ, bó ye te bó nde bò nùàr kòb tagár geé, bó wula sòm kòb cén.

16 Bó kulá feh mè bò sóji mé lé naâ nyam tébágà ṅaá ndɔ: doón bó lé naâ kám yuií fà.

17 Bó lé naâ njolò mò ṅené yuo kelà; bó lé beè naâ bele mé kò bèbèlè faá we nɔ, faá nòmò vulú nɔ, faá nyùm nàgàkèn nɔ. Bò nyam tébágà bòn né bele mé feh faá gélôg ndɔ. We mé ju mé nyùm nàgàkèn lé naâ bó sònò bomó yuo den.

18 Bò njèh gèr tagár mé lé naâ sònò bò nyam tébágà bomó yuo sâ, lé naâ bò nùàr kòb cén wulá sòm, kòb fà le. Lé naâ we mé ju mé nyùm nàgàkèn.

19 Bò nyam tébágà dé bòn lé naâ mé terreb bèh fa: déi lé naâ ké sònò, déi ké te ṅgere. Bò ṅgere bòn lé

naâ faá sàb nɔ, feh lé naâ teèn; bó lé bò nùàr veèn boó deén naâ mé njéh.

20 Mé njéh mene, bò mé lé naâ ter le, mé bò gèr hèllè lé bó wulá ná ṅgwèh, lé naâ ménâ taṅ den, bó temé kwéh sér ṅgwéh, bó kò lom né cècàn feh hihiné duaà: bó né tándulu dua, bó né ṅgùlàmur* mé feh hihiné dua; bó bò déi me né mé goó, bò déi mé lòn; bò déi mé taá, bò déi toú. Bó doón né gi mùmúr mbaá, bó ṅéné bèh, bó ṅgwé bèh, bó gò bèh ndɔ.

21 Bó yeé temé kwéh sér cú ménâ, bó kò lom baá-re feh wulá ndɔ, bó né lob yuo; bó né yàgà boó tobó go; yíb ceré né bó ndɔ.

10

Cìlì Càn mé mvù dé maàn beè

1 Jomo sâ mè ṅene njií cu cìlì Càn terrèb déi baá cuù ké te bègè kaá suagâ; à né mé kou nyènyèmà felè; toò sieè seèn ba lom né faá lou nɔ; bò gule ba né faá leba weè ndɔ.

2 À komo sie né mvù beè. Mvù sâ né lom maànjé mân. À gule gaá dobo kwaá né felè ndèndèn nòmò, gule ṅgòu te bàn tàbè.

3 À né ké ter logó njií faá gélôg geba né kóó. À yeé huné aá, nu gwaán mbei téhbeh, faá nùàr tueé né kóó nɔ.

4 Mè yeé nde aá ter nyagá kwaá, hueh déi den cuù ké te vulúu, ye mè a: Té lòu nyàgà, ṅgwé lèr kwá lòm bò nu téhbeh sâ lè yeè nòón ménâ.»

5 Mè yeé ke, cìlì Càn mé gule déi né felè ndèndèn nòmò, déi felè bàn tàbè doô sòm njií aá be gaá ké te vulúu,

6 à jege Càn ndeèr, nùà mé lo síí naâ vulú mé bò njèh teèn mene, tàbè mé bò njií teèn mene, nòmò koô mé bò njèh teèn mene doón, à jege ye: Waà baá kèn.

7 Kwá nòón, mɔ cìlì Càn dé téhbeèh baá taṅ dé seèn tuagá, bò

njií mé Càn lé naâ lòu nyegé leér kwaá doón, nde né lòu sâ mboón, te yuo faá à lé tueé kwaá naâ mé bò *sòn-Càn bò mé bó né seé seèn boó ndo.»

⁸ Jomo sâ hueh mé lé ngulí deén naâ ké te vulúu doò den cuù ye mè a: Ndé wèh mvù mé bó komo kwaá né loñ ké beè cili Càn doò weèh; à njebá den né felè nòmò, kèb déi felè tàbè mân.»

⁹ À yeé tueé gi aá, mè nde ké teèn ndo, mè ye cili Càn a: Há mè mvù dé maàn beè yeè sâ teèn.» Ye mè a: Wèh yíé njií mvù hèn sònò. À né sònò nore, né faá nyuúí ndo. Njèh cén, ké lè à nde né lòu jelá seér.»

¹⁰ Mè weh bú mvù sâ beè, mè yieé ndo, nore ka mè sònò faá nyuúí sâ; mè yeé mena som aá, wa ké lè mò, jelá yuo.

¹¹ Bó ye mè a: Ndé cú sòn-Càn tueé; wò tueé nde né felè dà m nùàr mé lò hihiné, ju hihiné, mé mgbè hihiné ma.

11

Bò sòn déi fà

¹ Bó weh gor, bó haá mè beè faá cùgò ndo, bó ye mè a: Wùò ter, ndé mè *gwà Càn koò mé ko mene meè; kùlà jí bò dùà-Càn bò ké gwò doón ndo.

² Kwá ló caá kèb cieè dé seèn ménâ, té bú mè, né beè bò Càn-kó bò, bó nde né loó joloò gulè doró keéh, bó boó nde né teèn weéh yulà nèà cùòb fà.

³ Te cu sâ mè nde né bò sòn mò fà tema njií, te bó tueé den sòn mò ké lètenè bò nùàr. Bó yíí nde né wè, bó boó nde né ké sâ weéh yulà nèà cùòb fà. Bò weéh yulà nèà cùòb fà né cieé kám mé yuúí fà mé yulà ténjén.»

⁴ Bò *sòn-Càn bò fà doò né bò tou fà mé feí yeé kómó; bó né bò lâ m tàndán fà mé den yeé toò Nùà tàbè doò ndo.

⁵ Nuaá mé né bó mé veèn munó doón, we ndeè né sònò boón bomó yuo kelâ, ngie som bú. Bòó mé nde né bó mé veèn coór kema doón, kuú gi nde né ménâ ndo.

⁶ Bó né mé terre b nu ngaán loó, te bó tueé den sòn-Càn. Bó né cu mé terre b nòmò kweéh seér, te ña húóm. Mò bó gwaán né *wón gèr dé kàn feh keéh, cu mé bó gwaán nè doón, bó né gi mé terre b dé ménâ boó teèn.

⁷ Bó tueé den nde né ka sòn-Càn ménâ. Mò gi aá, nyam veèn yuo kelâ nde né te lege ngòbè doò, ñar sie bó, à nde né bó yógó, à nde né bó wulá som ndo.

⁸ Bò komó boón dielé le nde né cie te kpone lè loó koò. Né loó mé bó lé faga wulá naâ Fehtoò beèh teèn doò. Bó né loó sâ yilí *Sóddòm mé Ejíptò yoòr yilá kwaá.

⁹ Dàm nùàr mé gèh hihiné, ju hihiné, lò hihiné doón, nde gi né komó boón cie ñené soó; nde né cieé tagár mé kwèh. Bò nùàr gwàn ndé ngwéh mé nuaré déi furú nyegé bó.

¹⁰ Bò nùàr ká doó samé seér nde né mé cio bò nùà fà hèn dé samé; bó nde né sagá; bò nùàr nde né mé kùrmò felè cio bò sòn-Càn bò fà hèn yieé kuú, ye bò fà bò hèn naâ bó gèr feh keéh fí.

¹¹ Komó bò nùà fà hèn lé cie boó naâ cieé tagár mé kwèh. Jomo sâ, Càn lé naá cuù bó cúcuí lè fulu yíí, bó njebá cu ter. Bòó mé lé naâ ñené, veéh lé naâ bó njèh boó.

¹² Jomo sâ hueh tarê déi yilá bò sòn-Càn bò fà hèn ké te vulúu, ye bó a: Bí ña kán!» Bó ka ñaá yuo ké te vulúu lètenè bègè ndo. Lé naâ njolò bò bònò bò boón hèllè.

¹³ Cu sâ tàbè lé naâ jíí taré; loó kèb déi lugo su doó. Te gwà yulá doón, cén lé naâ lugo die. Nùàr kám téhbeh kuú teèn. Veéh lé naâ bò jomo bò lè yilá, te bó nde ye Càn Nùà vulú seén.

14 Hên baá ye gèr dé mbelèm fà; dé tagâr baá cuù hên ndeê.

Tàŋ dé téhbeèh

15 Jomo sâ cìlì Càn dé téhbeèh yi cu tàŋ dé seèn: bò hueh déi tetarê mân né ké te vulúu ŋgulí, ye: Mbàm Nùà Dueè bô *Nùà Còŋ baá kènê wónj dónj beè kaá sie. À teèn cer den nde né dé nyemà mé nyemà.»

16 À yeé tueé gi aá mân, bò kokoô bò ndètoón cùòb nèà mé né gi ké toò Càn te kɔgɔ bònne dónj cemmé sulí nde gi doó, bó né Càn keí, bó ye:

17 Mòn, Càn Dueè Nùà terrèb, wò né léi jògò, wò né kènê ndo. Béh né wò vra mé kènê be terrèb yeè baá ter. Kènê mbàm yeè wónj beè ka sie né kóó.

18 Cècàgà, lò nùàr hihiné lé ŋaán baá wò yoòr kela. Kènê baá cu yúlá-temê; wò nde aá ju felè bò komô tená. Bò sòn yeè mé né seé yeè bóó, nde né sàgà kwa.

Bò nùàr yeè mé bóó mé né wò veéh dónj, huaán maàn mé kàm bò mene, nde né sàgà kwa laré.

Bóó mé né yeé wónj bóó beéh dónj nde né nyoló yuo.»

19 Bó yeé tueé gi aá mân, gwà Càn koó ké te vulúu gulu lɔgɔ ndo, *mbèŋ ŋgòŋ ŋené yuo kela ké gwò, mbàn né die, nu né gwaán, bò hueh né ŋgulí, tàbè né jilí taré, bóó sue lom mé gècèn mene.

12

Ma déi bô mèmàm

1 Jomo sâ cìlì déi ŋené yuo kela ké te vulúu: lé naâ ma déi, lou né bú faá cògò nɔ vuòb keéh; à né weéh gulè dobo kwaá; felè seèn né mbentò yulà cùòb fà, né tàmm kàgà seèn.

2 À né mé lèi, nyer né bú nemá, à né mé gèr keéŋ den.

3 Jomo sâ cìlì déi ŋené yuo kela cuù ké te vulúu ndo; lé naâ mèmàm bèlèsé mân mé feh felè téhbeh, lulí teèn yulà; feh dé kàn né mé tàmm kàgà felè.

4 Ŋgere ké jomo né bò mbentò ké te vulúu komó sòm; né ká doó su njií. Kòb cén sue suagà, kòb fà le. Mèmàm hèllè né toò ma nyeèr doò njobá den, ye te huaán yuo kelà, nyí dóm yieé sòm.

5 Nde nde, ma doò ŋar ndo, à ŋar kwa huaán dé siib. Huaán sâ nde né lò nùàr dónj seé weh. Nde né mé cùgò lòŋ. À yeé ŋar aá bú, bó weh njií huaán sâ ké toò Càn te kɔgɔ seèn.

6 Meí dula nde dé seèn ké ya dueè. Càn lé naâ bú bèh sâ nyegé kwaá, te bó koó den bú teèn. À bóó ké sâ cieé kám mé yuií fà, mé yulà ténjén.

7 Yeé baá ménâ, taáb kɔ die ké te vulúu ndo: Mikael bó bò cìlì seèn kaga taáb mé mèmàm bó bò cìlì dé seèn. Bó bó kwaá njií taáb doó. Mikael bó bò cìlì Càn ŋar yila bó yoòr,

8 bó yɔgɔ bó, bó kwɔgɔ sòm bò mèmàm hèllè, bó sòm bèh denè bóòn ndo.

9 Bó lu si keéh mèmàm doò ká doó. Né cu ka bú kuúm sàb cén sâ; bú táhòrò; yilí seèn déi né cu *Sátàn, à dàmm nùàr wónj dónj bele gi né kóó. Bó lé ká doó si keéh naâ bú mé bò cìlì seèn hèllè mene.

10 Jomo sâ mè ŋgweé njií hueh taré déi né ké te vulúu mbamé den, ye: Hên, Càn sòm keéh né be terrèb seèn. Mbàm seèn baá *wónj beè kaá sie; à béh yili sòm aá kèn. Kènê, ŋgóg *Nùà Còŋ ŋgulí yuo kela baá cie. Cècàgà, bó nùà súi hèllè lu sòm aá kèn. Suútenè mé cíbíteèn mene, à lé naá loòm bò mbeí beèh ké toò Càn yoòr njobó.

11 Kènê bò mbeí beèh bú doó jɔɔ si aá kèn. Bó bú yɔɔ né mé terreb húóm Mbieè Sèmè. Njua mé bó lé naâ cio ɲɔón, bó te ɲòr Càɲe njebá taré lom téɲ, ye bò nùàr a: lár, hèn né lom ɲòr gècèn koó.

12 Né bòn! Vulú a, sèsamè! Bí bò teèn bò a, sàmè gi ménâ ndɔ.»

Jomo sâ hueh doô den cuù, ye tàbè bó nòmò a: Gèr-e, gèr waà baá kèn, bó táhòrò lu si njií aá ké yoòr biì, à né mé yúlá-temé furú ɔɔ. Cu seèn nde aá gií, ɲaàɲ ɔɔ né bú cí.»

13 Mèmàm doô yeé ke, bó bú ká doó lu si njií aá ménâ, temé ɲaâ bú ndɔ; à ɲar bele keéh ma vùlù hèllè jomo dé ɲaâr.

14 Bó haá ma doô bà fà, né faá bà jìè nɔ, te à lo nde mé njéh ké ya dueé bèh denè seèn. Bó nde né bú ké teèn nyemá tagár mé kwèh koó den, te sàb doô bú fón kwà cú.

15 Sàb hèllè yeé ɲene aá ménâ, à fam sòm keéh nòmò sònò faá gùm nòmò koó nɔ, né ma doô jomo pieém bele, te sie bú.

16 Tàbè yeé ɲene aá ménâ, tàbè gam ma doô ndɔ, tàbè ɲueé ɲemá sòm nòmò hèllè, njièr.

17 Furú yɔɔ cu mèmàm mé ma doô, à ɲar nde seér mé taáb ké jomo yoòr bò ɲuna seèn, ye te nyí wula sòm gi bòó mé né sòn Càɲ mé ɲòr Yeésò ɲgweé doón.

18 Mèmàm hèllè nde baá-re ké sòn nòmò ménâ njebá den.

13

1 Jomo sâ, mè yeé ke, nyam déi baá yí lètenè ndèndèɲ nòmò yuo kelâ; à né mé feh felè téhbeh, lulí né teèn yulâ; lulí dé kàn né mé tam kàgà felè; feh dé kàn né mé yilí séb-Càɲ yoòr nyagá den.

2 Nyam sâ den né faá ɲgù nɔ; gule né faá gule séseè mân, sòn né faá sòn gélog ndɔ. Mèmàm weh kɔɔ seèn, haá njií mé nyam doô, haá bú

terreb, jege haá njií gi bú seé seèn ndɔ.

3 Nyam doô né mé bàɲ felè, den né faá bó lé ye bó nde aá bú feh cén déi kɔ wulá sòm nɔ. Njèh cén, nyer hèllè te gi cu aá kèn. Né bò nùàr mé njéh hiím yɔɔ. *Wón doón kem bele gi nyam doô ndɔ.

4 Bò nùàr yeé ɲene mèmàm haá baá nyam doô terreb ménâ, bó yila mèmàm keí, bó né nyam doô keí ndɔ; bó ye: Neì den né faá nyam hèn koó wa? Nuaré déi nde né bú mé taáb lieé yɔɔ ndɔ wa?»

5 Jomo sâ nyam hèllè kwa ceér, à né ɲòr gàgà sònò tueé toró, à né Càɲ teèn seb keéh. À bóó soó mémènâ weéh yulâ nèà cùòb fà;

6 à né Càɲ selé, à né yilí Càɲ tueé beéh, à né bèh denè Càɲ tueé beéh. Bòó mé né ké te vulúu, à né yilí bóòn ménâ tueé beéh ndɔ.

7 À kwa terreb, te bó bò nùàr Càɲ lie taáb, à taré yɔɔ bó. À kwa cu terreb te à den felè bò nùàr mé gèh hihiné, lò hihiné mé ju hihiné ndɔ.

8 Bò nùàr dua laré bú wón doón. Sâ tueé né ye, Mbieè Sèmè mé lé naâ kuú, né mé mvù yòɲ beè. Bèh lo mé wón lo duóóm naâ, yilí bò sâ bò teèn nyàgà yilá ɲgwéh.

9 Nuaá mé né tie ɲgweé, bú a, ɲgwé nyégé ɲòr hèn bagasé!

10 Mɔ nùàr yoòr né mé húóm gwà cibì yilâ, sâ à nde né ménâ yilá. Mɔ bó bú teé wula nde né lòu, sâ yoòr seèn né cí. Mɔ né mân, sâ bò Yeésò bò a, yíyolò, bó temé téɲ kwá nji lòm yoòr Càɲ.

11 Jomo sâ mè yeé ke, nyam déi komo yuo kelâ baá dòu. À né mé lulí felè fà; né faá lulí huaán sòɲgaàɲ nɔ. À né sònò faá mèmàm nɔ tueé den.

12 Terreb seèn né cu faá terreb nyam dé toò jògò ndɔ. Njòlò mbeí doó sâ à duóóm seé seèn bóó. À né bò nùàr wón doón baá, ye bó a:

bó dùà jí nyam dé toò jògò mé lòrè nyeèr yoòr doò ma.

¹³ À né dé seèn bò njèh kèkènè hihiné bɔ́o bele; à ɲaga sɔm keèh we déi ké te vulúu, dar suagà, cor ká doó njolò bò nùàr.

¹⁴ À yeé kwa baá ceér ménâ, njolò mbeí doó sâ à yila bò nùàr mé terrebe sâ beleè, ye bó a: Nyam dé toò jògò mé bó lé ye bó nde aá kɔ wulá, à kú ɲgwéh doò, bí mé kwá ɲgùlámúr,* te den faá bú nɔ, bí né bú dua.»

¹⁵ Nyam dé jomò doò yeé tueé gi aá ménâ, bó haá bú terrebe ndɔ, à fulu yíí ɲgùlámúr doò cúcuí lè, te à kwa yòŋ, à tueé sòn, ye te bó wula sɔm gi bɔ́o mé nyí dùà ɲgwéh dɔ́oŋ.

¹⁶ À duóóm baá-re bò nùàr baá beleè: à né bò kokoò bò mé bò huaán tetɔ̀r baá, à né bò lilieè bò mé bò saám bò baá, à né bò kwer mé bò lòu bò baá ndɔ, bó né bó mágá yoòr tɔ̀ré kwaá bele, mɔ te be gaá sam, né toò kuùn.

¹⁷ Kɔ nùà kàn né mé mágá sâ yoòr, te à ɲge ye njèh, à go ye njèh ndɔ. Mágá sâ lé naâ sòn yilí nyam sâ. Mágá hèllè lé naâ cuù kwòm yilí seèn ndɔ.

¹⁸ Bò nùàr a, dèn mé lo, bó munó nyegé bagasé. Nùà loò nde né dɔ̀gòtí mágá nyam hèllè munó komo. Né ndègè yilí nùàr; né yuií ténjén mé yulá ténjén cùòb ténjén.

14

Bené bò Yeésò bò

¹ Jomo sâ mè yeé ke, Mbieè Sèmè baá ké te tòr Siyòŋ* njebá den; à né mé bò nùàr kám yuií mé kám yulá nèà cùòb nèà beè. Bò sâ bò né gi dé bɔ̀n mé yilí seèn toò kuùn nyagá den, bó né gi mé yilí Tele seèn toò kuùn nyagá den ndɔ.

² Mè yeé ɲgweé, hueh déi baá ké te vulúu faá nòmò vùvù nɔ ɲgulí, né faá nu nɔ gwaán tulú. Hueh sâ ɲgulí lom né faá hueh njâŋ nɔ.

³ Bò kám bò hèllè né ké toò kɔ̀gò njebá den, bó né ké toò bò njèh lèlàn nèà mé bò kokoò bò doò; bó né bené feè sònò de den; bené sâ lé de kɔ cegé naâ bɔ́o mé Càn lé naâ ká lè wòŋe ɲaá weh doò. Né bò kám yuií bò, mé kám yulá nèà cùòb nèà sâ.

⁴ Bò sâ bò lé naâ dé bɔ̀n yo bɔ̀n jolo nyegé, bó lé bò véh kèrà ná ɲgwéh, bó né lom dé bɔ̀n jomo Mbieè Sèmè, à nde mene he, bó bó né kɔ́o. Sâ né bò toò jògò bò. Càn lé ká doó lètenè bò nùàr ɲa weéh naâ bó, te bó den beè seèn, beè Mbieè Sèmè ndɔ.

⁵ Bò sâ bò mé nyeén lè sam, bó mé veèn déi yoòr sam ndɔ.

Bò cìlì Càn déi tagár

⁶ Mè yeé ke, cìlì Càn déi baá tóg ké ka vulú loó yòŋ, à ndeè naâ bò nùàr Njàgà Bagaà dé ndeèr tueé weh. Lé naâ bò nùàr mé gèh hihiné, lò hihiné mé ju hihiné ndɔ.

⁷ Cìlì Càn doò né ké ter logó njií, ye bò nùàr a: Bí vèh Càn veèh, bí sèn njií bú ké ter. Cu seèn waá baá. Kènè ju nde aá felè bò nùàr tená. Bí kéi bú kei. Vulú bô tàbè mé nòmò mene dɔ́oŋ lo si gií naâ bú.»

⁸ Cìlì Càn dé jomò njege bele cu dé toò ndɔ; à né sònò tueé go ye: Gi aá, gi aá kèn. Tànòr Babilón doó mvúòb. À lé bò nùàr wòŋ dɔ́oŋ sela feéh naâ sár.»

⁹ Te mè yeé ke, cìlì Càn déi baá cu bò dé fà doò jomo njege bele, à né ké ter logó njií, ye: Bɔ́o mé dua yeé nyam mé naâ ké dùà doò nde né gèr ɲené, bɔ́o mé né ɲgùlámúr seèn dua, mé né gi mé mágá seèn yoòr, né mene beè, né mene toò kuùn dɔ́oŋ.

¹⁰ nde gi né mé mbè fúru-temé Càn ɲueé kuú, te bó kekɔ̀ò. Bó nde né tuar te we tarê yilá ndeé, bó nde né gèr mé we nyùm nàgàkèn fí ɲené. Bó gèr ɲene nde né toò bò cìlì Càn mé *Mbieè Sèmè.

* **13:14 13:14** Njií mé bó bɔ́o né lòu te den faá nùàr, faá nyam ndɔ. **14:1 14:1** Ese. 9:4; Vuú 7:3

* **14:1 14:1** Yilí Jerusalem déi (1 Chr. 11:4-5). **14:5 14:5** Soph. 3:13 **14:8 14:8** Es. 21:9; Jér. 51:8; Vuú 18:2 **14:10 14:10** Es. 51:17; Gen. 19:24; Ese. 38:22 **14:11 14:11** Es. 34:10

11 Ju weè mé né bó ñgie den sâ, nde né ter dé kèi cèn faár yilí ñaá den. Bòó mé né nyam hèllè dua, mé né ñgùlà múr seèn dua, mé né gi mé mágá seèn yoòr dɔ́ɔ́ɔ́ nde né gèr ñené. Cíbí mé lou mene bó dù ndé ñgwéh.»

12 Sâ bò Càn bò a, yóló dé bòn yòlò. Lòu sam, bó ñgweé né dé bòn sòn Càn, bó temé kwaá njií né yoòr Yeésò ndo.

13 Yeé gi aá, mè ñgweé njií hueh déi ké te vulúu ye mè a: Nyàgà bò njií hèn nyagaà. Ye mè a, nyàgà ye: Duɔ́m lan nde ké toò, bò nùàr mé kuú né mé yilí Fehtoò beèh lè, Càn nde né bó kulú.» Hueh doò yeé tueé gi aá, Cúcuí Ñagâ gwaán, ye: Nyea, né môn, à nde né bó kulú. Kènê gèr sam cuú, bó dù bá dé duù; tàb seé bòn baá cie.»

Bolé baá kèn

14 Jomo sâ mè ke njií njeré déi faá nùàr nɔ, né ké te vulúu nuù wulésé mân ñené den, à né mé tà m ñgôg felè, bó tà m sâ me né mé goó; à né cu mé bòu nulásé mân beè ndo.

15 Mè yeé ke, cìlì Càn déi yuo kela baá ké *gwà Càn koò, à né ké ter logó njií, ye nùà ké te vulúu nuù doò a: Siè nyégé bòu sieè; baá cu, yab baá bolé, baá dé hobô.»

16 À yeé ñgweé aá ménâ, à kura yií keèh bòu seèn hèllè ká doó ndo. Tètèi sam tàbè mvúâr!

17 Jomo sâ cìlì Càn déi yuo kela cuù ké gwà Càn koò ké te vulúu, à né mé bòu déi beè ndo.

18 Mè ñene cìlì Càn déi yuo kela cuù baá, à la naâ dé seèn ké toò kòò; seé seèn né mé we. Dé sâ né ké ter logó njií, ye nùà bòu doò a: Kènê tàb toú ké te wónge te gi aá kèn. Wèh bòu yeé, ndé bó mvurú bele.

19 Cìlì Càn doò yeé ñgweé aá ménâ, à weh bòu seèn ndo, à kura yií keèh ká doó, à mvurú bilí tàb toú ká doó dɔ́ɔ́ɔ́, à ñuaán su njií ké te vua ñjùn Cànge.

20 Vua sâ né ké jomo loò mân, bó doró den baá-re teèn. Bó yeé baá doró, húóm yuo seér teèn kòó, né faá gùm nòmò koò nɔ kwaár ndeé. Húóm doò kwar sòm gùm kílómétà yuií tagár, lé naâ yilá ndo. Mɔ nyam tébágàr yila teèn, ñgògò jím, feh le lom cie kòó.

15

Bò cìlì Càn mé gèr téhbeh beè

1 Jomo sâ mè ñene njií kèkènè njeré déi ké te vulúu, hiím yɔgó mè. Lé naâ bò cìlì Càn téhbeh; bó beè né mé ñjèh ndùàn téhbeh ndo. Càn bò nùàr gèr feh ceré nde né mé ñjèh.

2 Mè ñene njií cu njeré déi, né faá tàmbàn tuùb nɔ, né faá daregà ndo, né mé we mene laga den. Bò nùàr né ké kwarè ndèndèn tuùb sâ ñjebá den. Bò sâ bò lé naâ nyam doò bò ñgùlà múr seèn taré yɔgó, bó lé naâ nyam mé yilí seèn né seér dé kulá hèllè taré yɔgó ndo. Bò cìlì Càn sâ lé naá gi mé ñján beè-beè; Càn lé haá naâ bó ñján sâ kòó.

3 Bó né bené de, né bené Músi nùà seé Càn mé bené *Mbieè Sèmè, bó né de ye:

Càn ndeèr Nùà terrèb, seé yeè né tàjòr kela,

né nɔré ndo.

Nùà Dueè felè dà m lò nùàr né cegé wò.

Ceér yeé dɔ́ɔ́ɔ́ né gi teèn dilí yilá, wò né nùà gècèn.

4 Nuaá mé wò sén ndé ñgwéh né nei wa?

Nei wò *sùmù ndé ñgwéh ndo wa?

Lòu sam, nùà joloò gi lom né wò.

Lò nùàr wónge dɔ́ɔ́ɔ́ ndeè né waá gií,

bó cemmé toò yeè, bó né wò keí bilí.

Lòu sam, seé yeè baá bèsonè ñené ñagá.»

5 Jomo sâ, mè ke cu, *gwà Càn koò gulu baá ké te vulúu, *gwà cògò mé Càn ñené yuo kela yeé teèn né ké gwò ñené den.

⁶ Bò cìlì Càn téhbeh doô yuo kelà ké gwò ndò, bó beè née mé bò njèh nduàn téhbeh doô ye. Cògò wula njerré lom né bó yoòr pób, bó cam tená bele né mé kándá goô.

⁷ Njèh làn cén déi lètenè bò nèà bò doô, weh ngàb njùnj téhbeh, haá kwaá bele bò cìlì Càn téhbeh doô beè-beè. Fúru-temé Càn Ndeèr né bele lè dedeí. Bó bò ngàb sâ me bele né mé goó.

⁸ Bó yeé baá mé njéh beè beè, *sùsùm Càn mé terrèb Càn néné yuo kelà ndò, jeré yuú gwà Càn mé ju, né bò nùàr dé gwò yilá faán yògò. Kò seé bò njèh nduàn téhbeh beè bò cìlì Càn doô mboón aá, sâ ye.

16

Bó ngàb njùnj

¹ Jomo sâ mè ngweé njií hueh déi baá ké gwà Càn koò lógó, ye bò cìlì Càn téhbeh doô a: Bò ngàb njùnj Càn téhbeh doón, bí ndé sù ní ké te wónje.»

² Cìlì Càn dé toò jògò njege yuo, nde su njií ngàb dé seèn. Bòó mé dua yeé ngulàmúr doô, nyer yulásé mân nar yila bó yoòr. Bòó mé né mé mágá nyaàm doô yoòr doón nene kuú gi mé gèr njùnj sâ.

³ Cìlì Càn dé jomò su njií ngàb dé seèn dùà te ndèndèn nòmò. Nòmò na húóm, né faá húóm komò nò; njèh dùà doón kuú gi.

⁴ Cìlì Càn dé tagâr nde ngàb dé seèn dùà su njií ndò: bò nòmò kokoò mé bò nduùn mene na gi húóm.

⁵ Mè yeé ngweé, cìlì Càn déi baá tueé. Dé sâ, seé seèn né yeé mé nòmò. À ye Càn a: Môn Càn Dueè, wò né lom Nùà dilí kòó. Wò né léi jògò, wò né kènè ndò. Nùà gècèn né wò. Wò ju hèn tena yíí né teèn.

⁶ Bò nùà hèn né gi bò wúlá-nùàr bò. Dàm húóm bò sòn yeè bò mé bò nùàr yeè doón, lo berré gi beè bò

nùà hèn, wò bó húóm hèn kura yíí né teèn.»

⁷ Hueh déi den cuù ké te kò, ye: Môn Càn Dueè Nùà terrèb, wò ju tena yíí yeé teèn.»

⁸ Jomo sâ cìlì Càn dé nèà su njií ngàb dé seèn ké te lou; lou kwa terrèb faá we nò, te à fíí bò nùàr.

⁹ À yila bó fíí ndò. Yeé baá bó seé weh, bó duagá seér cu lòù, bó lòò temé kweéh seér. Càn mé terreèb felè bò njèh gèr sâ né beè seèn, bó seb seér cu bú lòù. Yeé baá ménâ, bó bú sèn cú ndò.

¹⁰ Cìlì Càn dé tìn su njií ngàb dé seèn te kògò nyam doô; cibí die te lò seèn, yili mban lo bò nùàr seèn ménâ, gèr kwaá njií bó be yoòr. Bó né leba mé nyie yieé,

¹¹ nyer yulásé mân né bó yoòr naár yilá. Bó lòò dene boòn kweéh seér, bó seb seér cu Càn Nùà vulù lòù.

¹² Cìlì Càn dé ténjèn nde su njií ngàb dé seèn te nòmò koò mé bó yilá né Efrátè doô. Nòmò hèllè nemá yuo, te bò mgbè mé yuo ndeè né kèb bà sela kela sa.

¹³ Mè yeé ke, bò tándulu déi tagâr yuo kelà baá kèn, bó den bele né faá kùlà nò. Déi yuo kelà sònò mèmàm, déi sònò nyam doô, déi sònò nùà ndòn hèllè.

¹⁴ Seé bò tándulu sâ né táhunò lètenè bò mgbèémgbè wón doón boó yon gòò, bó né bó yilá bilí gò, te lòù mé Càn terrèb nde né ju tená, bó bó kwaá njií taáb doó.

¹⁵ Jue mè Yeésò, mè nab waà nde né faá yíb nò. Samésé nde né nuaá mé né làn mé cògò yoòr. À dé seèn toò bò nùàr lòù sâ, lunjuru gò ndé ngwéh.»

¹⁶ Bò tándulu doô né ka mé bò mgbèémgbè bilí ndeé, bó nde bilí kwaá bó ké Harmagedón; né yilí bèh sâ te ju *hebreéh.

¹⁷ Jomo sâ cìlì Càn dé téhbeèh su njií ngàb dé seèn ké ter mbaá. À

yeé su som aá, mè ngweé njií hueh déi baá ké *gwà Càṅ koô te kɔgɔ Càṅ ngulí taré, ye: Bó baá kèn! Bó baá kèn!»

¹⁸ Yeé baá ménâ tueé den, mbàn die, nu gwaán, bò hueh né ngulí, tàbè jilí taré, dé tueé sam. Bèh ló mé naâ-naâ mé Càṅ lo meè nùàr, gèh tàbè jilí taré bú sâ lo nées teèn sam ye.

¹⁹ Tàbè kerré geé kwaá Babilôn bèh tagár; bò ló kokoô ká lè wónɛ doónɛ nɛmmé tobé yuo gi ndɔ. Càṅ yeé nde munó njií dé Babilôn mân, temé ñaá bú, à kura njií gi bú ngàb njùṅ lè.

²⁰ Gùm ten tàbè dé kàn mé né lètenè nòmò doónɛ kum le dùà; nùàr tòr mé njéh ñéné cú ndɔ.

²¹ Bò mege boô faá gùm nyèn nɔ né ké ter komó suagá, né bò nùàr seé weh. Bó yila cu Càṅ mé njéh lòu selé seêr, sâ boḡó yɔḡó baá!

17

Mei bò sɔrmbeè

¹ Lètenè bò cili Càṅ téhbeèh mé lé naâ mé bò ngàb téhbeh beè doô, cén déi lètenè bɔòn waà ye mè a: Ndé mè feh kwaá wò njolò. Né gèr mé nde né mèi bò sɔrmbeè kwa; mè jue né tàyàm lò mé bó me kwaá né ké te làrè nòmò doô.

² À bò mgbèémgbè wónɛ doónɛ jin gi né kɔó, bó bó tobó kuú gi aá kèn. Kènê, bò nùàr wónɛ doónɛ sela tobó nde gi aá mé njéh ménâ ndɔ.»

³ Yeé baá ménâ, Cúcuí Ñagá waà kema mè ndɔ, cili Càṅ doô weh njií mè ké ya dueè. Wa ké teèn, mè ñene njií ma déi, à né ké ngètenè nyam déi bèlèsé mân ñaá den. Nyam sâ né mé feh felè téhbeh, lulí né teèn yulà. Bó nyagá lamé kwaá né nyam hèllè bò yilí séb-Càṅ yo doónɛ.

⁴ Ma doô dé seèn yoòr lé naâ mé còḡò bèlè jùm mé bèlè yôṅ mân. À né mé lòṅ bèlè tieè; à né mé taá

ndòn mé gòm feh hihiné yoòr déi; à weh sie né ngàb déi mé be gaá, bó ngàb sâ me né mé goó. Lè ngàb hèllè né lom ndândaà bò njéh fefòò. Bò njéh fefòò sâ né njègè yàgà yɔṅ tobó gɔò seèn hèllè.

⁵ Yilí déi né ma hèllè toò kuùn nyagá den; bó nyagá gugó né Tànḡɔr Babilôn mèi bò sɔrmbeè, ye né ngum veèn bò nùàr wónɛ doónɛ.

⁶ Mè yeé ke njií, ma hèllè baá mé húóm bò nùàr Yeésò sela den, né húóm bò sòn Yeésò bò mé bó lé wula gi naâ felè Yeésò doô. Geí seér mè lòu.

⁷ Cili Càṅ doô ye mè a: Té mbaá him kú; mè nde né wò kwòm ma kié se. Nyam seèn mé feh téhbeh mé lulí teèn yulà doô, mè nde né wò kwòm seèn se ndɔ. Kwòm sâ lé leér deén naâ bèh nábe.

⁸ Nyam mé wò né ñéné kié cemá sam cuú, wanɔónɛ léi toò à lé naá gi cemásé. Mé njéh mene, à nde cuú né te lege ngɔbè doô komo yuo kelâ, te Càṅ bú wula calé som cu ye dé kèi cèn. Bó mé Càṅ lo yilí bɔòn te mvù yónɛ ké bèh duɔóm nyàgà kwá ná ngwèh doónɛ, nde né nyam hèn ñéné, bó geí gi. Lòu sam, nyam doô teèn sam cuú lòu, wanɔónɛ léi toò à lé naá gi cemásé, toò hèn à nde cuú né yuo kelâ.»

⁹ À den cuú ye mè a: Kɔ bò nùàr den lom mé lo, sâ ye; wanɔónɛ bò ngòr hèn né taré. Mè tueé wò, wò né feh téhbeh felè nyam doô ñéné, né bò tòr téhbeh mé ma doô den yeé teèn; né cu bò mgbèémgbè hihiné téhbeh ndɔ.

¹⁰ Bò tín bò déi die yuo aá teèn. Cén déi né kènê te kɔgɔ. Mbeí bɔòn déi téhbeèh doô, cu seèn nées wá ngwèeh ye. Mɔ ndeè waà baá, à ndeè te mgbè sâ cèr dè ndé ngwéh ndɔ.

¹¹ Nyam doô mé feh seèn mgbè dé téndelè hèn cer nde né kɔó, à cemá sam cuú lòu, wanɔónɛ à lé naá gi

cemásé. Mgbè hèllè né lètenè bò téhbeh bò doô ndò, à nde cuù né komo yuo kelâ, te Càn wula calé som cu ye bú dé kèi cèn.»

¹² À den cuù ye mè a: Kè, bò lulí seèn yulà mé wò la naâ ñené doô, né bò mgbè hihiné yulà ndò; bò sâ bò née dé bòn cèr dùòm ñgwéeh ye. Càn nde né bó bò nyam doô doónj terreb haá gií; ñhèh cén, bó cer weh cegé nde né mgbè yòñ lòu cén ndóg.

¹³ Bó yulà doónj baá gi mé sòn cèn; bó terreb bòn haá ñjii gi aá mé nyam doô, te à mgbè cer kóó.

¹⁴ Bó nde né taáb mé *Mbieè Sèmè kaga ñjii. Mbieè Sèmè nde né bó yógó ndò. Lòu sam, Mgbè bò mgbè né lom bú. Nùà Dueè felè bò dudueèr bò doónj gi lom né bú ndò. Bó bò nùàr seèn né kóó, à lé bó balé soóm naâ kóó, à weh kwaá bó beè seèn. Bò sâ bò né dé bòn kóbè sâ.»

¹⁵ Cìlì Càn doô den cuù, ye mè a: Ñgwééh nòmò mé sormbe hèllè la naâ teèn doô, wò la naâ ñené wa? Né dà m bò nùàr mé lò hihiné, mé ju hihiné ndò.»

¹⁶ Ye mè a: Ñgwééh wò naâ bò lulí yulà mé nyam doô mene ñené ndò wa? Bó nde né mèi bò sormbeè doô seé weh; bó nde né bú bunó, bó huaré kwaá bú luñturu, te bó yieé ñaré som ye bú, bó nde né dé jomò ñgie calé som ndò.

¹⁷ Sâ doónj Càn ye te bò lulí yulà bó bò nyam doô saga sòn, bó terreb bòn haá ñjii mé nyam doô, te à cer mgbè mé ñjéh; sâ Càn ye te mboón faá nyí gwaán nê, faá nyí lé naâ tueé kwaá ndò.»

¹⁸ Cìlì Càn doô den cuù, ye mè a: Ma mé wò la ñené naâ doô, né tànòr lòó koô; bò mgbè ká lè wónje doónj né gi ka seèn.»

18

Babilón doó mvúób

¹ Jomo sâ, mè yeé ke, cìlì Càn déi baá cuù ké te vulúu suagâ. Dé sâ bó jege haá né bú terreb duesé mân beè; ñjènjàn seèn ba ñagá sie né *wónj doónj beè.

² Dé sâ logó ñjii ké ter, ye: Mvúób, tànòr Babilón doó mvúób! À baá kènè mvùr bò tándulù, à baá gbàñ bò càn vevenê, mé bò non vevenê feh hihiné ndò. Doó sâ baá kènè mbàn bò ñgùgò, bó bò jùkuùm.

³ À lé selá baá kela, à lò nùàr doónj sela feh gi né sár. Dàm bò mgbè wónj doónj jin weh gi aá beè seèn, bó bó né tobó. Bò toón bò wónj doónj ña keéh gi aá bò lilieè bò mé ñjéh.»

⁴ Mè yeé ñgwéé, hueh déi baá cu ké te vulúu ñgulí, ye: Bí cú yo, bò nùàr mò, bí yùò ló sâ yuoò. Mò sam, bó nde né bí mé veèn jin; bí nde né gèr teèn ñené keéh.

⁵ Bí yùò yoòr bòn yuoò. Veèn bòn yógó baá, ñañ kwa baá Càn ké te vulúu, à baá mé ñhèh bòn lè.

⁶ Bí wèh lòó sâ seé, faá à lé naâ bí seé weh nò. Bí bá kúrá ñjii gi bú ñgàb mbè fà lè, te taré yógó dé seèn cèn mé à lé haá naâ bí doó.

⁷ Sòn sèsàm mé púnò seèn bí kúrá lòm bú gèr yulásé mân, ye nyí né mgbè mé feh nyí sé wa? Nyí nùà kú sam; ye ndóg cio nyí ñjeré déi bó ndé ñgwééh ndò sé wa?

⁸ Kwá doónj, dùkàn baá ndeê: beèn mé cio bó bò cùè nde né bú bomó kwa; doónj nde né mé cieé cèn. We nde né bò dé jomò ñgie ñagá som ndò. Lòu sam, Càn Dueè bú mé ju sie né kóó. Nùà terrèb né bú.»

⁹ Bò mgbèémgbè mé lé bóó tobó góó naâ yàgà mé bú wónj doónj faá né ñhèh ndà nò, nde gi né ju weè seèn lòu sâ ñené ñjii, bó nde né mé kwòm lòu sâ yueé bieé kuú ndò.

¹⁰ Bó nde né bèh ndónj-ndónj mé veéh ñjebá den, te gèr hèllè bó teèn kwà kéh cú, bó kéi den teèn, ye: Gèr-

e, Babilône gèr-e! Tàyàm Babilôn, meì bò loó koò, baá doó mvúób; doón né te yòn loú cén-e.»

11 Bò toón bò wón doón yueé kuú gi nde né mé mbà seèn loú sâ ndo, ye: Bò neì béh goó beè nge weh nde cu né kóó?

12 Bò lòn o, bò taá ndòn o, bò gòm o, bò cògò nyàgàm o, bò dé nyényógòr o, bò dé nùnùgò o, bò dé lularé o, doón neì béh beè nge weh cu nde né kóó wa? Bò mé nde cu né bò toú múmù feh hihiné nge bele teèn sam cuú. Bò njií mé bó bó bele né mé nyie tòn o, mé toú gècèn o, mé lòn bèlè o, mé taá ndòn o, doón nuaá mé nde né béh beè nge weh teèn sam cuú.

13 Né mene bò soó, bò sibi, bò kómó-múmù feh hihiné mé bò san, nùàr nge ndé cú. Bò mbè, bò kómó, bò nyùm, bò yolo, bò nàgà, bò mbieè, bò nyam tébàgàr, bò pùs, mé bò kwer, neì beè beè nge cu nde né kóó wa? Te nùàr mé gùm mene nge cu nde né neì ndo wa?»

14 Bò toón bò hèllè né mé tànòr loó séná yueé bieé njií den, ye bú a: Wò vu aá be, hèn bò njií mé wò lé naá gi gwaán doón mvú; hèn dà m bò njèh yeé mé yila lom yeé wò yoòr hèllè doón kùmjèg! Kènê bó baá njolò yeé nyúér dé ndóg.»

15 Bò toón bò mé yili gi yeé mé loó sâ doón nde gi né bèh ndón-ndòn mé veéh njebá den, te gèr hèllè bó teèn kwà kékú; bó né mé mbà seèn yueé kuú,

16 ye: Gèr-e! Bí kè njèh gèr kán, tà yàm loó hèn kum yuo aá, loó hèllè nyegé kuú aá mé yàgà dé lòu. Sâ, bò cògò nyàgàm baá gi yoòr nyogór den; lòn yàgà tie deí, bó me gi né mé goó ndo, sâ bò taá ndòn mé gòm baá gi yoòr lané den.

17 Mé njèh mene, doón lé naá cegê te yòn loú cén-tà-cén nge yuo.»

Bò fár-bàtò bò, mé bò kokoò bò teèn mene, bò yílá-bàtò bò mé bòó mé yili yeé mé nòmò doón, lé naá gi bèh ndón-ndòn njebá den,

18 bó né ju weè seèn nene njií, bó né keén den, ye: Bí kè njií tà yàm loó faá cí no, baá doó mvúób!»

19 Bó né ménâ tueé, bó né fufú felè nuaán su, bó né mé mbà seèn yueé kuú, kén né silí, ye: Tàyàm loó hèn nene kuú mé gèr! Bí kè njèh gèr kán, tà yàm loó mé yili som yeé dà m bò bātò bò kóó hèn, kum yuo aá te yòn loú cén faá njèh mbaá no.»

20 Mòn! Vulú, sàmè sér dé yeé mé kùmjèg hèllè lòu; bí bò Cà n bò sàmè nán sér dé samé. Bò *sòn-Cà n bò mé bò mbòn tebê a, sàmè jí ménâ ndo. Cà n bie som aá bó biéb sòn veèn mé bó lé bó naá bí doó.

21 Yeé baá ménâ, cili Cà n terrèb deí jògò wellè tà gèrà taá deí faá nyèn no, à si tulu njií dùà te ndèndèn nòmò, à né sònò tueé, ye: Kùmjèg. Bó tà yàm Babilôn néné ndé cú ndóg, bó tob ba njií nde né bú doó mé terre b ka mân nág!

22 Dàm bò nján bò mé bò dè-bené bò ké Babilôn ngíb; dà m bò túágá-tògò bò mé bò túágá-tàn bò ngíb ndo. Nùà seé deí ké teèn néné yùò ndé cú; bó hueh nyèn ké teèn ngwé ndé cú;

23 mugó lâ m deí ké teèn bá ndé cú; ndóg bó hueh fuaân ké teèn ngwé ndé cú. Lòu sam, bò toón bò yeé sâ lé ye, bó né kela sé wa? Wò né-re táhunó yeé sâ bóó bele, wò né bò nùàr wón doón bele go.

24 Babilôn gèr hèn nene yíí né teèn: dà m húóm bò sòn-Cà n bò o, bò Cà n bò o, dà m húóm bòó mé bó lé naá gi wulá doón né gi lè Babilôn, kòcò!»

19

1 Jomo sâ mè ngweé njií hueh tarê

18:12 18:12-13 Ese. 27:12, 13, 22 18:15 18:15 Ese. 27:31, 36 18:17 18:17 Es. 23:14; Ese. 27:26-30 18:18 18:18 Ese. 27:32 18:19 18:19 Ese. 27:30-34 18:20 18:20 Deut. 32:43; Jér. 51:48 18:21 18:21 Jér. 51:63-64; Ese. 26:21 18:22 18:22-23 Jér. 7:34; 25:10 18:22 18:22 Ese. 26:13; Es. 24:8 18:24 18:24 Jér. 51:49

dèi ké te vulúu, né faá hueh cìlì nùàr nɔ tuɔm den, ye: Bí sɛn Càn seèn! Bèh yili yuoò né beè seèn, Nùà *sùsùm né bú, be terrèb seèn baá ter.

² À né yeé ju teèn tená yíí, à meì bò sɔrmbeè hèn mé ju sie yíí né teèn. Ma hèllè lé *wónj te yàgà yɔŋe nagá yíí naá kɔó. À lé bò seé bò Càn wula gi naá kɔó ndɔ. Càn bú gèr feh keéh né dé cì.»

³ Bó den cuù ye: Bí sɛn Càn seèn! Kùsàn* kwaré baá felè tàyàm loó hèllè kèn; ju weè seèn baá ter dé kèi cèn faár yilí ñaá.»

⁴ Bó yeé tueé gi aá, bò kokoò bò ndètoón cùòb nèà, mé bò lèlàŋ bò nèà doò sue cemmé nde gi doó, bó né Càn ké te kɔgɔ keí, bó ye: Mòn, kùsèm Càn Dueè!»

*Kùrmò fù *Mbieè Sèmè*

⁵ Mè yeé ngweé, hueh déi baá ké te kɔgɔ ngulí, ye: Bí sɛn Càn beèh seèn! Bí bò seé bò seèn mé né sòn seèn ngweé, kàm bò o, huaán tetɔôr o, bí sɛn bú seèn.»

⁶ Jomo sâ mè ngweé njií cu hueh déi né faá hueh cìlì nùàr nɔ tuɔm den; né faá nòmò vùvù nɔ ngulí, né cu faá nu nɔ gwaán ndɔ. Ké teèn né tuɔm den, ye:

Bí sɛn Càn seèn! Né Càn dueè Nùà terrèb.

Mbàm seèn baá bèsonè ñené yuo kelâ.

⁷ Béh sèsamè, béh dòbò tàbè dobò, béh né bú mbaàn haá.

Kùrmò Mbieè Sèmè baá dé yieé,

Fù nyegé gi aá yàgà.

⁸ Bó ye bú a, sù kwá cògò nyógòr yoòr,

né borésé mân, ñagásé mân ndɔ.» Cògò ñagá sâ né kàn; à me njií né mé seé didilí bò Càn bò.

⁹ Cìlì Càn ye mè a: Wèh mvù, nyàgà kwá teèn ye: Samésé né bòó mé bó lé naá gi bó yilá, te bó yieé kùrmò Mbieè Sèmè.» À den cuù, ye

mè a: Bò ngòr hèn né lom bò jéjég ngòr mé naá gi sònò Càn.»

¹⁰ Mè jɔgɔ die nde ka seèn, ye te mè keí bú. À deèn ndɔ, ye mè a: Té môn bó! Mè né lom nùà seé Càn faá bí bò mbeí yeè nɔ. Ngweéh bí né gi mé sòn Yeésò lè mà. Dùà lòm Càn!»

Ngòr gècèn mé Yeésò né cie ñené kwaá doón haá yeé bò *sòn-Càn bò terreb lè seé boòn kɔó.

Nuaá mé né te nyam tébàgàr wulésé mân

¹¹ Jomo sâ, mè yeé ke, vulú gulu logó baá, nyam tébàgàr déi wulésé mân né ké teèn mé nùàr ñgètenè ñené den. Yilí nùàr sâ né Nùà jéjég mé Nùà gècèn; à ju tena yíí né teèn, à taáb lie yíí né teèn ndɔ.

¹² Njolo bɔ gui lom né bú lè faá bogó weè nɔ; à né mé bò tààm ngóg felè gur den. À né mé yilí déi yoòr nyagá den, nuaré déi yilí sâ ngwé kòmò ngwéh, kɔ cegé né bú.

¹³ À né mé cògò déi lélán húòm mân yoòr. Bó nùà sâ yilá né Ngòr Càn.

¹⁴ À né mé bòn bò taáb bò dé ké te vulúu jomo, bó ñaá den bele né te nyam tébàgà wuwulê mân, bó né gi mé cògò nyógòr wuwulê mân yoòr ndɔ, né lom ñagásé tâŋ.

¹⁵ À sònò nema sie né tàndòn bòu déi ñobósé mân, à nde né lò dé kàn mé ñjéh doó hobó su; à nde né lò dé kàn seé mé cùgò lòn weh; à nde doró den bó ké te vua mé ñjùŋ Càn terrèb né teèn doò.

¹⁶ Bó nyagá kwaá né bú yilí déi te cògò, déi te ñgeéh, ye: Mgbè bò mgbè né lom bú. Nùà dueè felè bò dudueèr bò doón gi lom né bú ndɔ.»

¹⁷ Mè yeé ke cu, cìlì Càn déi baá ké te lou ñjebá den, à né bò non ké te vulúu doón mé hueh tarê yilá bilí, ye bó a: Bí bilí ndé gî kùrmò Càn yieé ma.

19:2 19:2 Deut. 32:43; 2 Rois 9:7 19:3 19:3 Es. 34:10 * 19:3 19:3 Kùsàn né we tarê. 19:5 19:5 Ps. 115:13 19:6 19:6 Ese. 1:24; Ps. 93:1; 97:1; 99:1 19:9 19:9 Mat. 22:2-3 19:11 19:11 Ese. 1:1; Ps. 96:13; Es. 11:4 19:12 19:12 Dan. 10:6 19:15 19:15 Ps. 2:9; Es. 63:3; Joël 3:13; Vuú 14:20 19:17 19:17-18 Ese. 39:17-20

18 Bí ndê núógó yieé. Né núógó bò mgbèémgbè mé bò kwaá-taáb; núógó bò sójì, bò nyam tébágàr mé bò ñá-nyam bò; né núógó nùàr dōñ: núógó bò kweèr, núógó bò lòu bò, núógó kàm bò mé huaán maàn mene, bí ndê bó seé weh.»

19 Mè yeé ke, nyam veên doô bó bò mgbèémgbè wón dōñ wón gi aá sòn, bó bilí gi aá bò sójì bōn, te bó lie taáb mé nùà nyam tébágàr doô bó bò nùàr seèn.

20 Bò hên bò sie nyam veên hèllè. Nùà ndòn mé bōó bele yeé táhunó toò nyam doô, bó sie bilí mé bú mene. À lé bò nùàr bele deén naâ mé táhunó hèllè, bó né bó mágá nyam doô yoòr toré kwaá, ye bó a, dùà ngùlà múr nyam hèllè. Bó yeé sie aá nyam doô bó nùà ndòn hèllè, bó si njií bó te ndèndèn weè, lèlàñ ménâ. Lé naâ we nyùm nàgàkèn.

21 Nùà nyam tébágàr doô kōré wula gi bò taáb bò nyam hèllè ndo. Lé naâ mé tàndòn bòu sònò seèn doô. Lòu sâ non dōñ fulu gi núógó.

20

Bò nyemà kám

1 Mè yeé ke, cili Càn déi baá cuù ké te vulúu suagá, à né mé kí lege ngobè beè, à né cu mé tàkpèg yuií lòn mân beè ndo.

2 À waà, à cab sie mèmàm doô, né cu ka bú kuúm sàb hèllè, sâ tueé né ye, né táhòrò, yilí seèn déi né cu *Sátàn ndo. Cili Càn yeé sie aá bú, à kaga kwaá bú te yuií lònje, te à bōó teèn nyemà kám,

3 à nde bú te lege ngobè jōgō si njií ndo, à kibí, à ferá lo bú teèn, à lier nyegé, te mèmàm hèllè tena le dòu, te à lò nùàr bèlè kwà cú, kō baá nyemà kám, bó se yi weh cu ye bú.

4 Jomo sâ mè ñene njií bò kōgō: nùàr né bele teteèn. Bó lé naâ bó terrebb ju tenâ haá. Mè ñene njií càñ bò nùàr Càn ndo. Né càñ bò

nuaá mé bó lé naâ bó feh kōré sòm, ye bó lé naâ sòn Yeésò tueé, bó lé naâ bò nùàr ngòr Càn se fí. Bò sâ bò lé dé bōn nyam doô dùà ná ngwêh, bó ngùlà múr seèn dùà ngwêh ndo. Mágá nyam hèllè lé bó yoòr ná ngwêh, né mene toò kuùn, né mene beè, lé bó yoòr ná ngwêh. Bò sâ bò lé naá cuù yòn kwa; bó bò Yeésò bōó te kōgō dōñ nyemà kám.

5 Hên né bèh dòu komo yuoò dé toò jōgò. Bò komó déi dòu kòmò yùò ndé ngwêh, kō baá cu nyemà kám, sâ ye.

6 Bōó mé né gi lètenè bò toò jōgò bò sâ teèn dōñ nde né samésé den, bó ña bò dé Càn. Cio dé jomò terrebb felè bōn kwà ndé cú. Bó nde né bò *ngàn sèmè den, bó den ngàn *Nùà Còn ndo, bó bò Nùà Còn nde né te kōgō dé nyemà kám cer den.

**Sátàn túntun!*

7 Mō nyemà kám sâ kelà baá, bó nde cu né Sátàn ké dòu se yi,

8 à nde cu né bò nùàr wón dōñ bele go. Sâ tueé né ye, à nde né lò Gōg bò Magōg yilá bilí, te bó kaga njií taáb mé Càn. Nùàr né teèn; bó maga lom né faá mbésebé nòmò kōò nō,

9 bó né bèh dōñ tōóm yuoò, bó né mbàn bò nùàr Càn beè kaáñ sie, bó kañ bilí mé loó yíé-temê Càn mene. Mé njéh mene, we ndeé né ké te vulúu suagá, ñgie ceré sòm bó.

10 Sátàn nuaá mé bele yeé bò nùàr, bó nde né bú lòu sâ te ndèndèn weè si njií; né we nyùm nàgàkèn. Bèh sâ bó lé nyam doô bó nùà ndòn hèllè si njií naâ teèn ndo. Bó ké tuar sâ tegé den nde né cibí mé lou mene, dé nyemà mé nyemà.

Ju dé cèrè jomò

11 Jomo sâ mè ñene njií tà-gàg kōgò déi wulésé mân, nùàr né ké teèn den den. Tàbè bò vulú nyue leér yuo bú toò ndo, bó fà dōñ vu gi be mé bèh denè bōn.

¹² Mè yeé ke cu, bò nùàr mé lé naá giù kuú, baá gi ké toò kɔ̀gò njebá den. Lé naá bò dé kokoò mé bò dé tetɔ̀r mene. Mè yeé ke, bó baá bò mvù lelɔ̀ komó kwaá. Bó sie komo mvù déi, dé sâ né mvù yò̀n. Bó duɔ̀m ju felè nùà kàn tueê, bó né felè nùà kàn faá bó lé naá nyagá kwaá nɔ̀ tená, bó ju tena lom jéjég faá seé nùà kàn tueé nê nɔ̀.

¹³ Nòmò koò né mé bò komó dé beè seèn jɔ̀gò ndeê, cio bô ndugo bò cà̀n né mé bò komó dé beè bɔ̀n jɔ̀gò ndeê ndɔ̀. Ju né felè nùà kàn faá seé seèn tueé nê nɔ̀, tená.

¹⁴ Bó vulú su njií cio bô ndugo bò cà̀n ké tuar te ndèndè̀n weè ndɔ̀. Bèh sâ né bèh cio dé jomò kuú.

¹⁵ Bòó mé yilí bɔ̀n lè mvù yò̀n nyàgà dèn ngwéh dɔ̀n, bó vulú su njií gi bó ké teèn méná ndɔ̀.

21

Vulú feê mé tàbè feê

¹ Jomo sâ mè ñene njií vulú feê, mé tàbè feê ndɔ̀. Sâ vulú dé toò jò̀gò mé tàbè dé toò jò̀gò lé dé bɔ̀n nyue nde aá kèn. Ndèndè̀n nòmò teèn sam cuú ndɔ̀.

² Mè ñene njií loó déi ñagásé mân; né Jerusalem dé feê ñené yuo kelà né ké te vulú beè Cà̀n kɔ̀; né ká doó suagâ. Cà̀n nyegé lom né bú yàgà faá fù nde né yoòr sù nɔ̀.

³ Mè yeé ngweé, hueh tarê déi baá ké te kɔ̀gò ngulí den, ye: Kènê, bèh denè Cà̀n baá ké lètenè bò nùàr! Bó bó den nde aá kɔ̀, bó baá bò nùàr seèn, Cà̀n bɔ̀n né lom bú.

⁴ Bú nùà ñèh nde né bó yímé njolò fɔ̀; bó kú ndé cú; yúé gi aá, mbà gi aá, cio teèn sam nde cuú, gèr gi aá ndɔ̀. Bò ñèh dé cucuùm gi aá dé jomò.»

⁵ Nuaá mé né ké te kɔ̀gò doó tueé njií ndɔ̀ ye: Kènê, mè ñèh dɔ̀n bó gi nde aá dé fefeê.» Jomo sâ, ye mè

a: Nyàgà kwá bò ñgòr hèn te mvùu, né lom bò jéjég ñgòr mé né gi môn.»

⁶ À den cuú, ye mè a: Gi aá kèn! Feh né mè, tíí né mè ndɔ̀; Bei wò̀n né mè, Cèrè-mbá̀n né mè ndɔ̀. Nuaá né mé nyúá, mè nde né bú nòmò ñueé ké te nduùn yò̀n haá, mè bú haá nde né dé lòu.

⁷ Nuaá mé né veèn taré yɔ̀gò dɔ̀n, nde né gà bú sâ beè mò kwa; mè den nde né Cà̀n seèn, à ña ñuna mò ndɔ̀.

⁸ Dé bò déi môn sam; mè jue né mé bò veéh bò, bò gogobò bò, bò dudulí bò, bò wúlá-nùàr bò, bò yò̀n tóbó gò yàgà bò, bò táhunó bò, bò dùà cècà̀n bò, mé bò nyeèn bò dɔ̀n, bó nde gi né mé gèr ñené kuú; bó silí njií nde né bó ké tuar te ndèndè̀n weè. We sâ né we nyùm nàgàkèn. Bèh sâ né bèh cio dé jomò kuú.»

Jerusalem dé feê

⁹ Lètenè bò cìli Cà̀n téhbeèh mé lé naá mé bò ñgàb gèr téhbeh dé jomò beè doó, cén déi lètenè bɔ̀n nde ye mè a: Ndê, mè feh keéh wò̀ Fù *Mbìeè Sè mè njolò.»

¹⁰ Cúcuí Ñagá waá kema mè ndɔ̀. Cìli Cà̀n doó jɔ̀gò ñaá mé mè ké te ndɔ̀n tòr déi dàbsé mân. Wa ké teèn, à feh keéh mè loó koò déi, né lom ñagásé tần; lé naá Jerusalem mé né ké ter beè Cà̀n, à lé ká doó suaga deèn naá kɔ̀;

¹¹ teèn né lom lélá̀n *sùsùm Cà̀n; né faá taá ndòn nɔ̀ beéh den.

¹² Bògò kulasé mân né loó sâ beè kaá̀n sie. Hin né teèn yulà cù̀b fà; bò cìli Cà̀n yulà cù̀b fà né teèn njebá tená bele. Yilí gèh bò huaán *Iserálà yulà cù̀b fà dɔ̀n né gi te hin sâ nyagá kwaá bele.

¹³ Kèb loó dé kàn lé naá mé hin teèn tagár: kèb fené tagár, kèb túnò tagár, kèb bà tagár, kèb nyiìb* tagár ndɔ̀.

¹⁴ Maàn bògò né felè taá yulà cù̀b fà njebá den. Yilí bò mbò̀n tebè

21:1 21:1 Es. 65:17; 66:22; 2 Pi. 3:13 **21:2 21:2** Es. 52:1; 61:10; Vuú 3:12 **21:3 21:3** Ese. 37:27; Lé. 26:11, 12 **21:4 21:4** Es. 25:8; 35:10; 65:19 **21:6 21:6** Es. 55:1 **21:7 21:7** 2 Sam. 7:14; Ps. 89:26-27 **21:10 21:10** Ese. 40:2 **21:12 21:12-13** Ese. 48:30-35 * **21:13 21:13** Kèb mé lou yila yeé teèn.

Mbieè Sèmè yulà cùòb fà dɔ́ɔ́n né felèbò nyagá den ndɔ.

¹⁵ Cìlì Càn mé naâ mé mè tueé njií doô lé naâ mé mòu beè, te à me loó mé njéh, à me bò hin mé bògò mé njéh ndɔ.

¹⁶ Loó sâ lé naâ gou-gou mân, hám bô dàb né gi kèi cén. Cìlì Càn doô duoóm loó mé cùgò seèn meè: loó sâ lé naâ kílómétà kám fà mé yuif fà;† hám ménâ, dàb ménâ, dàb teèr ménâ ndɔ.

¹⁷ Cìlì Càn duoóm cu bògò ménâ meè: dàb teèr lé naâ métà yulà téhbeh cùòb fà.‡ Dé sâ lé naâ mòu mé bò nuàr me yeé njéh mé njéh.

¹⁸ Bó lé bògò sâ meè naâ mé gèh taá déi mân, yilí taá sâ né jâspè; bó loó dé seèn me né mé ndândaà goô, ñagásé mân faá daregà nɔ.

¹⁹ Bó nyagá goné kwaá né mañ bògò taá nyàgàm yoòr feh hihiné: taá toò jògò lé naâ jâspè, jomo bele né sàfir, dé tagâr né àgátà, dé nèà emaròdè,

²⁰ dé tín né oníke, dé ténjèn né sarduan, dé téhbeèh né kerisalítè, dé téndelè né beríl, dé tárenèà né topásè, dé yulà né kerisoprásè, dé yulà cùòb cén né türkwásè, dé yulà cùòb fà né ametistè.

²¹ Bò hin yulà cùòb fà doô, bó dé kàn boó né mé taá huómsé mân. Bó ceér lètenè loó me né mé goó ndɔ, ndândaà goô ñenésé mân.

²² Teèn lo sâ mè gwà Càn ñéné ñgwéh. Gwà Càn dé seèn né seér Càn Dueè Nùà terrèb bô Mbieè Sèmè.

²³ Loó sâ dé seèn mé lou bô weéh táñ ñgwéh, *sùsum Càn teèn ba ñjerré den né kɔ́. Lám teèn né Mbieè Sèmè ndɔ.

²⁴ Nuàr wón dɔ́ɔ́n nde né mé njéh go ñené. Bò mgbèémgbè wón dɔ́ɔ́n nde né ñgúlú bòn ké teèn bilí njií gií.

²⁵ Bò hin bògò dɔ́ɔ́n nde gi né lelɔ́n soó den, bó bó cóló nyi ndé ñgwéh; lòu sam, ké sâ cibí teèn sam.

²⁶ Bó nde né bò njéh ñgunḡulí, mé bò njéh teterrèb wón dɔ́ɔ́n ké lo sâ bilí njií gií.

²⁷ Njéh cén, njéh jéré déi lo sâ yilá nyi ndé ñgwéh, ndóg bò dudulí bò mé bò nyeén bò teèn yilá nyi ndé ñgwéh. Ké teèn yila cegé nde né bòó mé yilí bòn baá gi te mvù yòñe nyagá den; mvù sâ né beè Mbieè Sèmè.

22

¹ Cìlì Càn feh keéh cu mè nòmò koó déi mân, né ké te kɔ́ɔ́ Càn bô *Mbieè Sèmè kwaré yuo den, né nòmò yòñ. Nòmò sâ wulá ñjerré lom né faá taá ndòn nɔ.

² Né lelo lètenè kpon ceér kwaár bele den. Tou yòñ né sòn nòmò kèb kân mé kèb yága mene yaám den, wa yeé tàb mbei yulà cùòb fà te nyemà cén-e; né te weéh dé kàne mbei cén waá. Yùè seèn né lèh mé né nuàr wón dɔ́ɔ́n taré som.

³ Ké sâ njií mé né beè Càn duagásé dɔ́ɔ́n teèn yilá ndé ñgwéh. Kɔ́ɔ́ Càn bô Mbieè Sèmè teèn den nde né kɔ́, bò seé bò seèn nde né bú cu dɔ́ɔ́n die den.

⁴ Bó nde né kuún seèn ñené; yilí seèn nde né bó toò kuún nyagá den.

⁵ Ké teèn cibí sam nde cuú, bó mé ñagá lám bô ñagá lòu táñ ndé cú ndɔ; Càn Dueè baá gi ké teèn ñagá den. Bó mgbè ké sâ cer den nde aá dé nyemà mé nyemà.

Cuú Yeésò

⁶ Cìlì Càn den cuú, ye mè a: Bò ñgòr hèn né gi bò jéjég ñgòr mé né gi môn. Càn Dueè lé haá naâ bò *sòn-Càn bò Cúcuí kɔ́, à lé tema njií naâ cìlì seèn kɔ́ ndɔ, ye bú a: Ndé

21:15 21:15 Ese. 40:3 † **21:16 21:16** Mé ju greèk bó lé mèè naâ mé stade". Kílómétà kám fà mé yuif fà sâ né stade" kámyulà cùòb fà. ‡ **21:17 21:17** Métà yulà téhbeh cùòb fà sâ né cakoór yuif mé yulà nèà cùòb nèà. **21:18 21:18-21** Es. 54:11-12 **21:23 21:23** Es. 60:19-20 **21:24 21:24** Es. 60:3 **21:25 21:25-26** Es. 60:11 **21:27 21:27** Es. 52:1; Ese. 44:9 **22:1 22:1** Ese. 47:1; Zach. 14:8 **22:2 22:2** Gen. 2:9; Es. 47:12 **22:3 22:3** Zach. 14:11 **22:5 22:5** Es. 60:19; Dan. 7:18

fèh kwá bò seé bò nyî bò njií mé nde gi né bɔ́ ɔ́ɔ́ ɔ́ɔ́ njolò ma.»

⁷ Jue mè Yeésò, mè baá ndeê! Bò ngòr mé lé naá giì sònò Càn yuo, mé né gi lè mvù hèn nyagá den, nuaá mé né faá tueé nê nɔ́ gɔ́ ɔ́ɔ́, samésé né bú.»

⁸ Né mè Jân, mè lé bò njií hèn mé njolo ñene giì naâ kɔ́, mè lé bó mé tie ngweé giì naâ kɔ́ ndɔ́. Mè yeé ñene gi aá, mè ngweé gi aá, mè jɔ́gɔ́ die nde doó ka cili Càn mé né mè feh doó, ye te mè keí bú.

⁹ À deên ndɔ́, ye mè a: Té môn bó! Mè né lom nùà seê Càn faá bí bò mbei yeé sòn-Càn nɔ́. Mè né faá bò mé né ngòr lè mvù hèn tég sie ɔ́ɔ́. Dùà lòm Càn!»

¹⁰ À den cuù, ye mè a: Bò ngòr mé lé naá giì sònò Càn yuo, mé né gi te mvù hèn nyagá den ɔ́ɔ́, té bó dé yeé mé huún kwá lòm. Mè tueé wò, baá gi hèn.

¹¹ Nùà veên a, bó ndé cú mé veên toò. Nùà dulí a, dùlì ndé cú toò ménâ ndɔ́. Nùà húóm-temê a, húóm ndé sèr mé njéh toò. Nuaá mé né kóbè sâ a, ñagá ndé sèr cú toò ménâ ndɔ́.»

¹² Jue mè Yeésò, mè baá ndeê! Mè wa ndeé né mé sàgà nùà kàn beè, mè nùà kàn gwɔ́m nde né faá seé seên tueé nê nɔ́.

¹³ Feh né mè, tíí né mè ndɔ́; Bei wôn né mè, Cèrè-mbán né mè ndɔ́; mè lé duɔ́m naâ kɔ́, mè ceré cu nde né kɔ́.»

¹⁴ Samésé né bò mé né cògò bòn yaga nyegé, te bó ké lo yila kela lè

hine, bó kwa ceér, bó yieé tàb tou yòn.

¹⁵ Ké jomo bân sue le nde né bò dudulí bò, bò táhunó bò, bò yòn tóbó gò yàgà bò, bò wúlá-feh bò, bò dùà ngùlà múr bò, mé dà m bò nyeên bò mene ɔ́ɔ́.

¹⁶ Né mè Yeésò tema njií né bí cili mò kɔ́, mè ye bú a, ndé jí bòn bò nùà mò ɔ́ɔ́ ménâ tueé kwaá. Jéjég *ndùté ndùtù mgbè Davíd né mè. Cò toò cieé né mè ndɔ́.»

¹⁷ Cúcuí Ñagá bô Fù ye: Ndê!» Nuaá mé né felá, bú a, júée: Ndê!» ndɔ́! Nuaá né mé nyúá nòmò, bú a, ndê! Nuaá mé gwaán né nòmò yòn ñueé, bú a, ndê, à weh dé lòu.

Bèh Ceré

¹⁸ Né mè Jân. Bò ngòr mé lé naá giì sònò Càn yuo, mé né gi te mvù hèn nyagá den ɔ́ɔ́, bí bò mé né bó ngweé, mè tétég tie hèn sio né bí, ye bí a, nuaá mé sagá yíí njeré déi teên, dà m bò njèh nduàn mé bó tueé kwaá né te mvù hèn ɔ́ɔ́, Càn nde gi né bú yoòr bomó su.

¹⁹ Nuaá mé né seér njolo déi keh sòm ɔ́ɔ́, Càn nde né bú te gà tàb tou yòn ménâ sòm, à mé bèh denè te loó joloò sam nde cuú ndɔ́. Kùr tàb tou mé loó joloò sâ né gi te mvù hèn nyagá den.

²⁰ Nùà jéjég felè njèh ɔ́ɔ́ né bèsonè tueé, ye: Né bòn, mè baá ndeê!» Môn Fehtoò beèh Yeésò, ndê!

²¹ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè jí bò nùà beè ɔ́ɔ́.